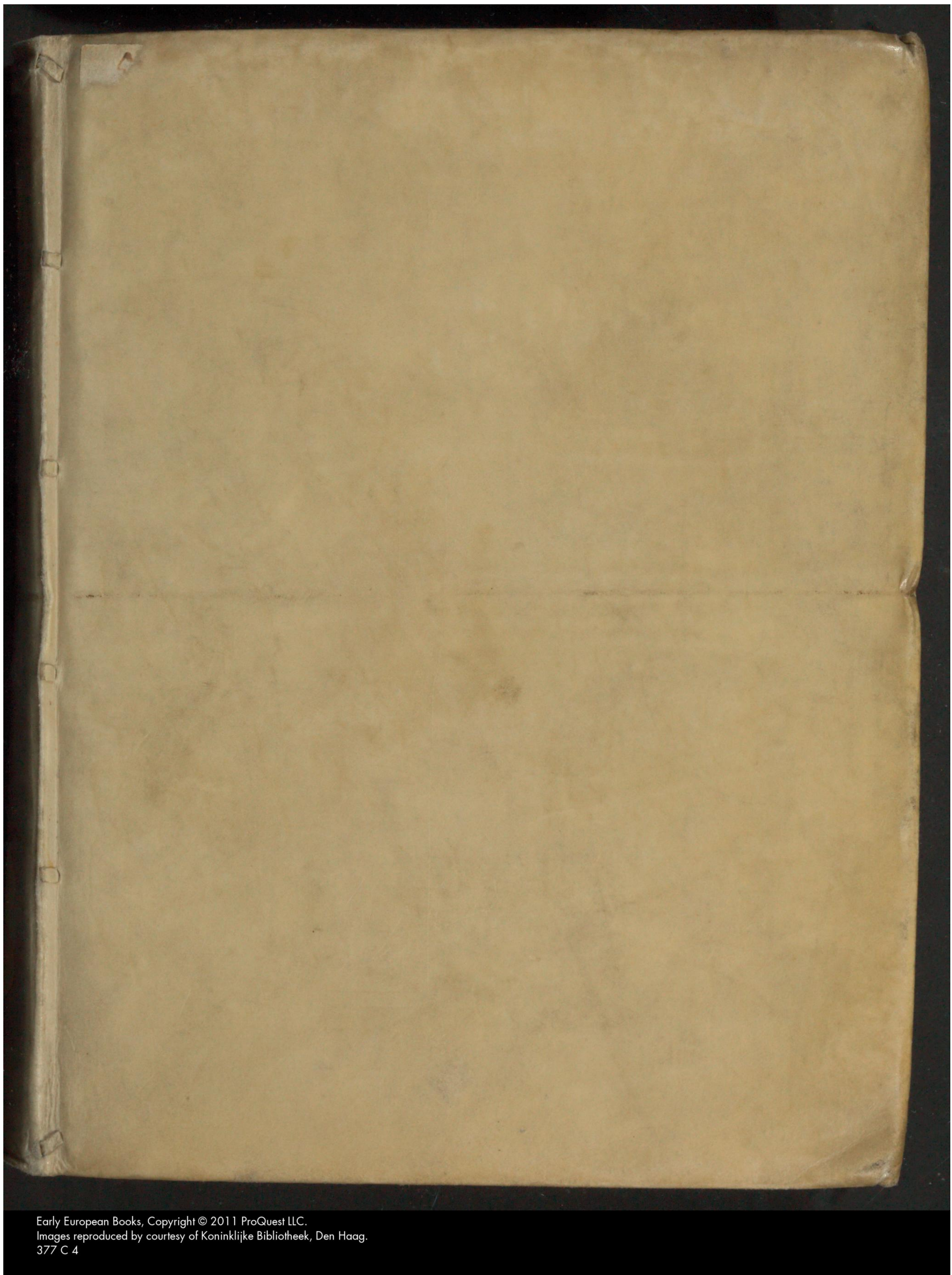
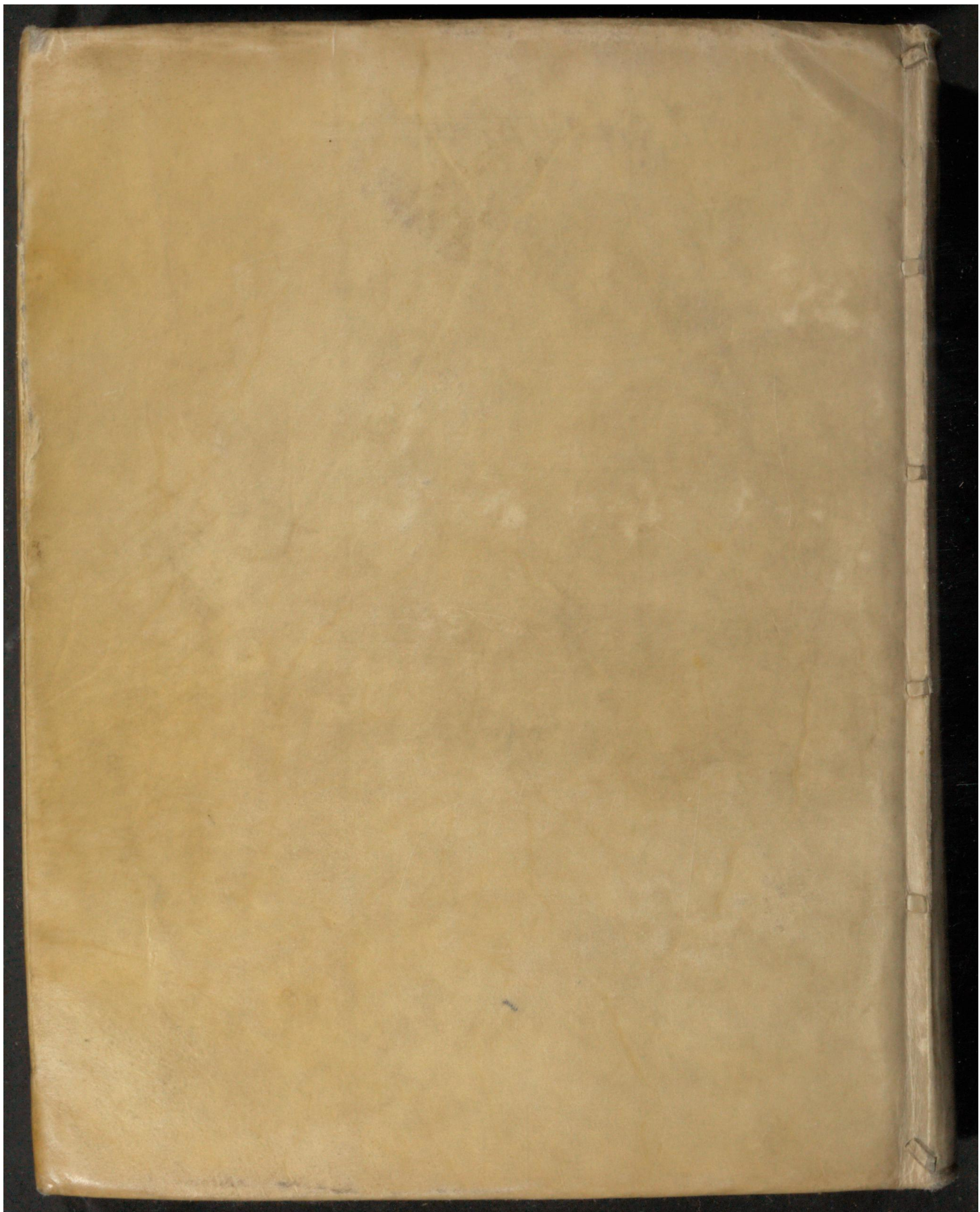

377
C
4

Generale Privilegien
Ende
HANTVESTEN
van Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolgh.

Midtsgaders:

Particuliere Voor-rechten, Octroyen, ge-appostilleerde Requesten, geapprobeerde Keuren, Rechten, Costumen ende Usantien.

Als mede

Korte Beschrijvinghe van de Dorpen ende Ghehuchten, van den voorschreven Lande.

In 's GRAVENHAGE,
By IAN VERHOEVE, Boeck-verkooper op de Zael; 1652.

AEN DE

Wel-Edele ende Hoogh-Achtbare Heeren, der Ambachts-heerlijckheden in Kennemer-landt gheleghen:

Midtsgaders/

Aen d'Eersame, Wijse, Voorsienighe seer discrete Regenten, der Respective Dorpen ende Ghehuchten van den selven Lande.

YN HEEREN:

Alsoo ick in den beginne van den Iare 1629 wiert gepromoveert totten *Bailliuws-ampte* van den Graefschappe van *Bloys*, ende oock gheadmitteert totten *Schout-ampte*, der Stede *Beverwijck*, als mede aengenomen hebbende de bedieninge van't *Dijckgraefs*, *Baillius* ende *Houtvesters-ampt*, der Vrye-heerlickheydt van *Callansooge*, al-te-samen plaetsen zijnde; die boven hare eygen ende elcx particuliere Hantvesten, by den Graven ende hooge Overigheyt van den selven lande, haer gegunt ende gegeven, onder den naem van Kennemervolgers, het Kennemer-recht haer selven toe-eygenen. Soo bevondt ick, dat my niet alleen noodigh was, te ondersoecken de voorsz plaetslijcke voorrechten: maer oock die, van de welcke sy haer alle noemden volghers te zijn, ende metten welcken sy ten dien eynde in den Iare 1426 noch eenen algemeenen Wan-werf hadden ghehouden, om der

ſelver liberteyten ende vryheden te ſekerder te mogen ghenieten ende gebruycken. Ghelijck oock de Stede *Beverwijck* ter ſelver tijdt, met alle dat onder 't ſelve Bailliuſchap is geſeten, opentlijck ende met toe-ſtemminge van den Grave, in vaſten ende reciprokelijcken verbonde metten Kennemers zijn ghetreden. Hieromme hebbe ick by 't af-ſterven van verſcheyden Hooft-Officieren geſtadigh gepooght, onderſcheydelijcke Exemplaren ende af-ſchriften, der Kennemer-rechten ende Coſtumen, ſoo nu en dan in handen te krijghen. Ende nae dat ick de voorſz ampten hadde gequiteert, ende als Leenman der Graeflickheyt van Hollandt ter Vyerſchaer geſeten, by veelen dickwils wierde verſocht tot communicatie, ofte afſchrijvinghe der ſelver. Ende voornamentlijck, nae dat het d'Edele Groot-Mog. Heeren Staten van Hollandt ende Weſt-Vrieſlant belieft hadden, op't verſoeck van uwer wel Ed. ende der Eerw. Regenten der Kennemer-dorpen aen haer Groot-Mog. ghedaen, een vaſte ordre, op't Collegie van Leen-mannen der voorſz lande te ſtatueren: Waer door ende op't aenhouden van eenige Vrienden, Ick gereſolveert hebbe onder de Perſſe te brengen, 't gene ick van tijdt tot tijdt, tot mijn eygen gerijf en dienſte by een vergadert hadde, alſoo het by veelen nu wierde gheoordeelt, waerdigh om door den druck, allen ende een yegelijck ghemeen te maken. Doch behalven dat iſſer noch eene oorſaeck, die my tot de uyt-ghevinghe heeft aen gedrongen, te weten, dat den menſche niet alleen voor ſich ſelven geboren, maer ſijn even naeſten gehouden is nae vermoghen te dienen, ofte eenighſins te helpen, het welck ick

ick sekerlijck derve vertrouwen, dat door het uytgeven van dese Hantvesten ende Voor-rechten, ongetwijffelt te weghe sal gebracht werden, die by de Landts-opperhoofden, laetste Graven, ende haer loffelijcke Voorsaten van tijde tot tijde op onderscheyden ghelegentheden ende voorvallen ghemaeckt, ende tot een recht-snoer des rechts, ende een breydel des onrechts zijn af-gegeven ende verleent; ooghmerck nemende op de nuttigheyt die daer uyt by velen, ende principalijck by den Inghesetenen der voorsz lande, soude konnen ghetrocken werden. Derhalven hebbe ick dit kleyn versamelde Werck uwe Ed. als rechte Voedtster-heeren van de Iustitie ende Gherechtigheydt, midtsgaders d'Eers. Regeerders, als voorstanders van hare vryheden goet ghevonden te dediceren ende op te dragen, ten insichte dat des selfs wakende voorsorghe, anders niet schijnt te be-oogen ende te betrachten, dan door gedurige voorsicht ende wijs oordeel, de voorsz vryheden, de posteriteyt ofte nakomelingen onbeschadight ende ongheledeert nae te laten, 't welck den Rechter der Rechteren gheve alsoo te moghen gheschieden, ende ick van herten wensche, tot onderhoudinge van gheluckige, voorspoedighe en gerustige regeeringhe, welvaren ende welstandt der Inghesetenen, blijvende

Gheschreven in Haerlem den 17 Ianuarij 1652.

Uwer Ed. ende der Eers. Regenten
gantsch toe-gedane Dienaer

B. van SANTEN.

VOOR-REDEN,

Aen den Kennemer-landts lievenden LESER.

SEer gunstighe Leser: d'Oudtheyt (die in alle saken heeft soo grooten aensienlijckheyt ende waerdigheyt, datse somwijlen veroorsaeckt versuym ende achteloosheydt van het teghenwoordighe) doet my Kennemer-landt, het welck nae de ghemeene opinie sijn oorspronckelijcken naem heeft van de vloet ofte 't water *Kinnem*, tusschen Alckmaer ende 't Slot Middelburgh in West-Vrieslandt gheleghen; wat hoogher, ofte voor den aenvanck ende 't verlenen deser Hantvesten te ghedencken: niet om dat ick van meyninge ben 't selve nu te beschrijven, ghelijck het is gheweest in den beginne, ofte ten tijde des Keysers *Otto*, die in de gifte ende donatie gedaen, aen den tweeden *Diderick*, Grave van Hollandt, *Kinnem* noemt een Graefschap: nochte om te verhalen hoedanigh het was, doen *Floris* de Swarte, Soon van Graef *Floris* de Vette, was Prince van Kennemer-landt; ofte doen *Robbrecht* de jonghste Soon van *Floris* de derde, thiende Grave van den voorsz lande, het Stadthouderschap van Kennemer-landt beklede. Maer alleenlick om te betonen, dat dit noch is het selve lant, (hoewel door 't af-scheyden van eenighe plaetsen verkleynt) 't welck sijne Landts-heeren ende Vrouwen soo menighe trouwe diensten heeft ghedaen, die in vergeldinge ende verghelijckinghe van dien, des selfs Dorpen ende Ghehuchten, met soo veele ende uytstekende voor-rechten ende aengename Vryheden (soo wel in 't geheel als in 't particulier) hebben begaeft, ende uytdruckelijcken ghewilt, alhoewel sy anders-sins in hare regeeringhe gheen, ofte weynigh ghemeenschap zijn hebbende mette hardigheyt van de Romeynsche Wetten, dat sy na de selve Privilegien ende gunsten in alles souden werden gheregeert, ende de Iustitie dien-volghende gheadministreert. Het welck oock blijckt by den inhoudt ofte teneur van de eeden, die de Bailliuwen, als mede Leen-mannen in der tijdt, gehouden zijn te doen ende nae te komen; mede-brenghende datse die Kennemer-rechten beschreven ofte onbeschreven, ende oock alle oude costumen houden, stijven ende stercken sullen nae vermoghen: waer uyt oock af-genomen soude konnen worden, dat d'administratie van de Iustitie, die by den Hooft-Officieren moet werden ghedaen, niet behoort te strecken tot verkleyninge, der sub-alterner Rechteren authoriteyt: maer veel eer tot vergrootinghe ende verhooginghe der selver, op datse daer door moghen werden be-

woghen,

woghen, het opperste ghesach (sonder eenighe verhinderinghe ofte tusschen-komste) sijn volkomen macht tegen den moedtwilligen ende boos-aerdighen te laten ghebruycken. Aengemerckt dat alle Officieren ende Rechteren respect, ontsach, macht ende kracht, bestaet in een harmonieuse over-een-stemminge, van wel getemperde eendracht ende vriendtlijcke correspondentie, tusschen den hooghen ende lagen Rechteren. De welcke (hoewel elcks Iurisdictie is ghelimiteert, naer de Rechten ende Privilegien, hen-luyden by den Graven ende des landts Opper-hoofden ghegheven, ende naer de costume ende usantie haerder Vyerscharen) ick nochtans houde te betamen gelijckelijck te trachten, tot opbouwinghe ende onderhoudinghe van een goede landts-ghemeene ordre, soo de politie als administratie van Iustitie betreffende: waer toe omme te lichtelijcker te moghen gheraken, my goet ghedacht heeft, alle Privilegien, Hantvesten, Rechten, Costumen ende Ordonnantien van den selven lande (die ick eerst tot mijn eyghen dienste versamelt hebbe) nu tot nut van een yeghelijck door den druck ghemeen te maecken, nae de authentijcqste ende correctste Exemplaren, die ick in den tijdt van twee-en-twintigh Iaren hebbe weten te bekomen, om dat een yeghelijck Inghesetenen soude konnen sien, als in een spiegel, wien ende wat onderdanigheyt hy schuldigh is, waer nae hy sijnen handel en wandel soude moeten dirigeren, ende wat hy soude dienen te contribueren, tot volbrenginge ende onderhoudinge van 't ghene voorsz is. Ick hebbe dit Tractaetje in vieren verdeelt: Eerstelijck in generale ende landts-gemeene Hantvesten, die allen Inghesetenen van den selven lande gemeen zijn, als mede de Kennemervolghers. Ten anderen in particuliere ofte plaetselijcke voor-rechten, die eenighe Dorpen alleen, ofte met weynighe te samen vergunt zijn. In 't derde brenghe ick die Costumen ende Ordonnantien, by de Ed. Groot-Mog. Heeren Staten in 't ghemeen, als mede by Bailliu ende Mannen in't bysonder gedaen emaneren: Ende laetstelijck 't Recht, Usantie, Stijle ende Reglement van de hooge Vyerschare van Kennemer-landt, met alle 't ghene daer van eenighsins dependeert. Ende aenghesien in 't selve oude sin-rijcke woorden werden bevonden, die door verloop des tijdts ghenoeghsaem uyt de kennisse zijn geraeckt, soo hebbe nae vermoghen daer op ondersoeck ghedaen, ende noch voorts trachte te doen, die ick den Liefhebberen tot verlichtinge met annotatien opte Hantvesten, ende volkomen beschrijvinge des landts (soo 't Godt belieft) niet lange sal onthouden, omme daer door wech te nemen 't misverstandt, 't welck dickmaels spruyt uyt de gelijckheyt

van

van namen in onghelijcke ſaken ; want over al en zijn de ſelve niet van eene nature ofte beteyckeninge, al ſchijnenſe van eene reſonnantie te weſen. Doch indien ick bevonden mochte werden ergens inne gemiſt te hebben, 't ghene de oudtheydt ſoude moghen aengaen, ſal de beſcheydenheydt des Leſers ghelieven mijne goede genegentheyt te gemoet te komen, ende door naerder onderrichtinghe tot beter kenniſſe te brenghen, ghedenckende aen de Philoſophiſche ſpreucke: dat niemandt ſoo gheluckigh, die alles bekent is. Vaert wel.

De Druck-fauten aldus te verbeteren.

't Eerſte getal is van de pagies, 't ander van den regel.

PAgina 1. lin. 21. leeſt twee-mael hen. pag. 4. l. 4 ende 5. gadinge. p. 7. l. 1. moeten. pag. 16. l. 19. woonen. gag. 21. l. 20. gebuurde. pag. 28. l. 17. twee-mael hen. p. 30. l. 19. de boeten. pag. 32. l. 2. bede-ſchuldighe. pag. 42. l. 12. moeten. p. 47. l. 9. hem. pag. 48. l. 16. hen. pag. 52. l. 28. als hem. pag. 69. l. 13. eximimus. pag. 70. l. 24. uytvaerde. pag. 94. l. 6 ende 27. confirmatie. pag. 114. l. 3. Weyver-huyſen / ende l. 14. Smartkarn. pag. 119. l. 18. addreſſeerden. pag. 129. l. 11. de welcke. pag. 136. l. 8 ende 19. hen. pag. 255. l. 18. vratigen. pag. 265. l. 8. ende eenen. pag. 270. l. 5. hondert vijftigh. p. 303. l. 24. van de hevers. pag. 305. l. 10. hoeden.

Gene-

Generale
PRIVILEGIEN
Ende
HANTVESTEN
Vanden

Lande van Kennemer-landt, ende Kennemer-volgh, soo als die, den selven Lande by den Graven en Gravinnen van Hollant, vervolgens in't gemeen zijn gegeven.

Hantvest van Grave Floris.

Y Florens Grave van Hollant/ van Zeelant/ ende Heere van Vrieslandt/ maken kondt allen den genen/ die desen Brief sullen sien ofte hooren lesen. Dat wy om menighe ghetrouwe diensten/ die ons onse ghemeene Huysluyden van Kennemer-lant ende van Kennemer-volch ghedaen hebben/ ende of Godt wil/ noch doen sullen/ den selven onsen Huysluyden ende allen haren nakomelingen ghegheven hebben/ alsulcke vryheydt ende alsulck recht/ als in desen Brief gheschreven staet.

De Bailliu sal gheen Keves-kindt zijn.

Wy sullen hem setten eenen Bailliu/ die wy hem met eeren gesetten moghen/ ende die gheen Keves-kindt en is.

Van den Graef-dinghe.

Onse Schout ende die Schepenen sullen bannen 't Graef-dinghe des Manendaeghs/ des Dinghsdaeghs ende des Woensdaeghs/ nae Sinte Pontiaens daghe tot Haerlem/ ofte tot Egmonde/ te rechten des Donderdaeghs/ des Vrydaeghs ende des Saterdaeghs/ na

den banne: ende daer sullen wy selve wesen t'antwoorde aldaer te rechtene dien klaget / nae Kennemer-recht ende nae Schependoem.

Van 't wedden der hondert ponden.

Hier boven wed men hondert pondt ons in Kennemer-landt / ende daer by sullen alle ongewedde boeten quyt zijn.

Van den Verleggen des Graef-dinges.

Ende ginget alsoo staen / dat wy voornoemde Grave in der voorsproken tijdt / binnen die landen niet en waren / oft mit soo grooten onleede begrepen waren binnen dien lande / dat wy 't Graef-dinge niet houden en mochten / soo mochten wy 't verleggen / binnen dier tijdt ende Vasten-avondt / in eenre weke die open-dagen hadde / oft waer des niet; wy mochten 't verlegghen nae den achtsten dagh na Paesschen / in eene weke van open-daghen / op dat soo komt voor 't Graef-ghedinghe / ende dat te bannen als 't voorschreven is.

Van den Graef-dinge ende kiesinghe der hondert ponden, of der onghewedde boeten.

Ende als wy dat Graef-dinghe sullen hebben begonnen / soo moghen wy setten in onser Stadt / eenen vrypen Edelen man die Ridder is / dat Graef-dinge upt te dingene: Ende ist dat wy dat Graef-dinghe niet upt en dinghen / tot desen voornoemden dagen / soo sullen wy ten open-daghen nae Pincxter / onse onghewedde boeten die men pleget te houden / in 't Graef-dinge inpanden / oft sy verwonnen waren. Voort soo staet die keure aen ons / weder wy hebben willen / die hondert pondt / oft die ongewedde boeten / die in 't Graef-dinghe gehouden zijn / oft daer in gevallen / ist dat wy dingen. Ende kiesen wy die hondert pondt / soo zijn die ongewedde boeten quyt / die men pleeght te houden in 't Graef-dinge / ende die hondert pondt sal men ons gelden / als mense plach te gelden in 't Graef-dinge.

Van den Huys-hoenre te gelden.

Voort sal men gelden die huys-hoener / als zede ende gewoonte is.

Verwandelinghe der Asingen in Schepenen.

Voort dat de Azygen wijsen souden in Kennemer-landt / dat sullen die Schepenen wijsen in alsulcke recht / als 't die Azygen wijsen souden.

Van

Van den beroepe der Schepenen.

Waert dat yemandt die Schepenen wedersepde / dat sal die Bailliu berechten metten mannen / hebben die Schepenen onrecht / dat sullen sy ghemeenlijck beteren / met thien ponden te boeten / hebet hy onrecht diese wederseggheden / soo is sijne boeten thien pondt.

Datmen lyen oft versaken mach, die schulden daer men om beklaeght wordt.

Waer een man den anderen beklaghet omme schout / die moet wel lyen alsoo veele / als hy hem bekennet sonder ban ende sonder boeten / van dien anderen doet hy / als dat recht van den lande staet.

Die maniere ende boeten van vechten.

Voort soo wie by daghe / ofte by nachte misdede in een huys vechtender-handt / hy verbeurde vier-vout die boete / beyde teghens ons / ende jeghens den genen daer hy jegens misdede.

Hoe de Schout metten Schepenen, eens ghewondens quetsinghe besien sullen.

Waer dat een man ghewondt worde / oft ghequetset / daer sal die Rechter ende die Gezworen toe-komen / ende die wonde oft die quetsinge besien / eñ by heuren Rade dat te beschuldigen als 't redelijck is.

Van Huys-brake met haestigher handt.

Wie soo huys-brekinghe doet / met haestiger handt / die verbeurt thien pondt / werdt hy verwonnen als recht is.

Van den Doodt-slaghe.

Soo wie eenen man doodt slaet met haestiger handt / die sal men onse landt verlegghen / thent hy die man vergeldt / ende onse moede heeft.

Van den Vyanden doot te slaen.

Es oock yemandt / die sijnen vyandt te vooren ghewerest hevet / in eener vryer Taverne slaet / hy gelt die misdaet vier-vout / oft hyne in een ander huys gheslaghen hadde.

Van den vrienden, die boeten.

Werden oock Vrienden vechtende/ in eenre vryer Taverne/ die en verbeuren niet meer / dan oft sy op vry veldt vochten.

Van den ghedinghe.

Alle Jare mach men gedinge dinghen / ende alsoo langhe als de Rechter sittet te rechtene / soo en mach hy niemandt beklagen / noch over yemandt rechten sonder klagher.

Hoe den Rechter niemandt panden en mach om onghewedde boeten in den ghedinghe.

Ende den Rechter en sal geenen man panden/om ongewedde boeten / die van dien ghedinghe komet / oft roeret / maer men salse verbeyden tot in dat Graef-gedinge toe/ ende daer verwinnen als recht is: Ende men en sal niemandt panden van vechtelijck / buyten gedinge / hy en worde nae rechten overwonnen.

Hoe die ghene boet-schuldigh wordt die onrecht schaer hevet, ende niemandt anders.

Als een Rechter komt met eenen klager/ in eenen gemeenen weyde / soo en sal geen man boet-schuldigh werden / dan die man/ die onrecht schaer daer hevet.

Van den Seven-tuyghe.

Als twee mannen twisten omme anevanck van erven/soo mogen seven mannen die naest-leggen/ geven dat erve sonder ban/ ende sonder boete / den eenen van den tween; ende die dat erve verlieset / die gelt die boete.

Hoe die naeste Vrienden dat erve mogen nemen.

Daer een man sterbet of wijf / des dooden naeste maghen / die rechte erfgenamen zijn / nemen sijn erve sonder ban ende sonder boete / ten waer dat op ons quame te rechte.

't Recht van den Boel-dinghe.

Ende ghebiel een Boel-dinghe van boedele / dat sullen seven die naeste buren geven / sonder ban ende sonder boete / als recht is / ende die dat boedel verliest / die gelt de boeten.

Van

Van den Bottinghe.

De Kennemaren sullen twee Jaer vry sitten van bottinge / ende des derden Jaers bottinghe gelden.

Waer ende hoe men den Kennemaren ghebieden mach.

Niemandt en sal de Kennemeren ghebieden erghent sonder tot 's Grabenheer-vaert / ende die Heer-vaert sal men tot elcker Kercken ontbieden met boden / ofte met brieven / veerthien nachten voor dat sy porren sullen; es dat saken / dat sy varen sullen uptter Graefschap van Hollandt; maer is die Heer-vaert binnen 's lants te doen / soo sullen sy ghereedt wesen / soo sy eerst moghen / soo als 't hem ontboden es.

Van den Schote te gaderen.

Soo wie onse Schot onthoudt / hy sal 't gelden twee-vout / ende dat schot van elcken ambochte / sullen die Ghezworen van den ambochte gaderen / ende ontfaen / ende onse bode upt-reycken.

Dat niemandt eenen bede-schuldigen man daghen en mach dan sijn daghelijckſche Rechter.

Ende gheen man die bede-schuldigh is van Kennemer-landt / sal eenen man dagen voor den Bailliu / dan sijn gewaerde Rechter.

Van Boet-schuldigh te werden.

Es dat saecke dat eenigh bede-schuldigh man / den anderen voor recht aensprake / van tween saken / ofte van drien / oft van meer / ende die gheen die men daer aensprack / antwoordet hy / des eersten punts ben ick onschuldigh / en al des ghy my betyet / al swijght hy der anderen punten stille / daer by en valt hy niet in schade teghens den klagher / noch in boeten teghens den Rechter.

Men mach wel varen woonen, van den eenen ambachte in 't ander.

Elck man mach wel varen woonen van den eenen Dorpe in 't ander / sonder banne ende sonder boete.

Een schotbaer-man Schout moet schot gelden.

Een Schotbaer-man al wordt hy Schout / daerom en sal hy niet schot-vry blijven.

Van den Erven te ghebruycken.

Voort elck man mach sijns selfs Erve ghebruycken / in den ban daer 't in leydt / gelijck den anderen buren die'r in woonen/ al woont hy in een ander ambocht.

Hoe dat men den Heymraden niet beroepen en mach.

Waer die Heymraden / ende die Rechter schouwen op eenen dijck/ ende dat sy wijsen by hoeren eede / daer en mach niemant tegen segghen / ende waert dat sy keven onder hen / daer soude men die uptter-Heymraden op ontbieden / dat sy daer op recht souden wijsen.

Een Schotbaer-man vry ghelaten, sal den Buren helpen in haer schot.

Voort / waer 't dat wy eenen huysman / die schot schoudigh ware/ van desen daghe voort schot-vry lieten / dat sal helpen den buren in heur schot/ ende sy mogen daer mede rekenen/sonder ban ende sonder boet/ ende die wy schot-vry gelaten hebben voor desen daghe / die sal schot-vry blijven.

Van achtinge te nemen van een vonnis, ende dat te moghen ontsegghen.

Voort/ aldaer een rechter een man/ een oordeel vraeght / soo mach hy sijne achtinghe wel nemen / tot dien rechter / ende al gaet hy upt achten/ dat hy wel inkomen mach ende dat oordeel ontsegghen / dat hy's niet schuldigh en is te deylen.

Dat een bede-schuldigh man van leen-goedt schot geldt.

Al houdet een beede-schuldigh man / sijn goet van yemandt te lene/ daer sal hy schot af gelden/ sonder van ons.

Die Leen-goedt besit, mach vonnisse wijsen.

Voort / soo mach elck man vonnisse wijsen voor ons ende onsen Bailliu/die onse man is van goede/over eenen bede-schuldigen man/ ende anders negeen.

Hoe men een vryen-man winnet ter boeten.

Die Bailliu/ of die Ambachts-Heer / of die Schout en mach geenen vryen man winnen ter boete/ ten zy met vryen luyden.

Beyde

Beyde Schout ende Schepenen moet vry wesen, die over eenen vryen man sullen rechten.

Die Schout sal wesen vry ende wel-boren / die over eenen vryen man rechten sal / ende so wie wijsen sal over eenen vrye man vonnisse voor den Schout / hy sal wesen vry ende wel-boren.

Hoe men welborenschap betuyghen sal.

Spreeckt yemandt eenen man ane / omme schot te gelden / die sal sijnen ghetuyghe doen van der swaert zijde / als 't recht is / mocht hy's oock niet doen / hy soude dat schot gelden metten buren / ten ware dat den Baillin kennelijck ware / metten goede luyden / dien hy's betrouwede / dat hy Edel ware / ende alsoo verstorven / dat hy sijn ghetuyghe niet doen en mochte. Oock ist mede besproken in Kennemer-recht / dat elck wel-boren man / die verleent is / van ons van goede / die sal zweeren dat geschreven Recht den Kennemaren vastelijck te houden / ende al dat Kennemer-recht is / is 't gheschreven oft ongheschreven: Waer yemandt oock die niet zweeren en wilde / die Ambachts-heer waer / oft die goet van ons hielden / die en sullen die Kennemaren niet te Rechte staen / noch niemandt van sijnent halven / noch egheen man goedt uyt gheven / dat hy van ons te leene houdt / totter tijdt toe dat hy Kennemer-recht ghezworen heeft.

Wie die Schepenen beroepen mach.

Voort / wat die Schepenen deylen over recht / dat en mach onse Schout niet beroepen; maer de klager ende houder moghen 't beroepen / op haer boete willen zy.

Wanneer men niemandt te Hove dagen mach.

Voort soo en sal niemandt den anderen te Hove dagen / van stucken die den Schout schuldigh is te berechten.

Wat vergaderinghe is, oft niet; ende verbeurnis van dien.

Een man die vergaderde met sijnen vrienden / alsoo lange als hy niet en vochte met den vergaderden volcke / so en verbeurde hy / noch sijnen vrienden niet. Soo wie dat vermaende sijnen vrienden / met voorrade ende met hen bijven / oft daer boven sijne vyanden sochte / ende daer mede vochte / dat es vergaderinge ende anders geen / daer af ver-

afverwonnen wordende als 't recht is / die Aenleyder verbeurde thien pondt / ende die Volghers elck thien schellinghen hoe veel datter zijn.

Als een Schepen vonnis wijst, ende volligh heeft, daer en mach de Rechter niet teghen segghen.

Waer dat de Rechter een man een oordeel vraghet / ende die man dat oordeel deylet / en hys vol volgh heeft / dat en mach die Rechter niet weder-segghen.

Van den Huys-hoenre te gelden.

Van den Huys-hoender te gelden / als 't zede ende ghewoonte is / ende hier boven geschreven staet. Soo is dat recht / wanneer die gemeene Buren / haer vijfdinge volstaen / soo en sullen sy egeene hoenre gelden.

Van den vierden Visch.

De Kennemaren en sullen egeenen vierden visch gelden / op dat Ye / noch op Crommenye / noch in Limmermeer. In anderen wateren / sullen wy onse recht nemen / in sluysen ende anstalen / die onse zijn / in onsen vryen - Ambachte / daer wy Schout - Ambachten verleent hebben.

Dat die Schout niemandt onder hem setten mach.

Die Schout / die verleent is van ons / en mach niemandt onder hem setten : Maer die Ambachts-heeren / die van ons verleent zijn / die mogen eenen Schout onder hem setten / ende onder hem niemant.

Hoe t'oordeelen dat hier niet staet.

Voort / wat hier niet gheschreven staet / dat salmen rechten ende oordeelen / nae rechte en nae oordeele : Die vryheden ende dit recht dat hier voor geschreven staet / dat hebben wy gegeven den Kennemaren onsen luyden / omme menigherhande trouwen dienst / die sy ons ende onsen ouderen dickwillen ghedaen hebben / ende noch doen sullen / behoudelijck onser Graeflijckheden ende ons rechts.

Hier waren by / onse Edele luyden ende getrouwen Mannen van onsen lande / Heer Florens, Abt van Egmont / Heer Gijsbrecht, Heer van Amstel / Heer Willem van Egmont / Heer Gerrit van Egmont sijn Soon / Heere Direck van Wassenaer / Heer Bouwen van

van Naeltwijck / ende Heer Direck van Raephorst Ridder / Symon van Haerlem/ Claes Persijn, Philips van Duvenvoorde onse Bailliu van Kennemer-landt/ Gerrit van Velsen/ende Heer Gerrit Wouters, ende andere veele goede luyden. Dese letteren waren ghegeven in't Jaer ons Heeren duysent twee hondert ende een-en-tnegentigh / des Vrydaeghs nae half Vasten te Aelberts-berge.

Hantvest van Grave Ian.

Wie dat schuldigh es schot te gelden.

WY IAN Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / maecken kondt allen luyden / dat wy onsen lieven ende ghetrouwen Luyden der Ghemeente van Kennemer-landt / om menighen trouwen dienst / die sy onse Vaderen dickwil ghedaen hebben / ende ons noch doen sullen / hebben ghegeven ende gedaen / alsulcken gratien. Als waer dat saecke dat yemandt woonde in Kennemer-lant in eenigh Ambocht/ die Schepenen dochten / dat sy schot schuldigh waren mit hem te gelden/ ende sy hem te schote setten / ende hy daer in beviel ; soo soude hy van dien daghe / vol schot mitten buren gelden/ ende te boeten gelden thien pondt. Waer 't oock / dat hy hem ontginghe mit recht / ende mit vonnisse / soo souden die ghemeene buren van den Ambacht gelden thien pondt. Waer oock yemandt / die hem tuyghs niet en vermate te doen / ende hy op rekeninghe ginge / die soude sijn rekeninge doen voor den Bailliu : Waer die rekeninghe niet redelijck en ware/ soo mochten 't die Schepenen houden aen den Grave. Ende vonde die Grave dat hy alsoo geboren waer / dat hy geen schot mitten buren schuldigh en waer te gelden/soo soude hy quijt blijven/ende waer des niet / soo soude hy voor 't schot metten buren gelden / ende gelden thien pondt als voorsz. Ende om dat wy hen dit vaste ende ghestade meenen te houden / soo hebben wy hen dese letter ghegeven / bezegelt mit onsen zegele uyt-hanghende. Ende wy hebben ghebeden onsen lieven ende ghetrouwen Heer Diderick Heer van Brederoode / Willem van Haerlem / ende Gerrit van Eemskerck / knapen / dat sy dese letteren wilden mit ons zegelen/ende wy Heer van Brederoode Ridder / Willem ende Gerrit knapen/ om bede wil ons lieves Heeren des Graven voorsz/ hebben wy verwilkeurt alle dese voorsz dingen vast

ende ghestade te houden / mit onsen lieben Heer den Grave voornoemt / ende hebben dese letter ghegeven mit hem bezeghelt / mit onsen zegelen upt-gehangen. Ghedaen in onsen huys tot Aelbrechtsberghe / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert ende drie / des Woensdagh nae Sinte Laurens dagh.

Hantvest van Graef Ian.

Makende scheydinghe van Rechten tusschen den Edelen ende On-edelen in Kennemer-landt.

WY IAN Grave van Henegouwen / van Hollant / van Zeelant / ende Heere van Vrieslandt / maken kondt allen luyden / dat wy by rade onser goeder Luyden van onsen lande / hebben een Recht gemaeckt / tusschen den Edelen luden in Kennemer-lant / die half Edel zijn / oft daer beneden / ende van onse ghemeente in Kennemer-landt; want men gheen Recht daer afte vooren wiste / in deser manieren: Waer dat een twist ghebiele / van onsen voorghenoemden Luyden / dat den een den anderen wondede / aen vingeren oft aen duymen / oft aen teen / oft daer aen verleemt worde / oft af-gheslagen worde / dat men garsval hiet / oft yetwers anders aen 't lijf gewondt worde / dat sal staen te gekozen rechte / alsoo groot / als 't nu die gemeente malkanderen duurt. Soo sullen sy den genen die half Edel zijn / oft daer beneden / die helfte hooger ontrechten oft beteren / sonder doodtslagh / die sal blijven staende / alsoo als 't te voren stont. Waer 't oock dat een man verleemt worde tusschen sijnen vingeren ende sijne schouderen / of van sijnen teen opwaert / dat sal blijven staende alsoo / als 't te vooren stondt. Waer 't oock datter eenigerhande twist gebiele / tusschen dese luyden voorgenoemt / dat hier niet geschreven en staet / van wat saken dattet waer / dat soude staen te rechten of te verbeterne / d'eene helft hooger dan d'een huysman den anderen doet. Ende die Schout soude hen eenen dagh legghen / ende ghebiedenste te schuldigen malkanderen. Waer 't dat sy den Schout recht hier af ontseyden / soo soude hyse dagen voor den Bailliu / ende die Bailliu soudt berechten / ende sy soudene hare boeten omme gelden / die ghene die den Schout rechte weygerde / om dat wy willen / dat dit vaste blijve / seker ende ghestade / ende het niemandt wedersegghe. Soo hebben wy desen Brief bezegelt / met onsen zegele / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert ende drie / op Sinte Willeborden avonds in den Haghe.

Hant-

Hantvest van Graef Ian.

Hoe Adel te bewijsen, ofte schot te gelden.

WY IAN Grave van Henegouwen / van Hollant / van Zeelant / ende Heer van Vrieslandt / maken kondt / allen den genen / die desen Brief sullen sien oft hooren lesen: Dat wy een scheydingh gevonden hebben / tusschen den Edelen ende Ghemeenten van Kennemer-landt / in desen manieren: Waer 't dat die Ghemeente eenen man aenspzake om schot / die sal sijn rekeninge doen / mit seven after Suster kinder / vander Swaert zijde / die hy soude hebben gehadt / by sijnen levenden lijve / ende alsoo ghebozen / datmense met recht niet laken en mach van edelen luyden / van Vader ende van oude Vader / soo mach hy daer af rekenen / waren sy levende oft waren sy doodt; ende mach hy des niet doen soo sal hy schot gelden mit den buren. Om dat wy willen dat dit vaste blijve / ende seker / ende gestade / soo hebben wy desen Brief bezeghelt; Ende om dat onse Heer Broeder / Heer Guye, by der genade Godts Bisschop van Utrecht / over alle dese stucken geweest heeft / soo hebben wy hem gebeden ende bidden / dat hy desen Brief bezegele mit sijnen zegele gelijcken den onsen / ende wy Guye, by der ghenade Godts Bisschop van Utrecht voorsz om de beden ons Heeren ons Broeders des Graven van Henegouwen / ende van Hollandt voorschreven / hebben wy desen Brief bezeghelt / met onsen zegel uyt-gehangen gelijcken den sijnen in kennisse aller deser voorseyder dinghen / in 't Iaer ons Heeren duysent drie hondert ende drie / op Sinte Lucien avondt.

Hantvest van Graef Willem.

Van 't kiesen der Schepenen.

WY WILLEM Grave van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / maecken kondt allen luyden: Dat wy onsen goeden luyden van Kennemer-landt onthinget ende oorlof ghegeven hebben / midts desen brieve tot onsen wederseggen toe durende / dat sy in elcken jeghenheden / Schepenen kiesen sullen onder hem selven / die hen goedt ende oorbaerlijck duncken sullen / behoudende ons / ons rechts; ende onsen luyden van Kennemer-landt haers rechts:

Ende dese Schepenen sal die Rechter van onsen weghen doen zweeren/ wanneer dat sy sullen ghekoren wesen / ende alle stucken voorsz sonder argelist. In oorconde dese Brief bezegelt/ met onsen zeghele. Ghegheven in den Hage / des Vrydaeghs voor Sinte Bartholomeus dagh/in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert twee-en-twintigh.

Hantveste van Keyserinne MARGRIETE,

Die sy den Kennemaren gegeven heeft.

MARGRIETE by der genaden Godts / Keyserinne van Romen/ Gravinne van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt/ ende Vrouwe van Vrieslandt / maeckt kondt ende kennelijck allen luyden : Want onse goede luyden van Kennemer-landt / een recht ons ghemeenlijck ghetoont hebben van alderhande puncten/ daer sy hier voortijdts in veronrecht zijn gheweest/ nae dat sy ons aenghebracht hebben. Soo hebben wy om liefde ende om gunste (die wy tot onse goede luyden van Kennemer-lant hebben) die puncten oversien / ende wel verstaen by onsen gemeynen Rade. Ende om dat onsen welboren luyden van dien puncten verklaert sullen wesen : Soo hebben wy ghegheven / ende geven met goede voorsienigheydt / voor ons ende voor onse naekomelinghen / onse goede luyden voorschreven / ende haren naekomelinghen gemeenelijcken / die nu woonachtigh zijn / ende naemaels woonachtigh sullen wesen / in onsen lande van Kennemer-landt / ende die Kennemer-recht toe-behoort / eeuwighlijck ende tot allen daghen durende / van dien puncten alsulck recht / als hier naer beschreven staet / behoudelijck dien genen die nu ter tijdt binnen onsen Lande / voort Vry-heerschap hebben / haers rechts binnen heuren vryen heerschappen.

Van Oorloghe aen te nemen.

In den eersten soo sullen wy / oft onse naekomelinghen gheen oorloghe beginnen noch aennemen / op andere Heeren landen / buyten onse landen oft palen van Hollandt / van Zeelandt / ende van Vrieslandt / het en ware by rade ende goetduncken onser Ridderen ende Knapen / ende onser Steden van Hollandt / daer sy ons in schuldigh sullen wesen te dienen / ende daer toe sullen ons onsen luyden voorsz altoos bereydt wesen te dienen / ende als wy dienste van haer begeeren sullen/ soo sullen wy komen binnen onsen Balliuschap van Kennemer-

nemer-lant / ende spreken met onse wel-geboren luyden / gemeenelijcken om den dienst die wy van haer begheeren sullen / als onse Voorvaders ghedaen hebben / ende onse welboren luyden sullen wy guyten / soo wanneer dat sy ons dienen / ghelijck men dat dede by des Grave Floris tijden / die wilneer Grave was in Hollandt. Ende waer 't dat wy / oft onse nakomelinghen oorloge aennamen buyten Rade onser goeder luyden voorsz / soo en zijn sy ons niet schuldigh te dienen / sy wouden het doen by gunste / ende by haren vryen wille.

Van stille waerheydt.

Item / voort en sullen wy / oft niemandt van onsent weghen / stille waerheydt besitten binnen onse Landen voorschreben / van geene saken / het en waer dat hen eenigerhande luyden onderlinghe / of tegens ons verwilkeurden ter waerheydt te blijven / sonder bedwanck van ons / oft van anders yemandt van onsent weghen / uytgeseyt moort / en moort-brande: Ende waer 't dat hem yemandt ter waerheyt verwilkeurde / als voorsz es / soo soude onse Bailliu die waerheydt besitten / metten Ambachts-heeren / daer die breucken onder ghevallen zijn / ende met den Baillius Klerck / ende met vijf wel-gheboren mannen / die binnen den Ambachte woonen / die gheen partye en draghen / noch des Bailliuwes knapen niet en zijn / noch van sijn onthoude: Ende wes den Bailliu metten mannen voorschreven vernemen / dat sal die Klerck schrijven / ende sal bezeghelt wesen metter mannen zeghel voorsz. Ende die sal men brenghen in den Hof / den naesten Dingesdages voor onse mannen / daer onsen Bailliu dingen sal / ende die sal men daer openbaren by den mannen / die daer over ghesseten hebben / ende dan sal onse Bailliu een vonnisse vragen / den genen / die daer schuldigh af zijn te wijsen / hoe dat hy dat schuldigh is te berechten nae der waerheydt / ende wes men daer af wijst / dat sal onse Bailliu berechten na dat het vonnisse ghewesen werdt. Het en waer dat onse Bailliu met ghemoede verdraghen werde / alsoo verre als 't ons niet aenginge / ende soudmen die waerheydt besitten van moordt / oft moordt-brandt / die soud men besitten als voorschreven is.

Niemandt mach meer verbeuren dan sijn halve goedt.

Voort die sijn lijf verbeurt met recht / die en mach tegens ons niet meer verbeuren / dan sijn lijf / ende sijn half eygenlijcke goeden / en-

de die ander helft sal blijven sijnen Wijve / ende sijnen Kinderen / oft sijn recht gheboren Erfghenamen. Ende sijn leen-goet dat van ons roert / dat sal hem vrplijcken volghen / van alre misdaet ; alsoo verre als hy sijn Heer / daer hy 't af houdt / doet dat een Leenman schuldigh is / te doen sijnen Heere sonder argelist : Ende alle leen-goeden die van ons niet roeren / die sullen wesen ende blijven staen in allen rechten / als sy van oudts haer komen zijn.

Van Doodtslaghers.

Voort soo wie van onse luyden voorsept / eenen doodtslagh doet / binnen onse landen voorschreven / die sal die Bailliu eenen dagh van Rechte leggen binnen ses weken / nae dat de doodtslagh geschiedt es / ende berechten den doodtslagh nae den rechte van den Lande : Ende als de doodtslagh berecht waer / oft versoent / oft met ghevough / soo sal den ghenen die den doodtslagh ghedaen heeft / ons schuldigh wesen thien pondt van landt-winninghe / ende daer mede sal hy komen op sijn goedt / dat hy hadde opten dagh doe die doodtslagh gheschiede / uytghesept daer aen gherecht waer met breucke oft met brande. Ende sijn leen-goedt sal hem volghen als voorschreven es : Ende soo wie eenen vrede breeckt binnen onsen Lande / die sal men corrigeren / nae de rechte van den lande / ende nae inhouden ouden haer-komen / ende soo wie onnoosel misdoet die willen wy / dat sijnre onnooselheyt gheniete.

Ambachts-heeren Recht.

Voorts so sullen alle Ambachts-heeren binnen onse landen voorschreven hebben den derden van alle verbeurnisse / in haren Ambachten / die daer in ghevallen / ende die daer uyt roeren ; uytghenomen landtwinninghe.

Van vooghdy der bestorven kinderen.

Voort soo gheven wy onse goede luyden voorschreven / dat alle bestorve kinderen / die geenen gherechten Vooght en hebben / ende niet selfmondigh en zijn / dat die vier verndelen / daer toe eenen man setten sullen / die kinderen te verbooghden / ende die Vooght sal jaerlicx eens rekeninghe doen / voor die vier verndelen / van de kinderen goederen voorschreven / ende dat goedt dat die Vooght op-beuren sal / ter tijdt toe dat de kinderen selfs mondigh zijn / dat sal hy leggen in der kinderen oirbaer / by den vier verndelen / als voorschreven is. Al-

soo

soo verre / als die kinderen goet / niet versuymt en werde / noch niet verachtert by onradigheyt / henrer vier verndeelen.

Van Kinderen te ontvoeren.

Voort soo wie een onmondigh Kindt verboerde buyten sijn vier verndeelen / dat soude men van onsent weghen berechten / aen sijn lijf ende aen sijn goedt.

Van Keuren te legghen op vreemde luyden.

Voort soo en sullen op onsen luyden voorschreven / geen van onse Poorteren hoogher keuren leggen moghen / dan op haer selfs poorters. Het en zy dat onse Poorters met onse Voor-vaders Hantvesten betoghen / dat sy 't met rechte doen moghen.

Wat Onmondighen verbeuren.

Voort dat geen onmondigh kint meer verbeuren mach / van sijns Vaders en van sijne Moeders goede / dan thien pondt.

Hoe Hantvesten te vernieuwen.

Voort sullen wy ende onse nakomelingen/onse goede luyden voorschreven / allen Hantvesten / die sy van onse Voor-vaders / ofte van ons hebben vernieuwen / sonder onser luyder kost / alsoo verre als men van den letteren / ende des zeghels goede kennisse hebben mach.

Van te Gyselen.

Voort soo en sullen wy / noch niemandt van onsent weghen / yemandt te gijsel dagen / binden / noch senden / noch schade / noch hindernis doen / aen sijn lijf/ noch aen sijn goedt/ die recht ende vonnisse begheert; men hevet hem eerst met recht ende vonnisse af-ghewonnen / alsoo veer als hy hem verborghen mach te Rechte te komen: alsoo hooghelijcken / als drie wel-ghebozen mannen duncken sullen dat redelijck is / uytgesept alre misdaet / die men misdoen mach/ aen onsen Bosch / wilderniſſe ende wilde / ende die drie mannen sal onse Bailliu / ende die Ambachts-heeren nemen/ als voorsz is.

Van den Lijve aenspreecken.

Voort soo wie van onsent weghen beschuldight wordt/ van sijnen lijve / die sal men met recht aenspreken binnen ses weken / nae dat hy be-

beschuldight wordt / oft quyt wesen van dier saken / daer men hem af beschuldight hadde.

Hoe langhe aenspreke duurt.

Voort soo sullen wy / noch niemandt van onsent wegen / yemandt aenspreken van sijnen lijve / van eeniger misdaden / die een Jaer ende dagh gheleden zijn / nae dat sy eerst gheschieden / uytghenomen moordt ende moordt-brande / het en waer dat onse Bailliu yemandt binnen 's Jaers / met recht ende vonnisse ballinck-landts gheleydt hadde / quame hy daer nae binnen onsen Graeflijckheydt / buyten gheleyde / oft over soen teghen den vrienden / soo mach die Bailliu daer over rechten als recht is.

Raden moeten welboren zijn.

Voort soo en sullen wy / noch onse naekomelinghen niemandt nemen tot onse ghezworen Raedt / of tot onsen zegelaer / dan welboren mannen.

Van Luyden die buyten woonen.

Voort waer yemandt die buyten onser lande woonachtigh ware / ende die yemant binnen onse palen woonende van onsen goeden luyden beoorloghen woude / oft sijns goedts onbruyck maecken met onrecht / ende dan die genen die binnen onse palen woonende / by ons bescheydt nemen ende gheven woude / ende des de ander niet doen en woude / soo mach die ghene die 't ghebreck heeft / ende in onsen lande woont / hy ende sijn hulpers op sijn vyanden daer hy 't ghebreck aen hevet verhalen / oft op sijn lijf / oft op sijn goet / soo waer 't ghelegen waer / ende hy 't bewaren konde binnen onsen landen / oft daer buyten / sonder teghens ons te misdoen. Ende om dat wy Margriete, Keyserinne van Romen / Gravinne van Hollandt / van Zeelandt / ende Vrouwe van Vrieslandt / willen dat alle dese puncten / ende elck by hem / alsoo als sy voorschreven zijn / allen onsen goeden luyden voorschreven / ende haren naekomelinghen / die nu oft naemaels wesen sullen in onsen lande van Kennemer-landt / van ons ende onse naekomelinghen / wel ende ghetrouwelijck ghehouden werden eeuwighlijck / ende tot allen daghen ende in gheen puncten verminderen / soo hebben wy desen Brief bezegelt met onsen zegele: Ende om die meer gedenckenisse en sekerhede / soo hebben wy gebeden ende bidden onsen lieven oom Heere Jan van Henegouwẽ / Heer van Beymont /

mont / dat hy dese Brief in kennisse der waerheyt mit ons bezegelen wil / ende wy Ian van Henegouwen, Heer van Beymont / om beder wille onser liever Vrouwe Keyserinne ende Gravinne voorschreven / soo hebben wy desen Brief met haer bezegelt / met onsen zegele. Gegeven in den Haghe des Vrydaeghs nae Heyligen Ascensionis dagh / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert ses-en-veertigh.

Hertoghe Willems segghen.

WILLEM Hertoge van Beyeren / Phaltz-grave van den Rhijn / verbeydende der Graeslijckheden van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende der Heerlijckheydt van Vrieslandt / maken kondt allen luyden: Want onse luyden van Kennemer-landt / Kennemer-volgh / die van Zee-banck ende West-Vriesen / aen ons ende aen onsen goeden Steden van Hollant ende van Zeelant / eens segghens ghebleven zijn / vander misdaet / als sy teghens ons ende onser Heerlijckheydt misdaen hebben / ende oock die Wester-Vriesen / die gheheeten zijn Drechter-landt / desghelijcks aen ons / aen onsen Rade / ende aen onse goede Steden voorseyt / ghebleven zijn. Ende want wyse wel beraden / ende met goeden voorsiene / klaerlijcken in grooten breucken bevonden hebben: Soo is onse seggen in deser manieren / ende onse medeseggers / sedert dat de West-Vriesen gemeenlijcke geballen zijn van lijve ende van goede / ende van allen heuren Rechten / als men met haers selfs Brieven betoonen mach / mit heuren ghemeenen zegel bezegelt / ende met confirmatie des Paus van Romen daer by. Ende wy mede de Kennemers / Kennemer-volghers / ende die van den Zee-banck in grooten misdaden gevonden hebben / jeghens ons ende onser heerlijckheyt: Ende want den Heeren wel betaemt haers selfs luyden ghenadigh te wesen / als sy genade soecken / ende oock omme groote bede ons Raets ende onser Steden voorseydt / soo willen wy hen-luyden lijden op dese tijdt / in der manieren als hier nae ghe schreven staet: In den eersten segghen wy den Kennemers / Kennemer-volgers ende West-Vriesen in allen heuren rechte / dat sy betoghen moghen mit Hantvesten / ende mit goede oude costumen. Voort dat alle verbonden die de Kennemers / Kennemer-volghers / die van den Zee-banck ende die West-Vriesen onderlinghe ghemaeckt hebben / het zy met zegelinge / ofte in wat manieren dat sy zijn / dat sy te niete ende quijt zijn / ende dat alle Brie-

ven die daer op ghemaeckt moghen wesen / ons over-leveren sullen/ aen allen zijden. Ende waer 't dat die Kennemers / Kennemer-volghers / oft die van den Zee-vanck eenigh verbint maecken / met yemande / buyten der Heerlijckheydt / daer soudense mede verbeuren haer lijf / haer goedt / haer Handtvesten / ende al haer Recht. Voorts sullen die Kennemers heuren Werf houden / in allen manieren als sy hier voortijdts plagen te doene / ende haer Hantvesten begrijpen. Voorts soo en sullen die Vriesen geenen Werf hebben noch houden ; want sy hier voortijdts gheen ghehadt en hebben. Voorts want die Kennemers Hantvesten houdt / dat sy selve Schepens kiesen sullen / daer af segghen wy / dat sy alsoo die Schepenen kiesen sullen / datter die Heer / noch niemandt rechteloos om en blijve / behoudende een yeghelijck sijns rechts / ende die oude Brieven vander Heerlijckheydt / daer af hebben. Voort dat alle die gheleghen zijn in Kennemer-landt / oft in Vrieslandt elcken man in sijnen rechte/ daer of te blijven nae sijnen betoghe / dat hy vander Heerlijckheydt daer af heeft. Voort van die Schouwe van Vrieslandt / sal die Bailliu metten Heemraet / den Zee-dijck schouwen/ alsoo als ghewoonlijck is. En indijcken / weghen ende wateringhen/ sal die Schout metten Schepenen schouwen / als daer toe behoort. Voort van den puncte daer haer Hantveste houdt / daer gheen klagher en is/ dat daer geen Rechter wesen en sal ; daer af / is onse verstande / na der Hantveste ende segghen/ dat die Bailliu/Ambachts-heer/oft die Schoute/daer misdaet is / daer of een eysscher ende een klager wesen mach. Voort soo wie Recht begheert op Hantvesten / het zy op oude / oft op nieuwe / die sal men recht doen nae der Mannen vonnisse / ende wes die Mannen daer of wijsen nae der Hantvesten / dat sal voort-ganck hebben. Voort segghen wy ons liever Vrouwen die Keyserinne / in heuren goeden rechte ende Heerlijckheden / als 't heur van heuren Ouders ane ghekomen is / ende heur toe-behoort. Voort voor alsulcke breucke als die Kennemers ende Kennemer-volghers / jeghens ons misdaen hebben / sullen sy ons gheven ende anders duysent pondt Hollandts. Item, die van Zee-vanck voor heure breucke duysent pondt Hollandts / ende hier van sal die Heer van Waterlandt sijn aendeel hebben. Item, die van Graft/ende die van't zuydteynde van Schermer twee hondert pondt Hollandts. Item, Geestmer-ambacht / ende Nydorper-ambacht / ende Schagher-ambacht voor heure breucke / duysent pondt Hollandts / ende hier boven sullen die van Heynsbroeck / ende die van Updamme gelden alsoo veele

daer

daer toe / als hem gheheurt te gheven van de somme voorschreven/ overmidts der breucken die sy deden aen den gelde dat sy namen/daer men mijns Heeren renten mede betaelt soude hebben; uytghesepdt Heycke van den Hooghenlande, Pieck Hertglider, ende Dirck van Schermer, die ghene schuldt daer aen en hebben / ende mijn Heere quijt laet van der breucken van den gelde / ende die Bailliu sal Pieter van Purmer sijn geldt weder doen gheven van den ghenen die 't hem namen. Item, Drechterlandt voor sijne breucke twee hondert pondt Hollandts / uytghesept Schellinckhoute / Wydenesse / Ynckhuysen/ ende Gommerkerspel / die hier ghene breucke en hadden / uytghenomen Meynart Reynkes sone, ende sijn Broeder / ende dit voorschreven gelt sullen sy betalen / die eene helfte te Kers-avonde naest-komende / ende binnen den vier heylighen dagen/ ende brengen te Leyden by haer selfs kost/ die ander helfte binnen der vier heylighen daghen van Paesschen desghelijcke daer naest komende: Ende dit gelt sullen onse Steden van Hollandt ontfaen van onsent wegen / omme schuldt daer mede te betalen buyten landts / en ander onsen oirbaer daer mede te doen. Voorts soo seggen wy Vincent Wollebrants sone op den Langen-dijck / Reymbout Yven sone van Nye-dorp / Bockel van Hooghe-karspel, ende Reynier de Wael, in onsen wille van lijve ende van goede. Voorts soo segghen wy Dirck Hildebrants sone, ende Zierick Aechten sone, in onser genade van lijve ende van goede; Dit Segghen was ghesegghet op Sinte Gillis dagh / in 't Jaer duysent drie hondert seven-en-veertigh / voor mijn Heeren den Hertoghe / voor al sijnen Raet/ ende voor sijne Steden van Hollandt / ende van Zeelandt. Item, uyt desen segghen waren gemaeckt vijf Brieven bezeghelt mit mijns Heeren 's Hertoghen zeghel / in der manieren als 't segghen inhoudt / daer die Kennemers ende Kennemer-volghers eenen af hadden / ende die van den Zee-banck eenen / die van Graft/ende vanden Zuydt-eynde van Schermer eenen/die van Hooghewouder-ambacht / ende van Drechter-ambacht eenen / ende die van Geestmer-ambacht / ende van Niedorp-ambacht eenen/ ende des bezegelden zy weder vijf Brieven / spreeckende van woorde te woorde als mijns Heeren brieve / die sy van den Segghen voorsz hebben te houden ende te voldoen / ghelijckerwijs als 't segghen inhoudt / ende die vijf Brieven die sy daer af bezegelt hebben / legghen onder Heeren Mathijsse vander Burgh, Rentemeester van Noordt-Hollandt.

Hantveste van Hertoghe Willem.

HErtoge WILLEM van Beyeren / Phaltz-grave op den Rhijn / Graef van Oosterbant ende Henegouwe / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Want ons onse goede luyden van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh van Geestmer-ambocht/ende van Niederdorper-ambocht gegeven hebben ses duysent Schilden / onse Bailliuschap van Kennemer-landt/ ende van Vrieslandt mede te lossen ende te vryen/ die daer op stonden: Soo hebben wy ghegheven/ ende gheven voor ons ende onsen nakomelinghen / onsen goeden luyden van Kennemer-landt ende van Kennemer-volgh / en heuren nakomelingen tot eeuwigen dagen durende alsoodanigen gratie/ als dat men voortaen geen goet leenen en sal op onse Bailliuschap voornoemt / noch op geen dienste/ die totter Bailliuschap voorschreven behooren ende gheleghen zijn/ in desen Ambochte voorschreven. Voort so en sullen onse goede luyden van Kennemer-landt ende van Kennemer-volgh voorschreven/ ghene boeten verbeuren moghen mit wantalen / voor heuren daghelijckschen Rechter / uyt-gesept oft sy over eener vonnisse dingede/ ende oock mede uytghesept onse Bailliuus hofdinghe. In oorconde desen Brieve bezeghelt met onsen zeghele. Ghegheven te Sinte Geerden-Berghe opten twee-en-twintighsten dagh van Maerte / in't Jaer ons Heeren duysent drie hondert vier-en-vijftigh.

Hertoge Aelbrechts

Confirmatie van alle voorgaende Hantvesten.

AELBRECHT by Godts ghenade Phaltz-grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren / Grave van Henegouwen/ van Hollant/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ doen kondt allen luyden: Dat wy om goede gunste / die wy hebben tot onsen goeden luyden/ die woonachtigh zijn / oft namaels woonen sullen binnen onsen lande van Kennemer-landt/ buyten onsen vryen Steden/ geconfirmeert hebben ende confirmeren alsulcke Hantvestē/ als sy hebben van onse Voor-vaders / Graven van Hollandt ende van ons/ ende loven hen die vaste eñ stade te houden/ alle die wy hen schuldigh zijn te houden.

Van

Van Borghe te setten.

Voort soo hebben wy hen ghegeven / soo wie aengesproken wordt van breucken / ende hy verborgen mach alsoo goet / als sijn lijf ende sijn goedt is / dat men die borgh-tochte van onser weghen / van hem nemen sal / oft men wil ofte niet / ende niet te gijsel-daghen / nochte wech voeren / noch luyden in sijn goedt te setten; maer altoos willen wy berechten met onse Heerlijckheydt alle stucken / die onser Heerlijckheydt ane gaen.

Dat Pape, noch Schout tappen en moet.

Voort soo hebben wy hen gegeven dat geen Priester/noch Schout tappen en moet / in der Parochie daer hy Priester is / oft in den ban daer hy Schout is.

Hoe die Schout vrede mach maken van doodtslaghen.

Voorts soo hebben wy hen ghegheven / dat die Schout vrede maken sal van doodtslaghen / als des Baillius bode doet / binnen den Ban daer hy Schout es / sonder eenigh gelt daer af te nemen / behouden eenen yeghelijck sijns rechts.

Van vervaren.

Voort soo hebben wy hen ghegheven / waer dat sake / dat eenigh man poorter worde / ofte gebeurde: nochtans soo sal hy gelden metten genen daer hy woonachtigh is / totter tijdt toe / dat hy met volre woonschap van daer voer. Ende oft daer scheel om viel / dat sal bewijsen onsen Rechter / daer hy ghewoont is geweest/ by den eede die sy ghezworen hebben / doe sy Schepenen worden. In oorconde desen Brieve bezegelt met onsen zeghele. Ghegheven in den Hage des Donderdaeghs nae Sinte Pieter ende Pauwels dagh Apostolorum, in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert negen-en-tachtigh.

Hantvest van Hertoghe Aelbrecht.

Hoe die Kennemaren ende Kennemer-volghers schuldigh zijn met malkanderen te verzweren.

AELBRECHT by Godts ghenade / Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoge in Beyeren / Grave van Henegouwen/ van Hollandt/ van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden:

den: Want onſe goede luyden van Kennemer-lant/ gedinget hebben voor onſen Bailliu ende mannen van Kennemer-lant/tot onſer Vierſchaer te Haerlem/ op onſe gemeene luyden van Kennemer-volg/ dat ſy ſchuldigh zijn ſouden / met hem te verzweeren/ ende te verpachten pont ponts gelijck na haren goeden / eñ onſe luyden van Kennemer-volgh voorſz. dat overghewijſt is / van onſen mannen in der Vyerſchaer voorſz. So hebben wy geconſenteert ende gegeven/conſenteren ende geven mit deſen Brieve / voor ons ende onſen naekomelinghen/ onſen goeden luyden van Kennemer-lant/ende haren nakomelingen/ dat die van Kennemer-volg met hun verzweeren ſullen / eñ verpachten pont ponts gelijck/ van haren goede/ na allen rechten / manieren ende coſtumen ons landts ende luyden van Kennemer-landt voorſz. Ende waer dat ſake / dat tot eenighen tijden hier naemaels / eenigen van onſen goeden luyden van Kennemer-volgh voorſchreven / ſoo verarmden / dat ſy verpachtinge begeerden / op onſe goeden luyden van Kennemer-lant/deſgelijcks ſoo ſullen die Kennemers voorſz dan weder mit die van Kennemer-volgh verpachten / ende mede doen in allen manieren / coſtumen / ende recht/ als van den Kennemers voor geroert is. In oirconden deſen Brieve bezegelt / met onſen zeghele. Gegeven in den Haghe/ opten laetſten dagh in Octobri / in 't Jaer ons Heeren duyſent drie hondert ende ſeven-en-tneghentigh.

Hertoghe Aelbrechts Hantveſt.

Wtgeeſt, Ackerſloot ende vervolgh van Kennemer-lant gegeven.

AELBRECHT by Godts ghenade / Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren / Grave van Henegouwe / van Hollandt/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieſlandt/ doen kondt allen luyden: Dat wy om menighen goeden dienſt / die ons ende onſen Voor-vaderen ghedaen hebben / ende wilt Godt / noch doen ſullen / onſe Onderſaten ende goede luyden van Wtgeeſt / van Ackerſloot/ ende van den vervolgh van Kennemer-landt / ende ſonderlingh / want ſy ons op deſe tijdt ghegheven hebben vier beden / ſoo hebben wy hun ghegeven mit deſen Brieve / ſulcke Hantveſten ende Vryheden/ als hier nae gheſchreven ſtaen. In den eerſten, waer dat ſaecke dat yemandt van onſen voorſchreven luyden / ende Onderſaten jeghens ons ende onſer heerlijckheden in eenigher wijs breuckigh worden / ende hen onſe Bailliu oft yemandt anders van onſen weghen daerom vinge/ oft vangen woude / ende onſe voorſeyde buren ende luyden/ dien miſda-

dadighen sijn lijf ende sijn goedt verborghen wilden te rechte te brengen. Ende onsen Bailliu ende Rechter van onsen wegen / die borch niet nemen ende ontfaen en wilde / dat dan onse voorschreven buyrluyden sullen moghen komen binnen onse Vyerschaer tot Haerlem / ende aldaer dingen dat sy dien ghevanghen schuldigh zijn te verborgen / ende verborgen sullen te rechte te brenghen / naer inhoudt haer Hantvesten / die sy daer af hebben. Voorts soo hebben wy onse buyren ghegheven / ende gheven mit desen Brieve / dat men van geenen maegh-gelde hooger kerven en sal mogen setten / of mit eenige rechte daer meer van hun of winnen oft verkrijghen / dan van eenen eersten lede vijf schellingen toe-komende / van saken die nae dese tijt geschien sullen. Voort soo en sal die Provisoir aldaer / noch niemandt van sijnre weghen genen persoon van onsen voorsz buren vorder dagen moghen dan totter Kercke / daer hy hoort / ende aldaer recht nemen eñ geven als dat recht is / voort so en sal geen Provisoir aldaer / meer visitatien doen noch leenten besitten / dan tot seven Jaren twee werven. Voort soo hebben wy onse voorsz buren ghegeven / als dat alle Schotbaer-luyden die woonachtigh zijn binnen den voorsz dorpen ende gevolgh van Kennemer-landt / oft namaels woonen sullen / sy zijn bestorven oft onbestorven / dat sy mitten buren aldaer schot ende alle onkosten gelden sullen / gelijck onsen buren voorsz. Ende want wy voor ons ende onsen nakomelingen / onse voorsz buren ende goede luyden / ende hare nakomelingen / alle dese voorsz puncten ende vryheden ende elcks bysonder / vast ende gestade houden willen ende gehouden willen hebben onverbroken tot eeuwigen dagen / soo hebben wy desen Brief doen bezegelen / mit onsen zegele hier aen gehangen. Gegeven in den Hage op den veerthienden dagh van Novemb. in't Jaer ons Heeren duysent vier hondert en twee.

Hantvest van Graef Willem.

Die hy den Kennemaren en Kennemer-volgers gaf, doen sy hem loofden dat morgen-gelt.

WILLEM by der ghenaden Godts Phals-grave opten Rhijn / Hertoghe in Beyeren / Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Want onse goede luyden ghesetten in Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolgh / op dese tijdt ons gonstelick gegeven hebben dat morgen-gelt. Soo hebben wy hun daerom ende om menigen trou-

trouwen dienst / die sy ons Voor-vaderen Graven te Hollandt ghedaen hebben / ende ons oft Godt wil noch doen sullen / hen ghegheven ende gheven mit desen Brieve / voor ons ende voor onsen naekomelinghen eeuwighlijcken durende / sulcken puncten ende rechten als hier naer gheschreven staen.

Niemandt te vanghen, noch luyden in haer goedt te stellen, die borghe heeft te setten.

Eerst dat men niemandt vanghen / binden / noch sijn goedt benemen en sal / noch luyden in hare goeden setten / nochte niemandt te gijsel-dagen oft bieden / noch anders waer daghen ter Vierschaer / dan daer hy hoort / alsoo verre als hy borghe heeft te setten voor lijf ende goedt / waer 't dat men hem aenspreken woude van sijnen lijve: Ende hadde hy desghelijcken borghe te setten van goede / woude men aenspreken van goede: Ende deden onse Bailliuwen / Schouten / ofte Rechters hier-en-boven / ende die betichtighe niet en wouden laten verberghen / als voorschreven es / die soude daer aen tegens ons verbeuren / sijn lijf ende sijn goedt / ende aldaer after dien / niet meer rechts doen / noch rechten van onsen weghen.

Niemandt te borge schrijven, dan in sijn jegenwoordigheyt.

Item / soo en sal men niemandt te borghe setten / noch schrijven / dan in sijnre jeghenwoordighept / ofte by sijnre wete / ten ware hem met rechte ende met vonnisse over ghewijst.

Hoe die Schout, gheen kennisse doen en sal, dan binnen 's jaers.

Item / soo en sal die Schout / gheen kennisse doen / van eenige saken / die voor hem vallen / langher dan binnen 's Jaers; ten ware / oft hy daer open-brieven binnen dier tijdt af ghegeven hadde / ende die kennisse sal hy doen met Schepenen / die 't met hem kennen sullen: Ende en woudens die Schepenen met den Schout niet kennen / ende daer voor haren eedt doen / soo en soude die kennisse niet wesen / ende die Schepenen en souden daer aen teghens ons / niet verbeuren.

Van vernieuwinghe der Schepenen.

Item / soo sullen wy / in alle Dorpen / setten / oft doen setten / alle Jaer opten goeden Vrydagh / ofte achte daghen daer nae onbegrepen / goede rijcke Knapen tot Schepenen / ende die eeden als daer toe behoort /

behoort / een Jaer lanck uyt Schepenen te blijven / ten ware oft sy sturven / oft metter woone van daer voeren / die soud men dan vernieuwen / oft dat hem sulcke sucht / sieckte / oft noodtsaken letteden / dat mense van noode vernieuwen moeste.

Dat Pape noch Schout tappen en sullen.

Item / soo en sal gheen Pape / noch Schout tappen / eenigerhande dranck om gelt te koop / noch niemandt van haren weghen / noch sy en sullen gheen tappinghe mede staen / mit yemandt binnen dien Dorpe / daer sy Schout oft gheprovent zijn: ende deden sy hier tegens / soo en souden sy naer dier tijdt / over niemandt rechten / noch wijsen. Ende alsoo dicke / als eenigh Schout oft Paep tappede / soo verbeurde hy thien pondt.

Hoe men den ghenen, die ter Vyerschare ghedaeght wordt, ter vierder Vyerschare aenspreken, oft quijt ende vry wesen sal.

Item / waer yemandt ter Vyerschaer ghedaeght / oft ghebrocht werdt / die sal men aenspreken ter eerster Vyerschare / ende ter vierder Vyerschaer / sal hy berecht wesen / met vonnisse der mannen / oft die betichtige sal quijt wesen / alsoo verre als die Bailliu vyerschaer sittet / ende hy en sal die Vyerschaer niet opsetten noch verlegghen / ten zy by noodtsaken / of by bevelen van ons.

Alle recht moet goets tijdts, by klimmender Sonne begonnen werden.

Item / soo en sal onse Schout gheen ghedinge / noch recht beginnen / ten zy goets tijdts voor middaghe / ende dat vol-eynden eer hy opstaet / uyt-ghesteydt onse bandinghe ende Dijck-recht.

Van den Maegh-gelde.

Item / soo wie eenen man doot sloeghe / die en sal van sijnen Magen / te maegh-gelde niet meer moghen winnen / noch hoogher kerven / dan van elcken eersten lede vijf schellinghen.

Wie men vredeloos legghen sal, ofte niet.

Item / soo en sal men niemandt vredeloos leggen van eenen dootslaghe / dan die ghene / die an rade / an dade / an vaerde / oft in velde gheweest hebben.

Dat men niemant weeren en mach van de Vyerſchaer.

Item / ſoo en ſal die Bailliu / oft die Rechter / geen man weeren van der Vyerſchaer / noch geenen Taelman verbieden / der luyden woorde te houden / ten ware / oftſe yemant weeren mochte met rechte / behoudelijck ons altoos / onſe heerlijckheyt van ſulcken puncten / als in heuren ouden Hantveſten beſondert ſtaen / die wy in deſen Hantveſten uyt-ſonderen / ende onſen Ambachts-heeren in heuren Dorpen heurs rechts.

Vryheden der Kennemaren, dat ſy 't moghen klaghen den Heer.

Ende waer 't dat onſe goede Luyde / ende Onderſaten voorſchreven / eenigh van deſen voorſchreven puncten / ghebroken / ende niet ghehouden en worden / ſoo oorloven wy / den ſelven onſen goeden luyden / dat ſy by ons komen moghen / ende ons dat toonen / ende te kennen gheven / ſonder yet daer aen teghens ons te verbeuren.

Confirmatie der ouder Hantveſten.

Voort ſoo hebben wy / onſen goeden luyden voorſchreven gheconfirmeert / ende confirmeren mit deſen Brieve / alſulcke Hantveſten / Privilegien / ende Rechten / als ſy van onſen Voor-vaderen / Graven te Hollandt / van onſen lieven Heere ende Vader Hertoghe Aelbrecht, der ſaligher ghedachten ende van ons bezeghelt hebben. In oirconde deſen Brieve bezeghelt / mit onſen zeghele. Ghegheven in den Haghe / opten vier-en-twintighſten dagh in Maerte / in 't Jaer ons Heeren duyſent vier hondert ende vier / nae de loope van onſen Hove.

Hertoghe Willems ordonnantie,

Roerende die Heemraden.

WILLEM by der ghenaden Godts / Phalz-grave opten Rhijn / Hertoghe in Beyeren / Grave van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieſlandt. Laten u weten: Onſen Schout / Schepenen ende gemeene goede luyden / over al in onſen Dorpen / binnen onſen Bailliuſchap van Kennemer-landt / ende Vrieſlandt geſeten /

seten / hoe dat wy vijf Heemraden aldaer gheordonneert ende ghe-schickt hebben / om onsen Dijcken ende Landen te schouwen ende te bewaren / als daer toe behoort / dien wy elck voor heuren kost ende arbeydt / die sy op onse voornoemde Dijcken ende Lande doen sullen / om die te schouwen ende te bewaren / als voorschreven is / toe-gheset ende gegeven hebben / twaelf Engelsche nobelen 's jaers die men ordineren ende setten sal / te betalen op onsen Dorpen voor-schreven / alle opte geersen aldaer. Elck Dorp geerse / geerse ghe-lijck / nae sijnre groote. Ende ontbieden ende bevelen / onsen Schou-ten ende Schepenen over al / binnen onsen Dorpen voornoemt / en-de eenen yeghelijcken bysonder / dat sy elcken in heuren bedrijve / dit voornoemt gelt omme setten / ende ordineren te gheven / opten geersen aldaer / als voorschreven is; ende dat alle Jaren upt-reyc-ken ende betalen onsen Heemraders voornoemt / op Sinte Pieters dagh *ad Cathedram*, als men onsen Dijcken pleeght te keuren / nae der ghewoonte van onsen Lande / ende waer yemandt / die hier on-willigh in ware / ende sijn aendeel hier af / van sijnen geersen niet gheven en woude / als voorschreven es / hy waer gheestelijck per-soon / poorter in onsen Steden / oft anders eenigh gast. Soo gebie-den wy / onsen Schout ende Schepenen / daer die onwillighen on-der gheseten / oft ghelandt zijn / ende machtighen hun / dat sy dat / van dier onwilligh geerse upt-panden sullen moghen / nae Dijck-recht / oft dat sy dat van dier huyr inhouden sullen / om onse Heem-raders daer mede te voldoen / tot sulcken dagh ende in alre manie-ren / als voorschreven is. Waer 't oock vorder / dat onse Schepe-nen van onsen Dorpen voornoemt / onsen Heemraders voorschreven / niet en voldeden / totten termijne ende in der maten voorschreven. Soo hebben wy bevolen ende bevelen mit desen Brief / onsen Bail-liu van Kennemer-landt ende Vrieslandt / die nu is / oft naemaels wesen sal / dat hy dat / van onse voorschreven Heemraders upt-reycke / ende betale / ende weder van onse Schepenen / in sijnen be-drijve voornoemt upt-pande / twee schat aen gelde / oft vier schat aen pande / nae Dijck-recht voornoemt / dit sal gheduren tot onsen we-dersegghen. In oirconde desen Brieve bezeghelt / mit onsen zegele. Ghegheven in den Haghe op Sinte Iohans dagh / in 't Jaer ons Hee-ren duysent vier hondert ende seven.

Hantvest van Hertoghe Willem.

WILLEM by der ghenaden Godts/ Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren/ Grave van Hollandt/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt: Want alle tijdelijcke saken/ mitter tijdt verganckelijck zijn/ Soo ist noodt datmense in gheschrifte/ eeuwigh make/ op datse t'alre tijden/ in den menschelijcken gedachten tegenwoordigh schijnen/ ende by der oudtheydt des tijdts/ uyt der luyde memorie niet verdonckert en worden/ noch vergeten/ hierom geven wy te kennen/ allen teghenwoordigen/ ende toe-komenden luyden: dat wy om meniger trouwer dienste/ die ons/ onse goede ghemeene huys-luyden van Kennemer-landt/ ende Kennemer-volgh ghedaen hebben/ ende oft Godt wil/ noch doen sullen/ den selven onsen huys-luyden/ ende allen heuren nakomelinghen/ ghegheven hebben/ ende geven mit desen Brieve/ alsulcke Hantvesten/ Vryheden ende Rechten/ als hier nae gheschreven staen.

Die Bailliu sal wesen van eenen wetachtighen bedde.

In den eersten sullen wy hem setten eenen Bailliu/ die wy hem met eeren setten moghen/ ende van eenen wetachtighen bedde is.

Van den Graef-dinghe.

Onse Schout ende die Schepenen/ sullen bannen 't Graef-dinge/ des Maendaeghs/ des Donderdaghes/ ende des Woensdaeghs nae Sinte Pontiaens daghe/ tot Haerlem/ of tot Egmonde/ te rechten des Donderdages/ des Vrydages/ ende des Saterdages nae den banne/ ende daer sullen wy selver wesen ter antwoorde aldaer/ te rechten den Klager/ na Kennemer-rechte/ ende nae Schependoeme.

Van Wedden.

Hier boven wed men ons in Kennemer-landt/ hondert pondt/ soo sullen alle onghewedde boeten quijte zijn.

Van den verlegghen des Graef-dinges.

Ende gebiel 't dat wy in der voorsproker tijdt/ binnen landts niet en waren/ oft mit so grooten onlede begrepen waren binnens lants/ dat wy 't Graef-dinghe niet houden en mochten/ soo mochten wy't ver-

verlegghen tusschen die tijdt ende Vasten-avondt/ in een weecke die open-daghe hadde / of ten ware des niet / wy mochten 't verleggen nae den achten dagh nae Paesschen / in een weke van open-dage / op dat soo komt voor 't ghedinge / ende dat te bannen / als voorsprokẽ.

Van den Graef-dinghe ofte kiesinge der hondert ponden.

Ende als wy dat Graef-gedinge selve hebben begonnen / soo moghen wy setten in onse Stadt / eenen Edelen wel-geboren man / die Ridder is / dat Graef-ghedinghe vol te dinghen. Ende ist dat wy dat Graef-ghedinghe niet en dinghen / tot desen voornoemden dage/ soo sullen wy ten open-daghe nae Pincxter/ onse ongewedde boeten/ die men pleegh te houden in 't Graef-ghedinghe/ Inpanden/ gelijck oft sy verwonnen waren. Voort soo staet die keure aen ons / weder wy hebben willen / die hondert pondt / oft die onghewedde boeten/ die in 't Graef-ghedinghe ghehouden zijn / oft daer in gheballen / ist dat wy dinghen / ende kiesen wy die hondert pondt / soo zijn die onghewedde boeten quijt / die men pleegh te houden in 't Graef-gedinghe / ende die hondert pondt / sal men ons gelden / als mense plach te gelden in 't Graef-ghedinghe.

Hoe men Huys-hoenre gelden sal.

Voort sal men gelden die huys-hoenre/ als zede ende gewoonte is.

Verwandelinghe der Azygen in Schepenen.

Voort dat die Azygen wijsen souden in Kennemer-landt / dat sullen die Schepenen wijsen in alsulcken rechte / als 't Azygen wijsen souden.

Beroep der Schepenen.

Waer dat yemandt die Schepenen weder-segghede / dat sal die Bailliu berechten mitten mannen / hebben die Schepenen onrecht/ dat sullen sy ghemeenlijck boeten / mit thien pondt te boete / hebet hy onrecht diese weder-seyde / soo is sijn boete thien pondt.

Schulden mach men lyen oft versaken.

Waer een man den anderen beklaget om Schout / die moet lijden/ alsoo veel / als hy bekennet / sonder ban ende sonder boete / van den ander sal hy doen als dat recht van den lande staet.

Maniere ende boeten van 't vechten.

Voort / soo wie by dage ofte by nachte misdede / in een huys vechtenderhandt / die verbeurde vier-bout die boete / beyde jeghens ons / ende jeghens den ghenen / daer hy jeghens misdede.

Hoe Schout ende Schepenen eenen gequetsten beschouwen.

Waer een man gewondt wort / oft gequetset / daer sal die Rechter ende die Gezworen toe-komen / ende die wonde oft die quetsinghe besien / ende by heuren Rade dat te beschuldighen / alsoo redelijck es.

Van Huys-brake.

Wie soo huys-brekinghe doet / met haestigher handt / die verbeurt thien pondt / werdt hy verwonnen als 't recht is.

Van den doodtslaghe.

Soo wie eenen man doodtsloeghe / die sal men onse Landt verleggen / alsoo lange thent hy den man vergelt / ende onse moede hebet.

Van Vyanden doodt te slaen.

Is oock yemandt / die sijn Vyandt te vooren ghewesen hebet / in een vryer Taverne slaet / hy geldt die misdaet vier-bout / ghelijck oft hyne / in een anderen huyse gheslaghen hadde.

Van Vrienden te dooden.

Werden oock vrienden vechtende / in eener vryer Taverne / die en verbeurde niet meer / dan oft sy opten vryen velde vochten.

Van den Gadinghe.

Alle Jaren mach men gadinghe dinghen / ende alsoo langhe / als die Rechter sit te rechten / soo en mach hy niemandt beklaghen / noch over yemandt rechten / sonder klaghere.

Die Rechter mach niemandt panden, om ongewedde boeten.

Ende den Rechter / en sal geenen man panden / om onghewedde boeten / die van den Gadinge roeren ; maer men salse verbeyden tot in dat ghedinghe / ende daer verwinnen / als recht is / ende men sal niemandt panden van vechtelijcke boeten / buyten ghedinghe / hy en worde / nae Rechten verwonnen.

Die

Die onrecht schaer hevet, wordt alleen boet-schuldigh.

Als een Rechter komt met eenen klagher / in eenre gemeene weyde / soo en sal gheen man boetschuldigh werden / dan die Man / die onrecht-schaer daer hevet.

Van den seven tuyghe.

Als twee Mannen twisten / om aenvanck van Erve / soo moghen seven Mannen / die naest-lenden / gheven dat Erve / sonder banne ende sonder boete / den eenen van tween / die dat Erve verliest / die gelt die boeten.

Hoe die naeste vrienden, Erve nemen.

Daer een Man sterft / oft een Wijf / des dooden naeste Magen / die rechte Erfghenamen zijn / nemen sijn erve sonder ban ende sonder boete ; ten ware dat op ons quame / te rechte.

Van Boeldinghe.

Ende ghevie een boeldinghe / van boedele / dat sullen seven naeste buren gheven / sonder ban ende sonder boete / als recht is / ende die dat boedel verliest / die geldet die boete.

Van Bottinghe.

Die Kennemaren sullen twee Jaren vry-sitten van bottinghe / ende des derden Jaers / sullen sy bottinghe gelden.

Waer ende hoe men die Kennemaren ghebieden sal.

Niemandt en sal die Kennemaren gebieden ergent / sonder tot onsen Heervaert / ende die Heervaert sal men tot elcker Kercken ontbieden / mit Boden oft mit Brieven / veerthien nachten / voor dat sy porren sullen : Is dat saecke datse varen sullen / buyten onse Graefschap van Hollandt ; maer is die Heervaert binnen 's lants te doen / soo sullense ghereedt wesen / soo sy eerst moghen / als 't hen omboden is.

Van Schot te gaderen.

Soo wie onse Schot onthoudt / hy sal 't gelden twee-vout / ende dat schot van elcken Ambachte / sullen die ghezworen van den Ambachte gaderen ende ontfaen / ende onsen bode uyt-reycken.

Wie

Wie een bede-schuldigh man dagen mach.

Voort soo en sal niemandt onse beschuldige luyde / daghen mogen voor die Bailliu / dan haer ghewaerde bode.

Van boetschuldigh te werden.

Es dat sake / dat eenigh bede-schuldigh man / den anderen voor Rechte aenspreeckt / van tween saken / oft van drien / oft van meer / ende die ghene die men aenspreeckt / antwoordet / des eersten punctes ben ick onschuldigh / ende al des ghy my betyet ; al swijghet hy der anderen puncten stille / daer by en vallet hy niet in schaden jegens den Klagere / noch in boeten jegens den Rechtere.

Men mach wel, van den eenen in den anderen Dorpe vervaren.

Elck man mach wel varen woonen / van den eenen Dorpe in't ander / sonder ban ende sonder boete.

Een schotbaer-man Schout zijnde blijft onvry.

Een Schotbaer-man / al voert hy Schout-ambachte / daer by / en sal hy niet schot-vry blijven.

Hoe men Erf ghebruyckt.

Voort elck man mach sijns Ervens ghebruycken / in den banne / daer 't in-legget / ghelijcken den anderen buren / die daer in woonen / al woonet hy in eenen anderen Ambocht.

Heymraden moghen niet beroepen werden.

Waer die Heymrader metten Rechter schouwen / op eenen Dijck / ende dat sy wijsen by heuren eede / daer en mach niemandt teghens seggen / ende waer 't dat sy keven onder hen / daer soude men die uytter Heymraden op bieden / dat syder op recht souden wijsen.

Een Schotbaer-man schot vry ghelaten, helpt den Buren in haer schot.

Voort waer 't dat wy eenen Huys-man die Schot schuldigh ware / van desen daghe schot-vry lieten / dat soude helpen den buren in haer schot / ende sy moghen daer mede rekenen sonder ban ende sonder boete / ende die wy schot-vry hebben gelaten voor desen dagh / die sal schot-vry blijven.

Ach-

Achtinghe te moghen nemen van een vonnis, ende dat te moghen ontsegghen.

Voort / aldaer eenen Rechter / een Man een oordeel vraeght / soo mach hy sijn achtinghe wel nemen / tot den rechte: ende al gaet hy upt achten / dat hy wel in komen mach / ende dat oordeel ontseggen / daer hy niet schuldigh en is te deylen.

Een bede-schuldigh man gelt schot, van leen-goet.

Al houdet een bede-schuldigh man sijn goedt van yemandt te leene / daer sal hy schot af gelden / sonder van ons.

Die Leen-goedt besit, mach vonnisse wijsen.

Voort soo mach elck man vonnisse wijsen / voor ons ende voor onsen Bailliu / die onse man is van goede / over eenen bede-schuldigen man / ende anders nerghens.

Gheen vry man, mach men winnen ter boete, dan met vryen luyden.

Die Bailliu / oft die Ambochts-heer / oft die Schout / en mach geenen vryen man winnen ter boeten / ten zy met vryen luyden.

Schout ende Schepenen moeten vry wesen, om over een vry man te rechten.

Die Schout sal wesen vry ende wel-boren / die over eenen vryenman rechten sal / ende soo wie wijsen sal / over eenen vryen-man vonnisse / voor den Schout / hy sal wesen vry ende wel-boren.

Hoe men wel-borenschap, betuygen sal.

Spreeckt men eenen man ane / omme schot te gelden / die sal sijn ghetuyghe doen / van der Swaert zijde / als recht is / mochte hy's oock niet doen / hy soude dat schot gelden / metten buren / ten waer dat den Bailliu kennelijck waer / met goeden luyden dien hy betrouwede / dat hy Edel ware / ende alsoo besturven ware / dat hy sijn getuyghe niet doen en mochte. Oock ist mede gesproken in Kennemer-recht / dat elck wel-boren man / die verleent is van ons / van goede / die sal zweeren dit voorschreven recht / onse huysluyden den Kennemaren vastelijcken te houden / al dat Kennemer-recht is / ist geschreven / oft ongeschreven. Ware oock yemandt die niet zweeren en wilde /

de / die Ambachts-heer ware / oft die goet van ons hielde / die en sullen die Kennemaren voorschreven / noch te rechte staen / nochte niemanden van sijnent halven / noch aen gheen man goedt uptgheven / dat hy van oudts houdt te leene / ter tijt toe / dat hy Kennemer-recht ghezworen heeft.

Wie die Schepenen beroepen mach.

Voort / wat die Schepenen deylen over recht / dat en mach onse Schout niet beroepen / Klagher ende Houder moghen 't beroepen / willen sy / op haer boeten.

Niemandt mach den anderen te Hove dagen, van Schouts recht.

Voort / sal niemandt / den anderen te Hove dagen / van stucken die den Schout schuldigh is te berechten.

Wat gaderinghe is, ende die verbeurnis van dien.

Een Man die gaderde met sijnen vrienden / alsoo langhe als hy niet en vochte / met dien gaderden volcke / soo en verbeurt hy / noch sijne vrienden niet. Soo wie dat vermaende sijn Vrienden met voorrade / ende met hun wijven / ofte daer boven / sijn vyanden sochte / ende daer mede vochte: dat is gaderinghe ende anders gheen / dier af verwonnen worde als recht is / die aenleyder verbeurde thien pondt / ende die volghers elcks thien schellinghen / hoe veel datter zijn.

Een Schepen vonnisse, dat ghevolgh heeft, mach den Rechter niet weder-spreken.

Waer dat die Rechter / eenen man eenen oordeel vraghet / ende die man dat oordeel deylet / ende hy 's vervolgh hevet / daer en mach die Rechter niet teghens segghen.

Van den Huys-hoenre te gelden.

Van dien Huys-hoenre te gelden / als zede ende ghewoonlijck is / ende hier boven gheschreven staet / soo is dat Recht; wanneer die gemeene Buren hare vijfdinghe volstaen / soo en sullen sy gheen hoenren gelden.

Van

Van den vierden Visch.

Item / onse goede luyden / die Kennemaren voorschreven / en sullen geenen vierden Visch gelden / op d'Ye / noch in Crommenye / noch in Limmer-meer : in anderen wateren / sullen wy onse recht nemen / in Sluysen ende Anstalen die onse zijn / in onsen vryen Ambochten / daer wy 't Schout-ambocht verleent hebben.

Die Schout mach niemandt, onder hem setten.

Die Schout dus verleent van ons / mach niemandt onder hem setten / maer die Ambochts-heeren / die van ons verleent zijn / die moghen eenen Schout onder hen setten / ende onder hem niemandt.

't Ongheschreven te oordeelen, nae rechte.

Voort / wat hier niet gheschreven staet / dat sal men rechten / nae rechten ende nae oordeele. Hier over waren onse Edele luyden / ende onse ghetrouwe Mannen van onsen Lande / die Heer van Culenburgh, die Heer van Wassenaer, Burgh-grave van Leyden / Heer Hendrick van Naeltwijck / Heer Ian van Heemstede / Heer Arent van Leyenburgh / Heer Gerrit van Zijl / ende Heer Barthout van Assendelft Ridder / Walraven, Heer tot Bredenroode ende tot Gennip. Ian Heer tot Montfort / Willem Eggert Heer tot Purmereynde / Thesaurier Helminch van Dornick / Ian Heerman, Phillips de Blote, ende Dirck Potter Knapen. Ende om dat wy / onsen ghemeynen goeden Huysluyden voorschreven / alle de voorschreven puncten / ende elck bysonder vast / ghestade ende onverbreeckelijck / tot eeuwighen daghen houden willen / ende van eenen peghelijcken / ghehouden willen hebben / voor ons / ende onsen naekomelinghen / behoudende ons onse hooger Heerlijckheyt ende Recht. Soo hebben wy in kennisse hier of onsen grooten Zeghel aen desen Brieve doen hanghen. Ghegheven in den Haghe / opten derden dagh in Aprille / in 't Iaer ons Heeren duysent vier hondert vijfthien.

Hantvest van Hertoghe Willem.

WILLEM by der ghenaden Godts / Phalz-grave opten Rhijn / Hertoghe in Beyeren / Grave van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Dat wy om dienst willen / onse goede luyden / ghemeene Huysluyden van Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolgh / onse Voor-vaderen saliger ghedenckenisse / ende ons voor dese tijdt ghedaen hebben / ende oft Godt wil / noch doen sullen / hen ende heuren naekomelingen ghegeven hebben / ende gheven mit desen Brieve / alsulcke puncten van Gratien / Hantvesten / ende Rechten / als hier naer geschreven staen.

Absolutie van ouder misdaden.

In den eersten, soo nemen wy op ons / ende ontheffen onse goede luyden voorschreven / van alle doodtslaghen / rooven / branden / vangenisse / schattinghe / rechtenisse van lijve / brekinghe van huysen / oft van vesten / die voortijdts gheschiedt zijn / in den oorloghe tusschen onser lieber Vrouwen / ende oude Moeder / der Keyserinne van Romen / ende onsen lieven Heer / ende Oom Hertoge Willem van Beyeren / dien Godt beyden / salighlijcken ghedencken moet.

Niemandt mach meer verbeuren, dan sijn halve goet.

Item / soo wie van onsen Ondersaten voorschreven / sijn lijf mit rechte verbeurt / die en sal van sijnen goede / niet meer teghens ons verbeuren / dan die eene helft / ende die ander helft sal blijven / sijnen Wijve / oft sijnen wettighe Kinderen / oft rechten Erfghenamen.

Boetschuldigh werden.

Item / soo en sal daer niemandt boetschuldigh werden / met wantale voor sijnen dagelijckschen Rechter / ten waer / dat hy over vonnis dingede van Schepenen / ende uyt-ghesept voor onsen Bailliu.

Onghewaerde handt berechten.

Item / soo sal men alle onghewaerde handt berechten mogen / onder ban ende onder doem / daer 't gheleghen is / als men voortijdts te doen plach: alsoo verre / als 't goedt beneden een pondt Hollants waerdigh is / daer 't selve recht aen gheschiedt is.

Met

Met een vidimus voldoen, ist noodt.

Item / ware yemant / die op onse goede luyden Hantbesten voorschreven dingede / soo dat hyse werven moeste / voor onsen Bailliu/ soo sal hyse moghen toghen ende voldoen met eenen vidimus, dat is te verstaen / een uptschrift / daer af onder eenen ghelooffelijcken zeghel/ eens Prelaten / oft eens Barodts / oft eenre goeder Stede/ gelijck oft men die principael Hantveste voort-brachte.

Hoe men Hantvesten vernieuwen sal.

Voort / waer dat sake / dat onser goeder luyden Hantbesten voorschreben veroudt / oft verdonckert waren / oft by ongheval verloren worden / dat sy betoghen mochten / met waerachtigen uptschriften/ bezegelt als voorschreven staet / die souden wy hun vernieuwen / ende doen bezeghelen/ buyten heuren kosten. Ende om dat wy willen/ dat alle dese voorschreven puncten onse goede huysluyden voorschreven / vaste ende ghestade ghehouden worden / van ons ende van onsen naekomelinghen / tot eeuwighen daghen toe. Soo hebben wy/ des ten ghetuyghe / desen Brief doen bezeghelen / mit onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe op den derden dagh in Aprille / in 't Iaer ons Heeren duysent vier hondert vijfthien.

Confirmatie der Hantvesten van Hertoginne Iacoba.

Iacoba van Beyeren / by der ghenade Godts / Hertoginne van Cloucester/ Gravinne van Henegouwen/ van Hollandt ende van Zeelandt. Doen kondt allen luyden : Dat wy gheconfirmeert ende ghevestight hebben / confirmeren ende vestighen mit desen Brieve/ onsen ghemeynen goeden luyden ende Ondersaten van Kennemerlandt ende Kennemer-volgh / alsulcken Rechten / Hantvesten / ende Vryheden/als sy van onsen lieven Heere ende Vader saliger gedachten / bebrieft ende bezeghelt hebben / ende ghelooven voor ons / ende onsen nakomelinghen / ende heuren nakomelinghen / daer in te houden ende te stercken / nae inhouden heuren Hantvesten ende vryheden voorschreven / sonder argh ende list. In oirconde desen Brief doen bezeghelen/ mit onsen zeghele. Ghegheven in den Hage op den derden dagh in Januario in 't Iaer ons Heeren duysent vier hondert ende seventhien / nae den loope van onsen Hove.

Hantvest van Hertoge Ian,

Roerende d'ongelden van Dijckajen.

IOHAN Hertoghe van Beyeren / etc. Doen kondt allen luyden: want onse goede luyden van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / ons klaghelijcke gheroont hebben / hoe dat sy mitten grooten water lestleden / swaerlijcken belast / ende tot grooten schaden ghekomen zijn / van ghebroken Dijcken / van besouten ende anders / daer sy 't landt behouden. Soo hebben wy om heur ootmoedighs versollighs wille / ende oock om heur kennelijcke armoede / den selven onsen goeden luyden gheoorloft / ende gheconsenteert / oorloven ende consenteren / mit desen Brief / dat sy sulcke ongelt / als sy schuldigh zijn / oft schuldigh sullen worden / van heuren Dijckaedsen ende anders / setten sullen moghen / op alle die ghene / die ghe-erft ende gelandt zijn in Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / sy zijn Geestelijck / oft Waerlijck / als sy redelijckste moghen. Ende waer dat saecke / dat yemandt wie hy waer / die binnen der voorschreven Dijckaedse ghelandt is / niet betalen en wouden / sulck ongelt hun overgheset sal worden / soo hebben wy bevolen / ende bevelen mit desen Brieve / allen onsen Schouten in Kennemer-landt voorschreven geseten / ende eenen yegelijcken bysonder; dat sy van den onwilligen / in heuren bedrijve ghesten / oft ghelandt / uytpanden sonder vertreck / sulck gelt / als hun van den ghemeynen goeden luyden voorschreven / overghesets sal worden / ghelijck voorschreven staet; op heuren ghereedtsten goeden: want wy daer niemande verdraghen en willen / noch oock verdragen willen hebben. In oirconde / desen Brieve doen bezeghelen / met onsen zeghele. Ghegheven tot Haerlem / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert twee-en-twintigh.

Hantvest van Hertoginne Iacoba,

Den Kennemaren ende verscheyden Coggen ghegheven.

IACOBA van Beyeren / by der ghenade Godts / Hertoginne van Cloucester / Gravinne van Henegouwe / van Hollandt ende van Zeelandt. Doen kondt allen luyden: Want onse ghemeyne Ondersaten /

saten / Buren ende Ghemeente / van onse landen van Kennemer-landt ende Kennemer-gevolge/op dese tijdt tot onser onderdanigheyt ghekomen zijnde / ende in onsen dienste / ende ons ghelooft hebben/ met heuren lijven / ende met allen heuren machten / ons by te staen/ ende ons onse Landen ende Vaderlijcke erve/die ons een deel Jaren/ teghen Godt / recht ende redenen / ontweldight zijn geweest / te helpen inkrijghen / bekrachtighen / ende alles te doen / dat goede ghetrouwe Ondersaten / heuren rechten Heere / oft rechter Landtsvrouwe / schuldigh zijn te doen. Soo hebben wy daer op / ende overmidts menighen trouwen dienst wille / die sy onsen Voor-vaderen Graven te Hollandt / saligher ghedachten / in voorleden tijden ghedaen hebben / ons nu jegenwoordigh doen/ende oft God wille/noch doen sullen / als voor gheroert staet. Den selven onsen ghemeynen Ondersaten / Buren ende Ghemeynten / die nu zijn ende naemaels wesen sullen. Gheghеven ende geve mit desen Brieve / sulcke puncten van Hantvesten / Privilegien ende Rechten / als hier nae ghеschreven staen / dat is te weten:

Een algemeenen Werf:

Eerst / dat onse ghemeyne Ondersaten / Buren ende Ghemeynte voorschreven / eenen ghemeynen Werf houden sullen moghen / tot wat tijden / dat sy willen / oft wanneer sy 's te doen hebben sullen/ met allen den ghenen die sy by hun trecken willen / binnen onsen landen / ende palen van Hollandt geseten / ende met hun wesen / ende in de voorschreven Werve komen willen / ende op dese tijdt / samentlijck over-draghen zijn / in eenen verbonde / als Kennemer ende Kennemer-ghevolgh / die Stede van Beverwijck / daer onse lieve Vrouwe ende Moeder an verlijf-tocht is/ende al dat in dier Bailliuschap gheseten is / onse Stede van Alckmaer / met heuren toe-behooren/ Onse stede van Edam / metten Zee-banck ende Geestmer-ambocht/ Nyedorper-Cogge / Schager-Cogge / Langhedijcker-Cogge / Koedijcker-Cogge / ende dat Noordt-eynde van Schermer ende Ursem/ niet te scheyden van onsen landen van Kennemer-lant voorschreven: Alsoo sy daer aen ghekomen zijn / sonder eenigh wederseggghen van ons / ofte yet teghens ons ofte onsen Graeslijckhede/ ofte onsen naekomelinghen daer aen te verbeuren / in sulcker voegen dattet Noordt-eynde van Schermer ende Ursem/ anders geenen Bailliu hebben en sullen / dan onsen Bailliu van Kennemer-landt.

Zijn

Zijn vry van alle misdaden, schulden ende ghelooften.

Voort sullen onsen gemeynen Ondersaten/ Buren ende Gemeynte voorschreven/ van allen breucken ende misdaden/ die sy teghens ons/ ende onsen heerlijckheden gebreuckt/ ende misdaen mogen hebben/ ende oock van alle schulde ende ghelofte/ die geschiedt ende ghelooft moghen wesen/ tot desen daghe toe/ vry ende quijt wesen.

't Meesten deel der volgers, niet volgende, ist verwin te niete.

Item/ als onsen Bailliu van Kennemer-landt/ die in der tijt wesen sal/ een aensprake doet/ aen eenighe van onsen Ondersaten voorschreven/ op 't ghewin/ ende die meere helft van de volghers/ niet en volgen/ daer sy eenen eedt voor doen willen/ nae den Rechte van den lande. Soo sal daer mede dat verwin te niete gaen/ ende die betichtighde sal quijt wesen/ ende die volghers en sullen daer aen niet verbeuren/ teghens ons/ noch teghens onse Graeflijckhede.

Hoe men op hooghe ban, ende hooghe boeten, panden sal.

Item/ soo wanneer dat men aldaer panden sal/ op hooge ban ende op hooge boete/ ende een persoon staen wil voor alle die schulden/ daer die hooghe ban ende hooghe boeten/ om gepandt worden/ daer en sal men niemandt anders om panden.

Inghebroken-dijck legghen Heemraden by heuren eede.

Voort/ waer 't dat sy eenighe Dijck hadden/ die inbrake/ soo sullen die Schepenen/ van onsen lande aldaer/ die Heemraden op dien Dijck zijn/ die Dijck moghen leggen/ by heuren eede/ daer 't hun nutte ende oirbaer dunckt te wesen/ sonder eenigh verbeurnisse teghens ons/ oft onser Graeflijckhede.

Schepenen als Heemraden, verlegghen Sluysen ende Sluys-tochten.

Item/ soo sullen die Schepenen voorschreven/ als Heemraden/ die Sluysen ende Sluys-tochten/ Zijlen ende Inwateringen/ moghen verlegghen/ tot allen tijden van den Jare/ als 't hun goet sal duncken/ by heuren eede/ sonder verbeuren/ als 't voorzen geroert is.

Zijn vry van delven ende graven.

Item/ dat men niemandt gebieden en sal/ van onsen Ondersaten voor-

voorschreven / te delven noch te graven / in eenighe Heervaerden/ die ons of onsen naekomelinghen aen raeren moghen.

Tol ende wissel vry.

Item/ dat onsen voorschreven Ondersaten/ van onsen landen van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / noch die ghene die met hen op dese tijdt in verbande ghekomen zijn/ gheen Tollen noch Wissel gheven sullen.

Wanneerse een Iaer ongemaent sullen blijven.

Voort / waer dat sake/ dat sy eenighen bede schuldigh waren/ ons oft onsen Graeflijckheden / ende open Heervaert in onsen lande ware/ oft dat die zoute Zee-dijck inghebroken ware : soo souden sy een Iaer nae dien daghe / als dat alsoo gheschiede / van der betalinghe onghemaent blijven.

Wanneer Waegh-gelt vry.

Item /soo en sullen sy gheen Waegh-gelt geven in eeniger marckten / in onsen landen van heure goeden / die sy niet en doen weghen.

Wie vry van aensprake zy.

Voort/ waer 't dat yemandt van onsen Ondersaten voorschreven/ eenighe goeden / landen / oft erve ghebruyckt hadden / van den ghenen / die met ons uyt geweest hebben / die sal van dier schulde (ende zy Willem den Bastaert oft yemandt anders betaelt ende ghegeven hebben) tot desen daghe toe quijt wesen / sonder eenighe aensprake/ daer af te lijden.

Betalen Sluys-gelt ter Goude , als van oudts.

Item / soo en sullen onsen voorschreven Ondersaten / binnen onse Stede vander Goude / van heuren Sluys-gelde aldaer / niet meer betalen / dan sy van oudts / ende van recht weghen / schuldigh zijn te betalen.

Wie Heervaert varen.

Voort/ soo en sullen/ onsen Bailliu/ Schouten/ Boden/ noch Dienaren / gheen Heervaert varen / noch legghen / dan voor eenen man van onser buyr-weghen voorschreven.

Schepenen kiesense, totten Heervaert.

Item / soo wanneer wy / oft onsen Graeflijckheydt / eenige Heervaert begheren / die sullen die ghezworen Schepenen aldaer kiesen / sonder yet te verbeuren ; maer onsen Schout van onsent wegen / sal't hem voort ghebieden.

Moghen haer ghestolen goedt aenveerden.

Item / voort waer 't dat yemandt van onsen Ondersaten voorschreven / sijn goedt / oft have ghenomen oft ghestolen ware / dat hy dat dan aenvaerden / ende aentasten mach / sonder verbeuren tegens ons / oft onsen Graeflijckhede ; uytghesept binnen onsen Slote / als hy ghevanghen ware.

Die Steden moet voor uyt, ter Heervaert varen.

Voort / dat onse Ondersaten voorschreven / Wel-ghebooren noch Huysluyden / tot gheenre Heervaert varen en sullen ; voore dat wy / of onse naekomelinghen / met onsen Steden uyt Hollandt voor varen.

Den Bailliu is ghehouden, borgh-tochte aen te nemen, voor lijf ende goet.

Item / dat men niemandt van onsen Ondersaten voorschreven / vangen / noch binden en sal / noch voeren uyt onsen Lande / die borghe te setten heeft ; alsoo goet / ende alsoo veel als sijn lijf ende goedt waerdigh zijn / binnen onsen Bailliuschap van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh. Ende ware / dat die vangher / die borgh-tochte niet ontfanghen en woude / dat sy dan dien ghevanghen houden moghen / ende te rechte brengen / tot dien Hove daer sy hooren / sonder verbeuren tegens ons / oft onsen naekomelinghen. Ende waer't oock dat die vanger / oft binder / die borgh-tochte niet ontfanghen en woude / dat ware op sijnen dienste / ende after dien dagh niemandt te rechten / van onser Heerlijckhede weghen.

Oude ende beschadighde Hantvesten te vernieuwen.

Item / oft sy eenighe Hantvesten hadden / daer ghebreck inne ware / het ware van ouderdom / van quetsinghe / oft raseringhe / ofte by ander versuymenisse / die sullen wy hem vernieuwen ende verbeteren / buyten heure kosten.

Gheen

Gheen Heervaert af te koopen.

Item / soo wanneer onsen Bailliu / die in der tijdt wesen sal / Heervaert ghebiedt: soo sullen die gheboden Mannen varen / ende legghen heuren tijdt / sonder dat af te koopen / teghen den Bailliu / of teghen yemandt anders.

Bailliuwen moghen gheen visiteringhe, noch welkom begheren.

Item / dat die Bailliuwen / gheen visiteringhe doen en sullen / noch welkom begheeren / als sy eerst Bailliuwen worden / in eeniger landen voorschreven.

Excijs vry.

Item / dat sy gheen Excijs gheven en sullen / van bier / van broode / noch van genen goeden.

Wat vryheden sy ghebruycken sullen.

Item / soo sullen onsen Ondersaten voorschreven / in allen puncten hebben ende ghebruycken / alsulcke vryheden / als onse ghemeyne buren van Akersloot ende Wtgeest hebben / ende ghebruycken / sonder argelist.

Vrydom van Schut-geldt.

Item / soo en sullen sy gheen Schut-gelt gheven tot Sparendam / tot Monicke-dam / noch ter Nyer-sluyse. Ende want wy voor ons / ende voor onsen naekomelinghen ghelooft hebben / onsen gemeynen Ondersaten ende Buren voorschreven / alle dese voorschreven puncten vaste / ende ghestade te houden / ende doen houden / tot eeuwigen daghen / behoudelijck ons altijdt onse hooghe Heerlijckhede / ende eenen yeghelijck sijns rechts. Soo hebben wy des in ghetuygenisse / desen Brief van puncte te puncte doen verschrijven / vernieuwen ende bezeghelen / met onsen zegele / in alre manieren / als hier voor geschreven staet. Gegeven in onsen heyr / voor onser Stede van Haerlem / opten elfden dagh in April / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ses-en-twintigh.

Hantveste gegeven by Hertoge Phillips,

Den ghemenen Kennemaren, doen sy ghelooft hadden die Pont-groote, van elcken huyse te betalen.

PHILLIPS by der gratie Godts / Hertoghe van Bourgongien / van Lotteringhen / van Brabandt ende van Limburgh / Grave van Vlaenderen / van Arthoys / van Bourgongien / Palathijn van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende van Namen / Marck-grave des Heylighen Rijcks / Heere van Vrieslandt / van Salius ende van Mechelen. Allen den ghenen die desen onsen Brieve sullen sien oft hooren: Saluyt. Alsoo onse ghemeene Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / mit heuren ondersaten / hulperen ende mede-plegeren / boven alsulcke hulde ende eede / als sy ons ghedaen hadden / rebel ende over-hoorigh geworden waren / teghens ons: Ende openbaerlijck toonende heure voorschreven rebelligheydt; sy tot twee reysen / in grooten getale van volck / ende met ghewapender-handt togen / voor onse Stede van Haerlem / in meyninghe / onse voorschreven Stede te winnen / ende die te stellen upt onsen handen ende onderdanigheydt / indien sy hadden ghemoghen / van der welcker rebelligheydt ende over-hoorigheyt / die voorschreven van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / ende heuren mede-pleghers / om beternisse te doen / van der selver rebelligheyt; hun gesubmitteert hadden van al / in onsen wille ende ordonnantie. Ende op de selve submissie / hadden wy de voorschreven van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / ende heuren mede-pleghers / by onse sententie ende vonnisse verklaert / ende af-ghewijst / alle hare Rechten / Privilegien ende Hantvesten / die sy van onse Voorsaten ende Voor-vaderen verworven ende verkreghen hadden / of hebben / teghens ons verbeurt te wesen. Daer af sy die Brieven / die sy daer af hadden / ghelevert in onsen handen / die tot noch toe / daer in ghelegen ende gheweest hebben. Oock mede hadden wy in onser voorschreven Sententie / aen ons ghehouden ende ghereserveert / dat wy upt hen allen / mochten kiesen ende nemen thien Persoonen; omme daer mede te doen onsen wille / in heuren lijve / ende goeden. Mede, hadden wy tot eeuwigher gedenckenisse / in onser voorschreven Sententie hun overghesepdt / ende gewijst / dat sy ons alle Jaer van elcker Haerstede / daer men vyer ende licht in houdt / betalen souden / opten

opten Jaers-dagh eeuwighlijck durende / vier Grooten / op verbeurnisse van den selven huysen / van den ghenen die daer ghebreke-lijck in waren. Oock hadden wy / hen gewesen ende gecondemneert in veele andere puncten ende articulen / ghelijck al beth ende langher verklaert is / in onser voornoemder Sententie. Ghegheven in onser Stede van Amstelredam / in den Jare duysent vier hondert ses-en-twintigh. Ende het zy alsoo; dat onse voorschreven ghemeyne Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / ons hebben doen toonen/hoe dat sy onderdanigh wesende/ende volkomende 't inhouden / van der selver onser Sententie / betaelt hebben / die gelden/ daer in sy gewesen waren/ ons te betalen tot eenen-mael / ende voort gheleeft / ende hen-luyden gheregeert ende ghehouden / soo vredelijck en deughdelijck / als sy hebben ghekonnen ende ghemoghen / sonder haer voorschreven Privilegien / ende oock anders/ onderdanighlijck volkomen ende onderhouden hebben/ alle 't inhouden van onse voorschreven Sententie / 't welck in 't langhe / hen seer swaer ende hart wesen soude te draghen / ende t'achter-volghen. Ons biddende seer ootmoedelijck / hen hier op te willen gheven / gunnen ende verleenen onse gratie / ende genade; ende hun te vryen ende te quijten / van den selven thien Persoonen / ende hun doen weder-geven ende verleenen haer voorschreven Privilegien / Rechten ende Vryheden / ende de selve Privilegien hun te willen confirmeren ende bevestigen/ ende oock mede hun te quijten / van de vier Grooten van den Haert-gelden voorschreven. Ende daer toe mede/ om die welvaert / van onsen ghemeynen Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh voornoemt / ende om hun te onderhouden / in goeder ruste / vrede ende rechte / hunluyden willen van nieuws gonnen / consenteren ende verleenen / sekere puncten ende articulen / hier naer geschreven ende verklaert. Soo doen wy te weten/ dat wy aenghesien ende gemerckt hebben / 't ghene dat voorschreven is / altijdts gheneghen wesende/ meer tot ontfermhertigheydt / dan tot strengheydt / ende ter begeerte van den selven onsen ghemeynen Ondersaten / van Kennemer-landt ende van Kennemer-volgh / ende oock midts die somma van twintigh duysent Schilden/ tot acht-en-twintigh Grooten onser Vlaemscher munte 't stuck / of daer boven / die sy-luyden / ende anderen onsen Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh/ heuren hulperen ende mede-plegeren / ons daer voor betalen sullen/ binnen desen Jare / op sekere termijnen / in handen ons Rentmeesters van Kennemer-landt ende van Vrieslandt/ Aelbrecht van Raephorst,

 die

die daer af ghehouden sal wesen/ tot onser behoef ontfangh ende uyt-gheef te maken/ ghelijck dat behooren sal. Den selven onsen Onder-saten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh ghegonnen / ende verleent hebben / gonnen ende verleenen uyt sonderlinge gratien mit desen onsen Brieve / voor ons ende onsen naekomelinghen/ Graven ende Gravinnen van Hollandt / dat alle voorschreven hare Rechten/ Wetten / Privilegien ende Hantvesten / de welcke uyt krachte van onse voornoemde Sententie / sy overghelevert hadden in onsen han-den / henluyden terstondt weder-ghegheven ende gelevert sullen we-sen / by den bewaerder van onsen Registeren van Hollandt/ dien wy bevelen / ende gebieden by desen onsen Brief / dat alsoo te doen. En-de hebben de selve heure Rechten / Wetten / Privilegien ende Hant-vesten / in sulcken schijn / als sy ende heuren Ouders / die van onse Voorvaders verkreghen hebben / gheconfirmeert/ belieft ende beve-stight / confirmeren / believen ende bevestighen / by onser selver gra-tie / ende ghelooven hen / voor ons ende voor onsen naekomelinghen/ die te houden ende doen houden / ende daer in te stijven ende te sterc-ken ; nae uytwijsinge der Brieven / die sy daer af hebben. Om van nu voortaen die voorschreven Rechten / Wetten / Privilegien ende Hantvesten te ghebruycken: alsoo vry / als sy deden eer onse voor-schreven Sententie ghegheven ende uytgesproken was. Voort, soo hebben wy / den voorschreven van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / quijtende vry-gheschonden / ende schelden quijt / ende vrye/ by onsen voornoemden gratie / mit desen selven onsen Brieve : dat kiesen ende nemen / van den thien Persoonen/ boven geroert/ die wy uyt krachte / van der selver onser Sententie / nemen mochten / ende hier op ghebieden wy / een eeuwigh swijghen onsen Procureur / en-de allen anderen wie hy zy. Desghelijcks , soo verdraghen wy hen voortaen / tot eeuwighen daghen / ende schelden quijt gheheelijcke/ ende al die vier Grooten/ die sy ons jaerlijcks schuldigh waren/ van den Haert-gelde / van elcken huyse/ houdende vyer ende licht/ gelijck in onse voorschreven Sententie verklaert is. Ende voort hebben wy/ de selve onse Ondersaten van Kennemer-lant ende Kennemer-volgh/ voor ons ende onsen naekomelingen / Graven ende Gravinnen van Hollandt ghegonnen / verleent ende gheconsenteert / gonnen/ verlee-nen ende consenteren / by onse voorschreven gratie / mit desen onsen Brieve / in punct van eeuwighen Privilegien / die puncten van Pri-vilegien / Rechten / ende Hantvesten / als hier naer volghen.

Wat Schout ende Schepenen beschouwen moghen.

In den eersten / dat onsen Schout ende Schepenen / van onsen Dorpen van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / mitten genen / die sy daer toe nemen sullen / ende anders niemant / keuren ende schouwen sullen moghen / elck in sijnen Ban, allen Sluysen / Sluys-tochten / Wateringhen / Dijcken / Dammen / Innewegen ende Utweghen / tot oirbaer ons landts / ghelijck dat van oudts ghewoonlijck is / ende men doet in anderen plaetsen / heure naeburen / sonder onsen Bailliu van Kennemer-landt / hen des eenighsins t'onderwinden.

Schepenen moghen in absentie van de Schout, vrede maken.

Item / dat onsen voorschreven Schepenen binnen haren Ban, vrede sullen moghen legghen ende maecken / tusschen partyen gheschille hebbende / in absentie van onsen Schouten : ghelijck de selve Schouten / dat ghewoonlijck zijn te doen / op dat te bet alle twist neder-geleydt zy.

Drenckelinghen uytten water te moghen trecken.

Item / ende oft ghebeurde / dat eenigh mensche / in 't water viele / waer 't jonck oft oudt / dat een yeghelijck dien mensche uyt sal mogen trecken / alsoo langhe als hy lijf in heeft / ende desghelijcks waer hy doodt / oft verdroncken / soo sal men hem uyt den water mogen trecken / sonder verbeuren / behoudelijck / dat men den voorschreven verdroncken / ende dooden mensche / toonen sal eerst onsen Bailliu / oft sijnen Stede-houder / oft in sijn absentie / den Schout om te beschouwen / den voorschreven dooden / eer men hem begraven sal / ende daer naer / binnen eenen natuurlijcken daghe / daer mede gedaen te worden / 't gheen dat van redenen weghen / behooren sal.

Van Panden.

Item / dat men niemandt in onsen Dorpen panden sal / op hooge ban ende op hooge boete / dan alleen van onsen renten / beden / schulden / oft boeten / die gewesen oft geconsenteert zijn / t'onsen profyte.

Schepenen kiesen jaerlijcks Kerckmeesters.

Item / dat onse oude Schepenen / elck in heuren Ban kiesen sullen / alle Jaer Kerckmeesters / de welcke schuldigh sullen wesen rekeninghe

ghe te doen / naer ouder ghewoonte / alsoo dat behooren sal / behoudelijck / dat sy selve / gheen Kerckmeesters wesen en sullen.

Die Bailliu mach gheen kerve gheven.

Item / dat onse Bailliu niemandt gheen kerven en sal geven / van vrede brake / of andere quade / onredelijcke ende oneerlijcke saken / behoudelijck / in andere saken die oude Rechten.

Den Bailliu, sal men gheen visitatie gheven.

Item / dat die Brieven ende Mandamenten / by den welcken van onsen weghen verboden is / dat men onsen Bailliu van Kennemerlandt ende Kennemer-volgh gheen visitatie / oft andere heus hept geven en souden / onderhouden ende volkomen sullen wesen / naer inhoudt der selver onser Brieven ende Mandamenten.

Wanneer Schepenen over welboren luyden, vonnissen wijsen moghen.

Item / wanneer een welboren man voor Schout ende Schepenen / in onsen voorschreven lande / van Kennemer-landt ende Kennemervolgh aenghesproken wordt; hoewel dat hy welboren is / indien hy hem verschijnt voor 't Gherechte / ende hy hem niet en behelpt / met sijn welborenschap / in sijn verweeren declinerende / dat dan die Schepenen over hem sullen moghen wijsen / sonder van ende sonder boete te verbeuren / ende dit punct willen wy eens binnen desen Jare / eer men dat sal moghen ghebruycken / gekondight hebben in allen onsen Kercken van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / op dat elck daer op voorsien wesen moghe.

Van den Seven-tuyghe, ende vrede der onschuldighe Magen.

Item / dat onse voorschreven Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / mede ghebruycken sullen / sulcke nieuwe Hantvesten ende Privilegien / als wy ghegheven ende ghegonnen hebben / onsen ghemeynen lande van Hollandt ende Vrieslandt / roerende van den Seven-tuyghe / ende van die vrede van den onschuldighen Magen / naer inhoudt der selver Hantvesten.

Waer men Vyerschaer sitten sal.

Item / dat onse Ambochts-heeren / noch gheen van heuren Officieren ende Dienaren / geseten in onsen voorschreven lande van Kennemer-

nemer-landt ende Kennemer-volgh/ geen Vyerscharen en sullen mogen sitten / van eenige breucken/ dan opten Dinghstal van den Dorpe / daer die breucke gheschiedt sal wesen/ indien dat men daer van oudts ghewoonlijck is / Vyerschaer te houden / ende sullen dat ghebruycken / ghelijck sy daden / eer die voorschreven Ambochts-heeren verkreghen / die voorschreven Heerlijckheden van ons / ofte van onsen Voor-vaderen.

Gansen en Honden te moghen houden.

Item / dat onse Bailliu geen verbodt doen en sal / aen onsen voorschreven Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh/ te houden Gansen ende Honden / ten zy by brieven ende bevelen van ons / oft van onsen Stede-houder / ende Rade van Hollandt in der tijdt wesende.

Die Bailliu is schuldigh recht te doen, naer inhoudt der Privilegien, ende mach een Stede-houder setten.

Item / dat onse Bailliu van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / schuldigh sal wesen / elcken recht ende vonnisse te doen / naer uytwijsinghe der Privilegien van onsen voorschreven Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh. Ende en sal hem onsen voorschreven Bailliu / des niet onschuldighen mogen / onder 't dexel van sijnen noodtsaken: want indien hem noodtsaken over quamen/ soo sal hy mogen ende schuldigh wesen eenen Stedehouder te stellen/ die hem ghelieven sal / nut ende oirbaer daer toe wesende / om in sijnder absentie ter Vyerschare te sitten: ende daer eenen yeghelijcken recht / ende vonnisse te doen / sonder onschuldt / naer inhoudt heurer Privilegien ende Hantvesten voorschreven: niet teghenstaende/ dat hier te voorén nae inhoudt der selver Privilegien / die voornoemde Bailliu / gheen Stede-houder setten en mochte.

Alle breucken tot thien pondt, binnen 's Iaers aen te spreken.

Item / dat alle breucken / draghende tot thien ponden / ende daer beneden / onse Bailliu aenspreken sal mit rechte / binnen 's Jaers; nae dat die voorschreven breucke gheschiedt sal wesen / oft die betichtighde / sal daer af quijt wesen. Maer allen anderen breucken ende misdaden / sal onse voorschreven Bailliu aenspreken / mit rechte/ als 't hem ghelieven sal/ ende alsoo hy dat gewoonlijck heeft te doen/ nae

inhoudt dier Hantvesten / van onse voorschreven Ondersaten van Kennemer-landt.

Gheen Pacht-hoenderen te gheven, dan in den Schrickel-jaer.

Item / dat onse voorschreven Bailliu van Kennemer-landt ende van Kennemer-volgh / niet en sal mogen bedwingen / onse voorschreven Ondersaten van Kennemer-lant ende Kennemer-volgh / te pachten haer schot-ponden / noch te nemen sijne hoenderen / ten zy in den Schrickel-jaren / ende als dan so sullen sy gehouden wesen / te betalen sijne Hoenderen.

Die Kennemaren moghen van der Graeflijckheyt niet verscheyden worden, in heel noch in deel.

Ende voort / soo hebben ons / onse voorschreven Ondersaten / van onsen Dorpen ende Heerlijckheden van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / te kennen doen gheven / dat sy beducht zijn / dat wy in toe-komende tijden / onse voorschreven Heerlijckheden ende Dorpen / yemande souden willen over-gheven / verkoopen / oft versetten / ons biddende / dat wy hen versekeren willen / dat wy 't niet doen en sullen. Soo ist, dat wy ghenegen wesende / ter goeder begeerte / van onse voorsz ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / uyt onse voorsz gratie / den selven gelooft hebben / ende gelooven mit desen onsen Brieve / voor ons ende onsen nakomelingen / Graven ende Gravinnen van Hollandt: dat wy van nu voortaen / onse Heerlijckheden ende Dorpen van Kennemer-lant ende Kennemer-volgh / in geenrehande manieren / in hoogen / noch in lagen wech-gheven / verkoopen / versetten / noch verbreemden en sullen / in heel / noch in deel / in leen / noch in eygen / in wat mate dat het wesen mach: daer by dat onse voorsz Ondersaten / by anders niemande / dan by ons ende onsen nakomelingen / ende van onsen wegen geregeert ende berecht sullen woordē; maer sullen tot eeuwigen dagen in hoogen ende in lagen / ēn mit al dat daer toe behoort / blijven sonder eenigh middel / aen ons ende aen onsen nakomelinghen / Graven ende Gravinnen van Hollandt / soo als sy nu zijn. Ende al waer 't dat wy / oft onsen nakomelinghen / tot eeniger tijdt / by inadvertentie / oft anders yet deden / contrarie van onse voorschreven belofte. Soo hebben wy gheconsenteert / ende consenteren midts desen onsen Brieve / allen onsen Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / in der tijt wesende / dat sy ons / noch onsen naekomelinghen brieven / noch wille /

wille / indien niet en obedieren / maer hun houden aen dat voorschreven staet. Ende is onse gheliefte ende wille/ende ordonneren dat onse Sententie boven gheroert / zy ende blijve / in allen anderen saken/ niet gespecificeert/ noch verklaert hier boven / in haer macht/ kracht ende waerde.

Moghen Harnes ende Wapen ghebruycken.

Ende hoewel wy / by der selver Sententie / geordonneert hebben/ dat onse voorschreven Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / gheen weerachtighe Harnes ende Wapenen/ houden en moghen in heuren huysen. Des niet teghenstaende / wy hebben hen ghegonnen ende gheconsenteert / gonnen ende consenteren / mit desen onsen Brieve / dat sy voortaen sullen moghen hebben ende behouden / in heuren huysen / Harnes ende weerachtighe Wapenen/ ende die sullen sy ghebruycken / ghelijck dat doen / andere van onse Ondersaten van Hollandt ende Vrieslandt / by hun ghesetén. Ontbieden daerom / ende bevelen onsen Stedehouder generael van Hollandt / luyden van onsen Rade in den Haghe / onsen Bailliu ende Rentmeester van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / ende allen anderen onsen Rechteren / Officieren / Dienaren ende Ondersaten / ende elcks van hun bysonder / die nu zijn / oft naemaels wesen sullen / ende die 't aengaen mach / dat sy onse voorschreven Ondersaten van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh/ doen ende laten gebruycken / volkomentlijck / rustelijck / vredelijck ende eeuwighlijck/ van desen onsen Brieve / van quijtscheldinghe ende vergiffenisse/ ende van allen den puncten ende articulen / die daer inne begrepen staen / sonder hun oft heuren erven ende nakomelinghen / daer inne te doen / oft laten gheschieden / eenigh krot / hinder oft moeyenisse ter contrarie / want het onsen wille is / dattet alsoo gheschiede / niet jeghenstaende onse voorschreven Sententie/ oft andere Brieven van mandamenten ghegheven/ of te gheven / ter contrarie van desen/ behoudelijck in al onse hooghheydt / heerlijckheydt ende recht / ende onsen voorschreven Ondersaten heur recht. In oirconde van desen/ hebben wy onsen zeghele hier aen doen hanghen. Ghegheven in onsen Hove in den Haghe / opten twaelfden dagh van Maerte / in't Jaer ons Heeren duysent vier hondert vijf-en-vijftigh / nae den loope van onsen Hove/ aldus gheteyckent : by mijn Heere den Hertoge/ Gijsbrecht Pijn.

Hantveste ghegheven by Hertoghe Phillips,

Van de vrede der onschuldighen Maghen, ende van den Seven-tuyge.

PHILLIPS by der gratie Godts / Hertoghe van Bourgongen / van Lotteringhe / van Brabandt ende van Limburgh / Grave van Vlaenderen / van Arthois / van Bourgongen / Palatijn van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende van Namen / Marck-grave des Heylighs Rijcks / Heere van Vrieslandt / van Salijns ende van Mechelen / doen kondt allen luyden: Want dicke ende menighwerve groote ongenuchte ende vechtelijck geschiedt / midts dat / wanneer onse Ondersaten vechtelijck / ende geschil hebben / teghens malkanderen / daer doodtslagen / leemten oft quetsinghen ghebeuren / dat daer af wrake ghedaen wordt aen den Magen / van der eenre zijde / ofte van der ander / die niet mede in vaerde / noch in velde zijn / als dat vechtelijck geschiedt / ende die oock leedt is totten vechtelijck / dattet geschiedt is / 't welcke een onbehoorlijck dinck is. Soo hebben wy daeromme by rade ende goetduncken / van onsen ghemeenen Ridderschap / Steden ende Luyden onser landen van Hollandt ende van Vrieslandt / geordonneert / overdraghen ende gesloten / dat / soo wanneer in onsen lande voorschreven / van Hollandt ofte van Vrieslandt / tusschen eenige Persoonen / van wat state / ofte conditien die zijn / eenigh vechtelijck gheschiedt / daer doodtslaghen / leemten oft quetsinghen afkomen / dat die Maghen / van beyde partyen / die niet mede in vaerde / noch in velde gheweest en hebben / in den selven vechtelijck terstont / nae den vechtelijck voorschreven / eenen goeden vasten vrede hebben sullen ses weken langh / op dat binnen dier tijdt / een yegelijck aen beyde zijden / die vrede begeert / eenen vrede moghen doen soecken ende maken / als men noodt duncken sal. Ende waer 't dat yemandt binnen den voorschreven ses weken / misdaen worde / van eenre zijde / ofte van der ander zijde / dat sal gherekent worden / gedaen te wesen; gelijck oft boven eenen goeden hantvrede / ghedaen ware. Ende dat men in alle onse Steden / in onsen lande van Hollandt ende van Vrieslandt / daer men gewoonlijck is / keuren te maken / van der voorschreven ordonnantie ende overdrachte / keuren maken sal / om dien te bet ghehouden te werden.

Van

Van den Seven-tuyghe.

Voort / want tot sommighe plaetsen / in onsen voorschreven landen / veel subtijlheden ende uytweghen ghebesight worden / in rechtvorderinghe / die onse Ondersaten teghen malkanderen hanteren / in aensprake van lande / die sy op malkanderen doen / metten Seventuygh / dat een oude costume van recht is / die sy misbruycken. Soo hebben wy / by Rade en goetduncken van onsen gemeenen Ridderschap / Steden ende verstandelen persoonen / van onsen voorschreven lande gheordonneert / overdraghen ende ghesloten / een manier / hoe ende in wat weghe men voortaen dat recht van den Seven-tuygh / ghebruycken ende hanteren sal / ende niet anders; ende soo wie ende waer / dat anders ghebruyckt / ende gheplogen wordt / dat en sal van geenre waerden wesen / dat's te weten / dat die seven naeste ackeren / die daer aen winnen / noch en verliesen / aen beyde zijden gheleghen / nae ouder costumen / den achten acker beheeren sal / sonder van ende sonder boete / dat's te verstaen / dat uyt elcke stucke landts / tusschen tween heyn-slooten / niet dan een tuygh wesen en sal / ende dat stucke landts / sal ten minsten groot wesen een morghen landts / oft ses hondert roeden landts. Ende offer meer als een persoon eygendom hadden / in dat stucke landts / soo soude die ghene daer uyt tuyghen / die'er meest landts in heeft. Ende waren daer meer / als een gelijck inghelandt / soo sullen sy daerom kavelen / wie die tuygh wesen sal: ende soo wie in den onrecht viel / die sal den sevenen haren kost betalen / te weten / elck van den sevenen / voor sijn kost / van elcken rechtdagh / twee goede grooten. Ende waer eenigh van den sevenen / die verder saten / dan een mijle / soo sullen sy daer af gheven van elcken mijle twee goede grooten. Des en sullen die Schouten / niemandt dagh van rechte legghen / sy en sullen eerst borghe nemen / voor den sevenen koste / ende desghelijcks van den verwerere. Oock en sal niemandt Seven-tuygh wesen / van eenighe landen / hy en sal jaer ende dagh / in besitte van dien landen gheweest hebben / eer hy daer af tuyghen sal / ende als van den landen / gheleghen op Geesten / oft anders waer daer geen heynsloten aen en zijn. Es mede te verstaen / dat elcke stucke landts daer men uyt tuygen sal / groot sal wesen een morgen ten minsten / als voorschreven staet. In oirconde desen brieve / ende onsen zeghele hier aen doen hanghen. Ghegeven in den Hage / den drie-en-twintighsten dagh van Maerte / in 't Jaer ons Heeren 1455. nae den loope van den Hove.

Hertoge Aelbrechts van Saxens abolitie,

Den Kennemaren ende Kennemer-volghers ghegheven.

AELBRECHT van Godts genaden / Hertoge van Saxen / Lantgrave in Duringhen / Marck-grave te Meyssen / Stadthouder Generael / ons ghenadighs Heeren 's Rooms Koningh / ende ons herden lieven Neve / d'Ertz-Hertoghe Phillips sijnen Soon / in desen heuren landen van herwaert over / doen kondt eenen yegelijcken jegenwoordigh ende toekomende: Dat wy ontfaen hebben die ootmoedige supplicatie / van den Dorpen ende Ingesetenen van Kennemer-landt ende Kennemer-volge / inhoudende / hoe dat sekere tijdt gheleden / sy-luyden uyt hen selve diversche daghvaerden ende communicatien gehouden hebben gehadt / mit eenighe Steden / ende andere Dorpen van West-Vrieslandt / aldaer getracteert ende gesloten zijn geweest / sekere articulen / dragende ende zijnde tegens die hooghevt ende heerlijckheyt / van onsen alre genadigsten Heer / de Roomschen Koningh / ende onsen Neve sijnen Soon / ende 't welvaren van heuren genaden landen. Hier nae soo zijn eenighe van hun-luyden Suppliantew/ten versoecke van die van Alckmaer / gekomen binnen Alckmaer / ende zijn mit die van Alckmaer / ende andere vergaderinge uyten Dorpen van West-vrieslandt / voor de Stede van Haerlem getogen / opten heylighen Kruys-dagh lest-leden; ende naer dat sy / eenen korten tijt aldaer gestaen hadden / es hen-luyden die poorte van de Stede van Haerlem / by eenige poorteren van Haerlem op-geslagen / daer sy inne gekomen zijn geweest. Ende eenige poorteren van Haerlem / hebben hen gevoeght mit de voorsz vergaderinge / ende zijn gekomen voor den Stadthuys aldaer / dat sy bevochten: ende daer inne komende / doodtgeslagen hebben Claes van Ruyven, op die tijdt Schout der stede van Haerlem / Andries eñ Pieter Thomassen gebroeders / wijlen Schepenen der Stede van Haerlem / die Godt genadigh zy / ende veel vande burgers binnen Haerlem / heur-luyden huysen aen stucken geslagen / heur huysraet ende goeden benomen / gepilleert ende berooft. Sommige van den selven Gherechte der selver Stede van Haerlem / uyt die Stede verjaeght. Ende sy Suppliantenzijnde binnen Haerlem / hebben hen voort gevoeght mit die van Haerlem / Alckmaer / die van Vrieslandt ende andere; ende zijn mit die bannier van Haerlem / heur-luyder wimpelen / ende meer anderen / ghewapen-

wapender-handt/ mit alle gereedtschap van oorloghe/ voor de Stede van Leyden gekomen/ omme inne te nemen de selve stede/ ende voort te trecken door 't lant van Hollandt/omme inne te nemen ander Steden eñ Vlecken van dien. Voor welcke Stede van Leyden / sy Supplianten ende heure toestaenderen/by den Grave van Egmonde/onsen Neve ende Stadthouder Generael van Hollant / Zeelandt/ ende Vrieslandt / ende anderen onsen Capiteynen ende luyden van oorloghe / op die tijdt binnen die Stede van Leyden zijnde wederstaen/ ende ter neder-getogen zijn geweest. Ende nae dat onse Capiteynen ende Knechten/ binnen der Stede van Beverwijck gekomen waren/ zijn eenighe van hen Supplianten / mitte vergaderinge van die van Alckmaer / ende eenige Dorpen van Vrieslandt gewapender-handt noch gekomen op Heems-kercker-geest / omme onse Capiteynen ende Knechten / te wederstaen ende te verdrijven / die wy aldaer gesonden hadden. Alwaer sy oock / tegen den selven gevochten ende nederlage ghehadt hebben / soo dat veele van hen Supplianten in grooten getale / aldaer doodt gebleven zijn. Ende die Supplianten/ aenghesien heurluyder dwalinghe / groote misdaden ende overhoorigheyt/ midtsgaders sekere excessen ende andere misdaden / by hen-luyden in dese commotie ghedaen / zijn aen ons ghekomen / ende hebben ons ootmoedelijck gebeden/ ende doen bidden/ henluyden in genade ende gratie/ te willen ontfangen/ stellende heur-luyder lijven ende goeden in onsen handen/ omme gecorrigeert eñ gestraft te zijn/ van heurluyder excessen ende misdaden voorsz/soo ons na gelegentheyt der saken dat goet duncken soude/ ende dat gedaen / hebben ons gebeden / mit alle ootmoedigheyt / henluyden te willen vergeven / remitteren ende aboleren / dese heure voorsz misdaden ende excessen / mit dat daer aen kleeft. Ende henluyden te restitueeren tot heure eere / goede name eñ fame/ ende tot alle heur goeden / ende henluyden daer van te doen expedieren/onse opene brieve van Abolitie in behoorlicke forme. Ende hoewel sy Supplianten/mits doende ende perpetrerende/de mesusen eñ misdaden voorsz/tegens onsen genadigsten Heere den Roomschen Koning / eñ onsen herden lieven Neve d' Ertz-hertoge Phillips sijnen Soon/ verbeurt hebben/ heur lijven ende goeden/ eñ alle Privilegien ende Hantvesten. Soo ist, dat wy nochtans over-gemerckt / 't gunt dat voorsz is/geneygt zijnde ter ootmoediger bede ende supplicatien/ willende gratie/genade ende barmhertigheyt prefereren/ voor rigeur eñ strengheyt van Justitie. Hebben den voorsz supplianten geremitteert/gequeten ende geaboleert/remitteren/quijten ende aboleren/mit desen

desen onsen jeghenwoordighen Brieve / de voorschreven misdaden/ excessen / ende mesusen / mit dat daer aen kleeft / ende uytghesproten mach zijn / midtsgaders alle boeten ende breucken / corporele ende criminele / midts ons/ in den name ende als Stadthouder voorschreven / doende ende volkomende die articulen / clausulen ende betermissen / hier nae volghende : Eerst , dat die Inghesetenen van Kennemer-landt voorschreven/ tot in 't ghetale van hondert Persoonen/ sullen komen bloots hoofts / barrevoets/ elck een wit stocxken in sijn handt / sonder eenigh weer over hen hebbende / voor onse logijs / alhier in de Stede van Haerlem / ende bidden ootmoedelijck op heur knyen / ons als Stadthouder / in den name van de Coninckli jcke Majesteyt / ende d' Ertz-Hertoghe Phillips sijnen Soon / onsen Neve / omme ghenade ende gratie / van heur misdaet / stellende heur lijven ende goeden in onsen handen / omme ghecorrigeert te werden/ als 't behooren sal. Beloovende in toe-komende tijden / van ghelijcke niet meer te doen / maer voortaen goede ende getrouwe Ondersaten te wesen ende te blijven / der K. Majesteyt / ende den Ertz-Hertoghe sijnen Soon voorschreven. Item, dat alle Domeynen verpandt ende verset / in handen van den Ingesetenen van Kennemer-landt wesende / het zy op Schout-ambachten / Sluysen / Visscheryen / Erf-pachten / ofte andere Officien / hoe die ghenaemt mogen wesen / oft ware die parcelen gheleghen mogen zijn : het zy in handen van eenighe Dorpen / ghemeynen ofte particuliere persoonen / die selve Domeynen ofte Penninghen staende expresse op eenighe Officien / ofte Erf-pachten : sullen aen onsen ghenadighen Heer den Roomschen Koningh ende Hertoghe Phillips sijnen Soon / als Grave van Hollandt / ende Heer van Vrieslandt / vry ende quyt zijn ende blijven. Ende die gene / die daer Brieven af hebben / sullen die terstont overleveren/ omme ghescheurt te wesen. Item, sullen ons terstondt geven ende betalen/ voor een amende profitable/ die somme van vijf duysent gouden Andries guldens / oft die waerde daer vooren / ende die terstondt betalen in onsen handen / oft die wy daer toe ordonneren sullen. Item , sullen alle heur Privilegien ende Hantvesten leveren ende brenghen / in onsen handen / oft den ghenen / die wy daer toe committeren / omme onse believste te doene. Item , wy reserveren ende behouden tot onser correctie / vijftigh persoonen / die wy noemen / ofte doen noemen sullen/ om onse believste daer mede te doene. Ende mits volkomende 't gunt dat voorschreven es / hebben wy gherestitueert/ ende restitueeren midts desen / die selve Suppliantten / tot alle heur goeden/

goeden / roerende ende onroerende / hoe die ghenaemt / oft waer die gheleghen moghen zijn / tot heuren eere / goede name ende fame / in manieren ende alsoo sy waren / voor ende al eer sy die voorschreven misdaden / excessen ende mesusen / gheperpetreert ende ghedaen hebben ghehadt / imponerende den Procureur Generael ende allen anderen Officieren/ende Justicieren/ons genadigen Heer 's Roomsch Koninghs / ende onsen voorschreven Neve sijnen Soon hier op / een eeuwigh swijghen ende silentium. Ontbieden ende bevelen daeromme / onsen lieven ende ghetrouwen den Heere van Champuans ende van Sore / Ridder / Cancelier / ende andere luyden van den grooten Rade van Brabandt: den Stadthouder ende luyden van den Rade in Hollandt / Zeelandt/ ende Vrieslandt/ ende allen anderen Officieren ende Justicieren / ons ghenadighen Heeren des Roomsch Koninckx / ende onsen voorschreven Neve sijnen Soon / wien dit aengaen / ofte aennopen mach / ofte heuren Stedehouderen / elcken van hen bysonder / even verre hem dit behoort / dat sy van desen onsen gratie / quijtscheldinghe / remissie / ende abolitie / alsoo ende in der maniere voorschreven / sy doen / ghedogen ende laten den voorschreven Suppliantien volkomelijck / rustelijck ende vredelijck ghebruycken ende ghenieten / nu ende tot eeuwighen daghen / sonder hen / oft eenigh van henluyden te doene / ofte laten geschien / in lijve / noch in goede / eenigh arrest / hinder / letsel oft moeyenisse / ter contrarie. Want onse gheliefste sulcks is / ende ghedaen willen hebben. Ende ten eynde dat dese saken / vast ende gestadigh blijven / ende ghehouden moghen worden / tot eeuwighen daghen / soo hebben wy onsen zeghel hier aen doen hangen. Ghegeven in de Stede van Haerlem/ den vijf-en-twintighsten dagh van Meye / in 't Jaer duysent vier hondert twee-en-tnegentigh.

Acte van Restitutie der Privilegien ende Hantvesten.

ALsoo mijnen ghenadighen Heere van Saxen / Stadthouder Generael / in 't verleenen ende gheven van der Abolitie / by sijnder ghenade ghedaen ende ghegheven / den Dorpen ende Inghesetenen van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh: daer inne ende onder andere mede begrepen zijn die van der Stede van Beverwijck van der commotie ende rebellighept onlanghs by henluyden gehanteert/

teert / in eenighe articulen ghereserveert heeft / dat die selve sullen al-le heur Privilegien ende Hantvesten leveren ende brenghen / in sijner ghenaden handen / ofte den ghenen die hy daer toe committeren sou-de. Ende oock insghelijcks ghereserveert ende behouden heeft / tot sijnder ghenaden correctie / vijftigh Persoonen / die sijnre ghenaden noemen soude / uyt allen den Dorpen voorschreven / omme in alles sijnre Ghenaden gheliefste daer mede te doen. Soo ist, dat mijn ghe-nadighen Heer van Saxen voorschreven / overmidts sekere amende profijtable / die de voorschreven Dorpen sijnre ghenade doen sullen / naer inhoudt seeckere Acte van condemnatie by hen-luyden / ofte 't meerendeel van hen-luyden / ghepasseert voor den Hove van Hol-landt: ende meer andere redenen sijner Ghenade daer toe porrende / den voorschreven Dorpen van Kennemer-lant ende Kennemer-volg / ende anderen boven ghenoemt / gherestitueert / weder verleent ende ghegheven heeft / restitueert / weder verleent ende geeft midts desen / omme van nu voortaen wederomme te ghebruycken / alsulcken Pri-vilegien ende Vryheden / die sijnen Ghenaden hen sullen doen resti-tueeren / by den Commissarisen by sijner Genaden daer toe ghestelt. Ende heeft sijner Ghenade oock den selven Dorpen ende Inwoon-deren van dien / verdreghen ende quijt-gheschouden / verdraeght en-de schelt quijt mits desen / die electie ende kiesinghe / die sijnre Ghe-nade hadde moghen doen / ofte doen doen / van den vijftigh gheresér-veerde Persoonen voorschreven. Ende des heeft mijnen voorschre-ven ghenadighen Heere van Saxen ghereserveert / die rechte princi-pale voorloopers van de voorschreven condemnatie / omme daer af Justitie ghedaen te werden / alsoo nae ghelegentheyt van haer mis-daet daer toe dienen sal. Aldus gedaen binnen de Stede van Haer-lem / opten sevenden dagh vande Maent van Junio / in 't Jaer veer-thien hondert twee-en-tnegentigh my jegenwoordigh: Onder stont gheteyckent Wijngaerden.

Placcaet, beroerende de Wagen van Vrieslandt, Kennemer-landt, Aemstel-landt, Water-landt, Zeevanck ende Goy-landt.

KAERLE by der gratie Gods / Roomsch Keyser / altijdt vermeer-der des Rijcks / Koningh van Germanien / van Castilien / van Leon / van Grenade / van Arragon / van Navarre / van Napels / van

van Sicilie/ van Majorque/ van Sardanie / van de Eylanden Indien / ende vasten lande der zee Oceane / Ertz-hertogh van Oostenrijck/ Hertoge van Bourgoigne / van Lothier/ van Brabandt/ van Lemburgh / van Luxemburgh / ende van Gelre/ Grave van Vlaenderen/ van Arthois/ van Bourgoingen/ Phalz-grave/ende van Henegouwen/ van Hollandt/ van Zeelant/ van Serrette/ van Haguenault/ van Namen ende van Zutphen/ Prince van Swabe/ Marckgrave des Heylighs Rijcks/ Heere van Vrieslandt / van Salijns/ van der Stadt/ Steden ende Landen van Wtrecht / Over-yssel ende Groeninghen/ ende Dominateur in Asia ende Africa. Den eersten onsen Deurwaerder: Exploictier van der Camere van den Rade in Hollant/hier op versocht: Saluyt. Alsoo tot onser kennisse gekomen is / dat veele ende diversche Persoonen / gheseten onder ende binnen onsen Steden van Vrieslant/ Kennemer-lant/ Aemster-lant/ Water-landt/ Zee-banck/ ende Goy-landt / hen vervorderen haren kleynen Waren/ als halve vaten/ vier-en-deelen ende achten-deelen Boters/ ofte Smeer/ hondert ofte vijftigh ponden Kasen/ Speck/ Was/ Vlas ende alle anderen diergelijcke Waren / dagelijcks verkoopende binnen die voorschreven Steden/ ende oock daer buyten/ in den Dorpen/ in onsen voorschreven Landen ghelegen/ binnen heuren huyse/ ofte anderswaert nae heure ghelieften / ende de Koopers 't selve leveren by sekere particuliere gewichten hebbende binnen heuren huyse / die op elck hondert pondt ghewichts vijf pondt lichter zijn / dan 't ghewichte van onsen Waghen aldaer: ende oock op-ghestelt zijn gheweest buyten onsen oorlof / consent ende octroye. Oock dat die selve onse voorsz Ondersaten/hem onderwinden groote menighte/ soo wel van smiele/ als van andere Ware/ gelijck Boter/ Kase/ Koper/ Tin/ Loot / Hennep / Yser / Stael / Kabelen / Veeren/ Wolle/ ende andere diergelijcke goeden/ die by den gewichten behooren ende gewoonlicke zijn verkocht ende gelevert te worden / d'een den anderen verkoopen ende leveren/ mit veel lasten ende schip-ponden/ by den hoop sonder ghewichte ende sonder die in onsen Wagen van de voornoemde Steden/ ende daer buyten te brenghen/ ofte onsen Waegh-meesteren onsen recht van den Waegh-gelde daer af te betalen/ frauderende alsoo niet alleen ons / ende onse Pachters / van onsen Wagen aldaer / van 't recht van onsen Waegh-gelden/ contrarie onse ordonnantie van onsen Wagen/ van ouden tijden daer van geuseert/ maer oock mede d'een den anderen in de lichte van de ghewichten / die den voornoemden onsen Ondersaten/ binnen onsen voorschreven landen/

alsoo binnen heuren huyse / als vooren houden ende ghebruycken / 't welck alsoo niet en behoort : daer inne wy by andere onsen Placcaten / in den Jare duysent vijf hondert vijf-en-twintigh en negen-en-twintigh hebben doen voorsien / soo wel tot lichtenisse van onsen Ondersaten / als den vreemden Koopman in onsen voornoemden landen frequenterende / als tot onderhoudenisse van onsen Domeynen ende Rechten aldaer. Ende want wy willen / die selven ordonnantien onderhouden hebben / ende dat niemandt / overmidts die lanckheydt ende verloop van den tijdt daer van ignorantie en pretendere. Soo ist: Dat wy desen over-ghemerckt / van nieuws u lasten ende bevelen / daer toe committerende midts desen dat ghy terstondt treckt / binnen die Steden van onsen voornoemden landen van Vrieslandt, Kennemer-landt, Aemster-landt, Water-landt, Zee-vanck ende Goy-landt, ende oock daer buyten / in den Dorpen / aldaer wy onse Waghen hebben / ende doen ontfangen / ende aldaer openbaerlijcken voor den Volcke; by u roepende onsen Officiers / van der plecke / indien 't noodt es / publiceert / last ende beveelt / eenen yegelijcken ende allen den ghenen die hen generende zijn / ende koopen oft verkoopen eenigherhande goeden / ofte koopmanschappen / die metten ghewichte behooren / ofte ghewoonlijcke zijn verkocht ende ghelevert te worden / soo wel den ghenen die ghesetén zijn buyten die Steden van onsen voornoemden Landen / als daer binnen / ende allen anderen des noodt zijnde / dat sy heuren Goeden ende Waren / soo wel groot als kleyn / die men mitten ghewichte verkoopt / ofte mitten ghewichte behoort verkocht ofte ghelevert te worden / ende daer van 't ghewicht bedraeght vijf-en-twintigh pondt / ende daer-en-boven in onsen Waghe binnen die Steden / van onsen voorschreven landen ende daer buyten / aldaer die gekocht ofte verkocht worden / ende wy onse Wage hebben / aldaer ter Wage brenghen / ende daer af 't behoorlijck ende 't ghewoonlijck Waegh-gelt / sulcks als dat van ouden tijden / ofte wy daer inne gherechtight zijn / gheuseert ende betaelt es gheweest / betalen in handen van onsen Waegh-meesteren aldaer / sonder des te laten / ofte daer van in ghebreke te wesen in eenigher manieren / op peynen ende verbeurte / van de selve goeden / soo wel groote als kleyne Waren / 't een derden-deel van dien t'appliceren tot onsen profijte / 't ander derden-deel tot profijte van de Pachter van de Waghe / ofte Waegh-meesteren van der plecke / daer 't ghebeuren sal / ende 't derde derden-deel / tot profijte van den aenbrengher. Gebiedende voorts / onsen voorschreven Ondersaten / dat

dat niemandt wie hy zy / hem en verbordert van nu voortaen meer ghewichts in sijnen huyse te houden / dan vier-en-twintigh Troische ponden / die welck conform zijn die ponden / daer af men in onsen Waghen / van de voornoemde Landen useert ende ghebruyckt / op peynen van thien gouden Carolus guldens / jeghens ons te verbeuren / ende t'appliceren als boven / soo dickwils ende menighwerven / als men ter contrarie bevinden sal. Bevelende voorts eenen yegelijcken / die eenighe Waghen / Balancen ende Ghewichten op-ghestelt hebben / sonder onsen consent ende octroye / binnen twintigh Jaren herwaerts / dat sy die selve Waghen / Balanchen ende Ghewichten / van stonden aen af-stellen / ende te niete doen / ende niet meer nae dese publicatie en ghebruycken / noch daer mede weghen in eenigher manieren. Verbiedende voorts / dat niemandt wie hy zy / hem en verbordere van nu voortaen / eenighe Waghen / Balanchen ende Ghewichten op te stellen / sonder onsen consent ende oorlof als vooren / ende dit al opte verbeurte van twintigh gouden Carolus guldens / jeghens ons te verbeuren / by den genen die men bevinden sal / contrarie van desen gedaen te hebben / soo dickwils ende menighwerven als 't ghebeuren sal. Verbiedende voorts eenen yegelijcken van onsen Ondersaten / dat niemandt wie hy zy / hem en verbordere eenighe goeden te laten weghen / in eenighe Waghe alsoo op-ghestelt ofte op te stellen / opte verbeurte van drie gouden Carolus guldens / t'elcke reyse dattet ghebeuren sal / d'een helft van dese peynen t'appliceren / tot onsen profijte; ende d'ander helft / tot profyte van den Officier van der plecke daer 't gebeuren sal. Bevelende allen onsen Officieren ende Justitieren / binnen die Steden van onsen voorschreven landen / ende daer buyten opten platten lande / dat sy dese onsen voornoemden publicatie ende bevelen onderhouden ende observeren / ende doen onderhouden ende observeren / ende den Overtreders van dien corrigeren / by den penen ende breucken voornoemt / sonder verdragh of dissimulatie / want ons alsoo gelieft. Ontbieden daeromme / ende bevelen allen onsen Justicieren / Officieren ende Ondersaten / dat sy u in dit doende / van 't gunt dat voorsz is / met alle 't gunt dat daer aen kleven mach / ernstigh verstaen ende obedieren / alle hulp / assistentie ende bystant doen / sonder des te laten in eenigher manieren / op alle 't gunt des zy ons duchtende zijn. Gegeven onder onsen Zeghel van de leenen / die wy in onsen voorsz landen van Hollandt gebruyckende zijn / in forme van Placcate / hier onder op-gedruckt opten 17 Septemb. in 't Jaer duysent vijf hondert een-en-veertigh.

Octroy, gegeven by Phillips Coningh van Caſtilien,

Voor Edict ende eeuwighe Wet.

PHILLIPS by der gratie Godts / Coningh van Caſtilien / van Leon / van Arragon / van Navarre / van Napels / van Sicilien / van Mailjorgue / van Sardanie / van de Eylanden Indien / ende vaſten lande der zee Oceane / Ertz-hertoghe van Ooſtenrijck / Hertoge van Bourgondien / van Lothrijck / van Brabandt / van Limbourgh / van Luxembourgh / van Gelre / ende van Milanen / Grave van Hapſbourgh / van Vlaenderen / van Arthois / van Bourgondien / Phalz-grave van Thirol / ende van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / van Namen ende van Zutphen / Prince van Swave / Marck-grave des Heylighs Rijcks / Heere van Vrieſlandt / van Salijns / van Mechelen / van der Stadt / Steden ende Landen van Utrecht / Over-yſſel ende Groeninghen / ende Dominateur in Aſia ende Aphrica. Allen den genen die deſen jegenwoordighen ſien ſullen / Saluyt: Wy hebben ontfanghen die ootmoedighe Supplicatie / van de ghemeyne Inwoonderen van den Dorpen van Aeckerſloot / Utgeeſt / Limmen / Heylo / Caſtricum / Groede / Wormer / Giſp / Ooſtzanen / Aelſmeer / Rijck ende Nieuwer-kerck / alle gheleghen ende dependerende onder / ende van 't Bailliuſchap van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / inhoudende / dat hoewel ſy Supplianten / hier voortijden / by Graven ende Gravinnen van Hollandt onſe Voorſaten voorſien / ende ghedoteert zijn gheweeſt / met verſcheyden goeden Privilegien ende Hantveſten / inhoudende diverſche puncten ende articulen / al tot welvaren ende ſeer oirbaerlijck / voor die voorſchreven ghemeyne Ingheſetenen / welcke privilegien gheregiſtreert zijn / in onſen Kamere van de Reeckeninghe in Hollandt / nochtans midts dat die Voorſaten van de voorſchreven Supplianten / door negligentie / die voorighen Privilegien / niet en hebben doen obſerveren ende onderhouden; maer ter contrarie / ſucceſſive laten infringeren / ende eenighe aboleren / daer door ſy in't generael grootelijcken beſchadight ende beſwaert zijn / midts welcken / ende omme daer inne te moghen remedieeren / hebben tot welvaren van de ſelve ghemeene Ingeſetenen / ende onderhoudeniſſe van goede ordre / ofte politie / met oock tot vorderinghe van de Juſtitie / ſonderlinghe ende by ghemeynen advijſe / van elck anderen gheraemt ende

ende ghemaeckt / seecker concept by maniere van ordonnantie / al onder ons goedt behaghen. Daer af eenighe articulen oock staen gheinsereert / in heure voorschreven Hantvesten / ende anderen zijn gheaddeert / als seer nut ende bequaem wesende / soo wel om te remedieeren tegens veele abuysen / als excessive onnutte onkosten / daer mede sy daghelijcks soo beswaert worden / dat die niet supportabel en zijn / als andersins (alsoo sy seggen) ons ootmoedelijcken biddende / dat / ghemerckt sy de voorschreven gheconcipieerde articulen / niet en souden derven / noch moghen te wercke stellen / sonder onsen oorlof ende consent / ons soude ghelieven / alle de selve articulen te approberen / ratificeeren / confirmeren / ende by forme van Octroye / hen te consenteren / dat sy daer af eeuwighlijck sullen mogen useren / ghenieten ende gebruycken / doende hen daer op expedieeren behoorlijcke opene Brieven. Waeromme soo ist, dat wy 't gene / des voorschreven is overghemerckt / begeerende daer inne te voorsiene / ende ordre te stellen / op dat de voorschreven Inwoonders in goede politie moghen onderhouden werden. Ende hier op ghehadt 't advijs van onsen lieven ghetrouwen Præsident / ende luyden van onsen Rade ende reeckeninghe in Hollandt / de welcke t'onser ordonnantie / alle de voorschreven articulen ghesien ende ghevisiteert hebben / ende daer op oock ghehoort onsen lieven ende beminden Pouwels vander Laen, nu ter tijdt Bailliu van Kennemer-landt voorschreven. Hebben uyt onser authoriteyt ende volle macht gheordonneert ende ghestatueert / ordonneren ende statueeren voor Edict ende eeuwighe Wet / 't ghene dat hier nae volght:

Art. 1. Hoe men VeronghCluckte beschouwen sal.

In den eersten / soo wanneer binnen den bedrijve van Kennemer-landt / ofte Kennemer-gevolge / yemant sal geraken te verdrencken / ofte van mans handen neder-geleydt worden / ofte oock anders / by gevalle doodt blijven / dat in sulcken gevalle / die Bailliu van Kennemer-landt / den overleden sal mogen schouwen / ende dat op sijn Kennemer-pondt alleenlijck / met twee Schepenen van der plecke / daer 't feyt / ofte ongeval gebeurt sal zijn: so verre daer geen mannen by der handt en zijn / sonder dat die Bailliu eenigh defroyement sal mogen ghenieten / ende soo verre die Bailliu daer niet present en es / oft op sijn Kennemer-pondt niet begheert te reysen / soo sal 't selve ghedaen werden / by den Schout ende twee Schepenen / ghelijck op andere plaetsen / daer omtrent gheleghen / ghewoonlijck es te gheschien.

Art. 2. Niemandt te molesteren, daer men een dooden vindt.

Dat d'Officiers / ofte heuren Dienaers / niemandt van de Inwoonders der Dorpen voorschreven / sullen mogen molesteren / van lijve ofte van goede / daer men yemant doodt vindt / onder 't decksel/ dat die dooden hen selven ghedoodt ende verdaen souden hebben : ten ware dat men eerst wettelijcken bevonde / dat die Persoon / hem selven met opsetten wille ende boosheyt / verdaen hadde.

Art. 3. Ghetuyghen dagh loon.

Als yemandt van de Inwoonders der voorschreven Dorpen / by den Bailliu van Kennemer-landt / ofte t'sijnen versoecke / sal verdaghvaert werden / om van der waerheydt ghetuygenisse te dragen/ in criminele saken : ende de selve een mijl buyten den Ban van sijn Ambocht daerom sal komen / die voornoemde Bailliu / sal den selven gedaghvaerden getuygen betalen / elck vier stuyvers 's daeghs/ tot tauxatie van Leen-mannen dien 't behooren sal.

Art. 4. Als den Bailliu yemandt aen spreken wil om twee-en-veertigh stuyvers, waer te doen.

Indien den voorschreven Bailliu van Kennemer-landt/ yemandt aenspreken wilde / om een breucke/ bedragende ter somme van twee-en-veertigh stuyvers / dat hy 't selfde ghehouden sal wesen te doen/ ter eerster instantie / voor den lagen Rechter / daer den Delinquant woonachtigh zijn sal / ende indien Schepenen den betichtighden vry ende onschuldigh wesen / ende die Bailliu met het selve vonnisse niet te vreden ware / maer 't selve betrocke voor der hoogher Vyerschare/ sal die voorschreven Bailliu / indien hy aldaer succumbeert / schuldigh wesen partyen haer kosten te betalen/ ende in gevalle hy triumpheert / sullen partyen insghelijcks / den voorschreven Bailliu sijnen kosten betalen / tot tauxatie van de voorschreven Leen-mannen.

Art. 5. t'Wijderen van de processe t'insinueren.

Die voorschreven Bailliu / sal gheen vonnisse moghen doen wijderen / met sijn ordinaris mannen / dan sal behooren partyen acht dagen te vooren / voor 't visiteren / ende 't wijderen van de processe te insinueren / van de ure ende plaetse/ daer hy 't vonnisse sal doen wijderen / omme sententie te komen hooren.

Art. 6.

Art. 6. Met consent in den Oest, ende op heylighe daghen te moghen arbeyden.

In den Hoy-tijdt ende Oughst op heylighe daghen nae Hooghmisse / sal elcks sijn rijp Hoy / ende Koorn mogen oirbaren / nae den noodt van den tijde / sonder verbeuren / wel-verstaende nochtans / dat sy ghehouden sullen wesen / eerst oorlof te vragen aen haren Pastoor / oft aen den ghenen die de plaets van den selven Pastoor sal bewaren / ofte in sijnre absentie / aen heur-luyder Schout.

Art. 7. Hoe men 't Huys-hoen betalen sal, in 't Schrickel-jaer.

Als men den Baillïu voorschreven in den Schrickel-jare / sijn Huys-hoen schuldigh is / d'Inwoonderen van den voornoemden Dorpen / sullen hen behooren te reguleren / volghende die oude costume ende usantie / in 't collecteren van 't huys-hoen ghepleeght / te weten / dat Man ende Wijf / sittende in een huys / met haren kindt oft kinderen ongheschist / ende onghedeylt goedt hebbende / betalen sullen t'samen twee-jarighe Hoenderen: Item / een Weduwe / ofte een Weduwenaer / sittende met haren kindt ofte kinderen / in ghescheyden boele / sulcks dat elcks heeft bewesen goedt / sullen elcks betalen een jarigh Hoen / ofte een braspenningh voor elcks Hoen.

Art. 8. Lijf ende halve goedt, mach men verbeuren.

Die gheen / die sijn lijf verbeurt / en sal niet meer van sijn goederen verbeuren / dan die helft / ende sal die ander helft gaen / aen die rechte Erfghenamen.

Art. 9. Hoe een yeghelijck sijn landt mach verbeteren.

Sal oock elck sijn landt moghen verbeteren / met modderen ende opmaken / 't gheen dat af-ghesleten es / wel-verstaende nochtans / dat sy 't selve sullen doen / sonder eens anders hinder / ende dat sy voorts onse landts gronden ende aenwassen / ende oock ander landts gronden ende aenwassen / niet en sullen moghen roeren / omme daer mede haer landt te verbeteren.

Art. 10. Honden, Gansen ende Eenden te mogen houden.

Die voornoemde Baillïu van Kennemer-landt / en sal d'Ingesetenen der voornoemde Dorpen / niet mogen verbieden te houden een Hondt / Gansen oft Eenden op haer eyghen; wel-verstaende nochtans /

tans / soo verre daer eenige schade / door 't houden van de voorschreven Beesten ghebeurden / dat sulcks betaelt sal werden / als naer oude costumen gewoonlick is te geschieden / ende onvermindert voorts / soo verre 't houden van de Honden aengaet / 't recht van de Houtvesterye.

Art. 11. Waer nae men een Kranck-sinnighen sluyten sal.

Als binnen den voorschreven Dorpen / yemandt kranck-sinnigh bevonden sal worden / die vrienden sullen ghehouden zijn / den voornoemden Bailliu / van den Kranck-sinnigen mensche t'adverteren / met goede verklaringhe van de Persoonen / op dat hy hem van dien mach informeren (ist noodt) ende onderstaen / oft niet een versiert werck en is / om onder 't decksel van dien / eenighe Sectarisen te helpen / omme dat ghedaen / alsdan den Kranck-sinnighen vast geleydt te worden / nae behooren.

Art. 12. Een Inkomelingh moet Certificatie mede brengen.

Die van buyten sullen komen woonen / in eenigh van den voorschreven Dorpen / sullen ghehouden wesen / goede bezeghelde Certificatie te brenghen / van waer sy komen / ende waer sy gewoont hebben / ende van wat leven ende wandelingh sy zijn / ende indien haer bescheydt goedt es / ende sy daer blijven woonen een Jaer ende ses weken / dat sy alsdan met den Buren sullen mede gelden / nae facalteyt van heuren goeden.

Art. 13. 't Recht van zeghelen.

Als die Schouten eenighe Brieven bezeghelen sullen / dat sy voor Zeghel-recht hen sullen moeten contenteren / met ses stuyvers / soo wanneer 't een Certificatie es; maer soo wanneer 't andere Brieven zijn / als Rente-brieven / Vertigh-brieven / Quitantie-brieven / ende dierghelijcke; dat men de selve Schouten alsdan / van elcken Brief / sal behooren te gheven / acht stuyvers / sonder meer / 't zy of daer een / oft meer Persoonen inne staen / behoudelijcken / dat die Dorpen hebbende speciael Octroy / nopende het voorschreven Zeghel-recht / volghen sullen 't selve Octroy.

Art. 14. Van Consultatie-gelt in te legghen.

Wanneer die Schepenen een vonnis hebben sullen te wijsen / ende sy 't selve niet wijs en zijn / ende begheeren met wijser te consuleren: soo

soosullen partyen ghehouden wesen / Consultatie-gelt in telegghen/ ende en wouden sy dat niet doen / ende die Schepenen wesen nae haren besten wetenschap/daer en sal men haer niet mogen op beroepen.

Art. 15. Twee-mael te weke recht sitten.

Ende die Schouten en sullen die Schepenen niet moghen molesteren / om te Recht te sitten / dan twee-mael des weecks / te weten/ Dinghsdaeghs ende Vrydaeghs / op welcke daghen / de Gheburen oock jeghens malkanderen sullen moghen Recht pleghen. Wel-verstaende nochtans / soo wanneer daer eenighe Wtheemsche quamen/ die over 's nacht Recht begheeren / sullen Schepenen ghehouden zijn 't selve te doen. Ontbieden daeromme/ ende bevelen onsen lieven ende ghetrouwen / den Hoofden / Præsidenten / ende luyden van onsen secreten ende grooten Rade / Stadthouder / Præsident / ende luyden van onsen voorschreven Rade in Hollandt / Bailliu van Kennemerlandt / Schouten ende Schepenen van de voorschreven Dorpen / ende alle andere onse Rechteren ende Officieren / oft heuren Stedehouderen / die dit aengaen / ende soo hen toe-behooren sal / dat sy onse jeghenwoordighe ordonnantie ende statuyt / in alle sijne puncten ende articulen / in der manieren voorschreven onderhouden / bewaren ende observeren / ende doen onderhouden/ bewaren ende observeren/ ende de selve doen verkondighen ende publiceren in alle de voorschreven Dorpen / op dat niemandt daer af ignorantie ofte onwetenheyt en mach pretenderen ; want het ons alsoo gelieft. Des t'oirconden/ soo hebben wy onsen zeghel hier aen doen hanghen. Ghegheven in onse Stadt van Brussele/den vier-en-twintighsten dagh van Maerte / in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert een-en-tsestigh voor Paesschen/ van onsen Rijcken/ te weten/ van Spanjen/Sicilien/ etc. 't sevenste/ ende van Napels 't negenste. Opte Plijcke stont geschreven by den Koningh / in sijnen Rade : ende ondertetyckent Vlierden.

Het tweede Deel/

Vervatende

Die particuliere Privilegien, Hantvesten, ende Octroyen, den tegenwoordigen Kennemer-Dorpen, na hare ordre in't bysonder, soo by den Graven van Hollandt, als by de Ed. Groot-Mog. Heeren Staten van den selven Lande verleent ende ghegheven. Ende alsoo *Aeckersloot* van alle oude tijden 't Hooft-dorp van Kennemer-lant is geweest, wert hier den aenvangh met rechte daer van genomen.

Grave Florens neemt die van Aeckersloot, in volle genade aen, met belofte dat sy alle Kennemer-recht en vrydom t'allen tijden sullen ghenieten.

LORENTIUS Comes Hollandiæ, universis præsentes literas inspecturis, noverit universitas vestra: Quod nos homines nostros de Aeckerslote in nostram recipimus gratiam, & ipsis ex toto offensam nostram & omne delictum ac forfactum, quod idem erga nos incurrerunt, usque ad hoc tempus remisimus; & quitos super eo proclamamus. Promittentes eisdem, quod ipsos observabimus, in omni eo jure ac libertate, quod est jus Kenemariorum: prout dictum jus & libertatem ipsis conscripsimus, & in literis nostris super hoc confectis plenius est expressum: Ita quod dicti homines de Aeckerslote, nobis tanquam domino suo obediant; prout utique hæc jura habuerunt, & nobis serviant, ut tenentur. In cujus rei testimonium, præsens scriptum sigillo nostro fecimus communiri. Datum ad Alberti montem anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, feria tertia, post Dominicam letare Ierusalem. Testes hujus facti sunt, Dominus Voirnæ, Dominus Theodoricus de Teilingen, Dominus Gerardus de Aemstellæ, & Domine Wilhelmus de Brederode Milites, qui præsentibus sigilla sua appenderunt, datum ut supra.

Aecker-

Aeckersloot ende Wtgeest zijn over al vry van des Graeflijckheydts tolle.

FLORENTIUS Comes Hollandiæ universis præsentes literas inspecturis, notum facimus: quod nos hominibus nostris de Aeckerslote & de Wtgeest, ut adeo libentius & acrius, se opponant Frisonibus, ac aliis inimicis nostris coadjutoribus ipsorum, & terram nostram defendant. Omme scotum, quod hactenus, singulis annis dare consueverunt, ad terminum proxime sequentem relaxamus. Et si forte discordia inter nos & ipsos ultra duraverit, & dicti homines laudabiliter se probaverint, in dicto facto nostro. Ex tunc ulterius tantum faciemus pro eis in dicto casu, quod pro grato habere debeant & accepto, propterea ipsos cum bonis suis propriis, quæ deducunt ab omni exactione nostri thelonii, perpetuo eximus, & pro exemptis ipsos præcipimus observari. In cujus rei testimonium presens scriptum, sigillo nostro fecimus muniri, datum ad Alberti montem, in crastino octava Epiphaniç, anno domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto.

TRANSLAET.

FLORENS Graef van Hollandt / eenen yeghelijck / die onse letteren sullen insien/ maken kennelijck: Dat wy aen onse Mannen van Aeckersloot ende van Wtgeest / op dat sy haer dies te willigher ende heftigher teghen-stellen den Vriesen ende andere onse vyanden/ haer-luyder mede-hulpers / ende onse Landt beschermen. Soo hebben wy alle het schot / het welcke sy jaerlijcks tot noch toe / ghewoon zijn ons te gheven/ tot die naest-volghende termijn gerelaxeert. Ende by aldien de tweedracht tusschen ons ende heur-luyde by avonture langer duurde / ende de voorsz mannen haer loffelijck in onsen wercken ende dienstigheyt sullen hebben gequeten/dat wy als dan in sulcken gevalle soo veel sullen doen / dat sy voor danckbaer ende aenghenaem sullen moeten houden. Oversulcks ist dat wy hun/ met haren eyghen goeden die sy mede leyden van alle exactien van onse tollen in der eeuwigheyt bevrijden/ ende ghebieden voor uytghesondert in der eeuwigheydt gehouden te werden. In ghetuygenisse des saecks is/ dat wy dit tegenwoordigh schrift / mit onse zeghel hebben doen bevestighen. Ghegeven te Aelberts-bergh / opten anderen dagh van die Octaef van heyligen drie Koningen / in 't Jaer ons Heeren duysent twee hondert ende ses-en-tseventigh.

Extract, uytte tollen des Heeren van Wassenaer.

Die van Aeckersloot geven altijt een halve stuyver van roer-tol/ ende zijn vry van alderhande goedt/ behalven van zout, daer af sy geven van elcken schip/ 't zy groot oft kleyn/ vier achten-deel zouts/ Leydtsche mate.

Vidimus der Stede Haerlem, nopende den Zout-tolle des Burgh-graefs van Leyden.

WY Burgermeesteren/ Schepenen ende Rade der stede van Haerlem/ doen kondt allen luyden: Dat wy ghesien/ ghehandelt ende ghelesen hebben/ eenen openen Brief gheschreven in Franchijne/ uyt-hanghend mit witten Wassen bezegelt/ mitten zegelen van wijlen den Edelen/ Hoogh-geboren en Vermoghenden Heer/ Floris Grave van Hollandt/ saligher gedachtenisse/ gantsch gaef/ ende gheheel/ sonder eenighe rasure ofte andere vicie. Inhoudende van woorde te woorde als hier naer volght: Florens Grave van Hollandt/ die groet die Burgh-graef van Leyden ende sijnen tollenare: Wy doen U dat te verstane/ dat die van Aeckersloot voor ons quamen/ des Saterdaeghs voore St. Lambrechts-daghe/ ende hielden dat then heylighen met vier wetachtigher mannen/ hare ghebuere: dat sy the Leyden alsse weder t'huys-waert keerden. Van ghenen goeden tolne waren schuldigh te geldene den Burgh-grave/ dan van zoute/ ende daer af zijn sy schuldigh vier achten-deele zouts te tolne/ ende sullen weder hebben/ die acht penninghen/ die sy gaven ter Wtnaerde/ waer by wy u ontbieden/ ende willen 't dat ghyse met dus ghedanen rechte vry laet varen/ ende haer borghe quyt scheldet. Dese Brief was ghegheven in ons Heeren Jare twaelf hondert en vijf-en-tachtigh des Sondaghs voor Sinte Lambrechts-misse. Ende want wy Burgermeesteren/ Schepenen ende Rade voornoemt/ den selven Brief nae collatie daer van gedaen/ midt desen Brief daer uyt ghemaeckt by maniere van Vidimus bevonden hebben accorderende. So hebben wy den zeghel van saecken der voorsz stede van Haerlem/ hier beneden aen doen hangen/ op den 28 dagh in Januario/ in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende acht/ nae costume des schrijvens der selver Stede.

Her-

Hertoge Willems Hantveste.

Wie, ende hoe men die bedichtinghe van den Nieuwen-damme, beschouwen sal.

WILLEM, Hertoghe van Beyeren / Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / maken kondt allen luyden: Dat wy ghegeven ende georloft hebben onsen goeden luyden ghemeenlijck / die onder de Crommenyer-damme ghelandt zijn / zijn sy bedijckt met Somer-dijcken oft onbedijckt / ten waer oft sy bedijckt hadden gheweest / voor ons Heeren ende oude Vaders tijde / Graven van Hollandt / die tot valeur zijn gheruster / daer Godt die Ziele af hebben moet / ende sy des Brieven hadden van onsen Heere voorschreven / die Crommenye over te dijcken. Ende die Dijck sal legghen tusschen den Adderen-bosch / ende dat West-eynde van 't Delf-rack / daer 't den Heemraets goet dunckt. Ende dien Dijck sullen sy moghen langen ende korten / als 't hun goedt ende oirbaer dunckt: Ende daer in te legghen Sluysen / ende te maecken Spoeyen ende Hoofden / nae haer-luyder goedtduncken. Ende die te verlegghen ende veranderen / ende te vernieuwen tot allen tijden / soo wanneer 't hen oirbaer sal duncken te wesen / buyten ons versoecken / oft verbeurnisse jeghens ons. Ende desen Dijck / Sluysen ende Spoeyen / ende Hoofden / sal schouwen die Schout van Aeckersloot / die nu es oft naemaels wesen sal / met die drie Heemraden van Aeckersloot / mit eenen Heemraet van Wtgeest / met eenen van Wormer / ende met twee Heemraets van Graft: op die boete / d'eerste Schouwe van twaelf penninghen goets geldts / ende ter ander Schouwe / op twee Schellinghen; ende waer 't ter derder Schouwe niet volmaeckt / soo sal de Schout voorschreven / onse gelt in-legghen / ende daer sullen wy de helft meer / voor-op boeten.

Voorts / soo wat de Heemraets daer op keuren of wijsen; dat sal recht zijn; Van des / dat den Dijck ende die spoeyen / ende den Hoofden roert / of toe-behooren sal. Ende daer en sullen wy of onse naekome-

komelingen niet tegens segghen / noch gheen man. Ende wy setten hem een hooft-schouwe tot S^t. Geertruyden-dage / ende tot S^t. Lamberts-dage: alle jaer te houden. Ende dese Heemraden sullen kiesen die Schepenen tot elcken Ambacht voorsz. ende sullen ghe-eedt werden van den Schout / die de Schouwe bewaert.

Voort, sullen wy de Luyden van den Zee-banck / doen maecken ende houden / dat Zuydt-eynde van den Keucken-dijck / gelijck die Noordt-zijde: alsoo als die brieven dat begrijpen / die onsen goeden luyden van Aeckersloot / van Schermer ende anders haer eeven-knie daer af hebben.

Voorts, sullen onse goede Luyden voorsz. maken mogen / Sluysen in Schaerdam / soo veel sy willen / ende die te leggen / ende te verlegghen; alsoo dick / alst die Heemraets goedt dunckt / ende te beschouwen alst voorsz is. Ende wy en sullen onse goede Luyden voorsepdt / mit anders gheen Dijck belasten / noch belasten laten / dan sy nu hebben.

Voort, soo sal die Visscherije van de Crommenie ons wesen: Maer anders sullen alle Wateren vrij wesen / als sy nu zijn.

Voort, wat Landen gheslaghen worden in den Dijck voorsepdt / ende dat Landt daer men den Dijck op leggen sal / dat salmen gelden totten Heemraets schattinghe; Ende dat ghelt ende alle andere ongelt / ende kosten / die hier op / ende omme gedaen sullen werden: sullen die gene gelden / dieder onder gelandt zijn / buyten ouden dijcken / alsoo 't voorsepdt es / maden madts gelijck. Ende eenigh gheldt dat onsen goeden luyden ons / daer af geven sullen / dat sullen sy betalen meughen / mit xxiiij Vlaemsche grooten voor die Schilt / ende alle payement daer nae. Ende sullen rekenen ende ons betalen meugen / metten ghenen die niet willighlijcken mede gelden willen / ende daer onder ghelandt zijn. Ende waren daer sommighe onwillige / die de mate van heure landen niet over-gheven wouden / soo soude onsen Bailliu van Kennemer-landt / die nu is / oft andermaels komen sal / die wy 't bevelen midts desen onsen Brieve / dat lant doen meten van onsent weghen; ende onse goede luyden / op dat landt garen / alsoo veel geldts als sy vermoeden / dat daer op behoorde / tot dier tijdt toe / dat het ghemeten ware: ende dan souden sy daer mede betalen / als't voorschreven is / mit gelt / ofte mit rekeninge. Ende om dat wy willen / dat dit stade ende vaste blijve / ende aldus ghedaen werde van den ghenen die daer onder ghelandt zijn. Soo ontbieden wy / ende gebieden hen allen / ende elcken bysonder / dat sy alle saken voorschreven

ven mad made ghelijck / mede wercken / ende gelden / ende voldoen/ alsoo voorsz es / wanter ons landts oirbaer ende de zede grootelijcken aen gheleghen es. Ende waer 't dattet yemandt assette ofte belette / oft daer in niet en dede / dat hy schuldigh waer te doen / ter tijdt toe dat dat werck waer volmaeckt; dat soude wy houden aen sijn lijfende aen sijn goedt. Ende lovense hier inne te houden ende te stercken voor ons ende onsen naekomelinghen. In oirconde desen Brief bezeghelt mit onsen zeghele. Ghegheven in den Hage op Sint Mauritius dagh / in 't Jaer ons Heeren 1357.

Hertoghe Willem last eenen yeghelijcken die onder den Crommenyer-dam ghelandt zijn, hare hoef-slaghen te ontfangen, ende metten ingelanden te gelden.

WILLEM Hertoghe van Beyeren / Grave van Henegouwen/ van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Want onse goede luyden / die de Crommenye ghedijcket hebben / ende jeghens ons ghekocht hebben / groot ghebreck valt / boven onser ordre ende onsen Brieven van den genen / die daer onder ghelandt zijn / ende schuldigh zijn mede te geldene / ende onse wille niet en is / dat die dijckinge by yemandt gelet worde. Soo willen wy ende ontbieden ernstelijcken onsen lieven Neve Ianne van Bloys, oft den genen die sijnen Bailliu aldaer is; onser lieber Nichte van Voirne / oft die haer Bailliu aen den Hoorn is / Heeren Wouter van Eemskercke/oft die sijn bewarere is/Heeren Gijsbrecht van Nyenrode/ Bailliu van Kennemer-landt ende West-vrieslandt/ Heeren Ianne van Bruelis Bailliu van Medenblicq / ende Coenen Bailliu van Amstel-lande ende van Water-lande/ oft den genen die Bailliuwen oft bewarers zijn in desen bedrijve voorschreven / oft namaels wesen sullen/ende elcken bysonder/ alsoo dicke als sy's vermaent worden van den ghenen / die de Schouwe bewaren van den Dam in der Crommenye / dat ghy alle die gene / die in der Crommenye gelandt zijn / zijn bedijcket met somer-dijcken / oft onghedijcket/ (ten ware oft sy bedijcket hadden geweest / voor ons liefs Heeren ende oude Vaders tijden/ Grave Willems, die te Valencijn legget/ ende sy des Brieven van hem hadden) zijn sy Papen / wel-gheboren/ Poirteren / oft soo wie dat sy zijn / alsulck beveelt/ dat sy heure hoefslagh ontfangen/ende dijcken ende gelden van heure landen dat daer onder gelegen es / ende onse Heemraders daer op gekurven hebben/

oft kerven sullen/ gelijcke dat sy selve van den heuren gelden. Voort, soo ombieden wy u sonderlinge/ onse Bailliu van Water-landt/ die nu is oft namaels wesen sal/ dat ghy die uyt den Zee-banck/ alsulck beveelt/ dat sy Koecken-dijck ane vanghen/ ende dijcken sonder vertreck/ die Zuydt-zijde ghelijcke die Noort-zijde: also/ alse onse brieven houden. Ende waer yemandt van al dese luyden voorsz. onder wien dat sy geseten zijn/ die niet en dede als voorsz is/ ende u eenigh hier in wederseyde/ soo bevelen wy u allen/ ende elcken bysonder/ ende maken u machtigh/ dat ghy dier luyde goet/daer gebreck ane ware/ ane te tasten ende te verkoopen/ ende alsoo veele daer toe doene/ dat alle dese poincten gestaen/ ende onse Brieve gehouden worden. Ende soo wie ghy die goeden oft landt verkoopt/ dien gelooven wy't te waren/ gelijck oft wy 't selve verkocht hadden/ ende daer afgeen ander recht te laten geschien. Voort, soo ombieden wy u allen voorsz. dat ghy in uwen bedrijve der geenre landt doet meten by de roeden van Aeckersloot/ die onder die Crommenye gelandt zijn. Ende dat alsoo beware mit eeden ende mit broetschappen/dat daer geen subtijlheden in ghebesight en worden. Voort, soo sullen hoef-slaghen den Damme ende de Crommenye ende den Dijcken/ die daer toe behooren/ die ghene die de Schouwe/ daer af schuldigh zijn te bewaren. Ende soo wes kost hierom ghedaen werdt/ van uwer eenigh van allen/ oft die 't doen/ dat willen wy dat die gene gelden/ ende van den heuren neemt/ dier onwilligh in vallen/ dier ingelandt zijn/ ende ingemeten worden. Ende want wy alle dese voorsz poincten vaste ende gestade immer gehouden willen hebben/ ende in geenre manieren ghebroken van ons/ noch van onsen nakomelinghen/ onsen goeden luyden ende haren nakomelinghen/ soo hebben wy desen Brief bezegelt met onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe op Cecilien-dagh/ in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert seven-en-tsestigh.

Hertoghe Aelbrechts beslichtinghe, tusschen den Steden van Hollandt ende Gornichem, Dorpen Aeckersloot, Wtgeest, ende Wormer ter eenre; ende Dordrecht, nopende der Stapelinge, ter ander zijde.

AELBRECHT by Gods genade/ Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren/ Grave van Henegouwe/ van Hollant/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ doen kondt allen luyden:

Want

Want een gheschille ende twy/ langhen tijdt ghestaen heeft ende gheweest is / tusschen onsen goeden Steden / als Haerlem / Delft / Leyden/ Alckmaer/ Amstelredam/ Rotterdam/ Schiedam/ Sinte Geerden-berghe / Oudewater / Vlaerdinghen / 's Gravensande / Naerden/ Medenblick/ Enckhuysen / Briele / ende onse lieve Neve Otto, Heere van Arckel / met sijnre Stede poorteren van Gornichem / ende onsen Dorpen / als Aeckersloot / Wtgeest ende Wormer aen d'een zijde / ende onser Stede van Dordrecht aen d'ander zijde / roerende van Stapelinge ende ongelde/ die onse Stede van Dordrecht voorsz. onsen Steden ende onsen Neve den Heere van Arckel/ met sijnre stede van Gornichem/ ende onse Dorpen voorsz eyschende hebben gheweest / ende zy onsen Steden / onsen Neve den Heere van Arckel sijnen poorteren van Gornichem/ ende onsen Dorpen voorsz. dickwille om opghehouden hebben / binnen onser Stede van Dordrecht / ende buyten op onsen stroom aengehaelt. Welck geschille ende twy / wy niet langher lijden en wilden/ maer zijn des overdraghen/dat wy dat scheyden wilden met onsen Rade/ na den Besten/ Rechten ende Betoon aen allen zijden. Soo hadden wy onsen Steden voorsz. onsen neve den Heere van Arckel/met sijnre Stede van Gornichem/ ende onsen voorsz Dorpen aen d'een zijde / ende onsen Stede van Dordrecht aen d'ander zijde/ eenen naem-kondigen dagh geset ende beschreven/ dat is te weten / opten Sondagh nae Ste Niclaes-dagh lestleden/ voor ons ende onsen Rade te komen in den Hage/elckx met sijnen Betoon ende Rechte/ daer sy hun mede behelpen wilde. Op welcke dagh onse Stede van Dordrecht voorsz. by ons ende onsen Rade niemant en sonde van harent wegen / met eenighe Betoon / Rechte oft Brieve/ daer sy hun mede behelpen wilden / als van den Stapelinge ende ongelde voorschreven. Daer aen de ander zijde onsen Steden / onsen Neve die Heere van Arckel / sijn Stede van Gornichem ende onse Dorpen voorschreven quamen met heuren Brieven / Betoon ende Rechte / daer sy hun mede behelpen wilden / ende bewijsen dat sy totter Stapelinge ende ongelde voorschreven niet gehouden noch schuldigh en waren te staen. Ende want onse stede van Dordrecht voorschreven den voornoemden dagh die wy hun bescheyden hadden versaten / ende ons ghebodts overhoorigh waren. Soo hebben wy met onsen Rade / ende met goeder voorsienigheydt ghehoort / ende besien onse Boecken ende Registeren / daer wy in ghevonden hebben alsulcke Brieve / als onse Stede van Dordrecht voorschreven hebben mach van onse Voor-vaderen van der Stapelinge ende Ongelde

voorſz. ende oock aen de ander zijde / alſulcke Brieven / betoon ende
Hantveſten/ als onſe Steden/onſen Neve die Heere van Arckel/ſijn
Stede van Gornichem ende onſen Dorpen voorſz van ons ende van
onſen Voor-vaderen hebben/ende hebben gevonden met onſen Rade
dat onſe Steden / onſen Neve die Heere van Arckel/ ſijn Stede van
Gornichem / ende onſen Dorpen alle voor ghenoemt/ die oudtſte en=
de beſte Brieven/ Betoon ende Hantveſten hebben / die men met
onſer Stede brieve van Dordrecht / die ſy hebben van der Stapelin=
ghe ende onghelde voorſchreven / met rechte niet dooden en mach.
Waerom wy/ van onſer wetentheyt ende by goetduncken ons Raets
ghewijſt hebben / ende wijſen mit deſen Brieve/ voor dat beſte recht/
alſoo ons dat toe-behoort van onſer Heerlijckheydt weghe / dat onſe
Steden ende heuren mede-poirteren onſen Neve de Heere van Arc=
kel / ſijn Stede van Gornichem ende heure mede-poirteren / ende on=
ſe Dorpen voorſchreven / tot eeuwighen daghen vry ende quijt we=
ſen ſullen / van der Stapelinghe voorſchreven / ende van allen ongel=
de hoe dat ghenoemt mach worden / oft weſen / tot eeuwighen da=
ghen van onſer Stede van Dordrecht voorſchreven. Voort ſullen
die van Monicken-dam deſe vryheydt ghenieten / nae inhoudt heure
Hantveſten. Ende gheloovenvoor ons ende onſen nakomelinghen/
onſen Steden heure mede-poorteren/onſen Neve den Heere van Arc=
kel / ſijnre Stede van Gornichem ende heure mede-poirteren / onſen
Dorpen voorſz ende heure alre nakomelingen te houden / eñ te ſterc=
ken in der vryhede voorſz. tot eeuwigen dagen / jeghens onſe Stede
van Dordrecht voorſz. ende jegens eenen yegelijcken/ die hun daer in
deeren woude / ende waer dat ſaecke dat onſe ſtede van Dordrecht
voorſchreven / onſen Steden ende heure mede-poirteren / onſen Ne=
ve den Heere van Arckel / ſijnre Stede van Gornichem / ende heure
mede-poorteren / ende onſe Dorpen voorſchreven / hier-en-boven in
eenigher wijs miſdeden oft moeyden. Soo geven wy voor ons ende
voor onſen nakomelinghen / oorlof ende machte onſen Steden / heu=
re mede-poirteren / onſen Neve den Heere van Arckel ſijnre Stede
van Gornichem heure mede-poirteren/onſen Dorpen alle voorſchre=
ven / dat ſy dat mit alle heure machte / mit heuren hulperen verha=
len moghen / ſonder miſdoen / oft breucke jeghens ons / ende onſen
heerlijckheydt / aen onſer Stede van Dordrecht voorſz heuren mede-
poorteren / ende goeden / ende op alle die gene die hem te bate komen;
ende wes ſy daer in doen / daer ſullen wy hun beſtandig eñ behulpig
in weſen / ende helpen uyt-draghen / ende want wy alle deſe voorſz.
punc=

puncten onverbroken ghehouden willen hebben: Soo hebben wy gheloost ende gheloovben mit desen brieve / voor ons ende voor onsen Naekomelinghen / onsen Steden heuren mede-poorteren / onsen Neve den Heere van Arckel sijnre Stede van Gornichem heuren mede-poorteren / onsen Dorpen voorsz. ende alle heure Naekomelingen / te houden ende te stercken inder voorsz vryhede tot eeuwigen daghen in alre mate als voorschreven is. In oirconde desen Brieve bezegelt mit onsen zegele / gedaen ende gegeven inden Haghe op den vijfden dagh nae Jaers-dagh / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert tnegentigh nae den loope van onsen Hove:

Aeckersloot werdt verlicht in Ryem-tale, ende geconsenteert met vijf Schepenen recht te vorderen.

Item: ontrent die selve tijdt (dat is derthien hondert negen-ende-tnegentigh) dede mijn Heere gratie den Huys-luyden van Aeckersloot / lichte heur ryem-tale / overmits heur armoede wille / sesthien ryemen: alsoo dat sy mijn Heere voortaen dienen sullen met sesthien ryemen in Heervaerden of anderen diensten / behoudelijck mijn Heere sijn bede ende Schot / als die tot desen daghe toe ghestaen hebben / ende daer af hebben sy eenen Brief van mijn Heere / als costumelijcken es. Oock mede dat sy voortaen / met vijf Schepenen alle Recht vorderen sullen metten Schout: ghelijckerwijs als sy te vooren mit acht Schepenen te doen plagen. Ge-extraheert in de Register-Kamere van Hollandt / uytten Register / buyten geteyckent V. staende aldaer Folio iij^c. xxxiij. ende is daer mede bevonden t'accorderen opten xx Junij xvj^c j.

By my

Ende was onderteeckent

L. vander Goes.

Hantveste, inhoudende dat die Priester van Aeckersloot die Kercke selver sal bedienen, dat sy een stede-huys moghen doen bouwen, dat alle lant schotbaer sal blijven, en dat alle inwoonderen met haer moeten gelden.

PHillips by der gratien Goods, Hertoge van Bourgoingne / van Lotheringe / van Brabant ende van Limborgh / Grave van Vlaenderen / van Artoys / van Bourgoingne / Palatijn van Hee-

negouwen / van Hollandt / van Zeelant ende van Namen / Marck-Grave des Heylighen Rijcks / Heere van Vrieslandt / van Salins ende van Mechelen; Doen kondt allen luyden: Hoe dat onse ondersaten van Aecker-sloot / in't consenteren van deser onser bede van tien Jaren / onsen getrouwen Stedehouder van Hollandt / den Heere van Lannoy seeckere puncten ende artijckelen in gheschrifte overghelevert hebben / ons ootmoedelijck biddende dat wy hen die gunnen ende consenteren wilden / welcke puncten ende artijckelen / onse voorsz Stedehouder overghebracht heeft / onsen seer lieven ende gheminden Soon den Grave van Charolois / die wy last ende macht gegeven hebben die voorschreven bede van onsen wegen te eyssschen / ende op alle puncten in onsen name te voorsien ende te ordineren. Ende nae dat by onsen voorsz seer lieven ende geminden Soon / by rijpheyt van Rade / die voorsz puncten ende artijckelen / deur-ghesien ende overgeweghen zijn; soo hebben wy onsen gemeenen ondersaten van Aeckersloot gegonnen ende geconsenteert / gonnen ende consenteren mit desen onsen Brieve / sulcke pointen als hier na volghen: Eerst, alsoo wy als Grave van Hollant / Patroon ende Collatoir zijn van der Kercke tot Aeckersloot / soo ghelooben wy voor ons ende onsen erven / die voorsz Kercke voortaen niemandt te gheven; dan die ghenen / diese selve bedienen sullen / ten waer dat die geene / die wy ofte onsen erven die selve Kercke gheven sullen / die niet bedienen en woude / ende soo sal hy dan ghehouden wesen / eenen goeden rechtelijcken Priester / nut ende bequaem daer toe wesende / te stellen / ende die voorschreven Kercke te bewaren ende te bedienen / soo dat sy mogheliick daer mede te vreden ende wel bewaert sullen wesen. Item: want veel ghebrecks valt van dat men binnen Aeckersloot te rechte sit nae-middaghe daer die Schouten van Aeckersloot hier voortijts veel hun selven inne ghesocht hebben / om haer Bier te bet te slijten. Soo ist, dat wy dien van Aeckersloot gheoorloft ende gheconsenteert hebben / oorlooven ende consenteren mit desen onsen Brieve: dat sy een Stedehuys moghen doen maecken / daer hun dat nutste sal duncken te wesen / daermen van onsen weghen Recht doen ende Vierschaer houden sal: mit voorwaerden / dat onse Schout ende Schepenen van Aeckersloot inder tijdt wesende / 't recht beginnen sullen voor middaghe / ende dat uyt sitten / ter tijdt toe dattet voleyndt sal wesen. Item: ten derden male / hebben wy dien van Aeckersloot ghegonnen ende gheconsenteert / gonnen ende consenteeren mit desen onsen Brieve / dat alle landt gheleghen binnen Aecker-

sloot dat nu ter tijdt schotbaer is: dat / dat schotbaer blijve ende nae avenant tot onser bede gelden ende contribuceren sal / den tijdt van dese onse teghenwoordigher bede / van thien Jaren durende. Ende ten vierden male / alsoo eenighe van onse ondersaten van Aeckersloot somtijdts anders waer mitter woone varen / soo ist dat wy hun-luyden ghegonnen ende gheconsenteert hebben / gonnen ende consenteeren mit desen onsen Brieve / dat alle die ghene die nu ter tijdt binnen Aeckersloot woonen / dat die mit hun-luyden ghelden ende contribueeren sullen na grootheydt van hare goede ende nerghent anders / den tijdt van deser onser bede durende: Alle dingh sonder arghelist. Ende want wy dien van Aeckersloot / alle dese voorschreven poincten ghelooft hebben te houden / ende te doen houden / als voorschreven is. Soo hebben wy in kennisse der waerheydt / onsen zeghel hier aen doen hanghen. Ghegeven op den vier-en-twintighsten dagh van September / in het Jaer ons Heeren duysendt vier hondert ende twee-en-tsestigh. Ende was bezeghelt met een zeghel van roodt Was / hangende aen een breede Fransijnen staert. Ende op de plijcque stondt: By mijnen Heere den Hartoge ter relatie van sijnen Stedehouder van Hollandt.

Aldus ghecopieert op den 27 September, 1651.

By my

C. V. STIERP Not. Public. Zie Akersloot p. 83.

Grave Willem belooft Wtgeest niet te verkoopen.

WILLEM Grave van Haynant / etc. maken kondt allen luyden: Dat wy ghelooft hebben / ende loven onsen goeden luyden van Wtgheest / dat wyse nimmermeer verkoopen / noch verlienen / noch wech geven en sullen / ten ware onse Kinderen / oft onse Broederen. In oirconde / desen Brieve doen bezegelen met onsen zegele. Ghegheven tot Gent des maendages nae Sinte Odulphus dage / in't Jaer ons Heeren duysent drie hondert een-en-veertigh.

Hant-

Hantveste, den Dorpe van Wtgheest verleent,

Van met vijf Schepenen recht te mogen sitten.

A Elbrecht by Godts ghenade / Phalz-grave opten Rhijn/
Hertoghe in Beyeren / Grave van Henegouwe / van Hollandt/
van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ doen kondt allen luyden:
Want die gemeene Buyre ende Huysluyden van Wtgeest / voor de-
se tijdt onsen Voor-vaderen by tijden Graven van Hollandt / ende
ons altoos schuldigh geweest hebben te dienen met twee-en-dertigh
ryemen/ en volck naer der ryemtale/als gewoonlijck is in onsen lan-
de van Kennemer-landt/ als onse Voor-vaderen/ ende wy openbaer
dienste geboden hebben / ende de Huysluyde van Wtgeest voorschre-
ven / alsoo veele in onsen Steden poorteren gheworden / ende onder
ander Heeren metter woon ghevaren zijn / ende alsoo grootelijcken
vermindert / dat sy ons ende onsen naekomelinghen / in onsen Heer-
vaerd ende dienste / mit soo veel volcks niet dienen en moghen. Soo
hebben wy onse ghenade tot hunwaert ghekeert / ende de voorschre-
ven dienste van der ryemtale verlicht ende ghegheven / ende gheven
mit desen Brieve/ dat sy ons ende onse nakomelinghen tot eeuwigen
daghen dienen sullen / in onsen Heervaerden ende andere dienste/ als
wy oft onse nakomelinghen openbaer heervaerde gebieden sullen in
onsen lande voorschreven/ mit sesthien Ryemen/ende also veel volcks
als daer toe behooren na der Ryemtale. Oock mede, hebben wy om
onser bure voorschreven armoede wille ende mereren kosten te schou-
wen / den selven sulcken gratie ghedaen / dat sy voortaen tot eeuwi-
ghen daghen in heuren bedrijve niet meer hebben en sullen / dan vijf
Schepenen / die met onsen Schout van Wtgeest recht doen sullen
ende pleghen / als ghewoonlijck is. Ende willen dat recht vast ende
ghestade zy / in alre manieren / oft daer acht Schepenen by geweest
hadden. Ende ontbieden onsen Schout van Wtgeest / die nu is oft
naemaels wesen sal / dat hy metten vijf Schepenen voorsz. voortaen
recht doen sal / ende pleghe sonder meer Schepenen daer by te begee-
ren / ende dat voordere als ghewoonlijck is. Ende hier voor hebben
sy ons ghegheven by hande ons ghetrouwen Thresorier des Dom-
proost van Wtrecht / dier ons goede bewijsinge af doen sal/ hondert
acht-en-twintigh Hollandtsche Schilden / ende scheldense daer af
quijt / behoudelijck ons onse bede / ende ons schots / als 't tot desen
daghe

daghe toe ghestaen heeft. In oirconden desen Brieve met onsen zeghele doen zeghelen. Ghegheven in den Hage des Saterdaeghs na Jaers-dagh / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert acht-entneghentigh / nae den loope van onsen Hove.

Heer Gerrit van Eemskerck werdt verlyet met die Ambochts-heerlijckheyt van Wtgeest.

IACOBA, &c. Doen kondt allen luyden: Dat wy verkocht ende verlyet hebben / onsen geminde Heer Gerrit van Eemskerck, Ridder / die Ambocht-heerschip / ende daghelijcks gherechte van onsen Dorpe van Wtgeest / mit thien pont 's Jaers tot tween Jaren / ende vijfthien pondt ten derden Jare / mitte helft van der breucken, ende anders in allen manieren als die Ambochts-heeren gemeenelijck in onsen lande van Kennemer-lant hebben / te houden van ons / ende van onsen naekomelinghen Heere Gerrit voornoemt / ende sijnen naekomelingen / tot eenen onversterffelijcken leen. Ende want ons Heere Gerrit voornoemt / hier over uyt-ghereyckt / ende wel betaelt heeft / die somme van veerthien hondert goude Hollandtsche Schilden / sulcker als laetst in onser munte van Dordrecht gheslaghen zijn / daer wy hun af quijt schelden. Soo zijn 't voorwaerden dat wy desen voorschreven Ambochts-heerschip / ende Renten mit heuren toe-behooren / als voorschreven is / binnen die drie naestkomende jaren / weder lossenen / of doen lossenen sullen moghen / of wy willen met veerthien hondert Schilden / als voorschreven staen / of payement heurer waerde / sonder eenigh arghelist. Te verheer ghewaden als dit voorschreven Leen versterft / mit eenen Rooden Sperwer. Præsentibus Iohan Heer van Montfoorde onsen Thresorier / die Heere van Culenburgh / etc. In oirconde hebben wy onsen zeghel hier aen doen hangen. Gegeven tot Middelburgh opten derden dagh in Augusto / in 't jaer ons Heeren duysent vier hondert ende seventhien. Maer dit boven-staende Verly / is mette af-lossinge vernietight.

Hertoghe Aelbrecht mindert die van Limmen haer Riemtalinge, ende oorloft den Schout aldaer met vijf Schepenen Recht te doen.

AELBRECHT by Godts ghenade / Phalz-grave opten Rhijn / Hertoge in Beyeren / Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Dat die ghemeene Buren ende Huysluyden van Limmen voor dese tijdt / onsen Voor-vaderen / by tijden Graven van Hollant / ende ons altoos schuldigh hebben gheweest / te dienen met een-en-twintigh Riemen / ende volck nae der Riemtale / als gewoonlijck is in onsen lande van Kennemer-landt / als onse Voor-vaderen / ende wy openbaer dienst gheboden hadden. Ende die buyrluyden van Limmen voorschreven / alsoo veele in onse Steden poorteren geworden / ende alsoo onder andere Heeren mitter woon gevaren zijn / ende also grootelijck vermindert / dat sy ons ende onse nakomelingen / in onse Heervaerden ende diensten / mit alsoo veele volcks niet dienen en mogen / als tot haer toe ghedaen hebben. Soo hebben wy onse ghenade tot hunwaert ghekeert / ende de voorsz dienst van de Riemtalen verlicht ende ghegeven / ende geven mit desen Brieve / dat sy ons ende onsen nakomelingen voortaen tot eeuwighen daghen dienen sullen / in onse Heervaerden ende andere diensten / als wy oft onse nakomelingen openbaer Heervaerde ghebieden sullen / in onsen Lande voorsz / mit thien Riemen / ende alsoo veel mannen als daer toe behooren / na den Riemtale. Oock mede hebben wy om onser buyren voorsz armoede wille / ende meeren kost te schuwen / de selven sulcke gratie gedaen / dat sy voortaen tot eeuwigen dagen in heuren bedrijve niet meer hebben en sullen dan vijf Schepenen / die met onse Schout van Limmen Recht doen sullen ende plegen / als gewoonlijck es: ende willen dat dat recht vast ende stade zy / in alre maniere / als oft daer acht Schepenen by geweest hadden. Ende ontbieden onsen Schout van Limmen / die nu is / of namaels wesen sal / dat hy metten vijf Schepenen daer by te begheeren / Recht vordere als ghewoonlijck is: ende hier voor hebben sy ons gegeven / by handen ons getrouwen Threforier / den Domproost van Utrecht die'er ons goede bewijsinghe af sal doen / tsestigh Hollantsche Schilden / ende scheldense daer af quyte. In oirconde desen brieve met onsen zegele doen bezegelen. Gegeven in den Hage sesthien dagen in Octob. in 't Iaer ons Heeren 1397.

Octroy van de uytwateringe der Duynen.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Holland ende West-Vrieslandt, representerende den Staten van den selven Lande/ doen te weten: Alsoo Jr. Daniel de Harteyng/ Heer van Marquette/ Lieutenant Generael van de Cavaillerije der Vereenighde Nederlanden: Mitsgaders de Regierders van den Dorpen van Limmen/ Aeckersloot ende Backum/ ons verthoont hebben/ hoe dat de voorsz Heere van Marquette by koope verkreghen hadde/ het huys van Eemskercke/ nu genaemt 't Huys te Marquette/ mette goederen van dien/ daer toe onder anderen specterende waren/ de Duynen ende Wildernisse/ streckende ten Westen van de Duynen vande Graeflijckheydt van Hollandt af/ totte Duynen vande Heerlickheydt van Egmond/ tusschen den selven Heere van Marquette/ als Impt. ter eenre/ ende de Regeerders der voorschreven Dorpen gedns in't selve kas ter andere zijde/ Proces ende questie ontstaen was gheweest/ in kas van mainctenue voor den hooghen Rade/ ter sake van het Duyn-val/ ofte het Duyn-water der voorschreven Duynen/ ende de greppelen tot exonoratie van dien by de voorschreven Heere van Marquette gedaen maecken. Welcke questie eyndelick door inductie ende tusschen-spreecken van de Heeren Burghermeesteren der Steden van Haerlem ende Alckmaer waren ter neder ghelepdt; ende de Suppliaten alhier ghesamentlick veraccordeert; als datter een bequame water-loosinghe soude worden ghemaeckt. Daer op de Beecken van de voorsz Duynen achter Castricum ende Backum souden uytwateren/ leydende 't selve water tusschen twee Kadijcken/ tot inde Wtgeester-meer/ ende Schermer: als/ al naerder mochten blijcken by den accoorde/ dat daer van ware/ In date den iij Mey/ Anno xvjc derthien/ ons vertoont. Daer inne pertijen hen-luyden hinc inde by den voorschreven hooghen Rade goedtwilliglicken hadden laten condemneren. Ende alsoo die voorschreven geconcipieerde water-loosinge geleyt/ ofte ghemaeckt soude moeten worden/ ende haer loop hebben door veel ende verscheyden particuliere Landen/ diversche eyghenaers toe-komende/ doch al-te-samen gelegen inde gemeene polder der voorsz drie Dorpen met den aenkleven van dien. Ende dat sy Suppliaten beducht waren/ dat eenige van de voorsz particuliere eygenaers henluyden jeghens het maken

ofte leggen van de voorsz water-loosinge (daer aen het gemeene welvaert van de voorsz drie Dorpen / die daer door van het overvallen van 't voorsz Duynwater ontlast ende bevrijt souden werden / grootelijck was gheleghen) souden willen oft moghen opposeren / ende sulcks soecken te beletten. Versochten sy Supplianten gesamenderhandt seer reverentelijck / dat het ons ghelieffde henluyden te octroyeren / de voorschreven waterloosinge / ter gedestineerder plaetse te mogen leggen ende maken / ende daer toe mede te moghen imployeren der voorsz particuliere Eygenaren landen ende gronden / midts den selven opleggende ende betalende de waerde van dien tot taxatie van den Gerechten van de Dorpen daer onder / ofte in wiens jurisdictie der voorschreven Landen respective ghelegen souden wesen. Item / om op de voorsz waterloosinge ende onderhoudinge van dien / te mogen maken ende leggen / soodanige Schouwen / Keuren ende Ordonnantien / als sy souden bevinden te behooren / sulcks dat een yeghelijck van de particuliere Eyghenaers ofte Bruyckers ghelegen aen de voorsz waterloosinge / ghehouden souden zijn de voorsz waterloosinghe jaerlijcks te houden uyt der voorsz Keuren ende Schouwen / oock mede te onderhouden elcks die hecken staende / ofte die gheset souden werden op ofte tusschen die voorsz particuliere landen / midts dat de ghemeene Molen-meesters ghehouden souden wesen / voor de eerste reyse / die selve hecken goet ende sterck te maken. Item / dat de onkosten van de Keuren ende Schouwen / souden gedragen werden / tot kosten van den ghemeenen Polder / op sulcken voet ende Ordonnantien als alle onkosten van de Keuren ende Schouwen over die voorsz ghemeenen Polder worden ghedragen. Ende dat de onwillighe by de selve Molen-meesters / tot betalinge van de voorsz ongelden souden mogen werden gheconstringeert / met alsulcke middelen / ende op alsulcken voet ende ordonnantie / als alle d'onkosten in 't setten van de twee acht-kante water-molens / staende op de voorsz Polder / gedragen ende betaelt waren. Ende hen Supplianten daer van te verleenen behoorlijcke Brieven van Octroye. Soo ist, dat wy de saecke ende versoeck voorsz overghemerckt / ende ghenegen wesende ter bede van de Supplianten / de selve uyt onser rechter wetenschap / volkomen macht ende authoriteyt geconsenteert / geaccordeert ende gheoctroyeert hebben / consenteren / accorderen ende octroyeren by desen / de voorschreven waterloosinghe ter ghedestineerder plaetse te moghen legghen ende maken / ende daer toe te moghen imployeren der particuliere Eyghenaren landen ende gronden / diese daer toe

noodigh sullen hebben / midts den selven respective opleggende / ende betalende de waerde van dien / tot tauxatie van de Gerechten van den Dorpen daer onder / ofte in wiens Jurisdictie de voorschreven Landen gheleghen sullen wesen. Octroyerende mede de Supplianten / omme op de voorsz waterloosinghe / ende onderhoudinghe van dien te mogen maken / ende leggen soodanighe Schouwen / Keuren ende Ordonnantien / als sy bevinden sullen te behooren / sulcks dat de particuliere Eyghenaers ofte Bruyckers gheleghen aen de voorschreven waterloosinghe / ghehouden sullen zijn de voorschreven waterloosinghe jaerlijcks te houden uyt der voorschreven Keuren ende Schouwen / als mede elcks te onderhouden de hecken staende / ofte die geset sullen worden op ofte tusschen de particuliere landen / midts dat de ghemeene Molen-meesters ghehouden sullen wesen / voor de eerste reyse de selve hecken goet ende sterck te doen maken: ende dat die onkosten van de Keuren ende Schouwen sullen ghedragen werden / tot koste van den ghemeenen Polder / op sulcken voet ende Ordonnantie / als alle onkosten van de Keuren ende Schouwen over de voorschreven ghemeenen Polder ghedraghen worden / authoriserende mede de Supplianten / de onwillige by den voorschreven Molen-meesters tot betalinge van de voorschreven ongelden te moghen doen constringeren / met alsulcke middelen ende op alsulcken voet ende Ordonnantie / als d'onkosten in 't setten van de twee acht-kante Water-molens / staende op de voorschreven Polder / ghedraghen ende betaelt waren. Ende ten eynde de Supplianten desen onsen consente / accoorde ende octroye mogen genieten / als naer behooren. Lasten ende ordonneren wy allen ende eenen yeghelijcken / onse Officieren / Justicieren ende Ondersaten / die desen raken / ofte aengaen sal moghen / datse den Supplianten van desen onsen Octroyen / ende allen leden ende puncten van dien: doen / laten ende ghedogen rustelijck / vredelijck ende volkomentlijck genieten ende gebruycken / sonder den Supplianten te doen / oft gehengen gedaen te worden / eenigh hinder / belet / oft moeyenisse ter contrarie. Ghegeven in den Hage onder onsen grooten zegel hier aen gehangen / opten elfden dagh van November / in 't Jaer ons Heeren ende Salighmakers / duysent ses hondert ende derthien / ende was ondertekent I. van Oldenbarnevelt, opte Plijcke van 't gemeldte Octroye stondt: Ter ordonnantie van den Staten / ende was betekent A. Duyck.

Octroy, om te moghen ontfanghen een Duyt van de gulden, van de eygen-verkochte Landen in Limmer-ban gheleghen.

DE Ridderschap / Edelen ende Steden van Hollant ende West-vrieslandt / representerende de Staten van den selven Lande / doen te weten: Alsoo ons vertoont is by de Kerck-meesteren van Limmen / hoe dat haer Supplianten opten veerthienden Januarij 1648 by ons was gelast upt hunne Kercke middelen tot onderhoudt van Abraham van den Bergh, haren ouden Predicant / die Emeritus was ghestelt / jaerlijcks soo langhe hy leeft / te betalen twee hondert gulden / 't welck by ons verstaen was te konnen komen upt de verkoopinghe van eenighe van de Kercke landen / ende penningen daer van procederende / op 't ghemeene Landt souden werden uytgestelt. Soo hadden sy Supplianten omme de voorsz Kercke niet t'eenemael te ontblooten van de vaste goederen / metten Schout ende Schepenen van Limmen in deliberatie ghenomen / oft men ten dienste van de Kercke / ofte tot onderhoudt van den selven ouden Predicant met ons consent niet souden konnen vinden / dat by de koopers van vaste goederen / die by openbare opveylinghe binnen Limmen gheleghen verkocht werden / van yder gulden twee penninghen souden moeten werden betaelt / mits 't selve van de winkoop verminderende / ende eyndelijck goedt gevonden by den Schout / Schepenen ende geburen van Limmen sulcks van ons te versoecken. In ghevolghe van het welcke sy Supplianten ootmoedelijck versochten / dat het ons gheliefden de Supplianten te authoriseeren / omme van de Koopers van de vaste goederen by openbare opveylinghe verkocht werdende te moghen ontfanghen / ter behoeve als vooren / twee penninghen of een Duyt van yder gulden / Ende daer beneffens oock / dat sy eenige van de ongelegenste partytjes Lants / de Kercke toebehoorende / ende minst in huyr geldende / souden moghen verkoopen / omme met de penninghen daer van procederende / te vervallen de achterstallige lasten / daer de voorschreven Kercke mede was beswaert / ende voorts in supplement van den voorschreven ouden Predicant noch souden komen te verschijnen. Soo ist, dat wy de saecke ende 't versoeck voorschreven over-ghemerckt hebbende / ende gheneghen wesende ter bede van de Supplianten / de selve ghe-consenteert / ghe-

octroyeert

octroyeert ende gheauthoriseert hebben/ consenteren / octroyeren ende authoriseren midts desen / dat sy-luyden van yder gulden van de openbare verkoopinghe der vaste goederen tot Limmen gheleghen/ ende den Inghesetenen aldaer toe-behoorende / sullen moghen ghenieten eenen duyt/ ende dat het selve aen den winkoop der voorsz verkochte goederen sal werden vermindert. Authoriserende wijders de Suppl: omme ten overstaen van yemant van onse Gecomm: Raden in West-Vrieslandt ende den Noorder-quartiere te moghen verkoopen eenige van de ongheleghenste partijtjes van de Kercke Landen/ midts dat de Penninghen daer van te procederen sullen werden beleydt op een van des gemeene Landts Comptoiren in den ghemelten quartiere / ende aldaer blijven van soodanighen nature als de voorsz Landen zijn. Ende dat het inkomen soo van de voorsz Duyt/ als den Interest/ofte jaerlijcksche renten van de Koop-penningen der voorsz Kercke landen tot geenen anderen eynde / als tot verval van onderhoudt van den voornoemden ouden Predicant ende der Kercken lasten sullen werden ghebruyckt: Ende ten eynde de Suppliancten desen onsen consente ende Octroye mogen genieten / als naer behooren / Lasten ende ordonneren wy allen ende eenen yegheliijcken hen hier naer te reguleren / sonder aenden Suppliancten te doen/ ofte gehenghen ghedaen te werden eenigh hinder / letsel ofte moeyenisse ter contrarie. Gegeven in den Haghe/ onder onsen grooten Zegele hier aen ghehanghen op den x Maert / in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert acht-en-veertigh / ende was ondertepckent I. Cats, v^t. op de plijcke stondt: Ter ordonnantie van de Staten / ende was ondertepckent Herbert van Beaumont.

Handtveste van den Boeckelredijck.

WY Floris Grave van Hollant / maecken kondt allen luyden/ die desen Brief sullen sien: Dat een Dam of een Dijck / geset of ghedijckt is / in onsen Ambachte / tusschen onse Stede van Alckmaer ende Boeckel/ by den gemeenen consente ende wille der Heemraden van onsen Lande van Kennemerlandt / ende dat om oirbaerheydt des landts voorschreven. Soo verleenen wy midt desen Brieve ende willen / dat die voorseyde Dijck / staende blijven sal / in sijne stede voorschreven: Ten waer/dat die met voorsienighen Rade der Heemraden van onsen voorschreven Lande verleydt worde. Willen

len dat desen voorsz Dijck sullen houden ende dijcken; dat is die daer onder ghelandt zijn geheel ende ongequetst. Gegeven des Saterdaeghs nae onser Vrouwen-dagh Assumptie, in 't Jaer ons Heeren, duysent twee hondert ende tachtigh.

Handtveste die van Heyloo verleent,

Dat alle landt in den selven banne gelegen altijt schot gelden sal.

WY WILLEM Grave van Hollandt / Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / maecken kondt allen luyden: Dat wy onsen luyden / woonende in den Ambachte van Heyloo / sulcke gratie ghedaen hebben / ende sulck recht gegeven hebben / dat alle landt dat in den banne van Heyloo gheleghen is / ende nu schotbaer is / of naemaels schotbaer worden sal / dat al dat landt altijdt schotbaer blijven sal. In oirconde dese Brief bezeghelt met onsen Zegele. Ghegeven in den Haghe op Sinte Laurens avondt / in 't Jaer ons Heeren / duysent drie hondert twee-en-dertigh.

Handtveste die van Bergen, Heyloo, Oesdom ende Limmen ghegheven:

Datmen een man houden mach te recht te brengen, die borghe setten mach.

AELBRECHT by Godts ghenade / Phals-Grave opten Rhijn / Hertoge in Beyeren / Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Dat wy in voortijden / onsen goeden luyden gemeenlijck ghesetten in Kennemerlandt buyten vryen Steden / Hantvesten gegeven hebben. Inhoudende dat soo wie van hunluyden aengheproken worde van breucken / ende hy hem verberghen mochte / alsoo goedt als sijn lijf ende sijn goedt waren / dat men die Borchtocht / van hun nemen soude / van onsent wegen / of men woude. Soo hebben wy onsen goeden luyden / geseten in den Ambachten van Bergen, van Heyloo, van Oesdom ende van Limmen, om goeden diensten wille / die sy ons ghedaen hebben / ende om dat sy tot onsen dienste / ende in betalinge van onsen bede altoos bereydt hebben gheweest / die voorschreven Hant-

Hantvesten verklaert ende verbetert. Ende hebben hun-luyden die nu in den voorschreven Ambochten gheseten zijn/ ofte namaels daer sitten ende woonen sullen / ghegeven / ende geven mit desen Brieve/ voor ons ende voor onsen nakomelinghen. Alsoo waer dat sake / dat yemant van hun-luyden van onsen wegen aengesproken worde van breucken / ende hy borge stellen mochte / voor soo veel als sijn lijf ende sijn goedt waerdigh is/dat men dan die borgh-tochte van hun nemen sal van onsent wegen / alsoo verre / als de selfde betichtige / borghe setten wille te rechte te komen / van sijnre breucken. Ende waer dat sake dat onsen Bailliu / ofte Rechter / die borgh-tochte niet aennemen en wilde van onsen weghen. Soo sullen dan die Buren den betichtige mogen houden ter naester Vyerschaer te rechte te brengen/ sonder daer aen yets te misdoen / ofte te verbeuren / jegens ons / oft yemant van onsent wegen. Ende want wy dese poincten / voor ons ende onsen nakomelinghen vaste ende ghestade houden willen / ende ghehouden willen hebben/ onsen goeden luyden gheseten in den Ambochten voorschreven / oft naemaels daer woonen ende sitten sullen tot eeuwighen daghen : soo hebben wy desen Brief bezegelt / mit onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe op den sevenden dagh in December / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende een.

Hertoge Iohan verleent Willem vander Coulster, metten Ambochte van Heyloo ende Oesdom.

IOHAN Hertoghe van Beyeren / etc. doen kondt allen luyden: Dat Willem vander Coulster van ons te leen ontfangen heeft / dat Ambocht van Heyloo ende van Oesdom / met Wint ende Oriente/ ende met alle sijne toebehooren/ ghelijcke sijn Brieven ende Hantveste / die hy van der Graeflijckheydt daer af heeft/ begrijpen ende inhouden / des wy om goede gunste ende liefde wille / die wy tot onsen lieven ende gheminden Willem voorschreven hebben/ den selven Willem ghegonnen ende ghegheven hebben / gonnen ende geven mit desen Brieve / dat niemandt van onse Ondersaten / van Heyloo ende van Oesdom malen en sullen / dan tot sijnre meulen / ten waer dat sy bewijsen mochten / met goeden Knapen / dat hen die Meulenaer 't heur niet en gave / soo moghen onse Ondersaten / dan malen soo waer sy willen / ter tijdt toe dat hem Willem voorschreven / oft sijnen Erven dat hebben doen beteren / ende dan sullen sy daer weder ma-

len op Willems Meulen voorsz. op een boete van thien ponden / dat sy nergens anders en malen dan tot Willems Meulen voorsz. in der maniere dat voorsz staet. In oorconde desen brieve bezegelt met onsen zegele. Gegeven in den Haghe twintigh dagen in Augusto / in't Jaer ons Heeren / duysent vier hondert twee-en-twintigh.

Die Buren van Oesdom mogen den Aenwerp scheyden, gelijck haren anderen Landen.

JOHAN, &c. doen kondt / allen luyden: dat Willem vander Coulster mit sijnen wijve aen die eene zijde / ende die Buren van Oesdom / aen die ander zijde / lange tijdt twistachtigh geweest zijn: om eens aenworps wille / geheeten Alpendijck ende Hooge-Veen. Ende sy des onderlinge alsoo eens geworden zijn / dat hen beyden daer aen genoeght. Soo hebben wy daerom by goetduncken Willems voorsz. den Buren voorsz. gegunnet / ende gunnen mits desen brieve: dat sy voortaen / tot eeuwigen dagen den voorsz Aenwerp sullen moghen bruycken / schiften ende scheyden: ghelijcken anderen heuren eygen landen / die sy nu ter tijdt bruycken. Sonder argelist. In oorconde desen brieve bezegelt met onsen zegele. Ghegeven in den Haghe den 21 dagh in Augusto / in't Jaer ons Heeren duysent vier hondert drie-en-twintigh.

Coninck Philips confirmeert de geinsereerde Privilegien ten versoecke van Schorel, Bergen, Heyloo, Limmen en Graft, mit het Zuyt-eynde vande Schermer.

PHILIPS by der gratie Gods, Coning van Castilien / van Leon / van Arragon / van Navarre / van Napels / van Sicilien / van Majorcke / van Sardinien / vanden Eylanden Indien / ende vasten lande der Zee Oceane / Ertz-Hertoghe van Oostenrijcke / Hertoge van Bourgondien / van Lothrijck / van Brabandt / van Limburgh / van Luxemburg / van Gelre / ende van Milanen / Grave van Hapsbourgh / van Vlaenderen / van Arthoys / van Bourgondien / Phals-Grave van Thirol / ende van Henegouwen / van Hollant / van Zeelant / van Namen ende van Zutphen / Prince van Swave / Marck-Grave des Heylighs Rijcks / Heere van Vrieslandt / van Salyns / van Mechelen / vande Stadt / Steden ende Landen van

Wtrecht /

Utrecht / Over-yssel en Groeningen / ende Dominateur in Asie ende Afriken / allen den genen / die desen jegenwoordigen sullen sien: Saluyt: Wy hebben ontfanghen d'ootmoedighe Supplicatie van den ghemeynen inghesetenen van den Dorpen ende Parochien van Schoorel, Bergen, Heyloo, Limmen ende Graft, mit het Zuyd-eynde van Schermer, ondersaten van onsen Lande van Kennemerlandt ende Kennemer-volghe / gheleghen binnen onsen Graefschappe van Hollant. Inhoudende / hoe dat deselve suppliianten / by wijlen hoogher memorien / Graven en Gravinnen van Hollant / onse voorsaten zaliger ghedachten / overmits menighe ghetrouwe diensten / by henluyden in voorleden tijden ghedaen / versien zijn geweest / van diversche Privilegien / vryheden ende liberteyten / by den welcken onder meer andere poincten / hen-luyden geoctroyeert ende gewilkeurt is; dat sy van allen tollen ende waeg-gelt van Hollant en Zeelandt vry en exempt zijn / ende dat gheen Schoutet noch Priester binnen de voorsz Parochien van Kennemerlant ende Kennemervolgh / geen Bier en moghen verkoopen / noch herberghe houden / als 't naeder blijcken mach / by de copien Authentijcque / van de selve Privilegien / daer van 't inhouden alhier volght / van woorde te woorde. Dewelcke alsoo deselve onder de generale Privilegien ghedruckt zijn / werden hier maer aenghewesen: Eerst, het Privilegie van Vrouw Iacoba van Beyeren / in date den elfden April 1426. staende pag. 38. Het tweede, van Hertoghe Aelbrecht van den Jare 1389. staende pag. 20. Het derde, van Hertoghe Willem in date den vier-en-twintighsten dagh in Maerte / 1404. staende pag. 23. Ende laetstelijck d'Abolitie des Hertoghen van Saxen in date den 7 Junij 1492. staende pag. 57. Van welcke Privilegien ende vryheden van Tol ende Waegh-ghelt / daer sy Supplianten niet en laten weghen / den selven Supplianten ende heur-luyden voorsaten behoorlijck ghebruyckt hebben / ende daer af sy noch teghenwoordelijck / meest in alle Steden ende plaetsen van onse Tollen van Hollandt ende Zeelandt te water ende te Lande vredelijck ghebruycken en ghenietende zijn. Dan dat alleenlijck den pachters van den Tol ende Waegh-ghelt tot Alckmaer / binnen seeckeren tijdt herwaerts / hem gheingereert hebben van den Inghesetenen der voorschreven Parochien van Schoorel, Bergen, Heyloo, ende Limmen supplianten / Tol ende Waeg-gelt t'exigeeren / ende dat die Pachters van de Tol tot Haerlem / ende ter Goude / tegen den Inghesetenen vande voorsz Parochie van Graft / oock Supplianten / hen gevordert

 hebben /

hebben ghelijcke exactie voort te stellen / hoewel nochtans de selve Inghesetene van Graft / in alle andere Steden ende plaetsen / van onse tollen van Hollandt ende Zeelandt / als tot Gornichem / Alckmaer ende Armuyden (achtervolghende haer-luyder voorschreven Privilegien) daer af vry gehouden worden. By welcken onbehoorlijcken voorstelle / die Suppliante geschapen souden zijn / van heure voorschreven deughdelijcke Privilegien ghefrustreert te worden. Ende ter oorsake van dien / diversche processen ende querelen moeten sustineren / 't heur-luyden grooten verdriete / ende geheele desolatie : om 't welck te verhoeden/ soo hebben sy-luyden in aller ootmoet/ ons ghebeden/ dat gemerckt de voorschreven Privilegien / by onse Voorsaten verleent zijn geweest/ uyt favorable saken / overmidts die goede ghetrouwe diensten / by den Ondersaten van onsen voorschreven lande van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / in voorleden tijden onsen Voorsaten ghedaen / daer inne sy Supplianten yverige begeerte hebben te continueeren (alsoo sy segghen) onsen beliefte zy / die voorschreven Privilegien ende Vryheden te ratificeren ende confirmeren / ende hen-luyden daer van te verleenen onsen behoorlijcken openen Brieven / om van de selve Privilegien ende Vryheden / peyselijcke ende vredelijcke sonder yemandts contradictie te moghen genieten ende gebruycken. Doen te wetene : Dat wy die saken voorsz. overghemerckt / ende hier op gehadt 't advijs van onse lieve ende getrouwe / d'eerste ende andere luyden / van onsen Rade in Hollandt/ die de voorschreven Supplicatie ende copien ghecommuniceert hebben/ den meesters van onser Kamere van de Rekeninge aldaer. Genegen wesende/ ter bede ende supplicatie van den voornoemden Supplianten/ hebben by rijpe advijs ende deliberatie van Rade/ de voorschreven Brieven / van Privilegie ende Vryhede hier vooren geinsereert / ghevestight / gheratificeert / gheconfirmeert / ende gheapprobeert / bevestighen / ratificeren / confirmeren ende approberen / uyt sonderlinghe gratie by desen / soo verre nochtans de selve Supplianten / daer van deughdelijcken ende behoorlijcken ghenoten ende gebruyckt hebben / ende oock uytgesondert ende gereserveert de marcktollen. Ontbieden daeromme / ende bevelen onsen lieven ende ghetrouwen den hoofde Presidenten ende luyden van onsen secreten ende grooten Raden / Stadthouder / d'eerste ende andere luyden van onsen Rade ende Rekeninghe in Hollandt / ende allen anderen onsen Rechteren ende Officieren/ oft heur-luyden Stedehouderen/ dien dit aengaen sal / dat sy de voorschreven Supplianten ende heur-luyder na-

nakomers / van dese onse gratie / bevestinge / ratificatie / confirmatie ende approbatie/ onder de conditien voorschreven/ doen/ laten ende ghedoghen / rustelijck ende vredelijck ghenieten ende gebruycken/ sonder hen-luyden daer inne te doene / noch te laten geschien / eenigh hinder / letsel ofte moeyenisse ter contrarien / want 't ons alsoo ghelieft. Des t'oirconden/ soo hebben wy onsen zegel hier aen doen hanghen. Gegeven in onse Stadt van Brussele / den derthienden dagh van Junio / in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende ses-en-vijftigh.

De voorschreven Confirmatie is nader bevestight, by sententie van den Hove van Hollandt.

OPte differenten geresen voor den Hove van Hollandt / tusschen Gerrit Cornelis soon, als Waerschap van Graft / met Ysbrant Pieter Symons soon, ende Iacob Dircks soon, Inghesetenen van Graft / Requiranten aen d'een zijde / ende Dirck Cornelisz, Tollenaer van Haerlem / Gerequireerde ende beschreven aen d'andere zijde. In welcke sake die voorschreven Requiranten/den voorschreven Hove by Requeste onder anderen vertoont hebben / dat hen-luyden den ghemeenen Ingesetenen / van den Dorpen ende Parochien van Schorel / Berghen ende meer andere / by wijlen hooger memorien/ den Graven ende Gravinnen van Hollandt / overmidts sekere heur-luyder groote diensten / verleent ende gheaccordeert was gheweest/ sekere Privilegien/disponerende onder anderen van allen Tollen ende Waegh-gelt / binnen Hollandt ende Zeelandt vry ende exempt te zijn ; waer van die voorschreven Requiranten sekere langhe Jaren deughdelijck gheuseert ende ghebruyckt hadden / ende noch teghenwoordelijcken meest in allen Steden / ende plaetsen in Hollandt ende Zeelandt / te water ende te lande waren gebruyckende/ behalven dat die Tollenaer van Haerlem/onlancks verbordert hadde tol/ van den voorschreven Requiranten te eysschen / midts welcken de selve Requiranten verduchten / door dien van heur-luyder Privilegien voorschreven ghefrustreert te worden / ende uyt saecke van dien veel processen te moeten sustineren / soo hadden sy-luyden 't selve de Koninckly̆cke Majesteyt te kennen ghegheven / ende nae voorgaende advijs van desen Hove: midtsgaders die van de Rekeninghe in Hollandt/ gheobtineert ghehadt sijne Majesteyts brieven van Confirmatie/

daer by heur-luyder voorsz privilegien gevestight / geratificeert ende gheapprobeert waren / in 't gunt de voorschreven Requiranten/ deughdelijcken ende behoorlijcken ghenooten ende ghebruyckt hadden ghehadt. Waer op den selven Requiranten geaccordeert zijnde/ Letteren van Atache hadden uyt krachte van dien by een Deurwaerder / de voorsz brieven van Conformatie binnen Hollant ende Zeelandt / ter plaetsen des noodt zijnde doen publiceeren. Ende hoe-wel midtsdien de Gerequireerde/ wesende Tollenaer van Haerlem / schuldigh ware gheweest / den voorschreven Requiranten/ volghende de beliefte van den Magistraet / Tol-vry te laten varen: was dies nochtans onwilligh ende in ghebreecke ghebleven. Ende alsoo 't selfde tendeerde tot infractie van den voorschreven Requiranten gheconfirmeerde privilegien / soo hadden sy-luyden op heur-luyder requeste / van desen hove gheobtineert besloten missive/ daer by de voorschreven Gherequireerde beschreven was gheweest / te compareren voor seeckere Commissaris van desen hove / omme aldaer jeghens den Requiranten ghehoort / ende op 't Rapport van den selven Commissaris / voorts ghedisponeert te worden nae behooren. Volghende welcke beschrijvinghe de voorschreven Gherequireerde / compareerde metten voorschreven Requiranten / voor den voorschreven Commissaris alhier in den Haghe / hadden deselve Requiranten / by den voorschreven middelen aldaer gheconcludeert ghehadt / dat die voorschreven Gherequireerde ghecondemneert soude werden / by sententie van desen hove/ den Requiranten ende den inwoonders van den Dorpe van Graft/ vry en vranck te laten varen ende te passeren / naer vermoghen heur-luyder voorschreven privilegien / ende die conformatie van dien / sonder eenighe Tol van hen te exigeeren: midtsgaders kosteloos ende schadeloos af te doen alle turbel / ende empeschement den Requiranten ter contrarie van dien ghedaen / nae date van de publicatie van de voorschreven Confirmatie. Restitueerende den voorschreven Iacob ende Ysbrant mede alhier Requiranten / 't gunt hy hun-luyden af-ghenomen hadde / ende dat voorts den selven Gerequireerden gheinterdiceert soude worden/ van ghelijcken den selven Requiranten eenigen Tol meer af te eyschen / maeckende eysch van kosten / schaden ende interesten / ofte tot anderen sulcken finen ende conclusien / als 't voorschreven Hof bevinden soude / den voorschreven Requiranten oirbaerlijckst te wesen. Waer jeghens van wegens den Gerequireerde onder anderen

voor defensie / ofte antwoorde geallegeert es gheweest / dat / alsoo hy de Tolle voorschreven ghepacht hadde / op suicke conditien ende voorwaerden / als die in voorleden tijden verpacht was gheweest / hem mitsdien behoorde te volghen / 't gunt sijne voorsaten pachters van den selven Tolle ghenooten hadden. Te meer / alsoo de voorsz Requiranten onvry ghevaren hadden / ontkennende midtsdien die voorsz Requiranten eenigh turbel gedaen te hebben / alsoo sy niet en waren geweest in possessie van Vrydom / verklaerde niet-te-min deselve Gerequireerde / dat / mits by dẽ Requiranten / hem gelevert zijnde / acte vande Camere vande reeckeninge / by de welcke hem afkortinge soude strecken / 't gene hy te min ontfangen soude / hy te vreden was / de selve Requiranten sonder moeyten vry te laten passeren / also hem Gerequireerde by die vande reeckeninge voorsz. ter contrarie belast / ende der Requiranten voorsz confirmatie jonger van date was / dan die pachtinghe van de voorsz Gherequireerde. Sustinerende mitsdien in effecte de Gerequireerde / dat hy wel vermochte vande Requiranten Tol t'ontfangen / soo lange hy geen ander ordonnantie dies aengaende en hadde. Waer jegens / van weghen den Requiranten met meer andere middelen gherepliceert ende voorts by den Gherequireerden gheduplicéert zijnde ; hadden die voorschreven partijen onder den voorschreven Commissaris ghe-exhibeert / sulcke brieven ende munimenten / daer mede sy hen in desen hebben willen behelpen. Ende voorts aen den selven Commissaris versocht / den voorschreven Hove rapport ghedaen / ende partijen recht gheadministreert te worden. 't Voorschreven Hof, ghehoort het rapport van den voorschreven Commissaris / daer vooren de voorschreven partijen ghecompareert zijn gheweest / ghesien sijn proces verbael ende andere munimenten / by den selven partijen onder hem ge-exhibeert / condemneert den voorschreven Gerequireerde / den Requiranten soo sy procederen / vry ende vranck te laten passeren / na vermogen heur-luyder privilegien ende Confirmatie van dien / sonder eenigen Tol daer van te exigeeren / ende voorts kosteloos ende schadeloos af te doen alle empeschementen ende beletten den Requiranten ter contrarie gedaen / na date vande exhibitie / vande voorschreven confirmatie; midtsgaders inde kosten van deser Instantie / tot tauxatie ende moderatie vanden voorschreven hove. Gedaen in den Haghe by Heeren Gerrit, Heere tot Assendelft , Eemskerck / etc. Eerste Raedt presiderende, Geleyn Zeghers, Heer van Wassenhove, Willem Snouckaert, Ridderen / Meesters / Cornelis

van Weldam, Carel vander Nytsen, Dominicus Boot, Dammas van Droogendijck ende Quirijn Weytzen, Raedts-luyden van Hollant/ ende gepronuncieert den veerthienden Decembr. anno 1556. 't Oirconde 't zeghel van Justitie hier aen ghehanghen/ in kennisse van my: opte Plijcke stondt gheteyckent Purtijck.

Eemskercker Schepenen moghen over vrye luyden vonnisse wijsen.

AELBRECHT by Godts ghenade/ Phals-grave opten Rijn/ Hertoghe in Beyeren/ Grave van Henegouwen/ van Hollant/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ doen kondt allen luyden: Dat wy gegeven hebben ende geven mitsdesen Brieve/ onse Huysluyden ende Ondersaten/ die nu ter tijdt woonen/ of naemaels woonen sullen/ in onsen Ambachte van Eemskercke/ recht te doen ende vonnisse te wijsen over eenen vryen man: ghelijck dat andere onse vrye luyden wijsen/in onsen Lande. Ende want ons die Huyslupde van Eemskerck schuldigh zijn te dienen in onser Heeren-vaert/ met xxiiij riemen/ ende wy verstaen dat veele van dien Banne/ oock in den steden varen woonen/ daer onse Heerlijckheydt seer mede vermindert wordt: want die gene die daer blijven/ ons niet alsoo dienen en moghen/ als sy schuldigh zijn/ ende als sy behooren souden: Soo hebben wy aenghesien heuren goeden wille/ ende heur vermoghen/ ende hebben hen verlicht/ den dienst tot eeuwigen dagen/ ende geset in onser Heervaert te dienen/met twaelf riemen; Om dat wy's wel weten/ dat sy's niet langer en vermoghen/ ende dat wyse oock niet bezwaren noch belasten en willen/ boven heure macht. Behoudelijck/ ons onser bede ende ons schot; alsoo alst tot desen dagh toe ghestaen heeft: Ende anders soo laten wyse blijven/ in alsoodanighen recht/ voor ons ende onse Naekomelingen/ als sy ende haer ouders/ van ons ende onsen ouders ghehadt hebben/ in voorleden tijden. In oirconde desen Brieve/ met onsen Zeghele doen bezeghelen. Ghegeven in den Hage/ des derden daeghs in Februario/ in 't Jaer ons Heeren/ duysent drie hondert ende tneghentigh/ nae den loop van onsen Hove.

Die van Eemſkerck moghen met vijf Schepenen Recht doen.

IOHAN Hertoghe van Beyeren/ etc. doen kondt allen luyden: Alſoo onſe Schout/ Schepenen/ ende ghemeene buren van Eemſkercke/ van ouden haerkomen der Graeſlijckheydt van Hollandt/ ſchuldigh gheweeſt hebben te dienen/ met een ſeker ghetale van Riemen/ ende wy wel onderwijſt zijn/ mit goede onderſcheyde/ dat hen dat te ſwaer ende te groote is/ alſoo hoogh-ghelijcke te dienen. Soo hebben wy door ootmoedighs verbolghs/ ende verſoeck der goeder luyden van Eemſkerck voorſchreven/ den ſelven goeden luyden van den dienſt voornoemt/ verdraghen ende ghemindert/ verdragen ende minderen midts deſen Brieve/ voor ons ende voor onſen naekomelingen drie Riemen/behoudelijck/ dat ſy ons ende der Graeſlijckheydt van Hollandt/ dienen deſe bede uyt/ die nu ſtaet tuſſchen ons aen die eene zijde/ ende die Sticht van Wtrecht/ ende 't landt van Brabandt/ aen d'ander zijde/ ende niet langer/ mit alſoo veele Riemen/ als ſy van ouden tijden der Graeſlijckhheyt van Hollant/ ſchuldigh gheweeſt hebben te dienen ende voorſchreven ſtaet. Voort hebben wy den ſelven Buren van Eemſkerck om 't beſte wille gheoorloft ende gheconſenteert/ oorloven ende conſenteren midts deſen Brieve/ dat ſy met vijve Schepenen/ recht ende vonniſſe ſullen moghen pleghen ende voorderen/ in alre manieren/ als ſy dat tot hier toe/ met ſeven Schepenen ghedaen ende ghehanteert hebben/ alſoo verre als wy 't met recht doen moghen/ alle arghliſt uyt-gheſcheyden. In oorconde deſen Brieve doen bezegelen met onſen zegele. Datum Hagæ elf daghen in Februario/in 't Jaer ons Heeren duyſent vier hondert ende twintigh/ nae den loop van onſen Hove.

Requeſte ghepreſenteert,

Aen de Ed. Mog. Heeren, den Staten van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt, roerende 't weyden van de Beeſten in de Aerdenberghſche Duynen.

VErtoonen met alder ootmoet ende behoorlijcke reverentie/ de Schepenen ende Regeerders van den Dorpen van Eemſkerck,

Castricum ende Baccum, uyt den name van hare schamele Gemeente: Dat de voorschreven Dorpen / volghende sekere uytspraecke / in date den negenthienden Augusti 1441. ghedaen by Heeren Willem van Laleyn, Gouverneur der landen van Hollandt / Zeelandt ende Vrieslandt / Reynout ende Gijsbrecht van Bredenroede, gebroeders/ Willem, Heere tot Naeltwijck/ende Symon ende Claes van Adrichem, ghebroeders/ zijn gherechtight hare Beesten te jagen in de Duynen/ aen de voorschreven Dorpen gheleghen / genaemt de Aerdenberghsche duynen / midts voor elcke Schaer / soo veel haer eygen Beesten aengaet / te betalen ses grooten: Ende soo veel aengaet de buytenluyden / soo veel/ als in de naest-gheleghen Duynen gegeven werdt; welcke gherechtigheydt by hen-luyden in dier voeghen ghe-exereert zijnde / by de voorschreven Ghemeente / zedert de voorschreven uytsprake / tot desen daghe toe / sonder eenige interruptie / haer Beesten op Mey avondt / ghewoon zijn / te jaghen in de voorschreven Duynen / midts van elcke schaer / betalende volghende d'inschrijvinghe/ die daer van by de Casteleyn ende Rentmeester van Eemskerck/van Jare tot Jare ghedaen is gheweest / niet teghenstaende / dat sulcks by Placcaten/ in regard van andere Duynen/ soude moghen verboden gheweest zijn: alhoewel Coert van Yperen, Substituyt van den Houtvester / wel behoort hadde hem onthouden te hebben / de voorschreven Ghemeenten in haer-luyder oudt ghebruyck ende possessie/ originelijck op de voorschreven uytsprake gefondeert/ te doen eenigh turbel ofte empeschement. Soo schijnt nochtans/ dat hy daer toe trachtende/ te wege gebracht heeft/ dat by uwe Ed. Mog. den voorschreven Rentmeester belast is gheweest/ voor den loopenden Jare 1608. die voorschreven beweydinghe ende inschrijvinghe niet te ghedogen / 't selve funderende op 't twee-en-veertigste articule van seker Placcaet / al in den Jare 1595. ge-emaneert; niet tegenstaende dat de Supplianten/ zedert haer-luyder possessie hebben ghecontinueert/ maer dat oock 't voorschreven Placcaet evidentelick/ in 't regard van de voorschreven Duynen / niet en es militerende / midtsdien de helmplantinge van de selfde Duynen / die voor reden / in 't voorschreven twee-en-veertighste artijckel/ by niemant dan de Supplianten selfs/ wordt ghedaen ende bekostight / behalven dat oock de voorschreven Duynen vlack zijn op veele plaetsen / alwaer veel lang gras is wassende / 't welck tot voedtsel van de Konijnen onbequaem / soo langhe 't selve by de Beesten van te voren niet en is af-gheweydt. Sulcks dat de voorschreven beweydinghe ende inschrijvinghe / eer tot voordeel/

deel / als tot nadeel van de voorschreven Konijnen is streckende / ghelijck oock blijckt by de verklaringhe van die ghene / die de voorschreven Konijnen / ofte Duynen in pacht hebben. Ende alsoo de Supplianten zijn in immemoriale possessie / om de voorschreven Duynen in manieren voorschreven te bescharen ; ende veel van de voorsz Ghemeenten een Beest of twee houdende / anders gheen ghelegentheyt en hebben om de selve te weyden / ende haer noodtdruft te trecken / dan in de voorsz Duynen / ende dat u Ed. Mog. der Supplianten gerechtigheydt tot die voorsz beweydinghe / inhererende de voorsz uytsprake ende langhdurigh gebruyck / ende possessie daer op gevolght / ten opsichte van dien / in de verpondinge hebben gedaen quotiseeren. Dat oock de voorschreven beweydinghe ende inschrijvinghe werdt toe-ghestaen in de Duynen / naest aen de voorschreven Duynen ghelegen / te weten / soo wel in de Wijcker-duynen / competerende de Graeflijckheyt / als die Duynen van Bredenroede , ende dat sy-luyden te vreden zijn daer van te betalen / daer mede sy-luyden tot noch toe volstaen hebben / ofte 't ghene u Ed. Mog. andersins in goede discretie sullen vinden te behooren. Soo versoecken de Supplianten appostille opte margine van desen / daer by u Ed. Mog. niet tegenstaende voorgaende ordonnantie / believe tot soulagement van haer-luyder voorsz Gemeenten toe te staen / dat de Supplianten de voorschreven beweydinghe ende inschrijvinghe sullen moghen blijven genieten / sulcks sy-luyden tot desen dage toe gedaen hebben ; dit doende / etc. In Margine stondt geappostilleert : De Staten van Hollandt ende West-Vrieslant verstaen / dat de Supplianten sullen blijven by 't ghene van de uytsprake / van den Jare 1441. ende die possessie / die sy daer op tot noch toe hebben ghecontinueert / sonder dat hen-luyden den Placcate in desen / dien aengaende sal mogen prejudiceren / ofte jeghens hen plaetse hebben / ten ware hier nae / by hare Ed. Mog. met naerder kennisse van saken / ende den Supplianten volkomentlijcken daer op gehoort / anders worde geordonneert ; lasten sulcks allen ende eenen yeghelijcken desen aengaende / hen hier nae te reguleren. Ghedaen in den Haghe / den twintighsten Mey / Anno sesthien hondert ende acht. Ter ordonnantie van de Staten / ende was ondertekent A. Duyck.

Castricums ende Eemskercks landen, moeten alle Schot gheven.

WY WILLEM Grave van Hollandt/ Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ maken kondt: Dat wy de ghemeene Buren van Castricum ende van Eemskerck/ hebben gheoorloft ende ghegeven/ dat al dat landt legghende in den Ambachten voorschreven/ dat nu schot gevet/ oft schotbaer werden sal/ schot sal gheven met den ghemeenen Buren voorschreven/ tot onsen wederseggen. In oorconde dese Brief ghezegelt met onsen zegele. Ghegheven tot Haerlem/ op Sinte Symon ende Iudas-daeghs/ in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert ende dertigh.

Castricums, Eemskercks, ende Velsens inwoonderen zijn alle schotbaer, ende moghen niet te gijsel gedaeght worden.

AELBRECHT by Godts ghenade/ Phalz-Grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren/ Grave van Henegouwen/ van Hollant/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ doen kondt allen luyden: Dat wy/ om menigen goeden dienst/ die ons ende onse Voor-vaderen gedaen hebben/ ende wilt God/ noch doen sullen/ onse goede luyden van Castricum/ van Eemskerck/ ende van Velsen. Ende sonderlinghe/ want sy ons op dese tijdt gegeven hebben vier beden/ soo hebben wy hen ghegheven/ ende gheven mit desen Brieve/ sulcke Hanivesten ende Vryheden/ als hier nae ghescheven staen: In den eersten, dat alle schotbare luyden/ die woonachtigh zijn binnen den voorsz Dorpen/ oft namaels woonen sullen/ sy zijn bestorven oft onbestorven/ mitten Buren aldaer schot ende alle onkosten gelden sullen/ ghelijcken onsen Buren voorsz. Voort, soo en sullen wy/ noch niemandt van onser weghen/ onse voorschreven Buren te gijsel daghen moghen/ om geenre breucken willen/ alsoo verre als die breucken onser Heerlijckheydt niet en roeren. In oorconde desen Brieve bezeghelt mit onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe/ opten vierden dagh in Maerte/ in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert en twee/ nae den loope van onsen Hove.

Heer Dirck Lisse werdt gheconsenteert een Cappelrye tot Castricum te erigeren.

IACOBA van Beyeren / by der gratie Godts / Hertoginne van Clouceſter / Gravinne van Henegouwen / van Hollant / van Zeelandt / doen kondt allen luyden: Dat wy gheoorloft ende gheconsenteert hebben / oorloven ende consenteren mit desen Brieve / Heeren Dirck Lisse Priester / van sijnen eygen erve ende goede / tot vijfthien goede goude-swaer Engelsche noblen toe / jaerlijckscher renten / oft daer en beneden / te fundeeren / te erigeeren ende te doteeren / tot eenre Cappelrye behoef / in der Prochy-kercke / binnen onsen Dorpe Castricum / op onser lieber Vrouwen Outaer aldaer / in der eeren Godts Almachtigh / sijnre gebenedijder Moeder / der gloriofer Maget Maria / ende alle Godts Heylighen. Welcke Cappelrye voorschreven / Heer Dirck voornoemt / ende sijnen nakomelinghen / tot eeuwighen daghen gheven sullen / nae sulcker manieren ende ordonnantie / als die fundatio ende Brieve die Heer Dirck daer voorgaende af ghemaeckt heeft / oft noch maken sal / inhouden ende begrijpen / sonder ons oft onse nakomelinghen / hun des in eeniger wijse te bewinden. In oorconde desen Brieve doen bezegelen / met onsen zegele. Ghegheven in den Haghe / opten ses-en-twintighsten dagh van Meye / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert een-en-dertigh.

Hantveste van Hertoghe Aelbrecht,

Inhoudende dat die van Groede boven dese sullen ghebruycken, alle vordere vryheden, die van Kennemer-lant vergunt.

AELBRECHT by Godts ghenade / Phalz-Grave opten Rhijn / Hertoge in Beyeren / Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Want onse goede luyden van Groede ghegheven ende op-ghebracht hebben / alsulck morghen-gelt / ghelijck als onse andere Ondersaten van Kennemer-landt nu ter tijdt ghegheven ende op-ghebracht hebben. Soo hebben wy den selven onsen goeden luyden ende buren van Groede voorschreven / voor ons ende onse nakomelinghen gegeven / ende gheven mit desen Brieve / alle alsulcke vryhede ende recht / als

hier naer gheschreven staet. In den eersten, dat die buren van Groede verscheyden sullen wesen / mit allen haren Rechten / van den buren van Petten / ende soo wie eenigh Recht te doen heeft / op eenighe der buren van Groede / die sal dat soecken binnen den ban van Groede / voor den Schout ende Schepenen aldaer / ende nergent anders. Item, dat in den ban van Groede / drie Schepenen wesen sullen / ende niet meer / ende die selve drie Schepenen sullen Heemraders opten dijck wesen / ende sullen mit onsen Schout aldaer / alle Rechte ende Schouwe bewaren / die daer binnen gevallen sullen. Item, soo wat Schout daer is / oft namaels komen sal / die sal Recht doen met drie Schepenen op haren Dingh-stoel/ die sy maecken sullen by hare Capelle aldaer. Voort sullen die van Petten blijven Rechtene/ met drie Schepenen sonder meer: Ende die voorschreven Schout van Groede/sal dat Recht beginnen voor middagh/ ende by klimmender Sonne / ende sal niemandt vallen in schaden jeghens den Klagher / noch in boeten jeghens den Rechter / van van versetten daghen / ende dat Recht upt te sitten/ eer hy van den Dingh-stoel gaet/ dat op dien daghe wesen sal / uytghesepdt gadinge. Item, soo sullen die voorschreven Schepenen van Groede / Schutters nemen hare vruchten/ ende nodt ende der Ghemeente buren te beschutten / ende die Schepenen sullen oock mede de Duyn schouwen / ende keuren naer des landts oirbaer / buyten haren Schout / op die waerde van sesse penningen/ oft daer beneden/ sonder misdoen. Voort, soo en sal onse Schout niemandt ontbieden / om Heervaert te kiesen / oft om uytlegers/ oft om waerschap / oft om eenigerhande saken / border dan op den Dingh-stoel / metten drien Schepenen / ende waren die drie Schepenen van huys / oft dattet hun noodtsaken deden / dat sy daer niet en waren/ soo sal die Schout drie Buren nemen / daer by. Item, soo en sal onse Schout aldaer / noch Paep niet tappen / noch niemandt van harent weghen / binnen haren huyse / daer sy woonen / noch met niemandt toe-leggen/die daer tappen. Ende waer 't dat sake/dat onse Schout aldaer tappede / oft yemandt van sijnre wegen / oft dat hy mede toeleyde / dat men klaerlijcken met waerachtighen tuyghen bewijsen mochte / soo en mochte hy over niemandt rechten / ende soo moghen die drie Schepenen wijsen den Schout / upt den rechte sonder eenigh misdoen. Voort, soo sullen onse buren van Groede / hebben ende gebruycken / alle sulcke Vryheden ende Rechten / als onse Ondersaten van Kennemerlandt / gemeenlijck van ons verkrijgen sullen. Ende soo wes Rechte die Schout van Groede doen wille binnen der weke/ dat

dat sal hy doen kondighen des Sondaeghs in der Capelle voorschreven / alsoo dattet die Buyr-mannen weten sullen. Voort, soo moghen die Schepenen van Groede vrede maken / ende bekommeringe doen / beesten doen schutten ende doen lossen / gelijck oft onse Schout aldaer waer / ende dat onsen Schout klaerlijcken aenbrenghen / op dat hy 't voort berechten moghe. Ende dit sullen sy mogen doen sonder eenighe verbeurnisse. Ende, want wy voor ons ende onsen naekomelinghen geloofd hebben / ende gelooven onsen buren van Groede/die nu zijn ende namaels wesen sullen/te houden ende te doen houden / tot eeuwighen daghen toe onverbroken/ alle dese vryheden ende poincten voorschreven / ende elck bysonder. Soo hebben wy desen Brieve bezegelt / mit onsen zegele hier aen ghehanghen. Ghegeven in den Haghe den sesthienden dagh in Meye/ in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert een.

Wormer Tol-vry.

NOs Florentius Comes Hollandiæ, notum facimus universis, quod nos attendentes probitatem illorum de Wermare hominum nostrorum, in eo videlicet, quod ijdem ceperunt Frisones in quadam pugna, & eos nobis tradiderunt, ipsos ab omni annuali precaria nostra, quam nobis hactenus exhibuerunt, & ab omni exactione thelonæorum, quam nobis dare deberent de bonis suis quo deducent, in posterum à nunc, in perpetuum duximus eximendos, præsentium testimonio literarum. Datum Egmondæ ferea quarta, post diem Beati Nicolai anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo.

Gispe ende Necke.

AElbrecht by Godts ghenade/ Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoge in Beyeren/ Grave van Henegouwen/ van Hollandt/ van Zeelandt / ende Heere van Vrieslant / doen kondt allen luyden: Dat wy onse goede luyden van Gispe ende Necke / haren staet ende noodt aenghesien hebben; alsoo dat wy hen ghegheven hebben ende gheven / dat sy ons dienen sullen tot rechter eenvoudiger Heervaert/ met ses mannen op haers selfs kost / als sy schuldigh zijn te doen/ gelijck heuren omsaters. Voort, sullen die van Gispe mede schouwen/ dat hooft in Wormer-gouwe/gelijcken sy heur weyver schouwen/alsoo

soo breedt als 't weyvere; ende om dat wy dese voorschreven puncten/ onsen goeden luyden voorschreven/ vast ende ghestade meynen te houden/ voor ons ende voor onsen nakomelinghen. Soo hebben wy desen Brief bezeghelt mit onsen zeghele. Gegeven in den Hage/ vijfthien dagen in Julio/ anno derthien hondert seven-en-tachtigh.

Den Beemster-dijck hoort toe, die Kercke van Wormer.

WILLEM by der ghenaden Godts/ Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren/ Grave van Hollandt/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslant/ doen kondt allen luyden: Hoe dat onsen lieven Heer ende Vader zaliger ghedachten/ ende wy wech ghegheven hebben/ den Beemster-dijck/die wy meende dat ons toe-behoort hadde/ ende want ons klaerlijcken by ghebracht is/ dat de selve Beemster-dijck/ met recht toebehoort der heyliger Kercke van Wormer. Soo hebben wy wedersepdt/ ende wedersegghen met desen jeghenwoordighen Brief/ alsulcke gifte ende brief/ als onse liebe Heer ende Vader voorschreven/ ende wy daer afghegeven hebben. Ende willen dat die heylige Kerck voorschreven/ den voorschreven Beemster-dijck weder aenvaerde/ ende voortaen behoude tot eeuwighen daghen/ in allen schijn/ als sy die te hebben plach/ eer wy ons der giften bevonden. In oorconde desen Brieve bezeghelt met onsen zeghele. Ghegheven in den Hage/opten veerthiensten dagh in Mey/ in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende seven.

Confirmatie van den Beemster-dijck voorschreven.

IOHAN Hertoghe van Beyeren/etc. doen kondt allen luyden: Want wy Groote Peter, een verlieninghe gedaen hadden/ van den Beemster-dijck/behoudelick ons ende eenen yegelicken sijns rechts/ met welcke brieve hy recht gesproken heeft/ tot Haerlem in der Oppermanschaer op de Kercke van Wormer/ ende onse ghetrouwe Leen-mannen dat recht/ ende die saecke daer af voort aen ons/ ende aen onsen Rade mit vonnisse ghewijst ende ghekeert hebben. Soo ist, dat wy/ met onsen trouwen Rade/ daer af ghesien ende ghehoort hebben/ alle bescheydt ende brieve/ die de Kerck van Wormer daer van heeft/ ende

ende binden die Kercke in beteren rechte / ende willen dat sy desen voorschreven Beemster-dijck / behouden tot eeuwighen dagen / ende die voortaen rustelijck ende vredelijck gebruycken tot heuren oirbaer ende profijte / sonder anders yemandts toe-segghen / ghelijcke heure Brieven inhouden / die onse lieve Heer ende Broeder Hertoghe Willem zaliger ghedachten / der Kercken van Wormer daer van ghegeven heeft / ende wy mit onsen teghenwoordighen Brieve confirmeeren / soo dat wy wederseydt hebben mit desen Brieve / alsulcke Verly-brieven als wy Groote Peter daer van gegeven hadden / ende gelooven voor ons ende onse nakomelingen / de gifte daer van ons niet meer t'onderwinden / ende die Kercke van Wormer daer in te houden ende te stercken / ende anders niemandt. Ontbieden daeromme / ende bevelen onsen Bailliu van Kennemer-landt / ende van Vrieslandt / die nu is / ofte naemaels wesen sal ; ende voort allen onsen Schouten ende Dienaren die onder hen geseten zijn / dat sy die Kercke van Wormer / in dese voorghenoemde Beemster-dijck / van onsen weghen houden ende stercken / teghens yemandt die hen daer in hinderen / ofte deeren wilde / ende des niet en late in eenigher manieren. Ende soo wie heur daer in verkortede / hinderde ofte misdede in eenigher wijs / dat wouden wy aen dien houden ende verhalen / als aen den ghenen / die ons aen onse Heerlijckheyt verminderen wilde. In oorconde desen Brieve / met onsen zegele doen bezeghelen. Ghegheven in den Haghe / negen daghen in Januario / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert een ende twintigh / secundum cursum Curiæ nostræ.

Die Gisper-Kercke, werdt van de Wormersche ghescheyden.

PHILLIPS by der gratie Godts / Hertoghe van Bourgongien / van Lottheringhen / van Brabandt ende van Limburgh / Grave van Vlaenderen / van Arthoys / van Bourgongien / Palathijn van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende van Namen / Marck-grave des Heylighen Rijcks / Heere van Vrieslandt / van Salijns / ende van Mechelen / doen kondt allen luyden : Alsoo wy onsen buren van Gispe ghegonnen ende gheconsenteert hebben / by consent Heeren Dirck Claes soons, Cureyts van Wormer / daer sy voor dese tijdt onder gheparochiet hebben / die dat over-ghegheven

heeft sijn leven lanck / alsoo verre als in hem is : dat sy voortaen een Parochie-kercke / op hen selven hebben sullen / in heuren Dorpe / mit sulcken voorwaerde / als die dadinghe / die ghemaeckt is / by onsen Rade tusschen den voornoemden Curept van Wormer / ende onsen buren van Gispe voorschreven / dat klaerlijck inhoudt : Soo hebben wy / onsen buren van Gispe voorschreven / ghegonnen ende gheconsenteert / gonnen ende consenteren mit desen Brieve / alsoo veel als in ons is / als Collatoir van de Kercke van Wormer / dat nae doode Heeren Dirck Claes zoons, op dese tijt Curept van Wormer / alle de wisse ende sekere renten / thienden / cijnsen / landen / melck / ende anders legghende binnen den ban van Gispe / ende die onse buren van Gispe / den Curept van Wormer jaerlijcks plaghen te gheven / ende nu der Papelijcker provende van Wormer behooren / ende daer toe alle die onseeckere renten / vervallen ende profijten van der nieuwer Kercke van Gispe / die nu daer toe staen / oft namaels toe vallen sullen / daer onse buren van Gispe / den Curept van Wormer voornoemt / sijn leven lanck twintigh Schilden 's jaers voor gheven sullen / by consent des Bisschops van Utrecht / komen / wesen ende blijven sullen aen der nieuwer Kercke / ende Papelijcker provende van Gispe / daer wy ende onse nakomelinghen Graven ofte Gravinnen van Hollandt / Collatoirs ende Gifters af wesen sullen / tot eeuwighen daghen toe / ende om consent hier af te ghekrijgen van den Bisschop van Utrecht / daer toe sullen wy onse buren van Gispe voorschreven / alle hulpe ende vorderNisse doen / aen den voorschreven Bisschop / met bede ende Brieve / voor hen te schrijven die wy moghen / ende oft van noode zy / nae doode Heeren Dirck Claes soons, op dese tijt Curept van Wormer / onsen buren van Gispe voorder / ende meer Brieven van ons / oft van onse naekomelinghen hier af te hebben / of te besorghen in der presentatien / die wy oft onsen naekomelingen dan gheven sullen van der Kercken van Wormer / die brieven sullen wy dan onse buren van Gispe gheven in der bester forme / als sy ons oft onse naekomelinghen dat vermanen sullen. In oirconde desen Brieve bezegelt / mit onsen zeghele hier aen ghehangen. Ghegeven op den sesten dagh in Maert / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert acht-en-dertigh.

Alle

Alle Koopmanschappen tot Wormer ende Gisp in droncken lagen ghemaeckt, zijn van gheender waerden, Taverniers moghen boven den gulden niet borghen, ende alles moet aldaer met ge-yckte maten, ellen ende ghewichten verkocht worden.

KAERLE by der gratie Godts, Roomschen Keyser, altijdts vermeerder des Rijcks / Koningh van Germanien / van Castilien / van Leon / van Arragon / van Navarre / van Napels / van Sicilie / van Majorque / van Sardaine / van den Eylanden van Indien ende vaster aerde / van de zee Oceane / Ertz-Hertoge van Oostenrijck / Hertoghe van Bourgongien / van Lotheringe / van Brabant / van Limburgh / van Luxenburgh / ende van Gelre / Grave van Vlaenderen / van Arthoys / van Bourgoingien / Phalz-grave / ende van Henegouwe / van Hollandt / van Zeelandt / van Serrette / van Haguenault / van Name / ende van Zutphen / Prince van Swabe / Marck-grave des Heylighen Rijcks / Heere van Vrieslandt / van Salins / van Mechelen / van der Stadt / Steden ende Landen van Utrecht / ende van Over-yssel ende Groeninghen / Dominateur in Asia ende Africa / allen den genen die dese onse Brief sullen sien: Saluyt. Doen te wetene: Dat wy ontfanghen hebben de ootmoedighe Supplicatie / van den Schepene van den Dorpe van Wormer ende Gisp / gheleghen in Kennemer-landt / in onsen lande van Hollandt / over ende in den name van de gemeene Inwoonders van den selven Dorpen / inhoudende / hoe dat 't welvaren van den voorschreven Dorpen gheleghen es / in toe-redinghe van Schepen / te zeylen Oost ende West met heure Koopmanschappe / daer sy-luyden ende oock heure Kinderen ten bequame bejaertheyt gekomen zijnde / zeylen ende converseren / om 't welck te onderhouden / hen-luyden van noode es / de goetwilligheydt van de jonghe kloecke Mannen / die daghelijcks in de Taverne verleydt werden: ende oock es hen behoefstelick te maken sekere politien tot dien fine dienende / midtsgaders omme te verhoeden datter niemandt in dronckenschappe / ende in droncken gelage getintimideert en soude werden. Ende moeten daer toe hebben geregeltheydt van 't gene wes onse Schout van den selven Dorpe sal hebben van zegelen: eenighe brieven die men verbordert om te bezeghelen / die brieven / inhoudende een Rijns-gulden 's Jaers / te

nemen

nemen vijf ſtuyvers / ende van twee Rijns-guldens 's Jaers / thien ſtuyvers. Ende oock om te moghen bedwingen die Backers / Tappers / Koopmans van kleyne Waren / ende Laken-verkoopers / mit ſekere gewichte / mate / elle / ende ter ſonderlinghe profijt reſpectivelijck / naer de prijſinghe ende dalinghe van Koorne ende Wijne / te backen / te tappen / uyt te meten ende te weghen. Ende omme daer toe te komen / ſy-luyden onder onſer goede ghelieſte geraemt hebben: Eerſt, dat alle Koopmanſchappen in droncken ghelagen gemaeckt / van geene waerde en ſullen weſen / in gevalle yemandt van de Contrahenten des anderen daeghs peniteerde: ende dat elck Tavernier binnen den voorſchreven dorpen / op die peyne van thien ſchellingen / ten prijſe van veertigh Grooten onſer Vlaemſcher munte / gheinterdiceert ſoude werden / eenighe Jonghelinghen te borghen meer dan veertigh grooten Vlaems / ende elck op de verbeurte van de ſomme die ſy-luyden daer-en-boven ghebórght ſullen hebben. Ende dat de ſelve Taverniers / heur-luyder Bieren ende Wijnen ſouden uyt-meten / met alſulcke mate als men binnen onſe Stede van Haerlem / daer de voorſchreven Dorpen omtrent ghelegen zijn / gebruyckt / ende dat die ſelve mate ghe-yckt ende ghebrandt ſoude weſen by de voorſchreven Supplianten. Oock dat de ſelve Supplianten / alle Bieren ende Wijnen naer d'eſtimatie van den coerne / ende ghelegentheyt van dien tijde / ſouden ordonneren op eenen ſekeren prijs getapt te werdē. Ende van gelijcken / alle Backers gehouden ſouden weſen / te backen op een ſeker ghewicht / oock ter tauxatie ende prijſe van de voorſchreven Supplianten. Insghelijcks / dat alle Koopmans van kleyne Waren / uyt-koopen ſouden / met alſulcke mate ende gewichte / als binnen de voorſchreven Stede van Haerlem ghebruyckt werdt / ende by de voorſchreven Supplianten ghebrandt ende ge-yckt ſoude weſen / ende dit al op de verbeurte van thien ſchellinghen / van veertigh grooten onſer Vlaemſcher munte / tot profijte van onſen Schout. Ende van den goede die ſy-luyden contrarie die voorſchreven ordonnantie / mit andere maten / ellen ende gewichte verkocht ſouden hebben / ende op de verbeurte van 't broodt / dat in de Backers huyſen te licht bevonden ſoude werden. Hebben voorts de voorſchreven Supplianten / onder onſer ghelieſte gheraemt / dat onſen Schout voorſchreven / van 't bezegelen van de Brieven / inhoudende een jaerlijckſche rente / van een Carolus gulden / tot thien toe incluys / hebben ſoude vijf grooten Vlaems. Ende van een jaerlijckſche rente van thien Carolus guldens / ende daer-en-boven / vijf ſtuyvers. Ende hoe-

wel

wel de raminge van de voorschreven ordonnantie goet/ deughdelijck ende eerlijck zy / waer door onsen voorschreven dorpen in goede policie geregeert souden moghen werden ; want daer by benomen soude wesen / het droncken drincken van de jonge luyden / die op heur-luyder reyse legghen steunende op heur-luyder Ouders / heure ghelage borghen / ende tot sommige tijde quade koopmanschappe doen / ende heure reyse vertrecken ende verachteren / tot haer-luyder ende hare meesters prejuditie / ende schade van heuren Ouders / die te meer stonden heure kinderen droncke gheborghde gelagen hebben moeten betalen / dat oock / door sekerheydt van den ghewichten / maten ende ellen / ende instellinghe van de prijse van 't Broodt / Wijnen ende Bieren / alle fraude cesseren soude / die by den Backers / Tappers / Koopmans van kleyne Waren / ende Lakenen-verkoopers ghebesight soude moghen werden. Desen nochtans niet tegenstaende / de voorschreven Suppliandten en derren die voorschreven ordonnantie by raminge niet doen publiceren / sonder daer op al voren te hebben onse openen Brieven van Octroy / alsoo sy segghen / ons ootmoedelijck daeromme biddende. Soo ist, dat wy de sake voorschreven overghemerckt / ende hier op gehadt 't advijs van onse lieve ende getrouwe / die eerste ende andere luyden van onsen Rade in Hollandt / den voornoemde Suppliandten / gheneghen wesende tot heure bede ende supplicatie ; hebben gheoctroyeert / gewillekoert ende geaccordeert / octroyeren / willekoeren ende accorderen uyt onse sonderlinge gratie by desen onsen Brieve / de poincten ende articulen hier naer volgende / te weten / dat alle koopmanschappe / in droncken gelagen gemaeckt / van geenre waerden sullen wesen / ende de welcke wy als nu voortaen / verklaren van onwaerden / in gevalle yemandt van de Contrahenten des anderen daeghs peniteerde. Wy interdiceeren ende verbieden oock alle / ende een yegelijcke Taberniers / binnen den voorschreven Dorpen / opte peyne van thien schellingen / ten prijse van veertigh grooten onser Vlaemscher munte / eenighe jonge luyden alleene / ter cause van ghelagen ende mondt-kosten alleen verteert / te borgen meer dan veertigh grooten Vlaems / op de verbeurte van de somme / die sy-luyden daer-en-boven gheborght sullen hebben. Octroyeren ende ordonneren voorts / dat de voorschreven Taberniers heur-luyder Bieren ende Wijnen uyt-meten / met alsulcke mate / als men binnen onsen Stede van Haerlem / daer die voorschreven Dorpen ontrent gheleghen zijn / ghebruyckt / ende dat de selve maten geyckt ende ghebrandt werden by de voorschreven Suppliandten / ende

dat die selve Supplianten alle Wijnen alleen sullen moghen ordonneren tot eene sekere prijs ghetapt te werden. Willende ende ordonnerende / dat alle Backers ghehouden sullen wesen te backen op een seker ghewichte / oock ter tauxatie ende prijse van de voorsz Supplianten. Dat oock alle Koopmans van kleyne Waren uyt-koopen sullen / met alsulcke mate ende ghewichte / als binnen de voorschreven Stede van Haerlem ghebruyckt werdt / ende by den voorschreven Supplianten ghebrandt ende ghe-yckt sal wesen : ende uyt-meten met alsulcke elle als men binnen de voorsz Stede ghebruyckt / ende by de voorschreven Supplianten gebrandt ende ge-yckt sal wesen / ende dat op alle de verbeurte van thien schellinghen / van veertigh grooten onser voorschreven Vlaemscher munte / tot profijte van onsen Schout / van de voorschreven Dorpen / ende daer-en-boven te verbeuren de goederen / die sy-luyden contrarie de voorschreven ordonnantie / met andere mate / ellen ende gewichte verkocht souden hebben / ende op de verbeurte van 't broot / dat in den Backers huysen te licht bevonden soude wesen. Ordonneren voorts / dat onsen Schout voorsz / van alle Rente-brieven / bedraghende drie Rijnsch-guldens 's jaers / ende daer onder / van bezegelen hebben sal drie stuyvers : ende van drie Rijnsch-guldens 's Jaers / tot ses Rijnsch-guldens 's Jaers incluys / ses stuyvers / ende van alle Rente-brieven / bedraghende daer-en-boven hoe groot die zijn / thien stuyvers / sonder meer / behoudelijck dat de voorschreven Supplianten gehouden werden / desen onsen Brief te doen registreren in de griffie van onsen Rade in Hollandt / omme daer op te verwerven Brieven van Attache van den selven Rade / ten eynde / dat den selven onsen Brief gepubliceert werde daer ende alsoo 't behooren sal. Ontbieden daeromme / ende bevelen den voorschreven van onsen Raden in Hollant / Bailliu van Kennemer-landt / Schout van Wormer ende Gisp / ende allen anderen onsen Justicieren ende Officieren / wie dit aengaen sal mogen / heure Stedehouderen ende eenen yegelijcken van hem / soo hem toe-behooren sal / dat sy van dese onse gratie / octroy ende accoort / ende van allen inhouden van desen / onder de instructien ende modificatien boven verhaelt / doen / laten ende ghedoghen / den voorschreven Supplianten rustelijck ende vredelijck ghenieten ende ghebruycken / ende de selve onverbrekelijck onderhouden / sonder hen-luyden te doen / nochte laten gheschieden / eenigh hinder / letsel ofte moeyenisse ter contrarien. Procederende ende doende procederen jeghens den overtreders / by executie van de peyne voorschreven / sonder dis-

simu-

simulatie. Bevelende voorts onse voorschreven Schout van Wormer / ofte den eersten onsen Deurwaerder hier toe versocht / dat hy dese onse voorschreven Brief kondighe ende uytroepe in den voorsz Dorpen: ten eynde dat niemandt des cause van ignorantie pretenderen en mach / want ons alsoo believt. Des t'oirconden / soo hebben wy onsen zeghele / hier aen doen hanghen. Ghegheven in onse Stede van Brussele / den elf den dagh in Julio / in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende drie-en-dertigh / van onsen Keyser-rijck 't vierde / ende van onsen Rijcke van Castilien / van Napels ende andere / 't achthienste. Opte Ploye stondt gheschreven / By den Keyser in sijnen Rade: Onderteyckent / L. de Zoete. Op desen Octroye is by den Hove Attache ghedecerneert / ende staet gheregistreert in 't eerste Memoriael-boeck Ians de Ionghe, in sijn leven Greffier van den Hove van Hollandt. Folio 205.

Die van Wormer ende Gisp, werden by den Hove van Hollandt gheauthoriseert, Keuren te maken, opte Haringh-netten.

ALsoo de Schepenen ende Regeerders van Wormer ende Gisp / den Hove van Hollandt by Requeste te kennen ghegeven hebbende / dat heur-luyder Ondersaten ende Buren hen meest al generen mette nederye van Buyssen / om Haringh te vanghen / waer toe heur-luyden van noode zijn vierendeels ofte netten / die in grooten ghetale by eenighe van heur-luyder Buren gemaeckt / hen-luyden verkocht ende ghelevert werden. Ende es bevonden / dat in verscheyden teelten van Haringh-vangh / dat die gene die de voorschreven vierendeelen / ofte netten maken / 't selve niet en maken van sulcker lenghte / diepte / noch breedte ende gewichte / als 't behoort: waer door de Supplianten ende Inwoonderen hen generende mette voorschreven Haringhvangh / tot noch toe grootelijcks beschadight zijn geweest / ende geschapen ware bedorven te werden / ten ware hier inne voorsien / ende hen Supplianten gheaccordeert werde by ordonnantie daer inne te moghen remedieren / tot welcken eynde sy Supplianten 't selve desen Hove in heur-lieder voorgaende Requeste in Decembri lest-leden te kennen ghegheven hebbende / ende 't Hof meynende daer inne voorsien te wesen by Placcate / dat sy Supplianten tot dien eynde ondersoeck souden doen tot Schiedam ende elders; is hen Supplianten by

by de voorschreven van Schiedamme / voor antwoordt by gheschrifte laten weten: dat alleen de Steden metten Haringh-vangh hen generende / geconsenteert soude zijn daer inne te mogen voorsien / sulcx als hen-luyden oorbaerlijckst te duncken soude. Achtervolghende 't welck die Gherechte mette Vroetschap van Schiedam / gheordonneert ende gestatueert hebben / dat elck vierendeel ten minste hebben soude de diepte / oft lenghte van ses-en-tseventigh Moesen / als te weten / opsetten / ontwerpen gerekent voor drie overganghen / ende de breedte van acht half hondert Moesen / midtsgaders ten minsten twintigh ponden van ghewichte / sonder dat hier op eenighe Placcaten by de Keyserlijcke Majestept / ofte Koninghlijcke Majestept ghe-expedieert zijn gheweest / blijckende by de recognitie van den selven Gherechte daer van ge-exhibeert. Ende gemerckt het selve niet en verbindt den Ondersaten van hen Suppliantèn/ende dat sy Supplianten alle 't selve mede niet en souden derren statueren/sonder oorlof ende consent van desen Hove. Soo ist, dat 't voorschreven Hof gesien/ de voorschreven schriftelijcke Attestatie van die van Schiedamme / den Supplianten gheauthoriseert heeft / ende authoriseert hem 't selfde Hof by desen/ te moghen keuren ende ordonneren / over heure Ondersaten/ op sekere tamelijcke boeten ende peynen/ dat de Koopers van de voorschreven vierendeels / ongehouden sullen wesen andere vierendeels te ontfanghen / dan die ghemaeckt sullen zijn/ naervolghende de voorsz Keure. Authoriserende voorts den Supplianten / Keurmeesteren daer toe te ordonneren die toesicht sullen nemen op de onderhoudenisse van de voorschreven Keuren / midts dat de Supplianten de vierendeelen / ofte Haringh-netten sullen ordonneren te maken van de voorschreven lenghte / diepte ende gewichte als de voorsz van Schiedamme useren / midtsgaders van sulcken stoffe/ als de Placcaten op de Lijndraeperye ghe-expedieert / vermelden/ ende dat alleen van netten omme de Haringh daer mede te vanghen. Ghedaen in den Haghe den 19 Jan. anno 1556. naer stijle van den voorsz Hove by Heer Gerrit van Assendelft , Cornelis Suys, Cornelis van Weldam , Kaerle vander Nytsen, Damas van Drogendijck ,&c.

Dese Acte staet gheregistreert / in 't seste Memoriael-boeck Ians van Dam , Griffier van den Hove van Hollandt. Folio thien.

Separatie van Wormer ende Gisp.

DE Ridderschap / Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten: Dat wy ghelet hebben op de Requeste / aen ons ghepresenteert / by die van den Dorpe van Gisp / tenderende dat om redenen daer inne verhaelt / wy beweeght wilden worden den voorsz Dorpe / van den Dorpe van Wormer te separeren / ende elcks van de selve Dorpen te gheven heure regeringhe apart / midtsgaders op de antwoorde / van die van den voorschreven Dorpe van Wormer / daer jeghens de Replijcke van die van Gisp / de duplijcke van die van Wormer / ende alle die stucken / die elcks van partyen / tot verificatie ende justificatie van heure versoeck / ghesustineerde ende ghedeposeerde goet gevonden hadden te produceren / neffens een advertissement van Rechten / ghehoort mede 't rapport van onse Gecommitteerde / meester Nicolaes Cromhout, Raet Ordinaris in den Hove van Hollandt / Iohan de Haen, Raet ende Pensionaris der Stadt Haerlem / ende Nanningh van Foreest, Secretaris der Stede Alckmaer / die in loco gheweest / partyen hinc inde ghehoort / alles ghesien ende gheinspecteert hebben / ende bevonden die gheleghentheydt sulcks te wesen / dat niet ghevoeghlijck de voorschreven plaetsen / onder een regeeringhe langher konde ghelaten werden / maer noodtsakelijcken van den anderen dienden gesepareert / ende dat daer mede de nabuurschap ende vriendtschap te beter soude konnen werden onderhouden / midtsgaders de selve Ghecommitteerde / advijs opte voorschreven versochte separatie / ende op alles rijpelijcken ghedelibereert wesende / ende sonderlinghe ghelet / dat by de separatie / die onderlinge vriendtschap / nabuurschap ende affectie / beyde der voorschreven Dorpen / beter sal worden gevordert / dan dat men de voorschreven twee plaetsen / wesende elcks groot ende volck-rijck / by den anderen souden houden ghecombineert / als oock op alle 't gene daer over in consideratie dienende / ende mochte / ofte behoorde te komen / hebben de voorsz versochte separatie / uyt onser souveraine macht / gedecreteert ende gheordonneert / decreteren ende ordonneren by desen / ende ten eynde de selve bequamer mach gheschieden / consenteren wy dat van nu voortaen / elcks van de voorschreven Dorpen van Wormer ende Gisp hebben sullen heuren eyghenen ban ende regeeringe / als

als namentlick/dat den ban van Gisp/daer onder gecomprehendeert d'over-zijde/sal beginnen upt het Swetten zuydtwaerts op langhs de sloot/ leggende achter 't Weyver-huys tot in de dwars-sloot/ bezuyden het erf ende lant van Dirck Gerritsz, ende vande selve dwars-sloot op/ over 't Weyver in de Weyver-sloot/ ende voorts Zuydtwaerts op de voorgaende/ ende van daer Noordt op door de Zuyder-sloot/ Tilsloot tot in de Wijder-wijsent/ sulcks dat voorts aen de huysen ende landen begrepen binnen den voorschreven limiten/ ghehouden sullen worden voor Gisp/ midts dat in aensieninge van de landen/ die den Wormer-ban in de voorschreven limiten af-genomen werden/ sy-luyden met een derde part meerder van morghen-talen sullen werden vergroot/ upt de landen in Gisper-ban gheleghen/ beginnende van de Plas-sloot af westwaerts/ tot aen de twee Sluyskens/ ghenaemt de Raven-sluys ende Smart-kam/ ende streckende soo verre Noordtwaert/ tot dat de voorschreven vergoedinge rijckelijck sal zijn gedaen. Ende sullen aldaer bequame scheydinge van limiten worden ghemaeckt/ 't zy met het stellen van een pael/ oft anders/gelijck sulcks alderbest sal konnen geschieden/ blijvende voorts de oude limijt-scheydinghe ongheroert/ naedemael de selve aen beyde zijden bekent/ ende buyten controversie is. Des sullen die van Gisp/ als versoeckers deser separatie/ aen die van den Dorpe van Wormer upt-keeren/ tot een recognitie/ ten aensien de huysen aen de over-zijde/ ende 't Weyver/ midtsgaders de landen voren geroert/ al t'samen te vooren aen den ban van Wormer ghehoort hebbende/ de somme van drie hondert ponden van veertigh grooten 't pondt 's Jaers/ die sy-luyden tot allen tijden sullen moghen lossen/ midts voor elcken penningh oplegghende ende betalende vijf-en-twintigh/ wel-verstaende dat gheen lossinge minder en sal mogen werden ghedaen/ als van 't Hooft-geldt van vijftigh gulden jaerlijcks/ ende dat altijdt die lossinghe ses Maenden te vooren sal moeten werden ghedenuncieert/ ende sal de voorsz recognitie beginnen loop te hebben ende in te gaen op huyden/ ende 't eerste Jaer verballen wesen den tweeden dagh Decemb. in den toekomenden Jare 1612. ende alsoo van Jare tot Jare. Daer-en-boven sullen die voorsz van Gisp/ aen de voorghenoemde van Wormer voor eens ende gereedt moeten uptkeeren ende betalen/ ten opsien van de noodighe reparatie van de kercke van Wormer/ de somme van ses hondert ponden munte voorschreven. Dat voorts de inkomsten ende lasten van de voorsz Dorpen tot noch toe ghemeen zijnde gheweest/ onder de selve voortaen gheno-

ghenoten ende ghedragen sullen werden / naer advenant der contributien van hare respective Oogen / waer inne die van Wormer / als hebbende vijf hondert vijf-en-tseventigh Ooghen / sullen ghenieten ende draghen respective vijf ende drie quart / ende die van Gisp hebbende vier hondert vijf-en-twintigh Oogen / vier ende een quart / ende sal het selve alsoo blijven gheduren / soo langhe als sy-luyden malkanderen daer inne met ghemoede ende ghevoegelijck sullen konnen verstaen ; maer daer over questie ontstaende / sullen ten beyden zijden ghehouden wesen / de voorschreven inkomsten / op den voorsz voet te deelen / ende de laste daer jeghens op de selve proportie op te brengen ende af te lossen. Sullen voorts de landen uyt den ban / van die van Wormer / aen die van Gisp gevoeght / subject blijven / in des Graeflijckheydts thienden / in allen schijn / oft die noch onder den ban van Wormer waren gelegen / blijvende niettemin de landen uyt den ban van Gisp / aen die van Wormer gevoegt by hare vryheyt van thienden / al oft die noch onder Gisp gehoorigh waren. Sullen oock aen die van Wormer blijven / die inkomste van de Dijck-ettinge van de Beemster-dijck / niet teghenstaende die in Gisper ban is legghende / behoudelijck dat die van Wormer ende Gisp respective / t'haren laste sullen nemen / de Sluysen in hare respective bannen gheleghen / midts daer jeghens wederomme ghenietende / de inkomste van de visscherye van de selve Sluysen. Dat mede die van Wormer nimmermeer en sullen moghen versparren / ofte verletten de respective Vaerten / door de Hucht ende Ooster-sloot uytte voorgaende sloot in de Wormer responderende / ende in den ban van Wormer ghelegen / ten aensien de selve Slooten / die van Gisp voor heuren deur-vaert moeten dienen : ende noopende de regeeringe van beyde de plaetsen / soo wel in materie van politie / als de Justitie ; sal den jeghenwoordighen Schout blijven behouden 't Schout-ambacht over beyde de Dorpen / soo langhe ende ter tijdt toe / als wy oft onse luyden van Rekeninghe 't selve goet vinden sullen / ende voorts de selve regeeringe bestaen voor Wormer / in seventhien Vroedtschappen / ende voor Gisp / midtsgaders de Burghermeesteren ende Schepenen in de respective plaetsen / ghekozen sullen worden by den Bailliu van Kennemerlandt / uyt een dobbel ghetal / by elck respective daer toe te nomineren. Ende sal het ampt van de voorschreven Burgermeesteren ende Vroedtschappen wesen / om op alle saken / haer Dorp rakende / ten besten te adviseren ende te resolveren / ende de Schepenen sullen hebben d'administratie van de Justitie / van Keuren / van schouwen /

midtsgaders van de collecten ende garinghe van 's Dorps omme-slaghen / ghelijck des van oudts ende tot noch toe gheweest is. Dat mede de selve Schepenen binnen 't Jaer van hare bedieninghe / ghehouden sullen zijn de omslaghen / ghelijck te leveren suyver / in handen van de Burgermeesteren / om ten profijte van den Dorpe / heurder Burghermeesterschap bekeert / ende daer van voor de voorschreven Proedtschappen rekeninghe gedaen te werden / sonder dat Burghermeesteren / oft Schepenen daer van sullen hebben eenigh profijt ofte salaris / ghelijck des tot noch toe es gheschiedt / behoudelijck / dat de voorschreven Schepenen vry sal staen in alle sware saecken / de Justitie ofte Schouwen betreffende / tot hen te nemen de voorschreven Burghermeesteren / om met hen te adviseren ende te resolveren; des sullen alle Jaren een van de voorschreven Burgermeesteren af gaen / ende eenen van de selve / maer een Jaer ghedient hebbende / voor 't volghende Jaer ghecontinueert worden / ende by uytgangh van 't jeghenwoordighe eerste aenstaende Jaer / sullen sy-luyden loten / wie van hen-luyden blijven ofte af-gaen sal / behoudende aen ons / de interpretatie ende verklaringhe van alle duysterheden / deser onser ordre / opte separatie ende ghevolghe van dien; oock om tot allen tijden die te moghen vermeerderen / verminderen / corrigeren ende amplieren / sulcks wy voor den dienst van den lande / gherustheydt van de voorschreven Dorpen / ende der Inghesetenen welvaren verstaen sullen te behooren. Ende ten eynde dese onse separatie / ordre / consente ende octroye / vast ende onverbrekelijck blijve / ende by elck van de voorschreven punctuelijck mach werden onderhouden. Ontbieden ende bevelen wy de Presidenten / ende Raden van den hooghen Rade ende Hove van Hollandt / ende die van onse Kamere van de Rekeninghe / desen te visiteren / interineren ende registreren / ende de selve ghedaen zijnde / dat sy-luyden ende allen anderen / onsen Officieren / Justicieren ende Onderdanen / die desen roeren oft aengaen sal moghen / hen naer den inhoudt van dien te reguleren. Ghegheven in den Hage / opten tweeden dagh van December / in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert ende elf.

Reque-

Requeste ghepresenteert,

Aen de Ed. Mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-vrieslandt, oft hare Ed. Mog. Gecommitteerde Raden, roerende Roymeesters ende Royinghe van dien.

Vertoonen reverentelijck Burghermeesters ende Regeerders van Wormer / dat sy Supplianten eenighe tijdt gheleden / uwer Ed. Mog. voorschreven Ghecommitteerde Raden ghepresenteert hebben Requeste / versoeckende by de redenen van dien / dat hare Ed. Mog. believen souden te approberen sekere Keure / de welcke in den Jare van sesthien hondert negen / by Schepenen / Vroedtschappen / ende meesten rijckdom van Wormer / eendrachtelick was gemaeckt / ende waer by onder anderen was gheordonneert / hoe verre yder die nieuwe huysen souden willen timmeren / mette voorgevel / van den Heeren wegh-sloot souden moeten blijven / daer toe sekere Roymeesters oock waren gheordonneert / ende jeghens den Contraventeurs ghestelt een boete van twee-en-veertigh Kennemer schellingen / ende al-hoe-wel de voorschreven Keure by de meeste / ende sulcks die Gemeente werde achtervolght / soo es het nochtans / dat de selve by eenighe quaetwilligen werdt versmaet / onder 't decksel (soo de Supplianten meynen) dat de boete kleyn is / ende de Supplianten niet geauthoriseert / oft gheprivilegeert zijn hoogher boeten te stellen / noch oock die wercken contrarie die voorschreven Keure begonst te demolieeren; waeromme de Supplianten boven de voorschreven approbatie oock versocht hadden authorisatie / om de voorsz boete te moghen verhooghen / tot sulcken somme als uwe Ed. Mog. redelijck vinden souden / midtsgaders om *de facto* te moghen demolieeren de wercken / de welcke voortaen contrarie de voorschreven Keure ende ordre van de Roymeesters aengheleydt souden werden / ende alle de selve te doen intrecken / opte behoorlijcke royinge: dan alsoo de Supplianten by de voorschreven Requeste niet gevoeght hadden de voorschreven Keure / soo is hen by uwer Ed. Mog. Secretaris mondelingh aengheseydt / dat sy souden hebben te vertoonen de voorschreven Keure / ende dat als dan op haer versoeck / soude werden ghedisponeert nae behooren / welcken volghende / die Supplianten / ondersoeck ghedaen hebbende / naer de voorschreven Keure / bevinden de selve vermist te zijn / achtende dat de selve moet gheweest zijn onder

haer voorighen Schout Hans Colterman, de welcke nu van den voorschreven Dorpe is vertrocken / waeromme de Supplianten in plaetse van dien / hier by gevoeght hebben / die resolutie op het voorschreven stuck in den voorschreven Jaer ghenomen / houdende in't leste articule in substantie / den inhouden der voorschreven Keure/ daer-by ghevoeght es / de verklaringe van de Roymeesters/ de welcke in conformiteyt ende vermoghens de selve Keure haer ampt hebben bedient / ende verhopende de Supplianten / dat uwe Ed. Mog. daer mede in plaets van de voorschreven Keure sullen nemen contentement. Addresseren sy haer weder / aen uwe Ed. Mog. ootmoedelijck versoeckende / dat de selve believen de voorschreven Keure te approberen / ende den Supplianten daer by t'authoriseren / dat sy de voorsz boeten mogen vermeerderen / tot sulcken somme als uwe Ed. Mog. redelijck vinden sullen/midtsgaders dat sy boven de selve boeten / alle wercken die voortaen / contrarie de voorsz Keure / ende de royinghe van Roymeesters dien volghende ghedaen / sullen werden aengeleydt / de facto sullen moghen doen demolieeren / ende opte behoorlijcke royinghe doen intrecken / alles tot kosten van de Contraventeurs / dit doende / etc. In de margine stondt gheschreven : De Gecommitteerde Raden van den Staten van Hollandt ende West-Vrieslant / vinden de Keure in den versoecke geroert/ goet/ ende politijcquelick wel gestatueert te wesen/mits de selve al voorens in practijcque te stellen / sal moeten werden ghepubliceert / soo sulcks niet ghedaen en is / ende dat ghedaen wesende / worden de Supplianten gheauthoriseert / te moghen doen demolieeren de Wercken ende Fabrijcquen / die ter contrarie van de selve Keure / sullen mogen komen te worden ghemaeckt / ende lasten een yeghelijcken sulcks aengaende / hem nae de voorschreven Keure ende desen appoinctemente te reguleren. Ghedaen in den Haghe / den veerthienden Martij Anno sesthien hondert vijfthien. Lager stont/ Ter ordonnantie van de Gecommitteerde Raden voornoemt/ende was onderteyckent A. Duyck.

Octroy van 't Wees-kinderen Recht tot
Wormer ende Gisp.

DE Ridderschap/ Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt/ representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten : Alsoo Cornelis Dircksz van 't Kalf, Gecommitteerde

de van den Dorpe van Wormer / ende Claes Ruttesz, Ghecommitteerde van den Dorpe van Gisp / ons vertoont hebben / dat in de voorsz Dorpen van Wormer ende Gisp / nu eenighe Jaren ordre gewe~est was op de administratie ende regeeringhe der Wees-kinderen goederen aldaer / daer inne altoos meest ende ghenoeghsaem al ghevolght ware d'ordonnantie/die geene/ die by ons was gemaeckt binnen der Stadt Haerlem / op 't stuck van der Wees-kinderen goederen aldaer / by de welcke article neghen-en-twintigh werdt ghestatueert / dat Wees-kinderen penninghen by Wees-meesteren upt-gestelt / souden ghepreferéert werden voor alle andere schulden/ten ware daer ouder Brieven waren / ende dat het Wees-boeck van gelijcke kracht soude wesen / als Schepenen bezeghelde brieven / ende gelijcke macht hebben / in de goederen die ten Wees-boecke staen / soo langhe als die niet ghequeten ende af-ghelost waren. Ende alsoo de Supplianten gaerne sagen / dat de Wees-kinderen binnen den voorschreven Dorpen / oock gelijcke recht van preferentie hadden/ midtsgaders dat het Wees-boeck oock ghelijcke kracht hadde / al in conformite van het negen-en-twintighste articule. Addresseren hen die Supplianten aen ons / ende versochten dat ons beliefde hen te consenteren ende te octroyeren / dat in den Dorpen van Wormer ende Gisp / Wees-kinderen penninghen by Wees-meesteren upt-gestelt/ gepreferéert souden werden voor alle andere schulden/ ten waer daer ouder Brieven waren/ende dat de Wees-boecken in de voorschreven Dorpen / oock souden zijn van ghelijcke kracht / als Schepenen bezeghelde Brieven ende gelijcke macht hebben / in de goederen die ten Wees-boecke staen / soo langhe als die niet ghequeten ende af-gelost souden wesen / ende den Supplianten ofte den voorsz Dorpen daer toe believen te verleenen Acte van authorisatie / ofte octroye in ghewoonlijcke forme. Soo ist, dat wy die sake ende versoecke voorschreven over-ghemerckt / ende gheneghen wesende de Supplianten in qualiteyt voorschreven / daer inne te begunstighen / upt onser rechter wetenschap ende volkomen macht / de Dorpen van Wormer ende Gisp gheconsenteert / gheaccordeert ende gheoctroyeert hebben/ consenteren / accorderen ende octroyeren by desen / dat die penninghen van de Wees-kinderen / die by de Wees-meesteren aldaer / aen yemanden upt-ghetelt souden worden / voor alle andere schulden sullen wesen ghepreferéert / ten ware daer ouder Brieven waren / ghelijck mede dat Wees-boecke van ghelijcke kracht sal wesen / als Schepenen bezeghelde Brieven/ ende ghelijcke macht hebben in de goederen
die

die ten Weeş-boecke staen / soo lange als de selve niet af-ghequeten/ ende ghelost sullen wesen/ midts dat die uptsettinghe van der Weeskinderen penninghen/voor Schepenen sullen moeten worden bekent ghemaeckt / ende gheregistreert in de Prothocolle ter Secretarye ghehouden. Ende ten eynde de Suppliauten desen onsen consente / accoorde ende octroye moghen ghenieten / lasten wy ende ordonneren allen ende eenen yegheliycken / die desen aengaende / datse den Suppliauten van den inhouden van dien / doen / laten ende ghedoghen/ rustelijcken / vredelijcken / ende volkomentlijcken ghenieten ende gebruycken / cesserende alle hinder ende beletten ter contrarie. Gegeven in den Haghe / den thienden Mey / in 't Jaer ons Heeren eenighen Heylandts ende Salighmakers / duysent ses hondert ende seventhien. Iohan van Oldenbarnevelt, v^t. Opte Ploye stondt. Ter ordonnantie van de Staten. Geteyckent A. Duyck. Hebbende een grooten upthangenden zegel van rooden Wasse / aen eenen dobbelden francijnen staerte.

Hertoghe Aelbrechts Confirmatie,

Van 't Segghen tusschen den Hadel (nu Hael gheheten) ende den Zuydt-eynde van Oost-zanen.

AELBRECHT by Godts ghenade / Phalz-Grave opten Rhijn/ Hertoge in Beyeren / Grave van Henegouwen/ van Hollandt/ van Zeelandt/ ende Heere van Vrieslandt/ doen kondt allen luyden: Dat wy ghesien hebben ende hooren lesen/ eenen open Brief / inhoudende een Seggen/dat seyden Heer Wouter van Eemskerck, Ridder/ doen hy leefde / ende Harmen van den Bosche, doen ter tijdt onsen Bailiu van Kennemer-landt ende van Vrieslandt / tusschen die van den Hadel aen die een zijde/ ende die van den Zuyd-eynde van Oost-zanen aen die ander zijde / bezeghelt met Heeren Wouters ende Harmens zeghelen voorschreven / sprekende van woorde te woorde / als nae ghescheven staet: Allen den ghenen die desen Brief sullen sien/ oft hooren lesen/ doen wy verstaen/ Wouter van Eemskerck, Ridder/ ende Harman van den Bosche, Knape / Baillíu van Kennemer-landt ende van Vrieslant / dat die van den Hadel/ ende die van den Zuydt-eynde van Oost-zanen / eens segghens aen ons ghebleven zijn / by eenre pene van duysent Schilden / half onsen lieven Heere van Hollandt/ ende d'ander helft Heere Wouter voorschreven/ van allen twy

ende gheschille / dat sy onderlinghe hebben / tot desen daghe toe roerende van den Dijcke ghehadt. In den eersten, soo vinden wy / dat die van den Hadel voorschreven / niet schuldigh zijn te dijcken / noch dijcken en sullen mit dien van den zuydt-eynde nae den Brieve / die wy ghesien hebben van den Heere van Egmonde / die hy bezeghelt hadde / als een Bailliu van Kennemer-landt in der tijdt / van den Wermerdamme te verleggen op / en noorden Zaenderdam / ende dat die van den Hadel voorschreven schuldig zijn te dijcken mit dien van Wormer voorschreven / op den voorsz Dam. Voort, soo is onse segghen om gevoegh / ruste ende vrede der partyen voorschreven / maer niet van eenige rechte / dat die van den Hadel voorschreven / die van Zuydt-eynde voorschreven / af-nemen sullen twintigh roeden dijckes / van den Noordt ende In / ende daer af eeuwelijck te ontheffen / ende hier mede sullen sy gheschepden wesen tot eeuwelijcken daghe / alsoo voorschreven is. In kennisse der waerheydt hebben wy desen Brief open bezegelt / mit onsen zegele / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert een-ende-tsestigh / des Saterdaeghs nae Sinte Bavendagh. Ende want wy sulck segghen als den Brief inhoudt ende begrijpt / tusschen den Ambachte voorschreven / ende den luyden daer in woonende vast ende ghestade / ende onverbroken ghehouden willen hebben tot eeuwighen daghen. Soo hebben wy dat segghen / ende die brieven voorschreven gheconfirmeert ende ghevestighet / confirmeren ende vestighen mit desen Brieve / bezeghelt mit onsen zegele. Ghegheven in den Haghe op Sinte Bonifacius-dagh / in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert vier-en-tneghentigh.

Hertoghe Willem schelt die van 't zuydt-eynde van Oost-zanen hare pene quijt, ende oorloftse weder omme Recht te moghen spreken.

Willem by der ghenaden Godts / Phalz-Grave opten Rhijn / Hertoge in Beyeren / Grave van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden : Dat wy verdraghen ende quijt-ghescholden hebben / verdraghen ende quijtschelden mit desen Brieve / onsen goeden luyden van Oost-zanen / alsse van Iacob Nannetjes soons, weer zuydtwaert aen den dijck toe / van alsulcke pene / als Heer Wouter van Eemskerck, als een Ambachtsheer op die tijdt / Harman van den Bosche, als een Bailliu geset hadden /

den / tusschen die van den Hadel aen die een zijde / die van Iacob Nannetjes soons weer zuydtwaert als voorsz is/ aen de ander zijde / ende om die beste redenen ende recht / alsoo als wy verstaen hebben / dat sy twijden om met malkander te dijcken. Ende om dat die van't Zuydt-eynde duncket / dat sy daerom veracht zijn/ dat sy in geenrehande sake noch Recht doen / noch Recht spreecken en dorven / om die pene wille voorschreven / ende wy immer willen / dat een yeghelijck recht ende vonnisse heeft / die des begheerende zijn. Soo hebben wy onsen goeden luyden van 't zuydt-vierendeel / tot Iacob Nannetjes soons weer toe / quijt-gheschouden / ende schelden quijt met desen Brieve / alles van die pene voorschreven / ende wy oorloven onsen goeden luyden van Oost-zanen / van Iacob Nannetjes soons, weer zuydtwaert aen de dijck toe voorschreven / dat sy Recht spreken moghen / ost sy willen / sonder verbeurnisse van dier pene voorschreven/ van ons ende onsen nakomelinghen tot eeuwighen dagen toe. Ende hier af hebben wy ontfanghen / by hande ons ghetrouwen Thresorier Philips van den Dorp, die'er ons goede bewijsinge af doen sal/ vijf-en-twintigh Enghelsche Noblen. In oorconde desen Brieve bezeghelt mit onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe / opten derden dagh in Maert/ in 't Iaer ons Heeren duysent vier hondert ende seven / nae den loop van onsen Hove.

Water-landt ende die van Oost-zanen, beyde van Hael ende Zuydt-eynde, werdt elck sijn Dijck aengewesen.

WILLEM, &c. doen kondt allen luyden: Want in voortijden groot gheschille ende twist geweest hebben / tusschen onsen goeden luyden van Water-landt aen d'een zijde / ende die van Oost-zanen / beyde van Hael ende Zuydt-eynde aen d'ander zijde / roerende van inlaghe aldaer / die niemandt aennemen en woude te maecken. Soo hebben wy daerom / ende te verhoeden sulcken versuymenisse/ als ons landts daer af aenghekomen mochte hebben/ onse getrouwe Raden ghesent ghehadt / opte inlage voorsz/ die alle gestant ende gheleghenisse aldaer oversaghen / ende hebben by wille beyder partyen voorschreven/ gheordonneert ende gheraemt / dat men op die inlage voorschreven / daghen souden seven / die naeste ghelegen waren over d'Ye / die daer mede en wonnen noch en verloren/ om dese voorschreven inlaghe te setten ende te heerden / opten ghenen die 't met recht toe-be-

toe-behoort / ende op wien sy en heerden ende setten / daer soude hy blijven tot eeuwighen daghen / alsoo dat die seven voorsz daer op ghedaeght worden / mit recht daer sy ghekomen zijn. Ende hebben / alsoo sy ongheneomt ende ongelaeckt worden / nae vonnisse der Schepenen / daer niemandt jeghens en dingede / dese voorsz inlaghe gheheert ende gheset / opten ghenen / diese met recht toe-behoort / in jeghenwoordigheydt beyder partyen voorschreven / 't welck wy willen dat vaste ende ghestade ghehouden sal worden tot eeuwighen daghen / ende dat eenen yeghelijck sijnen dijck / die hem ghegeven ende toe-geseyt is / als voorsz staet / houden ende maken sal sonder eenigh weder-seggen. Ende desen voorsz Dijck alsoo verre als hy in Water-landt gheleghen is / sullen onse ghemeyne Heemraders van Water-landt keuren nae den rechte van Water-landt; ende des sal onse Schout van Lantsmeer / met onse Schepenen aldaer / die schouwen / als behoorlijck is. In oorconden desen Brieve bezeghelt / mit onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe / op Sinte Catharinen-dagh / in't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende seven.

Hoe den Dijck by Oost-zanen ghestoelt is.

Item, alsoo by Oost-zanen leggen twee hondert vier-ende-tsestigh roeden dijcks / die niet aenghetast en zijn / ende ghetuyght zijn op die ghemeyne landen in den banne van Oost-zanen gheleghen / soo hebben mijns ghenadighs Heeren Rade van Hollandt / mit Heeren Wouter van Mathenes, ende mit Ian van Woude, dien aldaer gheweest / ende dien over-ghesien / hebben den voorsz Dijck ghestoelt / ghelijck hier na geschreven staet: dat's te weten / dat dat Zuyder-vierendeel / ende dat Kerck-vierendeel van Oost-zanen aenvaerden sullen / half die twee hondert vier-ende-tsestigh roeden dijcks voorsz. Ende dat Haelre vierendeel / die ander rechte helft; ende overmits dattet goets dijcks ende quaets dijcks / dat een onder 't ander legghet / soo sal elck vierendeel voorschreven / sijnen hoef-slagh daer aen vaen / in deser manieren: Alsse dat zuyder vierendeel naest heuren dijck / die sy gemaeckt hebben / aentasten sullen drie-en-dertigh roeden dijcks. Item, daer aen dat Kerck vierendeel drie-en-dertigh roeden dijcks. Item, noch weder daer naest dat zuyder vierendeel drie-en-dertigh roeden dijcks. Item, daer aen oock weder / dat Kerck-vierendeel drie-en-dertig roeden dijcks. Item, daer naest sullen aenvaerden dat Horner vieren-

vierendeel drie-en-twintigh roeden dijcks. Item, daer aen dat Haelre vierendeel drie-en-dertigh roeden dijcks. Ende dat Haelre vierendeel oock weder daer naest drie-en-dertigh roeden dijcx. Ende waer't dat des Dijcks meer ghebonden worde / dan voorsz is / soo sal elck vierendeel voorsz daer in toe tasten / ende dat maken. Waer oock dat hy min ghebonden worde dan voornoemt staet / dat sal elck vierendeel ghelijck te bate komen / hier toe sullen gelden alle die ghene / die in den banne van Oost-zanen gelandt zijn / elcks in sijnen vierendeel / als redelijckste ende bescheydelijckste is. Ende desen voorsz Dijck sal men maken alsoo breedt ende alsoo hoogh / als hy van den Heemraden aldaer ghekeurt sal worden / sonder arghelist: dit werdt ghedaen in den Hage op Sinte Baven-dagh / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende acht. Ghe-extraheert in de Register-kamere van Hollandt / uytten memoriael buyten geteyckent B. C. in de Kas R. staende aldaer gheregistreert. Folio 20 verso.

Een scheydinge van Dijckaje tusschen Water-landt ende die van Oost-zanen, begrijpende veele puncten.

MARGRIETE van Cleve / etc. ende Willem van Beyeren / etc. doen kondt allen luyden: Want in voortijden / in eenen Dijck gelegen in Lansmeer / een wiel in-gebroken was / daer men van noodts wegen / ons landts inlaghe om-legghen ende schieten moste / alsoo dat die inlaghe alsoo gheschiedt ende geleydt worde / dat daerom veel gheschils opstondt tusschen den ghemeynen lande van Water-landt aen d'eene zijde / ende dat ghemeen landt van Oost-zanen / aen d'ander zijde / ende hielden aen beyden zijden den Dijck te kijve legghen / alsoo dat niemandt van geenre zijde / maken en wilde noch aennemen / des wy doe om ons landts behoudenisse / daer op schickten tot menighen tijden die van onsen Rade / daer overdragen werdt / dat men dien Dijck souden beheeren met seven die'er naest gelandt ware over Ye / die daer aen wonnen noch verloren / des soo wort den Dijck ghezevent / met seven over d'Ye gheleghen / met landt dat buyten-dijcks gelegen was / alsoo dat die van Oost-zanen ons vervolghden / ende meynden dattet Recht niet staen en mocht / na Dijck-recht: want landt dat buyten dijck gheleghen waer / men met recht gheen Dijck soude moghen geven / alsoo uyt Dijcks-landt selve geen dijck en houdt. Ons biddende / dat wy hen seven wilde setten / die'er mede en

en wonnen noch verlozen/ die binnen den ban van Oost-zanen/ noch in den lande van Water-landt niet ghesseten en waren/ ende die're maegh noch partye in waren. Ende eenen Dijck-grave/ die dat recht van onsen weghen soude vervolghen/ alsoo dat wy daerom schickten van onsen wegen/ onsen gheminden Ian vander Boechorst, Dijck-grave opten voorsz Dijck te wesen/ ende seven te nemen/ den Dijck mede te beheerden/ die doe den voorsz Dijck metten seven beheert heeft/ om welcke Seven-tuyghe wille voorschreven/ onse luyde ende Ondersaten van beyden zijden voorschreven/ in geenre wijs den voorschreven Dijck aennemen en wilden/ noch tot haer toe aenghenomen en hebben. Alsoo dat wy daerom aenghesien de verderffenisse ons landts voorschreven/ ontboden hebben beyden den partyen voorschreven/ ende die alsoo toe-gesprosen ende alsoo vorde gebracht/ dat sy aen ons/ ende aen onsen Rade alinghe ende volkomelijck ghebleven zijn/ alle tweedracht ende gheschille voorschreven/ tot versoeck des wel-geboren Heemraets van den lande van Rhijnlandt/ die wy aldaer omme soude schicken/ ende die wy aldaer omme geschickt hebben/ omme t'ondersoecken de beste reden ende recht van der saecke voorschreven/ die weder by ons ghekomen zijn/ ende hebben ons ende onsen Rade/ alsoo onderwijst/ ende alsoo beschepdelijck by-bracht 't gestandt van den sake ende tweedracht voorschreven/ dat wy nae heuren aenbrenghen/ dat sy ons by heuren eedt gedaen hebben/ die partyen voorschreven/ scheyden willen ende scheyden/ midts desen Brieve/ ghelijck des aen ons ende aen onsen Rade ghebleven is/ in sulcker maniere/ als hier nae gheschreven staet: In den eersten, segghen wy met onsen Rade/ dat die partyen aen beyden zijden/ ons overleveren ende gheven sullen/ oft onsen Rade/ van onsen weghen/ binnen veerthien daghen naest-komende/ alle sulcke Brieven ende Hantvesten/ Cedullen ende Giften/ die daer gegeven moghen wesen/ als sy hebben van den Dijck voorschreven. Voort, soo sullen den voorschreven Dijck een yeghelijck houden/ als hier na gheschreven staet: Eerst, soo sullen die van Oost-zanen hebben in heuren ban/ hondert acht-en-veertigh roeden dijcks/ van dier inlaghe des Dijcks totten Twisken toe. Voort, want die Dijck buyten den ban van Oost-zanen/ van der Twisken totten ouden dijck toe/ die opten Ye leydt/ langh is vier-hondert acht-en-tsestigh roeden/ ende twee voet/ soo sullen daer af/ dien Dijck tot eeuwighen dagen houden. Eerst, hondert roeden Dijcks van der Twisken in te meten/ in den Water-lander ban/ dat ghemeen landt van Oost-zanen/ met die

van Woꝛmer / ende dat sullen sy ontfaen maed maedts ghelijck / ende sy sullen dien Dijck selve houden / ende met heuren Schout beschouwen/ende keuren mit heuren eede. Item, die ander drie hondert acht-en-tsestigh roeden twee voeten dijcks/ die're dan blijven / sullen houden ende hebben tot eeuwighen daghen / dat ghemeen landt van Water-landt / uytghenomen die van Schellingh-woude / die're niet af ontfaen en sullen/ ende daer sal elck in sijnen bedrijve / sijnen hoef-slagh ontfaen / maed maedts-gelijcke / oft by heuren Riemtael / als dat bescheydelijckste is / ende dien Dijck sullen sy houden / ende met heuren Schouten ende Schepenen / elcks in sijnen hoef-slagh / keuren ende schouwen by heuren eeden. Ende hier mede soo seggen wy/ die partyen voorschreven aen beyden zijden vereffent ende verlijckt/ van allen gheschille voorsz/ ende ghebieden ende bevelen beyde partyen voornoemt / ende eenen yeghelijck bysonder / op sijn lijf ende op sijn goet / onse segghen voorschreven / ghelijck des aen ons gebleven is / ende voorsz staet / te houden ende te voldoen / ende eenen yegelijcken sijn aendeel van den Dijck voorschreven / daer op aen te nemen/ ende waer yemandt die daer ghebrekelijck in waer / dat willen wy houden aen sijn lijf ende aen sijn goet/ ghelijcken aen den genen / die ons van onse Heerlijckheydt verminderen wilde. In kennisse der waerheydt / hebben wy desen Brief doen zeghelen / mit onsen zeghelen/ opten twaelfden dagh in September/ in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende thien.

Hantvest van Hertoge Willem,

Raeckende den Oost-zaner Schinckel-dijck.

WILLEM by der ghenaden Godts / Phalz-Grave opten Rhijn/ Hertoghe in Beyeren / Grave van Hollant / van Zeelant / ende Heere van Vrieslandt / doen kondt allen luyden: Dat wy overmidts ootmoedighs verbolghs willen / onsen goeden luyden van Oost-zanen/ ende oock om oirbaer ende nutschaps wille ons landts aldaer / den selven onsen goeden ende gemeenen buren van Oost-zanen ghegheven hebben / ende gheven mit desen Brieve sulcke puncten / als hier nae geschreven zijn: Als dat die Schinckel-dijck dicht sal tusschen Zaenderdam/ eñ Claes Symonszens Otterdijck, streckende aen de Zuydt-zijde van der Braecke / ende den selven Dijck ende Dijck-sloot sal men maken ende houden/alsoo onse Dijck-graef metten

ten Heemraders die keuren ende binden / ende die sullen de selve onse Dijck-graef ende Heemraden legghen ende verlegghen / sonder misdoen teghen ons / oft yemandt van onsen wegen. Ende men sal opten Schinckel-dijck schouden / tot drien tijden van den Jare / gelijck men opten Hoogen-dijck / dat is te weté / op Sinte Geertruyden-dagh / op Mey-dagh, ende op Sinte Ians-dagh de Collationis. Oock, sal men alle Recht niet anders vorderen ende doen / opten Schinckel-dijck / ghelijck men opten Hooghen-dijck / behoudelijck / dat die ghene die de selve Schinckel-dijck toe-behoort / die besighen ende ghebruycken sullen tot heure nutschap ende oirbaer. Mede sullen sy in de voorsz Schinckel-dijck moghen leggen drie Zijlen / tusschen dit ende Mey-daghe naest-komende / oft daerom t'eynden gheen te legghen / ende die sullen elcks wesen wijdt drie voet / ende drie voet hoogh / ende die sullen maken Heyn Elfertsz soon, Ionghe Peter, ende Peter Huych Symonsz. eenen yegelijck mit sijnen buren / als sy ghelandt zijn / of sy willen. In sulcker maten / dat die voorsz Zijlen sullen uytwateren ende niet inwateren / indien sy tusschen Sinte Geertruyden-dagh / ende aller Godts Heyligen-dagh inwaterden ; soo salse onsen Dijck-graef mitten Heemraden moghen bekeuren / op een boete van vijf schellingen / alsoo dicke / als dat geschiede. Ende men sal dese voorsz Zijlen houden tot 's landts oirbaer / sonder die tot eenighen tijdt te bevisschen. Ende waer 't sake / dat dese voorsz Zijlen / tot eenighen daghen onnuttelijcken ghehouden werden / alsoo datter twee goede Knapen oft meer over klaghede / soo soude onsen voorsz Dijck-grave metten Heemraden die voorsz Zijlen uytwinden / en gene weder inne legghen. Voort, soo sullen die Hoofden van der Braecke / wijdt wesen thien voet / ende die Braecke sal wijdt wesen sesthien voet / ende die sal men keuren ende schouwen gelijcken den Schinckel-dijck / ende in de wateringhe sal men een val-deur moghen legghen / ter bester oirbaer / alsoo onse Dijck-graef ende Heemraden die keuren ende binden sullen / by heuren eede. Ende want wy voor ons ende onsen naekomelinghen / onsen goeden luyden ende ghemeene Buren voornoemt / dit vaste ende gestade ghehouden willen hebben. Soo hebben wy in kennisse hier af / onsen zeghel aen desen ghehanghen. Gegheven in den Haghe / opten neghenthienden dagh in Maerte / in't Jaer ons Heeren duysent vier hondert veerthien. Secundum cursum curiæ nostræ.

Herto-

Hertoghe Iohans Confirmatie,

Tusschen den heelen Kerspel van Oost-zanen, ende die Buren van 't Zuydt-eynde van dien.

IOHAN Hertoghe van Beyeren / etc. doen kondt allen luyden: Want twist ende gheschille gheweest is / tusschen den buren van den zuydt-eynde van Oost-zanen aen d'een zijde / ende den heelen Kerspel van Oost-zanen aen d'ander zijde / omme eenre Dijckaedse wille / opten dijck tusschen Zaenderdam ende den Twisken / daer sy van onse Voor-vaderen / Graven van Hollandt / zaliger gedachten / brieven of ghehadt hebben / ende omme te vervolghen daer af die beste reden / nae den betoon ende brieve / die wy aen beyde zijden daer af ghesien hebben: soo hadden wy geconsenteert / die buren van den zuydt-eynde van Oost-zanen voorsz / Recht te spreken sonder misdoen teghens ons ende onser Heerlijckheydt / ende hebben daerom met rechte ghedinghet een stoelinghe / jeghens den heelen Kerspel van Oost-zanen voorschreven / nae den rechte van den lande van Kennemer-landt / daer de voorsz Buurte af toe-ghewijst is / dat de voorsz Stoelinge na den Rechten van Kennemer-landt voorsz / voortganck sal hebben / ende ghestade sal wesen ende blijven / soo hebben wy daeromme / die buren van den zuydt-eynde van Oost-zanen voorschreven / gheconfirmeert / ende confirmeren mit desen Brieve / alsulck Recht als sy ghewonnen hebben / in de voorsz sake opten heelen Kerspel van Oost-zanen / ende schelden hen daeromme quijt van allen breucken ende penen / die sy daerom tot huyden desen daghe toe / jeghens Ons ende onse Heerlijckheydt ghebreuckt / ofte versuymt moghen hebben / behoudelijck dat / dat heel Kerspel van Oost-zanen voorschreven / Recht weder sal moghen pleghen op dat zuydt-eynde van Oost-zanen voorschreven / tot alre tijdt / als hen dat sal ghenoeghen. In oorconde desen Brieve / met onsen zeghele bezeghelt. Ghegeven in den Haghe / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert twee-entwintigh / vijfthien daghen in Junio.

Keure by den Hove van Hollandt gheapprobeert, dat geen Herbergiers ofte Tappers in den banne van Oost-zanen, den Iongen luyden hoogher mogen borgen als twee guldens, ende die over die vijf-ende-twintigh jaren, drie guldens, op peyne van 't hoogher gecrediteerde in Rechten niet te moghen eysschen.

ALsoo Burgermeesteren/ Schepenen ende Vroedtschappen in den Ambachte van Oost-zanen/ den Hove van Hollandt vertoont hebben/dat binnen den selven Ambachte van Oost-zanen woonachtigh zijn/ veele Jonge luyden op Koopvaerdye/ ende anders ter Zee varende/ 't welck doorgaens van heure gedaen reyse/ met de beurse vol gelts t'huys komende/ in plaetse van 't selve/ tot heuren meesten oorbaer ende profijte te besteden/ofte daer mede by te staen hare Ouders/ dickmaels wesende oude ende ghebrekelijcke luyden/ ende de voorschreven jonghe luyden/ heure Kinderen met groote kosten ende moeyten op-ghebracht hebbende/tot den ouderdom bequaem wesende/ om wat te moghen ende konnen winnen/ ter contrarie d'overvloedigheyt van 't voorsz gelt/ misbruyckende/ tot dronckenm te drincken/ ende in droncken ghelagen te maken malle koopmanschappen tot haer eyghen verderffenisse/ groot verdriet van hare Ouders/ ende quade Exempelen voor andere jonghe luyden/ tot het plegen/ van alle welcke ongheregeltheyden/ de voorsz Jonghe luyden/ oock als sy gheen gelt in de beurs en hebben/ mede een groote oorsaeck werdt ghegheven/ by de Herbergiers ende Tappers/ de welcke hen verborderen/ den selve Jonghe luyden te borghen heure droncken ghelaghen/ regard nemende eensdeels op het gunt/ in voeghen voorsz/ by den selven Jongen luyden met ter Zee te varen/ oft anders mach werden ghewonnen/ ende eensdeels/ op de middelen ende 't vermoghen van der selver Jonghe luyden Ouders/soo wanneer sy-luyden weten/ de selve wel ghestelt/ ende redelijcker wijse/ met tijdelijcke goeden van God Almachtigh begaeft te zijn/ quellende daer na met groot ongehlijck/ de voorsz hare Ouders/ omme van hen-luyden te hebben betalinghe/ van 't gunt by heure Kinderen/ soo onnuttelijck is verteert/ ende ghevende de voorsz Jonghe luyden oorsake/ omme nae haer Ouders doodt voor heur tijdt/ te haken ende te verlangen/ soo wanneer de selve heure Ouders niet willende de voorsz onghere-

gheltheden toe te staen / soecken te ontgaen de betalinghe van 't gunt men heure Kinderen / door middel van soodanige onnutte teeringe/ ende oock malle koopmanschappen/onbehoorlick pooght af te gaen/ welcke voorschreven teeringe/ alsoo sy Supplianten oock dagelijcks bemerckende / waren binnen heuren Ambachte te hoogher / ende de voorsz malle koopmanschappen in meerder ghetalle te vallen / overmidts de voorsz Tappers ende Herbergiers / die van oudts niet anders ghewoon en zijn / dan Bier te verkoopen / hen selven oock vervorderen / verscheyden Wijnen inne te legghen. Ende als de voorsz Jonghe luyden in Bier hebben begonst droncken te drincken / ende midts die verheughtheydt / daer door ghekregen / doorgaens gheen rekeninge met haer beurse konnen maken / den selven oock tot meermalen induceren / om Bier met Wijn / soo sy seggen / af te spoelen/ als wetende voor hen-luyden daer inne de meeste winste gheleghen te zijn/ soo ten regarde dat sy heure voorsz Wijnen ten dierste verkoopen / als oock om dat het verteerde ghelagh door het drincken van de voorsz Wijnen wassende / ende de voorsz Jonge luyden / omme 't selve gelagh te vinden / te meer / hen begeven tot de voorsz malle koopmanschappen/ daer mede de voorsz Tappers ende Herbergiers mede dickmaels part ende deel in hebben / soeckende sulckx de selve Jonge luyden niet alleen te ontblooten van heure middelen/ eñ goederen die sy-luyden alreede hebben / maer oock van de ghene / die sy in toe-komende tijden noch mogen krijgen / 't zy by versterven van hare Ouders / oft door haer eyghen winste. Dat oock andere der Supplianten / nae-gheburen naest gheleghen Dorpen / tot verhoedinghe van soodanighe droncken ghelaghen / malle koopmanschappen / verquistinghe van goederen / ende andere inconvenienten daer uyt volgende / al over langhe Jaren daer inne met Keuren ende Ordonnantien hadden voorsien/ ende dat sy Supplianten vermochten te maken gelijcke Keuren ende Ordonnantien / volgende heure oude Hantvesten ende Privilegien / dat sy Supplianten daeromme tot welstant van heure voorsz Ambachten / tot conservatie van de goederen der Jonghe luyden / ende andere heure Inghesetenen / ende gelijcke verhoedinghe / van alsulcke droncken ghelagen/ malle koopmanschappen/ verquistinghe van goederen / midtsgaders de inconvenienten / daer uyt spruytende als vooren / goet ghevonden hebben te besluyten de Keure ende Ordonnantie hier na volgende : Alsoo binnen den Dorp ende Ambachte van Oost-zanen veel Jonghe luyden / ende oock andere persoonen / hen vervorderen met dagelijcx droncken te drincken/

ende by dranck zijnde / omme 't ghelagh te vinden / ende anders te doen verscheyden malle koopmanschappen / tot verderffenisse van haer selve / mitsgaders van Wijf ende Kinderen / groot verdriet van heure Ouders / ende quade Exempelen van andere Persoonen / die hoe langher hoe meerder door heur-luyder gheselschap mede tot het pleghen van die voorsz ongheregeltheden hen begeven / ende dat daer van een groote deel oorsaeck zijn verscheyden Tappers ende Herbergiers / die de gene in heure huysen komende teeren ofte drincken / niet alleen Bier / sulcks als nae ouder ghewoonte / maer oock Wijn uyt tappen / ende verkoopen / ende 't selve tot merckelijcke somme uyt borghen / daer uyt dagheliјcks spruyten veel ende verscheyden inconvenienten. Soo ist, dat Burgermeesteren / Schepenen ende Vroedtschappen van den Dorpe ende Ambachte van Oost-zanen voorsz / tot verhoedinghe van de voorsz ongheregeltheden ende inconvenienten / daer uyt volghende / hebben ghekeurt ende gheordonneert / keuren ende ordonneren midts desen / dat van nu voorts aen gheen Herbergiers ofte Tappers binnen den selven Dorpe ende Ambachte woonende / eenighe Gasten / 't zy Jonghe luyden ofte anderen / die in heure Herbergen ofte Huysen komen drincken ofte teeren / hooger somme sullen mogen borgen / dan van twee Carolus guldens eens / op peyne dat de selve Herbergiers ofte Tappers / alles wes sy boven de voorsz somme meer sullen borghen / niet sullen moghen eysschen / ende dat daer over gheen Recht sal werden ghedaen. Dat oock de voorsz Herbergiers ofte Tappers / gheen Wijn sullen moghen uyttappen / ofte verkoopen / op een boete van twee-en-veertigh schellinghen / soo wel by den Herbergier / Tapper ofte Kooper / als den genen die den selven koopt / ofte laet tappen / elcks in 't gheheel te verbeuren / ten profijte van den Schout / van den voorsz Dorpe ende Ambachte / t'elcken reyse als sulcks ghebeuren sal / versoeckende sy Supplianten tot meerder sekerheydt / confirmatie ende approbatie van den voorsz Hove / op de voor-gheroerde ordonnantie / ende authorisatie op den Secretaris aldaer / omme de selve te moghen publiceren. Soo ist, dat 't voorsz Hof omme redenē voor verhaelt / de voorsz Keure geapprobeert heeft / ende approbeert de selve by desen: welverstaende dat die gene die oudt zijn / boven de 25 jaren geborght sal moghen werden ter somme van drie Carolus guldens. Ende authoriseert den voorsz Secretaris / de selve Keure behoorlijck te publiceren / ter plaetse daer men aldaer gewoon is publicatie te doen. Gedaen in den Hage den 3 Martij Anno 1600. in kennisse van my F. Criep.

Ordonnantie van de Wees-kamer van Oost-zanen.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten: Dat wy by advijs ende goetduncken van onsen Gecommitteerde Raden / op 't versoeck ende aenhouden van Burgermeesteren / Schepenen ende Vroedtschappen van den Dorpe Oost-zanen / gheleghen in den Bailliuschappe van Kennemer-landt / om geoctroyeert te wesen / te mogen erigeeren eenen Wees-kamer / sulcx ende in voeghen / als by Ons met voorgaende advijs van den Hove Provinciael van Hollandt / Zeelandt ende Vrieslandt / den naest-lesten Augusti / anno vijfthien hondert negen-ende-tnegentigh / van Aelsmeer gheleghen onder den selven Bailliuschap gheaccordeert is ghweest / wy tot goede beleydinghe / regeeringhe ende administratie van de goederen der Wees-kinderen tot Oost-zanen / ten versoecke voorschreven / ende met advijse als boven gheordineert ende gestatueert hebben / ordonneren ende statueren by desen / dat voor ordonnantie van de Wees-kamer binnen Oost-zanen voornoemt / onderhouden ende achtervolght sullen worden de naer-volgende poincten / ende dit in allen saken / die voor datum van desen / niet en zijn in Rechte twistigh ghemaeckt / ratificerende ende approberende mede alle 't ghene conform de naervolgende poincten in Wees-kinderen saken ter voorsz Wees-kamer tot desen daghe toe is ghedaen.

I.

In den eersten / sullen Schepenen van 't voorsz Dorp / als in hun bedrijf Opper-vooghden van allen Weesen / van nu voortaen / jaerlijcks opten goeden Vrydagh kiesen ende ordonneren / drie bedaeghde goede Mannen / upt den rijckdom van 't voorsz Dorp / elcks ten minsten oudt twee-ende-dertigh Jaren / die 't Officie van 't Weesmeesterschap aldaer / totten goeden Vrydagh bedienen / ende den behoorlijcken eedt in handen van den Schout doen sullen / van hen selven daer inne te quyten naer vermoghen der Keuren: des en sal niemandt mette voorschreven dienste langher beswaert moghen wesen / als den tijdt van twee achter-volghende Jaren / noch en sal ghedurende den tijdt sijnes dienst / met ghene andere Officie ofte dienste belast werden.

De

II.

De Wees-meesteren sullen te veerthien daghen vergaderen in't Recht-huys/ omme alsdan op alle saken den Weesen aengaende/ te disponeren/ ende daer inne te voorsien sulcks ten meesten nut ende oorbaer van de selve sal bevonden werden te behooren/ des sullen Schepenen/ den selven Wees-meesteren/ op hun versoeck/ in alle saken hun Officie aengaende/ oock helpen raden/ ende tot 's Dorps kosten teghens alle overhoorighept voorstaen/ midtsgaders oock eenighe uptten haren deputeren/ die den plaetse van den Siecken ofte Absenten soo langhe bewaren/ tot dat het Collegie van Wees-meesteren/ weder vol is.

III.

Alle kinderen Vaderloos oft Moederloos/ ende beneden haer vijf-ende-twintigh Jaren zijnde/ werden hier Weesen ghenoemt/ die so lange oock onder de Wees-kamer ende hare Voogden blijven sullen/ tot datse volle vijf-ende-twintigh Jaren oudt/ oft getrouwt zijnde/ waer naer sy hun eygen Vooght sullen wesen/ ende hare goederen roerende ende onroerende/ selfs moghen administreren/ soo in 't koopen ende verkoopen/ als anders.

IV.

Van ghelijcken sullen voor Weesen gherekent worden/ alle dulle ofte uptsinnige Persoonen/ midtsgaders oock die by den Hove van Hollandt/ of den Bailliu ende Mannen van Kennemer-landt/ wettelijck met kennisse van saken/ omme heur-luyder prodigalitept/ oft andere ghebreken in vooghdye ghestelt zijn/ oft sullen moghen worden/ ghedurende soo langhe tot dat de voorsz gebreken cesseren/ ende sy-luyden gherehaibiliteert sullen wesen.

V.

Alle d'originele Brieven/ den Weesen toe-komende/ sullen ter Wees-kamer beneffens de bewijsinghe ghelevert/ gheregistreert ende bewaert moeten worden/ ende sullen Wees-meesteren met oock heuren Clercq/ der Weesen saken secreet houden/ ende niemant eenige Brieven ofte Copien van dien/ noch oock eenige Extracten van't Wees-boeck volghen laten dan die Wees-meesteren verstaen/ dat sulcks aengaet/ ende niet ghewepgert behoort te worden/ midts dat

die ghenen die eenighe Brieven licht / daer van oock sal gheven behoorlijcke recepisse.

VI.

Die langhst-levende Vader ofte Moeder / Stief-vader ofte Stief-moeder / sal ghehouden wesen den Kinderen van de overleden / ten overstaen van Vrienden ende Maghen van den verstorven zijde / ofte daer dies ontbrake / van een wettigh Vooght / by Wees-meesteren daer toe te ordonneren pertinente bewijsinge / ende verklaringe van hare goeden ter Wees-boecke te doen / binnen ses weken / ten ware daer eenighe excusen van heete sieckte / ofte anders waren / op peyne van twee-ende-veertigh stuyvers / ende voorts soo menighe twee-ende-veertigh stuyvers / als hy 't over de ses weken laet staen / midts dat dies onvermindert by merckelijcke ongehoorsaemheydt Wees-meesteren den wederspannighen den Schout overleveren sullen moghen / omme daer toe promptelijcken bedwonghen te werden by gijselinghe / ende de vordere middelen by de nieuwe ordonnantien der Heeren Staten opte executie van een feyt breeder aenghewesen.

VII.

De selve langhst-levende / hem binnen den voorsz ghepresigeerden tijdt / ten tweeden houwelijck wilde begheven / sal de Weesen in forma als boven moeten bewijsen / voor ende al eer hy in 't selfde tweede houwelijck sal mogen treden / op peyne als vooren. Ende waer 't sake dat hy quame te sterven sonder den kinderen bewesen te hebben / soo sullen de twee oudtste / naeste / ende bequaemste Vrienden / als eene van 's Vaders / ende eene van 's Moeders zijde / de bewijsinge van der Kinderen goeden ter Wees-kamer doen / binnen ghelijcken tijdt / ende op ghelijcke boeten als vooren: maer indien voor 't af-sterven van de langhst-levende / de Kinderen van de eene zijde bewesen waren / sullen twee de oudtste / naeste ende bequaemste Vrienden van den selven langhst-levende 't bewijs alsdan van de selve zijde doen / in forma / ende op de boeten vooren verhaelt.

VIII.

Indien de Weesen ter Wees-boecke staende / naderhandt noch eenighe goeden verstorven ofte aenquamen / sullen de Vooghden ghehouden zijn / de selve goeden mede ter Kamere over te brenghen / ende

ende op 't voorgaende bewijs te verhoogen / in forma ende opte constraincte als voren.

I X.

De overleden Vader / Moeder / oft andere / van de welcke de Weesen eenige goederen op komen / by testamente / oft andere dispositien / yet nopende de opsichte / regeeringe ende administratie der Weesen / oft haerder goederen ghedisponeert hebbende / 't zy met uytslage van den Wees-kamer / oft anders / sal 't selve mede binnen de ses weken by de langhst-levende Vader / oft Moeder / oft anderen / die de bewijsinge souden begeeren te doen / den Wees-meesteren aengedient / ende Copie auctentijck / van de selve dispositie gelevert moeten werden / op ghelijcke peynen als voren. Ende sullen de Wees-meesteren de selve dispositien haer effect / volghende des Overledens uyterste wille / laten sorteren / in de goederen van den Disponent / ten ware hem-luyden dochte de gheleghentheydt der saken / ende qualiteyt der Persoonen yet meer oft anders te vereysschen / 't welck staen sal tot discretie van Wees-meesters.

X.

Soo wanneer / nopende de regeeringhe ende administratie der Weesen / oft hare goederen / by den Overledens niet en is voorsien / daer sullen twee de oudtste ende naeste van des Overledens zijde die rechte Bloet-vooghden zijn / ende by faute van Vrienden ende Maghen / ende soo verre de selve eenighe wettighe excuse hebben / soo sullen de Wees-meesteren twee ghequalificeerde Persoonen uytte gheburte / ofte van goede kennisse van der Wesen ouders / totte vooghdye verkiesen / ende committeren moghen / welverstaende niettemin dat de vooghdye eerst komen sal op den Vader / oft Moeder / Grootvader / oft Groot-moeder / ende dat de Moeder oft Groot-moeder komende te verhouwelijcken / de naeste vrienden van des Overleden zijde op hun plaetse in de vooghdye succederen sullen.

X I.

Alle Vooghden soo wel die by Testamente ghestelt / als oock die ghestorven / oft by Wees-meesteren gheordonneert zijn / sullen ghehouden wesen hare op-ghelepde vooghdye te aenvaerden / ten ware sy hun met Rechte wisten te excuseren / 't welck sy ghehouden sullen zijn te doen voor Wees-meesteren / binnen veerthien dagen / naer dat

sy de

sy de kennisse daer van sullen hebben ghekreghen / omme daer op by de selve Wees-meesteren op 't spoedighste ghedisponeert te worden naer behooren / ende sullen Wees-meesteren / in Cas van Appellatie ende provocatie/dies niet tegenstaende by provisie/ander Vooghden moghen stellen / tot laste ende pericule van de onwillighen / soo verre hun excusen / oft Provocatie uytterlijck bevonden wordt / niet wettigh te zijn.

XII.

Die hem sonder excusen / oft boven eenighe appoinctementen in krachte van 't ghewijsde dinck onwillig maken / ende in ghebreke blijven / die vooghdye aen te vaerden / ende te bedienen / sullen verbeuren soo menighe weke / als hare onwilligheydt duurt / soo menighe twee-ende veertigh stuyvers / midts dat dies onvermindert by merckelijcke wederspannigheyt / die onwillighen by Wees-meesteren den Schout van Oost-zanen overgelevert sullen mogen werden / ten fijne als in 't sevende articule.

XIII.

Alle die ghene die vooghdye van Weesen hebben/ sullen gehouden wesen in handen van Wees-meesteren eedt te doen / omme den Persoon ende goederen hem betrout / getrouwelijck te bewaren ende regeeren / ghelijck sy-luyden ghehouden sullen wesen eens des Jaers tot believen van Wees-meesteren ter Kamere / in 't by-wesen van de Kinderen / naeste Vrienden / soo wel van 's Moeders als Vaders zijde / (soo men die naeste ghekrijgen kan) rekeninghe / bewijs ende reliqua te doen / van hare handelinghe ende administratie / ende soo verre de selve Vooghden van Wees-meesteren weghen daer toe vermaent oft gheciteert zijnde / ter gheprefigeerden tijdt / niet en compareerden / sullen t'elcken reyse dat sy in ghebreke blijven / ende niet en compareren / verbeuren twee-ende-veertigh stuyvers / ende dies onvermindert by merckelijcke overhoorigheydt / staen tot vordere constraincte van 't voorsz sevende artijckel.

XIV.

De Wees-meesteren en sullen gheen leges ghenieten / van eenige bewijsinghe ofte uytsettinghe van penninghen / noch oock van eenighe rekeninghen te sluyten / oft eenighe andere saecken hun Officie aengaende / maer sullen alles ter liefde / nochtans sonder hare schaden/

den/ bedienen/ onverminderdt den Clercq die sy ghebruycken sijn behoorlijck salaris/ tot discretie van Wees-meesteren.

XV.

Waer 't dat soo de langhst-levende Vader oft Moeder/ in de bewijsinge sijner oft haerder Kinderen belooft hebbende/ de selve voort jaerlijcks inkomen (onverminderdt 't capitael goet) groot te maken/ ende tot heure mondighe Jaren t'onderhouden/ daer naer quame te overlijden/ al eer de voorsz beloften voldaen waren. In sulcken gevalle/ sal den nae-gelaten boedel van de voorsz langhst-levende/ van de selve beloften ontslaghen zijn/ midts by de voorsz Kinderen hare bewesen capitael ontfanghende/ ten ware in de bewijsinghe ter contrarie ware bevoorwaert.

XVI.

Oock by soo verre de Wees-kinderen by den ghenen/ diese aengenomen hebben groot te maken/ oft daerse voor eenen tijt by besteedt zijn/ niet onderhouden/ ghestiert ende gheleert en worden/ als 't wel behoorlijck is/ soo sal men de selve Kinderen met raedt ende advijse van Wees-meesteren elders mogen besteden/tot koste ende laste van den genen die in 't onderhouden verbonden zijn/ de welcke daer voor sullen moghen werden aenghesproken ende ghe-executeert.

XVII.

Soo wie eenighe penninghen van Weesen op renten onderhoudt/ ofte neemt ('t welck buyten advijs ende consent van Wees-meesteren niet en sal moghen gheschieden) die sal daer van renten gheven teghens den penningh sesthien/ vry gelt sonder eenighe kortinge ter werelt/ niet teghenstaende eenighe Placcaten ofte Ordonnantien/ oock niet eenighe clausulen derogatoir ter contrarien disponerende/ midts daer vooren oock by ende beneffens den principalen Debiteur ghestelt sullen worden twee suffisante borghen/ hebbende binnen den bedrijve van Oost-zanen/ leggende erve/ 't welck sy daer vooren boven 't generael verbandt haerder Persoonen ende goederen/ mede specialijck sullen verbinden met renunciatie der Beneficien Ordinis divisionis & excussionis, disponerende respectivelijck/ dat men den Borghen niet en mach aenspreken/ in Recht roepen/ noch executeren voor ende al eer de principael Schuldenaer/ende sijne goeden ten vollen ghe-executeert ende ghediscusseert zijn/ midtsgaders dat men

ghehouden is der schulden over den Borgen te plissen / als sy alle gelijck solvent zijn.

XVIII.

De Wees-kinderen tot hare mondighe Jaren / oft houwelijcken staet ghekomen zijnde / sullen haer-luyder penninghen alsdan ten langhsten binnen 's Jaers den Debiteurs ende Borghen opseggen moeten / omme binnen ses weken nae de opsegginghe gelost te worden / ende sal ghelijcke opsegginghe ter instantie der Vooghden oock ghedurende der Weesen onmondigheydt moghen gheschieden / met advijs ende consent van Wees-meesteren.

XIX.

De ses weken omme wesende / sullen die voorsz Debiteurs ende hare Borghen ghehouden wesen het Capitael mette onbetaelde verloopen van dien / naer advenant den tijdt op te brengen / op pene / dat teghens yeghelijck van hun in 't gheheel geprocedeert / ende de hypoteken daer voorzen ghe-executeert sullen mogen werden / midts d'eene betalende d'ander ghevrijdt sal wesen / ende midts dat de Borghen / ofte een van beyden voor den principael betalende / 't Recht der Weesen mede directelijck sullen over hebben / teghens den principale ende mede-borge.

XX.

Des sullen den Debiteurs / eenighe penningen op renten hebbende / de lossinghe oock niet moghen doen / dan midts ter Wees-kamer van gelijcke ses weken te vooren opsegginge doende / op dat de hooftsomme niet ledigh gehouden werde / maer in tijts weder ten profijte ende meeste versekertheyt der Weesen beleyt souden mogen werden.

XXI.

De constitutien der renten / oft anderen verbanden voor Weesmeesteren / ten behoeve van eenighe Weesen ghedaen / sullen van gelijcke kracht zijn / ende ghehouden werden / als oftse voor Schout ende Schepenen van Oost-zanen geschiedt waren / ende sulcks oock voorganck ghenieten voor jongher verbanden.

XXII.

Ghene Vooghden ofte Administrateurs / en sullen der Weesen goe-

goederen verkoopen / ofte andersins vervreemden / dan met kennisse van Wees-meesteren / ende om wettighe redenen in Rechte ghefundeert / ghelijck sy oock ghene Processen / ofte Recht-vorderinghen en sullen mogen aennemen / ofte sustineren dan met advijs ende consent van Wees-meesteren / uytghesondert het ordinaris vervolgh van renten / pachten / huyren ende bekende schulden / op pene van nulliteyt / ende van selfs de kosten ende schaden te moeten draghen.

XXIII.

Alle contracten ofte verbanden aenghegaen by Weesen / oft anderen onder de Wees-kamer staende / sonder authoriteyt van Wees-meesteren ende hare Vooghden / sullen wesen ende ghehouden werden nul ende van onwaerden / noch en sal gene prescriptie teghens hen-luyden plaetse hebben / soo langhe sy van de Wees-kamer ende uytte vooghdye door 't houwelijck / mondighe Jaren / oft anders niet ontslaghen en zijn.

XXIV.

Wees-meesteren sullen macht ende authoriteyt hebben / omme van de gheschillen voor hen-luyden uytstaende / eedt te nemen / tuyghen te hooren / ende appoinctement te gheven. Ende soo verre d'een oft d'ander van partyen hen by 't appoinctement van Wees-meesteren beswaert vondt / sal de selve sake vermoghen binnen twintigh dagen te betrecken voor Schout ende Schepenen / oft by faulte van dien / sal 't selve appoinctement sijn voortganck hebben / ende by den Gherechte van Oost-zanen ghe-executeert worden / als oft by den Gherechte selfs ghewesen ware / des indien het betrocken appoinctement van Wees-meesteren / by vonnisse van Schepenen van Oost-zanen werde geconfirmeert / oft dat die betrecker het vonnisse aldaer werde verlore / soo sal de selve weder verbeuren twee-en-veertigh stuyvers.

XXV.

Alle de boeten uyt eenighe saken boven vermelt / komende te vervallen / sullen gaen ende komen voor d'eene helft / ten behoeve van den Schout van 't voorsz Dorp / ende d'ander helft van den Armen. Ontbieden ende bevelen daeromme / den Stadthouder / President / ende Raden vanden hoogen ende Provincialen Raden vande voorsz Landen / den Schout ende Gherechte van Oost-zanen / ende allen onsen Officieren ende Justicieren / ende allen anderen / die desen aen-

gaen sal / hen nae den inhouden van desen te reguleren / doende cesseren alle verhinderinghen ter contrarie. Ghegheven in den Haghe / onder 't groote Zeghel van den Heeren Staten hier aen ghehangen / den derthienden Januarij anno sesthien hondert ende vier: Ende was beteкent I. van Oldenbarnevelt. Lagher stondt gheschreven /

Ter Ordonnantie van den Staten, &c.

Sententie van de Heeren Ghecommitteerde Raden van Hollandt, tusschen den Visschers ende Regenten van Oost-zanen.

ALsoo by de ghemeene Visschers van Sanerdam / in den banne van Oost-zanen Requiranten ter eenre / gesustineert wierde dat de Wateringh, Twiske, de Kock-sloot ende de Braecken, in den banne van Oost-zanen / vrye publijcque wateren souden wesen / oft waren / om vry te moghen visschen. Daer over sy ghetoghen wesende voor de Ghecommitteerde Raden van de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / ende Burghermeesteren ende Regeerders van Oost-zanen ende Sanerdam aen de Oost-zijde / Gherequireerdens ter andere zijde / hun-luyden aldaer ghevolght. Waer uyt by de Gecommitteerde Raden van Staten sententie ghepronuncieert es / gelijck hier nae geschreven staet: De Ghecommitteerde Raden, van de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / ge-examineert hebbende het Proces communicatoir / voor hare Ed. Mog. hangende / tusschen die ghemeene Visschers van Sanerdam / in den banne van Oost-zanen ter eenre / ende Burgermeesteren ende Regeerders van Oost-zanen / ende Sanerdam aen de Oost-zijde / Gherequireerdens ter andere zijde / midtsgaders die stucken by de Gherequireerdens tot voldoeninge van de interlocatoire sententie van hare Ed. Mog. van den negenden Januarij sesthien hondert vier-en-twintigh voorleden gheproduceert. Terminerende het proces ten principalen / ontsegghen die Requiranten haren eysch ende conclusie / op de Gerequireerdens ghedaen ende ghenomen / verklarende de Requiranten ongefondeert / omme in de wateren van de Gerequireerdens te mogen visschen / compenseren de kosten om redenen. Gedaen in den Hage / den 27 Februarij 1624. Wat lagher stondt / Ter ordonnantie van de Gecommitteerde Raden / ende was ondertekent C. vander Wolf.

Ac-

Accoort, ghemaeckt by de E. Heeren Burgermeesteren van Purmerent, Purmerlandt ende Oost-zanen tot bewaringhe van de oude landen.

OP huyden den vijfden Augusti anno sesthien hondert vijf-entwintigh / zijn by malkanderen op den Stadthuyse der Stede Purmerent vergadert gheweest / de E. Pieter Heyndericksen de Ionghe, Ian Corneliisz, ende Dirck Pouwelsz Houtkooper, Burghermeesteren der selver Stede ter eenre / Symon Iansz Duyfs, ende Claes Fransz, Burghermeesteren tot Purmer-landt / geassisteert met Aelbrecht Corneliisz, ende Pieter Dircksz, hun-luyder by-gheboeghde adjuncten ter andere / Dirck Dircksz Burghermeester van 't Kalf / ende Dirck Pietersz, Burghermeester tot Oost-zanen / by haer hebbende / ende ghesterckt wesende met Cornelis Iansz Hilles, Dirck Vrericksz soon, ende Outgert Luyts soon, Ghecommitteerdens ter andere zijden / ende hebben die voorsz Comparanten / Ratione Officij, soo voor haer selfs / als door last van hunne respective Regeerders / onderlinghe t'samen gheconcipieert / gemaeckt / ende midts dese besloten sekere accoorde / tenderende tot bewaringhe van de oude Landen / ten fine de selve door de opmalinghe van de Wormer ende andere hooge wateren / naemaels niet komende te inonderen / te weten / ende in manieren nae-volgende: Als namentlijck / dat de bedichtinge sal beginnen op den ouden Dijck van Purmerent tot aen Neck / ende voort over de landen met een goede suffisante Kade / by den Wormer ringh-sloot / langes aen de ban-scheydinghe van Purmerlandt / ende alsoo wijders / tot de ban-scheydinghe van Oost-zanen / midtsgaders voort van Purmer-lander-ban west op nae 't Kalf / tot de Schinckel-dijck / streckende 't selve daer op aen den hooghen Zeedijck van Saerdam met expressie / van yder partye sijn Dijck / jae oock de nae-volghende Sluysjes tot water-keeringe sal maken / ende gedurende 't accoort onderhouden / elcks in sijn ban / op sijne kosten / sulcks alwaer den Schinckel-dijck te laegh bevonden werdt / sullen partyen ter weder zijde voorsz / de selve verbeteren ende verhooghen nae behooren / als verhaelt is; ghelijck mede de Heeren van Purmerent ter eenre voorsz Necker-dijck sullen doen. Dat oock niemant in de voorsz Dijck / ofte bedichtinghe een gat oft deur-vaert sal moghen maecken / oft de selve sal aldaer ghehouden wesen / een Schut-

sluys ofte Verlaetgen te leggen / tot bequame deur-vaert ende schutinge. Dat voorts partyen ter eenre het Sluysgen by west naest de voorsz Stadt gheleghen (soo sy-luyden 't selve open begeeren te houden) sullen maken tot een Schut-sluysgen / voor Mey naest-komende. Item / dat mede die van Purmerent ende Purmer-landt / t'samen nae Deyms tale ghelijck / met den eersten sullen legghen / een duycker in de Purmerlander ban / in den dijck nae Ilpendam gaende / van twaelf voeten wijdt / den sloot daer vooren komende / twintigh voeten wijdt / sal strecken tot 't Dwars-water toe / ende doorgaens diep wesen een voet onder de drempel van de voorsz Duycker. Dat voorts die van Purmer-landt geen Vis-dammen mogen hebben in de Gors-sloot / die de uytwateringhe van de voorsz Duycker / eenighsins sullen moghen verhinderen. Ende sullen mede die van Oost-zanen voorsz / ghehouden wesen hunne Vis-dammen in Twiske legghende / met den eersten in de door-vaert wijdt te maken seventhien voeten ende een half / souder dat de selve bevist / ofte met eenige middelen verspert moghen werden / met expressie / dat partyen met den eersten sullen procederen / tot voltreckinghe van hare Dijckagie / elcks in sijn ban / over welcke oock elcks sijn Schouwe sal hebben. Aengaende de Val-deuren / in de voorsz Sluysges werden op ghedaen / Sinte Andries, ofte den lesten November / ende wederom ghesloten Sinte Pieter, den twee-en-twintighsten Februarij / of ten ware dat men door de over-hooghte van water bevondt / zaet op den velde staende / daer door ghedruckt te zijn / in welcken geval / die Klagers daer over ghehoort / Partyen daer inne sullen met goede discretie voorsien / tot bewaringhe van 't zaedt / ende Polder / onder de voorsz bedichtinghe gheleghen / ende ghecomprehendeert. Dat voorts dese ghemaeckte conditie ende accoorde / niet sal moghen ghebroken / verandert / vermindert / noch vermeerdert werden / dan met volle consent ende toe-draginge van de drie partyen voorsz. Doch soo yemant in sijn ban ghebreckelijck bevonden werde / dese gheconcipieerde bedichtinghe te onderhouden / dat alsdan de ander ghegraveerde partye / ofte partyen vermoghen sullen / daer over hunne klachten te doen / aen de selve ghebrekighe partye / oft aen den Dijck-graef / in wiens Jurisdictie 't ghebreck mochte vallen : Ende indien de faute binnen acht daghen / nae de respective receptie ofte klachte niet ghebetert en werde / in behoorlijcke forme / sullen alsdan die in gebreken bevonden zijn / aen den Dijck-graef t'elckens verbeuren vijftigh stuyvers / ende aen den Armen van de drie voorsz plaetsen / te samen dertigh

dertigh Carolus guldens/blijvende evenwel dese accoorde in sijn geheel / tot volkominghe van allen welcke voorsz es/ partyen hinc inde belooft hebben / ende belooven midts desen / 't selve na te komen/ ende stricktelijck te onderhouden / voor soo veel elcks aengaen mach/ onder alle verbande van Rechts weghen daer toe staende / ende behoorende / alle dingh ter goeder trouwen / ende sonder bedrogh. t'Oirconde zijn hier af ghemaeckt / drie alleens-luydende Acten/ ende by de voorsz Burgermeesteren valide ondertekent/ daer van elcks eene helft / in kracht ende waerheydt/ soo daer een ofte twee verloren mochte werden / sal de derde geloof meriteren / als oft sy alle drie behouden waren. Actum anno & die ut supra, ende was met verscheyden handen ondertekent / P. Heyndericks de Ionge, Ian Cornelissen, Dirck Pouwelsz Aecker, Symon Iansz Duyfs, Claes Fransz soon, Dirck Pietersz, Dirck Dircksz, ende I. W. Sydtwint Secretaris.

Octroy op 't visschen in Oost-zaner ban.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslant/ representerende de Staten van de selve landen; Doen te weten: Hoe dat ons vertoont is/by Burgermeesteren ende Vroedschappen van Oost-zanen ende van Saerdam aen de oost-zijde / hoe dat sy Supplianten omme te verhoeden/ de groote ende merckelijcke ongheregheltheden van hare Inghesetenen / in 't bevisschen van de wateren in den voorsz banne gheleghen / van ons hadden gheobtineert verscheyden Octroyen / daer by eenighe ordre was ghestelt geweest / op 't bevisschen van de selve wateren / doch wesende de selve Octroyen onder verscheyden pretexten/ van tijdt tot tijdt geilludeert. Hadden sy Supplianten dien aengaende / genomen naerder Resolutie / daer by sy vry wat ghewecken zijn / van den inhouden van de selve Octroyen / ende opte selve Resolutie van ons verkreghen Acte/ daer by alle ende een yeghelijck / die 't selve raken ofte aengaen soude moghen / belast was dat sy den Supplianten/ van de voorsz Resolutie / ende alle d'articulen ende inhouden van dien / rustelijck / vredelijck ende volkomentlijck souden laten ghebruycken / op peyne ende boete daer op ghestatueert / te achterhalen ende executeren/ volgende de selve Resolutie/ waer naer sy Supplianten de voorsz Resolutie ende Approbatie / behoorlijcken hadden gedaen / publiceren / namentlijck / dat de selve effect sorteren ende standt grijpen soude / voor den

tijdt van t'wee naest-volghende Jaren / ende dat sy bevonden henluyden goede meyninghe ende intentie niet wierde nae-ghekomen / ende dat oock eenighe articulen wat dienden verandert / hadden gesamentlijck goet ghevonden / van nieuws te resolveren / 't gunt hier naer volght: Ons versoeckende / dat wy de voorsz Resolutie wilden goet vinden ende approberen / ende eenen yegelijcken lasten ende ordonneren hem daer nae te reguleren. Soo ist, dat wy de sake ende versoecke voorsz / overgemerckt nae rijpe examinatie van de voornoemde Resolutie / ende hier op al vooren ghehadt het advijs / van die van onse Kamere van de Rekeninghe van den voorsz landen / gheneghen wesende ter bede van de Suppliantén / de voorsz Resolutie goet ghevonden / gheagreert ende gheapprobeert hebben / vinden goet / agreren ende approberen midts desen / sulcks als hier naer volght: Dat niemandt buyten die Jurisdictie van Oost-zanen woonende / tot eenigher tijdt hem sal vervorderen in den voorsz banne te visschen / op boete van Schuyt / Want / Kaer / ende de gevangen Vis / ende yder Heef de boete van thien Kennemer ponden / voor elcke reyse te verbeuren / midts dat de boete / by 't voorsz Artijckel ghestatueert / in't regard van die van Purmerende niet excederen en sullen den contracte / by de voornoemde van Oost-zanen / met Burgermeesteren ende Regeerders der voorsz Stede van Purmerende ghemaeckt. Item, dat die Inwoonders van Oost-zanen ende Saerdam mede niet en sullen mogen visschen met loopend Want / als alleen van den vijfthienden Novembris af totten eersten April / ende dat met sulck Want / als het haer belieft / uytghenomen een Schrob-net / 't welck nimmermeer vry sal zijn / ende niet in 't ghezaeyde / ghehoude oft gebouwde landt / ende dat de Visscher gheen rebelheydt sal moghen gebruycken / met korven ofte andere staende Want / te beschadighen / palen opte winden / ofte roeten te maecken / opte hooghste boeten. Item, dat een yder sijn eyghen water sal mogen bevisschen / met sulck Want als 't hem belieft / uytgesondert een Schrob-net / dat nimmermeer vry sal zijn; mitsgaders dat een Vader ende Moeder haer kinderen / ende de kinderen haer Ouders / ende voorts Broeders ende Susters / malkanderen moghen veroorloven / in haer Water vry te moghen visschen / met sulck Want als sy sullen verstaen / uytghesondert het Schrob-net / midtsgaders mette Heef in sijn water te mogen heven / op het landt te loopen / ende op gheen ander luyden landt te moghen heven / alsdan in de Schuyt te moeten blijven / als 't in de vrye tijdt is te visschen: maer dat alles by daegh-sonne-schijn / ende niet

niet by nacht / als mede die Buren half water hebben / ſullen malkanderen vryheydt moghen geven / uytgeſondert dat die huurman / die macht niet ſal moghen hebben / omme vryheydt te gheven / maer alleen den Eygenaer. Voorts / dat den Verhuurder ende Huurder in het landt / dat hy verhuurt ofte gehuurt heeft / malkanderen mede ſullen moghen vryheydt om te viſſchen gheven. Item, dat men niet tuſſchen die zaep-landen ſal moghen viſſchen / om die ſchuyt mette haeck voort te halen / ende in 't landt te ſlaen: maer ſullen moeten met een lijn palmen / ofte met een windt winnen. Voorts / dat die van Sanerdam in den verboden tijt / te weten / van den eerſten April af totten vijfthienden November toe / by Ooſten die wateringh met gheen droogh / noch nat loopend Want / ſullen mogen varen / often ware dat hy eygen landt by Ooſten de wateringh hadde / 't welck hy ſal vermogen te viſſchen; maer ſo hy vrienden tot Ooſt-zanen heeft / als voorſz ſtaet / ſullen hem mogen vryheydt gheven / midts dat den vriendt van Ooſt-zanen / by ſijn vriendt van Saerdam die hy vryheydt heeft ghegheven / ſelfs ſal moeten preſent weſen. Item, dat mede die van Ooſt-zanen in den verboden tijdt / met gheen droogh ofte nat loopend Want be-weſten de wateringhe ſullen moghen varen / in voegen als boven / ten ware datſe het ſelve Want wilden laten tanen oft vermaecken / ende gheen meerder ghereedtſchap van Viſch-want by hem hadde om te viſſchen / 't ſelve ſal vry zijn. Item, dat niemandt met ſijn Segen oft Kuyl op de kant van de Meer / voorts aen Achter-zaen / Poel / ofte Wormer / oft alle buyten landen / ſoo verre den banne van Ooſt-zanen ſtreckt / niet ſullen trecken ofte op-halen / op de boeten als voren. Item, dat hem niemandt ſal verborderen in de onvrye tijdt / te ſchaeckelen in den Achter-zaen / Kuyl / Poel / ende Enghe-wormer / teghens de wallen omme het riet niet te verderven / ende te diſtribueren / op peyne ende boeten als voren. Item, dat niemandt in den banne van Ooſt-zanen woonende / niet meer als met thien Fuycken in den verboden tijt ſal mogen viſſchen. Item, ſoo yemandt van den Schout bekeurt / ofte achterhaelt werdt / die teghen deſen Octroy ghedaen hadde / het zy dat hy in den banne van Ooſt-zanen woont / ofte daer buyten / dat hy ſal verbeuren Schuyt / Want / Kaer / ende de ghevanghen Viſch / daer-en-boven een boete van een Seegenaer oft Kuylder / oft met een Schrob-net / ende andere Want / als Schaeckels / Heeven ende anders. De boeten boven Schuyt / Want / Kaer / ende ghevanghen Viſch / yder Heef noch thien Kennemer ponden / ende dat die boeten gheinnet ende ge-

executeert sullen werden / by Schout ende Schepenen tot Oost-zanen. Item, dat de bekeuringhe ende achterhalinge by een yder buurman van Oost-zanen / ende aen de Oost-zijde van Saerdam / sal moghen ghedaen werden / ende voor standt sal ghehouden werden / als oft het van den Schout selfs ghedaen ware / midts dat die Schout een derde-part van de boeten sal genieten / daer hy niet present is geweest / ende de Bekeurder de twee derde parten / voor welck derde part de Schout d'executie sal moeten doen. Item, dat de SuppliantEn een ofte meer Mannen neffens den Schout sullen mogen stellen / nae de ghelegentheydt vereysschen sal / soo 't haer goet duncken sal / met meerendeel van stemmen. Ende ten eynde de Suppliaanten het effect van de voorschreven Resolutie moghen ghenieten / als nae behooren / midts hebbende dese Resolutie / als oock de voorgaende Octroyen / ende concessien by ons desen aengaenden / ghegheven / geen plaetse in / nochte over de publijcque wateren / die oock in de voorgaende Octroyen ge-eximeert zijn. Lasten wy allen ende eenen yder die de selve raken / ofte aengaen sal moghen / dat sy die Suppliaanten van de voorschreven Resolutie / ende alle de Articulen ende Inhouden van dien / rustelijck / vredelijck ende volkomentlijck laten ghebruycken / op de peyne ende boeten daer by ghestatueert / te achterhalen / ende te executeren / volghende de selve Resolutie / cesserende alle belet ende wedersegghen ter contrarie. Ghegheven in den Haghe / onder onsen grooten Zeghele hier aen ghehanghen / den seventhienden Julij sesthien hondert acht-en-twintigh / ende was ondertekent / I. de Wassenaer. Op de Plijcque stont / Ter ordonnantie van de Staten. Betekent C. vander Wolf, ende was onder uyt hanghende aen een dobbel francine staerte een groot Zeghel van rooden Wasse. Naer collatie met den principale / accorderende bevonden op den neghenden October anno sesthien hondert een-en-vijftigh. By my I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Reglement, tot voorkominghe ende verhoedinghe van't prophaneren des heylighen Sabbath-daeghs, binnen Oost-zanen ende Sanerdam aen de oost-zijde van de Sane.

COPYE.

DE Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt: bericht werdende / dat de Herberghen binnen Oost-zanen ende Sanerdam / seer wer-

werden misbruyckt laet inder nacht/oock mede des Sonnendaeghs/ soo voor als naemiddaeghs onder de Predicatie. Waer door niet alleen veele Mannen ende jonghe luyden tot hare schaden / ende ruine van haer selven / hare Huys-vrouwen ende Kinderen werden ghedebaucheert / veele goede luyden ontsticht / maer den Sabbath des Heeren gheprophaneert ende ontheylight. Hebben goet gevonden/ dat daer inne by behoorlijcke ordre sal werden versien / ende dien volghende / gheauthoriseert ende gelast / authoriseren ende lasten midts desen / Burghermeesteren ende Regeerders van Oost-zanen ende Sanerdam voornoemt/ dat sy alle Waerden ende Waerdinnen/ ende eenen yder sullen moghen interdiceren ende verbieden / eenighe Gasten binnen haren Huysen en Logijsen ofte Herberghen des morghens ofte des nae-middaeghs / onder ende ghedurende de Predicatie te tappen / 't zy Bier / Wijn / Brandewijn / Tabacq ende diergelijcke. Ende dat sy meden/ gheene Gasten binnen haer Huysen/ ofte Huysinghen / ofte Logijsen / tot ghenen tijden sullen moghen setten/ ofte houden/ naer de klock neghen uren 's avonts gheslagen sal zijn/ ofte oock de selve na den voorsz tijt/ eenige Wijnen/ Bieren / Tabacque / ofte andere dranck te leveren / op de boete van ses Heeren ponden gelts/ by de Waerden ende Waerdinnen te verbeuren. Ende op de boete van twee ghelijcke ponden / by de Gasten ende Taegh-ghenoots (uytghesondert den door-reysenden Man / ende alsser eenighe verkoopinghen in 't openbaer zijn ghelepdt) te verbeuren. Ende dat sy voorts mede sullen mogen verbieden/ dat niemandt voortaen t'sijnen huyse / de jonghe luyden moghen ophouden/ omme met Caerten te spelen/ Tabacq ende Brandewijn te drincken : op ghelijcke boeten van ses ponden als vooren / t'elckens als bevonden sal werden / contrarie 't voorsz verbodt ghedaen te zijn / t'appliceren de selve boeten/ voor een derden-deel ten profijte van den Schout aldaer/ende de twee andere deelen / ten behoeve van den Aenbrengher/ ende van den Armen / elcks voor de helft. Lastende een yder / die desen soude mogen aengaen / hen daer nae te reguleren. Ghedaen in den Haghe / onder 't kleyne zegel van den Heeren Staten voornoemt/ den tweeden October sesthien hondert een-en-dertigh. Wat lager stondt/ Ter ordonnantie vande Staten voornoemt/ende was ondergetekent C. vander Wolf. Ende was onder op 't spatium ghedruckt een zeghel van rooden Wasse. Naer collatie is desen met den principalen (die op papier gheschreven was) accorderende bevonden/ desen eersten October 1651. By my / I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Octroy, van de verkiesinghe der Wet-houderen, in den Banne van Oost-zanen.

COPYE.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt/ representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten: Hoe dat ons vertoont es/ by de Vroedtschappen ende Regenten van den Dorpe van Oost-zanen/ende Saerdam aen de Oost-zijde/ dat sy Supplianten langhs soo meer bevonden merckelijcke disordre ende confusie in hare regeeringhe/ overmidts door een quade oude ghewoonte de voorsz Regeerders/ in te groote ghetale waren/ als zijnde een-en-dertigh Vroetschappen/ seven Schepenen/ ende vier Schot-vangers/makende t'samen twee-en-veertigh Persoonen: oock mede dat men niet ghewoon was de voorsz een-en-dertigh Vroedtschappen te be-eedigen: maer dat die werden uyt de Gemeente verkoren/ ende dat sy vergadert wesende/ de eenen dagh dickwils het stemden/ 't gunt by eenighe 's anderen daeghs wederom gherevoceert wierde/ in der voeghen/ dat de regeeringe van den voorsz Dorpe gheschiede met merckelijcke ongheregeltheyt/ende dat noodigh was dat daer inne met beter ordre soude wesen voorsien. Soo ist, dat wy de sake ende versoecke voorschreven/ over-gemerckt/ al vooren hier op ghehadt het advijs van den President ende Raden van den Hove Provinciael van de voorsz lande/ ende nae rijpe deliberatie/ de Supplianten/ uyt onser rechter wetenschap/ absolute ende souveraine macht geconsenteert/ geaccordeert ende gheoctroyeert hebben/ consenteren/ accorderen ende octroyeren de selve midts desen/ de poincten hier naer volghende: Te weten/ eerst dat de Schepenen van Oost-zanen ende Sardam by de af-gaende Schepenen/ midtsgaders by de Burghermeesteren ende sekere Vroedtschappen/ by hem te assumeren/ verkoren/ ende voorts be-eedight te sullen werden naer ouder gewoonte/datter in plaetse van een-en-dertig Vroedtschappen/ die aldaer voor dato van voorgaende Octroyen zijn gheweest/ alle Jaren in de weke voor Paesschen/ by Burgermeesteren ende Vroedtschappen verkoosen sullen werden/ vijfthien eerbare gequalificeerde Persoonen/ uytte rijckste/ vroedtste ende bequaemste van heure Ghemeente/ die Vroedtschap sullen wesen/ ende 't selve Officie op behoorlijcken eedt/ die sy ghehouden sullen zijn te doen in

handen

handen van den Schout van Ooſt-zanen / bedienen ſullen / niet teghenſtaende de Vroedtſchappen / tot noch toe niet be-eedight en zijn gheweeſt / daer van de acht tot Ooſt-zanen / ende de ſeven tot Saerdam woonachtigh ſullen moeten weſen. Item / dat de voorſchreven Vroedſchappen met Schepenen van Ooſt-zanen/ in plaetſe van haer Schot-vanghers / die te vooren 's Dorps ſaken bewaert hebben/ voorts aen alle Jaren verkieſen ſullen / vier Burgermeeſteren / die by den Schout van Ooſt-zanen in 't aennemen van haer Officie/ mede be-eedight ſullen werden / ende 't Officie van Schot-vangher met eenen bewaren / die van hare luyden adminiſtratie in 't exerceren van heuren voorſz tijdt gehouden ſullen weſen / voor de voorſz Schepenen ende Vroedtſchappen/ te doen behoorlijcke rekeninge/ bewijs ende reliqua heurder ontfangh ende uyt-gheven / ende voorts dat de helft van de voorſz Vroedtſchappen / alle twee Jaren by den Collegie van Burghermeeſteren ende Vroedtſchappen verſet / ende andere in plaetſe van de af-gaende geſurrogeert / ende by den Schout be-eedight ſullen werden. Dat Burghermeeſteren alle Jaren by de voorſz Vroedtſchappen ende Burghermeeſteren mede verſet / ende die nieuwe aenkomelinghen/ mede be-eedight ſullen werden / ende ghelijcke macht ende laſt hebben / als d'oude / midts datter t'elcken verkieſinghe ten minſten een oudt Burghermeeſter ſal blijven / met alſulcken verſtande / dat niemandt van de Burgermeeſteren langer als twee Jaren ghecontinueert ſal werden / gelijck mede uyt het getal van de voorſz Schepenen / die alle Jaers af-gaen / ende plachten te veranderen/ twee Schepenen ſullen blijven dienende noch voor een Jaer / ſonder langher / te weten / een in Ooſt-zanen / ende een in Sardam/ tot de verkieſinge toe van Burgermeeſteren ende Vroedtſchappen voornoemt. Dat oock Schepenen uyt de Vroedſchappen/ ſoo wel als uyt de Gemeente ſullen mogen werden verkooſen. Ende dat Schepenen met den Schout Juſtitie ſullen adminiſtreren/ſchouwen ende keuren met dat daer aen kleeft/maken. Item/ dat in 't verkieſen van Burghermeeſteren ende Vroedtſchappen / 't welck gheſchiedt op Palm-ſondagh / de Schepenen mede ſullen moghen compareren/ende aldaer mede helpen ſtemmen ende reſolveren/ſoo wanneer de verkieſinghe van Burghermeeſteren ende Vroedtſchappen ſal zijn ghedaen / ſal de verkieſinghe van Schepenen die alſdan mede gheſchiedt / gedaen werden / ende gheſchieden / by de oude Schepenen ten overſtaen van vier Burghermeeſteren / ende vier van de Vroedtſchappen die daer toe uyt de gemeene Vroedſchappen te com-

mitteren. Item / dat de twee Burghermeesteren / de Vroedtschappen sullen moeten verdaghen door een Bode / by den Collegie ende Vroedtschappen daer toe te stellen/soo dickmaels ende menighmael/ tot alsulcken tijde ende plaetse / als hen-luyden dat tot Dorps oirbaer goet duncken sal. Ende sullen de Vroedtschappen / alsoo verdaeght zijnde / ghehouden wesen ter ghestelder tijdt ende plaetse te compareren / ende daer blijven tot datse by Burghermeesteren veroorlost werden: oock mede haer advijs ende stemmen te gheven op't ghene haer-luyden in alle saken 't Dorp ofte Ghemeente in 't geheel ofte deel aengaende/ voor-ghedraghen sal werden / op peyne van een halve gulden voor den Armen te verbeuren/ ten ware de groothevdt ende gheleghentheyt van de sake meerder peyne bereyschte / 't welck sal staen tot discretie van Burgermeesteren / ende 't meerendeel van Vroedtschappen. Ende lestelijck / dat 't ghene by de meeste stemmen van Burghermeesteren ende Vroedtschappen in alle saken ghestemt sal werden / by het minderdeel/ die contrarie ghestemt souden mogen hebben / ende oock by de Gemeente van Oost-zanen ende Saerdam voorsz ghevolght / voldaen ende gheobedieert sal moeten werden. Ende ten eynde de Suppliantén desen onsen consente / octroye ende accoorde moghen ghenieten als naer behooren. Lasten wy allen ende een yeghelijcken die desen sal moghen aengaen / hen naer den inhouden van desen punctuelijck te reguleren. Ghedaen in den Haghe / onder onsen grooten Zegele hier aen ghehanghen / opten twintighsten Januarij / in 't Jaer ons liefs Heeren eenighen Heylandts ende Salighmakers duysent ses hondert twee-en-dertigh. I. de Wassenaer vt. Op de Plijcke stondt / Ter ordonnantie van de Staten. Gheteyckent C. vander Wolff. Ende was onder uyt hangende een groot Zeghel van rooden Wasse aen een dobbele francijne staerte. Naer Collatie is desen met den originelen Octroye accorderende bevonden opten sesten October anno sesthien hondert een-en-vijftigh. By my I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Co-

Copye-Octroy,

Waer by die van de Ooſt-zijde van Sanerdam werden gheauthoriſeert, een Wees-huys te mogen oprechten, ende van de verkochte onroerende goederen, in haren Ban ghelegen, ende hare Ingeſetenen toe-komende, te mogen heffen een duyt van de gulden; mitſgaders met alſulcke verdere vrydommen en exemptien als andre Gods ende Wees-huyſen genietende zijn.

DE Ridderſchap, Edelen ende Steden van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt/ repreſenterende de Staten van den ſelven lande; Doen te weten: Hoe dat ons vertoont is/ by Burgermeeſters/ Schepenen ende Vroedtſchappen van Saerdam in Water-landt/ dat ſy Supplianten bevonden overmidts de teghenwoordighe dierte/ ende neeringhlooſen tijdt/ de Arme van hare Ghemeente dagelijcks aenwaſſende waren: ſoo dat ſomwijlen eenighe/ met Kinderen belaſt zijnde) ende komende te overlijden/ ſonder ſoo veel achter te laten/ dat de voornoemde Kinderen/ daer uyt eerlijck konden werden onderhouden ende op-ghevoedt/ daer door quam te ontſtaen/ dat de voornoemde Kinderen ghenoeghſaem ſonder behoorlijcke opſicht liepen/ ende in ongheböndenheyt op-wieſſen/ ſulcks dat ſy Supplianten/ omme het ſelve voor te komen/ te raden zijn gheworden/ op te rechten een Wees-huys/ alwaer de voornoemde ouderlooſe Kinderen onder goede toeſicht in de vreeſe Godts/ ſouden moghen werden op-ghebracht/ hebbende daer toe uyt de ordonnantien van de Wees-huyſen der voornaemſte Steden van Hollant ende Weſt-Vrieſlant/ gedaen concipieren de ordonnantie van hare voor-genomen Wees-huys/ ons vertoont. Doch alſoo ſy Supplianten beducht waren/ dat eenighe onwillighe haer daer tegen ſouden willen oppoſeren/ ende dat ſy oock noodigh hadden authoriſatie/ omme tot het timmeren van 't voornoemde Wees-huys te moghen kieſen ſoodanige plaetſe/ als ſy daer toe ſouden dienſtigh vinden/ midts daer vooren betalende aen de Eygenaers van de ſelve/ ſo veel als onpartijdige luyden hun des verſtaende/ de ſelve ſullen taxeeren waerdigh te zijn. Dat ſy oock gelijck alle anderen Gods-huyſen/ garen ſouden weſen exempt/ van alle Impoſten ende Accijſen vande goederen die in het voorſz Wees-huys ſouden werden gheconſumeert/ midtſgaders/ dat tot verballinghe van de ſware laſten ende koſten/ die daer toe in 't eerſte ſouden

wer-

werden ghedaen ende ghedraghen/den Suppliànten eenighsins soude helpen / indien hen-luyden werde geconsenteert / van alle verkoopinghe van onroerende goederen / in haren Ban gheleghen / te mogen trecken/een duyt van de gulden tot profijt van het voorsz Weeshuys/gelijck op verscheyden plaetsen/by andere Armen ende Godshuysen / werde ghedaen. Soo waren sy Suppliànten haer reverentelijck tot ons keerende / versoeckende dat onse goede ghelieste ware/ de voornoemde geconcipieerde Ordonnantie t'approberen / ende hun Suppliànten te authoriseren omme soodanighen plaetse / als sy tot timmeragie van 't voornoemde Wees-huys / souden bequaem vinden / te mogen aen haer nemen / tot taxatie van luyden hen des verstaende ; midtsgaders het voorsz huys te verklaren vry ende exempt/ van alle Accijsen ende Impostẽn ten regarde van de goederen die binnen het selve huys souden worden gheconsumeert/ende hen Suppliànten daer-en-boven te octroyeren / omme van alle verkoopingen van onroerende goederen / in haren Ban gheleghen / te mogen heffen een duyt van de gulden / tot profijte van het voorsz Wees-huys. Soo ist, dat wy de sake ende versoecke voorsz obergemerckt / al voren hier op ghehadt het advijs van den President ende Raden / van onsen Hove Provinciael van den voorsz lande / gheneghen wesende t'haerder bede / de Suppliant gheoctroyeert / gheaccordeert ende geconsenteert hebben / octroyeren / accorderen ende consenteren midts desen / te moghen ghebruycken ende observeren de ordonnantie by de Suppliànten op 't stuck van hare Wees-huys ghemaeckt / ende gearresteert / hier naer volghende :

Ordonantie van 't Wees-huys by de respective Burgermeesteren, Schepenen ende Vroedtschappen van Saerdam op te rechten, by de selve ghemaeckt, in den Iare 1631.

I.

DAt de Ouders / welcker Kinderen in het voornoemde Weeshuys sullen werden genomen / wanneerse sullen komen te sterven / ses Jaren buren tot Saerdam sullen moeten zijn gheweest.

II.

Dat de voornoemde Kinderen / onder de twee Jaren oudt zijnde/ soo lange by de arme Vooghden sullen moeten werden aenvaert ende

de op-ghenomen / tot dat sy tot den voorsz ouderdom van twee Jaren sullen zijn ghekomen / ende alsdan by de selve aen den Regenten van het voornoemde Wees-huys over-ghelevert.

III.

Dat de voornoemde Regenten niet vermoghen sullen / eenige soodanighe Wees-kinderen aen te nemen / die boven de twaelf Jaren oudt zijn / ten ware omme merckelijcke redenen / die sy gehouden sullen zijn / met die van den Gherechte te communiceren.

IV.

Dat de naeste Vrienden van de voornoemde Kinderen / gehouden sullen zijn / der selver namen ende ouderdom aen de voornoemde Regenten over te leveren / eer de laetste overledenen van hare Ouders begraven es.

V.

Dat de voorsz Regenten / wanneer ende soo haest de voornoemde over-gifte aen haer sal wesen ghedaen / vermoghen sullen eenen te committeren / omme staet / ende Inventaris te maken van den boedel by der voorsz Kinderen Ouders achter gelaten / ende de schulden van den voornoemden boedel / daer upt te betalen / midtsgaders het overschot beneffens de voorschreven Kinderen / aen de voornoemde Regenten / tot profijte van het voornoemde Wees-huys over te leveren / sonder dat de voornoemde Regenten echter verstaen sullen worden / haer daer mede Erfghenaem van de voornoemde Overleden te hebben ghefundeert: maer in allen ghevalle mogen volstaen / midts de voorsz schulden te betalen / soo verre de voornoemde goederen sullen komen upt te reycken.

VI.

Dat de voornoemde Kinderen / terwijle sy in het Wees-huys zijn / yet komende te erven / het selve wederom naer haer sullen nemen / als sy daer upt sullen gaen / blijvende de vruchten ende renten van de voorsz goederen middeler-tijdt gevallen ende verschenen / ten behoeve van het voornoemde Wees-huys.

VII.

Ende soo de voorsz Kinderen / upt het Wees-huys gescheyden zijn-

de / daer naer sonder wettelijcke blijckende gebooꝛten achter te laten/ oft sonder van hare goederen gedisponeert te hebben / komen te overlijden / dat de selve hare goederen in 't geheel sullen komen / aen ende ten pꝛofijte van 't vooꝛsz Wees-huys / dan in cas van dispositie van de selve hare goederen / dat niet tegenstaende de selve dispositien een vierde part van dien / ten pꝛofijte van het Wees-huys komen sal.

VIII.

Dat de vooꝛsz Regenten niet en sullen gehouden zijn / eenige Kinderen langer in 't vooꝛsz Wees-huys te houden / als ter tijdt toe / dat sy achthien Jaren oudt sullen zijn.

IX.

Dat de vooꝛnoemde kinderen 't gene sy gedurende den vooꝛnoemden tijdt komen te winnen / ghehouden sullen zijn 't selve in het vooꝛnoemde Wees-huys te bꝛenghen.

X.

Dat men alle Maenden / met een open Schael langhs het Doꝛp van Sardam sal gaen / tot pꝛofijt ende onderhoudt van het vooꝛnoemde Wees-huys.

XI.

Dat men daer-en-boven alle Jaren eens / langhs het vooꝛnoemde Doꝛp sal omgaen / om te vergaderen Linnen ende Wollen / ende alle eetbare Waren / ofte andersins / die Buur-luyden tot onderhoudt van het vooꝛnoemde Wees-huys souden willen gheven.

XII.

Dat by de vooꝛnoemde respective Burgermeesteren / Schepenen ende Vꝛoedtschappen / dꝛie buur-luyden tot Regenten van het vooꝛnoemde Huys sullen woꝛden gekosen/ ende die daer toe gekosen zijn/ ghehouden sullen zijn / het vooꝛnoemde Ampt aen te nemen ende bedienen.

XIII.

Behoudelijck / dat van de vooꝛnoemde dꝛie Regenten alle Jaren een sal af-gaen / ende in de plaetse van den selven als vooꝛen ghekosen.

Dat

XIV.

Dat de voornoemde Regenten jaerlijcks ghehouden sullen zijn/ aen de voornoemde Burghermeesteren / Schepenen ende Vroedtschappen / ofte haer Ghecommitteerden / te doen behoorlijcke rekeninghe / bewijs ende reliqua / van hare administratie / die sy ghedurende het voorsz Jaer hebben ghehadt.

Ende op dat de Supplianten in alles tot soo goeden Werck / als is het op-rechten van 't voornoemde Wees-huys / gheaccommodeert souden moghen werden / sullen de selve soodanige plaetse als sy-luyden tot timmeringe van 't voorsz Wees-huys bequaemst sullen vinden / aen haer moghen nemen tot taxatie / van luyden hen des verstaende. Hebben vorder de selve geoctroyeert/gelijck sy geoctroyeert werden by desen/omme van de verkoopinge van de onroerende goederen in haren Ban gheleghen/ de Ingheseten van Saerdam toekomende / ende soo langhe die haer toe-komen sullen / sonder dat de Buur-luyden daer inne sullen wesen ghehouden / te moghen heffen een duyt van de gulden/tot profijte van 't voorschreven Wees-huys/ ghelijck wy hen oock ten regarde van de consumptie in 't voornoemde Huys geaccordeert hebben / alsulcke vrydommen ende exemptien als andere Godts ende Wees-huysen ghenietende zijn. Ende ten eynde de Supplianten desen onsen Octroye / Accoorde ende Consente mogen genieten/ als nae behooren. Lasten ende bevelen wy eenen yder / die desen souden moghen aengaen / hun punctuelijcken naer den inhouden van desen/onsen Octroye/ ende de voorschreven ordonnantie te reguleren. Ghedaen in den Haghe / onder onsen grooten zeghel hier aen ghehanghen/ opten een-en-twintighsten Martij/in 't Jaer ons liefs Heeren eenighen Heylandts ende Salighmaeckers/ duysent ses hondert een-ende-dertigh. Was onderteyckent I. D. Wassenaer. Lager stondt / Ter ordonnantie van de Staten. C. vander Wolf, ende was onder uyt hanghende een groot Zegel van rooden Wasse / aen een dobbele francijne staerte.

Naer Collatie is desen met den principalen Octroye accorderende bevonden / die op francijn-bladen gheschreven was op den sevenden October anno sesthien hondert een-en-vijftigh. By my I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Octroy, waer by die van de Oost-zijde van Sanerdam, hare genomen Resolutie in date den 22 Martij 1639. wert geapprobeert, ende de selve in plaetse van twee, vier penninghen, van den gulden te mogen heffen, werden geauthoriseert, mits cesserende die twee penningen vande Herbergiers, als mede te moghen verpachten een middel van 2 stuyvers op elcke tonne Bier die by de Burgeren, ende vier die by de Tappers sal werden ingeleyt.

COPYE.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslant/representerende de Staten van de selve landen; Doen te weten: Hoe dat ons vertoont is/ by Burghermeesteren/ Vroedtschappen ende Hooft-ingelanden van de Oost-zijde van de Saen tot Sanerdam/dat sy Supplianten sekeren tijdt van Jaren geleden/ by ons waren geoctroyeert/ omme van alle verkoopinge der vaste goederen/ te mogen ontfanghen een duyt van de gulden/ voor de arme Weesen aldaer/ het welcke sy dien-volghende/ in den tijdt van acht Jaren continuelijck hadden gedaen/ ende alsoo sy by experientie bevonden dat de Herbergiers aldaer/ van alle de voorschreven verkoopinghen/ mede trecken een duyt van de gulden/ sonder echter de selve te employeren/ tot ontlastinge van de Koopers ofte Verkoopers respectivelijcken/ ende dat mede het ghetal der voorschreven arme Weesen/ soo seer is gheaugmenteert: dat de Supplianten de selve niet behoorlijck kosten onderhouden/niet tegenstaende/alle maenden voor de selve een Collecte wierde ghedaen/ hadden goet ghevonden opten twee-en-twintighsten Martij lestleden/ naer voorgaende deliberatie/ eendrachtelijck te resolveren/ dat tot onderhoudt van't voorschreven arme Wees-huys/ voortaen van de verkoopinghe der vaste goederen aldaer/ in plaetse van twee penningen/ vier penninghen van de gulden/ ten profijte als vooren/ souden werden betaelt/ soo dickmaels als de vaste goederen wierden veralieneert/ midts dat den duyt/ die de voornoemde Herbergiers aldaer waren treckende/ soude komen te cesseren. Item/ van yder tonne Bier by de gemeene Inghesetenen der selver plaetse/ souden werden ingeleydt twee stuyvers/ half vaten ende minder gedeelten naer advenant. Item/ van yder tonne Bier/ die by de Herbergiers/ofte Wtslijters/met de kleyne maet/ werden ingheleydt/ vier stuyvers par ton/ half vaten ende minder

minder ghedeelten naer advenant. Als mede dat de Inghesetenen by de Regeerders der voorschreven Dorpe behoorlijck geciteert zijnde / omme te compareren in 't voorschreven Wees-huys / zijnde de plaetse alwaer de Suppliauten hare vergaderinghe waren houdende / ende niet komende / souden verbeuren thien stuyvers / midts dat de citatie daeghs te vooren werde ghedaen. Welck voorschreven Reglement / hoewel yder een goetwilligh / ende sonder eenighe contradictie behoorden naer te komen ; soo waren sy echter beducht / dat eenighe quaedtwillighe / haer daer teghens souden moghen stellen / ten ware de voorschreven Resolutie / by ons ware gheapprobeert / ende de Suppliaanten gheoctroyeert / omme sulcks te doen. Midts welcken versochten de Suppliaanten reverentelijcken / dat het ons gheliefde / de voorschreven Resolutie te approberen / ende den Suppliaanten te octroyeren / datse in plaetse van twee / voortaen vier penninghen souden moghen heffen / ten behoeve ende onderhoudt van de voorschreven arme Weesen / van de gulden der vaste goederen / soo dickwils als de selve sullen werden veralieneert : midts dat daer mede sullen komen te cesseren de twee penninghen / die de voorschreven Herbergiers aen haer sochten te trecken / ende vorders de Suppliaanten te octroyeren / als in de selve Resolutie was vertoont. Soo ist, dat wy de sake ende versoecke voorschreven overghemerckt / bevindende 't versoeck in desen te strecken tot beter onderhoudt / van de arme Weesen aldaer / wy upt onse souveraine ende absolute macht : Voor eerst / goet ghevonden ende gheapprobeert hebben / vinden goet ende approberen midts desen / de Resolutie by den Suppliaanten op de saecke van de voorsz arme Weesen genomen / den twee-en-twintighsten Martij sesthien hondert neghen-en-dertigh lest-leden ons vertoont / lastende midts desen een yder die de selve aengaet / hen daer naer precijse te reguleren. Ende hebben voorts de selve geaccordeert / gheconsenteert ende gheoctroyeert / accorderen / consenteren ende octroyeren hen-luyden midts desen / dat sy van nu voortaen / inne gaende van date deser / in plaetse van twee vier penninghen van de gulden sullen moghen heffen / ende ghenieten / ten behoeve van de voorschreven arme Weesen / van de vaste goederen / in hare Jurisdictie leggende / ende de Inghesetenen aldaer toe-komende / ende van anders ghene / soo dickwils als de voorschreven vaste goederen / sullen werden verkocht ende veralieneert / midts dat daer mede sal komen te cesseren / de twee penninghen / die de Herbergiers tot noch toe gesacht hebben aen haer te trecken. Ende vorders dat de Suppliaanten

in conformiteyt van de voorschreven Resolutie van den 22 Martij 1639. sullen moghen heffen/ ende ontfangen van elcke tonne Biers/ die by de Inghesetenen werdt in-ghelevdt/ twee stuyvers/ half vaten ende minder ghedeelten naer advenant. Ende van yder tonne Bier/ die by de Herbergiers/ ofte den ghenen/ die andersins by de kleyne mate swaer Bier verkoopen/ vier stuyvers minder gedeelten mede nae advenant. Welcke Impositie sy Suppliantenn sullen moghen verpachten ofte collecteren/ tot haren schoonsten ende meesten profijte: ende ten eynde de Supplianten desen onsen Consente/ Accoorde ende Octroye moghen genieten. Lasten wy allen ende eenen yeghelijcken/ die desen raken oft aengaen sal mogen/ datse den Supplianten van den inhouden deses/ doen laten ende ghedoghen rustelijcken/ vredelijcken ghenieten ende ghebruycken/ cesserende alle belet ende wederseggen ter contrarie. Ghegheven in den Haghe/ onder onsen grooten Zeghele hier aen ghehanghen/ opten twaelfden Meye/ in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert negen-en-dertigh. Was onderteyckent I. D. Wassenaer. Op de Plijcke stondt/ Ter ordonnantie van de Staten ghetevckent/ Herb. van Beaumont, ende was onder uyt hanghende een groot Zeghel van rooden Wasse/ aen een dobbele francijne staerte.

Naer Collatie is desen met den principalen Octroye accorderende bevonden/ op den sevenden October anno sesthien hondert een-en-vijftigh. By my I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Requeste ghepresenteert,

Aen de Groot-Mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, tot voorkominghe van alle frauden, jeghens den Octroye in desen gheroert.

GEven met behoorlijcke reverentie te kennen Burghermeesteren/ Vroedtschappen ende Hooft-ingelanden van de Oost-zijde van de Saen tot Saerdam/ hoe dat sy Supplianten op den seventhienden May sesthien hondert negen-en-dertig van u Ed. Groot-Mog. hebben gheobtineert Octroy/ waer by haer toe-gestaen ende geconsenteert is/ te moghen heffen ende ontfanghen/ tot onderhoudt van hare arme Weesen/ van elcke tonne Bier die by de Inghesetenen werdt in-ghelevdt/ twee stuyvers/ de half vaten ende minder ghedeelten nae advenant/ ende van yder tonne Bier/ die by de Herbergiers/

giers / ofte die ghene die andersins / by de kleyne maten swaer Bier verkoopen / vier stuyvers / minder ghedeelten mede naer advenant / met expresse permissie / dat de Supplianten de voorschreven Impositie sullen moghen verpachten / ofte collecteren tot haren schoonsten ende meesten profijte / ende dat sy in conformite van den voorschreven Octroye / sedert het verleenen van de selvighe / hebben de voorschreven Impositie van veelen haerder Onderdanen ghenoten / sonder eenighe contradictie / ende niet teghenstaende / yder een sonder eenighe fraude behoorde daer inne te continueren. Soo bevinden sy Supplianten by experientie / dat eenighe / meest Herbergiers / secretelijck haer Bier in leggen / ende daer nae onwilligh zijn om de voorschreven Gherechtigheydt voor den Armen te betalen / ten regarde gheen peynen en zijn gestatueert / in 't voorschreven Octroy / jegens de Contraventeurs. Ende alsoo het haer Supplianten ongheraden is t'elcken male de selve met proces tot de betalinge te constringeren. Soo versoecken de Supplianten voornoemt / uwer Ed. Heeren Appostille in de margine deser / waer by een yder een der Supplianten Inwoonderen / gheen uytghesondert / moghen werden belast ende bevolen / de voorschreven Impositie / van haer in-gheleyde Bieren / binnen acht dagen naer het in-leggen van de selve / te betalen aen de Collecteur ofte Schoolmeester der voorschreven plaetse / ofte yemant anders / die de Supplianten committeren / op peyne van dertigh gulden te verbeuren / thien gulden voor den Officier / thien gulden voor de voorschreven arme Weesen / ende thien gulden voor den Aenbrengher / 't welck doende / etc.

In Margine stondt voor Appostille: De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / dese Requeste hebbende ghe-examineert / vinden goet / ende ordineren by desen / tot voorkominghe van alle fraude / ende indracht teghens haer Ed. Groot-Mog. Octroy in desen gheroert / dat van nu voorts aen alle Inwoonders van de Oost-zijde van de Saen tot Sanerdam / gene uytghesondert / gehouden zijn in conformiteyt van den selven Octroye te betalen / tot onderstant van de arme Weesen aldaer / de Impositie van twee stuyvers op der Inwoonders / ende vier stuyvers op de Tappers bieren / respectivelijck / aen handen van den Collecteur ofte School-meester der voorschreven plaetse / oft yemandt anders by de Supplianten te committeren / ende dat binnen den tijdt van acht daghen nae 't in-leggen der selver Bieren / op pene dat de ghene / die contrarie van dien sal bevonden werden / gedaen te hebben / t'elckens sal verbeuren een boete

van dertigh gulden van twintigh stuyvers 't stuck/ te appliceren een derde voor den Officier der voorschreven plaetse/ een derde tot de voorschreven arme Weesen/ ende ghelijcke derde voor den Aenbrengher. Lastende een yder/ die 't aengaet/ hem daer naer te reguleren. Ghedaen in den Haghe/ den twaelfden Januarij sesthien hondert een-en-veertigh. Lager stondt. Ter ordonnantie van de Staten. Geteyckent/ Herb. van Beaumont.

Naer Collatie is desen met sijn principale (die op papier gheschreven was) accorderende bevonden/ op den sevenden October Anno sesthien hondert een-en-vijftigh. By my I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Requeste ghepresenteert,

Aen de Ed. Groot-Mog. Heeren, de Staten van Hollandt ende West-Vrieslant, aengaende de twee By-schoolen tot Oost-zanen.

GEven met behoorlijcke reverentie te kennen de Burghermeesteren ende Vroedtschappen tot Oost-zanen/ hoe dat aldaer costumelijck is/ dat alle onroerende goederen/ die by openbare opveylinghe in de Herberghen verkocht werden/ by den Kooper een duyt van de gulden/ tot het ghelagh ofte wijn-koop werdt betaelt/ ende men dagheliјcks bevindt/ dat de laghenooten/ weynigh oft niet en profijteren/ in het betalen van hare ghelaghen: maer dat het selve meest komt ten profijte van de Herbergiers/ alwaer de verkoopinge werdt ghedaen/ ende dat den voorsz Dorpe van Oost-zanen/ in de langhte ruym wel twee uren gaens is/ soo dat de jonghe Jeught/ ende Kinderen/ door de lenghte van het voorsz Dorp/ als oock mede/ door dien sy soo verre van de ghemeene School zijn gheseten/ dagelijcks niet ter Schole konnen gaen. Soo is dien-volghende by de Supplianten goet ghevonden ende gheresolveert/ omme noch twee By-schoolen op te rechten/ tot dienst ende oeffeninghe van de jonge Jeught/ naer dien de voorsz duyten soo vruchteloos werden betaelt/ ende sy Supplianten wel gaerne de voorschreven duyten souden employeren/ omme daer mede de School-meesters van de voorsz twee By-schoolen te helpen onderhouden/ 't welck sy Supplianten/ nochtans niet en vermogen te doen/ sonder eerst ende al voorens by uwer Ed. Groot-Mog. daer toe gheauthoriseert te zijn. Soo keeren sy

Supplianten haer aen uwer Ed. Groot-Mog. versoeckende Appointement/op de marge van desen/daer by u Ed. Groot-Mogende haer Supplianten ghelieven te accorderen/ ende toe te staen een duyt van yder gulden van de onroerende goederen / die by openbare opveylinghe werden verkocht ; midtsgaders oock een duyt van yder gulden van de onroerende goederen/ die van nu voortaen / buyten de Herberge / ofte uytter handt worden verkocht/ omme 't selve by haer Supplianten gebruyckt te werden / tot behoef ende onderhoudt van de voorsz School-meesters/ als vooren is geseyt/ 't welck doende/etc. In Margine stondt: De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt vinden goet / dat dese Requeste ghestelt sal werden / in handen van haer Ed. Groot-Mog. Gecommitteerde Raden / om de selve te examineren / haer over de ware gheleghentheydt der costumen van het betalen van de duyt / over den gulden / in desen gheroert / te informeren. Ende de selve costume bevonden hebbende te wesen waerachtigh/ op der Suppliantenversoeck/ te disponeren naer behooren/ behoudelijck dat gene andere landen / met de voorsz duyt sullen werden beswaert / als den ghenen / die den Inwoonderen van Oost-zanen zijn toe-behoorende / ende sullen haer Ed. Groot-Mog. van waerden hebben 't ghene by der selver Ghecommitteerde Raden / in desen sal werden ghedaen. Ghedaen in den Haghe den twintighsten Januarij sesthien hondert twee-en-veertigh. Ter Ordonnantie van de Staten / Herb. van Beaumont.

De Ghecommitteerde Raden van State van Hollandt ende West-Vrieslandt / hier op ghehadt de berichtinghe ende advijs / van den Ontfangher Aeckersloot , hebben vermoghens de Acte van authorisatie/ van haer Ed. Groot-Mog. hier boven staende goet gevonden ende gheaccordeert / vinden goet ende accorderen by desen / dat de Supplianten / tot behoef ende onderhoudt van de twee School-meesters / by de selve over de By-schoolen te stellen / voorts aen sullen moghen trecken ende ghenieten den duyt / van yder gulden / die over de verkoopinghe van de onroerende goederen / de welcke by openbare opveylinghe in de Herbergen werden verkocht / tot noch toe voor het ghelagh / ofte wijn-koop / is ghetrocken ; midtsgaders gelijcken duyt / van yder gulden van de verkoopinge der onroerende goederen als vooren / de welcke buyten de Herberghen / ende onder de handt sullen werden verkocht / behoudelijck / dat alle het selve/ alleen plaetse sal hebben / over soodanighe goederen de welcke de Inghesetenen van Oost-zanen in eygendom toe-behooren. Lastende een yder/dien

het aengaet / hen daer nae te reguleren. Ghedaen in den Haghe den eersten Maert sesthien hondert twee-en-veertigh. Ter Ordonnantie van de Ghecommitteerde Raden / ende was ondertepckent Herb. van Beaumont.

Octroy, waer by die van Oost-zanen werden gheauthoriseert, omme tot onderstant van haren Armen, te moghen ontfanghen, van yder quarteel Traen, dat in haer jurisdictie sal werden ghebrandt, een stuyver.

COPYE.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van de selve Landen; Doen te weten: Alsoo ons vertoont is / by Burgermeesteren / Schepenen ende Regeerders van Oost-zanen / hoe dat onder heur-luyder bedrijve / binnen by Oost-zaner Overthoom / verscheyden Traen-branderijen werden gebruyckt / alwaer in de Somer-tijdt / soo wanneer de Schepen van de groote visscheryen / ofte Walvis vanghst / weder t'huys ghekomen waren / hare Walvis ofte speck / tot traen waren brandende. Hadden sy Supplianten / daer inne niet gaerne eenigh beletsel willen doen / ten eynde daer door de voorsz goede ende redelijcke neeringhe / niet en soude werden gheincommodeert / ofte de Eygenaers ende Stichters van de voorsz Traen-branderyen / daer door souden werden verkort. Dan alsoo door het stoken ende branden van de voorsz Traen / een seer groote ende vuyle stanck werde veroorsaeckt / dat oock het water daer door al omme daer omtrent / seer troebel ende onklaer werde gemaeckt / tot groot naedeel der Inghesetenen / ende merckelijcke schade van de Ael-vanghst / ofte visscherye by de Sluyse in den voorsz Overthoom ghelegen / toe-behoorende de Kercke tot Oost-zanen voornoemt. Hadden sy Supplianten onder ons goetvinden ghemeynt ende vertoont / redelijck te wesen / dat de respective Traen-branders / in consideratie van de voorsz tollerantie ghedogen / ende beneficie van de voorsz Traen-branderijen / die sy Supplianten omme voor-verhaelde redenen onder reverentie / niet ghenootsaeckt waren te ghedogen / den Armen van hare plaetsen / met een kleene ende gheringhe somme souden soulageren. Ende namentlijck / met eene stuyver op yder quarteel Traens; waer toe alsoo het meerendeel van de voorsz Traen-branders haer ghewilligh toon=

toonden / ende de onwillighe met gene redelijckheyt / onder reverentie / het selfde en konden tegen-spreken / ten behoeve van den Armen / ende by hen-luyden daer voor ghenoten werdende het voorsz beneficie / ende sy Supplianten haer onmachtigh vindende / de voorsz recognitie / in te vorderen / sonder ons voorgaende consent ende authorisatie / soo werden sy Supplianten ghenootsaeckt / haer te keeren tot ons. Versoeckende / dat het onse goedertierene geliefte wesen mochte / hen Supplianten te consenteren ende authoriseren / ten behoeve / ende tot onderstandt van haren Armen tot Oost-zanen voornoemt / van yder quarteel Traen / 't welck in haren bedrijve ghebrandt ofte ghestoockt soude werden / tot lasten van de Eyghenaers der voorsz Branderyen te moghen heffen / ghenieten ende ontfangen eene stuyver / met macht ende authorisatie / omme de onwillighe paratelijck daer over te executeren. Soo ist, dat wy de sake ende versoecke voorsz overghemerckt hebbende / ende gheneghen wesende ter bede van de Supplianten / naer ghenomen berichtinghe ende advijs / van onse Ghecommitteerde Raden / van den Noorder-quartiere / uyt onser rechter wetenschap / souveraine macht ende authoriteyt / de voorsz Supplianten gheconsenteert / gheaccordeert ende geoctroyeert hebben / consenteren / accorderen ende octroyeren / de selve midts desen / omme ende tot onderstant van hare Armen / te moghen heffen ende ontfangen van yder quarteel Traen / 't welck in die Jurisdictie van Oost-zanen sal werden ghebrandt / tot laste van de Eygenaers van de Branderyen / eenen stuyver. Authoriseren de selve Supplianten / omme de voorsz Impositien te moghen in-vorderen met parate executie / in voeghen ende manieren als men des ghemeene landts-middelen gewoon is te doen. Ende ten eynde de Supplianten desen onsen consente / accoorde ende octroye moghen ghenieten / als nae behooren. Lasten wy allen ende eenen yeghelijcken desen aengaende / hen daer nae te reguleren / sonder de Supplianten te doen / ofte ghehenghen ghedaen te werden / eenigh hinder / belet ofte moeyenisse ter contrarie. Ghedaen in den Haghe / onder onsen grooten Zeghele / hier onder aen ghehangen / opten vijfthienden May / in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert een-en-vijftigh. Was onderteyckent / I. Cats v^t.

Ghecopieert naer het principael Octroy / 't welck gheschreven is in francijne; Op de Plijcke stondt gheschreven / Ter Ordonnantie van de Staten. Gheteyckent Herb. van Beaumont, ende hadde onder uyt hanghende een groot Zeghel van rooden Wasse aen een dob-

vele francijne staerte. Ende naer Collatie is desen/daer mede accorderende bevonden op den dertighsten Mey sesthien hondert een-en-vijftigh. By my I. de Graef, Secretaris tot Oost-zanen.

Hantvest van Grave Willem,

Dat alle landt ghelegen in den Banne van Aelsmeer, Schot gelden moet.

WY WILLEM Grave van Hollandt/Zeelandt/ende Heere van Vrieslandt/ maken kondt allen luyden: Dat onse luyden van Aelsmer, ons ghetoghet hebben/ dat sy eene Hantveste hadden van den Grave Florens, daer Godt de ziele af hebben moet; die sy met misvalle verloren hebben/daer in staet/ dat alle Erve ghelegen binnen den banne voorsz van Aelsmer, gelden soude schot ende schoude/ ende alle ongelde/ dat op dat gemeene landt binnen den banne voorschreven vallen mochte/Acker Ackers ghelijcke/alsoo als die Grave Florens brieven spraken/ die wy ende onse Raedt ghesien hebben. Waerom wy gheven onse luyden van Aelsmer voorschreven/alsulcke vryhede/ dat alle Erve gheleghen binnen den ban van Aelsmer, oock wiens dattet is/ gheven sal schot ende schoude/ende alle ongelde/dat op dat ghemeene landt binnen den ban voorschreven/ komen mach/Acker ackers ghelijcke/uytgenomen den Liene dat van Ouders roert van Coningh Willem, ende alle dat uyt te pandene die genen/die die Buren daer toe setten/ sonder ban ende sonder boete/sonder argelist/ ende oock alle Erve/ dat sy legghende hebben/ buyten haren banne/ in sulcken Rechte te blijven als voormaels gheweest heeft. In oirconde desen Brieve doen bezeghelen/ mit onsen zegele. Ghegheven in den Hage/des Sonnendaeghs nae Sinte Victors daghe/ in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert vijf-ende-twintigh.

Ordonnantien ende Statuten van de Wees-kamer binnen Aelsmeer.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt/ representerende de Staten van de selve Landen; Doen te weten: Dat wy ten versoecke van Schout ende Schepenen van Aelsmeer, resorterende onder 't Bailliuschap van Kennemerlandt/

landt / naer voorgaende advijs d'eerste ende andere Raden van den Hove Provinciael van Hollandt / tot goede beleydinghe / regeeringe ende administratie vande goederen der Wees-kinderen tot Aelsmeer, gheordonneert ende ghestatueert hebben / ordonneren ende statueren mits desen / dat voor ordonnantie van de Wees-kamer binnen Aelsmeer voornoemt / onderhouden ende achtervolght sullen werden de naer-volgende poincten / ende dat in alle saken / die voor datum van desen / niet en zijn in rechte twistigh ghemaeckt / ratificerende ende approberende / alle 't ghene conform de nae-volghende poincten / in Wees-kinderen sake ter voorsz Wees-kamer tot desen daghe toe is ghedaen.

I.

In den eersten, sullen Schepenen van 't voorsz Dorp / als in hun bedrijf Opper-vooghden van alle Weesen / van nu voortaen jaerlijcks op den goeden Vrydagh kiesen ende ordonneren / drie bedaeghde goede Mannen / uyt den rijckdom van 't voorsz Dorp / elck ten minsten oudt twee-en-dertigh Jaren / die 't officie van 't Wees-meesterschap aldaer / totte navolghende goede Vrydagh bedienen / ende den behoorlijcken eedt in handen van den Schout / doen sullen / van hen selven daer inne te quijten naer vermoghen der Keuren / des en sal niemandt mette voorsz dienste langer beswaert moghen werden / als den tijdt van twee achter-een-volghende Jaren; ende noch en sal ghedurende den tijdt sijnes dienst / met gheen andere Officie / ofte dienste belast werden.

II.

De Wees-meesteren sullen te veerthien daghen vergaderen in 't Recht-huys / omme op alle saken den Weesen aengaende / te disponeren / ende daer inne te voorsien / sulcks ten meesten nut ende oorbaer van de selve / sal bevonden werden te behooren. Des sullen Schepenen den selven Wees-meesters / op hun versoeck in aller saken hun Officie aengaende / oock helpen raden / ende tot Dorps kosten teghens alle overhoorigheyt voorstaen; midtsgaders oock eenige uyt ten haren deputeren / die de plaetse van de siecken / oft absenten soo langhe bewaren / tot dattet Collegie van de Wees-meesteren weder vol is.

III.

Alle Kinderen Vaderloos oft Moederloos / ende beneden haer vijf-en-twintigh Jaren zijnde / werden hier Weesen ghenaemt / die soo langhe oock onder de Wees-kamer ende hare Vooghden blijven sullen / tot datse volle vijf-ende-twintigh Jaren oudt / oft gehouwet zijnde / waer naer sy hun eyghen vooght sullen wesen / ende hare goederen roerende ende onroerende / selfs moghen administreren / soo in 't koopen ende verkoopen als anders.

IV.

Van ghelijcken sullen voor Weesen gherekent worden / alle dulle / ofte uytsinnige Persoonen / midtsgaders oock die by den Hove van Hollandt / oft den Bailliu ende mannen van Kennemer-landt / wettelijcke met kennisse van saken / om haer-luyder prodigaliteyt / oft andere ghebreken / in vooghdye ghestelt zijn / ofte sullen mogen werden / ghedurende soo langh / tot dat de voorsz ghebreken cesseren / ende sy-luyden gherehabiliteert sullen wesen.

V.

Alle d'originele Brieven den Weesen rakende / sullen ter Weeskamer beneffens bewijsinghe ghelevert / geregistreert ende bewaert moeten werden. Ende sullen Wees-meesteren met oock hare Klercq / den Weesen saken secreet houden / ende niemandt eenighe Brieven / ofte Copyen van dien / noch oock eenighe Extracten van 't Weesboeck volgen laten; dan indien Wees-meesteren verstaen dat sulcks aengaet / ende niet ghewepgert en behoort te werden; midts dat die ghene die eenighe Brieven licht / daer van oock sal geven behoorlijcke recepisse.

VI.

De langhst-levende Vader ofte Moeder / Stief-vader ofte Stiefmoeder sal ghehouden zijn den Kinderen van de overleden / ten overstaen der Vrienden ende Maghen van de verstorven zijde / oft daer dies ontbrake van een wettigh Vooght / by Wees-meesteren daer toe te ordonneren / pertinente bewijsinghe ende verklaringe van hare goederen ten Wees-boecke te doen / binnen ses weken / ten ware daer eenighe excusen van heete sieckte / oft anders waren / op pene van twee-en-veertigh stuyvers / als hy 't over de ses weecken laet staen;

staen; midts dat dies onverminderdt / by merckelijcke onghehoorsaemheyt / Wees-meesteren den wederspannigen / den Schout overleveren sullen moghen / omme daer toe promptelijck ghedwongen te werden / by gijselinghe / ende de vordere middelen by de nieuwe Ordonnantie der Heeren Staten op de executie van een feyt / breder aenghewesen.

VII.

De selve langhst-levende / hem binnen den voorsz gheprefigeerden tijdt / ten tweeden houwelijcke willende begheven / sal de Weesen in forma als boven / moeten bewijsen / voor ende al eer hy in 't selve tweede Houwelijck sal moghen treden / op peyne als boven; ende waer 't sake dat hy quame te sterven / sonder de Kinderen bewesen te hebben / soo sullen de twee oudtste / naeste ende bequaemste vrienden / als eene van des Vaders / ende een van des Moeders zijde / de bewijsinge van der Kinderen goederen ter Wees-kamer doen / binnen ghelijcken tijdt / ende op ghelijcke boeten als vooren: maer indien voor 't af-sterven van de langhst-levende / de Kinderen van de zijde bewesen waren / sullen twee de oudtste / naeste ende bequaemste vrienden van den selven langhst-levende / 't bewijs alsdan van de selve zijde doen / in forma ende op de boete vooren vermelt.

VIII.

Indien de Weesen ter Wees-boecke staende / naderhandt noch eenige goederen verstorven oft aen quamen / sullen de Vooghden gehouden zijn / de selve goederen mede ter Kamer over te brenghen / ende op 't voorgaende bewijs te verhooghen / in forma ende op de constraincten als vooren.

IX.

d'Overleden Vader / Moeder / of anderen / van de welcke de Weesen eenighe goederen op-komen by Testamenten / oft andere dispositien / yet nopende de opsichte / regeeringhe ende administratien der Weesen / oft hare goederen ghedisponeert hebbende / 't zy met uytslage van den Wees-kamer / oft anders / sal 't selve mede binnen de ses weken by de langhst-levende Vader / of Moeder / oft anderen / die de bewijsinge souden begeren te doen / den Wees-meesteren aengedient / ende Copye autenticq van de selve dispositien / gelevert moeten werden / op ghelijcke pene als boven. Ende sullen Wees-meesteren de

selve

selve dispositien haer effect / volgende des Overledens uytterste wille / laten sorteren / in de goederen van den Disponent / ten ware heur-luyden dochte de gheleghentheydt der sake / ende qualiteyt der Persoonen / yet meer oft anders te vereysschen / 't welck staen sal tot discretie van Wees-meesteren.

X.

Soo wanneer nopende de regeeringhe ende administratie / der Weesen oft haer goederen / by de Overledens niet en is voorsien / daer sullen twee d'oudtste ende naeste vrienden van des Overledens zijde / die rechte Bloedt-vooghden zijn / ende by faute van Vrienden oft Maghen / oft soo verre de selve eenighe wettighe excusen hebben / soo sullen Wees-meesteren twee ghequalificeerde Persoonen / uytte gebuurte / ofte van de goede kennisse van der Weesen ouders / totte vooghdye verkiesen ende committeren moghen ; welverstaende niettemin / dat de vooghdye eerst komen sal op den Vader oft Moeder / Groot-vader oft Groot-moeder / ende dat de Moeders oft Groot-vaders komende te verhouwelijcken / de naeste Vrienden van des Overleden zijde / in hun plaetse in de vooghdyen succederen sullen.

XI.

Alle Vooghden soo wel die by Testamente ghestelt / als oock / die bestorven / oft by Wees-meesteren gheordonneert zijn / sullen gehouden wesen hare op-gheleyde vooghdye te aenvaerden ; ten ware sy hun met rechte wisten te excuseren / 't welck sy ghehouden sullen zijn te doen voor Wees-meesteren / binnen veerthien daghen / naer dat sy de kennisse daer van sullen hebben ghekreghen / omme daer op by den selven Wees-meesteren op 't spoedighste gedisponeert te worden / nae behooren / ende sullen Wees-meesteren in cas van appellatie ofte provocatie / dies niet teghenstaende / by provisie andere Vooghden moghen stellen / tot lasten ende periculen van de onwilligen / soo verre hun excusen oft provocatie uytterlijck bevonden werden / niet wettelijck te zijn.

XII.

Die hem sonder excusen / oft boven eenighe appoinctemente / uyt krachte van 't ghewijsde dinck / onwettigh maken / ende in gebreken blijven / de vooghdye aen te vaerden ende te bedienen ; sullen verbeuren soo menige weke / als hare onwillighevt duurt / soo menige twee-en-

en-veertigh stuyvers / midts dat dies onvermindert by merckelijcke wederspannigheydt / de onwillighe by Wees-meesteren den Schout van Aelsmeer over-gelevert sullen mogen werden / ten fijne als in't sevende articule.

X I I I.

Alle de gene die voogdye van Weesen hebben/sullen gehouden wesen in handen van Wees-meesteren eedt te doen / omme de Persoon ende goederen hen betrout/getrouwelijck te bewaren ende regeeren/ gelijck sy-luyden oock gehouden zijn sullen / eens 's Jaers tot believen van Wees-meesteren ter kamere/ in't by-wesen van de Kinderen naeste vrienden / soo wel van 's Moeders als van 's Vaders zijde/ rekeninghe/ bewijs ende reliqua te doen / van haer handelinge ende administratie ; ende soo verre de selve Vooghden van Wees-meesteren weghen daer toe vermaent ofte gheciteert zijnde/ten geprefigeerden tijdt niet en compareerde / sullen t'elcken reyse dat sy in ghebreke blijven / ende niet en compareren / verbeuren twee-en-veertigh stuyvers / ende dies onvermindert by merckelijcke ongehoorsaemheydt staen totte vordere constraincten van 't voorsz sevende articule.

X I V.

De Wees-meesteren en sullen gheen leges ghenieten / van eenighe bewijsinghe oft uytsettinghe van penningen / noch oock van eenige rekeninghe te sluyten / oft eenige andere saken hun Officie aengaende ; maer sullen alles ter liefde / nochtans sonder hare schade/ bedienen / onvermindert den Klercq die sy ghebruycken / sijn behoorlijck salaris / tot discretie van Wees-meesteren.

X V.

Waer 't soo dat de langhst-levende Vader of Moeder / in de bewijsinghe sijner / oft harer Kinderen belooft hebbende/ de selve voort jaerlijcks inkomen (onvermindert 't capitael-goedt) voort groot te maecken / ende tot hare mondighe Jaren t'onderhouden / daer naer quame te overlijden / al eer de beloften voldaen waren ; in sulcken ghevalle / sal den nae-ghelaten boedel van de voorsz langhst-levende van de selve belofte ontslagen zijn/ midts by de voorsz Kinderen haer bewesen capitael ontfanghende/ ten ware in de bewijsinghe/ anders ter contrarie/ expressèlijck ware bevoorwaert.

XVI.

Oock by soo verre de Wees-kinderen by den ghenen / diese aengenomen hebben groot te maken / oft daerse voor eenen tijt by besteedt zijn / niet onderhouden / ghestiert / ende geleert en werden / als 't wel behoorlijck is. Soo sal men de selve Kinderen / met raet ende advijse van Wees-meesteren / elders moghen besteden tot koste ende laste van de ghene die in 't onderhouden verbonden zijn / de welcke daer voorzen sullen moghen werden aenghesprokén ende ghe-executeert.

XVII.

Soo wie eenighe penninghen van Weesen op renten onderhoudt / ofte neemt / ('t welck buyten advijs ende consent van Wees-meesteren niet sal moghen gheschieden) die sal daer van renten gheven teghens den penningh sesthien vrij gelt / sonder eenighe kortinghe ter werelt; niet teghenstaende eenighe Placcaten oft Ordonnantien / oock met eenighe clausulen derogatoir ter contrarie disponerende / midts daer vooren oock / by ende beneffens den principalen Debiteur ghestelt sullen werden / twee suffisante Borghen / hebbende binnen den bedrijve van Aelsmeer leggende Erve / 't welck sy daer vooren boven 't generael verbandt haerder Persoon ende goederen / specialijck sullen verbinden / met renunciatie der beneficien ordinis, divisionis & excussionis, disponerende respectivelijck / dat men den borghen niet en mach aenspreken / in Recht roepen / noch executeren / voor ende al eer de principale Schuldenaer ende sijne goederen ten vollen ghe-executeert ende ghediscusseert zijn; midtsgaders dat men ghehouden is den Schulden over den borghen te splissen / als sy alle ghelijck solvent zijn.

XVIII.

De kinderen / tot hare mondighe Jaren / oft houwelijcken staet ghekomen zijnde / sullen hare penninghen / alsdan ten langhsten binnen 's Jaers den Debiteur ende Borghen op-segghen moeten / omme binnen ses weken nae de opsegginghe ghelost te werden / ende sal ghelijcke opsegginghe ter instantie der Vooghden / oock ghedurende der Weesen onmondigheydt moghen gheschieden / met advijs ende consent van de Wees-meesteren.

De

XIX.

De ses weken omme wesende / sullen de voorsz Debiteurs / ende hare Borghen ghehouden wesen / het capitael mette onbetaelde renten van dien / naer advenant den tijdt op te brenghen / op pene dat teghens yeghelijck van hun in 't gheheel gheprocedeert / ende heurluyder hypoteken daer vooren ghe-executeert sullen mogen werden; midts d'eene betalende / d'ander bevrijdt sal wesen / ende midts de borge / ofte eene van beyden / voor den principalen betalende / 't recht der Weesen mede directelijck sullen hebben / teghens den principalen ende mede borghe.

XX.

Des sullen de Debiteuren / eenighe penninghen van Weesen op renten hebbende / de lossinghe oock niet moghen doen / dan midts ter Wees-kamer van ghelijcke ses weken te vooren opsegginge doende / op dat de hooft-somme niet ledigh ghehouden werde / maer by tijdts weder tot profijte / ende meeste sekerheydt der Weesen / beleydt soude moghen werden.

XXI.

De constitutien der renten / oft anderen verbanden / voor Weesmeesteren / ten behoeve van eenighe Weesen ghedaen / sullen van ghelijckenkracht zijn ende ghehouden worden / als ofse voor Schout ende Schepenen van Aelsmeer gheschiedt waren / ende sulcks oock voorganck ghenieten / voor jongher verbanden.

XXII.

Geene Vooghden of Administrateurs / sullen der Weesen goeden verkoopen oft andersins vervreemden / dan met kennisse van Weesmeesteren / ende omme wettighe redenen in rechte ghefundeert / ghelijck sy oock gheen processen oft rechts-vorderingen en sullen mogen aennemen ofte sustineren / dan met advijs ende consent van Weesmeesteren / uytgesondert het ordonnaris vervolgh van renten / pachten / huren / ende bekende schulden. Op peyne van nulliteyt / ende van selfs de kosten ende schaden te moeten draghen.

XXIII.

Alle contracten oft verbanden aenghegaen by Weesen / ofte anderen

ren onder de Wees-kamer staende / sonder authoritept van Wees-meesteren ende hare Vooghden / sullen wesen ende ghehouden werden nul ende van onwaerden / noch en sal gheene prescriptie teghens hen-luyden plaetse hebben / soo langhe sy van de Wees-kamer ende uytter vooghdye / die door 't houwelijck / mondighe Jaren / oft anders / niet ontslaghen en zijn.

XXIV.

Wees-meesteren sullen macht ende authoritept hebben / omme van de gheschillen voor hen-luyden uytstaende / eeden te nemen / tuyghen te hooren / appoinctementen te gheven. Ende soo verre / d'een oft d'ander van partyen hen by 't appointement van Wees-meesteren beswaert vondt / sal de selve sake vermogen binnen twintigh daghen te betrecken voor Schout ende Schepenen / oft by faute van dien / sal 't selve appoinctement sijn voortganck hebben / ende by den Gherechte van Aelsmeer ghe-executeert werden / als oft by den Gerechte selfs ghewesen ware / des indien het betrocken appoinctement van Wees-meesteren / by vonnisse van Schepenen van Aelsmeer werden geconfirmeert/oft dat de betrecker het vonnisse aldaer weder verloze/ soo sal de selve verbeuren/twee-en-veertigh stuyvers.

XXV.

Alle boeten uyt eenighe saken boven verhaelt/ komende te vervallen / sullen gaen ende komen voor d'eene helft / ten behoeve van den Schout van 't voorsz Dorp / ende d'ander helft van den Armen. Ontbieden ende bevelen daeromme den Stadthouder / Presidenten ende Raden van den hooghen ende Provincialen Rade van de voorsz lande / den Schout ende Gherechte van Aelsmeer / ende allen onsen Officieren ende Justicieren / ende allen anderen die desen aengaen sal / hun naer den inhouden van desen te reguleren: doende cesseren alle verhinderinghe ter contrarie. Gedaen in den Haghe onder onsen grooten Zeghel hier aen ghehanghen den naest-lesten Augusti/ Anno vijftien hondert negen-en-tnegentigh. Ende was ondertepckent I. van Oldenbarnevelt, onder stondt gheschreven / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was ondertepckent C. de Rechtere, ende was bezeghelt met een groot upthanghenden Zeghel in rooden Wasse / ende weynigh lagher standt geschreven: 't Hof committeert ende authoriseert midts desen / den eersten Deurwaerder hier op versocht/ de voorschreven Ordonnantie openbaerlijck te publiceren/binnen

nen den Dorpe van Aelsmeer / ten eynde niemandt daer van eenige ignorantie soude moghen pretenderen. Ghedaen in den Rade den vijfthienden September / Anno vijfthien hondert negen-en-tnegentigh. My present / ende was ondertepckent F. Criep.

Octroy, nopende den Tol van de Wip-brugghe van Aelsmeer.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten: Dat wy ontfanghen hebben d'ootmoedige Supplicatie / van de Gheburen / soo in 't West-eynde / als aen den Wetter-wegh tot Aelsmeer; hoe dat sy Supplianten aen Dijck-grave ende hooge-Heemraden van Rhijn-landt gepresenteert hadden gehadt sekere Requeste / beroerende het verlaghen van de Brugghe ghelegen in Aelsmeer in den Wtter-wegh / om de selve tot een Wip-brugge te mogen maken / ende ten regarde dat een Persoon / omtrent de voorsz Brugghe / gestadelijck soude moeten woonen / ende gebruyckt werden tot het ophalen ende neder-laten van de selve Brugghe. Soo hadden sy Supplianten mede versocht / tot subsidie van de kosten van de selve / ende in hermaken der voorsz Brugghe / te moghen eysschen van elck Schip / daer voore de Brugghe ghelicht soude moeten worden / een blanck. Ende alsoo Dijck-grave ende Hooghe-Heemraden voorschreven / belanghende het verlagen ende hermaken van de voorsz Brugghe / het nederlegghen van de masten ende 't strijcken van de zeylen / als naer ghewoonte / gheordineert hadden / Kerck-gebodt tot Aelsmeer ghedaen te worden / ten fine als in hare twee hondert en vijfde Keure wordt vermelt / met verklaringhe dat de Supplianten / voor soo veel als aenginck den blanck / van elck Schip te moghen eysschen / hen souden hebben te addresseren aen ons / als bleke by de voorsz Requeste / ende Appostille voor 't hooft ghestelt / ghetepckent mette letter A. Soo was 't voorsz gheordonneerde / by een Heemraets bode van Rhijn-landt / op den twaelfden Mey sesthien hondert twintigh tot Aelsmeer ghedaen. Daer jeghens Burghermeesteren ende Regeerders der Stadt Haerlem / voor 't doen van 't Kerck-ghebodt / beliest hadden door hare Ghecommitteerden te opposeren / als imaginerende / dat door de voorsz Brugghe een binnen door-vaert soude moghen gheprackticeert worden / gelijck te sien was

by de Acte / ghetepckent met B. Ende hadden Dijck-grave ende Hooghe-Heemraden van Rhijn-landt / aen de voorsz van Haerlem gheschreven / sekere Missive in date den twaelfden Augusti sesthien hondert twintigh/ dienende om hare Gedeputeerden te senden/ dingsdaghe den achthienden daer aen volghende / omme inspectie ghenomen te worden/ daer af 't dubbelt getepckent was met C. Eyndlick by de Ghecommitteerde Hooghe-Heemraden in presentie van partyen / inspectie ghenomen wesende / ende by de Supplianten / klaerlijck vertoont zijnde / dat door de voorsz Brugghe geen binnen-doorvaert en konde vallen / volghende het verbael ghetepckent met D. Dies niet teghenstaende / en hadden die van Haerlem niet konnen beweeght worden/ omme van hunne ghedane oppositie te renuncieren/ in voeghen dat die Supplianten ghenootsaeckt waren geweest/ de selve van Haerlem / volgende die ghewoonte van de Overschare van Dijck-grave ende Hooghe-Heemraden van Rhijn-landt / ende des selfs Keuren / te doen dagh-vaerden / jeghens den vierden Januarij sesthien hondert een-en-twintigh / volghens d'Acte ende Relatie getepckent E. Ten dage dienende / was wegen die Supplianten / by de middelen van heure Requeste conclusie ghenomen / ende van weghen d'opposanten / presentatie ende renunciatie gedaen / die by de Supplianten gheaccepteert waren gheweest. Ende voorts de Supplianten voorschreven / onder sekere limitatien gheconsenteert/ de Brugghe te moghen verlaghen / de selve tot een Wip-brugghe te maken / ende strijcken van de zeylen in de Supplianten Requeste getepckent met A. vermelt. Blijckende by de conclusie / notulen ende vonnisse ghetepckent F. Alles neffens der Supplianten vertoogh/ ons over-ghelevert. Ende alsoo Dijck-grave ende Hooghe-Heemraden van Rhijn-landt / niet en konden disponeren op 't vorder versoeck / om van yder Schip/ daer vooren de Brugghe sal moeten ghelicht worden / te moghen heffen ende ontfanghen een blanck/ mede in de voorsz Requeste ghementioneert. Soo versochten de Supplianten / daer toe van ons te hebben behoorlijcke Octroy / om de groote kosten / van 't hermaken der voorsz Brugghe / ende de belooninghe van een persoon/ die gestadelijck daer toe sal moeten gebruyckt werden / daer uyt te moghen verhallen / midts dat daer van exempt souden wesen / alle die ghenen / die door de voorsz Brugghe sonder de selve te werden ghelicht/ sullen passeren. Soo ist, dat wy de sake voorsz overghemerckt/ ende al voorens daer op ghehoort/ den Steden naest de voorsz Dorpe van Aelsmeer ghelegen / ende die meest souden moghen

ghen wesen gheinteresseert. Ende bevindende dat de voorsz Brugge ende door-vaert / alleenlijck dienstigh sal wesen / voor de binnen-lantsche vaert. Hebben uyt onser rechter wetenschap / volkomen macht ende authoriteyt / den Supplianten gheconsenteert / gheaccordeert ende gheoctroyeert / consenteren / accorderen ende octroyeren by desen / dat de Supplianten / de Brugghe als vooren ghemaeckt zijnde / sullen moghen doen heffen ende ontfanghen / van elck Schip door de voornoemde Brugghe varende / ende daer vooren de selve Brugghe ghelicht sal worden / een blanck; midts dat alle die ghene die door de voornoemde Brugghe varen / ende daer voor de selve niet werdt ghelicht / daer van vry ende exempt sullen wesen. Ghedurende dit alles tot onser kennelijcke wedersegghen / ende ten eynde den Supplianten onser consent ende octroyen des te beter moghen ghenieten. Lasten ende authoriseren wy den eersten Deurwaerder hier toe versocht / dese te publiceren ende te affigeren / ter plaetse daer de Supplianten / 't selve versoecken sullen / ende deser ter kamere onser Rekeninghe gevisiteert / ende gheregistreert zijnde. Bevelen wy de selve van onse Rekeninghen / ende allen anderen desen aengaende / den Supplianten 't effect van desen onsen Octroye te laten ghenieten ende gebruycken / cesserende alle belet ende wedersegghen ter contrarie. Ghegheven in den Haghe / onder onsen grooten zeghele / hier aen gehangen / opten derden Maert / anno sesthien hondert twee-en-twintigh.

Graef Willems Segghen, tusschen die van Amstelredam ende Sloten.

WILLEM Grave van Henegouwen / van Hollandt / van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt / maken kondt allen luyden: Dat dit onse segghen is / tusschen onse Poorteren van Amstelredam ende die van Sloten / als van den twist / die sy onderlinghe hadden / alsse van den Erve / dat die van Amstelredam legghen hebben in 't Ambacht van Sloten / dat die van Amstelredam gelden sullen / van alle Landen die sy hebben binnen Sloten / ofte verkrijghen sullen / Dijck / Dam / Wegh / Wateringh ende Sluys-geldt / gelijcken andere landen te Sloten / in alle manieren als 't hem toe-komenden is. Voort sullen sy gelden met hare landen ghelijck die van Sloten / onse Rechten / Jaer-schot / bottinge aen onse rechte Heervaert / ende hier mede segghen wyse ghescheyden / sonder argh ende list. In oorconde

de desen Brieve bezegelt met onsen zeghele. Gegeven in den Haghe/ 's Woensdaeghs naer Sinte Andries-dagh/ in 't Jaer ons Heeren duysent drie hondert ende neghen-en-dertigh.

Hertoge Phillips consenteert Sloten ende Oost-dorp, een Waghe te moghen hangen.

PHILLIPS by der gratie Godts/ Hertoghe van Bourgongien/ van Lotteringhe/ van Brabandt ende van Limburgh/ Grave van Vlaenderen/ van Arthoys/ van Bourgongien/ Palatijn van Henegouwen/ van Hollandt/ van Zeelandt ende Namen/ Marckgrave des Heylighen Rijcks/ Heere van Vrieslandt/ van Salijns/ ende van Mechelen/ doen kondt allen luyden: Hoe dat onse Ondersaten van Sloten ende van Oost-dorp, onsen Stedehouder ende Rade van Hollandt te kennen ghegeven hebben/ dat sy hen meest al generen mit den Koepen/ overmidts dat sy in ghenen Zaey-landen geseten en zijn. Soo dat/ als sy haer Boter ende haer Kasen/ van haren Koepen gekomen wesende/ ter Merckten voeren sullen/ die eerst voeren moeten binnen onsen Steden van Haerlem/ oft van Amstelredamme/ oft anders waert/ daer Waghen ende Ghewichten zijn/ om die te doen weghen/ eer dat syse ter Merckte varen/ dat hen komt tot grooten kosten. Biddende daeromme ootmoedelijck/ dat wy om dien kost te sparen/ hun gunnen ende consenteren willen/ een Waghe ende Gewichte te mogen doen maken/ binnen onsen voorsz Dorpen/ omme aldaer alle haer Boter ende Kasen/ ende andere goeden te doen weghen. Ende want die bede/ van onsen voorsz Ondersaten redelijck is/ ende oock om onse Domeynen te vermeerderen. Soo ist, dat wy daer op eerst ghehadt het advijs/ van Claes de Vriese, onsen Rentmeester Generael van Hollandt ghegonnet/ geoorlovet ende gheconsenteert hebben/ gonnen/ oorloven ende consenteren/ mit desen brieve/ onsen Ondersaten van Sloten ende van Oost-dorp, dat sy een Waghe ende Ghewichte moghen doen maecken/ ende die hanghen tot eenre ghelegerne Stede/ binnen onsen voorsz Dorpen/ daer hun dat nutste sal duncken te wesen/daer toe dat sy Schalen ende Ghewichten sullen doen maken/ tot heuren koste/ van sulcker gewichte ende swaerheydt/ gelijck als men over al/ in onsen lande van Hollandt useert/ omme in den voorsz huyse ende Waghe te doen weghen/ alle haer Boter/ Kasen/ ende andere goeden van ghewichte/ die

die sy sullen hebben te weghen / welcke Waghe sy ghenomen van ons dese naeste vijfthien Jaren langh in pachte / ende daren ten enden / tot onsen wederseggen / om twee pondt 's Jaers / sulcks pajements / als wy in onsen landen van Kennemer-lant / van onsen renten pleghen t'ontfanghen / die sy jaerlijcks onsen Rentemeester van Kennemer-landt / tot onsen behoef betalen sullen / die daer afontfangh maken sal / tot onser behoef. In oorconde desen Brief doen bezeghelen / mit onsen zeghele / datum opten vijfthienden dagh van Meerte / in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert vijf-ende-tsestigh / nae den loop van onsen Hove.

De Capelle van Heemstede werdt ghescheyden van der Parochien van Haerlem, met allen sijnen toe-behooren, ende tot een eygen Parochi-Kercke bevestight.

Willem, &c. maecken kondt allen Luyden: dat wy om bede / onser goeder luyden van Heemstede / ende om Godts dienst te meeren / gegeven hebben / ende geven ghehengheniße ende consent; dat de nuwe Capelle / die gesticht is in Godts eere / ende in gedenckenisse Grave Willems ziele / die ten Vriesen bleef / ons liefs Ooms / ende onser voirvorderen Graven van Hollandt / sy een Prochi-Kercke / ende gheschepden van der Prochi-Kercke van Haerlem / alsoo verre als 't Gherechte van Heemstede gaet / daer in te hantieren Doopsel ende Doode-gravinge ende anders dat een Prochi-Kercke toebehoort. Waerom wy bidden eenen eersamigen Vader in Gode Heeren Jan van Arckel Bisschop t'Wtrecht ende den ghenen die't behoort dat sy 't confirmeren / ende deelen die luyde / die woonen in't Gerechte van Heemstede ende 't Gerechte van Haerlem / alsoo verre als 't gaet / ende scheyden van der Prochien van Haerlem met allen sijnen toebehooren / ende daer toe willen gheven haren consente in maniere wanneer datter die persoone / die're nu in es / of die in der tijdt wesen sal / sijn consente toe geve. In oorconde / etc. Ghegeven in Middelburgh des Manendaeghs na Palm-Sondagh / in't Jaer ons Heeren / M. CCC. ende xlvij. Iussu domini Ducis ad relationem Dominorum de Lecke & Matth. de Burgh. D. I. de Nederh. D. G. de Heemstede.

Capella Heemstediana fit parochialis & curata, cum consensu Henrici de Geldonia Curati Harlemensis Ecclesiæ.

WILHELM. &c. universis præsentia visuris vel audituris, cupimus facere notum, propter multimodas preces nostrorum subditorum commorantium in villa de Heemstede, apud nos instantium, ut villa de Heemstede à Parochia Ecclesiæ de Haerlem traject. dyoc. eximeretur & separetur: & Capella per nos, in dicta villa de Heemstede constructa, in memoriam animæ Wilhelmi quondam Comitis Hanoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ ac domini Frisiæ nostri avunculi Parochialis fieret & curata, & administratio Ecclesiasticorum sacramentorum cum sepultura ibidem concederetur, nostro consensu pariter & assensu nos contulisse, ut commoditas eisdem nostris subditis fieret, & ad laudem & honorem Dei, cultus divinus augmentaretur; quapropter affectuosius, quo potuimus venerabiles Patres Dominos, Episcopum & Archidiaconum requirimus & rogamus, quatenus cum hoc sit de consensu & assensu magistri Henrici dictæ Ecclesiæ de Haerlem curati huic separationi operam velint dare consensum & assensum de intuitu nostrarumque precum inter ventu dignentur adhibere eandem separationem inducere, ratificare & confirmare, cum solemnitatibus in talibus fieri debitis & consuetis. In quorum omnium testium veritatem & munimen, sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum anno nativitatis Domini, M. CCC. quadragesimo octavo, mensis May die prima. Et ego *Henricus de Geldonia* prædictæ Ecclesię de Haerlem Curatus pręmissis omnibus supra dictis meum adhibeo consensum & assensum, supplicans humiliter cum nobile Principe domino meo Duce pręḋicto, reverendos Patres ac dominos meos Episcopum & Archidiaconum Trajectenses pręfatos. Quatenus de intuitu pręmissa omnia indicant, ratificent & confirmant, cum omnibus necessariis, ad hoc opportunis: & in testimonium veritatis pręmissorum, sigillum una cum sigillo Domini mei Ducis, pręsentibus duxi apponendum, anno mense & die supradictis. Iussu Domini Ducis, ad relationem Dominorum *de Lecka, I. Wil. D. Outshorne, D. R. Vlet, D. G. de Heemstede.*

Het derde Deel/

Inhoudende,

Die Rechten, Costumen ende Usantien,

voor de lage Vyerscharen van Kennemerlandt gebruyclijcke. Noch onderscheydelijcke vertooninghe wat Kennemerdorpen ende Gehuchten altijdt in hooge ende laghe Iurisdictie de Graeflijckheydt subject zijn gheweest, ofte door af-lossinghe ofte versterf-recht wederomme onder de ghemelte Graeflickheydt zijn ghebracht: Midtsgaders, welcke nu ter tijdt by, ofte van weghen Ambachts-heeren werden gheregeert; ende waer toe de selve uyt krachte van hare verlyinge zijn gerechtight, in alle boeten, breucken ende confiscatien in haren Ambachts-heerlickheden vallende.

Die KENNEMER-RECHTEN.

Gheen Sluysen te bevisschen.

IN den eersten, dat niemandt eenige Sluysen bevissche/ noch Sluys-tochten/ op de boete van twee pondt/ alsoo dick als sy betuyght werden/ met twee ghetuyghen.

Van Sluysen op te setten.

Voort/ soo en moet niemandt die Sluysen op setten/ om water in te laten/ buyten oorlof van den Dijck-grave ende Heemraets/ opte boete van twee pondt.

Van een gat te steken in den Somer-dijck.

Item/ soo moet niemandt een gat steecken in den Somer-dijck/ water in te laten/ buyten Dijck-grave ende Heemraets oorlof/ op de boete van twee pondt.

Van Zoden te delven.

Item/ soo sal een yeghelijck Zoden delven mogen/ binnen dijcks ende buyten dijcks/ sijn dijck mede te maken/ tot Heemraets seggen.

Hoe

Hoe die Schout, ſijn boeten ſal in-winnen.

Voort / ſoo wat breucken oft boeten / die Schout toe-gewijſt werden / die ſal hy berechten oft winnen / binnen 's Jaers / oft ſullen vry ende quijt weſen / van die breucken ende boeten.

Waer toe den Schout, gheen oorlof gheven mach.

Voort / ſoo ſal die Schout niemandt oorlof geven / Beeſten by den Somer-dijck te laten gaen / noch gaten te ſteken in den Somer-dijck / noch die Sluyſen / noch Sluys-tochten te bevisſchen / op de boete van thien ponden / jeghens ons te verbeuren.

Van des Schouts boeten in te winnen.

Voort / ſoo wat boete ofte boeten / den Schout verſchijnt / ofte verſchijnen / die ſal hy inwinnen / als 't recht es.

Gheen Keuren te legghen minder, als van twee ſtuyvers.

Voort / ſoo en ſal men nerghens gheen Keuren legghen / minder dan twee ſtuyvers / nae Kennemer-recht.

Van een beſchouwen Dijck.

Voort / als een Dijck beſchouwen es / al werdtſe ghemaeckt / die anderde ſchouwe / hy ſal komen / ende bekennen die boeten / oft men ſal daer weder op ſchouwen.

Hoe een Vader ſijn Soon mondigh maeckt.

Als een Man ſijn Soon ſelfs mondigh wil maecken / voor den Bailliu van Kennemer-lant / mit Recht / ſoo ſal die Vader ſijn Soon gheven alſoo veel / als thien 's Heeren ponden waert / ende ſoo ſal de Vader des Heeren mannen geven een ſtoop Wijns / ende des Baillius Klerck ſal hebben / een ſtoop Wijns.

Ghedingh van Gerrit Uytenhaghe.

Item / in 't Jaer duyſent vier hondert een-en-tſeſtigh des Donderdaeghs voor Meyen-dagh / ſoo dinghde Gerrit Uytenhage, in de Beverwijck voor den Bailliu / alſoo dat hem een vonnis was gegeven / dat ter naeſter Vyerſchare ge-uyttet moſte weſen / alſoo het de vierde dagh was. Ende oft hem noodt dede van ſieckte / oft van andere noodtſaken / dat hy daer niet komen en mochte / dat hy onder ſijn

zeghel wel sijn tuygh doen mochte / waer 't recht: ende begeerde des een vonnis / ende werdt hem toe-ghewesen.

Van Landt in 't heymelijck te verkoopen.

Wanneer een Man landt verkoopt in 't heymelijck/ende verkoopt het daer nae een ander in 't openbaer/om die luyden daer mede te bedrieghen / die sal daeromme gelden thien pondt/ werdt hy nae Recht verwonnen.

Van een Man, ghevanghen van den lijve.

Wanneer den Rechter een Man ghevanghen heeft van den lijve/ ende die Rechter die mensche set op gelt / om af te koopen; en mach hem die Rechter daer na/ van den lijve niet meer verwinnen/ al gaet die koop af / om dat die Rechter eerst hem op gelt gheset heeft.

Onwillighe Schepenen, boet-schouch ghewesen.

In 't Jaer duysent vier hondert seven-en-tsestigh/ den seventhienden dagh in Junio/ doe wierden in des Baillius Vyerschaer van Kennemer-landt twee Mannen van Wormer boet-schouch ghewesen / elcks op thien pondt / om dat sy dinghede / dat sy gheen Schepenen souden wesen / om dat sy uyt-reysende luyden waren / ende van noode heur broodt mosten winnen.

Extract uyt het Costuym-boeck van Kennemer-landt, van een ghequetst Man.

Wanneer een Man ghequetst wordt / in sijn romp van sijn lijve/ een doorgaende wond: dat zijn op neghen keur-wonden. Ende es een man ghesteken / deur ende weder deur / in den romp van sijnen lijve / dat sijn achthien keur-wonden. Ende als een gequetst wordt van sijnen hals opwaerts/oft van sijnen aenklauwen nederwaerts/ oft aen sijnen handen/dan sal men die lenghte af meten/ tot een keurwonde / ende niet die diepte.

Van de lenghte van een Keur-wonde.

Item / die lenghte van een Keur-wonde / es die naghel van twee die voorste vingeren / ende in Kennemer-landt is een Keur-wonde een naghel lanck / als voorsz staet / ende die boete es een pondt van ses-en-twintigh stuyvers / ende een blaeu oogh / is twee schellingen.

Wat Bien-brecks is.

Item / oft ghebeurde / dat men in Kennemer-landt een mensche / een tande uyt sijn kinne-backen sloeghe / stiete ofte worpe / daer geen vleysch aen en waer / dat waer bien-breck. Ende alsoo menigh bien / als men eenen ghequetsten mensch uyt sijn hooft / oft anders van sijnen lijve gewonnen worde / dat sal men gelden / voor elcken been een Kroon / op dat men 't mach hooren / als men 't in een becken worpt. Maer den Heer en sal niet meer hebben van den Handtdadighen / als een pondt. Maer is een Man / een vingher / oft een duym / oft een tandt met vleysch / oft mit dattem uytghestagen / dat es garsval / ende zijn thien pondt de boeten (daer onder gesustineert werdt oock een ooge te wesen) Ende al dit soo voorsz staet / es by Leen-mannen van Kennemer-landt tot Haerlem verklaert voor Recht / in de Vyerschare / Anno veerthien hondert vier-en-tachtigh / om 't selve te onderhouden / ende niet hoogher geapprobeert / den achthienden Junij.

Van 't recht ende oudt gebruyck van de vecht-boeten.

Item / als yemandt een keur-wonde ontfangen heeft van een ander / ende die selve die Schout niet te kennen en gheeft / ende besten laet binnen den derden dagh / by de Schout ende twee Schepenen / daer 't gheschiedt is. Alwaerse genesen ende verswegen: nochtans sal hy die boeten ghelden / ende ten vollen betalen / dat is in Kennemerlandt xxvj stuyvers. Alst in een vrye Taverne geschiedt by daghe / ende by nachte viervoudt boeten: Ende alst in een onvry huys geschiedt / oock viervoudt boeten / ende dat nae beschreven rechten in Kennemerlandt. Ende van elck bloedt-rutse / ofte Mes-treck / vijf Schellingen / ende by nachte viervout.

Een Vechter moet borge setten.

Item / Soo wie vecht binnen onse vryheden / die sal gehouden wesen borge te stellen / by levende luyden; ten waer hy alsoo ghegoedt waer / binnen onse vryheden / dat hy den gequetsten sijn smert / ende den Heer sijn boeten gelden mochte. Anders sal men den delinquant doen apprehenderen / ende in hechtenisse setten / ter tijdt toe hy voldaen heeft.

Een gewonden moet hem by den Schout laten visiteren.

Item / Alle ghequetsten sullen terstondts nae de quetsure / al-eer sy twee-

tweemael verbonden sullen werden / haer laten visiteren / by den Schout ende Schepenen onder wiens Jurisdictie / 't selfde geschiedt es / op de boete van een Kennemer-pondt.

Gheen meester mach den tweeden Pleyster legghen, voor 't bekent maken der quetsure.

Ende en sullen gheen Barbiers / Chyrurgijns / Meesters ofte Meesterssen / binnen Kennemer-landt / den tweeden Pleyster moghen legghen / op eenen ghewonden / ghequetsten / ghesteecken / of gheslaghen persoon / hoe dat 't selfde oock soude mogen geschieden: Voor ende al-eer 't selve den Schout / onder wiens Jurisdictie sy woonen / te kennen sullen ghegheven hebben: op de boete van een Kennemer-pondt. Wanneer yemandt door den romp ghesteecken wordt / dat zijn neghen keur-wonden; maer door ende weder door dat zijn achthien keur-wonden / nae Kennemer-recht.

Van Huys-braeck.

Die een huys by nacht op-breeckt / oft den veynsteren ende glasen inslaet / verbeurt vier mael thien Kennemer-ponden. Maer by daghe thien ponden / te weten / quando simpliciter fiunt calore iracundię, ende datter gheen gequalificeert delict mede vermenght is: als furtum, rapina, raptus, adulterium, ofte conatus tot den selven.

Van den Heeren-wegh niet te beschadigen.

Die den rechten Heeren-wegh ontgrondt / ofte verspart / verbeurt daer mede thien Kennemer-ponden.

Niet uytten Schut-hock te trecken.

Die een Koe ofte ander Beest / uyt den Schut-hock ontbindt / verbeurt mede thien Kennemer-ponden.

Achteloosheydt der Ouders gestraft.

Wiens kindt / beneden de vier jaren zijnde / versuymt werdt / in 't water ofte vyer: werdt over sijn negligentie / daer over aenghesproken / voor thien Kennemer ponden / ende oock ghecondemneert / nisi se perfecte purget, van alle schuldt.

Hoe men simpel gheweldt boet.

Die sua authoritate eenigh landt aentast / dat hem niet toe-komt / ofte

ofte beslaet met Beesten/ oft sonder vonnisse begint te procederen/ by executie/ verbeurt daer over thien Kennemer ponden/ als culpabel van simpel gheweldt/ indien het anders ghequalificeert es/ meerder als voorsz es.

Wat een succumberenden Appellant verbeurt.

Een Appellant van Schepen vonnisse/ succumberende voor des Baillius Opperschare/ verbeurt thien Kennemer ponden/ boven den mysen van Justitie. Salvo dat den selve vier mysen/ ofte termijnen/ daer op te bate komen/ sonder meer.

Als men gheweldt objicieert, voeght hem den Officier metten Triumphant.

Wanneer Partyen jeghens malkanderen pleyten/ ende eenighe poincten van gheweldt/ ofte ander crimen objicieren. Soo doet den Officier by sijn Procureur/ op de partye pleydoyen stellen/ dat hy hem voeght metten Triumphant.

Klagher ofte beklaeghde, verbeuren thien pondt.

Op alle klachten die partyen aen den Bailliu doen/ voor twee Leen-mannen. Is den Bailliu thien Kennemer ponden verschenen/ van den aenklagher ofte verweerder. Daeromme soo doet hy de selve verdaghen/ den Klagher om sijne ghedaen klachten te verifieeren/ ende den Beklaeghde om hem daer jeghens te defenderen. Ende oft sy schoon al accorderen/ moghen 't selve anders niet doen/ dan salvo den Bailliu sijn leges, van de thien Kennemer ponden.

Aenspraeck van lachter oft van schade.

Item: soo wie den anderen aenspreeckt/ van lachter of van schade/ ende de Schout metten Schepenen duncken/ dat hy den lachter/ ofte schade te groot maeckt; dan mogen 't den Schout ende Schepenen aen hen nemen/ of sy willen/ nae de keur van Haerlem/ als een Hooft-stadt van Kennemer-landt.

Van Declineren.

Pieter Pael begon een recht/ voor Schout ende Schepenen van Overveen/ teghens d'erfghenamen van Willem van Adrichem, ende die kinderen van hem zal: m: Soo worder voor recht ghedonghen; alsoo sy welboren luyden waren/ dat die Schout over hen niet rech-
ten

ten en ſoude / noch Schepenen over wijſen. Alſoo dat de Schout beyde partyen verdaeghde/voor Bailliu ende Mannen van Kennemer-landt ende ſy declineerden / ende die boete van de declinatie was thien ſtuyvers / ende komt voor wie die declinatie geſchiedt. Dit is gheſchiedt / in den Jare 1587. by St. Catharina.

Van een Dief te hangen.

Item: ſoo wie van dieften hanghen ſal / die ſal ten minſten ghe-ſtolen hebben / dat ſoo veel waert es / als die waerde van thien goude Rijns-guldens / ende een derdendeel van een gouden Rijnſche gulden voorſz. alſoo 't een groote ſaecke es / een menſche van den lijf / ter doodt te wijſen / of brengen.

Van Injurie.

Item: Soo wie een injurie aenſeydt / ende die ghene die men de injurie / of onrecht aenſeydt / hem dat beklaeght voor den Rechter / den genen die hem dat aengheſeydt heeft / dat hy hem dat ſchuldigh ſal weſen te bewarriden / of ſijn eer te beteren / eerlijck ende proſijtelijck; met honderdt gouden Realen / etc. Ende indien daer nae den eenen met den anderen eet of drinckt / dat men met twee wettighe getuygen betuygen mach / daer mede verlieſt die klager / ſijn recht.

Van een Compromis.

Item: Soo wie in een Compromis es gegaen / teghens ſijn wederpartije by den Hove / ende hem niet voldaen wert / nae uytwijſen ſijn Compromis / ende laet hy hem daer toe brenghen een ander ghe-blijf aen te gaen / die gaet van ſijn eerſte geblijf.

Wanneer een man ſijn Wijf verlijf-tocht.

Wanneer een man ſijn Wijf verlijf-tocht. Als die man ſterft / ſoo behoort dat Wijf eerſt die lijf-tocht toe: Maer wilde de Leen-volgher van den dooden man / haer lijf-tocht niet laten volghen: Soo ſal ſy 't den Leen-heer te kennen geven / die ſal hen beyden eenen dagh beſcheyden / ende daer by hebben / een deel van ſijnen Mannen / of van ſijn over-heeren mannen / na uytwijſinge zeghel ende brieve / die ſy daer af heeft / ende den Leen-heer dat toont / hy behoort dat Wijf te geven / daer toe ſy recht heeft by den mannen voorſz. Ende hier ſal de Leen-volgher mede te vreden weſen. Ende ſoo wie dit ſegghen niet volghen en wil / ſoo ſal den Heer die goeden toe-ſlaen / ende tot

ſijnder taeffelen legghen / ter tijdt toe dat ſy 't ſegghen achtervolgen. Maer wanneer die Man ende ſijn Wijf ſcheyden voor den Provi-ſoir / nae gheeſtelijck Recht / als 't behoort / al is ſy verlijf-tocht by 's Heeren handt / ende die Man verkrijght dan een Brief van ſijn Leen-heer / dat hem die ſcheydinghe belieft / ſoo es dat Wijf ont-erft van de lijf-tocht / nae haers Mans doodt.

Vier punɛten van Leen-goedt te verbeuren.

In den eerſten / als een Leen-man by ſijns Leens-heeren Wijf ſlapen gaet / oft ſoo hy hem tegens ſijn Leen-heer wapende / mit on-recht / uytghenomen den Over-heer. Oft hy ſijn Leen-heer verraden oft vergheven wilde. Oft ſijn Leen-heer belegen ware mit onrecht / ſoo is hy Leen-man ſchuldigh / hem nae ſijn machte te hulpe te ko-men / ende te ontſetten / ende byſtandt te doen.

Inſgelijcx mach een Leenheer, tegen ſijn Leenman hem verſuymen, alſo dat de Leenman oock ſijn goeden niet meer en ſal van hem te leen houden, ende dragen 't op ſijn Leens-heeren Over-heer.

In den eerſten / iſt ſaecke dat hem ſijn Leen-heer gheen recht doet / van die goeden / die hy van hem te leen houdt / oft wil hy hem gheen verly doen / ſoo ſal hy nemen twee van de Over-heer ſijn Mannen / ende begeeren daer voor een werve / ander werve / derde werve / mit blooten hoofde onghegordt / ende hem tot elcken reyſe om keeren / en-de dan tuygh nemen van den voorſz. Mannen.

Van Leen-goedt te houden.

Soo wanneer een Man leen-goet heeft / daer die Brieven af hou-den / niet te verſterven binnen d'eerſte lede / die jonge Man / die voor-hant te hebben / voor dat oude Wijf / die beyde even nae zijn. Iſt ſa-ke dat die jonghe Man / en dat oude Wijf / beyde ſterven voor de Man / die dat leen-goet beſit / ende die jonghe Man laet achter een Dochter / ende dat Wijf een Soon / ſoo ſal de jonge Mans dochter / dat leen-goet hebben / voor dat oude Wijfs Soon / nae Leen-recht / ſoo verde als ſy beyde even nae zijn / aen dat leen-goet.

Van Man ende Wijf die Kinderen t'ſamen uyt houwelijcken.

Wanneer een Man ende Wijf t'ſamen Kinderen hebben / die ſy uyt hylicken / ende gheven hen een deel goedts ; jae al gaven ſy oock hen half haer goedt / oft die twee-deel ; ende ſterft hier nae de Man

of het

of het Wijf/ / die de Kinderen upt-ghehplickt hebben / die Kinderen die aldus upt-ghehplickt zijn / die en hebben dan maer half dat goet in te brenghen / dat hen ten houwelijck ghegheven is / teghen Vader of Moeder die te lijve ghebleven es. Maer die Broeders ende Susters van eenen bedde / sullen ter lester doodt even rijck wesen / van haer Ouders erve / van eygentlijcke goeden / alsoo verre / als gelijck in den boedel komen / ende inbrengen dat sy daer upt getogen hebben.

Van een noodtdruft.

Item / soo en mach in Kennemer-landt niemandt klaghen / over een nootdruft / hy moetet eerst ten Heylighen zweeren / dat hy noodtdurftigh is: ende soo moet hy op 't landt / oft in huys staen / ende slaen sijn handt aen 't erf / ende niet opten dinghstal / dat's te verstaen: die gheen daer sy 't Erf nemen / zijn 't renten op een Dorp / oft op een Kerck / soo moet hy 't anders winnen mit recht.

Van den Seventuygh.

Wanneer daer meer zijn dan een / die Recht spreken / oft beginnen willen metten seven-tuygh / soo en mach'er niet meer dan een Recht begeeren / op eenen dagh / ten waer in een bandinghe / soo moghense al ghemeenlijck Recht hebben / op eenen dagh.

Van Swanen te dooden.

Soo wie in Kennemer-landt Swan / ofte Swanen doodtslaet / die verbeurt teghen den Bailliu thien pondt / ende die gheinteresseerde sijn schade.

Van goederen, oft yemandt t'arresteren.

Als yemandt met een ander in Recht staet tot Haerlem / ofte elders / ende soo gaet A. ende laet B. tot Velsen / of een ander wegh arresteren / al eer 't voorgaende Recht gesleten es / oft ghe-eyndight / dat heet men attentaet, dat is Recht / boven Recht / die verbeurt jeghens den Schout / die d'eerste kennisse daer af heeft / twee-en-veertigh Schellinghen / ende teghens den Bailliu thien pondt / in wiens Jurisdictie het gheschiede.

Van die bekommert werdt.

Item: Als A. bekommert wert van C. Majest. weghen / niet upt den Banne te gaen / hy en stelle eerst borge sijn partye / of en kan hy dan gheen borge krijgen / soo sal hy ten minsten juratoir doen: be-

lovende by trouwe/ eer / ende seeckerheydt / op sijnen prefixen recht-dagh / te recht te komen / die hem beteyckent werdt: Ende hy dus van den Schout/ Schepen/ ofte Bode/ macht hebbende/ bekommert zijnde/ ende die bekommerschap niet achtende / gaet daer boven upt den Banne ende arreste / die verbeurt tegens den Schout xlij Schellingen/ ende boven dien den Bailliu ghereserveert sijn actie; dat is/ thien pont/ al komt hy op sijn prefixen recht-dagh/ te recht.

Van Pandt-keeringe te doen.

Waer daer yemandt / die den Schout / ofte 't Gerechte schutte/ of keeren wilde/ alleen / of mit hulpers / alsmen panden of pant leveren sal; die verbeurt tegens den Bailliu tien pont/ende sijn mede-hulpers elcx drie pont / die hem daer in ghestijft / of ghesterckt hadden. Ende waer 't sake dat hy andermael den gerechte wederstonde van pande/ ofte van maixel / soo soude nochtans die Schout dat pant/ oft maixel leveren / ende buyten wercken op den vryen wegh / ende voor sijn moeyten hebben/ thien Schellingen.

Van onrecht pandt te wijsen.

Soo wie onrecht pandt wijset/ die verbeurt drie Schellingen; dat is / te weten / die van den eenen pandt valt op den anderen/ ofte onvrye pandt wijset/ oft daer van gewijst werdt.

Van dagelijcx pandt.

Omme te weten wat dagelijcksche pandinge es/dats te verstaen: soo wie om slechte schulde recht spreeckt/sonder obligatien/daer heeft die Schout af twee Schellingen: Ende van kost-gelt/arbeyts-loon ende diergelijcke pant/daer komt die Schout af thien Schellinghen/ ende elcke Schepen twee Schellinghen / ende elcke Schatter twee Schellingen/ tot drien toe/ als voorsz es.

Van Kustinghe in te winnen.

Item/kustinge van Huys ende Erve/ lant/ zant ende diergelijcke/ sal men in winnen nae inhoudt der Hantvesten van Kennemer-lant.

Van huur van Landt.

Alle Landt-huur sal men inwinnen op 't landt/ Huys ende Erve/ ofte anders; daer die huren af roerende zijn / van Huys-huur / by drie de naeste drempels/ en van lant-huur/ by drie de naeste lendens/ binnen 's jaers/ of anders zijn 't slechte ende penninglicke schulden.

Beroep der Schepenen.

Partyen moghen Schepenen beroepen / maer die Schout niet.

Van loochenen voor Recht.

Item / als d'een den anderen loochenen voor Recht / die onrecht heeft / verbeurt thien ſchellinghen.

Van Seventuygh ende Swanouts-recht ofte royinghe.

Soo en ſal niemant van een Seventuygh/ofte Swanouts-tuygh/ eenigh partye op ſijn eedt tuyghen / ofte elcke ſeven ofte Swanout/ die daer over tuyghen/ verbeurt twee-en-veertigh ſchellinghen / men moeter gantſch ghewonnen oft verlozen tuygen. Ende van een Seventuyghs recht/daer komt die Schout af twee-en-veertigh ſchellinghen / ende van elcken Recht-dagh / vijf ſchellingen. Ende wanneer die verweerder in komt / ende die back-vonniſſen niet af en dinght/ ſoo verbeurt hy ſoo dick hy dingh-plichtigh is/ ter tijdt toe dat hy die back-vonniſſen dinght / twee-en-veertigh ſchellinghen. Maer ſoo daer yemandt hem met een Seventuygh opten dijck beſwaert vindt/ mach op koſten van ongheliјck hem beroepen / op ſeven die naeſte Kercken.

Van Nobels boeten.

In Seventuyghs recht zijn Schouten eyſſchers/ ende Schepenen wijſers van Nobels boeten / van welcke Nobels boeten als die vervallen/ de Schouten ghehouden zijn (uytgeſondert daer Ambachts-Heeren zijn) de twee derden-deelen aen den Hooft-officier te verantwoorden.

Van Reformeren.

Die reformeren wil / ende die ſomme bedraeght minder dan thien Carolus guldens/ die Reformant moet namptiſeren / die penningen die hem over ghewesen zijn. Maer bedraeght die ſomme meer dan thien Carolus guldens: ſoo en is die Reformant niet ghehouden te namptiſeren / ten ware van 's Heeren Domeynen / oft van toe-ghewesen boeten; want op alſulck en heeft appellatie geen ſtat/ hoe veel te min Reformatie. Naer coſtume van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh/mach men van Schepenen vonniſſe/ omiſſo medio, videlicet Bailliu ende Mannen / ad Curiam provincialem appellare.

Tauxatie van een kenningh in te brenghen.

Opten dertighsten Augusti vijfthien hondert vier-en-vijftigh/soo hebben Mannen van Leen/ als Ian Conincxsen, Willem Cornelisz Gael Bronchorsts soon, Ionghe Spaerwou, Bouwen Willemsen, ende Ian Claessen getaxeert/ de Schout van West-zanen es toe-getaxeert/ van de Kenningh in te brengen in de Beverwijck voor Bailliu ende Mannen/ ses stuyvers/ ende elcke Schepen drie stuyvers. Insgelijcks die Schout van Wijck op Zee/ met sijn volgers/ insghelijcks die Schout van Spaerwouw met sijn volghers.

Sus tauxeren Mannen tot Haerlem.

Die Schout van Wormer van een kenningh in te brengen/twaelf stuyvers/ ende elcke volger/acht stuyvers. Mannen tauxeren elck nae dat hy verre van huys es. Die Schout tot Heyloo is toe-ghetauxeert vier-en-twintigh stuyvers/ende elcke Schepen twaelf stuyvers. Dit sal men vinden in de Rolle van den Bailliu. Actum omtrent den sesten Novemb. Anno vijfthien hondert ses-en-vijftigh.

Hoe men Schout-ambacht in Kennemer-landt bedienen sal.

In den eersten/ sal die Schout alle vonnissen/ die hem aenghewesen werden/ bestellen/ ende segghen/ wat daer 't beste recht af es/ dat vonnis vraegh ick u N. een van de Schepenen/ die 't hem belieft/ ende als dat vonnis ghewesen es/ soo sal die Schout segghen/ volghet ghy Schepenen/ende vragen elcke Schepen bysonder/ ende alsoo sullen alle vonnissen voldaen zijn/ al eer hy een ander vonnisse vraeght.

Om Recht te doen.

Voort/ sal hy alle Recht doen/ goets tijdts voor middage/ opten Dinghstal/ daer men ghewoonlijck is Recht te doen/ uytgenomen Landt-recht van erve/ ende bruyckwaer/ ofte palinghe van grondt/ van landt/ ende sulcks als de costumen van den lande zijn.

Hoe den Schout Vyerschaer spannen sal.

Als die Schout partyen/ oft eenigh Recht doen sal/ soo sal hy segghen aldus: Oft alsoo goets tijdts aen den daghe is/ dat ick Houwer ende Klagher rechten mach: ende ick mijn G. Heere sijn boeten winnen mach/ ende ick de mijn/ oft sy mijn verschenen waren. Die Schout vraeght een vonnisse/ ende als dat vonnisse ghewesen is/ soo ghe-

ghebiedt die Schout liſt / op de boete van twee Schellinghen. Ende vraeght een vonniſſe / oft hy rechtelijcken liſt gheboden heeft: Schepenen wijſen alſoo. Dan ſeydt die Schout / heeft daer yemandt aen recht te doen / ende alſdan dinghen partyen haer recht. Ende iſt dat die Aenklagher / die dat Recht begheert heeft / niet en komt / ſoo ſal hem die Schout ter boete eyſſchen/van twee-en-veertigh ſchellingen. Ende komt die ander Man niet/ indien hy verdaeght es/ſoo ſal hem die Schout ter boeten eyſſchen / van twee ſchellinghen.

Wie ende wanneer die Schout daghen ſal.

De Schout oft Rechter mach daghen wie hy wil / ende wanneer hy wil / binnen den weke die hy aenſpreken wil / van breucken / van keuren / oft van Rechts weghen / ende en mach gheen dagh langer legghen / dan veerthien daghen.

Van een Loos-pandt te legghen.

Als die Schout een man / een loos-pant geven ſal / ſoo ſal hy ſegghen / aldus: Ick gheve u een loos-pandt/ van huur van landt/ op de man N. eenen yegelicken behoudende ſijn Recht/ ende die Schout is dan verſchenen twee ſchellinghen / als hy den Man de weet ghedaen heeft.

Van vrede te maken tuſſchen partyen.

Als die Schout tuſſchen een Man / of tuſſchen partyen een vrede maecken ſal / ſoo ſal hy doen aldus: Ick vermane u een vrede veerthien daghen langh / teghen deſe Man N. voor u ende uwen Maghen / ſoo wel te onderhouden / den eerſten dagh als den leſten / geen dagh daer af uyt-gheſondert / tot veerthien toe / totter Sonnen opganck toe. Ende iſt ſake / dat hy die vrede niet en geeſt / ſoo ſal hem die Schout die vrede vermanen eenwerf / anderwerf / derdewerf/ ende daer tuygh van nemen / ende gaen van daer / ende ſegghen / dat hem die Man de vrede gheweygherd heeft. Ende iſt ſake dat hy de vrede gheeſt / ſoo ſal die Schout ſegghen: Ick ghebiede u deſe vrede te houden / op u lijf / en op u goedt / van u ende van uwen Maghen/ teghens deſen man N. ende teghens ſijn Maghen. Ende alſoo ſal hy doen ende ſeggen/aen die ander zijde mede/die vrede begeert heeft.

Van een ghewondt Man.

Van een ghewondt / ofte ghequetſet Man / die uyt den Ban wil varen/

wil varen / daer sal die Schout gaen / ende nemen borgh / voor de gequetste man sijn lijf/ende den Heer sijn boeten/ om weder te brengen/ ofte leveren in den ban.

Van een Keur-wonde.

Van een Keur-wonde heeft die Schout ses-en-twintigh stuyvers/ ende alsse verswegen wordt/ soo sal den ghewonde dubbelde boeten gelden.

Van een verongheluckten te besien.

Als die Schout een Drenckelingh / ofte ander doodt mensche besiet / die doodt gheslagen / oft doodt gesteken es / oft hem selven verdaen heeft / daer komt die Schout af thien schellinghen / ende elcke Schepen twee schellinghen.

Hoe een Schout in Kennemer-landt sijn daghelijcks Recht, ende boeten winnet.

Alle die ghene / die onbelijde woorden spreeckt op een daghelijcks Recht / die verbeurt twee schellinghen / ende die mach die Schout ter boeten eysschen / en bestellen dat vonnisse / die verschenen sullen wesen uytgaens recht / ende op een hoogh Wedde/ thien schellingen/dat is te verstaen / sulck recht / sulcke boeten. Alle verdaginghe es twee schellingen. Elcke getuygenisse te doen / is twee schellingen. Ende van elcke tuygh sijn eedt te doen / of te staven is twee schellinghen.

Formulier van den eedt ghebruyckelick in Kennemer-landt ende Kennemer-volgh.

Dat zweer ick N. die waerheydt te segghen van 't gheen men my vraghen sal/ ende niet te verswijgen om Vrienden noch om Magen/ om lief noch om leedt / om gunst noch om wangunst / om goet noch om bloet / noch om geenderhande saken. Alsoo waerlijck moet my Godt Almachtigh helpen/ ende sijn heyligh Woort. Desen voorsz eedt werdt solemnelijck gheobserveert te doen/die Mans-persoonen met op-gherechte vingeren / ende die Vrouws-persoonen met haer rechter handt voor haer borst geleydt.

Van gast-recht, ofte gast-dingh.

Alle die ghene die Gast-recht begeren / zijn den Schout gehouden te gheven een stoter / des soo moet hy de Schepenen verdaghen.

Van

Van over vonnis te dinghen.

Alle die gene / die over vonniſſe dingen / zijn ſchuldigh thien ſchellingen/ die gene die in 't onrecht vallen/ verbeuren twee ſchellingen.

Van Liſt te ghebieden.

Als die Schout liſt gebiedt / ſoo moet niemandt ſpreken / dan den Rechter / op de boete van twee ſchellinghen.

Van Pandt te ſetten.

Als die Schout aenghedongen wordt / dat hy van yemandts weghen / pandt ſetten ſal / oft pandt ſetten moet / daer heeft hy af twee ſchellinghen.

Van heerlijcke ſchuldt.

Als yemandt aengheſproken werdt van heerlijcke ſchulde / daer heeft die Schout af / thien ſchellinghen.

Wat een Aenklagher uytſittende verbeurt.

Wanneer een Aenklagher Recht hebben wil / dat die Schout yemandt van ſijnent weghen verdaeght / ende dagh van Rechten beteyckent / ende den Aenleggher ten gheſetten daghe hem abſenteert/ ende met ſijn klachte niet voort en gaet / die verbeurt twee-en-veertigh ſchellinghen.

Van Wtſitten.

Als yemant uytſit / die verdaeght es / die mach den eerſten dagh ende den anderen dagh uytſitten / elcke reyſe op twee ſchellinghen/ ende de derde inſtantie op twee-en-veertigh ſchellinghen / ende den Aenleggher ſijn eyſſche.

Van qualijck ſpreken.

Item / die ghene die in Recht vloecken / oneerlijcke woorden ſpreken / oft onder Recht kijven/ verbeuren elcke reyſe / ſoo menighwerf ſy dat doen / twee ſchellinghen op een daghelijcks Recht/ ende op een Dijck-recht/ Willkeur-recht/ hooghwed ende diergelijck/ thien ſchellinghen.

Van pandinghe.

Van alle hooghe pandinge / heeft die Schout thien schellinghen: Ende van dagelijckſche pandinge twee ſchellingen.

Van Tuycheniſſe te doen.

Soo wie verdaeght es / om tuycheniſſe te doen / ende onwilligh es ſijne tuycheniſſe te doen / ende dat weygheit / ſoo menigh-werf als hy dat doet / ſoo verbeurt hy twee ſchellingen teghens den Schout / ende teghens den Bailliu thien pont / ende nochtans ſal hy tuygen.

Van Wilkeuren.

Alle Wil-keuren / die voor den Schout gheſchien / daer heeft de Schout af twee ſchellinghen / des dat hy die in preſentie van twee Schepenen te Boeck ſetten ſal. Eude alle die ghene die van Wil-keur-recht ſpreecken / daer komt die Schout af vijf ſchellinghen / ten waer dat die brieven minder hielden.

Van yemandt te beklagen.

Die een ander beklaeght / ſonder verdaghen of bekommeringhe / gelt te boete twee-en-veertigh Kennemer ſchellingen.

Van bekommeren.

Wie yemandt aen-ſpreeckt / die bekommert is / moet eerſt ont-kommert weſen / ende heeft den Schout van den Verweerder of Aenleggher twee ſchellinghen: Ende als die Schout yemandt be-kommert / daer heeft hy af twee ſchellinghen / ende weder ontkom-mert / dan heeft hy vier ſchellingen.

Van overkomen, die verdaeckt zijn.

Alle die gheene / die in recht ſtaen / ende met haer weder-partije overkomen ende verdaengen / die verbeuren elcks twee ſchellingen / ten profijte van de Schout / ſoo het geſchiet ſonder ſijn conſent.

Van Huyr te winnen.

Als yemandt ſpreeckt om Huyr / daer heeft die Schout af ſes ſchellinghen.

Van

Van Keuren te maecken.

Alle keuren tot oorbaer van den gemeenen Lande ende Dorpen/ maeckt die Schout metten Schepenen / ende den ghenen / die sy daer toe kiesen ende insetten ; voor brandt / verstuyvinghe van Duynen/ af-spoelinge van werven / ende anders/ groem te bedelven ende dierghelijcken/ ende dat op seeckere boeten/ naer ouder ghewoonten ende costumen : Ende die ghene die in breucken valt / sal die Schout mit kennisse van Schepenen begaen / ende de boeten met recht ende met vonnisse inwinnen/ indien't hem belieft.

Van toegewesen boeten.

Alle gewijsde boeten / die den Schout toegewesen zijn / ende men hem die niet en betaelden / of betalen wilde / die mach hy panden op hooge ban/ op hooghe boeten / twee schat aen gelde / en vier schat in pande.

Van een vooght te setten.

Van alle Vooghden te setten/ daer heeft die Schout af twee schellinghen.

Van Recht op te dragen.

Die haer recht yemandt opdragen / ende machtigh maecken voor recht/ heeft die Schout af twee schellingen.

Van Procuratie te maken onder 't Zegel.

Alle die gene/ die yemandt eenigh recht opdraghen ende maecken willen by procuratie onder 't zegel van den Schout/ om in een ander plaetse recht te spreecken / daer af sal die Schout hebben thien schellingen.

Van een Certificatie te bezegelen.

Van alle Certificatien die den Schout bezeghelt / ende daer Schepenen over-kennen / behoort hem thien schellingen / ende elcke Schepen twee schellinghen: naer dattet huyden-daeghs geuseert werdt : Ende van elcke tuych te verdagen / twee schellinghen : Ende van de recht-pleginge/ twee Schellingen.

Van 't Zegelen.

Van alle andere Brieven te bezegelen/sal den Schout hebben van binnen-luyden ses schellingen / van elck zegel / ende van buyten-luy-

den / van elcke zegel goudt ende silver. Item / een Schout genaemt Pieter Wit, die nam van zeghelen / soo dat Octroy houdt / die Brieven die daer ghenomineert staen. Maer van Brieven / van Testamenten/ Utterste-willen ende makingen/Quyt-scheldingen/Transfixen / ende alle andere Brieven buyten dat Octroy; daer nam die Schout voorsz af/ goudt ende silver/ thien oft twaelf schellingen / gelijck hy dede van Cornelis Remtgis, ende meer anderen tot Wormer.

Sonder Volmacht ageeren.

Item / die sonder Procuratie recht spreeckt / oft in Rechten verantwoordt/ sonder macht te hebben/ 't zy onder 't Zegel/ ofte Schout ende Schepenen kenninge/die verbeurt twee-en-veertig schellingen.

Van een laghe Wed ende Royinghe.

Item / van een laghe Wed oft van Royinghe / komt den Schout vijf schellinghen / ende van elcke tuygh ofte lendens te verdaghen/ twee schellinghen / ende van elcke pael twee schellingen / ende op elcke pael geeft die Schout drie kloppen om in te smijten/ ende des heeft hy van elcke klop twee schellinghen / ende dan gheeft hy 't een ander over/ ende van de Rechts-pleginghe komt die Schout thien schellinghen / ende van elcke tuygh twee schellinghen / ende soo wie van de tuyghen uytsit / verbeurt thien schellinghen.

Van Obligatien ofte Schuld-kennissen.

Als yemandt gepasseert heeft Brieven van Obligatie / oft Brieven van bezegelthept / die inhouden wilkeur ende maexel / daer heeft die Schout af vijf schellinghen / als men Recht daer mede spreeckt. Ende houden die Brieven van heerlijcke schulden / soo es die boeten thien schellinghen / alsoo dick als de Schout met Recht daerom versocht wordt.

Van bieden en verbieden.

Als de Schout yemant biedt / ofte verbiedt van 's Heeren wegen/ 't zy van Landt ofte Huysen / ende anders / sijn handt af te houden/ daer heeft die Schout af thien schellinghen.

Van Heynen.

Item / soo wie voor heynt/ soo sal die Wederpartye gehouden wesen binnen den derden dagh na te heynen / ende indien die partye niet nae

nae en heynt / soo sal de Schout 't selfde besteden van 's Heeren weghen / nae te heynen / tot kosten van den onwillighen / daer komt de Schout af van besteden / ses schellinghen.

Van Pandt-recht.

Van een pandinghe van arbeydts loon / wilkeur-gelt / kost-gelt ende diergheljjcke / daer komt den Schout af ses schellinghen / ende van sulck recht over vonnis te dinghen / thien schellinghen.

Van vlot-vaerdigh Recht.

Als yemandt vlot-vaerdigh Recht begheert / soo sal d'Aenlegger de Schout gheven thien schellingen / elcke Schepen ses schellingen / ende voort van elcke verdaginghe vier schellinghen.

Van Inventaris te maken, ofte beschrijvinge te doen.

Als de Schout met vonnisse op ghewesen werdt / ost anders toe-ghebracht werdt / om eenighe goeden te beschrijven / om Inventaris daer van te leveren / daer af komt de Schout twee schellinghen / de Klercq drie schellinghen. Ende ost die Schout aenghedongen werde met sijn Schepenen op te staen / ende helpen yemandt aen gelt / ofte aen maexel / daer komt die Schout af ses schellingen / ende van gelt of pant twee schellingen / ende van Rechts-plegingе twee schellingen.

Van Executie te doen.

Als daer Executie ghedaen werdt by den Schout in Kennemer-landt / ende door vonnisse van Schepenen die goeden ter executie gheleydt worden / daer komt den Schout af die hooghste boete / 42 schellingen. Ende als de Schout die goederen verkocht heeft / nae voorgaende vonnisse by Schepenen ghewesen / soo komt de Schout daer af voor sijn salaris / den thienden penningh / 't selve wert dagelijcks gheuseert / in alle Dorpen van Kennemer-landt.

Van yemandt te vanghen.

Als de Schout daer toe gebracht werdt / dat hy yemant moet vangen / daer sal die Schout af hebben / voor sijne moeyten 26 stuyvers.

Een leeringhe.

Soo wat aenspraecken ofte eysschen / eenighe Schouten doen in Keynemer-landt / van 's Heere wegen ende Baillius weghen / 't zy

op inwoonders / of op uytheemsche luyden / hoogher dan twee-en-veertigh schellingen: Soo sullen Schepenen wijsselijcken doen / ende wijsen met rijpen rade die partije of partijen / voor hoogher rechter; dat is voor Bailliu ende Mannen.

Waerschouwinge aen een gewonden Schout.

Als een Schout in Kennemerlandt gewondt is van yemant / soo en sal hy hem geensins vervorderen / recht te sitten / of recht t'administreren / eer hy hem heeft laten suyveren van den Bailliu. Ende waer 't sake / dat hy recht sat met sijn Schepenen / dat waer elcks op thien pondt / ende die Schout alsoo veel thien ponden / als hy met Schepenen recht geseten heeft.

Maniere van Pandt-recht.

Als yemant eenige penninghen in recht ge-eyst werden / ende die bekent / ofte by vonnisse daer in gecondemneert werdt. Soo dinght den Eysscher / wanneer die penningen sullen betaelt wesen / ende versoeckt vonnis. Schepenen wijsen dwars-nacht ofte veertien dagen. Soo laet den Eysscher / den Schout sijn Schepenen verdagen / tegen den gheprefigeerden dagh / op seecker ure te komen / ten huyse van den Ghecondemneerden.

d'Eysscher sal oock passen aldaer present te wesen ende dingen alsoo. Alsoo den tijdt van betalinghe verloopen ende verstreecken is / soo segge ick dat N. daer voor pandt sal stellen die derde-part beter ende dat op staende voet / ende by faut van dien / dat den Schout pandt stellen sal van 's Heeren wegen.

Den Schout eyscht den Gecondemneerde anderwerf / vraeght die gecondemneerde / wilt ghy 't pandt stellen 't waer goet / soo niet / soo segge ick / dat ick 't pandt stellen sal. 't Vonnis N. Schepenen wijsen dat den Schout 't pandt stellen sal van 's Heeren wegen.

Als 't pant gestelt is / soo dinght den Eysscher hoe lange dat staen sal / eer 't geschat ende ge-eygent sal wesen / ende versoeckt Vonnis. Schepenen wijsen dwars-nachts / ofte acht / ofte veerthien daghen.

Den Eysscher dinght / wie het pandt schuldigh sal wesen te schatten / met recht versoeckende Vonnis. Schepenen wijsen drie / ofte vijf de naeste buyren tot hun-luyden.

Den Schout verdaeght die Buyren tegen den Schat-dagh / ende op den Schat-dagh doet hy die buyren in eysschen / ende dinght dan hoe die buyren / schuldigh sullen wesen 't pandt te schatten / 't Vonnis Schepenen wijse by haren eede.

Soo neemt den Schout / die buyren den Eedt af / die buyren Schatten 't pandt / met advijs van Schepenen. 't Pandt gheſchat zijnde / ſoo mach den Eyſſcher dat die buyren laten houden / ende eyſſchen henluyden ſijn toe-geweſen penninghen / ofte ſoo den Eyſſcher 't pandt nemen wil / dinght hy wie 't hem ſchuldigh is te leveren / verſoeckende vonnis. 't Wert geweſen den Rechter / van 's Heeren weghen. d'Eyſſcher dinght / voort / waermen 't hem ſchuldigh is te leveren. 't Wort geweſen op 's Heeren wegh. Den Schout levert 't pandt op 's Heeren wegh / met hulp van Schepenen. d'Eyſſcher dinght / of hy 't pant nu ſoo vry heeft gewonnen / als ſijn eygen vrye goet / omme ſijn wille daer mede te doen. Verſoeckende Vonnis. 't Werdt gheweſen / dat hy ſijn wille daer mede doen mach.

'T Pandt-recht van maexel.

Den Eyſſcher ſeyt / dat den gedaeghde gelt ſal geven / ofte maexel ſtellen / of dat ick maexel ſal kieſen aen alle Ns. vrye goederen / verſtaen zijnde dwars-nacht / of het langhen met ghemoede. Verſoeck Vonnis. 't Werdt alſoo geweſen / d'Eyſſcher ſeydt / alſoo 't maexel verſtaen is / dat die ghedaeghde 't ſelve ſal inbrengen. Verſoeck vonnis / wordt ſoo gheweſen.

d'Eyſſcher vraeght / wie 't maexel op-veylen ſal / 't wordt geweſen / den Rechter van 's Heeren weghen / den Rechter veylt 't maexel op / en dinght aldus / hier mach niemandt voor deſen maexel bieden dan met ghereedt geldt / ofte by Sonne-ſchijn te betalen. 't Vonnis N. 't wert alſoo geweſen.

d'Eyſſcher dinght / dat hy daer mede mach voor bieden / tot afkortinghe van ſijn penningen / 't wordt geweſen / jae. Den rechter gaet voort ende ſeydt / die meeſt ſal bieden / voor deſen maexel / die ſal die leveringhe ontfanghen / van den Rechter van 's Heeren wegen / 't Vonnis N. 't wordt alſoo gheweſen. Den Kooper vraeght / oft hy den koop rechtelijck ontfangen heeft: Verſoeckende Vonnis / 't wort geweſen / jae rechtelijck / ſoo ſegh ick Heer Schout / dat ghy N. daer uyt ſult bannen / ende oock alle anderen / ende mijn daer in. Verſoecke vonnis. Wordt alſoo gheweſen. Den Kooper dinght voort / ende ſeydt / Ick ſegh / dat ick ſal hebben Zeghel ende Brief tot mijnen koſten / van deſen Gherechte / dat ick met deſe goederen ſal doen moghen / als met mijne vrye eygene goederen. Verſoeckende Vonnis. 't Wordt gheweſen / dat het hem ſal volghen t'ſijnen koſten.

Dingh-

Dingtale van royingh, ofte pael-scheydinge.

In den eersten dinght men: Heer Schout hier staet N. ende heeft landt ende erf-ghemeen met eenen G. ende begheert teghens hem te royen ende te palen/ dat yegelijck even vele heeft. Seggende dat hy royinge ende palinghe hebben sal ist recht / ende wijsent Schepenen. Sulcks wijsen Schepenen.

Men dinght voort / wie dat schuldigh sal wesen die royinghe te doen/ ende die palen te steecken. Schepenen wijsen den Schout metten Schepenen / ende die geenen die daer toe verdaeght zijn. Hoe sy schuldigh zijn dit selfde te royen / te palen / ende te scheyden/ Schepenen wijsen by heuren eedt.

Men dinght voort / of hem de palen te nae stonden / dat hy elcke pael optrecken magh om twee Schellinghen: 't welck alsoo ghewesen werdt.

Wanneer de palen ghesteecken zijn / ende partijen mette palingh ende royingh genoegen. Soo dinght men / dat de Schout schuldigh sal wesen / sijn ban op elcke pael te legghen / dat naemaels niemandt elck ander/ nader en heyne / of en betimmere / op de hoogste boeten.

Aensprake van quetsinge, die men soeningh noemt.

Hier staet dese Man ende klaeght op u / Heer Rechter/ met u Gezworens / van alsulcke quetsure / als hy ontfanghen heeft / die ghy besien hebt / dat ghy ons schuldigh zijt waernis te doen / daer af begeer een Vonnis. Als die Schout hem waernis doet / met sijn Gezworens: Soo seydt hy/ dat hy een omvraegh doen sal / of daer niemandt teghens en acht. Als daer niemandt tegens en acht / datter hier nae niemandt teghens achten en sal. Geer een Vonnis. Ende soo voert hy sijn eysch. Is daer meer als een keur-wondt / een Vonnis. Of hy met een sijn klachte sal doen / ofte elcks bysonder / elcks bysonder.

Als hy sijn klachte ghevoert heeft / soo seydt hy / dat hy hem dat schuldigh sal wesen / te betalen / met een pondts boete goedt gheldt/ of tegens hem in recht te komen / ende te ontrechten / met sijn rechte Keus-keuren tot heuren begroet. Daer af geer een Vonnis/ etc.

Costume ende usantie van bekommert-Recht.

Als eenighe partije yemande bekommert heeft / soo sal hy tot den Schout gaen / ende laten hem een dagh van rechten legghen / ofte beteec=

beteeckenen / op die naem / dien hy heeft doen bekommeren / daer af heeft die Schout twee ſchellinghen. Ende ſoo ſal hy den Man rechtelijck aenſprekẽ / ende ſegghen aldus: De Taelman, Heer Schout / ick hebbe hier aen Recht te doen / waer 't u lief / ick ſprack mijn Recht. Die Schout ſeydt / dat ghy Recht ſpreeckt / dat is my lief. De Tael: doet hem lyen aen mijn woorden. Die Schout, lijdt ghy aen ſijn woorden? Jae. De Tael: ſoo begheer ick een vonniſſe / oft ick Recht mach ſpreken in de bekommeringh / dan oft den Perſoon eerſt ontkommert ſal weſen / nae uytwijſinghe / dat Recht van den lande. Schepenen wijſen / dat die Man eerſt ontkommert ſal weſen. Die Schout ontkommert die Man. De Tael: ſoo klaghe ick hier op deſe man N. ende ſegghe dat hy my ſchuldigh is N. ende dat hy my dat ontkennen oft ontrechten ſal / ende dat mit alſulck Recht / als Schout ende Schepenen ſullen duncken recht te weſen; ende begeer dat ghy hem in eyſſchet / ende anders / op mijn klaghelijcke woorden. Die Schout, hier eyſch ick in N. eenwerf / anderwerf / derdewerf / vierdewerf over Recht; ende vraghe een vonniſſe / oft ick hem in-ge-eyſcht hebbe / als recht es. Die Schepenen wijſen / dat hem die Schout inghe-eyſcht heeft / als 't recht is. De Tael: Heer Rechter / oft hy niet in quam by klimmender Sonne / ende by ſitten der Mannen / ende by ſtaende Heylighen: hoe dat ick daer mede ſchuldigh ben voort te varen / ende begheer een vonniſſe. Schepenen wijſen / dat men Houder ende klagher weder ſal verdaghen / als 't Recht es. Die Schout ſeydt / komt hy niet nae voor-ſproken woorden / ick ſegghe / dat hy boet-ſchuldigh is / dat vonniſſe geve ick u N. Schepenen wijſen dat hy boet-ſchuldig is. Die Schout vraeght / hoe groot die boeten / Schepenen wijſen twee-en-veertigh ſchellinghen. Die Schout vraeght / wanneer die boeten ſullen verſchenen weſen / Schepenen wijſen dwars nachts / oft hy wilde langher beyden.

Van heerlijcke ſchuldt of ſchot.

Heer Schout, ick hebbe een weynigh aen dat Recht te doen / waer 't u lief / ick ſprack Recht. De Schout, dat ghy recht ſpreeckt / dat is my lief. De Tael: Heer Schout / ick hebbe deſe man N. verdaghen laten om heerlijcke ſchuldt / oft berekent ſchot / ick begheer dat ghy hem in eyſcht: ſoo werdt hy in ge-eyſcht. De Tael: ſoo ben ick klagende op hem / om de ſomme van N. als heerlijcke ſchulde / oft berekent ſchot / daer begheer ick af gelt / oft pandt / op hooghe ban ende op hooghe boete. Ende ick ſegghe / al die ghene die pandt op hooghe ban / op

hooghe boete / dat hy schuldigh is gelt te gheven / oft pandt te setten / oft pandt te keeren / nae 't Recht van den lande; begheer een vonnisse. Soo wijsen die Schepenen alsoo. De Tael: oft hy onwilligh waer gelt te gheven / oft pandt te setten / soo segghe / dat ick kies-pandt hebben sal / nae Rechte van den lande; begheer een vonnisse. Schepenen wijsen alsoo. De Tael: ick segghe / datter wesen sal twee schatte gelt ende vier-schatte pandt / is 't recht ende wijsen 't Schepenen. Schepenen wijsen alsoo. De Tael: ick segghe / dat ick pandt sal hebben / dat ick drijven ende draghen mach / daer ick den Heer mede betalen mach. Schepenen wijsen / jae. De Tael: wie schuldigh is dat pandt te schatten. Schepenen wijsen die Rechter / van mijns Heeren wegen / met sijn Gezworen: hoe syse schuldigh zijn te schatten een vonnisse. Schepenen wijsen by heur eedt. De Tael: oft dat pandt te licht of te swaer gheschat worde / soo segghe ick / dat ick 't u mach laten houden. Schepenen wijsen alsoo. De Tael: by welcker tijdt dat pant verstaen sal wesen. Schepenen wijsen dwars-nachts / oft men wil langer beyden. Soo begheer ick Heer Schout / dat ghy dese man N. verdaeght teghens morghen om leveringhe van dat pandt. Soo verdaeght hem die Schout. De Tael: also als dat pant verstaen es / soo begheer ick leveringhe van dat pandt. Ick segh / dat ghy 't my leveren sult / opte vrye Heere-straet / een vonnisse. Soo wijsen Schepenen alsoo. De Tael: Ick segghe dat ick met dese goederen wenden ende keeren mach / verkoopen ende versetten / ende verletten mach / ghelijck mijn ander goederen / een vonnisse. Soo wijsen Schepenen alsoo.

Hoe men van heerlijcke schuldt wijsen sal.

Dat van heerlijcke schuldt / daer gheen verweer op en is / daer sal men of wijsen als men pandt op hooghe ban op hooge boeten: Soo sullen die Schepenen segghen / Bent ghy dat schuldigh / gheeft het / bent ghy 't niet schuldigh / soo keert pandt. Ist saecke dat hy pandt keert / soo komt het voor 's Heeren mannen. Maer leydt hy dat gelt op / soo is alle dingh klaer ofte wel.

Noch van heerlijcke schuldt daer men verweer op doet / als men pandt op hooghe ban op hooge boeten: daer moghen die Schepenen haer steech nemen ofte stemmen / ist also / dat sy dat vonnisse niet vroet en zijn: maer waer dat sake / dat die partyen niet dan een tuyghe en hadden / ende die Schout dat met sijnen eed houden wilde; soo souden die Schepenen dat op sijnen eed wijsen / die hy den Heere gedaē heeft.

Item /

Item / dat die Schepenen vonnisse anders wesen / soo soude die Schout 't vonnisse moghen aen hem houden / nae inhoudt der Privilegien / ende souden daerom thien Kennemer ponden ghelden / soo verde 't selve voor de Vyerschare quam.

Van hooghe pandinghe.

Alle die ghene die pandt / oft panden wil / om schot / oft heerlijcke schulden / oft ander Domeynen ende toe-gewesen boeten / daer komt die Schout af thien schellinghen. Ende die panden wil die moet die thien schellinghen op-legghen / oft die Schout en derft met hem niet gaen panden / voor dat hy sijn salarium heeft / ende die dan over vonnis dinget / die verbeurt mede thien schellinghen.

Hoe een Schout, als Dijck-graef sal schouwen op dijcken.

Als een Schout komt schouwen / als een Dijck-graef / op een dijck / oft op een wateringe / dat een Afschouw es. Dat eerste / dat hy doen sal / soo sal hy gaen staen / daer men ghewoonlijck es / de schouw aen te legghen / omme de schouwe te maken / ende seggen aldus: Oft alsoo goets tijdts is aen den dage / dat ick desen Afschou vol-schouwen mach / ende mijn ghenadighen Heere sijn boeten in winnen / ende ick die mijne als Dijck-graef / vraghe een vonnisse. Soo wijsen de Schepenen / jae. Dan seydt de Dijck-graef / ick segghe dat ick mach schouwen / op ende af van desen Dijck / ende op andere Dijcken / daer men ghewoonlijck is te schouwen / opten dagh van huyden / tot dien tijdt / dat de Sonne te bodem gaet / ende mijn noodtdruft winnen mach / ende vraghe Heemraden een vonnisse; dan wijsen Heemraden alsoo. Ende als de Dijck volgaen es / ende dat eynde komt. Soo seydt de Dijck-graef alsoo: Als ick nu van den Dijck gae / by welcker tijdt ick daer weder op komen sal / soo wijsen Heemraden / totten onbenoemden dage / oft totten eersten schoudagh; ende in alle vonnissen sal den Dijck-graef seggen / volght ghy Heemraden elck bysonder; ende komt hy op de wateringhe / soo sal hy segghen / volght ghy Heemraden / etc.

Sinte Pieters schouwe, dat is daeghs daer nae.

Item / St. Pieters schou *ad Cathedram*, so schout die Schout op grontwalen / ende niet verder en mach hyse beschouwen eñ boetschouch eyschen / tẽ waer dat hy over die grontwael niet mochte gaen: maer als hy droogs voets over die grontwalen mach gaen / so en heeft hy daer niet aen: maer oft het contrary waer / dat hy over die grondtwalen

niet mochte gaen/ soo sal hy daer dagh op dagh op schouwen / totten vyfsten dagh toe / ende dan elcke eyghendom ter hoogher boet.

Sint Geerten Schouw.

Daeghs nae Sinte Geertruyt, soo schouwt die Schout op alle grondt-walen / datse moeten wesen twee-deel dijcks/ ende oftse alsoo niet en waren / soo sal die Schout desghelijcks schouwen dagh op dagh / totter vijfste dagh toe / als hier boven voorsz staet. Ende de Heemraden meughen dan keuren wat sy willen / ende wat heur believt opten dijck / ende dan ghemaeckt te wesen / die derde/ of die vierde / of die vijfde schouw / etc.

Hoe men den gheschutten Beesten besteden, handelen ende verkoopen sal.

Als 't gebeurt/ dat een Beest/ ofte meer Beesten den eersten dagh gheschut/ by Sonne-schijn / oft vroegher niet ghehaelt/ oft ghelost worden : soo sal men dat Beest/ ofte de Beesten des anderen daeghs voor de middagh besteden / in dusdanige maniere : De Schout seyt/ Is daer yemandt / die dit Beest ofte Beesten bekent / eenwerf / anderwerf/ derdewerf. Alsoo als daer niemandt en is/ die dit Beest ofte dese Beesten bekent / ende sy hier een etmael gestaen hebben/ hoe dat ick daer mede schuldig ben voort te varen / ende vraeght een vonnisse. Soo wijsen die Schepenen datmense opveylen sal/ ende bestedense van mijns Heeren weghen/ om die minste penningh. Ende soo seydt die Schout, Indien dat ick die Beesten/ alsoo goedt koop aen-nemen wil/ als een ander / dat ickse soo wel aen-nemen magh als een ander/ een vonnisse. Ende soo wijsen Schepenen dat hy dat doen mach. Soo seydt die Schout, op elck eyghendom een mingelen te wijn-koop / ende seydt / ick wil elcke Beest houden om een stuyver/ meer oft min dat redelijck is/ dat etmael. Isser yemant die 't min aennemen wil eenwerf/ anderwerf/ derdewerf/ vierdewerf over recht. Ende is daer niemant diese minder aennemen wil/ soo seydt die Schout, of dese Beesten ghenoegh ghevéylt zijn/ na den Rechte van den lande; ende vraeght een vonnisse: soo wijsen Schepenen / Jae. Soo vraeght die Schout noch eens/ Es daer yemandt die de Beesten minder aennemen wil / eenwerf/ anderwerf/ derdewerf/ vierdewerf over recht. Ende is daer dan niemandt diese minder aennemen wil / soo neemt die Schout dan een stroo / ofte ander dingh/ ende werpt het neder / ende seyt: Of de Beesten besteedt zijn/ als 't recht is/ende vraegt een vonnisse. Ende soo wijsen Schepenen nae

nae voor vonnisse/ dat de Beesten besteedt zijn/ als 't recht is. Ende indien dat de Beesten niet ghehaelt noch ghelost en worden / soo sal men die Beesten / die drie naeste Sonnendaghen / nae dat die Beesten besteedt zijn / haer boden laten geven / in de Kercken daermense ghewoonlijck zijn de boden te gheven. Ende als die Beesten / haer drie Sondaeghsche boden ghehadt hebben / soo sal die Schout die Schepenen allegader daghen / oft doen komen opten dinghstal/ omme de Beesten te eyghenen. Ende soo seyt die Schout alsoo/ als dese Beesten drie Sondaeghsche boden ghehadt hebben in der Kercken/ hoe men schuldigh is daer mede voort te varen. Soo wijsen die Schepenen dat men die Beesten schuldigh sal wesen te eyghenen. Soo vraeght die Schout een vonnisse / hoe datmense schuldigh zijn te eyghenen ; soo wijsen die Schepenen/ mijns Heeren merck daer aen te stellen. Soo vraeght die Schout een vonnisse; wat mijns Heeren merck es. Soo wijsen Schepenen een stuck van 't rechter oor. Soo vraeght die Schout een vonnisse/ wie dat schuldigh sal wesen te doen; dan wijsen Schepenen die Rechter van mijns Heeren wegen: Soo neemt de Rechter een mes in sijn handt / ende snijdt een stuck van't rechter oor / ende als dat ghedaen es / soo seydt die Schout, oft dat Beest ghe-eygent is nae den rechte van den lande oft niet. Soo wijsen die Schepenen jae. Soo vraeght die Schout een vonnisse / alsoo dat het Beest ghe-eyghent is : hoe dat hy schuldigh is aen den onkosten te komen/ ende aen sijn boeten. Soo wijsen Schepenen dat men dat beest op sal veylen/ om de meeste penningh te maken/ ende te verkoopen. Soo seyt die Schout, indien hy daerom wil gheven / alsoo veel als een ander/dat hy alsoo wel mach koopen als een ander. Soo wijsen Schepenen jae. Soo seyt die Schout, hy sal twee schellingen van schutten hebben / ende twee schellingen van besteden / ende twee schellinghen van eyghenen. Soo wijsen de Schepenen dat hy twee schellinghen van elck sal hebben. Indien dat hy dat beest gheschut heeft / soo veylt de Schout dat op / ende seydt / Ick wil daerom gheven aldus veel / tot af-kortinghe van die kosten / ende mijn boeten. Es daer yemandt die daer meer om geven wil eenwerf / anderwerf/ derdewerf / oftse ghevepelt zijn nae den Rechte van den lande. Soo wijsen die Schepenen / alsoo daer niemandt en es / die daer meer om gheven wil / datse ghenoegh gheveylt zijn. Soo vraeght die Schout noch eens: Is daer yemandt die daer meer om geven wil eenwerf/ anderwerf / derdewerf / vierdewerf over recht. Ende soo neemt die Schout een stroo / ende werpt dat neder / ende seyt / oft dat beest verkocht

 kocht

kocht es / als recht es / nae allen voor-vonnissen. Soo wijsen die Schepenen dat het beest verkocht es / nae alle voor-vonnissen / als 't recht es. Ende alle vonnissen sal de Schout elcks bysonder vragen / volghet ghy / die Schepenen zijt.

Van rekeninghe hier van te doen.

Ende als die Schout den Ambachts-heer oft Bailliu rekeninge doet / soo sal hy dit den Bailliu oft Ambachts-heer / elcks bysonder in gheschriste leveren / ende wat daer te kort is / sal die Schout van andere boeten korten / ende wat daer over-loopt / sal hy den Bailliu oft Ambachts-heer gheven.

Van Willekeur ende maexel.

Heer Schout / dese Man heeft hier te Rechte te doen / belieftet u ick seyde voor hem. Die Rechter seydt / dat ghy Recht spreeckt / dat is my lief. Doet hem lyen aen mijn woorden. Die Rechter sept / lijdt ghy aen sijn woorden: die man sept / jae. De Taelman, Heer Schout / waert ghy dese Man een dagh van Recht op alsulcken man N. De Schout, ick waer hem al / dat ick van Rechts wegen schuldigh ben te waren: soo stae dese man ende ick / in sijn belijde woorden / ende klage over alsulcken man N. ende segghe dat hy staphans schuldigh sal wesen te betalen / alsulcke penninghen / als hy my voor N. heeft verwilkeurt: ende ick begeer dat ghy hem in eyscht / op mijn klachtighe woorden: 't welck alsdan die Schout sal doen eenwerf / anderwerf / derdewerf / vierdewerf over recht. Ende ist sake / dat hy dan niet en komt / oft oock daer jegens wilde seggen; soo sal de Tael: seggen aldus: Heer Schout / alsoo N. dese man / dese schult verwilkeurt heeft / ende bekent heeft / soo seg ick dat hy versteken sal wesen van keer ende van weer / ende dat ghy den selven van stonden aen sult panden van mijnent wegen / is 't Recht / ende wijsen 't Schepenen. Ende ist dat den Betichtighen niet en bewijst / betaelt te hebben / met goede Quitantie / oft by levende tuyghen. Soo wijsen die Schepenen / dat de Aenklager sal hebben / opten derden dagh gelt / oft pandt; ende dat hy versteken sal wesen van keer ende weer. Heer Schout / indien ghy de Betichtighde / by klimmender Son niet panden en mochte: soo begeer ick een vonnisse / oft ghy dat selve doen soudt moghen by dalender Sonne; wy segghen jae / ende begheer een vonnisse. Soo wijsen Schepenen / dat die Schout wel panden mach / by dalender Sonne.

De

De Tael: ſoo begheer ick / Heer Rechter / dat ghy op ſult ſtaen / mit uwen Schepenen / ende gaen ten huyſe / of op 't landt / of pandt dat ghereedtſte goedt / van den beklaeghden N. om my te helpen aen mijn wilkeurt-gelt / is 't recht / ende wijſen 't Schepenen. Ende ſoo ſal dan den Rechter / den ban dinghen: ende dat ghedaen weſende. De Tael: Heer Rechter / nu begheer ick / dat ghy deſe man N. aen ſijn goedt panden ſult / alſoo dat den Heer ende den Klagher voldaen ſullen moghen werden / is 't recht / ende wijſen 't Schepenen / een vonniſſe. De Tael: Heer Schout / ick begheer een vonniſſe / hoe hoogh dat ghy van den Aenlegghers weghen ſult moghen panden. Soo wijſen de Schepenen tot dubbelt geldt / ſonder ſchattinghe. Soo ſal die Schout / ſijn handt aen ſlaen aen dat gheen / dat hy panden wil. De Tael: Heer Schout / ick begheer een vonniſſe / wie dat het pandt ſal ſchatten. Soo wijſen de Schepenen / drie die naeſte geburen. De Tael: Heer Schout / oft de Gheburen den Aenklagher / deſen pandt te hoogh wilden ſchatten. Ick ſegghe / dat ick de gheburen dat pandt laten mach / ende dat ſy-luyden mijn van ſtonden aen ſullen betalen / is 't recht / ende wijſen 't Schepenen / begheer een vonniſſe. Soo wijſen die Schepenen dat die buren toe. De Tael: Heer Schout / ick begeer een vonniſſe / hoe veel oft hoe hoogh dat dit pandt geſchat ſal worden / ſoo wijſen die Schepenen / tot vierde ſchatte pandt. Ende als dan die pandt gheſchat es / ſoo ſal 't den Schout dan op veylen / oft daer yemandt meer om gheven wil / eenwerf / anderwerf / derdewerf / vierdewerf over recht. De Tael: Heer Schout / ick begeer een vonniſſe / oft ick om dit pandt / niet alſoo veele ſal moghen bieden als een ander / voor mijn eygen; ſoo wijſen Schepenen / jae. De Tael: Heer Schout / ick begeer een vonniſſe / oft ick dit pandt ghekocht hadde / tot betalinghe van mijn penningen / hoe ſal ick dat eygenen. Soo wijſen de Schepenen / den Beklaeghden dat te vryen voor die ſchattinghe / eenwerf / anderwerf / derdewerf. Ende indien de Beklaeghde dat pandt dan niet en name / ende betaelde den Aenklagher de heele ſchattinge. De Tael: Heer Rechter / ick ſegh dat ghy ſchuldigh zijt van 's Heeren weghen den Beklaeghden uyt dit goet te bannen / is 't recht / ende wijſen 't Schepenen. Maer iſt pandt tilbaer have / of roerbaer goedt; ſoo ſeydt de Tael: alſus / Heer Schout / ick ſegghe dat ghy ſchuldigh zijt van 's Heeren weghen / mijn dat pandt te leveren / opten vryen Heer-wegh / en dat ick dat mach brenghen / ende mede doen dat mijn belieſt / is 't recht ende wijſen 't Schepenen. Soo wijſen Schepenen / Jae. Ende ſoo

mach

mach den Aenklagher dat pandt besitten / ofte wech dragen / bruycken/besigen/ ende sijnen wille daer mede doen. Ende waer't dat den Betichtighden/ oft eenigh van sijnent weghen / dat betalen woude/ dat waer op thien pondt jegens den Bailliu.

Eens 's jaers mach men Bandingh dingen. Ende als die Schout die bandinghe dinghen sal / soo moet hy eerst tot sijnen perijckel/ alle huysen aen kloppen : ende hy mach elck Man bysonder / in Rechte eyschen/ ende die hem niet en verschijnt/ende seyt adsum, die is schuldigh twee-en-veertigh schellinghen in den bandingh : maer soo daer yemant noodtsakelijck elders te doen heeft / laet die Schout hem met een vierde part van de boeten / oft minder paeyen / op conditie : Indien yemandt hem op eysche/ dat hem de Schout sijn volle boeten en partye haer Recht sal blijven in sulcken schijne/of den Absenten geen verlof versocht hadde. Welck voorsz bandinghe ghesproten es / ende sijn oorspronck heeft uyt den Graefdinghe ende Hofdinge. Ende es een costume / midtsgaders een oudt Recht / dat ghedongen werdt in't Seventuyghs ende Swaenhouts Recht / ende oock in allen anderen saken/ daer op 't voor-bonne ghedonghen werdt/ ende dat voor wedt ende teghens wedt uytgeboden werdt : soo die klachte van den Eysscher aenghedonghen werdt / ende den Houder als verweerder daer teghens dinght t'sijnder instantie.

Dus bandt men den Dingh.

Die Schout seyt, Oft goets tijdts aen den dagh is/dat ick den ban dinghen mach / den Afften stoel besitten/ Houwer ende Klager rechten / den Heer sijn boeten winnen mach/ ende ick die mijne soo die my met Recht verschijnen / het vonnis R. soo dinge ick hier den ban ter eeren Godt Almachtigh / van weghen die hooghe Overigheyt van den lande / van des Bailliuș wegen / ende van mijnent wegen. Ick ghebiede hier list / ende verbiede hier alle onlust. Ick verbiede hier alle gheslepen Wapen / ende alle onghetoghen Wapen. Ick gebiede/ al dat ick schuldigh ben te gebieden. Ick banne / al dat ick schuldigh ben te bannen. Ick verbanne / al dat ick schuldigh ben te verbannen. Hier nae legghe ick een vaste vrede / ende een goet geleyde/ dat een yegelijck veyligh mach gaen / ende weder komen / behouden sijn lijf ende goet / ten zy sake / dat hy 't selve verliese metten Seventuyge / met des Rechters kennisse ende tusschen twee partyen dinghtalen. Hier nae verlegghe ick des H. Overigheydts ban / des Bailliuș ban / ende mijnen ban. Ick vraghe oft ick den ban alsoo gedonghen

ghen heb / dat ick den Afften stoel besitten mach / Houwer ende Klagher rechten / den Heer sijn boeten winnen / ende ick die mijne / oft se my met Recht verschijnen / het vonnis R. hoe dat ick hem schuldigh ben te besitten. Ick segge metten vollen-banck van Schepenen / het vonnis R. Oft ick den stoel beseten heb als 't recht is / het vonnis R. Oft goets tijdts aen den dage is / dat ick partyen rechten mach / den Heer sijn boeten winnen / ende ick die mijne: het vonnis R. Heeft daer yemandt aen 't recht te doen / die spreecke recht eenmael / tweemael / derdemael / vierdemael over recht / oft ick hier al toe ghedaen hebbe / dat ick van rechts-weghen schuldigh ben te doen. Versoeck vonnis R.

Hier volght een maniere van Seventuyghs recht / 't welck onder die Kennemers ende Kennemer-volghers een oude costume is / volghende hen-luyden Privilegien ende Hantvesten.

Wat men van een Seventuygh hanteren sal: waer in de seven naeste belenders ofte kleyen, so mense noemt, kennisse hebben van de toeeygheninghe ende scheydinghe der gronden ende landen.

Als een Man komt totten Schout / ende begheert een dagh van recht / van een Seventuygh / soo sal die Schout voor al borgh nemen / nae uytwijsinghe der Hantvesten. Ende is 't sake dat die Schout dat versuymt / soo moghen partyen hen selven vry dinghen / ende als die ander partye in komt / die verweerder; soo sal die Schout hem niet dingh-plichtigh laten worden / hy sal eerst borgh setten / na uytwijsinghe der Hantvesten / oft die partyen souden hen selven mogen vry dingen. Als die Schout op 't landt komt / sal hy gaen staen / en laten partyen haer Recht dingen. De Tael: Heer Rechter / dese man A. die heeft hier te Recht te doen / waer hem lief / ick sprack sijn recht; Soo seydt die Schout / dat ghy Recht spreeckt / dat is mijn lief. De Tael: Heer Rechter / dese Man begheert hier een noodtdruft te winnen / windt hy 't als recht is: soo vraeght die Schout de Schepenen dat vonnisse / ende die Schepenen wijsen jae. De Tael. hoe hy schuldigh is een noodtdruft te winnen; soo wijsen Schepenen met sijnen eedt. De Tael. wie hem schuldigh is aen de eedt te helpen; soo wijsen Schepenen / de Rechter van mijns Heeren wegen. De Tael. is 't sake dat dese Man strumpelt in sijn eedt / ende u niet volkomentlijck na en seyde / dat hy sijn verhael sal hebben eenwerf / anderwerf / totter tijdt toe dat sijn eedt voldaen es / ende begeert een vonnisse; ende soo wijsen Schepenen / jae. De Tael. waer hy schuldigh is sijn eedt te

doen; soo wijsen Schepenen met sijn handt op dat Erf/ soo moet die Man by oorlof van den Schout sijn handt op dat erf legghen; ende soo seydt die Schout: Dat zweert ghy / dat dit een rechte noodtdruft is / nae u beste wetenschap/ alsoo waerlijck moet u Godt helpen/ ende alle sijn Heyligen; Oft dese Man oorlof heeft sijn handt van den Heylighen te nemen? een vonnisse; soo wijsen die Schepenen / jae. Oft den Man sijn noodtdruft ghewonnen heeft als 't recht is? ende begeert een vonnisse; soo wijsen Schepenen dat hy sijn noodtdruft ghewonnen heeft als 't recht es/ na voor-vonnisse/ oft het en worde hem gheweert met recht; soo segghe ick dat ghy schuldigh zijt ons hier den dingh te bannen / ende voorts eenen yeghelijcken te rechten/ nae sijne klaghelijcke woorden/ is 't recht ende wijsen 't Schepenen: soo wijsen die Schepenen / dat die Schout 't schuldigh is te doen/ soo maeckt die Schout een kruys op 't landt: ende als dat gemaeckt es/ soo vraeght die Schout een vonnisse. Oft goets tijdts aen den dage is / dat ick hier den Dingh bannen mach / van ick den Dingh / als recht es; soo wijsen Schepenen / jae. Soo seydt de Schout / hoe ick schuldigh ben te bannen; soo wijsen die Schepenen met vijf Schepenen / ende met volle banck; soo bandt die Schout aldus: Ick ban hier den Dingh / etc. als vooren aenghewesen. Oft ick den Dingh alsoo ghebandt hebbe / ende den Aften stoel besitten mach / Houwer ende Klagher alhier rechten / ende mijn ghenadighen Heere sijn boeten winnen / ende ick die mijne / indiense my verschijnen. Dat vonnisse/ vraegh ick u? soo wijsen Schepenen/ jae. Soo seyt die Schout/ hoe dat ick schuldigh ben die stoel te besitten / ende vrage een vonnisse: so wijsen Schepenen met vijf Schepenen ende mette volle banck. Soo gaet die Schout sitten/ ende vraeght een vonnisse/ oft hy die stoel beseten heeft / als 't recht is? soo wijsen Schepenen / jae / ende soo dinghen partyen haer Recht. Als de partyen haer Recht gedonghen hebben / soo vraeght die Schout een vonnisse / by welcker tijdt hy weder mach komen op den stoel / ende by welcker tijdt hyse ruymen sal/ende vraeght een vonnisse; soo wijsen die Schepenen dwarsnachts / goets tijts voor middagh: hoe die Schout schuldigh is den Dingh te besitten? soo wijsen die Schepenen mit vijf Schepenen/ ende mitte volle banck. Soo seydt die Schout / soo besit ick hier den Dingh / mit vijf Schepenen / ende met volle banck/ eenwerf/ anderwerf/ derdewerf/ ende vraghe een vonnisse/ ende die Schepenen wijsen / jae. Soo vraeght die Schout een vonnisse / oft hy die stoel beseten heeft / als 't recht is; so wijsen die Schepenen/ ja. So verdaeght

die Schout Houder ende Klager/ende alle die ghene die onder Recht ſtaen / ende ghekomen zijn / ende de voor-genoemde Sevens dwars-nachts goets tijdts voor de middagh te Recht te weſen. Oft ickſe verdaeght hebbe als 't recht es / ende vraegh een vonniſſe/ ſoo wijſen de Schepenen / jae. Als die Wedden vergadert zijn van een Seven-tuygh/ ſoo worden dan ghenoemt de ſevens / die buyten 's landts woonachtigh zijn. Wie die ſevens ſchuldigh is te verwerven / ende die wedden te ſcheyden/ Schepenen wijſen die Rechter van 's Heeren weghen/ oft ſijn ghewaerde bode. Tot welcker tijdt dwars-nachts/ tot wiens koſten: Schepenen wijſen opte gheens koſten / die in den onrecht valt: waer hyſe ſchuldigh is die wete te doen / Schepenen wijſen in heur teghenwoordigheydt / oft voor haer wooninghe; ſoo ſal die Schout een weet opveylen / met vonniſſe van Schepenen/ſeg-gende / indien ickſe aennemen wil alſoo goet koop als een ander/ dat ick dat alſoo wel mach doen als een ander/ende begeert een vonniſſe; ſoo wijſen Schepenen / jae. Dan ſeydt die Schout / indien ickſe aen-neme / datſe mijn Bode ſoo wel doen mach/ oft ick daer ſelver waer/ ende vraeght een vonniſſe; dan wijſen Schepenen / jae. Dan veylt die Schout de weet op eenwerf/ anderwerf / derdewerf / om ſoo veel hy daer af ghe-eyſcht heeft / ende begeert een vonniſſe. Oft de weet ghenoegh geveylt es oft niet? ſoo wijſen Schepenen dat die weet ge-noegh gheveylt es / ſoo als daer niemandt es / dieſe min aennemen wil / 't vonnis laet de Schout vol-deylen. Volght 't ghene die Se-venen ſegghen ſullen / in heuren uytterſten dagh. De Taelman ſal in heure woorden te ſamen in 't Recht komen/ten ware datter eenigh van hen ſevenen niet te wedden ghekomen waer / die ſoude de Tael-man in 't wedde helpen / ende ſoude die ander met recht volbieden/ ende ſoude dan waringhe geeren van heuren dagen. Soo waert hem die Rechter heuren vierden dagh / ſoo ſal die man een vonnis geren/ oft hy hem goets tijdts voor middaghe volboden heeft / dat ſy daer mede volſtaen mogen; dat vonnis wijſt / ja / op dat die Sonne klim-mende is. Oock begheert de Taelman / dat die Rechter dat doet be-ſten / ende daer ghebiedt die Rechter die buren / dat ſy 't beſten. Sy doen dat/ ende ſoo ſal een Man aen die Rechter geren/ oft hy dat den anderen mede waren wil / oft hy 't mede bedinghde / ende dan ſal hy hem laten waren / in al heure alre woorden t'ſamen / ende ſoo ſal hy een achtinghe gheeren / hem te beraden metten ſeven / wanneer ſy 't ſegghen willen. Den Rechter geeft hem oorlof / ende ſoo komen ſy weder in / ende nemen heur achtinghe dwars-nachts / ſoo moeten

ſy des anderen dages doen voor middagh / ende zweeren / oft ſy worden boet-ſchouch. Ende wouden ſy 't des ſelfden daghes doen / ſoo moeten ſy 't ſegghen goets tijdts by ſchijnender Sonnen / dat ſy heuren eed mogen doen/ende ſy hen dan beraden hebben/ ende ſy't ſeggen willen / ſo ſal de Taelman weder in heure alre woorden ſeggen / ende begeeren/ etc. Ende iſt ſaeck dat de ſeven een ſpliſten tuygh doen/ ſoo ſal men die tuygh prijſen laten/ oft die partyen van beyde zijden geen eedt van de Sevenen hebben en willen / ſoo ſal de Taelman dingen/ alſoo die partyen daer mede te vreden zijn / dat ſy geen eedt en doen/ dattet even aftigh ende even ſtanigh is / oft ſy daer den eedt toe ghedaen hadden / oft iſt dan niet ſoo/ geert hy een vonnis/ dat wijſen die Schepenen alſoo : ſoo dinght de Taelman van die zijde/ die dat meeſte deel heeft van tuygh. Ende ſeyt by deſen reen/dat hem den tuygh gheholpen heeft / ende den anderen gedeert heeft / alſoo hy'er viere heeft van ſevenen / ende den anderen drie / oft is dan niet / daer geert hy een vonnis af; dat wijſen die Schepenen alſoo. Soo dinght die Taelman voort / dat den Schout van mijns Heeren weghen ſchuldigh is / den winner 't zy N. oft N. in 't landt te bannen / ende den anderen daer uyt/ ende geert aldaer een vonnis af; dat wijſen Schepenen alſoo. Voort hoe menigh werf/ dat die Schout hem ſchuldigh is in 't landt te bannen / ende den anderen daer uyt ; die Schepenen wijſen eens / anderwerf ende derdewerf. Dit ghedaen weſende / ſoo dinght de Taelman voort / dat die Schout ſchuldigh is den anderen dit voorſz landt te verbieden te bruycken / noch te beſighen / te etten noch te tretten / ende ſijn handt daer af te houden / op die hooghſte boete / ter tijdt toe / dat hy'er beter reen toe heeft / oft dat hy 't weder windt met recht / dat wijſen die Schepenen alſoo.

'T Recht van een Seventuyghe, nae uſantie van Dijck-recht.

Om 't beſchoude werck-weer / nae uſantie van Dijck-recht te beheeren; eerſt te verdagen aen beyde eynden van 't beſchoude werck-weer / acht / thien ofte twaelf verſcheyden eyghendommen by ſpecificatie / waer toe die verdaginge ſtreckt; eerſt op de boeten van twee ſchellinghen elck eyghendom / die abſent blijft / tot die tweede verdaginghe / ende die de derde verdaginghe uyt ſit ofte abſent blijft / ſoo verde den Schout kan bewijſen / dat den Abſenten wete heeft van verdaginghe / verbeurt twee-en-veertigh ſchellinghen. Als alle die Ghedaeghdens preſent zijn / ſoo vraeght den Rechter / wie dat den beſchouden werck-weer bekent eenmael / tweede-mael / derde-mael

over

over recht: Ist dat den werck-weer noch niet bekent en wordt voor den Rechter / soo seydt den Rechter / Ick segghe / alsoo desen werck-weer onbekent blijft / datse onbeheert es / ende datse nae Rechte beheert moet wesen. 't Vonnis N. Ick wijs dat den werck-weer beheert sal werden. Ick vraghe wie desen werck-weer beheeren sal. 't Vonnis N. Ick wijs den Rechter van 's Heeren weghen. Ick vraghe / soo niemandt desen werck-weer bekennen en wil / in welcker forme datmense beheeren sal. 't Vonnis N. Ick wijs met seven tuyghen / die naest aen 't beschouwen werck-weer ghehoefslaeght zijn / die daer aen winnen / noch aen verliesen / drie aen d'eene / ende vier aen d'andere zijde. Ick vrage / wie die Seven roepen oft verdagen sal. 't Vonnis N. Ick wijs den Rechter van 's Heeren weghen. Ick vraghe / tot wiens kosten dese verdaginghe / ende alle materie van Rechten in dese sake dienende: 't Vonnis N. Ick wijs tot den ghenen / die in den beschouden werck-weer getuyght ende bevonden wordt / de Rechter verdaeght die eyghendommen aen beyde eynden van den beschouden werck-weer / te weten / a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. om seven daer uyt te kiesen / van die gheen die buyten 't weer gehoefslaeght zijn / die sevens ten vollen gheheel zijnde / soo doet de Rechter in presentie van de Sevens / den werck-weer B. ende C. aen de zuydzijde. B. ende C. aen de Noordt-zijde meten / omme t'ondersoecken / hoe veel eygendommen hy in den beschouden Von kan vinden. Nu de Sevens ten vollen in effecte ghekomen zijnde / tuyghen by avonture soo wel C. ende D. in den beschouden Von / oft ongheliick / als B. ende C. hoewel die naest aen den beschouden Von leggen. Soo seydt die Rechter: Alsoo die Sevens ghetuyght hebben C. ende D. in den beschouden Von / dat sy daer inne ghecondemneert sullen worden te onderhouden / te betalen den Rechter sijn verschenen boeten / sijn uyt-gheleyde penninghen / ende voorts in alle die rechtelijcke kosten / in desen Processe ghevallen. 't Vonnis N. ick wijst Heer Schout.

De Rechter articuleert by Specificatie / die verschenen boetens / 't verleyde geldt / sijn termijnen van Rechte / die kosten van de Sevens / indien hy haer dagh-gelden uyt-gheleydt heeft / te eysschen dubbelt geldt / die Schepenen haer leges, ende den Secretaris sijn schrijf-loon. Ende vraegt den Gecondemneerde / oft hy die gespecificeerde kosten wil betalen / seyt hy neen / oft swijgt hy stil / soo versoeckt den Rechter: Alsoo N. die gespecificeerde kosten / niet en wil betalen / soo segh ick dat ick dat lant daer den beschouden von af is / sal mogen

 verkoo-

verkoopen / omme tot die voorsz kosten / midtsgaders alle verdere kosten ende moeyten / daeromme noch te doen te gheraken / als wesende heerlijcke schuldt / ende dat omme goet gereedt gelt / ende 't gene dat overschiet / tot profijt van de Gecondemneerde. 't Vonnis N. Ick wijst Heer Schout dat men 't sullen verkoopen.

Daer op geschiet niet meer dan eene proclamatie; want niemant en mach gepreferreert worden / voor heerlijcke schult ende rechtelicke kosten.

Van 't Recht van Naestinge in Kennemerlandt.

Al-hoe-wel ordinare 't recht van naestinghe in Kennemerlandt ende Kennemer-volgh niet ghebruyckelijck is / soo vermach nochtans de Graeflijckheydt van Hollandt / Leenen / Erf-pacht-brieven / ende verkochte Molens / te naesten / uyt krachte dat de ghemelte Graeflijckheydt in de windt-brieven uytdruckelijcken sulcks stipuleert ende reserveert.

ORDONNANTIE,

Op 't stuck van de Iustitie, binnen den Steden, ende ten platten Lande van Hollandt.

Allen den genen die dese jegenwoordige sullen sien ofte hooren lesen: Doen te weten, De Ridderschap / Edelen ende Steden van Hollant / representerende den Staten / ende Graefschappe vande selve Lande / Dat nademael in alle Steden voor Vierscharen van Bailliu ende Mannen / Gerechten van Schout / Schepenen ende Geswoorens vande platte Landen van den voorsz Lande / ende Graefschappe van Hollant / seer groote confusie ende verscheydenheyt van Rechten / soo overmidts haer-luyder bysondere Costuymen / inde rechtvorderinge / procederen / in 't sententieren / als oock in 't executeren vande Sententien bevonden wordt: Sulcx dat d'Ingesetenen vanden voorsz Lande van Hollandt / moetende procederen voor de dagelijckschen Rechteren / veel tijdts niet en weten tot expeditie van Justitie te geraecken: Dat mede soo deur klachten vande Ingesetenen vande voorsz Landen / als oock by experientie bevonden wordt / dat vele vande laghe gerechten / by ghebreke van behoorlicke regule ende ordonnantie van procederen / sententieren ende executeren / par-

tyen rechteloos moeten laten / tot groote kosten ende verdriet vande goede Ingesetenen der voorsz Landen. SOO IST, dat de Staten voor genoemt / willende voorsien dat alsulcke confusien ende ongeregeltheden voortaen cesseren / ende de Justitie / sulcx als na rechten ten meesten dienste ende geriebe / ende minsten koste vande partyen / geadministreert worde / by advyse van den Prince van Orangien Gouver: ende Capiteyn Gener: den Presiderende en andere Raden van Hollant / Zeelant ende Vrieslant / hebben geordonneert ende gestatueert / ordonneren ende statueren by desen / Dat van nu voortaen over geheel Hollant / voor alle Vierscharen ofte Gerechten / soo wel vanden Steden / Bailliuwen ende Mannen / als Schouten ende Schepenen / ofte Ghezwoorens vanden Dorpen / gheprocedeert sal worden / navolgende d'Instructie hier na verklaert.

Citatie.

I. Inden eersten / de gene die yemant met recht aenspreken wil / die sal den selven by eenen Bode oft Roe-drager vanden Steden / van Bailliu ende Mannen / ofte vanden Dorpen daer hy recht spreken wilt / jegens den naesten Recht-dage doen dagen / ende sal de Bode ofte Roe-drager beneffens de Dagvaerdinge den Gedaegde presenteren Copie autentijck vande Brieven van Verbande / Obligatien / Accorden ofte andere Instrumenten / daer op van wegen den Eysscher ten dage dienende / namptissement ofte comdemnatie versocht sal worden / ende den Gedaeghden ten minsten drie dagen te vooren daghvaerden / soo verre tusschen twee Borgeren questie is / op dat hy gereet komen magh / ende sal de Gedaeghde t'sijne redelijcke kosten de Copie betalen / ende de Bode daer van in sijne relatie mentie maecken.

d'Aenlegger selfs niet comparerende.

II. Indien de Aenleggher ten gestelden Recht-dage niet en compareert / soo sal de Gedaeghde geabsolveert worden vander Instantie / ende de Aenlegger ghecondemneert inde kosten / indien de Gedaeghde 't selfde rechtelick versoeckt / welcke kosten de Aenlegger betalen sal / alvooren hy vande selve saecke van nieuws recht sal mogen versoecken.

't Eerste, tweede, derde defaut tegens den gecondemneerde ende 't effect van dien.

III. Indien de Ghedaeghde ten ghesetten Recht-daghe niet en com-

compareert / ende gedaghvaert is / omme te kennen oft ontkennen sijn Obligatie / constitutie-brieven / schult-brieven / oft andere brieven / ofte instrumenten van verbanden / ende omme op het namptissement te verantwoorden / soo sal tegens den selven ten versoecke vanden Aenleggher verleent worden 't Eerste deffault / upt krachte vande welcke de voorsz Brieven ghehouden sullen worden voor bekent / ende de Gedaeghde ghecondemneert worden / de ghe-epschte penninghen / inde obligatie begrepen te namptiseren / in handen van den Epsscher onder cautie de Restituendo, ende voorts versteecken worden van sijne exceptie declinatoir / ende verleent worden een ander daghvaerdinge ten naesten recht-dage / ende indien hy andermael by den Bode ofte Roe-dragher verdaghvaert zijnde / ten naesten recht-dage niet en compareert / sal tegens hem verleent worden het tweede deffault / ende upt krachte van dien versteken worden van alle exceptie dilatoir : Ende sal voorts jegens hem verleent worden een derde citatie / ende compareert hy (ghedaghvaert zijnde) niet / sal jegens hem verleent werden het derde deffault / ende upt krachte van dien versteken worden van alle exceptien ende defentien peremtoir / ende sal de Epscher alsdan terstont overleveren sijnen epsch mette verificatie daer toe dienende / omme daer op recht gedaen te worden / ende soo verre de Epsscher sijnen epsch bewijst den rechte genoegh zijnde / soo sal hem die by den Rechter toe-ghewesen worden / met condemnatie van kosten : ende bewijst hy sijnen epsch volkomelick niet / so sullen de Rechters letten of de sake sulcx gelegen is / dat sy naer de gheleghentheydt vande saecken / ende de qualiteyt van den persoone vanden Epsschere / den selven Epsscher sullen mogen toelaten / sijnen epsch by Eede te stercken / ende bevinden sy de sake sulcx ghelegen te zijn / sullen den Epsscher eerst den Eedt af nemen / ende alsdan de ghedaeghde condemneren als voren : ende indien den Epsscher sijnen epsch niet en bewijst / ende de Rechters oock niet en bevinden dat de sake ten eede van den Epsscher behoort gestelt te worden / sullen de ghedaeghde ende deffaillanten van den epsch absolveren / ende henlieden niettemin inde kosten condemneren.

Profijt van de defaulten voor de Officiers.

IV. Ende in alle saecken daer default oft comparuit ghegheven wordt / sullen de deffaillanten op elcke default ghecondemneert worden / in de Steden / ende voor Bailliu ende mannen / in drie stuyvers / ende in de Dorpen in twee stuyvers / ten profyte van den Officiers.

Pro-

Wat defaulten, ende hoe men die purgeren mach.

V. Indien de Defaillanten / na d'eerste ende tweede default compareren / ende purge van default ofte defaulten versoecken / sullen daer toe werden geadmitteert / midts blijvende 't effect van dien / ende betalende de kosten / mette voorsz boeten / maer naer het derde default / en sal geen purge geadmitteert worden.

't Profijt van't eerste deffault als van de schult, blijckt by Register, &c.

VI. Ende in saken daer yemant gedaghvaert is / omme eenighe penninghen te betalen / daer van by registeren / schultboecken / oft diergelijcken beschepdt blijckt / sal op 't eerste default / d'affirmatie vande schulden al vooren gehoort / de gedaeghden ghecondemneert worden te namptiseren / ende voorts op de vordere defaulten geprocedeert worden als vooren geseyt is.

Als yemant gedaghvaert is om executie te sien decerneren, &c.

VII. Ende als yemandt ghedaghvaert is / omme op verjaerde vonnissen / gerechtelicke bekentenisse ofte willige condemnatie / executie te sien decerneren / ende op uyt-spraecke / accorden / ofte transactien / op saken daer van rechtvorderinge is geweest / ende daer van by publijcke instrumenten blijckt condemnatie te hebben / sal uyt krachte van 't eerste default condemnatie ende executie werden verleent / ende de gedaeghde inde kosten gecondemneert.

Om getuygenis der waerheyt te geven.

VIII. Item / als yemant gedaegvaert wort omme getuygenisse der waerheyt te geven / soo verre de ghedaeghde getuyge binnen de Jurisdictie van den Rechter present is geweest ten tijde van de citatie / sal uyt krachte van 't eerste deffault gecondemneert worden getuyghenisse der waerheyt te gheven tot sijnen koste / op peyne van gyselinge.

IX.

Ende in alle ander civile saken / so reele als personele / sal jegens den selven deffaillanten / als hier vooren verhaelt is / geprocedeert worden.

Hoe men procedeert, als de Gedaeghde compareert.

X. Ende indien de Ghedaeghde ten gestelden Recht-dage compa-

reert/ soo sal d'Eysscher jeghens hem eysch doen/ ende provisie van namptissement versoecken/ indien 't hem goet dunckt/ op welcke provisie van namptissement/ ende oock op 't kennen ofte ontkennen van Obligatien/ ende andere Brieven ofte Instrumenten van verbande/ terstondt de Ghedaeghde ghehouden sal wesen t'antwoorden/ sonder daer op eenigh dagh ofte dilay te moghen versoecken/ op pene dat dies aengaende jeghens hem verleent sal worden deffault/ ende uyt krachte van dien op de versochte provisie/ende 't kennen ofte ontkennen/ ghedisponeert worden/ nae dat de Rechters bevinden sullen te behooren.

Wanneer men ghehouden is de sake terstondt by monde te vol-dinghen.

XI. Ende ten principalen in saecken die in de besloten Steden beleydt sullen worden/ daer by hondert guldens in gelde/ ofte in andere goederen/ ofte daer beneden/ ghe-eyscht wordt/ ende voor Bailliu ende Mannen/ ofte Rechters van Dorpen/ van vijftigh guldens ofte daer beneden/ in gelde ofte andere goederen/ sal de Ghedaeghde terstondt moeten antwoorden by monde/ ende d'Eysscher repliceren/ ende de Verweerder dupliceren/ omme daer op/ ende op de stucken ende verificatien/ (die partyen over-leveren sullen) by de Rechters recht ghedaen/ ende gheordonneert te worden naer behooren/ sonder dat partyen in de voorsz kleyne saken haer dinghtalen by gheschrifte sullen moghen over-leveren/ ten ware hen 't selve by den Rechters toe-ghelaten worde/ die sulcks sullen moghen ontsegghen/ ofte toelaten nae de exigentie van de sake.

Wanneer men dagh mach versoecken omme t'antwoorden,

XII. Ende in saken excederende de voorschreven somme/ ofte andere reele ofte personele/ sal den Ghedaeghde in de besloten Steden gegunt worden tijdt van acht dagen/ ende voor Bailliu ende Mannen ende Rechters van Dorpen/ veerthien daghen/ omme haer antwoorde alsdan by monde/ ofte by gheschrifte te doen ende over-leveren. Ende ghelijcken tijdt sal beyde partyen ghegeven worden/ omme te repliceren ende dupliceren/ alles peremptoirlijck/ ende op versteken/ behoudelijck soo wanneer partyen bereydt ende willigh zijn/ oock in dese saecken mondelinghe hare saecken te vol-dinghen/ sullen 't selve moghen doen/ ende daer op recht gedaen worden als vooren.

Alle

Alle exceptien teffens te proponeren, ende dien onvermindert ten principalen t'antwoorden, ten zy gheproponeert wordt een van de drie exceptien hier ghespecificeert.

XIII. Item / in de Steden / ende voor Bailliu ende Mannen / ende Rechters van Dorpen / sullen partyen ofte heure Procureurs / die eenighe exceptie willen proponeren ten daghe van de antwoorde / tsessens ende t'eenemale alle exceptien proponeren / ende niettemin onvermindert hare exceptien ten principalen antwoorden / uytghesondert soo wanneer sy proponeren / exceptien declinatoir / litispendentie / ofte litiffinite / daer onder begrepen alleenlijck exceptien van transactie / ende uytsprake van arbiters van rechten / daer van by publijcque instrumenten / ofte d'eyghen handt van partye blijckt / welcke exceptien sy-luyden sullen moghen proponeren / ende daer by persisteren.

Proces vol-donghen zijnde, sal men de stucken onder Inventaris overleveren.

XIV. De saecke by eysch / antwoorde / replijcque ende duplijcque voldinght zijnde / sal partye gheordonneert worden dagh van veerthien daghen / om hare stucken ende munimenten by Inventaris over te leveren / omme daer op recht ghedaen te worden naer behooren / ende dat in saken in Rechte bestaende.

Stijl ende maniere van procederen in saken consisterende in feyten.

XV. Ende in saecken consisterende in feyten ende bewijs / sal partyen tijdt ghepresigeert worden / van veerthien daghen / ofte drie weken ten langhsten / omme haer ghetuygen voor den Rechtere te doen hooren / ende als de Getuygen buyten de Jurisdictie van den Rechter woonen / sal by letteren requisitoir aen den Gherechte van de plaetse daer sy woonen / d'examinatie worden versocht ende gedaen / ende sal d'examinatie van de ghetuyghen ghedaen worden / partye ofte heur-luyder Procureurs vier-en-twintig uren daer te voorzen geinsinueert zijnde / 't welcke partye gehouden sal wesen te laten doen / ende daer beneffens over te leveren d'articulen / daer op d'examinatie sal worden gedaen / omme by partyen daer tegens interrogatorien over-gelevert te worden / indien 't hen goet dunckt / die de Rechter ghehouden sal wesen t'ontfanghen / ende de ghetuyghen daer op mede t'examineren / ende sal 't ghebesoigneerde besloten over ghe-

sonden worden aen den selven Rechter / daer van sy versocht zijn/ waer voren die Ghecommitteerde uytte Magistraten ende Secretaris / binnen den Steden ghenieten sullen elckx twintigh stuyvers 's daeghs / ende binnen den Dorpen / vijfthien stuyvers / midts besoignerende ses uren 's daeghs / halve daghen naer advenant / ende sullen de Ghetuyghen betaelt worden tot discretie van den Commissarisen.

Reprochen ende salvatien.

XVI. 't Voorsz bewijs ghedaen/ende den voorsz tijdt over-streken zijnde / sullen partyen hare dingh-talen / informatien / ende andere stucken gerechtelick overleveren by Inventaris binnen acht dagen/ ende daer nae binnen acht daghen ten wederzijden lichtende Copie van 't gheene geproduceert is / ende voorts schrijven by reprochen ende salvatien van veerthien daghen tot veerthien daghen / als peremptoirlick ende op versteecken.

Certificatien te recoleren.

XVII. Item / en sal geen recht gedaen worden op Certificatien/ noch Attestatien / niet gerecoleert zijnde in voegen voorsz / ten ware de Ghetuyghen over Zee / ofte overleden waren / in welcken gevalle sal by den Rechter daer op gelet worden.

Copien daer men recht op doen mach.

XVIII. Item/ en sal oock op egene Copien recht gedaen worden/ tenzy de selve by den Secretaris vanden Gerechte uytten principale geautentiqueert zy / partye / ofte sijnen Procureur daer over geroepen / ende daer inne ghesteldt den dagh / jaer ende maent vande collatie.

Wat een Sententie diffinitijf moet inhouden, ende hoe men de selve sal extenderen.

XIX. Alle Sententien diffinitive van gherechten van Steden/ Mannen ende Gerechten van Dorpen / sullen inhouden dat de Gedaeghde ghecondemneert wordt / in 't gheheel ofte deel / in 't gunt van hem ge-eyscht is / ofte daer van geabsolveert / ende voorts condemnatie ofte compensatie van kosten / ende sullen de voorsz Gerechten ghehouden wesen terstondt nae de instructie vande saken / hare Sententien te pronunceren/ sonder de sake te mogen uytstellen/ meer als

als eens veerthien daghen in eene ſaecke / ſonder dat ſy oock in hare ſententien ofte vonniſſen ſullen moghen gebruycken de clauſule van den eyſch ende concluſie te ontſeggen / ſulcx ende inder voegen als die ghedaen ende genomen is / ofte dierghelijcke / ende ſal inde extenſie vande ſententie niet vorder mogen geſtelt worden / dan de middelen van concluſien van eyſſche ende antwoorde / mitſgaders de preſentatie ende contrepreſentatie / beroerende de deciſie van der ſaecken die in den Proceſſe gedaen zijn.

Tot wat ſomme toe de ſententien ter lager Vierſchare gewesen hare executie hebben, niet tegenſtaende appellatie.

XX. Ende ſullen alle ſententien ſo diffinitive als proviſionele/hebben hare executie tot alſulcken ſomme toe/ als de Steden daer de Sententien geweſen zijn / gepreviligeert zijn / ende ten platten lande / die ghewesen ſullen worden by Bailliu ende Mannen / ter ſomme toe van dertigh Carolus guldens / ende die geweſen ſullen worden by Schout ende Schepenen vanden Dorpen / ter ſomme toe van twintigh guldens / niet tegenſtaende oppoſitie / ofte appellatie / ende oock verleende proviſie / ende inhibitie van den Hove / ende ſonder prejuditie der ſelver.

Tijdt van appelleren.

XXI. Item / de gene die van eenige vonniſſen van den Gerechten vanden Steden / Mannen ende Gherechte van de Dorpen / ſullen henluyden willen dragen als appellanten / ſullen de ſelve appellatie op den thienden dage / na de pronunciatie van de voorſz vonniſſen / ofte daer vooren / gehouden weſen den Gerechte / ende oock partye ofte ſijnen Procureur te denuncieren / ofte inſinueren / op peyne dat de appellant egeene reparatie ofte attentaten en ſal moghen verſoecken / van 't geene omme te geraecken tot executie / naer de thien dagen voor 't exploict / ſal weſen gedaen.

Pœna temere litigantium.

XXII. Ende omme te verhoeden dat niemant lichtveerdighlick/ ende onberaden / hem tot het ſuſtineren van eenighe proceſſen en begeve/ ſoo ſal van nu voortaen by den Rechters van de Steden / ende by Bailliu ende Mannen / de ghecondemneerde die naer de litiſconteſtatie diffinitivelick wort gecondemneert/ 't zy in eyſſchen ofte verweeren / oock voor een peyne ten profijte vanden Officier / ghecondem-

demneert worden / in alle actien reele / in drie gulden / ende in actien personele / in den dertichsten penningh van 't gunt ge-eyscht is / wel-verstaende dat de somme van de voorsz pene niet en sal excederen ses gulden / ende in de Dorpen / in actien reele / eenen gulden thien stuyvers / ende in actien personele / den vijftichsten penningh wel-verstaende dat den selven vijftichsten penningh niet en sal excederen de somme van drie gulden. Ende hier mede sullen cesseren alle boeten / profijten / ende emolumenten die d'Officiciers tot noch toe hebben gehadt ende genoten in civile saken / op d'Instructie ende decisie van den processe.

Nae hoe vele tijdts men vermach te executeren de vonnissen daer van niet geappelleert is.

XXIII. Alle Sententien interlocutoir ofte diffinitive / daer by yemant gecondemneert is eenige penninghen te betalen / ofte namptiseren / sullen naer thien dagen / soo verre daer van niet en is geappelleert in saken daer toe gelaten is t' appelleren / worden ghe-executeert in manieren hier na volgende.

Maniere van procederen by executie in actien personeel.

XXIV. De Officier / ofte Bode die ghewoonlick is executie te doen / sal hem mette Sententie vinden aen den persoon / oft ter woon-plaetse vanden ghecondemneerde / ende den selven sommeren binnen vier-en-twintich uren te betalen / de vier-ende-twintich uren overstreken zijnde / in gevalle daer egeene betalinghe en wordt ghedaen / sal de voorschreven Officier / ofte Bode / andermael voldoeninghe van de voorschreven Sententie versoecken: Ende blijft hy noch in gebreecke / sal in presentie van twee Schepenen / Mannen ofte Geswoorens / in arreste / ofte bewaerder handt nemen de meublen / ofte haeffelijcke goederen / voor 't achterwesen van den Triumphant / ten ware de ghecondemneerde eenige meuble / ofte immeuble goeden den executeur bewese / daer aen hy begeerde d'executie gedaen te hebben. Ende naer de ses dagen / ende een Sondaegs / ofte recht-daeghs gebodt / ten naesten marckt-dage in den Steden / ende ten naesten Recht-dage in de Dorpen / de voorschreven meublen / den meest daer voor biedende / om ghereeedt gelt verkoopen.

XXV.

Ende ſoo verre die betalinghe uytte penningen van de voorſchreven meublen gheproceedeert / niet en mach worden ghedaen / ſal de voorſchreven Bode in arreſt ſtellen / eerſt de eygen onroerende goederen / van den gecondemneerde / ende daer na de chijns-goederen ende Erf-pachten / mitſgaders de vruchten van den leene / ſucceſſivelick / ende ten laetſten de Leen-goederen / tot 't achterweſen toe / ende de ſelve openbaerlick daer na met vier Sondaegs ende marcktdaeghſche gheboden in de Steden / ende vier Sondaeghſche ende Recht-daeghſche geboden ten platten Lande / ende oock by op-ſlaen van biljetten / ten naeſten Stede daer d' executie geſchieden ſal / verkoopen om gereedt gelt: Wel-verſtaende / dat ſoo wanneer eenige huyſen / landen / oft andere goederen verkocht worden voor verloopen Cuſtingen / dat alſdan ſo vele penningen gereet bedongen ſullen worden als verloopen zijn / ende die reſte op ghelijcke dagen als die reſterende Cuſtingen verſchijnen / ten ware dat partyen / te weten / de Crediteur metten Debiteur / ofte de gemeene Crediteurs op langer dagen anders accordeerden / ende ſullen den Kooper by den Gerechte brieven van decreet ghelevert worden.

Wanneer men inſchuldt in arreſte neemt.

XXVI. Ende ſoo verre alle de voorſchreven goederen noch niet ſuffiſant en zijn /, ſullen als dan in arreſte geſteldt worden / alſulcke in-ſchulden als de gecondemneerde heeft / de welcke naer een Sondaeghſche ende marckt-daeghſche ofte recht-daeghſche ghebodt reſpective / verkocht ſullen worden om gereedt ghelt als vooren / den meeſt daer voor biedende.

Hoe men by executie ſal procederen op goederen, gelegen buyten de Iuriſdictie van den Rechter, vonniſſe gheweſen hebbende.

XXVII. Ende alle die goederen / meublen / immeublen / ende crediten des ghecondemneerdes / in de juriſdictie van den Rechtere die de ſententie geweſen heeft / verkocht zijnde / ſoo verre de ſelve als noch niet en mogen ſtrecken / ende de ſelve ghecondemneerde andere goederen heeft buyten de Juriſdictie van den Rechtere die 't vonniſſe geweſen heeft / ſoo ſal binnen 's Jaers naer date van de ſententie / by letteren requiſitoir aen den Rechters daer onder de goederen

gelegen

gelegen zijn / versocht worden omme daer aen by executie ende verkoopinge 't voorder achterwesen te verhalen / mette kosten daeromme ghedaen: op welcke requisitie alle Rechters in Hollant ghehouden sullen wesen d'Executie te doen.

Wanneer de ghecondemneerde in ghevanghenisse ghestelt mach worden.

XXVIII. Ende soo verre alle des ghecondemneerdes goederen tot voldoeninge van 't achterwesen niet en moghen volstrecken / soo sal die gecondemneerde versekert / ende in ghevangenisse gestelt / ende ghehouden worden op drie stuyvers 's daeghs sonder meer / ter tijdt toe hy den triumphant sal hebben voldaen / ofte ghecontenteert.

Maniere van procederen by executie in actien re-eel.

XXIX. Alle sententien in actien reele ghewesen / daer by den aenlegger eenige huysen / landen ofte goederen / toegewesen zijn / sullen insghelijcx nae de thien dagen naer de pronunciatie in manieren hier naer volghende / worden ge-executeert.

Binnen wat tijdt de gecondemneerde gehouden is sijn handen te trecken van de goederen den triumphant toe-gewesen.

XXX. De ghecondemneerde / ende oock de occupateur van de toeghewesen goederen / sullen by den Officier / oft Bode die ghewoonlick is d'executie te doen / ghesommeert worden binnen drie daghen hare handen te trecken / ende ledigh te maecken van de toeghewesen goeden / ende daer mede den triumphant te laten bewerden / ende by soo verre sy 't selfde binnen de voorsz drie daghen niet en doen / soo sal daer na in presentie van twee uytten Gerechte / de ghecondemneerde ofte occupateur metter daet daer uyt ghestelt / ende de triumphant daer inne ghesteldt worden.

Executie van Sententien, inhoudende condemnatie om te doen rekeninghe, bewijs ende reliqua, ofte eenigh ander feyt te presteren.

XXXI. Alle sententien daer by yemant ghecondemneert is reeckeninghe / bewijs / ende reliqua te doen / oft eenigh ander feyt te presteren / sullen naer de thien dagen / ende naer voorgaende sommatie als voren ge-executeert worden als hier na volght: De ghecondemneerde sal gegyselt worden in sekere herberge / op een pene van thien gulden /

gulden / ende ſoo verre hy niet en compareert ten gheſtelden dage in de gyſelinge / ſal hy daer by den Bode geſocht worden/ende de Bode hem niet vindende / ſal voorts geapprehendeert / ende ter naeſter Stede ghebrocht worden / ende aldaer gheleydt op drie ſtuyvers 's daeghs / als voren / tot ſijnen koſte / ter tijdt toe hy voldaen ſal hebben / het gunt daer in hy ghecondemneert is of den Eyſcher gheconteert. Ende ſoo verre hy in gyſelinghe in der Herberghe compareert / ende veerthien daghen aldaer gheweeſt zijnde / niet en bewijſt van ſijne deligentie / omme te voldoen daeromme hy ghegyſelt is / tot contentemente van den Rechtere / ſal in apprehenſie ende hechteniſſe gheſtelt worden / op drie ſtuyvers / als vooren / 's daeghs.

Wanneer 't feyt in de condemnatie begrepen, getaxeert ende tot een pecuniele ſomme geredigeert wort.

XXXII. Ende ſoo verre de gecondemneerde een maent in hechteniſſe gheweeſt zijnde / de condemnatie niet en voldoet / ſal de triumphant aen den Gherechte mogen verſoecken dattet feyt ofte 't werck inde condemnatie begrepen / ghetaxeert / ende tot pecuniele ſomme gederigeert worden ſal / waer toe de geapprehendeerde behoorlijcke declaratie over gelevert / ende tijt van veerthien dagen gegunt worden ſal / omme daer teghens te debateren / ende hebbende de taxatie van den Gerechte / ſal de triumphant ſijn executie mogen doen / als hier vooren / blijvende de ghecondemneerde evenwel in hechteniſſe / tot dat d'executie gedaen / ende de triumphant voldaen ſal zijn.

Derogatie aller coſtumen, uſantien ende ſtijlen contrarie deſe ordonnantie tot noch toe gebruyckt.

Ontbieden daeromme ende bevelen de Staten voorgenoemt / allen onſen Baillieuwen / Schouten / Mannen / Gezwoorens / ende allen anderen Officieren / Juſticieren / ende Dienaers van de Juſtitie binnen den voorſz Lande van Hollant / alle de voorſz poincten ende articulen / onverbrekelijcken / ende van poinct tot poinct te onderhouden / niet tegenſtaende eenige coſtuymen / uſantien / ofte andere ſtijlen tot noch toe contrarie deſen ghebruyckt / die by deſen werden gederogeert / ende hebben niettemin de Staten voornoemt aen hen gereſerveert d'interpretatie / ende verklaringe van alle duyſterheden / die uyt deſe Ordonnantie ſouden mogen ſpruyten / ofte daer inne bevonden worden / mitſgaders d'ampliatie ende alteratie

van dien: Ordonnerende ende bevelende allen Officieren goede toesicht te nemen/ dat die voorschreven Ordonnantie in allen poincten onderhouden/ ende teghens den overtreders der selver gheprocedeert worde/ 't zy tot suspensie ofte privatie van hare Officien/ende Staten respective/ ende andere alsulcke peynen ende arbitrale correctie/ als naer gelegentheydt der saken bevonden sal worden te behooren: Want de Staten dunckt sulcx voor de voorschreven Landen/ ende den Inghesetenen van dien/ oorbaer te wesen. Ghedaen inden Hage/ onder den Zeghel van den selven Staten hier op ghedruckt/ den eersten dagh van April/ Anno M.D.LXXX. Onder stondt geschreven/ Ter Ordonnantie van de Staten: By my/ ende was ondertekent.

C. de Rechtere.

Hier werden by-gevoeght de ses eerste Articulen uytte nader Ampliatie van de Instructien van den hooghen Rade, ende den Hove van Hollant, opten vier-en-twintighsten Martij, sesthien hondert vier-en-veertigh ge-emaneert; dicterende,

I.

Dat van nu voortaen by de besloten Steden van Hollandt (den Haghe daer inne begrepen) in saecken niet meerder bedraghende als vijftigh gulden/ ende by de Baillius ende mannen/ midtsgaders de Gherechten van de Dorpen/ niet meer als twintigh ghelijcke guldens sal ghewesen werden by arreste/ ende sullen midts dien soodanighe vonnissen gheenderhande provocatie onderworpen wesen/ behoudelijck dat de selve niet en hebben eenighe sequele/ van infamie/ ofte andere merckelijcke prejuditie.

II.

De diffinitive vonnissen van de steden van Dordrecht/ Haerlem/ Delft/ Leyden/ Amsterdam/ Goude/ ende Rotterdam/ voor dese by provisie/ ende onder cautie executabel/ ter somme van hondert ende twintigh gulden/ sullen voortaen executabel wesen ter somme van drie hondert ghelijcke guldens.

III.

Van de andere besloten Steden/ midtsgaders van 's Gravenhaghe/

ghe / die voor desen niet hoogher gheprivilegeert en zijn geweest / als tot tsestigh gulden / in toe-komende sullen executabel wesen / ter somme van hondert en vijftigh ghelijcke guldens.

I V.

Van Bailliu ende Mannen / in plaetse van dertigh tot tsestigh / ende van den Gherechten van de Dorpen / in plaetse van twintigh tot veertigh.

V.

De ghene die in de Steden / onder eenen daghelijckschen Rechter in Hollandt zijn ghesetten / sullen van nu voortaen d'een den anderen niet moghen verbinden / elders te Recht te staen by prorogatie / ofte onderwerpinge van Jurisdictie / in saken niet excederende de respective sommen in de voorgaende Articulen begrepen. Ende sal in dese gheleghentheydt mede cesseren het privilegie van Weduwen / Weesen ende andere miserable Persoonen / ende ten aensien van de Dorpen / sal punctuelijck ghevolght werden het thiende Artijckel van de Ordonnantie ghe-emanceert opte kleyne saken.

V I.

Parthyen woonende onder verschepde Rechters / en sullen de Debiteurs by prorogatie van Jurisdictie niet betreckbaer wesen voor het Hof van Hollandt / ten ware sy haer selven uytdruckelijcken / ende specifice den voorsz Hove / by prorogatie van Jurisdictie hadden onderworpen / ende de somme ware excederende / ten aensien van de Debiteurs / woonende in de Steden / hondert / ende in de Dorpen vijftigh gulden.

Dit deels aenvanck zijnde ghenomen van de Kennemer-rechten / ende pagina 190. & ultra gestelt / hoe in Kennemer-landt die Schouten hare Schout-ambachten behooren te bedienen / soo wel die hare Commissien van de Ed. Mog. Heeren van de Reeckeninghe des Graeflijckheydts van Hollandt ontfanghen / als die ghene die by den Ambachts-heeren totte selve ampten werden gheprornoveert; soo sal hier mede in 't korte de teghenwoordighe Kennemerlandtsche Dorpen / Ghehuchten / Schouten ende Schepenen recenseren / die 't selve zijn ghebruyckende / ghelijckse nu onder den Bailliuschappe resorteren / met aenwijsinghe welcke nimmermeer in 't gheheel ofte deel / van de ghemelde Graeflijckheydt zijn ghesepareert gheweest.

Ende welcke by af-lossinghe ofte versterf-recht / wederom [illegible]en de selve zijn ghedevolveert; midtsgaders welcke sedert veele eeuwen / ende noch heden by den Ambachts-heeren werden beseten / met aenroeringhe / wat Ampts-persoonen in elcke plaetse bevonden werden de Justitie t'administreren / ende polityçque regeeringhe af te wachten / naer elcks groote / gheleghentheydt / neeringhe ende hanteringe. Welcke siende verkort in haer voor-rechten ende gherechtigheden / door mistellinghen in seker Tractaetjen / geintituleert Memoriael van de Bailliuwen van Kennemer-landt: haerder gherequireerde qualiteyten / præ-eminentien / vry recht ende gerechtigheden: midtsgaders Privilegien / Costumen ende Rechten van Kennemer-landt / Kermer-ghevolgh / ende volghs ghevolgh; sonder naem des Autheurs nu uyt-ghegheven / ende ghedruckt by Pieter Casteleyn, Boeck-drucker op de Marckt tot Haerlem in de Keysers Kroon / Anno 1651. bestaende in drie-en-dertigh Articulen / waer achter gevoeght zijn coppe verklaringhe van Heer Ioost van Bronckhorst, Ridder / pretense ordonnantie / Keuren ende Statuten Heeren David Coltermans, ende des selfs accoort / elcks in sijnen tijdt Bailliu van den voorsz lande. Wt 't welck omme kortheydts wille de Articulen maer sal verhalen / ende simpelijck aenwijsen waer den Memorialist den Text der Privilegien heeft verkort / uyt-ghelaten / ofte ge-extendeert / ende waer hy somtijdts door by-gevoeghde interpretatien / pooght den rechten sin te verminderen / verduysteren ende vernietighen / behoudende / latende ende ghebruyckende over al / des selfs eyghen woorden soo veel doenlijck / voeghende alleen daer by 't ghene over-gheslaghen ofte uyt-ghelaten is / met bladts zijde ende reghel / waer 't selve te vinden / soo dat den Leser selver sal konnen oordeelen hoe ghebrekelijcke voorstellinghen den rechten sin verdraeyen / veranderen / ende somtijts vernietigen. In verscheyden geschriften ende monumenten / jae oock in de generale ende particuliere Privilegien den Kennemaren verleent / leest men d'ordre / soo nu soo dan anders ghestelt / ende op gheen eenparighen voet te zijn gheobserveert / hoewel de selve minst verscheelt in de plaets-ghevinghe der gener die men hooghe Dorpen noemt; d'anderen daer van het onsekerder is / hoe de selve souden behooren te volgen / sonder aenschou te nemen op haer bloeyen / aenwassen ofte welvaren / sal de selve niet nae opinie haer rangh gheven / maer in soodanigh vervolgh houden / als ickse soo hier soo daer / in oude Schriften bevonden hebbe: want pagina ultima, achter 't voorsz Memoriael / staet alles in confusie / d'Am-

bachts-

bachts-heerlijckheden voor des Graeflijckheyts Dorpen/Gisp voor Wormer daer van 't 1611. ghescheyden is. Saerdam voor Ooſt-zanen daer van 't een ghedeelte is. Waeromme onsekerheyts halven ick niet goet ghevonden van de oude Schrijvers af te wijcken / hebbende de ſelve in 't plaetſen der particuliere Hantveſten ende Octroyen achter-volght / uyt-gheſondert der ghener / daer van my geenighe oude Hantveſten / Voor-rechten ofte nieuwe gunſten zijn bekent gheworden: die ick aldaer uyt-ghelaten /omme alhier haer behoorlicke plaetſe te laten occuperen. 't Is dan ſo/dat Akerſloot buyten alle diſpute d'eerſte toe-komt / 't welck ick bevinde t'allen tijden niet alleen gheweeſt te zijn / 't eerſte der jetzyger Kennemer Dorpen; maer oock der ghener te zijn gheſtatueert gheweeſt / die voor deſen van den ſelven Bailliuſchappe van Kennemer-landt zijn gheſcheyden / ende aen andere ghevoeght / als in den Jare vijfthien hondert vijf-en-vijftigh zijn omme die verre gelegentheydt af-genomen van den Bailliuſchappe voorſz / ende ghevoeght aen den Bailliuſchappe van der Nyenburgh / de drie Dorpen van Langhedijck / Broeck/ Suytſcherwoude/ Noordtſcherwoude/midtſgaders Urſem ende andere meer. Hoe groot 't begrip der Aeckerſlotiſche Jurisdictie is/ gheven te kennen deſe naevolghende Buurten / waer in het verdeelt leydt / namentlijck / Boeckel / Laemoor / Horenen / Mylenbuurt/ Hongheeſt / Middelbuurt / Sluys-buurt / den Dam / Startingh/ Kerck-gheeſt / Stierip ende Woude / alle binnen de ban-ſcheydinge gheleghen. Oock hoe rijck van Ingheſetenen ende welvarende/ het groote ghetal der Riemtalen daer op het geſtaen heeft: want in alle Heervaerten / ende andere openbare dienſten moſte het de Graeflijckheydt dienen met twee-en-dertigh Riemen / ende volck nae den Riemtale / gelijck men in Kennemer-landt gewoonlijck was: maer Hertoghe Aelbrecht keerde ſijn gratie (nae verloop) totte Ingeſetenen van dien/dede deſe verlichtinge vande helfte. Deſe plaetſe ſloege om alle hare laſten over ſchot-ponden / ende dede elck ſchot-pondt hondert vijftigh Rijnſch-gulden. Aeckerſloot is jaerlijcks ſchuldigh van Herfſt-bede/ die verſchijnt Bartholomei/ ſes pondt vijf ſchellingen. Van Droon-ſchulden die te Paeſſchen vervallen / ſes-en-twintigh ſchellinghen acht denier. Van Voeder-penninghen drie pondt. Van Boddinghe die eens te drie Jaren verſchijnt Sinte Maertens daghe / vijf pondt. Was vermaert in voortijden / door verſcheyden handelinghen die daer wierden ghedreven / onder welcken uytſtack/ die groote Zouts vertieringhe / waer in wel eer 't principaelſte wel-

varen was bestaende / als uptte notitien der voorschreven Riem ende Schiltalen ghenoegh kan af-ghenomen werden. Voor den Jare 1399. bestonde des selfs regeeringe in eenen Schout / acht Schepenen ende twee Kerck-meesters; maer in den voornoemden Jare gheschiedender veranderinghe / in 't ghetal der Schepenen.

Soo dat d'administratie van de Justitie / aen den voorseyden Schout ende vijf Schepenen wierde vertrout/waer by 't tot noch toe is gheblevèn. Ende werdt nu 't Schout-ampte bekleedt by Willem Iansz Boet, ende zijn Schepenen voor desen loopenden Jare sesthien hondert een-en-vijftig/ Roelof Pietersz, Willem Ariensz Vijgh, Dirck Gerritsen Dam, Maerten Cornelissen Vyselaer, ende Pieter Ians Stierip, die tot haren Gherecht-schrijver hebben Cornelis Ariensz Gorter. Ende tot verlichtinge van 't voorseyde Collegie/werden by't selve gekoren Waerschappen/ Kerck-meesteren ende arme-Vooghden/ die t'samen eendrachtelijcken elck 't sijne waernemende / dese plaetse in ruste ende vrede gouverneren / onder de beschermінghe des meer-ghemeldte Graeslijckheydts / waer van de selve in 't geheel ofte deel noyt af-ghesondert is gheweest. Ende aengesien tot meermalen alhier Schepenen ende Waerschappen sullen werden ghenomineert. Soo staet eens voor al aen te mercken / dat Schepenen van Kennemer-landt generalijck zijn gheprivilegeert jaerlicks te kiesen Kerckmeesteren / Arme-vooghden ende Waerschappen als 't haer belieft; welckers ampt is / alle Commissien 't Dorps saken concernerende/ ende by 't Collegie van Schout ende Schepenen haer geinjungeert/ tot koste ende laste van de Ghemeente uyt te voeren ende te voltrecken: waer toe de selve by Schepenen dickwils noch speciale procuratie werdt verleent/ wanneer de ghewichtigheyt van de sake sulcks is vereysschende. De voorsz Schout ende die van den Gherechte/ hebben van alle oude tijden mede vermoghen te eligeren ende stellen sonder bekroon van yemandt een Schoolmeester ofte Schoolmeesters in elcks haren ban ende bedrijve / die sy uyttet schot ghewoon waren te salarieren ende te betalen / midtsgaders van eene bequame woon-plaetse/ tot laste van den Dorpe te voorsien: doch 't landts standts-saken vereysschende eenighe bepalinghe ofte opsichte / wierde by de Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt goet gevonden / by Missive in date den vierden Martij/ vijfthien hondert een-en-tachtigh alle Hooft-Officieren te belasten/ naerstelijck toe te sien / dat in haren bedrijven geen Schoolmeesters en wierden gestelt / noch aengenomen / ten ware de selve by de Clas-

sis van de selve quartieren souden zijn ghe-examineert ende bequaem daer toe bevonden. Als mede by Placcate van de hoogh-ghemeldte Heeren Staten in date den twintighsten Decembris des voorschreven Jaers / ghestatueert / dat niemandt sonder voorgaende ondersoeck tot Schoolmeester soude werden gheadmitteert. Sulcks naerder aenwijst 't Placcaet van den een-en-twintighsten November / vijfthien hondert vijf-en-tachtigh / ende noch ampelder uyt-gedruckt werdt in den Placcate van den negenden Martij / 1589. Alle welcke Missive ende Placcaten / dienende principalijck / tot reglemente der Pausgesinden ende voorkominge / dat die jonge jeught met gene superstitieuse leeringhen en mochten werden besmet / hadden echter hare Ed: Grootmog: 't voorsz ondersoeck gelaten aende Ambachts-Heeren ofte hare gesubstitueerdens inde ver-ambachts-heerde Dorpen. Soo dat tzedert dier tijdt den Hooft-Officieren wel ghecompeteert heeft / 't voorschreven ondersoeck te doen / en al-voorens gheen acte van admissie aen de selve School-meesters te verleenen: Maer de voorsz belastinghe van toesichte als vooren / kan ongehoort het recht van verkiesinghe niet wech nemen / veel min kan uyt de selve geinfereert werden / dat het in de macht van een Hooft-officier soude wesen sijn acte van agreable admissie / die men te met in commissie heeft getracht te veranderen) alleen voor een tijdt van jaren te passeren / en daer by den School-meesters te constringeren / datse nae 't verloop van sekere jaren souden moeten prolongatie ofte continuatie / van een soo lastige acte versoecken / als in 't 8 Artijckel des voorschreven Memoriaels t'onrechte wert ghepretendeert; want indien soodanige ge-eligeerden ende gecommitteerden / quamen af te wijcken van den ghesuyverden Godts-dienst / ofte in ongebondentheydt van leven te vervallen / behoorden de selve terstont / met kennisse van saken gesuspendeert / ende een ander by provisie in elcks plaetse ghesurrogeert te werden.

Voor dien dat Schouten ende Schepenen in Kennemerlandt vermoghen veele Keuren / rakende de Politie / te maecken / ende rechten over soodanige saecken / ende dat sy-luyden oock zijn in deughdelicke possessie van te rechten / wijsen ende kennisse te mogen nemen van vele saken / begrepen in de Keuren ende Ordonnantien by den Baillius van Kennemerlandt ende sijnen Mannen voor desen gemaeckt / ende achter 't voorschreven Memoriael gedaen / stellen: Blijckt klaerlick by de Sententie van den Ed. Hove van Hollandt / in date den tween-en-twintighsten Septembris / 1597. in 't vierde Deel / alwaer de selve

Keure /

Keure/ mette ontledinge van dien/ wert gebracht nevens die Confirmatie vanden Hoogen Rade/den 18 Martij/ 1606. daer op gevolgt/ waer door 't achthiende Artijckel gheheel komt te corrueren: Ende voor 't negenthiende stelle dat Schouten ende Schepenen in Kennemer-landt/ ordinarie van geen hoogher boeten Rechters zijn/ in een daghelijcks Recht/ als 42 Kennemer-schellinghen: Maer in een seven-tuygh ofte Swanouts-recht / zijn Schouten eysschers ende Schepenen wijsers van Nobels boeten / die de somme van 42 Kennemer-schellinghen / plachte t'excederen / hoewel met verloop ende veranderen der munte / de selve gemeenlijck nu niet hooger gerekent werdt / als tot vijftigh stuyvers / tot twee grooten Vlaems 't stuck/ doch t'onrechte / indien men ten naustem d'oude waerdije ende valeur wilden eplucheren.

Wat belanght het 20 Artijckel van 't voorsz Memoriael / inhoudende dat geen Schouten ende Schepenen in Kennemerlant mogen hoogher Keuren maken ofte legghen / van eenighe saken (uytgesondert 't Heemraetschap rakende) dan van twee-en-veertigh Kennemer schellinghen werdt toe-gestaen; doch in cas dat den oirbaer ofte noodtsakelijckheydt sulcks mochte vereysschen / datter eenighe Keuren tot meer ontsach ofte schreum hoogher dienden gheleydt te werden / 't selve sullen die van den Gerechte aen Bailliu ende Mannen konnen versoecken/ mits dat die Judicature van dien als 't behoort/ blijve aen Schout ende Schepenen/ende 't surplus van de boeten boven die twee-en-veertigh Kennemer schellinghen / kome ten profijte van den Hooft-officier / ofte aen hare Ed. Groot-mog. die als Vaderen des Vaderlandts hare Ondersaten de gunstighe ende behulpsame handt ghewoonlijck zijn te bieden.

Het 23 Artijckel des Memoriaels / segghende / d'Inghesetenen van Kennemer-landt te zijn gheprivilegeert / dat soo waer inne sylupder / ofte eenighe van hen / quamen te vergrijpen / ende te buyten ginghen in soo gheringher sake / dat 't selfde was te beteren / ofte de boeten daer toe stonden tot twee-en-veertigh Kennemer schellingen/ dat den Bailliu de selve eerst soude moeten causeren voor de laghe Vyerschare / dat es / voor Schepenen van harer woon-plaetse / ende dat tot verhoedinghe van de groote kosten / die d'Inghesetenen in 't waernemen van soo een gheringhe sake voor de hooghe Vyerschare soude hebben te lijden / is conform den Octroye die Kennemaren by Koninck Phillips den 24 Martij 1561. verleent / staende hier voren pag. 64. art. 4. waer van d'achter-ghelaten woorden hier volghen:

Ende

Ende indien die Bailliu met het ſelve vonniſſe niet te vreden waer; maer 't ſelve betrocke voor der hoogher Vyerſchare, ſal de voorſz Bailliu, indien hy aldaer ſuccumbeert, ſchuldigh weſen partyen haer koſten te betalen, &c.

De voorſz Memorialiſt poſeert in ſijn 27 Artijckel / dat d'Ingeſetenen van Kennemer-landt gheprivilegeert zijn / dat men haer niet apprehenderen / binden / noch ſijn goedt benemen ſal / die in eenigh delict vervalt / nochte niemandt in ſijnen goede ſetten / ofte te gijſel daghen / ofte bieden / alſoo verre als hy borge heeft te ſetten voor lijf ende goedt; waer 't dat men hem aenſpreken wilde van ſijnen lijve: ende hadde hy deſgheljjcks borghe te ſetten van goede / woude men hem aenſpreken van goede / etc. Deſe repetitie gheſchiedt wederomme / alſoo 't vervolghen des Text uyt-gelaten / daer die woorden aldus luyden: Ende deden onſe Bailliuwen, Schouten ofte Rechters hier-en-boven, ende die Betichtighe niet en woude laten verborghen, als voorſzes, die ſoude daer aen teghens ons verbeuren ſijn lijf ende ſijn goedt, ende aldaer achter dien niet meer Recht doen, noch rechten van onſen weghen. Blijckende by de marginale privilegien die hier boven pag. 24. lin. 14. pag. 42. lin. 21. ende pag. 89. lin. 9. in 't langhe uyt-ghedruckt ſtaen. Edoch hoe beſwaerlijck het is voor yemandt borghe te blijven / die aen den lijve ſtrafbaer is / leert die ervarentheydt / dat men niemandt ſoo temerair ende onbedacht vindt / die hem ſelven in ſulcken parquet voor een ander ſoude willen ſteken / daer nae den gemeenen rechten ende oordeelen deſer landen lijf ſtraffe toe ſtaet / jae alſſer maer aen getwijffelt werdt / ende het ſeker gaet dat by den gheſaiſeerden ſoodanigh delict zy gheperpetreert: want al iſt ſo / dat aen den borghe die corporele ſtraffe / niet en kan werden ghe-executeert / ſoo iſt nochtans dat yder een ſchroomt ſijn verlies / verderf oft ruine / die uyt ſulcken beſwaerlijcken borgh-tochte ſoude konnen komen t'ontſtaen.

De voorſz Memorialiſt ſeydt oock in ſijn 29 Artijckel: Dat de Schouten in Kennemer-landt egene kenniſſe van eenige ſaecken nemen / ofte betichtinghe doen ſullen / dan binnen 's Jaers / ſulcks dat alle ſaken / ſtaende tot kenniſſe van de Schouten ende judicature van de Schepenen / nae 't verloop van een Jaer werden gepreſchribeert / alwaer deſe nae-volghende woorden des marginalen privilegie zijn over-gheſlagen: Ten ware oft ſy daer opene Brieven binnen dier tijdt af ghegheven hadden, als ſupra pag. 24. lin. 27. te ſien is.

Het 31 Artijckel accordeert mette gheallegeerde marginale privi-

 legien /

legien / als supra pag.21. ende lin.2. blijckt / ende pag.25. lin.11. verbeurt de Schout die tapt / boven sijn ampt noch thien pont te boeten. Van ghelijcken blijckt het 33 Artijckel / bp 't privilegie staende hier vooren / pag.50. Ten ware eenighe deser geallegeerde Articulen gewees hadden soo merckelijcken defectueux / anderen met bp-voeghselen wat op-ghepronckt; soude alle dese tedieuse repetitien om kortheydts wille / achter weghe gelaten hebben / als staende alle de selve onder veele anderen meer klaer ende uytdruckelijcken ge-exprefseert / in 't eerste ende tweede deel der generale ende particuliere Privilegien / waer toe ick my referere.

Den Dorpe van Wtgeests regeeringe plachte in oude tijden te subsisteren / in eenen Schout geassisteert met acht Schepenen / ende den genen die sy meer noodigh hadden / bp haer te werden verkozen / ende des selfs Ingesetenen waren schuldigh den Graven van Hollant te dienen in alle openbare Heerbaerten met twee-en-dertig Riemen / volck nae den Riemtale / die Hertogh Aelbrecht in den Jare 1398. de helfte dede verlichten / omme de somme van hondert acht-en-twintigh Hollandtsche Schilden. Consenteerde mede den Schout aldaer met vijf Schepenen recht te doen ende plegen / als men daer gewoonlijck was te doen. 't Voorsz Dorp is nu ten tijden onderscheyden in vier vierendeelen / als het Kerck-buurter / dat twee Schepenen / het West-geester / het Assemer / ende het Dorgeester die elcks een Schepen hebben. Des Heeren beden / subventien / ende haren onkosten sloeghen om bp schot-ponden / ende dede elck schot-pondt aldaer vier hondert Rijnsch gulden / ende hadden in alles neghen-en-twintigh schot-ponden. Ende niet teghenstaende Graef Willem, in den Jare dertien hondert een-en-veertich hadde belooft / dese plaetse niet te vervreemden nochte verliene: echter Vrouwe Iacoba, H. M. verkochte ende verlijde de selve in den Jare veertien hondert seventien den derden Augusti / aen Heer Gerrit van Eemskerck / Ridder / mette Ambachts-heerschip ende daghelijcksche gherechte / voor de somme van veerthien hondert Hollandtsche Schilden / onder expresse conditien ende voorwaerden / in den uytgift-brieve verhaelt / dat de voornoemde Ambachts-heerschip wederomme soude moghen werden gelost / mits doende restitutie van de veerthien hondert Schilden voorschreven. 't Welck ghe-effectueert zijnde / is de voornoemde plaetse / nae 't verloop van weynigh Jaren / wederomme onder de meer-gemeldte Graeflijckheydt van Hollandt gebracht / alwaerse totten huydigen daghe / sedert dier tijdt onder ghebleven is. Wt welckers name het

daghe-

daghelijckſche Recht nu werdt gheadminiſtreert by den Schout Ian Symonſen van der Graft, ende zijn Schepenen Hendrick Heſſels, Dirck Iacobſz Vennen, Ian Claeſz van't Zant, Arent Pauwelſz Kooch, ende Arent Pieterſz Snijder, die tot haren Secretaris hebben Ian Allertſz Bounckenburgh. Dit voorſz Collegie eligeert Kerck-meeſteren ende arme Vooghden eens 's Jaers; Waerſchappen nae geliefte / ſtellen van ghelijcken Wees-meeſteren / maken Vroedtſchappen ende Raden nae den teneur ende inhoudt van elcks Octroye / die van Wtgheeſt by de Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollandt vergunt. De ſelve zijn jaerlijcks ſchuldigh ten Comptoire van den Heere François vander Lee, Raedt ende Rentemeeſter Generael van Kennemer-landt ende Weſt-Vrieſlandt te betalen/ van Herfſts-bede die Bartholomei verſchijnt / ſes pondt vijf ſchellinghen/ te twee-en-vijftigh grooten 't pondt: Van Vroon-ſchulden die Paeſſchen vervallen / twee pondt thien ſchellinghen / ende die Buren / den derden penningh daer van / mede uptten Schote tot thien ſchellingen. Van den thijnſe tuſſchen twee Dammen werdt betaelt by den ſelven als voorẽ / thien ſchellinghen. Van Boddinghen die eens te drie Jaren verſchijnen / vijf pondt.

Den banne van Limmen leyt in vijf Buurten onderſcheyden / namentlijck / Zuydt-eynde / Weſter-zijde / de Laen / Diſſel-dorp ende Kerck-buurt ofte Kercke-ſtock; waer over van den beginne wierden gheſtelt eenen Schout ende acht Schepenen/ die de Juſtitie adminiſtreerden / ende die politijcque regeeringe tot Dorps gemeene beſten dirigeerden / welcke ghenoodtſaeckt zijnde gaderinghe te doen doen/ maeckten haer ommeſlagen nae hare ſchot-ponden die ſy hadden tot twintigh in getale / 't ſchot-pondt genomen op vier hondert Rijnſch guldens: maer in den Jare derthien hondert ſeven-en-tnegentigh verarmt zijnde/omme koſten te ſchouwen/wierde in plaets van acht Schepenen / aldaer maer vijf totte ſelve Ampten geypromoveert / alſoo de ſelve plaetſe ſeer aen menſchen als in rijckdomme hadde af-genomen: ende alhoewel het nu aenwaſſende ende welvarende es/ ſoo werdt echter ghevolght den ouden voet/ ende is Schout aldaer Cornelis Symonſz vander Lijn, ende zijn Schepenen Ian Corneliſz, Dilof Pieterſz, Claes Willemſz, Symon Pieters zoon, ende Iacob Symonſz vander Lijn, Secretaris/ die nevens den Schout ſijn Commiſſie van de Graeflijckheyt ontfanght / waer van de voorſz plaetſe in 't geheel ofte deel noyt gheſepareert ofte gheſcheyden is gheweeſt. De voornoemde Schout ende Schepenen zijn gheprivilegeert ende geauthoriſeert/

riseert / tot haerder behulpe te kiesen / ende stellen twee Waerschappen / vier Kerck-meesters / ende twee Heylighe Gheest-meesters. Die van den voorsz Dorpe hebben jaerlijcks te gelden / ten Comptoire van Kennemer-landt / van heure Herfst-bede neghen pondt seven schellingen / ses denier. Van Vroon-schulden vijf pondt: Van Voeder-penninghen acht-en-dertigh schellinghen vier denier / ende eens te drie Jaren van Boddinghe / die Sinte Maertens daghe verschijnt / seven pondt.

Heyloo wert Olpendijck ende Hooge-Venne toe-ghevonden.

AELBRECHT, &c. Doen kondt allen luyden: Dat wy hebben doen ondersoecken van eenen Landeken / gheheeten Olpendijck, ende dat Hooge-Venne met sijne toebehooren / gelegen in den banne van Oesdom ende binnen den banne van Heyloo, wie dattet met rechte soude toebehooren. Ende want wy by den ondersoecke datter op gedaen is / gevonden hebben / dattet onsen ondersaten van Heyloo van oudts toe-behoort heeft; Soo willen wy dat onse ondersaten van Heyloo voorschreven / Olpendijck ende dat Hooge-Venne hebben ende vryelijck gebruycken / sonder yemandts weder-segghen tot eeuwigen dagen / als sy 't van ouden tijden ghebruyckt hebben / ende ontbieden ende bevelen alsoo naerstelijck als wy moghen / onsen Bailliu ende Rent-meester aldaer / die nu zijn ofte naemaels wesen sullen / dat sy die van Heyloo houden ende stercken van onsen wegen / dat sy die goeden voorschreven rustelijck ende ongecallenjeert mogen ghebruycken / in allen manieren als 't voorschreven staet. In oirconde desen Brieve doen bezegelen. Ghegheven in den Hage / opten sesten dagh in Maerte / in 't Jaer ons Heeren 1390.

d'Ingesetenen van Heyloo waren voor de Combinatie schuldigh de Graeflijckheydt van Hollandt te dienen in allen Heervaerten / met twaelf Riemen / ende volck naer der Riem-tale / als men in Kennemerlandt ghewoonlijck was: Maer in den Jare 1395. kochten ses riemen af omme vier-en-twintigh Hollandtsche Schilden / soo datse niet hooger ghehouden bleven als met ses riemen de Heervaerden te volghen / die upt gratie in den Jare 1399 op drie ghemindert wierden. Oesdom was gehouden de voorschreven Graeflijckheydt mede

mede te dienen als voozen/ met seven riemen/ die gemindert ende ge=laten wierden in den Jare 1399 voozschzeven/ op vier riem-talen. Ende hoewel dese voozschzeven plaetsen beyde veele Jaren hadden geweest onder een ende deselve Ambachts-heer ofte Vzouwe: Soo hadden sy nochtans elcks haren Schout ende Schependoeme apart ende van den anderen onderschepden/ staende elcks op hen selven in beden/ subventien/ Heervaerden/ ende andere lasten/ als dese klaer=lijcken doceren/ staende noch yder plaetse onderschepden in de Reec=keninge van Kennemerlandt. Heyloo mette jaerlijckſche schult van heure Herfst-bede tot neghen pondt/ elf schellingen/ vier denier/ van Voeder-penningen twee pondt/ ende eens te dzie jaren van boddinge vier pondt. Oesdom is jaerlijcks schuldigh van heure Herfst-beden ses pondt vijf schellingen/ van Voeder-penninghen dertigh schellin=ghen/ ende van Boddinghe als voozen/ vier pondt derthien schellin=ghen neghen denier. Daer inne de selve ghecontinueert hebben ter tijdt ende wijle toe/ dat hare mans-persoonen in den Vzieschen slagh/ in soo grooten ghetale dooz 't swaert waren gevallen/ datter in elck Ambachte geen Schout ende Schepenen overigh waren gebleven/ waeromme eerst vooz eenen tijt lanck de combinatie wierde noodts halven toe-ghestaen ende continuatie daer nae vergunt/ ende zijn ten lesten vereenight ghebleven/ als bzeeder in den volghenden Octroye werdt vermelt.

Copye, Octroy van de Combinatie ofte t'samen-voe-ghinghe van Heyloo ende Oesdom.

MAXIMILIAEN by der gratie Godts/ gekozen Keyser/ altijdt Vermeerder des Rijcks/ Koningh van Germanien/ Honga=rien/ van Dalmatien/ van Croacien/ ende Kaerle by der selver gra=tie/ Ertz-Hertoghen van Oostrijcke/ Pzince van Spangien/ van beyde Sicilien/ Hertoghen van Bourgongien/ van Lothzijck/ van Bzabandt/ van Stier/ van Carinten/ van Crain/ van Limburgh/ van Luxemburgh/ ende van Gelre/ Graven van Vlaenderen/ van Habsburgh/ van Tyzol/ van Arthois/ van Bourgien Phalz-gra=ven/ ende van Henegouwe/ Landt-Graven in Elsaten/ Pzincen van Zwaben/ Marck-graven des Heylighs Rijcx/ ende van Bur=gau/ van Hollandt/ van Zeelandt/ van Serretten/ van Kiburgh/ van Namen ende van Zutphen Graven/ Heeren van Vzieslant op=

ter Windiſmargh / van Poꝛtenau / van Salins ende van Meche-
len: Allen den ghenen die deſen onſen Bꝛief ſullen ſien / Saluyt.
Doen te weten: Dat wy ontfanghen hebben / die ootmoedige Sup-
plicatie van Anthonis van Nyevelt, in den name ende als ghemach-
tight / van Juffrouwe Marie van den Coulſter ſijnder Huyſvꝛou-
wen / als Ambachts-vꝛouwe van Heyloo ende Oeſdom, ende oock
van den Buren ende Jngheſetenen van den ſelven twee plaetſen / in-
houdende: Hoe / al iſt ſoo / dat die vooꝛſchꝛeven twee plaetſen meeſt
altijdt aen een / ende onverſcheyden gheweeſt hebben: nochtans ſy
hebben altijdts gheregeert gheweeſt / met twee Schouten ende twee-
derhande Schepenen / te weten / elcke plaetſe op hem ſelven met eenen
Schout / ende Schependomme / ende elck op hem ſelven gheſtaen / in
onſe Beden / Subventien / Heervaerden / ende andere laſten ende
onkoſten / tot omtrent ſekere Jaren gheleden / dat die Slagh van der
Rebelligheydt van den Vꝛieſen ende Kennemer-landers ghebeurde.
Jn welcken Slagh / die Buren doen ter tijdt woonende in de vooꝛ-
ſchꝛeven plaetſen van Heyloo ende Oeſdom hadden ſoo groot ver-
lies van volcke/dat ſy ſoo veel Mannen perſoonen niet en behielden/
dat ſy meer met twee Schouten ende tweerehande Schependom-
men naer ouder ghewoonten gheregeert mochten woꝛden. Waer-
omme ſy Supplianten / oft haer Vooꝛſaten verkreghen hadden / van
wijlen onſen lieven Sone / van ons Keyſer Heere ende Vader / van
ons Karel, die Koningh van Caſtilien ſaligher ghedachten / ſeeckere
openen Bꝛieven van Octroye / by den welcken hen ghegonnen ende
gheconſenteert woꝛde / dat ſy Recht ende Juſtitie ſouden moghen
doen adminiſtreren / met eenen Schout / ende vijf Schepenen goede
notabel Mannen / nut ende bequaem daer toe zijnde / om die vooꝛ-
ſchꝛeven Buyꝛen ende Jnwoonende van den vooꝛſchꝛeven twee
plaetſen / ſamentlijck in alle ſaecken te handelen ende tracteren / in
alder voeghen ende manieren / oft ſy vereenight ende in een ghecon-
ſolideert waren / uyt krachte van welcke Bꝛieven van Octroye / en-
de andere ſy Supplianten ſulcks geuſeert hebben / den tijdt van veer-
thiene Jaren. 't Eynde van den welcken 't vooꝛſchꝛeven Octroy
ghe-expireert zijnde / ſy verkreghen andere pꝛoviſie / by der welcker
hen gheconſenteert woꝛde / dat ſy den tijdt van andere twaelf Jaren
doe naeſt-komende ende achter-volghende / gheregeert ſouden woꝛ-
den met eenen Schout ende vijf Schepenen / goede notabele Man-
nen / nut ende bequaem daer toe zijnde / om de ſelve Buurluyden
ende Jnwoonders van de vooꝛſchꝛeven twee plaetſen / met malkan-
deren

deren ſamentlijck alle ſaecken ende laſten te gelden / als ſy te vooren ghedaen hadden. Onvermindert ons Bailliuws van Kennemer-landt / ende een yeghelijcks ſijns Rechts. Als mede ſonder dat de voorſchreven twee plecken / midts dien in een Leen gheconſolideert ende vereenight ſouden zijn; Indien ſy te vooren twee Leenen gheweeſt hadden: Behoudende oock onſe Domeynen / Beden / Subventien / Inkomſten / Heerlijckheden ende Rechten / als wy ende onſe Voorſaten ghebruyckt hadden / voor den tijdt van het voorſchreven Octroy: Indien de voorſchreven twee Plecken / binnen der voorſchreven tijdt van twaelf Jaren / wederom ſoo populeerden ende tot Volcke quamen / als ſy waren voor den voorſchreven Slagh / ſoo ſouden ſy alſdan wederomme gheregeert worden / in der manieren als ſy te vooren hadden gheweeſt / ten ware / dat ſy alſdan / vorder Octroy ende Conſent / daer op verworven als die Brieven van Octroye daer van zijnde / dat voorder inhouden ende begrijpen. Ende alſoo 't voorſchreven Octroy kortelinghe expireren ſal / ende dat de voornoemde twee plaetſen niet ghepopuleert noch ghemenighvuldight en zijn / alſoo ſy waren voor den Slagh voorſchreven: maer midts der Oorloghen ende anderſins meer ghediminueert / ſoo dat de Buren ende Ingheſetenen van dien / by armoede daghelijcks vertrecken in andere plecken / tot gheheele deſtructie van dien (alſoo ſy ſegghen) ons daerom ootmoedelijck biddende / dat ons gheliebe hen te willen gonnen / octroyeren ende conſenteren / dat ſy van nu voortaen tot eeuwighen dagen / gheregeert moghen zijn by eenen Schout ende vijf Schepenen / alſoo ſy by tijde / van onſen voorſchreven wijlen Sone ende Vader gheweeſt hebben / ende hen hier op verleende onſe opene Brieven in behoorlijcker formen. Soo iſt, dat wy die ſaecken voorſchreven overghemerckt / ende daer op ghehadt 't advijs van onſen lieven ende ghetrouwen / die Stadthouder ende luyden van onſen Rade in Hollandt / gheneghen weſende ter bede ende begeerte van den voornoemden Suppliantén / wy hebben die voorſchreven Brieven van Octroye den ſelven Suppliantén ghegonnen ende gheconſenteert / by onſen voorſchreven Sone ende Vader / met al den inhouden van dien / ghecontinueert ende continueren. Ende op dat 's noodt zy / 't ſelve Octroy met den in-houden van deſen gheconſenteert ende belieft / conſenteren ende believen midts deſen / ende dit voor den tijdt ende termijn van noch andere thien Jaren naeſt-komende / beginnende ende ingaende ten uytgane ende expiratie / van 't voorſchreven

den laetste Octroy / hen-lieden gonnende / consenterende ende willekeurende midts desen onsen voorschreven Brieve / dat sy den selven tijdt gedurende / geregeert sullen mogen worden met eenen Schout ende vijf Schepenen / goede notabel Mannen / nut ende bequaem daer toe zijnde / omme die selve Buren ende inwoonende / van den voorschreven twee plaetsen van Heyloo ende Oesdom, met malkanderen in een / sament lijck alle saecken ende lasten te gelden / ende te handelen: als sy elcks op hem selven te vooren plaghen te doen / ende als sy tot nu toe ghedaen hebben / uyt krachte van den Brieven van Octroye ons voorschreven Soons ende Vaders boven geroert. Sonder dat die twee plecken / midts desen onsen Octroye in een leen gheconsolideert ende vereenight sullen zijn / indien sy te vooren twee Lenen behoorden te wesen als voorschreven is. Behoudelijck nochtans / ons onse Domeynen / Beden / Subventien / Inkomsten / Heervaerden ende Rechten / sulcks als wy ende onse Voorsaten hadden / voor den tijdt van den Octroye voorschreven. Ende oock onverminder ons voorschreven Baillius van Kennemer-landt / ende een yegelijcks sijns Rechts: welverstaende oock / dat indien de voorschreven twee plecken binnen den voorschreven tijde van thien Jaren weder om soo populeerden ende tot volcke quamen / als sy waren voor den Slagh voorschreven / dat die Suppliaenten ende inwoonende sullen als dan geregeert worden in der manieren / als sy daer te vooren gheweest hebben. Ontbieden daerom ende bevelen onsen lieven ende ghetrouwen / die President ende luyden van onsen grooten ende heymelijcken Rade. Onse voorschreven Stede-houder ende luyden van den Rade in Hollant. Onsen Bailliu van Kennemer-lant / ende allen anderen onse Rechteren / Justicieren / Officieren / Dienaren ende Ondersaten / wien dit aengaen oft aenroeren mach: hare Stedehouderen ende elcken van hen bysonder / soo hem toe-behooren sal. Dat sy den voornoemden Suppliaenten doen / laten ende gedoghen / van dese onse gratie / continuatie / octroye / oorlove ende consente / ende van alder inhouden van desen onsen Brieve / durende den tijdt ende in der manieren boven verklaert / rustelijck / vredelijck ende volkomelijcken ghenieten ende ghebruycken; sonder hen te doen ofte laten gheschien / eenigh hinder / letsel ofte moeyenisse ter contrarien / want het ons alsoo ghelieft. Des t'oorconden hebben wy onsen Zeghel hier aen doen hanghen. Ghegheven in onsen Hof in den Haghe / den seventhienden dagh van Junio / in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ende neghen. Ende van den Rijcken van ons

Keyser/ te weten/van Germanien/het vier-en-twintighste/ende van Hongarien/het twintighste. Op de Plijcke stondt/ By den Keyser ende mijnen Heere den Ertz-Hertoghe/ in heuren Rade. Lager stondt noch. N. Haneton.

Dese t'samen-ghevoeghde plaetsen/hebben noch hare verdeelinge van Buurten/soo distinctelijcke/dat men elcks oude ban-scheydinghe/ daer uyt kan af-nemen. Heyloos buurten zijn Boeckelt/Ooster-zijdts-noordt-eynde/Ooster-zijdts-zuydt-eynde/aen de West-zijde leydt Bollen-dorp ofte 't Venne-water/ ende die Kerck-buurt. Oesdom heeft Sevenhuysen/ Ewis-buurt/ Westzijdt/ Noordt-eynd ende Obrechts-laen/ die eygentlijck 't oude scheydt tusschen de voorschreven plaetsen gheweest is. Hare lasten waren ghewoon te vinden ende te doen gaderen op schot-ponden/ die sy ten tijde der Schiltalen vijf-ende-twintigh hadden/ elcks gherekent op drie hondert Rijnsch-gulden. Nae den voorsz nederlage is de voornoemde plaetse gheaccordeert ende gheconsenteert/ gheregeert te moghen werden by eenen Schout ende vijf Schepenen: welckers Schouts plaetse nu bedient Pieter Ysbrantsen vande Velde, die 't Klercq-ampt met een waerneemt: Schepenen zijn Pieter Claessen Bommer, Arien Pietersz Groot, Cornelis Iacobsz Cleverlaen, Arent Claessen Marcken, ende Arien Iansz Ziericken, die drie Kerck-meesteren stellen/ waer van sy 't eene jaer een/ende 't andere jaer twee vernieuwen/ende twee Schot-vangers daerder jaerlijcx een van af-gaet/die naer gewoonte mede tot Waers-mannen werden ghebruyckt; midtsgaders twee arme Vooghden tot goede opsichte ende onderhoudinghe haer-luyder Armen.

Dese seer oude Ambachts-heerlijckheydt van Heyloo ende Oesdom, is door successie ghekomen/ op den Edelen Heere Theophile de Cats, Heere van Cats, die 't verballen huys te Coulster, niet verre van Heyloos Kercke/ in sijne grachten ghelegen/ tot een Somerlust-plaetse/ in den Jare sesthien hondert drie-en-veertigh/ wederomme heeft doen op-bouwen.

Nademael hier/ door der Kennemer-dorpen ordre ten eersten male eenen Ambachts-heer werdt ghenomineert/ soo volghen hier d'eygen woorden des Memorialists dertighste Artijckel/ alwaer hy aldus van de selve schrijft: d'Ambachts-heeren van Dorpen gheleghen in Kennemer-landt/ vermoghen eenen Schout onder hen te setten/ dan en vermoghen die Schouten niemandt onder hen-luyden te setten/

ofte yemandt committeren harent weghen die Rechten ende Justitie t'administreren / blijckt by de marginale Privilegien / die in desen konnen nae-ghesien werden / pag. 8. lin. 21. ende pag. 35. lin. 8. daer den Text in beyde plaetsen alleens luydt / ende klaerder sonder 't by-gheboeghde dat hier niet quadreert / ghewoonte ende zede zijnde van Kennemer-landt ende Kennemer-gebolgh / dat den absenten Schout sijn plaetse / by den oudtsten Schepen werde waer-genomen / op dat die Justitie / ghedurende sijn absentie / niet soude stil-staen.

In den Jare vijfthien hondert tachtigh / hadden d'Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollandt goet gebonden dit naervolgende Placcaet te doen emaneren / welckers oorsake / hoewel nu metten vrede komt op te houden / werdt echter hier aenghewesen.

Placcaet, dat geen Ambachts-heeren, Officieren in haer Heerlijckheydt sullen moghen stellen, sonder advijs van de Heeren Staten van Hollandt.

DE Prince van Orange, de Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt / representerende de Staten van den selven landen / den eersten Deurwaerder ofte ghezworen Exploteur van den Hove van Hollandt / hier op versocht; Saluyt: Alsoo overmidts de groote ongheregeltheydt ende quade toesichte / die in 't stellen van den Officieren / binnen den lande van Hollandt is ghedraghen / ende als noch daghelijcks wordt ghenomen / niet teghenstaende den dienst ende versekertheydt van den lande / seer grootelijcks daer aen is gelegen / noodigh bevonden is / daer inne voor dese tijdt te doen voorsien / ten meesten dienste deser selver landen. Soo ist, dat sijn Excellentie ende de Staten voornoemt / hier op gehadt 't advijs van die van den Rade Provinciael in Hollandt / omme te voorkomen alle vordere disorder / periculen ende inconvenienten / verklaert ende gheordonneert hebben / verklaren ende ordonneren by desen / dat ghedurende de teghenwoordighe Oorloghe / by egene particuliere Heeren / hebbende eenige hooge / ofte Ambachts-heerlijckheden binnen den selven lande van Hollandt / eenighe Officieren ghestelt sullen moghen werden / dan met kennisse ende advijse van de Staten. Dat mede alle Heeren ende Ambachts-heeren / binnen een maent nae de publicatie van desen / sullen overleveren in handen van den Staten / de namen / toe-namen ende qualiteyt van den persoone die by hen-luyden als Officieren

ren

ren alreede zijn gestelt. Ten eynde by de Staten/ kennisse ende regard mach genomen werden/ op de bequaemheyt vande selve Officieren/ oft de selve in haer officie gecontinueert/ oft andere in haerluyder plaetse gestelt sullen moeten worden/ by nominatie van de selve Heeren/ ende agreatie van den Staten. Op peyne dat by ghebreke van dien/ de Heeren voor die reyse/ verliesen sullen de nominatie van den voorsz Officieren. Ghebieden ende bevelen daeromme Sijne Excellentie ende de Staten voornoemt/ allen Heeren ende Ambachts-heeren als vooren/ midtsgaders allen Officieren binnen den voorschreven landen/ hem naer inhouden van desen te reguleren/ onvermindert een yeghelijck sijn gherechtigheydt. Ende ten eynde niemandt ignorantie hier van en pretendere/ lasten ende bevelen voorts/ 't inhouden van desen te publiceren al omme daer men ghewoonlijck is publicatie te doen binnen den Steden. Lastende voorts een yegelijck van hem daer nae te reguleren. Ghegheven in den Hage onder 't zeghel van Justitie hier op ghedruckt/ den tweeden September anno vijfthien hondert tachtigh. Onder stondt gheschreven/ ter Ordonnantie van de Staten. By my/ ende was onderteyckent/ C. de Rechtere. Onder op 't spatium hebbende een op-ghedruckt zegel van rooden Wassche.

Eemskerck.

Eemskerck was in oude tijden schuldigh/ de Graeflijckheyt van Hollandt te dienen/ in alle openbare Heervaerten binnen ende buytens 's landts/ met vier-en-twintigh Riemen/ ende volcke nae den Riemtale/ als in Kennemer-landt ghebruyckelijck; Hertoghe Aelbrecht verlichte de Inghesetenen van dien in den jare derthien hondert een-en-tneghentigh voor de helfte. Hertoghe Iohan dede de selve in den Jare veerthien hondert twintigh/ gratie/ ende vermindertse drie Riemen/ ende kochten selver noch af drie Riemen van den hooghghemeldten Hertoghe/ 't stuck om thien Wilhelmus schilden/ soo dat sy maer op twee Riemen zijn blijven staen. In den selven Dorpe heeft men altijdt geobserveert tweederley manieren van ommeslaen/ tot onderscheydinghe der Welborenen/ ende die Huysluyden aldaer/ d'eerste gaderden noch ten tijde van de laetste ommeslagh der Schiltalen op Schilden/ doende elck Schilt vijf-en-twintigh Rijnsch-gulden/ ende hadden doen in alles een hondert ses-en-veertigh Schilden. d'Andere by Schot-ponden/ ende dede elck schot-pondt vier hon-

hondert Rijnsch-gulden; ende hadden die Huysluyden in alles neghen schot-ponden. Ende werdt dit voorsz onderschepdt noch ghevonden / ten Comptoire van Kennemer-landt / alwaer de vrye luyden voorschreven / van Herfst-bede jaerlijcks moeten betalen twee pondt / de Dienst-luyden aldaer over de selve drie-en-twintigh schellinghen: Van Voeder-penninghen achthien schellinghen / ende van Boddinghe eens te drie Jaren vier pondt vier schellingen. De Jurisdictie / ofte den Banne leydt in 't gheheel aen vijven verdeelt / als Kerck-buurt / Duyn-buurt / Noordt-dorp / Ooster-zijde ende 't Hofdorp / anders 't Hoogh-dorp ghenaemt / met de Madewegh; ende streckt den voorsz Banne sich soo wijdt / dat eender vier uren van doen heeft omme de selve rondt te gaen. In den Jare veerthien hondert twintigh verminderde de voornoemde Hertoghe Iohan 't ghetal der Schepenen / van seven op vijf / veroorlovende de selve met haren Schout de Justitie t'administreren / ende die verdere regeeringhe te hanthaben naer ghewoonte / wiens Asten-stoele nu besit Michiel Croyssijn, ende zijn Schepenen Claes Lambertsen, Ian Laurissen, Pieter Iacobsen, Lauris Engelsen, ende Ian Gerritsen Gras-bosch, die tot haren Klercq hebben Gerrit Ianssen Schorel. De ghenoemde Schepenen kiesen jaerlijcks twee Kerck-meesteren / twee Waerschappen / midtsgaders twee Aelmoessseniers / die jaerlijcks onder anderen mede rekeninge doen / voor 't Collegie van Schout ende Schepenen van den duyt / die de selve ontfanghen van de onroerende goederen die aldaer werden verkocht / uyt krachte van seker verkregen Octroy der Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollant ende West-Vrieslant. En es den Schout aldaer oock in deughdelijcke immemoriale possessie / van ghelijcke duyt van yder gulden / van gelijcke verkochte goederen te profijteren: de selve is mede in gelijcke possessie / van 't jaerlijcks Bandingh te houden opten ouden voet nae Kennemer zede ende recht / dat is / die in den Bandingh op-ghelesen werdt / ende niet spreeckt ofte seydt adsum, van den selven is den Schout verschenen uytgaens recht / die hooghste boeten / tot twee-en-veertigh Kennemer schellingen. Heer Wouter van Eemskerck, Ridder / in den Jare derthien hondert tachtigh / zijnde sonder kinderen overleden / quam Eemskerck ende Castricum aen de Graeflijckheyt: maer alsoo daer noch waren van sijn gheslacht / hebben die dese goederen weder ghekreghen.

Castri-

Castricum.

Castricum heeft mede hier voortijdts de diensten der open Heervaerten des Graeflijckheyts van Hollandt moeten af wachten/ met vijf-en-twintigh Riemen/ Mannen naer advenant; doch Anno derthien hondert vijf-en-tnegentigh verlichte Hertoghe Aelbrecht de selve sijne Ondersaten soo/ midts betalende tsebentigh Hollandtsche Schilden/ datse daer nae in allen diensten niet hoogher ghehouden souden zijn te verschijnen als met thien Riemen/ welcke thien anno derthien hondert neghen-en-tneghentigh wierden in-ghekort/ tot op vijf Riemen. Hier had men gewoonte van te gaderen by schot-ponden/ doende elck schot-pondt aen goet vier hondert Rijnsch gulden/ ende hadden ten tijde van de Schiltalen in alles thien schot-ponden/ zijn noch jaerlijcks schuldigh van Herfst-bede ses pont; van Vroonschulden vier-en-twintigh schellinghen; van Voeder-penninghen vijf-en-twintigh schellinghen; ende van Boddinge eens te drie Jaren vier pont ses schellingen. Den Abt van Egmondt plachte uytte Herfst-bede voorsz te hebben t'elcken Jare Bartholomei twee pondt twaelf schellingen. De Jurisdictie van dien werdt bewoont ende afghesondert in vijf naem-kondige plaetsen/ te weten/ in Kerck-buurt/ Ooster-buurt/ Heemstee/ Noordt-eynde ende Kley-broeck. d'Administratie van de Justitie ende politijcque regeeringe/ werdt vertrout aen den Schout Reynier van Hoogh-kercken, ende sijne vijf Schepenen/ met namen Ian Florissen, Cornelis Ian Schouten, Willem Arissen, Engel Ianssen, ende Iacob Baertsen, die tot haren Secretaris hebben/ den Notaris Claes Ariensz Schorel. Ende werden hier mede jaerlijcks gestelt twee Kerck-meesteren/ twee Waerschappen ende twee Aelmoessemiers/ omme met behulp ende toe-doen van de selve alles/ 't voorsz Dorp aengaende/ met goede ordre te dirigeren. Dese twee plaetsen als Eemskerck ende Castricum/ zijn soo langhe Jaren van de Graeflijckheydt ghesepareert gheweest in 't geheel/ datse den huyse van Assendelft schijnen in-ghelijft/ hoewel de selve van de ghemeldte Graeflijckheydt te leen ghehouden werden/ by den weledelen Heere Nicolaes de Renes, des Barons d'Elderen, Vry-heere van Assendelft/ etc. op ende in wiens name/ alle de teghenwoordige regeeringhe aldaer gheschiedt.

Groede.

Groede gelegen tusschen Schorel ende Camp / aen de Noordt-zeesche duynen / 't uytterste Dorp van den Bailliuschappe van Kennemer-landt / heeft met Petten te samen in verleden tijden de meer-gemeldte Graeflijckheyt van Hollant moeten dienen met vijf Riemen in alle openbare Heervaerten ende andere diensten: maer alsoo de voorschreven twee plaetsen / in den Jare duysent drie hondert negen-en-tneghentigh merckelijcken hadden af-genomen / wierde te samen gelaten op twee Riemen. Der selver Ingeseten plachten hare ommeslaghen te vinden by sesthienste deelen / makende een pondt / ende was 't selve pondt ofte sesthienste deel / ghe-estimeert van oudts / op drie hondert Rijnsch gulden goet. Groede voorschreven is jaerlijcks schuldigh / van heure Herfst-bede ses-en-twintigh Schellinghen; Van Vroon-schulden drie Schellinghen; van Voeder-penninghen seven schellinghen ses denier / ende van Boddinghe die eens te drie Jaren verschijnt te Sinte Maertens dage / negentien schellingen drie denier. Hier hebben sich d'Inwoonderen meest by der Kercke neder geset / d'administratie van de Justitie / Politijcke regeeringe / dijck ende duyn schouwen / werden aldaer waergenomen by Maerten Pieterse Iongman, Schout en drie Schepenen / Ariaen Ariaensz Kuyper, Symon Cornelisz, ende Ian Symonsz Laeckeman, mette Secretaris Ian Cornelissen, die gheprivilegeert zijn jaerlijcksche Kerckmeesteren te verkiesen / ende nevens de selve andere gherequireerde Persoonen totte beslichtinghe ende waernemingh e harer voor-vallende saken dienstigh ende van nooden. De voorschreven plaetse is noyt in't gheel ofte deel van de Graeflijckheydt van Hollandt ghescheyden geweest: maer altijdt op des selfs name in hooghe / middele ende lage Jurisdictie / totten huydighen daghe toe ghereegeert.

Wormer.

De Dorpen van Wormer ende Gisp, stonden van oudts in 't ghemeen op hare Riemtalen / daer mede sy ghehouden waren te dienen / als in die voorgaende Kennemer-dorpen is vertoont: maer alsoo dese te samen in den Jare duysent drie hondert neghen-en-tnegentigh noch wierden bevonden te staen op sesthien Riemen / ende in volck ende luyden seer verminder zijnde / wierdense van de helfte ontlast.

Doch

Doch dagheliijcks noch af-nemende/ steldese Hertoge Iohan opt commiseratie ende sonderlinghe gratie/ in 't Iaer duysent vier hondert twee-ende-twintigh op vier Riemen. Waer op bevinde datse zijn ghebleven. Doe men die settinghe der laetste Schiltalen dede/ maeckten sy noch hare ommeslaghen op kerven/ doende elcke kerf vier hondert Rijnsch gulden/ ende als sy hondert Rijnsch gulden current te draghen hadden/ soo quame tot laste van elcke kerf/ twee ende een halve Rijnsch gulden. Dit schoone Volck ende neeringh-rijcke Dorp nae de scheydinghe van den Iare sesthien hondert elf/ werdt noch verdeelt bevonden in veele naem-kundighe Buurten/ alle aen den anderen ghelegen met Kercke/ Toorn/ Recht ende Wees-huys/ uytgesondert de West-zijde van Knollen-dam die onder des selfs banne mede ghecomprehendeert wert. d'Aenwassinghe ende toe-neminghe deser plaetse alsoo meer toesicht was vereysschende/ soo de Iustitie als Policie betreffende/ omme alles met behoorlijcke voorsorghe te versien/ soo wierde by de Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt 't ghetal der voorigher Magistraets-persoonen (dat te vooren alleenlijck upt Schout ende Schepenen bestonde) vermeerdert/ als de na volgende Lijste sal mede brengen. Nu ter tijdt is Schout aldaer Lucas Fransz de Haes, Burghermeesteren zijn Cornelis Allertsen, ende Willem Gerritsen, welcken vry staet de deliberative besluyten der seventhien Vroedtschappen te ghebruycken: regeerende Schepenen zijn/ Ian Ieroensz. Hendrick Reyntges, Pieter Pietersz Kalf, Pieter Cornelisz van 't Zaen, ende Hendrick Cornelisz Cappert, die tot haren Secretaris is by-ghevoeght Iohannes Manglerius. Tot ontlastinghe der voorigher Regenten zijnder noch vier Kerck-meesters/ drie Wees-meesters/ drie Buyten-vaers van 't Wees-huys/ vijf arme Vooghden/ vier Polder-meesters/ drie Koopmeesters van huysen ende landen/ drie Weegh-meesters/ op dat d'Inghesetenen ende den buyten Man niet werde in hare ghewichte verkort/ vier Hoy-schatters/ ende vier Hoy-steeckers. Alle dese Ampts-bedienende Persoonen werden uytten name ende van weghen de Graeslijckheydt van Hollandt ghestelt/ alwaer dese wijdt ende zijdt-vermaerde plaetse/ noyt af-ghesondert is gheweest.

Ghisp.

Niet teghenstaende Ghisp, zijnde in de ghemeenschap met Wormer/ was in den Jare 1422 verlicht in veelen riemen; Echter hebbe bevonden dat de selve plaetse wederomme op een nieuws wierde belast/ met noch andere drie Riemen/de Graeflickheydt te moeten dienen nae Kennemer gebruyck/ op alle openbare Heervaerten/ doch sonder eenighe de minste waerom daer by ghevoeght te zijn/ als ten tijde van de verminderinghe was gheschiedt/ hadde ende heeft noch dese jaerlicksche lasten ten Comptoire van Kennemer-landt te betalen/ van Vroon-schulden/ ses schellingen/ facit in ghemeene Munte seven schellinghen/ thien denier/ ende van den Schotte ses-en-twintigh schellinghen/ doende in gemeene Munte vier-en-dertigh schellingen/ thien denier. Dese populeuse plaetses verdeelinghe bestaet in veele Buyrten met onderscheyden namen/ doch evenwel meest doorgaens aen den anderen ghelegen/ verciert ende versien met een schoone Kercke ende Recht-huys: Waer op als Schout sijn plaetse heeft Frans Lucassz de Haes, haren eersten Schout/ die sy na de separatie van Wormer apart ofte bysonder hebben gehadt: ten overstaen van den welcken de naevolgen Ampts-persoonen de daghelijcksche recht-pleginghe/ ende burgherlijcke regeeringhe waer-nemen/ met namen Ian Dircksz Eickel ende Gerrit Florissz. Burghermeesteren/ die tot haer moghen nemen ende beroepen/ omme met haer te stemmen/ die vijfthien Vroedtschappen. Totte recht-pleginghe dienen vijf Schepen/ Pieter Michielsz. Gerrit Cornelissz Langh, Ysbrandt Cornelissz. Garment Pietersz Heertges, ende Claes Willemsz Gouwes, die tot Secretaris hebben Daniel Ackerman. De boven-ghenoemde Regenten eligeren ende stellen twee Wees-meesteren/ drie Armevooghden/ drie Kop-meesters/ twee Weesvaers/ drie Polder-meesters/ twee Broeck-landers/ twee Hoy-schatters/ ende twee Hoysteeckers/ waer inne aldaer de totale gouverneringhe ende directie vande voorschreven plaetse is bestaende. Dit florissante Dorp/ zijnde in alles voorts meest ghelijck Wormer/ daer 't af-ghedeelt es/ dunckt my onnoodigh breeder hier in te elargeren.

Oostzanen met Saerdam totte groote Sluys.

Oostzanen plachte in alle openbare Heervaerten/den Graven van Hollandt te dienen/ met dertigh riemen/ ende volck nae den riemtale/

tale / als men in Kennemer-landt ghewoonlijck was / totten Jare derthien hondert acht-en-tnegentigh toe: Doen verlichte se Hertogh Aelbrecht voor de helfte / behoudelijck den Heere sijn bede ende schot. De hoogh-ghemeldte Hertoghe gaf / in den Jare duysent vier hondert drie / aen Symon van Saenden, poorter der Stadt Haerlem / om sijne trouwe ghedane diensten / die Ambachts-heerschap ende dagelijcks gherechte van den Ambachte van Oost-zanen voorschreven / dat te hebben ende te ghebruycken mit allen profijten / boeten ende verballen / den voorsz Symon sijn leven lanck: naer welckers overlijden zijnde wederomme aen de Graeflijckheydt gedevolveert / is de selve in 't gheheel ende deel daer onder ghebleven. Hertoghe Willem verminderde mede die van Oost-zanen voorsz. anno veerthien hondert elf / noch seven Riemen / midts behoudende sijn bede ende schot / ende betalende acht noblen voor yder Riem. 't Voorsz Dorp is jaerlijcks schuldigh / van Herfst-bede drie pondt / voor 't Recht van de Vroon-schulden / die men jaerlijcks schuldigh es / ontfanght men van elcke paer volcks een halve grooten vlaems; van Boddinghe verschijnende t'elcken drie Jaren eens te Sinte Maertens dage / seven pondt. In voorleden tijden gaderde 't sijne lasten ende ommeslagen op schot-ponden / ende dede elck schot-pondt vier hondert en vijftigh Rijnsch gulden / ende hadden in alles seven-en-veertigh Schot-ponden. Nu werden de selve versamelt op twee-en-dertighste parten / elck twee-en-dertighste part gherekent binnen 's landts goet / op ses hondert gulden / ende 't selve is een prick-schots: 't Overzeesche gecalculeert op negen hondert gulden / als zijnde onsekerder; hier-enboven geeft noch elck huys / soo kleyn als groot / 's Jaers eene gulden / als Buur. Hoe merckelijcken dat d'Ingheseten van den voorsz Banne in buyten-handelinghen ter Zee / in de groote Visscherye / als andere hebben toe-genomen zedert de laetste troubelen / is lichtelijck af te nemen uytte menighvuldighe schoone Gebouwen / staende in de florerende vier gedeelten / daer van elck voor een Dorp sonder schier soude genomen konnen werden / te wetē / 't middel vierendeel versien van Kercke eñ Rechthuys. Genomen van jonge Griet Yves huys af / 't zuyd-eynd uyt tot Lansmeerer-ban opten dijck voor een half vierendeel / ende soo voorts tot Saerdam op 't begin van de zuyd-dijck tot oude Ian Heynen huys toe t'samē voor een vierendeel: ende van daer tot Ian Trijn Alits toe / wert begrepē het Saerdammer middel vierendeel / waer in staet een schoone groote Kercke met een eyghen Wees-huys. Van daer ten eynde 't Kalf uyt / voor een half

vierendeel/ ende ſoo het Weyver ten eynde de Hael uyt/ voor een half
vierendeel/ maeckende te ſamen/ die vier vierendeelen/ daer van nu
elck is excederende het ghetal der Haertſteden/ dieder in ouden tijden
wierden bevonden/ doen die gantſche regeeringhe alleen beſtonde in
een Schout/ ſeven Schepenen/ ende twee Kerck-meeſters: daer nu
de voorſz plaetſe gheregeert werdt by Pieter van Soutelande, als
Schout/ vier Burghermeeſteren Claes Aertſz, Dirck Claeſſen Bou-
man, Ian Claeſſen, Frans Symonſz, uyt elcke vierendeel een. Sche-
penen zijnder ſeven/ waer van der vier altijdts tot Ooſt-zanen/ als
Ian Aertſz, Dirck Claeſſen Luchtigh, Hendrick Iacobſz, ende Corne-
lis Ianſſen, ende drie tot Saerdam moeten woonen/ als Barent Ty-
menſz, Bruyn Ianſſen, ende Pieter Ianſſen Piet, nu woonende in't
Noordt-eynde van de Hael. De boven-verhaelde Regenten doen
electie van Kerck-meeſteren/ Wees-meeſteren/ ende vordere ſubal-
terne, Ampts-perſoonen tot hare gereguleerde regeringe noodigh/
breder in den Octroye/ de anno ſeſthien hondert twee-en-dertigh ge-
expreſſeert/ ſtaende ſupra pag. 148. tot welcks elucidatie dient deſe
nae-volghende Coppe: 't Hof van Hollandt ghehoort 't verſoeck/ by
Burghermeeſters ende Regeerders van den Banne van Ooſt-za-
nen/ heeft om goede conſideratien/ by proviſie ende ſonder prejudi-
tie/ van yders gherechtigheydt/ gheauthoriſeert/ ende authoriſeert
midts deſen/ Pieter van Soutelande, Schout van Ooſt-zanen/ om-
me de nieu ghekoren Burghermeeſteren ende Regeerders van den
voorſz Banne/ voor den loopenden Jare te be-eedigen/ ende te ſtel-
len in bedieninghe van heur-luyder Ampt. Ordonneert voorts/ den
voorſz Schout/ Burghermeeſters/ Schepenen ende Regeerders al-
daer/ voor het toe-komende/ in het nomineren ende eligeren van de
ſelve Regenten/ daer toe te ſtellen Perſoonen doende profeſſie/ van
de ware Ghereformeerde Religie/ ofte ten minſten de ſelve toe-ghe-
daen/ ende ordinaris tot het ghehoor van Godts Woordt komende/
ende voorts ſoodanigh gequalificeert/ als het Octroy van den Ja-
re ſeſthien hondert twee-en-dertigh is requirerende. Actum in den
Rade den ſes-en-twintighſten Mey/ Anno ſeſthien hondert een-en-
vijftigh. Onder ſtondt gheſchreven/ in kenniſſe van my/ ende was
onderteyckent C. Rollant.

Aelſmeer.

Aelſmeer heeft mede op gelijcke voet/ als alle d'andere Kennemer-
dor-

dorpen de Graeflijckheydt van Hollandt/ moeten in openbare Heervaerten ten dienste komen/ met twintigh Riemen/ mannen nae den Riemtale/ als ghebruyckelijck in den voorsz lande/ totten Jare derthien hondert acht-en-tneghentigh toe. Te welcker tijdt schijnt dat veele naem-kondighe plaetsen af-ghenomen hadden/ door de quade Jaren/ dieder veel successivelijck waren ghevallen; soo dat/ meest alle de Dorpen/ niet alleen in Kennemer/ maer in Hollandt waren verarmt/ waer door 't voornoemde Aelsmeer mede ten voorsz Jare wierde by Hertoghe Aelbrecht thien Riemen verlicht/ behoudelijck sijn Bede ende Schot/ als 't tot dien daghe toe gestaen hadde/ waer op 't is ghebleven/ een teycken dat het nae die tijdt/ niet soo seer moet af-genomen hebben/ als veele andere Dorpen/ die in den Jare veerthien hondert twintigh/ noch meerder/ omme haer armoede waren verlicht ghewordden. Om sijne Beden/ Subventien ende andere lasten te vinden/ was 't voor desen ghewoonlijck twee werf 's Jaers/ sijn ommeslaghen te maken/ als te Mey ende Alderheyligen dage; ende dat op 't landt binnen den Banne ghelegen/ soo wel op 't quaet als 't goet/ ende dat opte Schaer; ende is elcke Schaer goet twee morghen oft daer omtrent: ende als men over 't selve Dorp omme sloegh hondert Rijnsch gulden/ soo moste elck Schaer betalen vijf grooten/ ende hadden in alles acht hondert Schaer. Nu ten tijde is verdeelt in dese nae-volghende Buurten/ te weten/ Kerck-buurt/ 't Oost-eynd/ 't West-eynd/ den Utter-wegh/ Coylwijck/ de Horn/ de Zuydt-wegh/ de Rijs-horn/ de Rijs-drecht/ ende den Ruyghenhoeck. Welckers gheheele regeeringhe bestaet in eenen Schout/ genaemt Gerrit van Rietvelt, twee Burghermeesters ofte Ambachtsbewaerders Reyer Dircksz, ende Cornelis Iansz Stijnen, ende seven Schepenen Ian Dircksz Karren, Heertjen Ian Alderden, Arent Barentsz, Claes Pietersz Wisch, Gerbrant Iansz, Oude Cornelis Cornelis Broeder, Ian Cornelissen Buys, haren Secretaris is Dirck Cocq. De voorsz Ambachts-bewaerders ende seven Schepenen/ representeren de Vroedtschap/ die alles verrichten/ wat die publijcque regeeringhe van 't voorsz Dorp betreft/ uytghesondert/ alle 't ghene die slagh-turverye aengaet/ 't welck by den Schout ende die twee Burghermeesters alleen ghedaen werdt. Eens te veerthien daghen werdter op den Dinghsdagh Recht geseten/ opten Recht-huyse datse Anno sesthien hondert neghenthien hebben doen timmeren: daer men oock alle Dorps rekeninghen over neemt/ hoort ende sluyt/ ende by den Schout/ Schepenen ende Ambachts-bewaerders ghesament-

mentlijck werden gheteyckent. Daer zijn drie Wees-meesteren die by Schepenen nae den Octroye werden verkosen/ende ten overstaen van den Officier der Wees-kamers saken waernemen: hebben noch twee Kerck-meesters/ twee Arme-meesters/ ende een Schotgaerder/ die alle by Schout ende Schepenen ghestelt werden. De nominatie van nieuwe Schepenen / werdt hier ghedaen by den Schout ende de afgaende/ by pluraliteyt van stemmen; doch soo in't nomineren van Schepenen / verkiesen ofte stellen van Wees-meesteren / Kerck ende Arme-meesteren / die stemmen quamen te steken onder haer achten; soo werdt de meerderheydt van dien ghereкent / aen de zijde daer mede hem den Schout ghevoeght heeft. Hare landen zijn thient vry/ hare Inghesetenen tol vry / nochte niet arrestabel binnen der Stede van Leyden / oorsake deser vergunde vrydom / dat sy-luyden nevens meer omlegghende Dorpen / ghecontribueert hebben tot het maken ende op-bouwen / der voorsz Stede Visch-brugghe. De voorsz Jurisdictie is noyt / in 't gheheel ofte deel van de Graeflijckheydt ghescheyden gheweest / aen de welcke Aelsmeer jaerlijcks schuldigh is van Herfst-bede vijf pondt / ende van Vroon-schulde ghelijcke vijf pondt.

Sparendam.

Sparendam heeft sijnen name van den Dam / ofte 't af-damminge van 't Spaerne / van de rivier Ye/ toe-ghestaen ende gheconsenteert/ ghedaen te werden / by Florens, Grave van Hollandt / in den Jare twaelf hondert vijf-en-tachtigh des Maendaeghs nae Sinte Valentius daghe / omme de hooghe inbloeyende stroomen van de voorsz Ye te beletten / ende d'uytwateringhe van de Riviere Spaerne bequamelijcker te konnen ghebruycken. In den Jare veerthien hondert twee-en-tneghentigh de Sluyse in den voorsz Dam seer zijnde ontstelt / door de excessive stormen / ende seer hooghe vloeden / wierde de selve verset / om vier duysent vier hondert vier-en-veertigh Vranckrijcksche Schilden ende acht stuyvers. Teghenwoordigh legghende in den voorsz Dam / ofte dijcke vier in ghetale / als de kleyne Haerlemmer-sluys/de groote Kolck-sluys/de Woerder ende groote Haerlemmer-sluys. Van alle de welcke Heeren Dijck-graef ende hooge Heemraden van Rijn-landt het bewint hebben. De Jurisdictie deser plaetse belendt aen 't Noorden die Schinckel-dijck / alwaer het Visschers eynd is / soo ghenaemt / om dattet meest Visschers zijn die

daer

daer woonen / die met heure Visch ende Dryf-schuyten moeten aen komen / by de voornoemde kleyne Sluyse / die de Stadt Haerlem onderhoudt / ende van daer streckt het andere deel / soo den dyck langhs totte groote Kolck-sluys toe / die van binnen met twee deuren nae het Sparen / ende van buyten met vier deuren tegen de voorsz Ye wel versien is. De voorsz Kolck is omtimmert / met bequame neringhdoende wooninghen / alwaer eertydts plachte te staen des Graeflyckheydts Tol-huys / 't welck by de Geldersche in den Jare vyfthien hondert seventhien (nae dat sy-luyden de Stede van Medenblick overvallen / ghepilleert ende verbrandt hadden) metten Dorpe van Sparendamme voorsz. in de assche gheleydt / ende zedert ledigh ende desolaet ghebleven / tot den Jare vyfthien hondert neghen-endertigh / dattet selve erf om betimmert ende bepoot te werden / in erf-pachte uyt-ghegheven es / aen eenen Frans Gerritsen, omme drie ponden 's Jaers: soo dat nu de tolle van Sparendamme / werdt by Commissie van de Ed. Mog. Heeren van de Rekeninghe ghegeven te bedienen binnen Haerlem / ende is Tollenaer den E. Iohannes Kichelaer. Het houte Breggetgen staende aen de Noordt-west-zyde van de voorsz Kolck / responderende op 't voet-padt naer de Stede Haerlem / werdt onderhouden tot laste van de voorsz Stede. Ende de Pol aen 't voorsz voet-padt gheleghen / werdt meest by Scheepmakers bewoont. Bezuyden de Kolck / langhs den Dyck / heeft men de Woerder-sluys ghebouwt en ghemaeckt Anno sesthien hondert elf / die tot laste van des selfs ghemeene inghelanden leydt / daer op d'inghelanden haren particulieren toe-siender houden / ende soo komt men tot de Pot-pael toe / die de ban-schepdinge tusschen Spaerwoude ende Sparendam voorsz. Ten tyde van de Schiltalen gaderde dese plaetse hare lasten ende ommeslaghen by kerven / ende dat na elcks by hen-luyden ghegoet was / doende elcke kerf twee hondert vyftigh Rynsch gulden / dier sy hadden twaelf ofte derthiende halve. In den Jare sesthien hondert ses-en-twintigh door groote stormwinden storte alhier de Kercke in / ende 's Jaers daer nae in April vinght men aen die Capatieuser de teghenwoordighe op te bouwen. Wat aen belanght d'administratie van de Justitie als policye / wert gheadministreert ende geregeert by Symon Claessen van Assendelft, Schout ende vyf Schepenen / ghenaemt Claes Teunissen Visscher, Cornelis Iacobsz Droogh, Rutger Harmensz Muyter, Willem Iacobsz Boom, ende Iacob Claessen van Petten, die tot haren Gerechtschryver hebben Hendrick van Wtrecht. 't Nieuw aengekomen Col-

legie van Schepenen / mette af-gaende verkiesen / ende stellen jaerlicks Kerck-meesteren/ende Arme-meesteren : maer al dat den Weesen aengaet / werdt by den voorsz Schout ende Schepenen in achtinghe ghenomen / ende op alles nae behooren versien. Den tijdt naeckende / dat men nae Kennemer gewoonte de Wethouderen vernieut/ werdter by Schout ende Schepenen / in de weke voor Paesschen nominatie gedaen/ van thien Persoonen ; die schriftelijcke den Bailliu van Kennemer-landt werden over-levert. Omme upt het dubbelt getal vijf t'eligeren ende verkiesen / die voor den loopende jare 't Schepen-ampt sullen bedienen/ ende by den voorsz Schout be-eedigt werden. Dit Dorp is in hooghe noch in laghe Jurisdictie in 't gheheel noch ten deel noyt van de ghemelde Graeslijckheydt af-ghedeelt ofte ghescheyden gheweest / al is 't dat Heeren Dijck-grave ende hooge Heemraden van Rhijn-landt de beheeringe ende 't bewindt van den Zee-burgh ende Sluysen ghelaten werdt.

Heemstede.

De Heerlijckheydt van Heemstede, ruym ende onbepaelt ghenomen / gelijck des selfs Jurisdictie onder dien name uytghebreydt werdt / begrijpt in sich Bennebroeck, ende d'Ambachts-heerlijckheydt annex den Stam-huyse van Berckenroode: Maer nau ende bepaelt / werdt Heemstede gedeelt in dese onderscheydelijcke Buurten / namentlijck / 't Pleyn / zijnde 't principaelste/ ofte 't voornaemste van den Dorpe : die Kerck-buurt / die haren name heeft / van een ruyme ende wel-gheproportioneerde Kercke / ten dienste ende voortplantinghe / van de ware Ghereformeerde Christelijcke Religie / die den teghenwoordighen Heere/ in den Jare sesthien hondert twee-en-twintigh / heeft gedaen op-bouwen ende voltoyen : d'andere zijn den Voor-wegh / d'Achter-wegh / Kamp-laen / Bergh-laen / Molewegh ende Werf / alwaer alles bequamelijck tot gherijf der Inghesetenen ende Lust-huysen (dieder in grooten ghetale door den gantschen Ban verspreyt staen) te water werdt op ende af-ghescheept. Wijckende van 't Dorp ten Noorden / vertoont sich eerst die Heere Zant-vaert / Laen ende Heere buurt / bewoont by Scharlaken-verwers / Bleyckers ende ghemeene Huys-luyden : soo voort-gaende/ ghenaeckt men de Gast-huys Zant-vaert / daer de wel-bebouwde ende betimmerde Buurte begint / het Kraeyen-nest ghenaemt ; van waer die Jurisdictie sich noch verwijdert / tot aen de blauwe steen/

staende aen 't groot wandel-padt in den beginne van Haerlemmer-hout: soo dat / soo wel 't kleyn / als 't groote Hout / ende meester Lotren laen te deser zijde daer inne zijn gheleghen. Ten Zuydt-westen van 't voorsz Dorp begaet men de Prince Zant-vaert / Laen ende Prince-buurte / met veele fraeye Wooninghen ende Bleyckeryen versien: den selven cours houdende / komt men aen Swartzenburger-laen den bedrijve van Bennebroecks aenvanck / dat sich verdeelt in Bennebroecker Laen / Wegh / ende Roodeheller zant-vaert / met uyttermaten schoone ende veele Lywaet ende Kamericx-doeck-bleyckeryen beslaghen. Hier dede Diderick, de tweede van dien name/d'andere Graef van Hollandt/als hy den Vriesen verjaeght ende overwonnen hadde/ by den welcken 't Houte-klooster tot Egmonde was verdestrueert ende in de assche gheleydt / de Nonnen van Sinte Benedictus Ordre in 't Klooster brenghen ende uytsterven/ welckers grondt / fondament / ende omligghende landen/ hebben al over veele Jaren met het Meyr-water bedeckt gheleghen / ende noch laet dien landt-vraterighen Meyr-wolf/ niet af jaerlijcks eenighe morghentalen te verslinden. Aenghesien dan / als boven ghseydt/ dat Bennebroeck niet alleen aen de heerlijckheydt van Heemstede annex is/ maer een ghedeelte van de selve / soo is ghewoonlijck gheweest/ ende noch is / dat een der Heeren van Heemstede Soonen / den selven name ghevoert ende gedragen hebben. Noyende de Waranden/ Duynen / Visscheryen / haer recht ende geleghentheydt van dien/ konnen uyt dese nae-volghende Brieven af-ghenomen werden.

Heeren Ian van Heemstede, werden die Heemsteder Konijnen ende vrye Visscherye in den ouden Spaerne gegeven.

AELBRECHT,&c. doen kont allen luyden: Dat wy gegeven hebben / ende geven midts desen Brieve / voor Ons ende voor onsen Nakomelinghen / onsen getrouwen Heeren Ian van Heemstede, ende sijnen naekomelinghen om menighen trouwen dienst wille / die ons den selven Heer Ian, ende sijn Voor-vaders ons ende onsen Ouderen ghedaen hebben / ende noch oft Godt wille/ doen sal/ alle die Konijn/ die zijn binnen den Ambocht van Heemstede te vaen / die te gebruycken tot sijnen wille / uytghenomen / dat wy daer van moghen doen fretteren tot onsen Herberge/ als ons des genoeget. Ende waer yemandt die onsen getrouwen Heer Ian voorschreven/daer eenigh schade

de in dede / nu of tot eenighen tijden / die mach hy ende sijn nakomelinghen vaen ende schatten / ende wes daer af komt / sal hy onsen Houtvester / die nu es ende namaels wesen sal / half geven / ende leveren tot onsen behoef. Voorts soo gheven wy hem die Visscherye / in den ouden Spaerne achter sijn huys tot Heemstede / neffens sijne Hof-stede / ende van elck eynde van sijnen Hof-stede vijftigh roeden langh uytwaerts van beyden zijden / daer in schuttinghen te mogen setten ende bevisschen / naer sijnen besten oorbaer / hy ende sijne naekomelinghen / ten eeuwighen daghe: in oorconde. Ghedaen in den Haghe op den elfden dagh in Februario / Anno veerthien hondert ende een / naer den loop van onsen Hove.

EXTRACT

Wt den Brieve van uytgifte in erf-pachte van de Duynen van Heemstede.

PHILIPS, &c. Ende daer-en-boven reserverende oock t'onswaerts / die helfte van de boeten ende breucken / die komen sullen van de forfeyten ende anderen delicten / vallende in de voorsz gedesigneerde Duynen: Soo langhe die selve Duynen in wesen sullen zijn / 't zy in 't geheel ofte in deele / alles achter-volgende de Brieven van gifte van den Conijnen in Heemstede van den elfden Februarij / duysent vier hondert en een / naer den loop van onsen Hove van Hollandt. Ende de selve Duynen tot Landt / als vooren / ghereduceert zijnde / in 't geheele ofte in deele / Soo sal die voorschreven Suppliante hare Erven ende Naekomelinghen / ofte actie van hen hebbende / Heeren ende Vrouwen van Heemstede / van de forfeyten / boeten ende breucken / vallende op den Landen alsoo toe-ghemaeckt / hebben ende genieten / alsulcken part ende portie / als sy ende anderen Ambachts-heeren / gelegen in Kennemer-landt / genieten / ende van outs genooten hebben ghehadt / sonder meer. Ghegheven in onser Stadt van Brussele den 24 dagh van October / in 't Jaer ons Heeren / duysent vijf hondert ses-en-vijftigh.

Ander Extract uytten Brieve van af-koopinghe van de Erf-pachten, gestaen hebbende op de Duynen van Heemstede.

PHILLIPS, &c. 't Welck achter-volgende/ zijn de selve van onse rekeninghe over-komen ende geaccordeert / op onsen goeden gelieven/ met onsen wel-beminden Heer Willem van Lochorst, Ridder/ als dat hy de Erf-huren / hier naer beschreven / sal mogen redineren ende af-lossen / ende oock in kope ende vryen eyghendom hebben / de gronden daer de voorsz Erf-huren op ghestaen hebben / te weten / in den eersten / etc.

Noch vijf-en-tseventigh Caroli guldens tot twintigh stuyvers gaende uytten Duynen tot Heemstede / sal oock den voorsz Heere van Lochorst in koope hebben ende houden/de reservatie vande vierde-halve gulden op elcken toe-ghemaeckte morgen: midts daer vooren betalende twaelf hondert vijftigh pondt van veertigh grooten eens / ende sal noch in koope hebben / voor de somme van seven hondert ghelijcke ponden dat restken Duyns / te weten/ dat wy in de Brieven van Erf-pacht aen ons behouden ende gereserveert hebben. Met expresse conditien / dat de voornoemde Duynen mette Konijnen / ende sijnen aenkleven / ghelevert sullen werden / als men ghemeen eygen buur-landt behoort te leveren / ende sulcks berecht ende ghebruyckt werden / sonder mette Wildernisse yet ghemeens te hebben / ende sonder eenighe fretteringhe van Konijnen daer inne voor ons te behouden / als af-ghedaen wesende by den voorgaenden erf-pacht. Behoudens onsen Houtvester die helfte van de voorsz breucken/ naer-volghende den Erf-pacht-brief van date den drie-en-twintighsten October Anno vijfthien hondert ses-en-vijftigh. Ende die uytghevinge van Heere Ian van Heemstede, van den Jare veerthien hondert ende een / opten elfden dagh Februarij ghementioneert in den voorsz erf-pacht. Ende offer hier namaels eenighe Landen toe-ghemaeckt mochten werden / dat hy alsdan sal hebben die portie in den breucken / naer-volghende de voorsz Erf-pacht-brief. Ghegheven in onser Stadt van Brussele den ses-en-twintighsten Novemb. in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert acht-en-vijftigh.

Ten tijde van de Schilt-talen gaderde dese plaetse haer lasten / beden ende andere omme-slagen by Schot-ponden / doende elck Schot-

pondt/hondert nobelen tot vijftigh schellingen 't stuck; ende beston- de die gantsche regeeringe in een Schout ende seven Schepenen on- der die directe ende bestieringe van den Heere in der tijdt/ die tot on- derhoudinghe van goede ordre in de Justitie als Policye/ nu ghe- bruyckt tot sijnen Schout Hendrick de Goyer, ende tot Schepenen Gerrit Leendertsz van Bourgondien, Hendrick Hendricksz Brouwer, Arent Hendricksz van Noock, Meynert Elbertsz Tuynman, Theunis Barentsz, Ian Fransz van Opmeer, ende Ian Ioosten Verkist, die tot ha- ren Gherecht-schrijver ghebruycken Symon Steynburgh. De voor- noemde Schout ende Schepenen zijn Opper-vooghden van alle mi- serable Persoonen/ende eligeren jaerlijcx twee Kerck-meesteren/die met eenen d'opsichte ende versorginge van den armen bevolen blijft.

't Slot ofte Casteel te Heemstede, daer 't oude ende edel geslachte van Heemstede sijnen naem af voerde/ gheleghen op een der meest aenghenaemste ende vermakelijckste Lust-plaetsen van Hollandt/ heeft binnen sijne circumballatie hooghe Jurisdictie/ ende zijn des selfs Singelen geapproprieert tot vermakelijcke allees ende beschа- duwende wandel-plaetsen. 't Huys met breede reyne grachten om- vanghen/ geeft voor in 't inkomen een aenschou-teycken/hoe dattet binnen verciert ende op-geschickt soude moghen wesen/ soo dat ick bevonden onder veele noyt polyter/netter/ende meer geordonneerde huysinghe ghesien te hebben/ soo tot ghemack als ooghs verlu- stinghe nae des selfs groote gesproken. Dit seer treffelijcke ende ver- maerde Stamhuys/hoort toe den Ed. Heere Adriaen Pauw, Ridder, Raet-Pensionaris der Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollant en- de West-Vrieslandt: waer van de middele ende laghe Jurisdictie by sijn Ed. te leene werdt gehouden. In welckers circumferentie/ al- soo wy mede ghesejdt hebben/ d'Ambachts-heerlijckheyt/ den huy- se van Berckenrode annex/ bepaelt ende besloten te zijn. Soo wij- sen wy de selve in 't korte hier aen/

Ian van Haerlem, Schild-knape/verkreegh in 't Jaer twaelf hon- dert vier-en-tachtigh van Graef Floris de vijfde/ het stuck landts in Heemstede gelegen/ Berckenrode ghenoemt/ eerste Heere van Berc- kenrode, blijckende by dese Wtgift-brieve:

Wy Florens Grave van Hollandt/ maken kondt/ alle dien genen die desen Brief sien solen/ jofte hooren/ dat wy Ianne van Haer- lem vooren Aleyden sone/ onsen Knape gegeven hebben den Campe die

die Willem Terniac bedolven hadde / die leghet by den Gasthuysen dat the Haerlem in den Hout staet / dat die Berckenrode heyt. Also verre alse dar graft by de thun gaet / ende haer sloet the Haerlemmer Houte waert. Ende alsoe verre alse die Willem Terniac, ende alsoe breth ghedolven hadde totte Nortdijcker Houtvaert / in dier manieren dat die Ian, dien Campe ghebrucke ende besighe vrigelijcke ende erflicke. In orconde van desen so willen wy dat hem niemandt en hindere / in dese voorgesegheden Campe / die dat dade / dede volkomlijcke teghens ons. Dese Brief was gegeven in die Jare / ons Heeren duysent tue hondert ende vur-en-tachtigh / in S. Niclaes avont.

Ende in den Jare veerthien hondert ses-en-tsestigh den achthienden Augusti / dede Heer Ian van Heemstede, Gerrits soon / af-standt van de Ambachts-heerlijckheydt / die doen aen den Stamhuyse van Berckenrode verheelt wierde / rontsomme gheleghen in den Banne van Heemstede voorsz. daer teghenwoordigh Possesseur af is / Ioncker Hendrick van Alckemade van Berckenrode, Heer van Grootelinde / die mette selve verlijt is / den thienden Februarij sesthien hondert neghen-en-veertigh / midtsgaders mette twee deelen van de thienden / ende Swaens-drijften binnen de bepalinghe / dat's te weten: streckende van de Gasthuys-laen tot Ian Lots laen toe / achter aen de Vaert / ende voor aen de Heynsloot / voort aen 's Heeren wegh streckende Oostwaerts drie roeden in der wildernisse. Welcken volghende hy totte bedieninghe van 't Schout ende Secretaris ampte aldaer ghestelt heeft Ian van Aelst, ende tot Schepenen Dirck Huyghen, Huybert Iansz, ende Claes Arissen Backer, Rechters ende Regeerders der voornoemde Heerlijckheydt.

Sloten, Sloter-dijck, Oosdorp, de Geer ende vrye Ambachten.

Eerst is 't Ambachte van Sloten, in den Jare derthien hondert drie / Saterdaeghs na Sinte Maertens dage / verpandt by Iohan van Henegouwen, Grave van Hollandt / aen Dirck van Haerlem Symons soon, met de Rechten daer toe behoorende / voor drie hondert tachtigh pondt Hollants / op conditie / hy 't selfde binnen drie Jaren niet quame te lossen / dat het ten rechten leene ghehouden soude werden: gaderden met Oost-dorp in voorleden tijden sijn Beden ende Subventien / op Schot-ponden; ende dede elck Schot-pondt ter voornoemder plaetsen / drie hondert Rijnsch gulden / diese ten tijde van de

Schilt-talen hadden derthien ende een half/ ende verpondeden alle Schrickel-jaers. Ooſt-dorp was gehouden nae Kennemer gewoonte / de Graeflijckheydt van Hollandt te dienen in alle Heervaerten met twintigh Mannen / behoudelijck den selven sijn Bede ende Schot / ghelijck het tot dien daghe toe ghestaen hadde / ende midts jaerlijcks betalende van Herfst-bede derthien pont thien schellingen: Sloten voornoemt was van ghelijcken schuldigh over jaerlijcksche Herfst-bede vijf pondt acht schellinghen / nu te betalen aen de Stede van Amstelredam. De Geer ende die vrye Ambachten gelegen onder den Schout-ambachte van Sloten / gaderden by omme-slagh/ nae dat elck rijck was/ ende hebben noyt Kerven ofte Schot-ponden gehadt: maer als sy thien Rijnsch gulden te gelden hadden in de bede / soo gaf de Rijckste een Rijnsch gulden / oft daer omtrent: Van alle de voorsz verambachts-heerde plaetsen/ als Sloten, Sloterdijck, Ooſt-dorp, de Geer ende Vrye-ambachten / komt toe d'Ambachts-heerlijckheydt de Stede van Amstelredam / die als een waerlijck onsterffelijck lichaem / in haer plaetse ghestelt heeft den Heere Andries Bicker, Heer van Engelen-burgh/ die mette voorsz Ambachts-heerlijckheden verlijt es / op dat by versterf de selve van nieus nae Leenrecht ende costume werden verheven / ende den Opper-heer sijn ghewoonlijcke Hof-rechten ende Heer-ghewaden werden voldaen ende betaelt / hebben alle tot eenen Schout Ian Pieterſz, die met vijfderley onderscheydelijcke Schepen t'elcker plaetse sijn Vyerschare spant/ ende is Claes Pieterſz Secretaris van alle de selve Dorpen ende Gehuchten.

Nieuwer-kerck, Schalwijck ende Vijf-huysen.

Den Banne van Nieuwer-kerck / daer onder begrepen Schalwijck ende Vijf-huysen / is eertijdts groot bevonden / naer betoogh der oude legghers / omtrent ses-en-dertigh hondert Morgen / doen de Parochie bestonde in twee deelen / te weten / in de Kerck-buurt daer de Kercke was staende / ende in de buurte de Drecht ghenaemt/ met veele Ghebouwen ende Huysen betimmert / daer van de fondamenten ende gronden al lange metten Meyr-water bedeckt hebben gheleghen / ende is het voornoemde ghetal der morgen-talen soo veel vermindert / dat het teghenwoordigh op neghen hondert ghekomen es. Hier plachte eenen Schout ende seven Schepenen d'administratie van de Justitie te hebben / ende alle andere saken / de regeeringhe aen-

aengaende / te beslichten. d'Inghesetenen van dien maeckten hare ommeslaghen tot invorderinge van Bede / Subventien ende Schot / op Schot-ponden twee hondert Rijnsch gulden voor 't pondt ghenomen: Waren eens te drie Jaren schuldigh / aen de Graeflijckheydt van Hollant te betalen van Boddinge / die verschijnen te Sinte Maertens daghe seven schellinghen: maer daghelijcks meer ende meer de Landeryen af-spoelende / wierde boven dien / omme ander consideratien / by Koningh Philips, als Grave van Hollandt / de voorsz Ambachts-heerlijckheden van Nieuwer-kerck ende Rietwijck verkocht / aen Mr. Reynier Willems soon, Pensionaris der Stede Amstelredam / mette verdere appendentien daer toe specterende / midts dat de voornoemde Mr. Reynier ghehouden soude zijn / de selve partyen t'ontfanghen tot een onversterflijck erf-leen / blijckende by de Brieven in date den ses-en-twintighsten Martij / vijfthien hondert vijfen-tsestigh. Na wiens overlijden succedeerde op sijn Broeder Cornelis Willems soon, ende vanden selven op Willem Gerrits soon sijnen Neve / diese beyde verkocht heeft aen den Ed. Heere Adriaen Pauw, Ridder / ende Raet Pensionaris van Hollandt / wiens Sonen nu Possesseurs zijn van de selve / namentlijck / Ioncker Reynier Pauw, Bailliu van Amstel-lant / Heer van Nieuwer-kerck / Schalckwijck / ende Vijf-huysen: ende Ioncker Gerrit Pauw, Rentmeester van de Espargne des Graeflijckheyts van Hollandt / Heer van Rietwijck ende Rietwijcker-oort / daer van hier nae breeder sal handelen. Nae dit groot verlies ende af-neminge van gronden / heeft sich noch toeghedraghen / datter soo eene merckelijcke scheydinghe ghekomen is / in de resterende landen / die altijdt aen den anderen verheelt hadden gheweest / ende by eenen Schout ende Schependomme waren geregeert; datse noodtsakelijcken separatie ende verdeelinghe van Schepen-bancke hebben moeten versoecken om met een Schout ende drie Schepenen tot Nieuwer-kerck / als mede met drie andere Schepenen / het dagelijcks recht tot Schalckwijck ende Vijf-huysen te moghen bewaren; 't welck by den Hove van Hollandt gheaccordeert ende toe-ghestaen es / onder conditie / dat in ghewichtige ofte noodtvereysschende saken / des versocht zijnde / 't eene Collegie ghehouden sal zijn / sich reciproce met het andere naer ghelegentheyt te verstercken / ende dat partyen sulcks mede t'haren kosten sullen mogen versoecken aen den Schout in der tijdt. Wiens plaetse nu bekleedt nevens den Secretaris ampte Mathijs van Hove, ende zijn Schepenen van Nieuwer-kerck Iacob Dircksz Smit, Ian Ianssen Swart, ende Ian

Aldertsz Mey. Tot Schalckwijck ende Vijf-huysen bestaet 't Collegie van Schepenen uyt Cornelis Claessen, Cornelis Pietersz, ende Cornelis Cornelissen Burgher, die onder anderen jaerlijcks hebben gheobserveert ende achter-volght nae ouder ghewoonte / haer Banschouwinge te bevaren / als een uyt veele schouw-verbalen hier volghende / ghetuyghen kan.

Meyr-schouwe van den Iare 1646.

Op huyden den 31 Julij 1646. Soo zijn wy ondergheschreven Mathijs van Hove, Schout / Ian Dircksz Smidt, Ian Iansz Swart, Teuwis Pietersz, Wouter Iansz Buys, Ian Iansz Kaetman, ende Willem Dircksz, Schepenen inde heerlickheyt van Nieuwer-kerck / Schalckwijck ende Vijf-huysen / naer voorgaende Resolutie by den anderen verschenen ende ghecompareert op de Schalckwijcker wegh aen 't Sparen op 't Scheydt van de Schalckwijck ende Haerlemmer-liede ghelegen / omtrent vijftigh Roeden benoorden de Houtsagers-molen / toe-behoorende Cornelis Iansz, ende Aert Pieters, met intentie omme te varen in de Meyr / ende inspectie te nemen by maniere van Schouw / van de notable af-brekinghe van de Landen ghelegen aen de Meyr: Ende oock van de limijten ende oude gelegentheden van de selve Heerlijckheyt van Nieuwer-kerck / Schalckwijck ende Vijf-huysen / volgens verscheyden verklaringen ende oude bescheydē / ons vertoont ende ghebleken / ende nae de kennisse die wy selfs daer van souden mogen hebben; mitsgaders oock omme te continueren eñ bewaren 't recht ende possessie van de selve limijten / ter plaetsen ende soodanigh als de selve in voorgaende tijden hebben gestreckt. Ende met eenen hoe grootelijcx de Meyr van Jaer tot Jaer toe-genomen / ende de Landen vermindert heeft / ghelijck noch daghelijcks ghesien werdt / dat de Landen van de voorsz Heerlijckheyt verminderen ende wech spoelen: daer toe wy oock voor desen van de Heeren Dijckgraven ende hooghe Heemraden van Rhijn-landt by Missive vermaent / ende die van den Gherechte ontboden zijn gheweest. Ende omme dien volghens onse voor-ghenomen Schouwe ende inspectie aen te vanghen: soo zijn wy te samen daer van daen ghegaen Oost aen langhs 't selve scheydt / zijnde een wateringh ghelegen bezuyden de Cadijck van de Roo-molen-polder in Haerlemmer-liede / op-komende aen de Woudt-wegh op sekere plaets / ghenaemt 't Spijckervoor / alwaer wel eertijdts placht te staen het huys van Cornelis

Claes Helmbreker, in sijn leven Schout van Schalckwijck voorsz. Ende voorts van daer mede Oost aen tot aen de Poel-dijck / ontrent acht oft thien roeden bezuyden 't huys van Ian Pol, staende in Haerlemmer-liede / ende komende aen de Poel / hebben ons te samen begeven in sekere Schuyt / die de voornoemde Ian Dircksz, Ian Iansz ende Teuwis Pieters van Nieuwer-kerck, des morghens over-gebracht / ende aldaer vast gheleydt hadden. Ende af-stekende / zijn gezeylt door de selve Poel / ontrent Oost ten Noorden aen volghens de roypinghe van de limijt-scheydingh van Schalckwijck ende Haerlemmer-liede voorsz / tot in de Spieringh-meyr / ende ontrent Oost aen door de selve Spieringh-meyr / recht op de Nieuwer-kercker-liede aen / zijnde de scheydinghe tusschen Nieuwer-kerck ende Raers-dorp / ende de selve Liede in ende door ghezeylt tot in de Lutticke-meyr recht op de Hof-stede van Arien Iansz van Kempen / soo verre Oost aen tot dat wy de Schut-sloot zijnde de ban-scheydinge van Nieuwer-kerck ende Osdorp / recht konden insien / ende van daer Zuydt-west aen tot aen de voorsz Schut-sloot / alles volgende d'oude limiten / ende sulcx de Jurisdictie van Nieuwer-kerck in de voorsz Lutticke-meyr is streckende / alwaer wy ons roer wendende / ende wederom te rugge de selve Lutticke-meyr ende Liede uyt-zeylende / voorby gevaren zijn eenen Ian Hoeckges van Nieuwer-kerck / de welcke volgens de vrydom die die van Nieuwer-kerck in de selve Lutticke-meyr zijn hebbende / aldaer hadde wesen visschen / ende sijne Visch-kubbens hadde op-ghehaelt. Ende buyten de Liede komende / zijn van daer ghezeylt Zuydt-west aen tot op den hoeck van Nieuwer-kerck / ondertusschen verby varende een groot stuck darigh ofte af-gespoelt landt met riet bewassen / 't welck aldaer van de landen af-gespoelt zijnde / meyrwaerts in dreef: van waer wy voorts zeylende in de Helle-meyr Oost ten Zuyden aen ghekomen zijn aen de scheydinghe van Rietwijck ende Nieuwer-kerck / wel eertijdts gheweest zijnde een schou-wateringh / doch nu vervuylt ende toe-geloopen met molm / roeyende Oost-noord-oost landtwaert in. Ende hebben aldaer ons roer over-ghelegdt / ende cours gheset recht van de selve Landtscheydinge af Zuydt-west aen ter Meyr-waerts in / ter lenghte van omtrent acht hondert roeden / ende aldaer wederom ons roer wendende / zijn te rugge gezeylt Noordwest ten westen aen / op de roypinghe ende nevens de plaetse heen / daer wel eertijdts de Kerck van Nieuwer-kerck (soo veel oude Luyden segghen) heeft ghestaen; ende soo voorts verby d'openinge van de Spieringh-meyr / latende 't lant van

van de Vijf-huysen / van de Mollem-hoeck af tot aen de Vijf-huyser-wegh toe benoord-oosten van ons / omtrent seven / ses / vijf ende vier hondert roeden / houdende onse cours al voorts Noordwest ten Westen aen / latende 't lant van Schalckwijck naer wy konden sien / op de hooghte van de Woudtwegh vier hondert roeden / ende voorts drie ende twee hondert roeden benoort Oosten van ons leggen. Ende zijn alsoo het Spaerne in-ghezeylt / latende 't Eylandt de Mient / onder Heemstede gheleghen / op de slincker handt van ons legghen / alwaer ons de voorsz Ian Iansz Kaetman heeft aenghewesen ende geseyt / dat de Tonne gestaen hebbende op de West-zijde van 't Spaerne onder Heemstede / door den ys-ganck in de verleden Winter was om verre gheraeckt / ende dat hy selfs door last van de Burgermeesters van Haerlem / de selve tot Haerlem hadde gebracht / ende soo voorts zeylende Noordt aen langhs 't Sparen verby de Houtsagers molen / tot op 't Schept van Schalckwijck ende Haerlemmer-liede / alwaer wy te lande gegaen zijn / ter selver plaetse / daer wy des morghens by een ghekomen waren / ende onse Schouwe begonnen hadden / ende hebben alsoo onse Schouwe ghe-eyndight. Ende in kennisse dit verbael daer van ghemaeckt / ende ondertekent ten dage ende Jare als vooren / ende was gheteyckent Mathijs van Hove, Ian Dircksz Smit, Ian Iansz Swart, Teuwis Pieters, Wouter Iansz Buys, Ian Iansz Kaetman, ende Willem Dircksz.

Rietwijck ende Rietwijcker-oort.

De Heerlijckheydt van Rietwijck belendt aen Nieuwer-kerck / Sloten ende de nieuwe Meyr; Rietwijcker-oort over de voorschreven Meyr gheleghen / scheydt sich zuydt-oost met Amster-veen / ende noord-west met het oost-eynde van 't Schips-hol. d'Ingesetenen deser plaetsen zijn tol-vry / ende waren van oudts gewoon hare Beden / Subventien / schot ende lasten te vinden uytten schot-ponden / die sy-luyden onder malkanderen niet hoogher estimeerden / als tot twee hondert Rijnsch gulden. De selve zijn mede jaerlijcks schuldigh aen de Graeflijckheyt van Hollant / van Herfst-bede die Bartholomei verschijnt twintigh schellinghen / ende van Boddinghe die eens te drie Jaren Sinte Maertens dage vervallen / thien schellingen. Zijn van de voor-ghemeldte Graeflijckheydt ghescheyden ende ghesepareert ghewoorden / in middele ende lage Jurisdictie / als vooren is aenghewesen. Ende hebben nu tot haren Heere Joncker Gerrit Pauw,

Pauw, Rentmeester van de Espargne des meer-gemeldte Graeflijckheydts / die tot sijnen Schout over de voorsz Ambachten heeft ghestelt Iacob Pietersz Block, ende tot Schepenen voor den loopenden Jare sesthien hondert een-en-vijftigh / Gijs Willemsz, Willem Iansz Bes, Theunis Dircksz, Ian Pieters, ende Claes Iansz, midtsgaders tot Secretaris Pieter Iacobsz Block, die 't bewindt van de Justitie/ ende verdere regeeringe werdt vertrout / die mede nae Kennemer zede jaerlijcks verkiesen een Kerck-meester over Rietwijck/eenen Polder-meester over Rijcker-oort stellen.

Schoter-geest comprehendeert drie Ambachts-heerlijckheden, Schoter-Vlielandt, Schoter-bosch ende Hooghe-Woert.

In den Jare veerthien hondert tseventigh transporteerde Heer Aelbrecht van Assendelft, d'Ambachts-heerlijckheydt van den buurschap van Vlie-landt, op Gerrit van Berckenrode, wiens Leen-volgher sonder malitie / voor eenen gheruymen tijdt de verheffinge hebbende versuymt / accordeert mette Graeflijckheydt omme processe te schouwen/ in den Jare vijfthien hondert twintigh den drie-en-twintighsten Februarij / de selve voorts aen te houden tot een Recht-leen/ ghelijck ten voorsz daghe 't verly daer op was ghevolght. Joncker Dirck van Berckenrode de leste mans-oir van dien gheslachte / den sesthienden November sesthien hondert veertigh / zijnde overleden/ quam de voorsz Ambachts-heerlijckheydt aen de Graeflijckheydt te vervallen / uytwijsende dese pacht-cedulle hier onder gedaen / stellen.

Midts 't overlijden van Joncker Diederick van Haerlem van Berckenrode, eenighe Broeder van Juffrou Goedela van Haerlem van Berckenrode / Weduwe van wijlen Joncker Floris van Alckemade, onder ander als quaet leen aen de Graeflijckheydt vervallen was / d'Ambachts-heerlijckheydt ende buurschap van Vlie-landt/ by Schoter-Capelle/by de Stadt van Haerlem. Soo ist/ dat die van de Rekeninghe des Graeflijckheydts van Hollandt / op 't versoeck by Requeste aen hen-luyden gedaen/by Juffrou Goedela van Haerlem van Berckerode voornoemt / op huyden date dese / met Joncker Hendrick van Alckemade haren Soon/ uytten name ende van wegen de selve over-ghekomen ende gheappointeert zijn / als dat hy voor eenen tijdt / ende termijn van ses achter-een-volghende Jaren / inne te gaen metten aenvanck van desen loopenden Jare sesthien hondert

seven-en-veertigh/in pachte houden ende gebruycken sal/het Schout-ampt van de Ambachts-heerlijckheydt ende buurschap van Vlielant by Schoter-Capelle voornoemt. Alwaer de voornoemde Joncker Hendrick van Alckemade van Berckenrode, Heer van Berckenrode ende Groote-Linde / heeft ghecommitteert totten Schout ende Secretaris ampte Daniel de Keyser, ende den selven uyt sijnen name doen be-eedigen dese vijf Schepenen/ namentlijck/ Ian Dircksz, Cornelis Gijsbertsz Kool, Cornelis Arissen Dreger, Symon Teunissen ende Ian Dircksen Root-hooft, die d'administratie van Justitie ende directie van de plaetse bevolen werdt.

d'Ambachts-heerlijckheydt van Schoter-bosch.

Schoter-bosch gheleghen buyten der Stede Haerlem / werdt aen H. m. Keyserinne Margareta, Gravinne van Hollandt op-gedragen/ door Coen van Oostenrijck Cuysers soon, die 't selve mette gronden ende landen van dien/in den Jare derthien hondert drie-en-tachtigh wederomme ontfanght /van de hoogh-gemeldte Keyserinne/ tot een onversterffelijck erf-leen / dat ten Zuyden tot sijne belenden heeft/ het Capittel van Sinte Marien in den Haghe / uytwijsende de limijtscheydinge daer van zijnde / ende ten Noorden die Heerlijckheyt van Bredenroede. 't Welck door versterf-recht zijnde ghedevolveert op Herpert van Foreest, wierde omme ghepleeghde Felonie / in den Jare veerthien hondert seventhien by Vrouw Iacoba aengetogen / ende ten voorsz Jare verkocht aen Heer Iohan van Heemstede / Heer van Benthuysen. Doch nae 't overlijden des voorsz Herperts, ende des voornoemden Heer Iohans, is 't voorsz goedt ende Ambachts-heerlijckheydt aen Willem van Foreest ghekomen/die daer mede verlijt es gheweest / in den Jare veerthien hondert neghen-en-vijftigh/ wiens successeur ende nae-zaten altijdt op een ghelijckformighen voet / de voorsz Heerlijckheydt mette landeryen van de Graefsijckheyt te leene hebben ghehouden/ als den teghenwoordighen possesseur Iohan van Overrijn van Schoterbosch, Heer van Outkarspel / ende in Koe-dijck van Schoter-bossche/ uytwijsende sijne Leen-brieve in date den eersten Mey sesthien hondert neghenthien mede doet.

d'Ambachts-heerlijckheydt van de Hooge-Woert,

Noyende de Ambachts-heerlijckheydt van de Hooge-Woert, desselfs

selfs landen zijn in den eersten uyt-ghegheven / anno derthien hondert ses-en-dertigh by Jan van Persijn, Heer van Water-landt / in eenen eeuwighlijcken pachte / om negen pondt Hollandts 's Jaers / Bannisse te betalen / ende omme tsestigh Hoenderen te gelden / ende van elcken vier-hiele landts / dieder vier waren / 's Jaers een dagh waghen-dienste. Anno veerthien hondert seven-ende-tneghentigh den sevenden Martij werdt de selvighe af-ghekocht / midts uytkeerende voor elcke halve landts waghen-dienst / vijf Wilhelmus thuynen currents gelt op Sinte Lucas marckt / aen handen van den Rentmeester van 't Capittel / van onser Liever Vrouwen Capelle / opten Hove van den Haghe. 't Welck de voorsz Ambachts-heerlijckheydt met Octroy verkoopt den Convente der Regulieren buyten Haerlem om thien hondert ponden te veertigh grooten 't pondt den twintighsten Mey vijfthien hondert ses-en-twintigh / daer teghenwoordigh Ambachts-heeren af zijn Burghermeesteren der voorsz Stede van Haerlem. Dese twee bovenstaende Ambachts-heerlijckheden hebben te samen eenen Schout ende Secretaris / ende drie Schepenen / twee uyt Schoter-bosch / ende een uytte Hooghe-Woert voornoemt / die jaerlijcks door last van de Ambachts-heeren werden beeedight / door den Schout Daniel de Keyser, die met eenen des Gerecht-schrijvers ampte waer neemt / ende zijn Schepenen Cornelis Pietersz, Cornelis Engelsen, ende Aelbert Ianssen, die het dagelijcks gherechte van de voornoemde twee plaetsen nae Kennemer zede ende costume aldaer houden. Hier eyndighen die Kennemer-dorpen ende Ghehuchten.

Het Vierde Deel/

Comprehenderende,

d'Overleden Bailliuwen van Kennemer-landt, zedert den Iare 1246. des selfs Recht ende Ghe-rechtigheden, bevestight met verscheyden Munimenten ende Verklaringhen, Accoorden *David Coltermans*, Reglement op 't nomineren ende stellen der jaerlijcksche Rechteren, ende laetstelick waer nae de selve de kosten voor haer ghevallen, ghewoonlijck zijn te tauxeren.

Namen der Edelen ende Heeren, die in voortijden 't Baillius ampt van Kennemer-landt hebben bekleedt.

Eer Gerrit van Eemskerck, Ridder, Bailliu van Kennemer-landt/ ontrent den Jare twaelf hondert ses-en-veertigh/ werdt van Koningh Willem van Romen, als Graef van Hollandt gestelt/ om den overloop der Vriesen te weeren op 't Huys te Eemskercke/ nu 't Huys te Marquette genaemt.

Wouter de Vriese, Bailliu van Kennemer-lant/ is ghebleven in den strijdt opte Vrooner-geest op Sinte Philiberts daghe den twintighsten Augusti twaelf hondert twee-en-tseventigh.

Philips van Duvenvoorde, Baillin van Kennemer-landt/ is by den Memorialist uyt-ghelaten/ niet teghenstaende de selve 't privilegie by Grave Florens de Anno twaelf hondert een-en-tnegentigh mede ghetepckent heeft/ als supra pag. 9. te sien is.

Heer Willem Cuser, B. van Henegouwen ende Hollandt/ was Bailliu van Kennemer-lant in den Jare derthien hondert twee-en-dertigh.

Heer Ian van Arckel, Bailliu van Kennemer-landt/ ten tijde van Hertogh Aelbrecht, anno derthien hondert ses-en-veertigh.

Heer Ian van Bloemesteyn, Bailliu van Kennemer-lant ende van Vrieslandt/ anno derthien hondert vier-en-vijftigh.

Heer

Heer Herman van den Bossche, Knape, Baillíu van Kennemer-landt ende van Vrieslandt / anno derthien hondert een-en-tsestigh.

Heer Gijsbrecht van Nyenrode, Ridder, Baillíu van Kennemer-landt ende West-Vrieslant / anno derthien hondert seven-en-tsestigh.

Heer Reynout van Bredenroede, Baillíu van Kennemer-landt / pooghden eenighe tot Castricum doodt te slaen / maer mislucht zijnde / namen de vlucht opten Slote van Eemskerck / dies den Hertogh het Slot dede belegghen / onder 't beleydt van Heer Dirck van Polanen, die daer voor lagh elf weken / doen wierde het op genade op-gegeven / ende Heer Wouter van Eemskerck wierdt ghevanghen geset / maer wierdt daer nae metten Hertoghe versoent / ende kreegh sijn goedt weder / ende sterf anno derthien hondert tachtigh.

Heer Franck van Borsselen, Baillíu van Kennemer-landt / anno derthien hondert tachtigh.

Heer Splinter van Loenreslоote, Baillíu van Kennemer-landt ende West-Vrieslandt / anno derthien hondert vier-en-tachtigh.

Dirck van Santhorst, Baillíu van Kennemer-landt ende West-Vrieslandt / anno derthien hondert drie-en-tnegentigh.

Floris van Alckemade Henricx soon, Baillíu van Kennemer-lant ende West-Vrieslandt / anno derthien hondert acht-en-tnegentigh.

Heer Bartholomeus van Raephorst, eerst Rentmeester van Kennemer-landt / ende na in den Jare veerthien hondert / Baillíu van den selven lande.

Ian van Alckemade, Baillíu van Kennemer-lant / anno veerthien hondert twee-en-dertigh.

Otto van Egmont, Baillíu van Kennemer-landt / was noch anno veerthien hondert vier-en-tsestigh in levenden lijve / blijckende by de rekeninghe.

Heer Ian van Heemstede Gerrits soon, Baillíu van Kennemer-landt / anno veerthien hondert seven-en-tseventigh.

Heer Ian van Egmondt de Ionghe, Heere van Yselsteyn / Baillíu van Kennemer-landt ende van Vrieslandt / anno veerthien hondert neghen-en-tseventigh.

Heer Claes van Assendelft Gerrits soon, Baillíu van Kennemer-landt ende van Vrieslandt / anno veerthien hondert ses-en-tachtigh.

Willem van Crompvliet, Baillíu van Kennemer-lant / anno veerthien hondert drie-en-tnegentigh.

Ian Oom van Wijngaerden, Baillíu van Kennemer-landt / anno veerthien hondert neghen-en-tnegentigh.

Ysbrant van Wijngaerden, Bailliu van Kennemer-landt / anno vijfthien hondert vijf.

Pieter van Alphen, Bailliu van Kennemer-landt / hadde 't selve jaerlijcks in pachte / inghegaen Bannisse vijfthien hondert seven/ omme vier hondert gulden / te betalen tot twee termijnen / verschijnende Prima Aprilis ende Octobris.

Gerrit van Schoten, Bailliu van Kennemer-landt / hadde 't selve in pachte voor den tijt van drie Jaren / ingaende prima Aprilis vijfthien hondert elf/ omme vier hondert gulden/ te betalen tot twee termijnen / verschijnende prima April/ d'ander helft prima Octobris daer aen volghende / blijckende by de rekeninghe van Crispijn van Bos-huysen, de anno vijfthien hondert derthien.

Gerrit van Ruyven, Bailliu van Kennemer-landt/ anno vijfthien hondert veerthien.

Ian van Alckemade, Bailliu van Kennemer-landt/ onder commissie / inhoudende ghereserveerde poincten / anno 1517.

Gijsbrecht van Schoten, Schild-knape, Bailliu van Kennemer-landt / anno vijfthien hondert twintigh.

Ysbrant van Schoten, Bailliu van Kennemer-landt / anno vijfthien hondert vier-en-twintigh.

Huybrecht van Ruyven, Bailliu van Kennemer-lant / anno vijfthien hondert neghen-en-twintigh.

Heer Iooſt van Bronckhorst, Ridder, Bailliu van Kennemer-lant/ ende Schout van Haerlem/anno vijfthien hondert seven-en-dertigh. In welckers Commissie ghenoemt werden de voorsz van Ruyven, ende Ian Iansz vander Nyenburgh, ende voorts te zweeren / dat hy omme de voorsz Officien te moghen verkrijgen geen gelt / noch eenighe andere dinghen / hoedanigh die souden mogen zijn: niemanden gheboden / belooft nochte ghegheven en heeft / noch doen bieden / beloven noch gheven / wie dat hy oock zy / noch gheven en sal / directelijck noch indirectelijck / noch andersins in eenigher manieren / behalven ende uytghenomen / 't ghene dat men ghewoonlijck is te geven/ voor d'expeditie ende depesche / ende dat in handen van die van onse rekeninghe in Hollandt / die wy daer toe committeren / etc.

Iohan van Dompselaer, Bailliu van Kennemer-landt in den beginne van den Jare vijfthien hondert neghen-en-veertigh / by resignatie van Heer Iooſt van Bronchorst.

Pauwels vander Laen Dircks soon, Bailliu van Kennemer-landt/ by resignatie / toe-gestaen uyt oorsake van Dompselaers sieckte ende groote

groote swackheydt / te sitten binnen Haerlem / was mede Bailliu van Bredenrode (uytwijsende 't swarte rupghe Rr.) anno vijfthien hondert een-en-vijftigh.

David vander Hoeve, werdt Bailliu van Kennemer-landt ende Bredenrode / den seventhienden April vijfthien hondert twee-en-tsestigh / nae inhoudt van 't witte francijne Rr. Folio een-en-dertigh / berustende ter Kamere van de Rekeninghe van Hollandt.

Christoffel d'Assonville werdt Bailliu van Kennemer-landt ende Bredenrode den acht-en-twintighsten April anno vijfthien hondert tseventigh / blijckende by 't voornoemde Rr. Folio hondert negen-en-tsestigh.

Mr. Gerrit van Berckenrode, wierde Commissie verleent van den Bailliuschappe van Kennemer-landt / by de Heeren van Rekeninge des Graeslijckheydts van Hollandt opten lesten January vijfthien hondert vijf-en-tseventigh Stilo curiæ, volghens den appoinctemente van de Heeren Thesaurier Generael / ende de Ghecommitteerde van de Domeynen ende Finantien in Hollandt / inhoudende te verantwoorden een vierde part van de civile penninghen / twee derde parten van de criminele die by hem berecht souden werden / ende vijf seste parten / die door sijn aengeven by den Procureur Generael berecht souden worden / achtervolghende de Resolutie van de Heeren Staten van Hollandt van date den vijf-en-twintighsten Octobris vijfthien hondert vier-en-tseventigh.

David Colterman werdt by resignatie van Reynout de Grebber van Persijn, den neghen-en-twintighsten January vijfthien hondert ses-en-tneghentigh / Bailliu van Bloys ofte Beverwijck / ende mede by resignatie Mr. Gerrits van Berckenrode, Bailliu van Kennemer-landt den vierden Mey daer aen volgende / sonder dat de voornoemde Colterman gehouden was / gedurende 't leven van de voorsz. Berckenrode van de civile boeten dies aengaende te verantwoorden / ofte eenige pachte te betalen / alsoo de Heeren Staten den selven Berckenrode sulx om redenen hadden vergunt ende geaccordeert. Overleden zijnde / heeft den voornoemden Bailliu de civile boeten / breucken ende amenden metten aenkleven van dien / in pachte ghehadt voor de somme van twee hondert gulden / die nae wierden verhooght op twee hondert vijftigh guldens / ende laetstelijck op twee hondert tsestigh ghelijcke guldens / naer inhoudt sijnder Commissie ende Pacht-cedullen daer van zijnde. De voornoemde Bailliu is tot Alckmaer in den Heere gerust den sesthienden Juny / anno sesthien hon-

hondert vier-en-dertigh / ende aldaer in de groote Kercke begraven.

Heer Aelbrecht van Schagen, Heer van Schaghen/ Schager-kogge / etc. werdt Bailliu van Kennemer-landt / den eersten Januarij sesthien hondert ses-en-dertigh / ruym ander half Jaer nae 't overlijden van sijn Predecesseur/wiens Stedehouder Iohan Damius, door provisionele last van de Ed. Mog. Heeren van de Rekeninghe / den voorsz Bailliuschappe soo langhe hadde waer ghenomen.

Al-hoe-wel ick ghedacht hadde / de resterende articulen des Memorialists / by den anderen aen te roeren/ achter de verkiesinghe der Leenmannen van Kennemer-landt; soo werdt echter/ 't eerste alhier onder des selfs tweede gestelt / om te vertoonen / dat die qualiteyten van een vryen Edelman die Ridder is / niet voor noch nae in consideratie hebben ghekomen in't stellen der Bailliuwen der voorsz lande / ghelijck uytte bovenstaende lijste blijckt / ende klaerlijck pag.9. lin.2. kan ghelesen werden. Alwaer ter selver tijdt ende in die eygene Hantveste / den Bailliu sich soodanige qualiteyten niet en adscribeert: totten Hofdinghe ghenoegh zijnde te wesen van echten bedde/ als supra pag.1. lin.21. ende p.28. lin.17. te sien is: maer in't Graefdinghe / wierde soodanighen in 's Graven stede ghererequireert / als boven ghesept / ende pag.2. lin.18. ende pag.28. lin.7. werdt beschreven; 't welck by den Schrijver niet in achtinghe zijnde ghenomen/ 't Graefdinghe metten Hofdinge heeft doen vermenghen / ofte meynen een ende 't selfde te zijn / daerse nochtans elcks haer eyghen oorspronck / ende in allen ghevolghe gantsch onderschepdelijck zijn / gelijck de nae-volgende stucken sullen vertoonen.

Hertoghe Aelbrechts verbodt, dat gheen waerlijck Persoon, in den Bailliuschappe van Kennemer-landt, den anderen mach verdaghen voor den Provisoir.

AELBRECHT by Godts ghenade/ Phalz-grave opten Rhijn/ Hertoge in Beyeren / Grave van Henegouwen / van Hollandt/ van Zeelandt / ende Heere van Vrieslandt: Want wy wail vernomen hebben in 't wair/ dat wy aen onse Heerlijckheydt ende rechte van onser Overschaer / van onsen Bailliuschap van Kennemer-lant ende van Vrieslandt / seer verachtert ende verkort worden. Overmidts die waerlijcke luyden ghesceten in onsen Bailliuschap voorsz. binnen Steden ende daer buyten / malkanderen dickwils daghen/ van

van waerlijcke schuldt voor onsen Provisoir, oft andere gheestelijcke Rechten / dat wy niet meynen langher te ghehenghen. Soo hebben wy verboden / ende verbieden mit desen Brieve / dat niemandt die waerlijck persoon is / ghesetten in onsen Bailliuschap voorsz. binnen steden ofte daer buyten / eenigen anderen waerlicken persoon / voortaen en dage voor onsen Provisoir, oft andere geestelijcke Rechteren / van waerlijcke schuldt / oft van waerlijcken saken / op een boete van twintigh ponden goets gelts / jeghens ons te verbeuren / alsoo dicke als hy dat dede. Ende bevelen ernstelijcken onsen Bailliu van Kennemer-landt ende van Vrieslandt / die nu is oft namaels wesen sal / dat hy ernstelijck toesie ende beware / om de voorsz boete tot onser behoef te nemen ende te innen van eenen yegelijcken / alsse ons verschijnen sullen. Ende waer 't / dat hy daer inne versuymende ware / dat willen wy aen hem verhalen / ende alsulcke boeten als hy versuymt hadde / korten / ende af-slaen van sulcken gelde / als hy op sijnen dienste staende hadde. In oorconde desen Brieve doen bezeghelen met onsen zeghele. Ghegheven in den Haghe op onser Vrouwen avont Conceptio, in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert ende een.

Costume, dat den Succumbant ofte Succumbanten voor des Baillius vyerschare, den selven altijdt hebben moeten gelden thien pondt ter boete.

Achtervolghende sekere appoinctemente / in date den derden dagh November anno vijfthien hondert ende seventhien / gestelt aen de merge van sekere Requeste / de Koninglicke Majesteyt overgegeven / by den gemeenen Schepenen van Kennemer-landt ende van Kennemer-volgh; soo hebben wy Gerrit, Heere van Assendelft / Ridder / Raet Ordinaris in den Hove van Hollandt / ende Pieter Hanneman, Commissaris van de Kamere van de Rekeninge aldaer / binnen den Dorpe van Eemskerck / opten twaelfden dagh deser maent November / op 't inhouden van de selve Requeste ghehoort / die tuygen hier nae verklaert.

Willem van Egmond, Schout van Wtgeest / oudt ontrent tsestigh Jaren / ghehoort ende ge-examineert / op 't inhouden van de voorsz Requeste / tuyght by den eedt / die hy die Koninchlijcke Majesteyt gedaen heeft / in 't aennemen van sijn voorsz Officie / hoe dat binnen Kennemer-landt / van soo langhe als hem ghedenckt / altijdts ghe-

useert is gheweest / dat soo wanneer eenige partyen dingh-plichtigh worden voor den Schout ende Schepenen / ende dat daer soo verre gheprocedeert wordt / dat by den selven Schepenen vonnisse ghewesen wordt / tot voordeel van d'een oft van d'ander / ende dat die partye die gesuccumbeert heeft / die selve Schepenen beroept voor Bailliu ende Mannen/ dat alsdan die selve Schepenen moeten sustineren haer vonnisse. Ende indien by de voorsz Mannen verklaert wordt/ wel beroepen ende qualijck ghewesen / soo werden die voorsz Schepenen te samen ghecondemneert in de boeten van thien 's Heeren ponden ter ses-en-twintigh stuyvers 't stuck; welcke thien ponden betaelt worden by de voorsz Schepenen/ uyt het Schot / tot laste van den Dorpe/daer inne sy Schepenen zijn. Maer indien by den voorsz Bailliu ende Mannen verklaert wordt wel ghewesen ende qualijck beroepen / soo werdt in de voorsz thien ponden ghecondemneert den voorsz Beroeper / ende niet die Schepenen. Seyt / dat soo wanneer eenige van de Schepenen binnen Kennemer-landt beroepen worden voor Bailliu ende Mannen/dat alsdan de selve Schepenen gewoonlijck zijn te bidden / veel mannen op haer dagh / doende groote sware kosten / ende waghen-huur ende wijn / ende andere ghelaghen / die sy de selve Mannen schencken / bedragende dickwils de selve kosten gelijcke thien ponden oft meer / die welcke al t'samen betaelt worden tot laste van den Dorpe / ghevraeght wat interest die Koninckliicke Majesteyt hebben soude in 't accorderen ofte octroyeren de Suppliaten haer begeerte. Seyt / dat als de Koninckliicke Majesteyt statueerde / dat die Mannen van nu voortaen / in de voorsz boeten wesen ende condemneerde partyen/die 't vonnisse van Schepenen betrocken hadde/alsoo verre hy succumbeerde. Maer indien verklaert werde qualijcken ghewesen / dat die voorsz Mannen dan in de boete condemneerde/ den gene die 't voorsz Schepenen vonnisse hadde willen sustineren / dat indien gevalle/ die Koninckliicke Majesteyt geen schade ofte interest daer by en soude hebben. Maer indien die voorsz Schepenen geen boete en souden gelden / soo wanneer sy qualijcken ghewesen hadden / ende dat partyen / die haer vonnisse hadden willen sustineren / oock gheen boeten gelden en souden / soo souden die Bailliuschappen in Kennemer-lande ende in Kennemer-volgh veel min gelden / ende op alles ghevraeght niet meer en weet.

Andere

Andere tuyghen ghehoort in den Haghe, opten sesten dagh in Decembri, anno ut supra.

Ian van Teslonge, oudt omtrent acht-en-tsestigh Jaren / tuyghde ende seyde by den eedt / die hy den Koningh als Vassael gedaen heeft / dat hy in den Jare twee-en-tnegentigh/drie-en-tnegentigh/ofte daer omtrent / geweest es Bailliu van de Beverwijck / in welcker Bailliuschap men useert / die Rechten van Kennemer-landt / ende heeft ter selver tijdt ende oock daer te vooren / altijdt geweten dat men aldaer useerde / dat soo wanneer eenighe partyen / dingh-plichtigh worden voor Schout ende Schepenen / in eeniger van den Dorpen / ende dat d'een oft d'ander aldaer reporteert vonnis tot sijnen achterdeele / dat die 't selfde vonnisse mach beroepen voor Bailliu ende Mannen / ende indien by de voorsz Mannen / alsdan bevonden wordt / wel gewesen by de voorsz Schepenen / ende qualijck beroepen / soo is men altijdt ghewoonlijcken den Beroeper te condemneren / in thien 's Heeren ponden tot ses-en-twintigh stuyvers 't pondt. Maer indien by de selve Mannen bevonden wordt wel beroepen ende qualijcken gewesen / soo zijn sy alsdan ghewoonlijcken / die Schepenen te samen te condemneren / in die voorsz thien ponden. Welcke thien ponden by den selven Schepenen / betaelt worden tot laste van den Dorpe / daer sy Schepenen zijn. Seyt dat die Schepenen beroepen in de maniere voorsz. oock ghewoonlijcken zijn / op haren dagh te bidden veele ende diversche Mannen / den welcken sy schencken den Wijn ende andere gratuiteyten / al tot laste van den Dorpe. Ghevraeght wat interest de Koninckliijcke Majesteyt soude moghen hebben / in 't accorderen den Supplianten haer begeerte / seyt dat hem dunckt dat als die Koningh / den Supplianten octroyeerde / als sy beroepen worden / ende naemaels by Mannen verklaert wordt / qualijcken beroepen / dat alsdan die boeten van thien ponden / soude gelden die beroeper / als gewoonlijcken is / ende als verklaert wordt wel beroepen / ende qualijcken ghewesen / dat alsdan die boete van thien ponden / soude gelden die ghene / die alsulcke vonnisse hadde willen sustineren / dat indien ghevalle die Koninghlijcke Majesteyt geen interest daer by en soude hebben. Maer seyt / dat indien ghevalle van noode waer / dat die Coningh den Supplianten mede octroyeerde / dat sy voortaen onghehouden waren / alsulcke vonnisse te Hove te brengen : maer souden alleenlijck moghen volstaen / midts 't selve leverende partyen /

met die dingh-talen / seydt dat die Schepenen grootelijcken geinteresseert zijn / by 't voorsz beroepen. Want nae de costume ende ghewoonte aldaer / soo en moghen sy hanghende 't voorsz beroep / geen partyen Recht ende Justitie administreren / al eer sy gheobtineert hebben vonnisse tot achterdeel of tot voordeele / ende op alles ghevraeght niet meer en weet.

Franck van Alckemade, Rentemeester van Kennemer-landt ende Vrieslandt / oudt ontrent negen-en-vijftigh Jaren / tuyght ende seyt by den eedt / die hy den Koningh in 't aennemen van sijn Officie gedaen heeft / dat die Privilegien van Kennemer-lant ende Kennemer-volgh wel exprès inhouden / dat soo wanneer partyen dingh-plichtigh gheweest zijn / voor Schepenen van eenighe van den Dorpen / ende dat een van hen-luyden vonnisse reporteert tot sijnen achterdeel / dat die 't selve vonnisse mach betrecken voor Bailliu ende Mannen / ende indien by de selve Mannen bevonden wordt / qualijcken beroepen ende wel gewesen / dat alsdan die beroeper gecondemneert wort in thien 's Heeren ponden / van ses-en-twintigh stuyvers 't pondt. Ende indien by de selve mannen bevonden wordt / wel beroepen ende qualijck ghewesen / soo worden de selve Schepenen te samen gecondemneert / in thien ghelijcke ponden / die welcke sy betalen tot laste van den Dorpe / daer sy Schepenen zijn: welcke Privilegien hy deposant altijdt heeft sien useren / van alsoo langhe als hem ghedenckt. Maer hem Deposant dunckt / dat als die Koninckliјcke Majesteyt den Supplianten octroyeerde ende accordeerde / dat soo wanneer sy beroepen worden / als voorsz is / ende by Mannen verklaert worde / qualijcken beroepen ende wel ghewesen / dat alsdan in die boeten gecondemneert soude worden / die beroeper. Ende als by Mannen verklaert wordt / wel beroepen ende qualijcken gewesen / dat alsdan in de voorsz boete / ghecondemneert soude worden / die ghene die sulcke vonnisse hadde willen sustineren / dat in dien gevalle den Koningh oft sijn Officiers / daer gheen interest by en souden hebben. Maer dunckt hem Deposant / dat wel onredelijck soude wesen / dat die selve / die 't vonnis ter eerster instantie heeft tot sijnen voordeel / dat die boeten soude moeten gelden / indien 't naemaels verklaert worde / qualijcken ghewesen / ende seydt hy Deposant / dat van noode soude zijn / als die Coningh den Supplianten soude willen octroyeren in der manieren voorsz / dat die selve Supplianten alsdan ongehouden waren van haer kenninghen te Hove te brenghen. Maer dat sy alleenlijcken souden moghen volstaen / midts die partye leverende haer

vonnisse mitter dingh-talen / ende oock dat in den selfden gheballe/ den Suppliantẽ gheoctroyeert soude wesen / niet teghenstaende alsulcke beroepen / ende 't selfde beroep noch hanghende ongedecideert voor Mannen / dat sy tusschen anderen partyen dies versoeckende/ altijdt Recht ende Justitie souden moghen administreren / 't welck sy als nu niet doen en moghen / hanghende 't voorsz beroep / oft souden daeromme ghecauseert worden van thien ponden / daer door die Coningh ende oock sijn Officiers / dickwils grootelijcks gheinteresseert zijn.

Ysbrandt van Schoten, oudt ontrent neghen-en-dertigh Jaren/ tuyght ende seydt by den eedt / die hy den Coningh als Vassael ghedaen heeft / dat hy altijdts binnen Kennemer-landt heeft sien useren/ van soo langhe als hem ghedenckt / dat soo wanneer Schepenen beroepen worden / van eenighe van partyen voor Bailliu ende Mannen/ ende dat by den selven Mannen verklaert wordt/qualijcken beroepen ende wel ghewesen / dat alsdan die beroeper ghecondemneert worde / in thien 's Heeren ponden tot ses-en-twintigh stuyvers het pondt / ende als by Mannen verklaert wordt wel beroepen ende qualijck ghewesen/ soo worden in de selve boete ghecondemneert/ die voorsz Schepenen / ende worden de selve boete betaelt tot laste van den Dorpe / daer sy Schepenen zijn. Ende dunckt hem Deposant/ dat als de Coninghlijcke Majesteyt den Suppliantẽ octroyeerde/ dat van nu voortaen / als de Schepenen beroepen worden / ende by Mannen verklaert wordt wel ghewesen / ende qualijcken beroepen/ dat alsdan die voorsz Beroeper ghecondemneert soude worden / in de voorsz boete. Ende als by Mannen verklaert wordt wel beroepen ende qualijcken ghewesen / dat als dan in die boete ghecondemneert soude worden / die ghene die alsulcke vonnisse hadde willen sustineren / dat in dien ghevalle den Coningh gheen interest hebben en soude / ende dat sijne Majesteyts Officiers daer niet by en souden verliesen.

Ian van Schagen, Schout van Haerlem / oudt ontrent ses-en-dertigh Jaren / tuyght ende seydt by den eede / die hy den Coningh in't aennemen van sijn Officie gedaen heeft / dat hy heeft sien useren van alsoo langhe als hem ghedenckt in Kennemer-landt. Dat soo wanneer eenighe Schepenen beroepen worden voor Bailliu ende Mannen / ende dat by den selven Mannen verklaert wordt / wel ghewesen ende qualijcken beroepen / dat alsdan die Beroeper ghecondemneert wort / in thien 's Heeren ponden tot ses-en-twintigh stuyvers

't pondt. Ende indien by de selfde Mannen verklaert wordt / wel beroepen ende qualijcken ghewesen / soo worden in die selfde boeten ghecondemneert / die voorsz Schepenen / die de selfde betalen tot laste van den Dorpe. Ende dunckt hem Deposant / dat / indien 't de Coninghlijcke Majesteyt beliefde / den Suppliant en t'octroyeren / dat van nu voortaen als die Schepenen beroepen worden / ende by den voorsz Mannen verklaert wordt wel ghewesen ende qualijck beroepen / dat alsdan die Beroeper ghecondemneert soude worden in de voorsz thien 's Heeren ponden / ende als by Mannen ghewesen worde qualijcken ghewesen ende wel beroepen / dat alsdan in die boete ghecondemneert soude worden die gene / die 't vonnisse van Schepenen hadde willen sustineren; dat in dien ghevalle de Coninghlijcke Majesteyt gheen interest daer by en soude hebben / ende dat sijnre Majesteyts Bailliuwen / daer niet by verkort en souden wesen. Ende was onderteyckent / G. d'Assendelft, ende P. Hanneman.

Vyerschare gehouden by Heer Iooſt van Bronchorſt, Ridder, &c. als Bailliu van Kennemer-landt den 12 Novembr. 1545. in preſentie van Leen-mannen der Graeflijckheydt, als Iacob van Duvenvoorde, Ian van Schoten, Cornelis vander Wiele, Ian Conincx ſoon, Gerbrant van Rijck, Iooſt van Veen, Meeſter Quirijn Dircx ſoon, Wouter van Bekeſteyn, ende Claes van Adrichem.

ALsoo sekere swarigheden ende difficulteyten / mannen van Kennemer-landt aenghedongen zijn / by diversche eysschen ende versoecken / by den Bailliu van Kennemer-landt ende andere / contenderende / alsoo hy tot sijne groote kosten ende lasten / sijnen Vyerscharen jaerlijcks onderhouden moet / ende dat sijne saken dick ende menighwerf gheretardeert ende verachtert werden / door dien / dat partyen voor de selve Vyerschare / recht-vorderinghe onderlinghe institueren / soo in cas van beroep / als in cas van appellatie / reformatie ofte reductie: de welcke alle tot sijnen kosten ende laste berecht ende by Mannen vonnisse ghesleten werden / op sijne ordinaris Vyerscharen / sonder daer voore eenighe boeten ofte emolumenten / voor de administratie van de Justitie te ghenieten / hem niet wel doenlijck soude zijn: maer tenderen tot verderffenisse van sijn Officie / begeerende hier op verklaringhe ende een rechtelijcke uytsprake / by mannen ghedaen ende verklaert te werden.

Soo

Soo ist, dat mannen op al dat voorsz es willende versien / inhererende d'oude voorgaende costume van Kennemer-landt hebben uytgesproken ende verklaert midts desen/ voor een generale costume ende gewoonte / dat soo wie voortaen eenigh vonnis beroepen sal / die beroeper/ oft Schepenen/ die van beyden bevonden sal werden/ qualijcken beroepen / oft qualijcken ghewesen te hebben / den Bailliu gelden sal thien Kennemer ponden / achtervolghende Kennemer Recht.

Item, sal van ghelijcken / die van een Seventuyghs vonnisse appelleert/oft reformeert/ 't zy d'Appellant oft Verweerder/alhier voor Bailliu ende Mannen succumbeerden / gelden den Bailliu thien Kennemer-ponden.

Item, sal den ghenen / die van gewesen boeten/ oft heerlijcke schulden / oft ghelijcke recht hebbende / ende sijnen behoorlijcken tijdt/ ende termijn van betalinghe ghehadt heeft / ende rechtelijcken daer op verdaeght ende gheroepen wordt / ende bevonden wordt qualijcken pandt-keeringhe ghedaen te hebben / ofte van dien geappelleert/ den Bailliu gelden ghelijcke boete van thien Kennemer ponden.

Oock, soo wie noch eenighsins voortaen / 't zy by appellatie/ ofte reformatie voor Bailliu ende Mannen van Kennemer-landt eenigh vonnis betreckt / 't zy oock / oft d'Appellant ofte Reformant van de executie ende van 't gewesen vonnisse surcheantie profijteert ende geniet / oft niet / ende bevonden wordt d'Appellant ofte Reformant te onrecht / ende mit quade sake van 't ghewijsde vonnis geappelleert ofte ghereformeert te hebben / den Bailliu gelden sal gelijcke boeten van thien Kennemer ponden.

Item, van ghelijcken sal gelden / die in reductie van eenigh arbitrage / voor dese Vyerschare komende is / ende bevonden wordt 't selve qualijcke ende t'onrecht ghedaen te hebben. Maer waer 't alsoo/ dat die Ghedaeghde ende Verweerder in appellatie / reformatie ofte reductie (sonder in Seventuyghs recht als voorsz is) hebbende vonnisse ende uytsprake tot sijn voordeel/ ende nochtans by vonnisse van Mannen bevonden wordt / qualijcken ghewesen ofte uyt-ghesproken / ende wel gheappelleert / ghereformeert / ofte ghereduceert : sal die Ghedaeghde oft die Verweerder in dien cas/voor de administratie van de Justitie ende openinge ende kosten van de Vyerschare den Bailliu gelden drie Kennemer ponden / ten ware oft die Gedaeghde/ oft Verweerder / over die vier Vyerscharen den Bailliu merckelijcken retardeerden / 't welck altijdt staen sal tot discretie van mannen.

Item,

Item, hebben Mannen verklaert ende uyt-ghesprokẽ/ als dat Schout ende Schepenen / ofte volgers / indien Schepenen beroepen worden / voortaen schuldigh ende ghehouden sullen zijn/ van alle beroepe/ pandt-keeringhe / appellatie / ofte reformatie / 't zy van Seven-tuygh / ofte anders / hoe die moghen geschien ende gedaen worden / voor haer-luyder Vyerschare / oft in haer-luyder presentie ende kennisse: de kenninghe met alle de dingh-talen / stucken ende munimenten voor hen-luyden ghebleken ende gelevert/ voor Bailliu ende Mannen over te brengen / ende te leveren ter eerst-volgender Vyerschare; even verre 't selve beroep / pandt-keeringhe / appellatie / reformatie oft reductie / acht daghen voor de eerst volgende Vyerschare ghedaen wordt / anders sullen mogen volstaen ten tweeden Vyerschare eerst volghende / ende alle dat voorsz es / inne te brenghen / op koste van partye / daer partye teghens partye es / tot tauxatie van Mannen / daer op d'Impetrant ofte aenleggher alhier / ghehouden sal zijn de kosten totten uyt-eynde van de sake te verlegghen ende te verschieten / ende dit opte boeten van thien Kennemer ponden ende retardamente van partye / even verre Schout ende Schepenen / ofte volghers hier inne bevonden worden gebrekelijck; midts den Bailliu van alle dat voorsz es/in alle sijne Jurisdictie/Schout ende Schepenen van desen copye over-schrijvende ende over sendende/ op dat sy gheen ignorantie van desen en moghen pretenderen.

COPYE.

WY Heer Iooſt van Bronchorſt, Ridder, wijlent Schout van Haerlem / ende Bailliu van Kennemer-landt / ende Leen-mannen der Graeflijckheyt van Hollandt/attesteren by den eedt/de Majesteyt als Grave van Hollandt ghedaen / ten rechtelijcken versoecke soo van partyen / als van weghen Iohan van Dompſelaer, Bailliu van Kennemer-landt ende West-Vrieslandt / ende andere Officiers versocht / hoe dattet waerachtigh is / datte rechte usantie ende geobserveerde costume ende onbeschreven recht van Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolgh / als Beverwijck, Brederode, Egmont, &c. sulcks es: Dat ſoo wanneer yemandt rechtelijcken klachte doet over yemandt / 't zy van spolie/ van fameuse injurien/ van krachte/ fortse/ ofte gheweldt / oft ghelijcke feyten daer inne delict gheleghen is / die moet sijn klachte volkomelijck verifieren / ofte indien hy dat niet en

doet

doet / verbeurt teghens den Bailliu thien Kennemer ponden / partye ghereſerveert ſijne actie: ten ware dat naer Rechte eenighe correctie ofte mulcte daer meerder toe-behoorde: maer indien hy ſijn klachte bewijſde / ſal den beklaeghde ghecorrigeert ofte gemulcteert worden / naer exigentie van 't delict. Item, ſoo wanneer yemandt een Huys / Landt / ofte Erve / ofte eenigh ander vry goet verkoopt / ende ſulcks ten daghe van de verkoopinghe niet vry en heeft mogen leveren / verſwijghende wetens het opſtal ofte ſervituyt / verbeurt teghens den Bailliu ghelijcke thien ponden ofte meerder / gecorrigeert te worden nae de ſake vereyſſchen ſal. Item, ſoo wie ter preſentie van twee getuygen / oft by een gezworen / 't zy waer ter plaetſe 't ſelfde geſchiedt / oft dat hy woonde / yemandt verbodt ofte onwaringhe dede / van eenigh perceel van landen / oft goeden te ghebruycken / aentaſte ofte beſchaerde / ende dat de partye voorſz 't lant ofte goet daer 't verbodt / oft onwaringh van ghedaen es / by hem aenghetaſt ofte beſchaert worde / ſoo es den Bailliu / daer onder 't voorſz landt ofte goet leydt / metter daet verſchenen thien Kennemer ponden / van die verbieder ofte aenvaerder / 't zy waer ter plaetſe ſy woonende zijn / ende indien 't voorſz landt bezaeyt worde / ende den voorſz Verbieder de vruchten / ſtaende op den velde in 't ſelve Jaer / rechtelijcken dede verbieden als vooren: ofte indien hy gheen ghebuur en ware / dede arreſteren om die niet van den velde te halen / ende by partye daer boven van den velde ghehaelt worde / is op nieuws den Bailliu verſchenen thien ponden / van d'een of d'ander: niet tegenſtaende / 't eerſte verbodt / nopende d'aenvaerdinghe / noch litigieus ware. Van ghelijcken es te verſtaen / van Hoy boven verbodt / ofte arreſt van den velde te halen: Als oock boven verbodt het nae-gras / dat men et-groede noemt / met beeſten t'etten / al waer 't oock dat 't ſelfde Hoy in den banne bleef. Maer indien die ſuccumbeert een Weewenaer / Weduwe ofte herhouwelijckt ware / hebbende Kindt oft Kinderen van onder bedde (mede deſe ſake roerende) ſittende te ſamen in een verbondinghe / mettet voorſz goedt ofte landt / verbeuren ende gelden t'ſamen / den Bailliu tweemael thien Kennemer ponden / ſonder meer: ghelijck ghewoonlijck 't huys-hoen by den Bailliu in de Schrickel-jaren ontfanghen wordt / ende indien daer eenige feyten ofte herſcharinghe volghden / ſal die ſuccumbant daer-en-boven / criminelijcken ofte civilijcken naer exigentie van 't delict ghecorrigeert worden / volghens 't Placcaet by de Majeſteyt daer op verleent ende ghegeven. Is oock mede recht ende coſtume / dat niemandt ſittende onder den

Bailliu ofte Schout den anderen in actione personali (buyten voorgaende consent) elders voor Recht mach betrecken / ofte doen arresteren om ghetuyghenisse / schulde / etc. dan voor sijn daghelijcksche Rechter / 't zy Bailliu ofte Schout / op de boeten van thien ponden: Van ghelijcken dat ghene Vooghden van Weduwen / Weesen / ofte yemandt anders / onder 't decksel dat de voorsz Vooghden / buyten 't Bailliuschap ofte Schout-ambacht woonende zijn / tot behoef van de voorsz Weduwen / Weesen oft anderen / yemandt van de Ghebueren elders moghen doen arresteren / ofte te Rechte dagen als vooren / dan voor sijn Rechter voorsz / op de boete van thien pondt jegens den Bailliu / van elcke persoon / die ghearresteert es sonder consent / als vooren: wel-verstaende / indien de Weduwen / Weesen / ende anderen des voorsz Vooght van hen-luyden / gheen ghestant van den gedaen arreste willen ofte schuldigh zijn te houden / sullen de Vooghden oft Vooght / die alsulcke arresten ghedaen sullen hebben / die boeten uyt haer selfs goedt betalen: ghereserveert den Schout in alles sijn leges teghens alsulcke Vooghden ofte anderen / die hy in desen voor sijne Vyerschare ghenoten soude hebben / als wesende in præjuditie van 't Schout-ambacht. Item, wie by een Bode / Schout oft Dienre rechtelijcken ghearresteert / ende dagh van recht daer op betepckent es / ende ten daghe dienende / aenge-eyscht wordt in rechte / ende niet compareert ofte gemachtight seyndt / met suffisante ende speciale procuratie / om 't ghewijsde naer rechte te moghen voldoen / oft dat hy gheen leggent goet / oft staende ghetimmert aldaer heeft legghen / daer op dat men 't vonnisse ter executie soude moghen stellen / verbeurt teghens den Schout twee-en-veertigh schellinghen: ende indien hy ter selver tijdt in den banne / daer inne hy ghearresteert es / hem niet en verschijnt / ende het arrest obedieert / verbeurt tegens den Bailliu thien pondt van gelijcken; die eenigh goet / gewas ofte anders sonder cautie te stellen / de judicato solvendo, boven arrest wech neemt / verbeurt thien ponden: Zijn daer twee eygendommen te samen / verbeurt twee-mael thien ponden / als vooren ghesept es / niet tegenstaende / 't voorsz gewas in den banne blijft / als vooren. Item, als een Schout sijn Commissie eerst ontfanght / oft dat die uyt is / ende dan weder een ander Commissie krijght / moet elcke reys hebben een nieuwen Ban, oft continuatie van sijn Bailliu / eer hy sijn Schout-ambacht in 't kleyn ofte groot mach exerceren / oft hy verbeurt thien pondt soo menighmael hy recht sate oft dede: van ghelijcken verbeuren Schepenen t'samen thien pondt / indien sy weten dat

dat des Schouts Commissie upt es: Noch verbeurt den Schout thien ponden / indien hy yemandt quetste/ ende daer naer Recht dede sonder nieuwen Ban te hebben van sijnen Bailliu / ende Schepenen mede thien pondt/ wetende dat den Schout yemandt ghequetst hadde / ende daer-en-boven met hem Recht deden / etc. Oock mede, als den Schout weet/ dat den Bailliu sijn Commissie upt/ oft weder gecontinueert is / oft dat hy nieuwe Commissie weder verkregen heeft/ soo moet hy weder nieuwen banne hebben van sijn Bailliu / eer hy met Schepenen recht doet/ oft recht exerceert als Schout/ oft hy verbeurt thien ponden / soo menighmael hy dat dede: ende van ghelijcken verbeuren Schepenen t'samen thien pondt / indien sy 't selfde mede weten/ als voozen/ soo menighmael sy recht sitten oft doen. Item, soo wie een quetsure doet / ofte yet anders ghewelddelijcken bedrijft/ die is subject den Rechter van de plaetse / daer 't gheschiedt / want 't crime volght den persoon / ten ware dat hy by den Bailliu gheciteert ware / oft daer van in rechte stonde / hebbende ghestelt ofte gedaen cautie naer rechte / sulcks dat behoozde / oft ghedaeght es / omme inne te komen tot vermaninge van den Bailliu/oft andere Rechter die dat goet ghedacht heeft. Ende als eenigh civil delict gebeurt/ in Kennemer-landt oft sijn ghevolghe / gedaen by een buyten-man/ die wozdt over ghedaeght ratione delicti, by den Schout ofte Bode/ van den Hooft-officier daer hy onder sit/ten versoecke van den Rechter daer 't gheschiedt es / midts tonende den Delinquant ofte t'sijnen woonstede / het consent van den Hooft-officier voozsz/ ende niet comparerende / ofte ghemachtighde sendende met suffisante procuratie/ omme 't vonnisse te krijghen sijnen executie / als hier voozen articulo sexto ghesepdt es / etc. wozdt ghegeven default met nieuwe citatie/ volghende het hondert achtste articule / van de Instructie van den Hove van Hollandt / als naer stijle van de Vyerschare. Item, als den Bailliu eenigh van sijn Dozpen gegunt heeft hare Drenckelinghen ofte Neder-gheslaghens / oft andere dooden by den Schout ende Schepenen beschout te wozden / in plaetse van den Bailliu ende Leen-mannen / sullen Schepenen die kennisse daer van over brengen ter eerster Vyerschare / 't gunt sy aen 't doode lichaem bevonden sullen hebben / sulcks dat naer rechte behoozt / oft indien sy dat niet en deden/ verbeuren t'samen thien pondt. Item, als Bailliu ende Leenmannen sekere Keuren ghelepdt hebben / ende dat Schepenen sonder hen-luyden daer teghens te opposeren/ ghelijcke Keuren leggen/ verbeuren thien pondt van elcke Keure / soo by haer ghelepdt es / tende-

rende tot schande / weder-wrake / ende oproer van de Gemeente / tegens den Bailliu ende Leen-mannen voorsz. oft anders tot arbitrale correctie / naer ghelegentheydt van der saecke. Item, soo wie van weghen den Bailliu ghedaeght wordt / om behoorlijcke kennisse te segghen voor Mannen / ende hy smadelijcken weygherde / ende niet en quame / verbeurt thien pondt: maer hebbende bequame excuse / sal die Bode den tijdt verlangen / naer dat redenen eysschen sal; maer ghedaeght zijnde / compareert hy voor Bailliu ende Mannen / ende weygert behoorlijcken eed te doen / ofte dat hy frivoile excuse maeckt / ende overhoorigh wech gaet / verbeurt thien pondt: staende allen 't selve tot discretie van de Mannen. Item, als yemandt van criminele saken ghedaeght sal zijn / te compareren in persoon binnen der Vyerschare / met insertie ende verklaringhe van 't feyt ofte delict / daeromme hy ghedaeght es / ende niet en compareert als vooren / sal teghens hem ghegheven worden defaut / tot alsulcken profijte / als naer stijle ende usantie van de Vyerschare / ende sal sijnen dagh by niemandt waer ghenomen moghen worden: maer comparerende binnen der Vyerschare / sal den Bailliu sijnen eysch doen / ende conclusie nemen / ende den Ghedaeghde daer op gheantwoort hebbende / sal den Bailliu sijn informatie onder mannen legghen / om op de relaxatie oft anders gedisponeert te werden / soo dat naer rechte bevonden sal worden te behooren. Allen 't welcke wy Heer Ioost voorsz. over lange Jaren in de voorsz Vyerscharen / sulcks als voorsz staet / hebben sien ende helpen useren ende ghebruycken / voor goede usantie ende onbeschreven Kennemer Recht / tot desen daghe toe / ende met diversche sententien / hebbe ghesien de selve confirmeren ende bevestighen / etc. Ende wy Ioost van Brederode: Wy Iacob van Duyvenvoorde, Heere van Opdam / Adriaen van Treslonge, Gerard van Spaerwoude, Rentmeester van Bredenrode / Adriaen Stalpaert, Rentmeester van Kennemer-landt / etc. Ioost vander Bronchorst, Wouter van Bekensteyn, Schout van Haerlem / Claes van Adrichem, Mr. Pieter van Foreest, ende Ian Koninckſz, Leen-mannen van Hollandt / atteſteren ten rechtelijcken versoecke als vooren / desen voorsz articulen in de voorsz Vyerscharen / sulcks over langhe mede ghesien te hebben / voor goede gheobserveerde costumen / ende onbeschreven Kennemer-recht / onderhouden ende gheobserveert te zijn / ende die selve met diversche vonnissen / helpen stijven ende bestighen: Ende veel van de selve in judicio contradictorio, by onsen tijden te wesen gheconfirmeert ende geapprobeert / nemende altijdt op alles regard

ende respect / op de gheleghentheydt van de sake / ende equiteyt van dien / ende qualiteyt van 't delict. t'Oorconden elcks ons Handtschrift hier onder ghestelt den twee-en-twintighsten Novembris anno vijfthien hondert neghen-ende-veertigh. Onderteyckent I. van Bronchorst, Iooft van Bredenrode, I. de Duyvenvoorde, A. de Treslongh, G. Spaerwoude, Stalpaert, Bronchorst, Foreest. Onder stondt gheschreven / Naer collatie teghens sijne originele ghetekent als boven/es mette selve bevonden t'accorderen. By ons Adriaen van Treslonge voorsz/ ende Christoffel van Schagen, als Leen-mannen der Graeflijckheydt van Hollandt / ondertekent / A. Treslonge, C. de Schagen. Noch stondt onder gheschreven: bevonden met sijn originele coppe ondergetekent als voozen van woorde te woorde te accorderen. By my naer ghesubsignerde openbaer Notaris by den Hove van Hollandt gheadmitteert / D. Foreest.

OCTROY,

Beroerende de Bailliuwen van Kennemer-landt.

PHILIPS by der gratie Godts / Koningh van Castilien / van Leon / van Arragon / van Engelandt / van Vranckrijck / van Navarre / van Napels / van Sicilie / van Majorque / van Sardanie / van de Eylanden Indien / ende vasten lande der zee Oceane / Ertz-Hertoghe van Oostenrijck / Hertoghe van Bourgogne / van Lothier / van Brabandt / van Limburgh / Luxemburgh ende van Gelre / ende Milanen / Grave van Habsbourgh / Vlaenderen / Arthois / van Bourgoignen / Phalz-Grave / ende van Henegouwe / van Hollandt / Zeelandt / Namen ende Zutphen / Prince van Swave / Marck-Grave des Heylighs Rijcks / Heere van Vrieslandt / Salijns / Mechelen / van der Stadt / Steden ende Landen van Utrecht / Overyssel ende Groeninghen / ende Dominateur in Asia ende Africa. Allen den genen / die dese onse letteren sullen sien: Saluyt. Doen te wetene: Dat wy ontfaen hebben / die ootmoedighe Supplicatie van Pauwels vander Laen, onse Bailliu van Kennemerlandt / gheleghen in onsen Graefschappe van Hollandt / inhoudende / hoe dat 't voorsz Bailliuschap berecht / ende die Vyerschare van den selven ghespannen ende ghehouden werdt / met Leen-mannen der voorsz Graeffelijckheydt / die ghehouden zijn t'allen tijden (by den Bailliu des versocht zijnde) Recht ende Justitie te administreren/

soo in criminele als civile saken. Maer overmidts der Kennemer Hantvesten / onder andere poincten in de selve ghespecificeert / mede comprehendeert sekere clausule: als dat den Bailliu gheen Man en mach weeren van sijne Vyerschare / sijn Leen-mannen daer upt infererende / dat de Suppliant hen-lieden niet en mach gebieden / noch dat sy gehouden souden zijn t'sijne vermaninge / oock nae voorgaende wete ende citatie aen haers persoons / ofte woonstede ghedaen / te compareren: maer dat 't selfde staet tot heur-lieder ghelieften ende goetduncken. Ende alsulcks ghebeurt oock daghelijcks / ende menighmael dat Leen-mannen eenen dagh ofte twee / voor den gesetten ende ghedesigneerden Vyerschare-dagh / by den Suppliant gerequireert / ende solemnelijck verdaeght zijnde omme Recht ende Justitie te administreren / hen-lieden sonder noodtsaken absenteren; bysondere als de Suppliant ghevangens te Rechte presenterende is. Ende boven dit / al ist soo / dat de Suppliant al sijn uytterste diligentie ende naerstigheydt doet / om vijf oft ses Leen-mannen by malkanderen te vergaderen / ten eynde de Justitie soo in criminele als civile saken / ghevordert mochte werden / blijven nochtans onwilligh / het selve te doene. Sustinerende / onghehouden te wesen / te Rechte te sitten / ende Justitie te administreren / ten ware hy hadde volle Collegie van seven Leen-mannen / ende dat sy-lieden seven sterck waren. Oock ghebeurt by wijlen / dat eenighe van hen-luyden selfs partye formeel / ofte ten minsten Raedts-luyden ende Consultateurs in der saken zijn / ende voor alsulcks ghesuspecteert werden. Sulcks dat 't ghetal van seven / alsdan niet vol en is. Waer door de Suppliant sijne Vyerschare dickwils niet en mach spannen: maer wordt ghe-constringeert midts dien / sijn ghevangenen tot onsen ende des Suppliants (die oock ghehouden es mannen naer ouder ghewoonte t'elcken Vyerschare-dagh te bereyden een rijckelijcken maeltijdt) grooten ende excessiven kosten / wederom op doen leggen / ende in gevanckenisse moeten houden: soo dat partye soo wel als de Suppliant dickwils rechteloos blijven. Ende alsoo al 't selve tendeert / tot onse groote ende excessive kosten / ende oock vanden voornoemden Suppliant / ende principalijcken van den schamelen partyen / die verre van de Vyerschare geseten zijn / dat oock 't selve tendeert tot verminderinghe ende vilipendentie van de Justitie / die midts dien geschapen is / gheheel te vergaen / ende gepostponeert te werden: de welcke nochtans / met alder naerstigheydt behoort ghevordert ende gheavanceert te werden. Soo heeft den voorsz Suppliant / ons ootmoe-

delijck ghebeden / hem hier inne te willen voorſien / ſoo wy bevinden ſouden ter ſaken behoorende. Soo iſt, dat wy 't ghene voorſz is / overghemerckt / ende hier op ghehadt 't advijs van onſen lieven ende getrouwen; eerſten ende anderen van onſen Rade ende rekeninghe in Hollandt / den voorſz Bailliu van Kennemer-landt Suppliant / geneghen weſende t'ſijnder bede ende begheerte / ſonderlingh in vorderinghe van Juſtitie. Hebben gheoctroyeert ende gheaccordeert / octroyeren ende accorderen uyt onſe ſonderlinghe gratie midts deſen / dat hy ende ſijne nakomers Bailliuwen van Kennemer-lant voorſz / in der tijdt weſende / ſullen voortaen jaerlijcks tot ſekeren prefixen daghe moghen nomineren / veerthien van de bequaemſte ende ghepractiſeerſte Leen-mannen in onſen Graefſchappe van Hollandt / ende de ſelfde over ſeynden aen die van onſen Rade in Hollandt / om by de ſelve daer uyt ghekozen te werdene ſeven van de bequaemſte / de welcke ghehouden ſullen weſen t'allen tijden tot vermaninge van onſen voorſz Bailliu / in der tijdt zijnde / te compareren / ende met hem Recht ende Juſtitie helpen adminiſtreren / midts elck ghenietende voor hare comparitie acht ſtuyvers Brabandts. Ende in den ghevalle / yemandt van de voorſz ſeven ghekozen Mannen abſent / ſieck / notelijck geoccupeert / oft van eenige van de partyen maeghſchap oft ſwagerſchap ware / dat de voorſz Bailliu / in der tijdt weſende / als dan in der plaetſe van dien / ſal mogen nemen ende ſurrogeren eenen anderen / uyt de reſte van de voorſz veerthien eerſte ghenomineerde Perſoonen. Wel-verſtaende / dat onſe voorſz Bailliu niet en ſal mogen repelleren andere Leen-mannen van onſe voorſz Graeffelijckheyt, komende ongheroepen ter Vyerſchare; ten ware ſy in de ſaecken die dienen ſullen / geconſulteert hadden / partye maegh-tael / Swagers / ofte notoirlijck ſuſpect waren: En ſal oock niet gehouden zijn de ſelve ongeroepen Perſoonen voor heure comparitie yet te betalen. Behoudelijck oock / dat onſe voorſz Bailliu in der tijdt zijnde / in ſaken hem / ofte ſijne boeten aengaende / niet en ſal mogen Vyerſchare houden met Leen-mannen / mede Bailliuwen weſende / maer ſal in plaetſe van de ſelve Bailliuwen / eenen anderen uyt de voorſz veerthien Perſoonen moghen ſurrogeren. Ende dat hy oock / gene diffinitive vonniſſen, noch niemandt ter banck en ſal mogen doen wijſen oft legghen, dan ten minſten met ſeven Leen-mannen. Ende gheen interlocutoire vonniſſen, dan ten minſten met vijf der ſelver Leen-mannen. Ontbieden daeromme ende bevelen / den voorſz van onſen Rade ende Reken-kamere in Hollandt / onſen Leen-mannen aldaer / ende allen ande-

anderen onsen Rechteren/ Justicieren/ Officieren ende Ondersaten/ wien dit aengaen ofte roeren sal moghen/ ofte heuren Stedehouderen/ ende een yeghelijck van hun bysondere/ soo hem toe-behooren sal/ doen/ laten ende ghedoghen onsen voorsz Bailliu van Kennemer-landt/ jeghenwoordigh ende toe-komende van dese onse gratie ende octroy/ ende van allen den inhouden van desen in der voeghen ende manieren vooren verhaelt/ rustelijck ende vredelijck/ volkomelijck ende eeuwelijck ghenieten ende ghebruycken/ cesserende alle beletten ter contrarie/ want ons alsoo gelieft. Des t'oirconde soo hebben wy onsen zeghel/ hier aen doen hanghen. Ghegheven in onse Stadt van Brussele den vijfthienden dagh van Junio/ in 't Jaer ons Heeren duysent vijf hondert ses-en-vijftigh/ van onsen Rijcken van Spangien ende Sicilien d'eerste/ ende van Engelant/ Vranckrijck ende Napels 't derde. Op de Plijcke stondt gheschreven/ By den Koningh in sijnen Rade/ ende gheteyckent De Lange.

Ordonnantie ende den eedt, die de Leen-mannen gehouden werden te doen, den Bailliu van Kennemer-landt.

GEsien by den Hove van Hollandt/ de Requeste den selven Hove ghepresenteert/ van weghen Pauwels vander Laen, Bailliu van Kennemer-landt; daer by hy versoeckende was/ gheauthoriseert te werden/ omme yeghelijck Leen-man/ soo wel ghe-eligeerde/ gesurrogeerde/ ofte andere/tot versoeck van partye ter Vyerschare komende/ of te nemen den eedt/ hier nae volghende. Dat zweer ick by den eedt die ick de Koninghlijcke Majesteyt/ als Grave van Hollandt/ in 't ontfanghen van mijn Leen ghedaen hebbe/ voor dit loopende toe-komende Jaer/ mitten Bailliu van Kennemer-landt/ sijnen gemachtight/ ofte Luytenant/ tot eere ende profijte van de Koninghlijcke Majesteyt/ Recht ende Justitie te helpen administreren/ tusschen den Heere ende partye/ ofte twee mans dingh-talen/ sonder haet/ faveur/ gratie ofte simulatie/ Recht te wijsen/ uytghesondert in de saken/ daer inne ick getuyght/ ofte geconsuleert hebbe/ sonder daer af yet te ghenieten dan alleenlijck mijn behoorlijck gewoonlijcke salaris/ ende voorts alles te doen/ dat een goet/ getrou/ oprecht Rechter van eere ende eedts weghen schuldigh ende ghehouden is te doen; soo waerlijck moet my God Almachtigh helpen ende alle sijn Heylighen. Ende oock/ dat van nu voortaen/ gheen ghetuygen gehoort/

hoort / nochte inspectie oculaire ghenomen soude werden / 't en ware dat die tael-luyden 't selve aen den voorsz Bailliu / openbaerlijck ter Vyerschare versochten / ende dat alsdan den voorsz Bailliu gheauthoriseert soude wesen / volghende sijnen eedt / twee Leen-mannen neutrael in der saken wesende / daer toe te committeren / omme by de selfde de ghetuyghen ghehoort / oft d'inspectie ghenomen te werden naer behooren; midtsgaders oock d'antwoorde / by den ordinaris Leen-mannen van Kennemer-landt daer jeghens den voorsz Hove over-ghegheven. Heeft 't voorsz Hof gheordonneert ende verklaert / ordonneert ende verklaert 't selve Hof midts desen / dat van nu voortaen yeghelijck Leen-man eerst ter Vyerschare komende / ghehouden sal wesen in handen van den Bailliu van Kennemer-landt / ofte in sijne absentie / in handen van den oudtsten Leen-man / te doen den eedt hier naer volghende / te weten / dat hy zweeren sal / dat hy tot allen tijden van weghen den Bailliu van Kennemer-landt / in allen saken / ofte sijnen Stadhouder in cibile saken vermaent zijnde / Recht ende Justitie te helpen administreren / recht ende vonnisse wijsen / tusschen den Heere ende partye / oock partye teghens partye / ende tusschen twee mans ding-talen / de Kennemer Hantvesten / Privilegien / ende goede oude deughdelijcke geobserveerde costumen; mitsgaders al dat Kennemer recht es / 't zy beschreven oft onbeschreven / te onderhouden naer sijn vermogen. Ende voorts al te doen / dat een goet getrou Leen-man ende Rechter / van eer ende eeds wegen schuldigh ende gehouden is te doen. Verklaret den voorsz Leen-mannen / den eedt in manieren als vooren gedaen hebbende / daer mede te mogen volstaen. Ordonneert voorts 't voorsz Hof / dat van nu voortaen / geen ghetuyghen ghehoort / noch inspectie oculaire ghenomen en sal werden / 't en ware dat die tael-luyden 't selve ter Vyerschare in 't openbaer aen den Bailliu versochten / die 't voornoemde Hof alsdan / ende in dien ghevalle authoriseert midts desen / omme naervolghende sijnen eedt / daer toe twee Leen-mannen neutrael zijnde / te committeren / omme by de selfde de ghetuyghen gehoort ende ge-examineert / oft die inspectie oculaire ghedaen te werden naer behooren. Actum by President Zegers, Sasbout, Weldam, Boot, Weytss, Nicolai, Iacobi, Houf, Angeli, ende Mersche, Raets-luyden van Hollandt / op den twee-en-twintighsten Januarij / anno vijfthien hondert tsestigh Stilo Curiæ.

Oude costume, hoe den Bailliu voor sijn Vyerschare doet roepen den Klagher van gheweldt, fortse, onghebruyck, ofte injurie, ende den beklaeghde.

WY David vander Hoeve, Bailliu ende Leen-mannen van Kennemer-landt / hier onder gheschreven / attesteren ten rechtelijcken versoecke / ghedaen by Ian de Grebber, Bailliu van de Beverwijck / hoe dat een oude gheobserveerde costume ende recht es / in de Bailliuschappen van Kennemer-landt / Beverwijck / Bredenrode / Egmont / van den Nyenburgh / etc. Soo wie eenighe rechtelijcke klachte doet / aen den Bailliu ofte Schout / dat hem gheweldt / fortse ofte ongebruyck geschiedt es / soo werdt den Klager ende Beklaeghde / by Schepenen vonnisse gherenvoyeert ende verdaeght / voor des Bailliuys hooghe Vyerschare / onder wiens bedrijve 't delict (daer over gheklaeght wordt) gheschiedt oft gheballen es. Ende alsdan spreeckt den Bailliu den Klagher aen / dat hy schuldigh sal zijn sijne klachte te beantwoorden / ende die debite te verifieren / oft hem Bailliu te gelden die boeten daer toe staende. Insgelijcks spreeckt hy reciproce aen den beklaeghde / om hem tegens die voorsz klachte / rechtelijcken te defenderen / oft den Bailliu te gelden ghelijcke boeten; met alsulcke correctie 't zy crimineel oft civil / nae exigentie van 't delict bevonden wert te behooren. Maer indien tusschen partyen vonnisse ghewesen werdt / wel ofte qualijcken gheklaeght te hebben / soo heeft die Bailliu sijn boeten van den Succumbant. Verklaren soo veel meer / dat die Klagher ghedaen hebbende sijn klachte / in voeghe als vooren / gehouden werdt op des Bailliuys eyssche t'antwoorden / dat es / dat hy debite moet verifieren sijn klachte wel gedaen te hebben / oft te gelden de boeten daer toe staende / ten ware eenighe merckelijcke redenen den Rechter contrarie moveerden. t'Oirconde onse Hantschriften hier onder gestelt / den vier-en-twintighsten Januarij vijfthien hondert ses-ende-tsestigh / nae 't ghemeen schrijven / ende was onderteyckent / D. vander Hoeve, G. van Bronchorst, Heere van Bleyswijck / A. D. Treslongh, C. de Schagen, I. Duyvenvoorde, Roelof Bol van Zoennen, I. A. van Cats, G. V. Duyvenvoorde, G. van Schoten.

Ghe-

Ghelijcke verklaringhe van den Bailliu ende Mannen van den Nyenburgh.

WY Bartholomeus van Teylingen, Bailliu ende Mannen van den Nyenburgh / als Kennemer-volghers hier onder gheschreven / attesteren ten rechtelijcken versoecke ghedaen / by Ian de Grebber, Bailliu van de Beverwijck / hoe dat een oude gheobserveerde costume ende recht es / in de Bailliuschappen van Kennemer-landt / Beverwijck / Bredenroede / Egmont / van den Nyenburgh / etc. Soo wie eenighe rechtelijcke klachte doet aen den Bailliuw ofte Schout / dat hem gheweldt / fortse ofte ongebruyck gheschiedt es / soo werdt den Klagher ende Beklaeghde by Schepenen bonnisse gerenvoyeert / ende verdaeght voor des Bailliuws hooge Vyerschaer / onder wiens bedrijve 't delict (daer over geklaeght wordt) geschiedt ofte ghevallen is / ende alsdan spreeckt den Bailliu den Klager aen / dat hy schuldigh sal zijn / sijne klachte te beantwoorden / ende die debite te verifieren / oft hem Bailliu te gelden die boeten daer toe staende. Insghelijcks spreeckt hy reciproce aen den beklaeghde / om hem tegens die voorsz klachte rechtelijcken te defenderen / oft den Bailliu te gelden ghelijcke boeten / met alsulcke correctie 't zy crimineel ofte civil / na exigentie van 't delict bevonden wordt te behooren. Maer indien tusschen partyen bonnisse ghewesen wordt / wel oft qualijcken gheklaeght te hebben / soo heeft die Bailliu sijn boeten van den Succumbant: verklaren soo veel meer dat die Klagher ghedaen hebbende sijn klachten / in voeghen als vooren ghehouden wordt / op des Baillius eyssche t'antwoorden / dat es / dat hy debite moet verifieren / sijn klachten wel ghedaen te hebben / of te gelden die boeten daer toe staende / ten ware eenighe merckelijcke redenen den Rechter contrarie moveerden. t'Oirconde onse Hantschriften hier onder gestelt den vierden Februarij vijfthien hondert ses-en-tsestigh / nae gemeen schrijven / ende was ondertepckent B. van Teylingen, Gerrit Pietersz, Wouter Cornelissen, C. F. Bronchorst, W. van Rietwijck, Thomas Bartholomeesz, I. de Waerdendel, S. C. Hals, Heyndrick Pietersz Boot.

Verklaringhe des stijls ende maniere van criminelijcken te procederen op de hooghe Vyerschare van Kennemer-landt.

TEn versoecke van den E. Gerard van Berckenrode, Bailliu van Kennemer-landt / verklaren wy Leen-mannen onder gheschreven waerachtigh te zijn. Dat de stijle ordinaris van de hooge Vyerschare van Kennemer-landt / in 't procederen tegens Delinquanten 't zy Doodtslaghers / Dieven / Vagabonden ende andere Gewelde-naers / sulcks werdt geobserveert / dat den Bailliu / hebbende in apprehentie eenighe dierghelijcke Delinquanten / teghens de selve boven sijne ghenomen informatie; doet maken sekere vraegh-stucken / op de welcke hy ten overstaen van twee uyt het Collegio, ofte al-te-met meer nae exigentie van de sake / de selve ghevangen doet hooren / omme de voorsz articulen simpelijcken te doen beantwoorden / per verbum credit vel non. Welcke antwoordt geteyckent hebbende / hy de selve in 't volle Collegie / met sijn ghenomen informatie doet visiteren: omme by collatie van dien t'examineren / waer inne de Delinquanten failjeren in 't antwoorden / ende soo wanneer sulcks bevonden werdt / dat den Bailliu alsdan mondelinghe versoeckt / dat de voorsz Delinquanten op de articulen by hen-luyden ontkent / ter scherper examen gheleydt moghen werden / 't welck hem oock mondelinghe sonder gheschrifte geaccordeert werdt / ende dagh genomen om op de torture wederomme te compareren. Alles sonder figure van proces / partyen ongehoort / ende met gesloten deuren sommierlijcken / ten fine den selven Bailliu anders doende / in debat van ordinaris proces / niet en soude gheraken. Ende dit ordinarie sonder exceptie / ten ware al-te-met in dubieuse saken / ende bysondere / wanneer partyen vrywilligh gheciteert zijnde / hem ter purge stelt. In welcken ghevalle al-te-met den selven Bailliu gheordineert werdt / teghens den selven ordinarie te procederen / ten eynde partyen met ghene periculeuse torturen / sonder volkomen kennisse van saken en souden werden belast / seggende voor reden van wetenschap / dat sy langhe Jaren als Leen-mannen voor de selve Vyerschare ghesseten / ende ghebruyckt zijn geweest. t'Oirconde onsen Signature hier onder ghestelt den 13 September 1595. Ende was ondertekent / I. de Schagen, Herepert Stalpaert vander Wiele, P. vander Hoogh, Nicolaes Zuycker, Claes Pietersz Duyst, I. Colterman, Frederick Deyman.

Ver-

Verklaringhe van Leen-mannen, aengaende 't vernieuwen ende veranderen des Bailliuws Keuren over Kennemer-landt.

WY Leen-mannen, der Graeflijckheyt van Hollandt/ hier onder gheschreven/ atteſteren by eede gedaen in 't ontfangen van ons Leen/ ende dat tot verſoeck van Pauwels vander Laen, jeghenwoordigh Bailliu van Kennemer-landt/ rechtelijck daer toe verdaeght zijnde/ om ghetuyghenisse te geven der waerheyt. Soo hebben wy/ by eede/ als voren verklaert/ dat ſoo langhe als wy elcks in onſen tijdt/ die Vyerſchaer van Kennemer-lant/ als Rechters over 't voornoemde Bailliuſchap geweeſt zijn/ ende aldaer gefrequenteert ende gheſeten hebben/ coſtumelijck geweeſt es/ ſonder wederſeggen van yemandt/ dat Mannen van leen der Graeflijckheydt tot vermaens van den Bailliuwen/ elcks in haren tijdt/ ende oock ſomtijdts ter begeerten van de Ingheſetenen van Kennemer-landt/ ſeeckere oude Keuren alle Jaers/ des vermaent zynde vernieut ende verandert/ ende oock nieuwe Keuren tot oirbaer der inwoonende van de voorſz Juriſdictie/ ofte Bailliuſchap/ tot onſer diſcretie gemaeckt ende geleydt hebben/ op ſekere civile boeten te verbeuren/ ten ware dat andere merckelijcke redenen waren meer verbeurt te weſen/ 't ſelfde ſtaende altijdt tot diſcretie van Mannen/ als Rechters der voornoemde Juriſdictie. Ende dit altijdt op voorgaende Kerck-gebodt/ ende af-leſinghe der voornoemde Keuren/ in alle plaetſen in Kennemer-landt daer men ghewoonlijck is/ ſoodanige publicatie ofte af-leſinghe te doen nae ouder ghewoonte. Ende dat in cas van oppoſitie/ ter naeſter Vyerſchare/ ſonder præjuditie, ofte leſie van eenighe Ambachts-heerlijckheden, oft yemandt anders ſijn Privilegie, Recht, exemptie by Octroy, goede deughdelijcke poſſeſſie, ofte coſtume mit titule van Keuren te maken hebbende. Ende anders en weten wy Depoſanten/ van 't gunt voorſz es/ niet verder te depoſeren/ dan dattet altijdt ſulcks gheuſeert/ onderhouden ende geobſerveert es geweeſt/ ſoo langhe onſe memorie gedencken mach/ ende wy der voornoemde Vyerſchare ghefrequenteert/ ende Recht aldaer geſeten hebben. Des t'oirconde onſe namen ende gewoonlicke ſignaturen hier onder gheſtelt/ opten leſten dagh van Maerte/ anno vijfthien hondert neghen-en-vijftigh. Onder ſtondt gheſchreven. Ian de Grebber Leen-man gheweeſt omtrent twintigh Jaren/ ende die Vyerſchare

van Kennemer-landt ghefrequenteert / ende Justitie aldaer helpen administreren. Quirinus Leen-man geweest / omtrent ses-en-twintigh Jaren ende ter Vyerschare ghefeten. Schoten Leen-man der Graeflijckheyt van Hollandt gheweest / omtrent twintigh Jaren / ende ter Vyerschare ghefrequenteert. Floris van Vlieten Leen-man geweest / omtrent vijf Jaren / ende 't Recht van de Vyerschare van den Bailliuwen van Kennemer-lant helpen administreren vijf Jaren. Gerrit van Bronchorst Leen-man gheweest / omtrent thien Jaren / ende 't recht van de Bailliuwen helpen administreren omtrent neghen Jaren. Gerrit van Schooten Leen-man gheweest / omtrent achthien Jaren / ende 't recht van de Bailliuwen helpen administreren omtrent seventhien Jaren. Floris van Treslonge Leen-man geweest / omtrent ses-en-twintigh Jaren / ende die Vyerschare gefrequenteert omtrent achthien Jaren. Adrichem Leen-man gheweest / omtrent neghen-en-dertigh Jaren / ende die Vyerschare mede soo langhe ghefrequenteert. Iacob Heymans soon Leen-man gheweest / omtrent festhien Jaren / ende die Vyerschare mede soo lange gefrequenteert. A. vander Laen Leen-man gheweest / omtrent acht-en-twintigh Jaren / ende die Vyerschare gefrequenteert omtrent veerthien Jaren.

Ordonnantie, Keuren ende Statuyten, gheordonneert, gekeurt ende gestatueert, by den Bailliu van Kennemer-landt, ende den Mannen van Leene der Graeflijckheyt van Hollant: omme de selve van nu voortaen, by eenen yegelicken onderhouden ende achtervolght te werden, over alle de Dorpen ende Gehuchten, resorterende onder 't Bailliuschap van Kennemer-landt voornoemt, op de boeten ende penen daer inne begrepen.

I. Niet tappen op Hoogh-tijden ende Sonnendaghen.

Erst, dat niemandt wie hy zy / en verborderе eenigh Bier te tappen / Gasten te setten / ofte gelagen te drincken / opte drie Hooghtijden ende des Heeren daghen / als ons Heeren Hemelvaert / drie Koninghen / ende Sonnendaghen onder den Sermoenen / ende den Ceremonien van dien / uytghesept alleen den reysenden Man / ende verre ghefeten Huysman / die omme sijn dorst te lesschen / eens staende drincken sal moghen / opte boeten van thien Kennemer ponden / s'elcken reyse te verbeuren / by den ghenen / die ter contrarie / van 't gunt

gunt voorſz es ghedaen / ghetapt ende ghedroncken ſal hebben / t'elcken reyſe als den Baillju / by ſuffiſante informatie bevinden ſal / het ſelve gheſchiedt ofte ghedaen te weſen.

II. Waerden zijn ghehouden hare Huyſen te openen voor de Dienaers.

Item / alle Waerden ende Waerdinnen ſullen ghehouden weſen / opten voorſz dagen / hare huyſingen te openen voor des Bailliuws dienaers / tot dies verſocht zijnde: op ghelijcke boeten als vooren. Ende voorts op arbitrale correctie / naer gheleghentheyt der ſaken / ende diſcretie van Mannen.

III. Moeten die Perſoonen nomineren.

Item / by ſoo verre de voorſz Waerden ofte Waerdinnen / die gaſten die tot haer-luyder huyſen bekeurt werden / omme redenen voornoemt / niet en wilden nomineren / ſullen alſdan die Waerden ende Waerdinnen voorſz boven hare verbeurde boeten / ghehouden weſen te betalen de boeten van ſoo veele perſoonen / als t'haren huyſe bekeurt zijn gheweeſt.

IV. Ten tijde van 't Sermoen niet te loopen klappen.

Item / niemandt en ſal moghen gaen wandelen / ofte ſpanceren metten anderen klappende / ofte rontſomme den Kerck-hoven ofte in de Kercken / ten dage ende tijde voorſz. op peyne van twee Kennemer ponden.

V. Die Kloot niet te ſchieten, nochte Bal te ſlaen.

Insghelijcks en ſal niemandt omtrent de Kercke ofte Kerck-hovè de Kloot moghen ſchieten / kaetſen / de bal ſlaen / oft ander dierghelijck rumoer ofte onſtuur bedrijf maken / ten daghe ende tijde voorſz. op pene van drie Kennemer ponden.

VI. Alles verkoopen, met ghe-ijckte maten, kannen ende ghewichten.

Dat niemandt tappen / uytmeten / oft yet verkoopen en ſal / dan met ghe-ijckte kannen / maten / ellen en ghewichten / hebbende hare ghewoonlijcke grootheyt ende ſwaerte / ſulcks als de ſelve gebruyckt werden / in de naeſt omlegghende Steden / elck poinct van dien in't byſon-

bysonder / op peyne van drie Kennemer ponden / ende die kannen / maten ende ghewichten boven dien verbeurt.

VII. Geen ongheijckte in huys te houden.

Ende werdt op ghelijcke pene verboden / dat ghene Waerden ofte Waerdinnen / Koopers ofte Verkoopers van eenigerhande Waren / in haer huys sullen moghen hebben oft houden eenighe tap-kannen / maten / ghewichten / ofte ellens / dan alleen die wettelijck by den Schout ghe-ijckt ende gheapprobeert zijn / binnen den tijdt van een Jaer herwaerts.

VIII. Wichte van Broodt ende Boter.

Wat Boter ofte Broodt / men binnen den voorsz Bailliuschappe verkoopen / ofte ter merckt brenghen wil / sal moeten ten minsten al-sulck ghewichte hebben / als het behoort te hebben in de Steden / daer sy onder ghelegen zijn / opte verbeurte van 't selfde lichte broodt ende boter / ende daer-en-boven drie Kennemer ponden.

IX. Hooghe Dorpen.

Wel-verstaende / dat indien yemandt bevonden werde hem door valsheydt ofte notoire fraude / jegens eenige van dese drie voorgaende articulen ontgaen te hebben / sal den selven swaerder gestraft ende ghecorrigeert werden / tot arbitrage van Mannen / nae ghelegentheydt der saecken.

X. Honden aen bandt by daegh te houden.

Dat niemandt van de Ondersaten van Kennemer-landt en sal moghen houden groote volgende Honden / ofte Doggen / oft sullen de selve by daghe aen bandt moeten houden: ende soo verre die van de werf los bevonden werden / sal wesen / op de boeten van drie ponden van veertigh grooten.

XI. In ander luyder water niet te visschen, noch netten te lichten, nochte Appelen, Peeren ende Rapen plucken.

Dat niemandt (wie hy zy) hem en vervordere / by daghe ofte by nachte / op den Hoogh-tijden / des Heeren daghen / ende Sonnendaghen als voren / onder 't Sermoen ende de Ceremonien van dien / noch tot genen anderen tijden te visschen in de Wateringen ofte Vivers / toe-behoorende andere Persoonen; Noch oock eenige Korven / Fuycken

FuyckFuycken ofte Netten te besoecken ofte lichten; yemandts Appelen/ Peeren ende Rapen te plucken / op de peyne van thien Carolus guldens van veertigh grooten Vlaems 't stuck/ soo dickwils ende menighwerf 't selve gheschieden sal. Ende indien 't selve gheschiede by nachte / ofte opte daghen voorsz/ onder den dienst als voorzen / twintigh der selver guldens.

XII. Gheen ghevogelte te vernielen, ofte Eyeren te rooven, nochte Hoofdeloose Voghelen ter Marckt te brenghen.

Item / niemandt (wie hy zy) en sal moghen eenighe oude oft jonghe Swanen / noch eenighe Duyven ofte andere voghelen/ met bussen ofte boghen schieten: noch oock met netten ofte eenighe andere Instrumenten / oft Honden doen jagen oft doodt byten; ende voorts geene Swanen-eyeren ofte Jonghe rooven mogen: noch oock geen Swanen / 't zy wilde ofte tammen / ghetepckent ofte ongheteyckent/ sonder hoofden ofte voeten: noch oock eenighe oude Duyven en sal moghen te koope brenghen / ofte verkoopen op Merckt-dagen/ ofte yemanden schencken oft geven / sonder te verklaren ende te vertoonen van wien de selve ghekomen ende toe-behoort hebben / ende sulcken last gegeven heeft dat te doen / op de peyne begrepen in het Placcaet ghepubliceert / in den Jare vijfthien hondert negen-en-vijftigh op den derthienden Aprilis/als oock in den Jare van vijfthien hondert acht-en-tseventigh.

XIII. Hooghe Dorpen.

Item / dat niemandt eenigh riet sal moghen snijden / daer eenighe Swanen sitten broeden / op twee roeden in 't rondt/ noch de selve verstoren / verjaghen / slaen / smijten / oft heuren Eyeren benemen/ bedecken ofte breken en sullen / elcks op de boete in 't voorsz Placcaet begrepen. Ende boven dien noch gecorrigeert te werden/naer mannen bevinden sullen te behooren / reserverende altoos d'interesseerde heure Actie.

XIV. Niet te baggeren in gemeene ofte Graeflickheyts wateren.

Item / en sal niemandt voortaen geoorloft zijn te baggeren / modderen / kleyen ofte slijck te halen/ uyt eenighe gemeene wateren/ ofte des Graeflijckheyts gronden / ofte oock uyt eenige andere wateren/ particuliere persoonen competerende: maer 't selve sal moghen doen uyt sijn eyghen grondt ende wateren / naer vermogen 't leste Octroy

by die van Kennemer-lant / in date den vier-en-twintighsten Martij anno vijfthien hondert een-en-tsestigh voor Paesschen; op peyne voor de eerste reyse / hy ghecauseert sal werden / in thien Kennemer ponden; ende de tweede reyse van twintigh Kennemer ponden ende arbitrale correctie / naer gheleghentheydt van saken / ghereserveert de gheinteresseerde sijne Actie.

XV. Hooghe Dorpen. Geenighe waer op te koopen om te verkoopen.

Dat niemandt (wie hy zy) hem en verbordere van nu voortaen eenighe Boter / Kaes / Hoenderen / Gansen / ofte andere Vogelen / eetbare spijsen te koopen ende verkoopen / omme wederomme verkocht ofte uptten landen gevoert te werden / dan ter vryer Marckt: ende dit opte verbeurte van de selve Kaes / Boter / Hoenderen / Gansen / ofte andere Voghelen / eetbare spijsen ofte Waren van den verkooper / ende voorts tot arbitrale correctie.

XVI. Doode Beesten te begraven.

Sal voorts een yeghelijcken ghehouden wesen / alle sijne doode beesten ende krenghen te begraven / sonder die in 't water te brengen: op de verbeurte van drie Kennemer ponden.

XVII. Barbiers moghen sonder aengheven den tweeden pleyster niet legghen.

Item / egeen Barbiers / Chirurgijns / Meesters ofte Meestersen / binnen Kennemer-landt voorsz / sullen voortaen moghen den tweeden pleyster legghen / op eenighen ghewonden / quetsten / ghestooten / gheslaghen Persoonen / hoe dat 't selfde oock gheschieden soude moghen / voor ende al eer sy 't selfde den Schout / onder wiens Jurisdictie sy woonen / te kennen hebben ghegheven / op de peyne van een Kennemer pondt.

XVIII. Ghequetsten moeten haer laten visiteren.

Insghelijcks oock / dat alle ghequetsten hen terstondt nae de quetsure / al eer sy twee mael verbonden sullen wesen / sullen laten visiteren by den Schout / ende Schepenen / onder wiens Jurisdictie 't selve gheschiedt es / op de verbeurte van een Kennemer pondt.

XIX. Hooghe Dorpen. Gheen Doodtslaghers te logeren ofte hanteren.

Dat niemandt doodtslaghers / ofte die om eenighe delicten ballinghs landt ghelepdt zijn / by eenighe Officieren in Hollandt / hem en verbozdere willens ende wetens te logeren / mede te converseren/ eten ende dzincken / te verkoopen / gheven ofte leenen / huysvestinge verleene / ofte eenighe assistentie en doe / in 't groot ofte kleyn / nae dat sy-luyden by Kerck-gebodt/ofte anders specialijcken van 's Heeren weghen/ van die persoonen ende delicten geadverteert sullen zijn/ op de boeten van thien Kennemer ponden.

XX. Geen Persoonen te admitteren sonder letteren testimoniael.

Dat niemandt binnen Kennemer-landt voozsz/ verkoopen / verhuren / ofte in woonen laten en sal / in heuren huysen/ kamers/ schuren / ofte getimmert / eenighe persoonen/ aldaer van buyten inne komende/ende onbekent zijnde/ten zy dat sulcke eerst tonen den Schout ende Schepenen certificatie / ende andere authentijcque bzieven ende letteren testimoniael / van waer sy-luyden komen / ende hen laetst mael onthouden hebben : ende dat sy-luyden zijn ghelweest van goeden leven/ ende conversatien / niet berucht van eenighe quade feyten ofte delicten : opte verbeurte van thien Kennemer ponden t'elcken reyse te verbeuren/soo wel by den Huurman/als by de Verhuurders.

XXI. Sonder oorlof van Schout ende Schepenen niet te vertrecken.

Dat mede niemandt / wie hy zy / onder wat decksel 't selfde soude moghen wesen / hem sal moghen transpozteren oft vertrecken uytten Schout-ambachte / ofte banne / alwaer hy woonachtigh es / ten zy hy eerst ende al voozen aen den Schout ende Schepenen aldaer oozlof ghenomen / ende 't recht van sijnen Burgherschappe / soo voozsz es / op-ghesepdt hebbende / binnen een Jaer nae date van dien / binnen den selven banne niet weder moghen komen woonen ende resideren : op de boete van thien Kennemer ponden.

XXII. Hooghe Dorpen. Ampt bedienende, mach binnen 's Iaers niet vertrecken.

Dat mede van gelijcken ghene Persoonen haer buurschappe / soo voozsz staet / niet op-ghesepdt hebbende / ende nochtans tot eenighe

Officien / 't zy Schepen / Waerschap / Schot-vangher oft andere aldaer ghe-eligeert zijnde / sijne woonplaetse buyten de selve van sal moghen veranderen / ten zy dat hy 't selve Officie in den selven banne een Jaer langh voldient sal hebben ; ende dit mede opte boeten van thien ponden.

XXIII. Hooghe Dorpen. Besaemde Vrouwen moghen met gheen Mans-persoonen in woonen.

Item / dat egene Vrouws-persoonen / die berucht zijn te vooren / in on-echte kinderen ghehadt ofte geteelt te hebben / oft oock kindt zijn draghende / hen sullen moghen begheven te woonen / ofte houden by eenige Mans-persoonen ofte Weduwenaers / 't zy in dienste oft anders / omme by de selve te converseren sonder ghetrouwet te wesen : op peyne van t'elcken reyse sy in sulcks bevonden werden te verbeuren / soo wel by de Mans als Vrouws-persoonen / thien Kennemer ponden.

XXIV. Hooghe Dorpen. Verongheluckte sonder beschouwen niet te begraven.

Item / en sullen egene van de Inghesetenen van Kennemer-landt voortaen / hen vervorderen eenige Drenckelingen / oft die van menschen handen / oft by andere onghevalle ter doodt ghebracht zijn / te verVoeren ofte verberghen uytte voorsz Jurisdictie / noch oock te brenghen ter aerden sonder consent van den Bailliu / ten zy den selven eerst ende al vooren by den voorsz Bailliu ende Mannen van Leen / ofte sijnen Substituyt gheschouwet ende ghevisiteert sullen wesen : ende soo wie contrarie van desen doet / ofte mede hantdadigh ware / omme de voorsz lichamen te transporteren / sal jeghens den Bailliu verbeuren de boeten van thien Kennemer ponden / ten ware eenighe Dorpen eenighe vryheydt ter contrarie hadden : ende sullen oock ghelijcke boeten verbeuren / allen den ghenen / die heure waghenen daer toe sullen leenen / midts dat den voorsz Bailliuw ofte sijn Substituyt / alsulcken dooden persoonen de handt niet en sal af-houden / ghelijck men in ouden tijden plach te doen.

XXV. Op Sondagh ende Hoogh-tijden niet te wercken.

Item / dat van nu voortaen niemandt van de Inghesetenen van Kennemer-lant / hem en vervordere op Sonnendagen / Hoogh-tijden ende Bede-dagen / eenigh uytterlijck werck te doen / soo binnen als buy-

buyten haer-lieder huysen / ten zy die selve eerst ende al voozen hebben ende vertoonen 't consent van haer Hooft-Officier: op peyne/ indien yemandt bevonden soude moghen werden/ contrarie deser gedaen te hebben / t'elcken reyse / jegens den Bailliu te verbeuren / een boete van drie Kennemer ponden / ten ware notoirlijck bevonden werde meerder verbeurt te moghen hebben / 't welck sal staen tot discretie van Leen-mannen.

Ampliatie, van Ordonnantie, Keuren ende Statuten, door schriftelijck bevel van der Heeren Staten, in date den 11 Decembr. 1595. by den Bailliu van Kennemer-landt ende Mannen van Leen geordonneert, gekeurt ende ghestatueert.

I. Niet te zweeren.

IN den eersten, werdt gekeurt ende geboden / dat van nu voortaen niemandt van de Ingesetenen van Kennemer-landt / hem en vervordere te zweeren ofte vuylvecken: op peyne van drie Kennemer ponden / ofte swaerder / nae de ghelegghentheyt van de sake te verbeuren / ten behoeve van den Bailliu / ende dat soo dick ende menighmael / als yemandt sulcks doende / bevonden sal werden.

II. Bezweeringhen ende Waerseggingen verboden.

Item / werdt ghekeurt ende gheboden / dat niemandt hem en vervordere eenighe duyvelsche bezweeringhen / waerségginghe / oft zegeninghe te ghebruycken / op peyne van thien Kennemer ponden te verbeuren/ minder oft meerder/ naer qualiteyt van 't delict ende persoonen: ende onverminderd de straffen/ jegens sommighe excederende stucken gestatueert by beschreven Rechten/ soo dickwils ende menighmale yemandt 't selve doet/ ende daer over bekeurt sal werden.

III. Gheen Waerseggers ofte Zegenaers te besoecken.

Oock mede sullen in de selve boeten vervallen / alle die gene die tot Waerseggers/Bezweerders ende Zegenaers hen laten vinden/ omme de selve hare bezweeringhe ende waerseggingh te genieten / ende hun daer mede te behelpen.

IV. Niet voor te staen met Waren, dan totte Predicatie.

Item / werdt gekeurt ende verboden / dat alle Vleesch-houders ende alle andere die op Sonnendaghen / ofte andere ghewoonlijcke Feest-daghen / van allen ouden tijden ghewoonlijck zijn geweest de Ghemeente te gherijven / mit vleesch ofte andere victualie / daer mede niet langher en sullen moghen voorstaen / dan tot dat die Predicatie begint.

V. Niemandt als ter noodt te gherijven.

Van ghelijcken / dat alle Tappers / Koomans ende Backers / wiens goederen mede daghelijcks gesocht worden / ende tot den gestadigen noodt gehaelt werden / gedurende de Predicatie / niemandt en sullen moghen gherijven / dan den hooghen noodt by avonture sulcks vereysschende : ende na de Predicatie niet dan eerlijcker wijs / met halve besloten winckelen / tot een teycken van den Dyerdagh / ghelijck in Steden werdt ghetolereert / op de boeten van drie Kennemer ponden / te gaen als boven.

VI. Hanteringe op Sondaghen verboden.

Item / werdt ghekeurt ende ghevoden / dat niemandt hem en vervordere op Sonnendaghen / ofte andere ghewoonlijcke Feest-dagen / als vooren / eenighe ghetuyghen rechtelijcken te hooren ; Collecten van Impositen / oft giften te doen / op de boeten van thien Kennemer ponden te verbeuren / wanneer 't selve by 't Collegie geschiedt / voor 't heele Collegie een boete / ende van drie Kennemer ponden / soo wanneer sulcks gheschiedt by particulieren.

VII. Als vooren.

Item / dat niemandt hem en vervordere / op ghelijcke daghen rekeninghen te sluyten / verhuringhe ofte verpachtinghe van Landen te doen / in 't openbaer / op de boeten van drie Kennemer ponden : nochte oock in 't particulier onder de Predicatie / op gelijcke boeten.

VIII. Als boven.

Werdt noch ghekeurt ende ghevoden / dat niemandt hem en vervordere op Sonnendaghen ende ghelijcke Feest-daghen / als vooren / ofte oock Bede-dagen schoolen te houden / van Rhetorique / Batement-speelders / Schermers / Danssers / ofte diergelijcken / op peyne

ne mede van thien Kennemer ponden / ghedurende de Predicatie/ ende drie Kennemer ponden als ſulcks ghebruyckt werdt nae de Predicatie / by een yder ſulcks doende / te verbeuren / te gaen als voren.

Ampliatie op de oude Keuren ende Ordonnantien, voor eenighe Dorpen, reſorterende onder den voorſchreven Bailliuſchappe van Kennemer-landt.

Eerſt over den Dorpen van Wormer ende Giſp.

IN den eerſten ſullen egene vreemde perſoonen uyt andere Dorpen als Wormer ende Giſp / hen generende met viſſchen / en verborderen van nu voortaen meer te viſſchen met eenigh Want / 't zy Kuylen / Segens / Heven / Plemp-netten / Worp-netten ofte Schakels/ hoedanigh die ſoude moghen weſen / hy zy loopende / drijvende / oft treckende/ binnen den banne van Wormer ende Giſp/ op de verbeurte ende peyne van thien Kennemer ponden / ende behalven dien noch op de verbeurte van Schuyt / Touwe / Takel / Netten / ende alle ſijn toe-behooren/ te gaen ten profijte van den Hooft-Officier 't derde part / ende die twee andere derde parten / ten profijte van den Officier aldaer / ende die ghene die hy tot ſijn aſſiſtentie ſal nemen.

II. In 't viſſchen op andere landen niet te loopen.

Item / dat egene Inwoonders van de Dorpen van Wormer ende Giſp / hen van nu voortaen en ſullen verborderen te heven op de landen / noch op de landen gaen ſtrijcken / met kuylen ofte Segens/ daer zaet op ſtaet/op dat den Huyſman gheen ſchade van hevens in't gras/ ende van de ſtrijckers in 't zaet gedaen en werde/op peyne van thien Kennemer ponden / ende verbeurte als boven.

III. Niet te klyenen ofte ſlagh-turven.

Item / dat niemandt voortaen/ het zy buyten-man/ Burger/ ofte Inwoonder / hem en ſal verborderen in den banne ende Juriſdictie van Wormer ende Giſp / te klyenen in ſchuyten / oft op 't landt / met beugelen trecken / ſpitten / delven / ſlaghturven oft anders / hoe ofte in wat manieren dattet ſoude moghen ofte konnen geſchieden / noch egeen klien binnen den banne op 't landt mogen ſprepen in den ſchijn ofte

ofte die buyten den banne ghehaelt ware; ende dit op de boeten van thien Kennemer ponden / t'elcken reyse te verbeuren by de ghene die bevonden sal werden contrarie ghedaen te hebben / sonder nochtans dat Bailliu ende Mannen verstaen hier mede te willen verbieden het slijcken / dienende tot de ghewoonlijcke zaepinghe aldaer.

IV. Gheen Wen te halen, ofte brenghen.

Item / dat hem niemandt en vervordere 't zy oude ofte jonge luyden / midtsgaders oock heure kinderen / te eysschen ofte halen Wen by de goede luyden huysen / oft oock Insghelijcks Wen te brengen / soo wel aen de vrienden als aen de vreemden / t'elcken reyse op de verbeurte van drie Kennemer ponden / te verbeuren by de gene die sulcx bevonden sal werden ghedaen te hebben / te gaen ende t'appliceren als vooren.

V. Op Vasten-avondt niet te koquerellen.

Item / dat niemandt wie hy zy / hem en vervordere / soo wel in de Vasten-avonts daghen / als op andere tijden / te eysschen ofte gaderen van de goede luyden Hammen / Eyeren / Gelt / ofte eenighe eetbare spijse oft dranck / omme by sulcke middelen metten anderen versamelinghe ofte vergaderinghe te maken / tot koste van de Gemeente: ofte oock hen-luyden te vervorderen met het vaentgen langes de straet oft weghen te loopen / alles soo dicke ende menighmael het gebeurt / op de peyne van drie Kennemer ponden / tot behoeve van de Hooft-Officier.

VI. Die Bruyden ofte Bruydegoms niet af te perssen.

Item / dat niemant wie hy zy / 't zy Vrouwe ofte Mans-persoon / vergaderende in den Houwelijcken staet / hen en sullen vervorderen in 't heymelijck oft openbaer te gheven / oft doen gheven / noch oock af-spreken / voor ende ten behoeve van haer-lieder Speel-ghenoten / ofte Jonghe lieden / eenigh voordeel / omme by den selven jonghen luyden verteert / verdroncken / ofte anders verquist te werden / op peyne / indien 't bevonden mocht werden by yemandts contrarie gedaen te wesen / van thien Kennemer ponden t'elcken reyse / by yegelijck persoon 't zy Bruyt ofte Bruydegom / die sulcks ghedaen hadde / te verbeuren.

VII. Niemanden tot voordeel wat af te eyſſchen.

Item / dat oock niemandt hem en ſal vervorderen / den ghenen die in der echte vergaderen / tot 't voorſz voordeel yet af te eyſſchen / afte dryſſchen / ofte daer toe te bedwinghen / op gelijcke peyne van thien Kennemer ponden te verbeuren / by een yeghelijck perſoon / die poghen / oft hen verborderen / contrarie van deſen te doen / in eenigher wijs.

VIII. De Gans ofte ander gedierte niet te trecken.

Dat mede egene Jonghe luyden / ofte andere / wie dat het zy / hem en verborderen van nu voortaen / eenige Honden op te hangen / Swanen / Ganſen / Hanen oft andere gevogelt te ſteken / trecken / oft andere ſpelen aen te rechten / te water ofte te lande / daer uyt vergaderinge van jonghe luyden / oft andere onbehoorlijckheydt ſoude mogen volghen / op peyne van ghelijcke thien Kennemer ponden / by elcke perſoon te verbeuren.

IX. Omtrent Paeſſchen gheen eyeren te garen.

Item / dat voorts in de voorſz banne niemandt in de Vaſten omtrent de Hooghtijt van Paeſſchen / hem en verborderen te gaen by de goede luyder huyſen / om eenige Eyeren te eyſſchen / vergaderen oft halen: op peyne van drie Kennemer ponden / ten behoeve van den Hooft-Officier.

X. Niet te blakeren, ofte gheen riet te verbranden.

Dat hem niemandt / het zy jonck oft oudt / ſal verborderen te blakeren / ofte der luyder riet te verbranden / ofte andere ruyghte van binnen oft van buytens huys / op de boeten van drie Kennemer ponden / ten profijte als vooren.

XI. Gheen vergaderinghen van jonghe luyden te maken.

Dat oock mede niemandt hem en verbordere / hy zy jonck oft out / eenighe Stadthuyſen op te houden / oft ghemeene vergaderinge van Jonghe luyden te maken / daer mede veel quaet ende oneerbaerheyt bevonden werdt te gheſchieden / daghelijcks ſoo langer ſoo meer: op de peyne ende verbeurte van vijf Kennemer ponden / ſoo wel te verbeuren by den ghenen / die ſulcke huyſen ofte vergaderingen op houden / als oock by de ghene / die hem verborderen ghelijcke vergaderin-

ringhen te maken / oft daer inne komen / te appliceren de voorschreven boeten / als vooren.

XII. Daer vergaderinghe, gheen wijn te tappen.

Verbieden ende interdiceren oock / dat gene Herbergiers / alwaer de Jonghe luyden versamelen / ende Dans-spelen houden / sullen moghen eenighe Wijnen / hoe die genaemt werden / te koope houden / omme aen de voorsz Jonge luyden te venten / tappen ofte verkoopen: op peyne van thien Kennemer ponden / te verbeuren by de Waerdt ofte Waerdinne / soo dickwils bevonden sal werden geschiedt te zijn.

XIII. Getapte wijn mach in een vry huys gedroncken worden.

Item / alsoo vermerckt werdt / dat daer nae de voorsz Jonge luyden uyt sake van 't voorsz verbodt / haer souden moghen transporteren in andere Herberghen / daer men wijn te koop es houdende / ende de t'samen-komste als vooren niet en gheschiedt / werden de voorsz Waerden ende Waerdinnen insgelicx verboden / dat sy niet en sullen vermogen de voorsz Jonge-luyden t'haren huyse te setten / ende eenige wijnen te tappen: maer sullen wel aen de Jonge-luyden een kanne wijns ofte twee tappen / omme by de selve in een vry huys / geen Herberghe wesende / ghedroncken te werden: ende dit op ghelijcke boeten te verbeuren / soo dick ende menighmael 't selve soude moghen gheschieden.

Ampliatie voor den Dorpe van Saerdam.

Aengaende 't visschen.

VErbieden ende interdiceren / dat van nu voortaen niemandt / wie hy zy / en verbordere by de somer-tijdt / als van Sinte Geertruyt tot Amstelredammer kermes toe / terwijlen die vruchten op 't veldt staen / in eenighe Heynsloten te visschen / met eenighe Kuylen / Segens / Heven ende Schakels / het zy loopende oft drijvende / op peyne van thien Kennemer ponden / ende daer-en-boven Schuyt / Tou / Takel / Netten / ende aenkleven van dien / d'een helfte ten profijte van den Hooft-Officier / d'andere helfte ten profijte van den Aenbrengher / ende daer-en-boven de gheinteresseerde sijne schade te betalen / wel-verstaende / dat ghereserveert werden alle braken ende

dwers-wateren/ die verstaen werden / vry ende exempt te zijn: mede dat een yder voor sijn eyghen / sonder anderen te oorloven/ sal mogen visschen met alsulcke Want / als hy het verstaet / sonder nochtans sijne Gheburen te beschadighen moghen / in eenigher manieren: op peyne als vooren verhaelt.

Ampliatie voor die van Oost-zanen.

Aengaende 't visschen.

DAt niemandt wie hy zy / soo Buren als Buyten-luyden / hem en verbordere van nu voortaen meer te visschen / met eenigh Want / als Kuylen / Segens / Heven ofte Schakels / het zy loopende / drijvende/ ofte treckende binnen den banne van Oost-zanen ende den aenkleven van dien: op de verbeurte ende peyne van thien Kennemer ponden / ende behalven dien noch op de verbeurte van schuyt/ touw / takel / ende met alle sijn toe-behooren / te gaen d'een helft aen den aenbrenger: wel-verstaende / dat een yder mach visschen in sijn èyghen wateren / met alsulck Want / als hy 't verstaet / sonder nochtans sijn Gheburen te beschadighen in eenigher wijs / op peyne als vooren.

Ampliatie voor den Dorpe van Aelsmeer.

Van gheen Dans-spelen te houden.

IN den eersten, achtervolghende der Heeren Staten schriftelijck bevel/ van date den tweeden Januarij/anno vijfthien hondert tween-tneghentigh / en sal hem niemandt wie hy zy/ verborderen / die in den Dorpe van Aelsmeer / onder 't rechts-ghebiedt van Kennemerlandt aldaer ghesetenzijnde / 't zy Herbergiers / Taverniers / Tappers / Speel-luyden / jonghe Gesellen oft Maeghden eenige Dans-spelen te houden / oft tot dien eynde eenighe vergaderinghen oft t'samen-komsten te maken / in geender wijs: opte boete van thien Kennemer ponden / die bevonden sal werden / contrarie desen ghedaen te hebben; ende sullen d'Ouders ofte Vooghden van de Kinderen ende onbejaerde moeten inne staen / die boeten op te brenghen / ende daer vooren executabel te zijn.

II. Niet te spelen onder de Predicatie by der Kercke.

Dat van ghelijcken niemandt / wie hy zy / nae de noen op eenighe Sonnendaghen/ oft tot soodanige andere tijden alsser Predicatie geschiedt / ofte oock op andere tijden omtrent de Kercke / de kloot schieten / kaetsen / kolven / oft eenigherhande gespelen hanteren / daer by den Predicant in sijn predicatie/oft die toehoorders van dien eenighsins gheturbeert ofte verstoort souden moghen werden : op de boete/ soo wie contrarie dede / van thien ponden / van veertigh grooten Vlaems / ende sullen d'Ouders ofte Vooghden voor de onbejaerde inne staen / als boven.

III. Waer men noch kolven, noch kloot schieten mach.

Mede dat niemandt en sal vermoghen / hy zy jonck oft oudt / om de kloot te schieten / die bal te slaen / metten kolve ofte eenigerhande instrumenten / oock des Winters met eenige sneeu-ballen sullen moghen worpen / in de Kerck-ghebuurte / als binnen de limiten van de Kerck-brugge / of tot de huysinge van Egbert Alberts in den Schoemaker toe ; t'elckens op die boeten van drie Kennemer ponden by eenen yegelijcken te verbeuren / ende sullen de Ouders ende Vooghden / voor de onbejaerde moeten inne staen / ende oock daer voorzen executabel zijn.

IV. Gheen Vreemdelinghen in te nemen sonder betoogh.

Item / sullen van nu voortaen alle meesters Webers / Schoemakers/ ofte eenighe andere ambachten doende/ niet vermoghen eenige vreemde ofte uytheemsche Gesellen te nemen in haer huys/ om eenig werck te gheven / voor ende al eer de selve knecht sal vertoont hebben aen den Officier van Aelsmeer/ goede/ deughdelijcke ende behoorlicke Attestatie / oft betoogh van den Magistraten ende plaetsen sijnder laetster residentie / nopende sijn leven / handel/ wandel/ ende conversatie / op een boete van thien Kennemer ponden / soo by de Meester als knecht / elcks te verbeuren / voor den Bailliu / soo dick ende menighmael 't selve sal bevonden werden te gheschien.

V. Den Klapperman niet te verhinderen.

Item / dat oock mede niemandt/ van wat qualite / oft conditie hy zy / hem vervordere by dage oft by nachte te stellen jegens die nachtwachte/ofte den Klapperman binnen den Dorpe/omme de selve in't

minste

minste ofte meeste te moghen misdoen / met woorden oft wercken / maer de selve vry ende vranck laten passeren ende repasseren : soo wie bevonden werdt contrarie te doen / sal verbeuren / jeghens den Bailliu / thien Kennemer ponden / ofte alsulcke peyne ende arbitrale straffe / volghende die Kennemer Rechten / als mannen van Leen uyt de deductie van de sake sullen bevinden te behooren.

VI. Nopende 't visschen.

Item / soo est dat voorts Bailliu ende Mannen amplierende het elfde Articule van de Generale Keure / interdiceren ende verbieden eenen yeghelijcken van wat state ofte conditie hy zy / hem niemandt en verbordere/het zy by dage ofte by nachte/ te visschen met Segens/ Fuycken / Schakels/ Loop-netten/ Dobbers / in wat manieren dat het zy / oft oock en verbordere tot eenighe tijde te visschen ende banden / yemandts Korven / Fuycken / Netten / Dobbers ende Hoecken : op de boeten / soo het selve by daghe ghreschiedt / sal verbeuren thien Kennemer ponden / ende by nachte twintigh Kennemer ponden/ende daer-en-boven te verbeuren die praem/Schuyt ofte Schip/ met alle sijn gherepde / ende voorts Schakels / Netten als anders/ daer mede sy die selve visscherye zijn doende/ ende soo wie niet solvent en sal zijn / omme die boeten op te brengen/ sullen ghecorrigeert werden / tot arbitrage van Bailliu ende Leen-mannen.

VII. Nopende 't bevisschen der Swetten.

Item / alsoo mede klachten vallen op 't visschen van de Swetten/ ofte Schey-sloten tusschen twee Buren / ofte Ingesetenen / die selfs ghemeen zijnde / verstaen werdt by Bailliu ende Leen-mannen/ dat de selve metten anderen in 't vriendelijck sullen verdraghen / oft hem elcks behelpen met weghen van Justitie / sulcks elcks te rade vinden sal.

Vyerschare gehouden by David Colterman, Bailliu van Kennemer-landt ratione officii, den elfden Julij vijfthien hondert ses-entneghentigh / present Leen-mannen, vt. in Rolla.

Den Bailliu versoeckt renovatie ende approbatie van de Keuren ghe-exhibeert.

De selve Bailliu ratione qua supra contra alle de dorpen van Kennemer-landt.

Omme renovatie ende approbatie van de Keuren te versoecken.

Mannen Fiat publicatie nae ouder ghewoonte.

Aldus ghepronuncieert op Schepens kamere binnen Haerlem/ ten dage ende Jare voornoemt/present Leen-mannen v^t. in Rollant. Lager stondt/ my present/ ende was onderteyckent I. van Beresteyn.

Provisionele publicatie der boven-staende Keuren wert by den Ed. Hove gheordonneert.

OPte differenten geresen voor den Hove van Hollant/ tusschen de Schepenen ende Regeerders van Aeckersloot / Limmen / Heyloo / Oesdom/ Castricum ende Wtgeest/ Requiranten ter eenre / ende Gerrit van Berckenrode, Bailliu van Kennemer-landt Gherequireerde ter andere zijde / die by den Commissarissen ter audientie van de rolle ghecommitteert / ghehouden ende gereserveert waren in advijs / aen 't Collegie van den Rade : ende naer langhe communicatie / in den selven Rade daer op ghehadt / ende ghehoort 't rapport van den voorsz Commissarissen / heeft 't voorsz Hof de voornoemde Requiranten ontseydt / ende ontseydt hen-luyden midts desen/ heurluyder versoeck : Mer verklaert / dat de Keuren in 't principael proces in questie / by een Deurwaerder van den selven Hove / by provisie sullen werden ghepubliceert / ende haer effect sullen sorteren / volgende de provisionele Sententie van desen Hove / in date den derden Decemb. lestleden/eñ dat partyen onvermindert hinc inde,heur-luyder gerechtigheyt ten principalen. Gedaen in den Hage/by meesters Gerrit van Wijngarden, Heere van Benthuysen/ Ambachts-Heer van Soeter-meer / President/ Niclaes van Valckesteyn, Lenart Kasen-broot, Pieter d'Iniosa, Frederick Verhorst, Gerart Deussen, ende Nicolaes Cromhout, Raedts-luyden van Hollandt/ ende gepronuncieert den sesthienden Junij / anno vijfthien hondert vier-en-tnegentigh / in kennisse van my F. Criep.

Sententie van den Hove van Hollandt, aengaende 't Recht van Keuren te maecken.

IN der sake hangende voor den Hove van Hollant / tusschen Schepenen ende Regeerders van Limmen, Castricum, Wtgeest, Aeckersloot,

sloot, Heyloo, ende Oesdom, al onder Kennemer-landt gheleghen/ Impetranten in cas d'appel/ ende van Requeste civile ter eenre/ ende Gerrit van Berckenrode, Bailliu van Kennemer-landt Ghedaeghde ende Gherequireerde/ midtsgaders den Procureur Generael uytten name ende van wegen de hooge Overigheyt ende Graeffelijckheydt van Hollandt/ met hem gevoeght ter andere zijden: allegeren de Impetranten/ dat sy-luyden elcks in de heure in immemoriale possessie vel quasi, waren van jurisdictie te exerceren over de voorsz Ambachten van alle saken d'Ambachts-heerlijckheydt aengaende/ ende daer van dependerende/ in heur-luyder respective Ambachten vallende: ende over sulcks macht ende authoriteyt hadden van kennisse van de selve saken te nemen berichtinghe ende judicature te doen. Consequentelijck over de selve saecken Keuren ende Ordonnantien te maken: midts oock daer op stellende sulcke boeten/ als daer toe stonden ende behoorden naer ghelegentheyt der saken/ tot twee-en-veertigh Kennemer schellingen toe ende daer onder. Ende van sulcks te doen/ waren sy Impetranten elcks in heur bedrijf de naeste thien/ twintig/ dertig/ veertig/ vijftig/ tsestig jaren/ ende soo langhe memorie van menschen konden bedencken in deughdelijcke possessie vel quasi gheweest/ ten aensien van eenen yeghelijcken/ hebbende de selve heure possessie vel quasi met alle behoorlijcke middelen voor-ghestaen/ ende alle pretense usurpatien van Bailliuwen van Kennemer-landt in dier tijdt af-gheweert. Dat/ hoewel den Ghedaeghde alhier anders geen jurisdictie en competeerde/ dan van criminele saken/ 't lijf oft lidt aengaende/ maer oock van andere delicten oft forfaicten/ daer civile boeten oft breucken toe-stonden/ dan tot thien Kennemer ponden/ ende daer boven. Waer mede als mette boeten van thien ponden ende daer boven/ de Hooft-Bailliuwen in Noordt-Hollandt/ Kennemer-landt/ ende den bedrijve van dien/ hun laten ende moeten contenteren. Ende midts dien den Ghedaeghde ende sijn Leen-mannen niet gheoorloft en was yet te attenteren in prejuditie van heur Impetranten Gherechtigheyt/ Jurisdictie/ oude ende immemoriale possessie vel quasi, sulcks als vooren. 't Hadde hen-luyden nochtans belieft te maken sekere Keure ende Ordonnantie van vijf-ende-twintig verscheyden poincten ende articulen/ concernerende de middele ende lage Jurisdictie/ hen Impetranten competerende/ ende de selve te houden aen hen Impetranten/ omme binnen de voorsz Dorpen gepubliceert te werden: dan ghemerckt sy Impetranten selfs in possessie immemoriael/

moriael / over alle de saken in de voorsz Keure verhaelt / (uytghesept 't gunt concerneerde de Houtvesterye) selfs te statueren / ende den breuckigen te doen causeren / by haer-luyder Schouten / met een boete van twee-ende-veertigh schellinghen. Soo hadden sy bevonden / dat de voorsz pretense Keure daer toe in 't generael streckte / ten eynde hen-luyden de kennisse der saecken aldaer verhaelt / soude werden ontrocken: ende dat in regard van dien / aldaer over al hoger boeten ghestatueert waren als van 42 schellingen; behalven dat het thiende / veerthiende / vijfthiende / een-en-twintighste / vier-en-twintighste / ende vijf-en-twintigste articulen van de voorsz Keure klaerlick strijdende waren teghens haer Impetranten Octroy / verkreghen van den Grave van Hollant / by advijs van desen Hove / ende den Bailliu van Kennemer-landt in der tijdt daer op ghehoort / in date den vier-en-twintigsten Marty / anno vijfthien hondert een-en-tsestigh. Midts welcken hadden sy Impetranten in de voorsz qualite gheweyghert / de voorsz publicatie te doen / ende hen selven tot conservatie van heur-lieder gherechtigheyt / soo in Keuren te maken / als in 't executeren van dien / in saken specterende tot heur-lieder Jurisdictie gheopposeert jegens de voorsz Keure: ende daer op dingh-plichtigh gheworden zijnde metten voorsz Bailliu voor Leen-mannen voorsz. was in de sake aldaer soo verre geprocedeert gheweest / dat opten negenden Mey vijfthien hondert neghen-en-tachtigh / gewesen waer seker vonnisse / innehoudende / dat sy Impetranten hen qualijcken gheopposeert souden hebben / ende dat de voorsz Keure geapprobeert werde. Waer door sy Impetranten hen selven bevindende grootelijcks beswaert te zijn. Hadden hen selven daer van binnen behoorlijcken tijde gheconstitueert appellanten aen desen Hove: Ende op den naest-lesten Mey / anno vijfthien hondert neghen-en-tachtigh voorsz / gheimpetreert mandament in cas d'appel / in communi forma, ende uyt krachte van dien / den Ghedaeghde ghedaen daghvaerden tot sekeren daghe voor desen Hove / concluderende ten dage dienende in appel / tot nullite oft correctie van 't voorsz vonnisse in questie: ende doende recht / dat verklaert soude werden / den Bailliu ende Leen-mannen van Kennemer-landt geen Recht te competeren / om in eenighen saken concernerende middele ende laghe Jurisdictie / te maken eenige Keuren oft Ordonnantien / in prejuditie van den ghenen / die welcke over de voorsz Dorpen respective / oft eenige van dien / competeerde de Ambachts-heerlijckheydt / midtsgaders van de Schout ende Schepenen der selver Dorpen: ende dat over

sulcks

sulcks die Keure ende Ordonnantie in haer Impetranten voorsz mandament ghementioneert / verklaert soude werden te wesen nul/ negeen ende van onwaerden / ende by den Hove te niete gedaen: ende dat den Ghedaeghde gheinterdiceert soude werden ghelijcke Keure meer te maken oft doen maken / ende publiceren / ende dat d'Impetranten verklaert souden werden hen daer teghens / ende teghens de gecommineerde publicatie van dien wel ende te recht geopposeert te hebben. Ende oft hen Impetranten de voorsz conclusie / sulcks als die hier voorzen genomen es in 't gheheel/ niet volgen en mochte: dat in sulcken ghevalle 't voorsz vonnisse mede te niete ghedaen/ ende die voorsz Keure sulcks als die leydt gheannulleert / oft ten minsten in naer-volghende manieren / ghealtereert soude werden / te weten/ dat de boeten in 't eerste / tweede/ ende derde Articulen van de voorsz Keure begroot op thien Kennemer ponden / ses-en-twintig stuyvers voor elck pondt gherekent / gheminde rt soude werden op ander half Kennemer pondt / of ten hooghsten op twee-en-veertigh stuyvers: ende dat by 't voorsz derde articule ghevoeght soude werden de clausule / ten ware de Waerden ende Waerdinnen bereydt waren te verklaren by eede / dat sy de namen ende woonplaetse van de gasten in't selve articule ghementioneert / niet en kenden / ende dat sy-luyden in dien gevalle van de nominatie van de selve gasten / midtsgaders van de voorsz boeten souden wesen ge-eximeert. Item / dat die boeten op twee Kennemer ponden / begroot in 't vierde articule van de voorsz Keure gemindert souden werden op een half Kennemer pondt. Dat de boeten van drie Kennemer ponden/verhaelt in't vijfde articule/op een der selver ponden ghemindert soude werden: ende dat de boeten gementioneert / in 't seste / sevende / ende achtste articule van de selve Keure/ op ander half Kennemer pont/ oft ten hooghsten op twee-en-veertig stuyvers gemodereert souden werden: ende dat alle de voorsz boeten / ghemindert als voorzen / souden komen ten profijte van den hooghen ende laghen Officier/die over de saecken in alle de voorsz articulen respective/ verhaelt by preventie die boet-schuldigen/ eerst gedaen citeren soude hebben. Item/ dat het thiende articule van de voorsz Keuren / sulcks als 't selve leydt / geroyeert soude werden / behoudelijck / dat de schade / die yemandt by een anders Hondt soude werden aenghedaen / soude gheboet werden / sulcks als naer ouder costume/onvermindert het Recht van de Houtvesterye. Ende dat de boeten in 't elfde articule / begroot op thien ponden/op twee-en-veertigh stuyvers gemindert / ende verklaert soude werden/ anders geen

plaets

plaets te hebben: als teghens den genen die in menighte appelen en rapen plucken / midtsgaders teghens de andere breuckighen aldaer verhaelt / onverminderet partyen gheinteresseerden haer actie van schaden ende interesten / ende anders. Item / dat het veerthiende artyckel van de Keure gheroyeert / oft ten minsten gealtereert / oft verklaert soude werden hen Impetranten ende andere Buurluyden der voorsz Dorpen gheoorloft te zijn / te mogen modderen in de Meyren ende ghemeene Wateren: ende alleen verboden te modderen in de wateren / particuliere Eyghenaers toe-komende / opte boete van twee-ende-veertigh stuyvers. Item / dat het vijfthiende articule insghelijcks gheroyeert ende verklaert soude werden / dat sy Impetranten ende Inwoonders van de voorsz Dorpen / souden moghen volstaen / midts hen selven regulerende nae de Placcaten op 't stuck van de voor-koopen ghe-emaneert. Item / dat de boeten gementioneert / in 't sesthiende ende seventhiende articule respectivelijck gemodereert souden werden / op ander half ende op een Kennemer pondt: Ende dat soo 't voorsz seventhiende ende achthiende articule gelimiteert soude werden / totten ghenen die by anderen gequetst werden: dat 't negenthiende articule der voorschreven Keure / gelimiteert soude werden / totten genen die de Malefacteurs aldaer gementioneert / logeren / ofte versteken / oft metten selven dagelijcks omme gingen / eten ende drincken. Item / dat die boeten van 't twintighste articule op twee-en-veertigh stuyvers ghemodereert / ende daer van ghe-excuseert souden werden / die gene die binnen drie Maenden nae hare aenkomste / doceren souden / als in 't selve articule / oft binnen de selve drie Maenden weder vertrecken souden. Item / dat het een-en-twintighste articule mede gheroyeert / ende een yder soude toe-gelaten werden te vertrecken / sonder yet te verbeuren / midts betalende sijn Exue / ter plaetse daer men gewoon was Exue te betalen. Item / dat 't drie-en-twintighste articule soude ghelimiteert werden / met die gene die in on-echte datelijck converseren. Item / dat 't vier-en-twintighste articule insgelijcks geroyeert ende verklaert soude werden / dat / nopende het beschouwen van verdroncken oft andere ghedoode Lichamen / den Bailliu van Kennemer-landt in der tijdt ghehouden soude werden / hem selven te reguleren naer het eerste articule van den Octroye ende Hantvesten van Kennemer-landt. Ende voorts verklaert / dat 't vervoeren der voorsz doode Lichamen ghestraft souden werden civilijck / oft criminelijck nae der sake gelegentheydt. Item / dat 't vijf-en-twintighste ende leste articule / insghelijcks

lijcks soude werden geroyeert / ende in de plaetse van dien verklaert / dat niemandt hen vervorderde op Sondagen / Hooghtijden ende Bede-daghen eenigh uytterlijck werck te doen / soo binnen als buytens huys / sonder te hebben consent van den Schout van de Plecke / volgende de voorsz Hantvesten. Ende dat voorts generalijck verklaert soude werden / dat alle die boeten in de voorsz gheheele Ordonnantie excederende twee-en-veertigh stuyvers / oft daer op te minderen of modereren / verklaert souden werden te competeren den Schout van der Plecke / oft den Bailliu van Kennemer-landt / die by preventie de breuckighen eerst gheciteert souden hebben. Ende dat den voorsz Bailliu in der tijdt / in 't executeren van de selve boeten ghehouden soude wesen / hem te reguleren nae het vierde articule van de voorsz Hantvesten; makende eysch van kosten / ofte tot anderen fijnen ende conclusien / hen Impetranten oorbaerlijckst zijnde. Waer jegens van weghen de voornoemde Ghedaeghde gheallegeert is gheweest / dat den Bailliuwen van Kennemer-lant als Hooft-Officieren over de Dorpen ende Gehuchten onder het Bailliuschap aldaer sorterende / met Leen-mannen aldaer van allen ouden tijden t'elcken Jare / oft als de ghelegentheydt des tijdts sulcks hadde vereyscht / hadden ghemaeckt ende uytghesonden hare Keuren ende Statuyten in maniere van Policye / nae de welcke d'Ingesetenen van de voorsz Dorpen ende Ghehuchten / hen-luyden souden hebben te reguleren: opte peynen daer inne begrepen: welcke Ordonnantie / Keuren ende Statuyten dien-volghende in de voorsz Dorpen by den Schout ende Gerechten aldaer / werden gepubliceert / ende voor den Volcke verkondight / ten eynde niemandt daer van ignorantie en soude pretenderen. Ende waren die Schouten ende Schepenen van de voorsz Dorpen / t'elcken tot sekere gheprefigeerden daghe gheciteert / voor de hooghe Vyerschare van Kennemer-landt / omme de voorsz Keuren te sien approberen / oft daer teghens hare redenen van oppositie te seggen. Ende / indien de voorsz Schouten ende Schepenen hen niet en opposeerden (soo wel meest gheviel) oft dat heur redenen van oppositie niet goet ghekent werden; soo wierden de selve Keuren gheapprobeert ende gheconfirmeert: sulcks dat die Bailliuwen in der tijdt / altijdt dien-volghens ghe-executeert hadden de boeten / by de voorsz Keuren gestatueert / sonder contradictie van yemandt. Wel was waer / dat in voorleden Jaren de Schouten ende Schepenen van de Dorpen van Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolgh / by den Grave van Hollandt / in der tijdt / by Privilegie ghegunt was / dat sy met-

ten genen die sy daer toe nemen souden/ ende anders niemandt/ Keuren ende Schouwen souden mogen elck in den sijnen/ van alle Sluysen / Sluys-tochten / Wateringen / Dijcken / Dammen / Inwegen ende Wtweghen / tot oorbaer des landts: Maer alsoo 't selve waer ghelimiteert tot Dijcken / Sluysen / etc. ende andere Dijck-saecken/ soo en mocht het selve tot gheen andere saken werden ge-extendeert: in conformite van dien / soo was van ouden herkomen altijdts ghe-observeert/ ende waer noch in viridi observantia, dat de voorschreven Schouten in 't aenvaerden ofte vernieuwen van hunne Commissien/ den ban van heur-luyder Jurisdictie moeten halen van de Bailliuwen: waer by haer-luyden toe-gelaten werde exercitie van lage Jurisdictie / ende eenen yeghelijcken / des aengaende Recht ende Justitie te administreren / Dijcken / Wateringen / Sluysen / Sluys-tochten / Wtweghen ende Inweghen te begaen ende te beschouwen / tot alsulcke baten/nutschap ende profijten/als daer toe behoorden; maer vorder noch anders niet. Hadden oock die gemeene Inwoonderen van de voorsz Dorpen/in den Jare vijfthien hondert een-en-tsestigh/ van den Coningh/als Grave van Hollant verworven seker Octroy/ houdende eenighe poincten ende articulen / waer naer die Bailliu van Kennemer-landt in der tijdt / hem in 't exerceren van sijn Jurisdictie / over de voorsz Dorpen soude hebben te reguleren: maer werde hen-luyden gheen authoriteyt oft consent gegeven/ van selfs eenighe Keuren te maken / oft eenighe middele oft hooghe Jurisdictie te exerceren. Ende alsoo de gemeene Buren van de Dorpen van Wormer ende Gisp/ mede onder 't Bailliuschap van Kennemer-landt gelegen. In den Jare vijfthien hondert vijf-en-tsestigh/ by den voorsz Coningh als Grave van Hollandt was vergunt te eligeren / ende hebben de Vroetschap van twintigh goede Mannen / in plaetse van de gheheele Ghemeente te vergaderen / als men plachte: soo was hen-luyden nochtans 't selve anders niet ghegunt/ dan midts dat de voorsz twintigh goede mannen by den Bailliu van Kennemer-lant in der tijdt ghekozen / ende ge-eedt souden werden / uyt veertigh persoonen / die hem by den Schout ende Schepenen van Wormer ende Gisp voorsz/ ghepresenteert souden werden/ ende met expresse last/dat sy hen gheensins souden vervorderen te maken eenighe nieuwe Keuren ende Policien / dan daer toe sy naer Kennemer-recht / oft by den voorsz voorgaenden Octroye gepriviligeert waren: welck gebruyck van sijn Vyerschare / ende van sijne Voorsaten in officio, hy Ghedaeghde achtervolghende / hadde zedert den Jare vijfthien hondert twee-

twee-en-tseventigh/ dat hy tot Bailliu was gecommitteert geweest/ ghemeenelijck alle Jaren/ immers als 't van nooden geweest was/ sijne Keuren over de voorsz Dorpen upt-gesonden/ omme by de Regeerders de selve ghepubliceert/ ende by den Ingesetenen onderhouden te werden: op de peynen daer inne begrepen/ de selve Keuren na voorgaende citatie/ oock doende approberen by sijne Vyerschare/ volghende 't voorsz ghebruyck/ behoudelijck nochtans eenen yghelijcken sijn Gherechtigheydt ende Privilegie: Ende alsoo hy Ghedaeghde in de Jaren vijfthien hondert twee-en-tachtigh ende drie-en-tachtigh/ over de voorsz Dorpen hadde upt-gesonden sijne Keuren/ die oock naer voorgaende citatien by vonnisse van Mannen waren gheapprobeert. Ende dat hy Ghedaeghde in den Jare vijfthien hondert seven-en-tachtigh/ overmidts de ongeregeltheyt van den Volcke/ gheraden ende van noode ghevonden hadde/ de selfde Keure te vernieuwen/ ende van nieus over de voorsz Dorpen upt te senden. Soo hadde hy de selve Keuren van nieus over de voorschreven Dorpen upt-ghesonden/ van woorde tot woorde/ soo die in de Jaren twee-en-tachtigh ende drie-en-tachtigh waren upt-gesonden/ ghepubliceert ende gheapprobeert. Ten eynde de selve Keuren van nieus/ by de Regeerders van de voorsz Dorpen ghepubliceert/ ende by de Inghesetenen onderhouden souden werden/ met citatie/ indien eenighe Dorpen hen daer teghens souden willen opposeren/ dat sy heure redenen van oppositie souden komen verklaren voor de hooge Vyerschare van Mannen van Leen/ naer ouder gewoonte t'eenen sekeren daghe: ten welcken daghe Adriaen Ians soon Gael, als Ghemachtigt van de Regeerders van de Dorpen van Aeckersloot, Limmen, Castricum, Wtgeest, ende Heyloo, dagh genomen hadde/ omme te segghen 't ghene hem goet duncken soude. Ende teghens den Noncomparanten was ghegaen deffault/ ende voor 't profijt van dien/ waren de voorsz Keuren in haer regard gheapprobeert/ behoudelijck nochtans een yghelijck sijn gherechtigheydt ende privilegie. Dan was van weghen de voorsz Dorpen hen opposerende tegens de voorsz Keuren/ ghedient van seker onghefundeert debath/ tegens de voorsz Keuren/ voor redenen van heur oppositie/ daer by sy concludeerden/ dat de voorsz articulen der voorsz upt-ghesonden Keuren/ die bevonden soude werden begrepen te zijn in hare Hantvesten/ Octroy/ ofte Privilegie/ ende daer van te discreperen/ oft de selve in eenigher manieren te contravenieren/ in ondeughdelijckheyt ende excessijfheydt van de breucken van dien/ verklaert souden werden/ nul/

negeen ende van onwaerden: uytghesondert de poincten / daer inne by Placcaten ende Ordonnantien van de hooghe Overigheyt / specialijck was voorsien ende ghedisponeert. Ende alsoo de meninghe van hen Ghedaeghde niet gheweest was / oft noch niet en was de voorsz Dorpen te prejudiceren / oft verkorten in haer Recht ende Privilegien. Hadde hy by sijn Contradebath gepresenteert / met advijs ende kennisse van Leen-mannen / in de voorsz Keure te doen royeren / alsulcke articulen als d'Impetranten aldaer Opposanten / oft Debattanten souden konnen bewijsen haer Privilegie te contrarieren: midts de selve articulen distinctelijck ghedesigneert / ende sulcks by de Privilegien gheverifieert zijnde / 't welck hy Ghedaeghde de selve Dorpen daer naer schriftelijck in judicio hadde ghepresenteert / ende de selve presentatie oock by Missive over-ghesonden / ten eynde alle Processen ende de onkosten van dien souden werden verhoet. Dan hadden de Regeerders van de voorsz geassocieerde ende conspirerende Dorpen / belieft / alle 't selve by sekere hare Missive / ende andersins te refuseren / sulcks dat het Proces voor Mannen van Leen schriftelijck gheinstrueert / ende Recht versocht zijnde / de selve mannen van Leen recht doende / voor vonnisse verklaert hadden t'onrecht / ende qualijcken by de Impetranten aldaer gedaeghden / ende Debattanten teghens de voorsz ge-exhibeerde Keuren geopposeert te hebben: houdende daeromme de voorsz Keuren voor geapprobeert / salvo de voorsz Opposanten privilegien met condemnatie van kosten / wesende 't vonnisse in questie: By welck vonnisse / hoewel de Impetranten niet en waren beswaert / soo doch hare Privilegien in allen ghevalle salve / ende in haer gheheel bleven. Soo haddet henluyden nochtans belieft / van 't selve vonnisse te appelleren aen desen Hove: doende daeromme hy Ghedaeghde presentatie / verklaerde te vreden te zijn / dat by het derde articule der voorsz Keuren / in questie ghevoeght soude werden de clausule in der Impetranten conclusie ghestelt / 't welck hen-lieden niet ghewyeghert soude gheweest zijn / indien sy sulcks ter eerster instantie versocht hadde / als sy niet en deden. Ende voorts alle de articulen van de voorsz Keuren die bevonden / ende in 't particulier bewesen souden werden / der Impetranten Octroye ende Privilegie te contrarieren / in conformite van den selven Octroye ende Privilegie te modereren ende redresseren / soo hy Ghedaeghde oock ter voorsz eerster instantie / indirectelijcken gepresenteert hadde. Concluderende onder de selve presentatie / dat de voornoemde Impetranten verklaert souden werden in appel niet ontfancke-

fanckelijck / ende by ordine by den vonnisse in questie approbatoir/ van sijn Gedaeghdes Keuren / niet beswaert. Ende dat 't selve vonnisse over sulcks onder de voorsz presentatie soude werden gheapprovéert: ende dat by provisie af-ghedaen soude werden de clausule van inhibitie ten minsten soo veel aengaen mochten de poincten ende articulen der voorsz Keure der Impetranten Octroy ende Privilegie niet concernerende. Makende mede eysch van kosten/ midtsgaders van schade ende interesten / protesterende jeghens den Impetranten van usurpatie van Jurisdictie / ofte tot anderen fine ende conclusien/ hem Ghedaeghde oorbaerlijckst zijnde: teghens welcke antwoorde ende presentatie / was van weghen de Impetranten gherepliceert/ ende by sekere middelen gepersisteert voor replijcque by haren voorsz eysch ende conclusie / concluderende / dat den Ghedaeghde sijn versochte provisie ont seydt soude werden: refuserende voorts de voorsz presentatie van den Ghedaeghde / als wesende te seer generael ende captieus; makende dies aengaende mede eysch van kosten / 't welck hoorende den Procureur Generael van den voorsz Hove / dede segghen / dat hy bevonde 't ghesustineerde van de Impetranten in verscheyden respecten te strecken/ tot verminderinghe van de Hoogheyt der Graeflijckheyt van Hollandt / ende van de Jurisdictie van den Bailliu ende Leen-mannen by hen-luyden/ van weghen de Graeffelijckheydt ghe-exerceert / 't welck niet en behoorde te werden ghenegligeert. Concludeerde daeromme / als gheyoeghden beneffens den Ghedaeghde / dat by Sententie van den voorsz Hove/ d' Impetranten verklaert souden werden gheen Recht te competeren / omme in saken concernerende / de middele Jurisdictie Recht te doen/ noch den Schouten gerechtight tot eenige boeten/breucken oft peynen vallende in saken / concernerende de selve Jurisdictie / uytghesondert 't gene / daer sy-luyden by speciale Privilegie waren gheauthoriseert/als het keuren ende schouwen van Sluysen / Sluys-tochten / Wateringhen / Dijcken / Dammen/ Inwegen ende Wtwegen / tot 's landts oorbaer / ende dat dien-volgende d' Impetranten ghecondemneert souden werden kosteloos ende schadeloos af te doen / casseren ende aboleren alle 't ghene wes by hen-luyden verder in saecken de selve middele Jurisdictie aengaende / gepleeght soude mogen wesen. Ende namentlijck/ de Keuren dies aengaende/ by hem klam buyten consent ende weten / van de voorsz Bailliu ende Mannen ghemaeckt/ ende te restitueren alle 't gene wes by henluyden/oft by hare Schouten door haer toe-doen van de vorder saken was ghenoten ende gheper-

percipieert. Ende hen te wachten ende verdraghen sulcks meer te
doen / ende hen d'exercitie van de middele Jurisdictie/ uytghesondert
als voorzen te onderwinden: ende boven dien / over hare ondeughde=
lijcke usurpatien ghecondemneert souden werden / elcks in een boete
van hondert Kroonen / tot profijte van de hooghe Overigheyt. En=
de dat oock / voor soo veel 't voorsz poinct aenginck / ende 't vonnisse
van Leen-mannen voorsz/ daer van mochte verstaen werden te dis=
poneren / de voornoemde Appellanten verklaert souden werden in
appel niet ontfanckelijcken: ende by ordine dat 't selve vonnisse dies
aengaende / soude werden geapprobeert / ende dat by provisie af-ge=
daen soude werden de clausule van inhibitie / den Impetranten ver=
leent. Makende insghelijcks eysch van kosten / of tot anderen fine
ende conclusien hem gevoeghde oorbaerlijckst zijnde. Tegens welc=
ken eysch ende conclusie / was van weghen de voornoemde Appel=
lanten gheallegeert gheweest / dat den selven eysch in rau actie preju=
diciabel was de voorsz instantie van appel/ tusschen hen Impetran=
ten ende den voornoemden Bailliu Ghedaeghde voor desen Hove
hanghende. Ende dat in secunda instantia geen reconventie gedaen/
noch rau actie teghens hen Impetranten ghecumuleert konde wer=
den. Concludeerden daeromme ten fine van niet ontfanckelijck / en=
de tot absolutie van der instantie / ende dien onvermindert ende son=
der van de voorsz exceptie te resilieren. Seyden sy Impetranten/dat
sy-luyden in 't maken van heur-lieder Keuren / ende in 't berechten
van de boeten ende breucken daer uyt vallende/ niet anders ghedaen
en hadden / als sy-luyden ende heure Voorsaten boven memorie van
menschen / in ghelijcke saken altijdts gedaen hadden / ende daer van
sy-luyden ende hare voorsz Voorsaten/boven memorie van menschen
gheweest hadden / ende noch waren in deughdelijcke possessie: Van
welcke possessie sy pendente lite niet mochten gepriveert worden/con=
cluderende midts dien by ordine dat den voorsz Gevoeghde / sijnen
voorsz eysch ontseyt / ende sy Impetranten daer van gheabsolveert
souden werden. Employerende voorts voor Replijcque / in de sake
van appel / 't gunt hier voorzen ghesept / ende in de versochte af-doe=
ninghe van de clausule van inhibitie / contrarie geconcludeert was.
Makende mede eysch van kosten als voorzen/in welcke sake de voor=
noemde partyen / volghende den appointemente dispositijf van den
voorsz Hove / tot pericule van den voorsz Ghedaeghde / op alles ge=
schreven hebben by memorien / ende advertissementen van Rechten.
Ende daer van mette verificatien daer toe by ghevoeght onder den

voorsz

voorsz Hove gedient/ ende Recht versocht: maer alsoo de voornoemde Impetranten in 't resumeren van den Processe bevonden hadden van noode te zijn/ heur-luyder conclusie/ hier vooren ghenomen/ te verminderen/ ende daer uyt te laten/ het tweede oft alternatijf lidt van dien/ ende 't selve/ midts den staet van den Processe niet en konde ghescheiden/ sonder voorgaende admissie/ soo hadden sy-luyden te rade ghevonden/ 't selve de hooghe Overigheyt te kennen te gheven/ ende te versoecken requeste civile/ omme daer toe gheadmitteert te werden/ ende de selve geobtineert hebbende/ met committimus aen desen Hove. Hadden de selve binnen behoorlijcken tijde gheprresenteert: ende by de middelen daer inne verhaelt/ gheconcludeert ten intermemente van dien/ naer hare forme ende inhouden: ende onder beneficie van de selve requeste civile/ diminuerende heur-luyder voorgaende conclusie/ concludeerden by de middelen van heur-luyder mandament/ ende anderen in tijden ende wijlen te deduceren in appel/ tot nullite oft correctie van 't vonnisse van Leen-mannen van Kennemer-landt voorsz in questie/ in date den neghenden dagh in Meye/ anno vijfthien hondert neghen-en-tachtigh/ ende doende recht/ dat verklaert soude werden den Bailliu ende Leen-mannen voorsz/ gheen Recht te hebben/ om in eenighe saken concernerende de middele oft laghe Jurisdictie te maken eenige Keuren oft Ordonnantien/ in prejuditie van den genen/ de welcke over de voorsz Dorpen respective/ oft eenighe van dien competeren die ambachts-heerlijckheydt/ midtsgaders van den Schout ende Schepenen der selver Dorpen/ ende dat over sulcks de Keuren ende Ordonnantien in haer Impetranten mandament ghementioneert/ verklaert souden werden nul/ negeen ende van onwaerden/ ende by den voorsz Hove te niet ghedaen. Ende dat den Ghedaeghde geinterdiceert soude werden ghelijcke Keuren meer te maken/ oft doen maken/ ende publiceren/ ende dat sy Impetranten verklaert souden werden hen daer jeghens/ ende jeghens de gecommineerde publicatie van dien wel ende te recht gheopposeert te hebben/ makende eysch van kosten/ oft tot anderen finen ende conclusien hen Impetranten oorbaerlijckst zijnde. Waer jeghens van weghen den voornoemden Ghedaeghde ende Gherequireerde gheantwoort/ ende by sekere middelen ghecondudeert zijnde/ tot rejectie van de voorsz requeste civile/ ende dat de selve als incivijl verklaert soude werden niet interinabel; makende mede eysch van kosten van dien incidente/ waren ter ordonnantie van den voorsz Hove van dier dingh-talen Acten ghemaeckt/ ende

metten voorsz Requeste civile ghevoeght by den voorsz Processe/ omme in 't visiteren van dien daer op sulck regard genomen te werden/ als behooren soude: ende 't Proces by den voorsz Hove gesien zijnde/ was 't selve bevonden niet te wesen in state/ omme ten principale te moghen termineren: Ende daeromme by Sententie interlocutoir geordonneert/ dat de voornoemde partyen binnen veerthien daghen/ doen eerst komende/ compareren souden voor seker Commissaris daer toe gedeputeert/ die hen-luyden vereenigen soude/ waer 't doenlijck/ indien niet/ te openen sekere difficulteyten in den Processe bevonden/ van heur-luyder gheallegeerde/ te maecken Proces verbael/ hem informeren/ waer 't noodt/ ende den voorsz Hove van alles rapport te doen/ omme 't selve ghesien/ voorts ghedisponeert te werden als nae behooren. Verklarende nopende de provisie by den Ghedaeghde ende Ghevoeghde versocht/ dat de Keuren in questie/ by provisie haer effect souden sorteren/ soo veel aengingh de poincten ende articulen van dien/ niet contrarierende het Octroy by den dorpen van Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolgh/ in den Jare vijfthien hondert een-en-tsestigh vande Coningh van Spangien geobtineert/ midts dat de boeten ende breucken in de selve Keuren begrepen/ niet hoogher oft anders souden werden ghe-executeert/ dat/ volghende 't selve Octroy met reservatie van kosten/ ten uyt-eynde toe van de principale sake/ volghende welcke interlocutoire de voornoemde partyen voor den voorsz Commissaris ghecompareert/ ende niet veraccordeert zijnde/ waren hen-luyden gheopent de voorsz difficulteyten; ende hadde die voorsz Commissaris hem daer op gheinformeert/ sijne informatie gheredigeert by geschrifte/ ende den voorschreven Hove van alles rapport ghedaen. 't Voorsz Hof ghehoort 't rapport/ van den voorsz Commissaris/ ende met rijpe deliberatie van Rade door ghesien ende overghewoghen hebbende/ alle 't ghene ter materie dienende es/ doende recht in den name ende van wegen de hooghe Overigheydt ende Graeffelijckheydt van Hollandt/ Zeelandt ende Vrieslandt/ rejecteert de Requeste Civile by de Impetranten van de hooghe Overigheyt gheobtineert: verklaert hen tot heur-lieder eysch ende conclusie van nieus in dese instantie Gedaegde ende ghenomen niet ontfanckelijcken/ doet te niet 't vonnis in questie/ ende doende van nieus Recht. Verklaert de Keure/ daer inne gheroert/ nul/ ende van onwaerden/ ende den Impetranten gherechtight/ omme ten overstaen van heur-luyder Ambachts-heeren oft Schouten/ ende eenige van de ghequalificeerste Gheburen/ selfs

Keuren te mogen maken / van de saken in de selve Keuren begrepen/ uytghesondert het neghende / twaelfde / derthiende / vijfthiende / seventhiende / negenthiende / twee-en-twintighste / drie-en-twintighste ende vier-en-twintighste Articulen van dien / welverstaende mede / dat heur-luyder boeten niet en sullen moghen excederen / de somme van twee-en-veertigh Kennemer schellinghen. Ontseyt den Gevoeghde sijnen eysch ende conclusie in desen ghedaen ende genomen/ ende compenseert de kosten van den Processe omme redenen / den voorsz Hove daer toe moverende. Gedaen in den Hage/ by Mr. Gerard van Wingaerden, Heere van Benthuysen/ Ambachts-Heer van Soetermeyr President/Nicolaes van Valckesteyn, Frederick Verhorst, Nicolaes Cromholt, Adriaen vander Meer, Adriaen Iunius, ende Pieter Couwenburgh van Belois, Raedts-luyden van Hollandt. Ende ghepronuncieert den twee-en-twintighsten Septembris / anno vijfthien hondert seven-en-tneghentigh.

Duplicata.

I. de WIRTE. 1535.

Requeste ghepresenteert, by thien Kennemer Dorpen ende twee, gheleghen onder den Bailliuschappe van Beverwijck, aengaende die bekeuringhen der Heylighe daghen.

Aen mijn Ed. Mog. Heeren, mijn Heeren de Staten 's lants van Hollant.

VErtoonen met behoorlijcke reverentie ende ootmoet / uwe Ed. Mog. onderdanighe/ die Schepenen ende Regeerders van Aeckersloot, Limmen, Castricum, Heyloo, Wtgeest, Eemskerck, Wormer, Gisp, West-zanen, Crommenye, Oost-zanen, ende Aelsmeer, alle Dorpen van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh/uptten name van heur-lieder Ghemeente/ dat/ alhoewel in de voornoemde Dorpen / soo goet regard werdt genomen opte precise onderhoudinghe van Sondaghen ende Bid-dagen / als in eenigh ander quartier in Hollandt. Soo ist nochtans / dat die Inghesetenen der selver / zedert dat David Colterman jeghenwoordigh Bailliu van Kennemerlandt ende Beverwijck / tot het Bailliuschap is ghekomen / onder pretext van sekere pretense violatien van de voornoemde Sondagen ende Bid-daghen / door den Dienaren van den selven Bailliu / seer ghequelt ende ghe-exactioneert zijn gheweest / ende noch daghelijcks

seer ghequelt ende ge-exactioneert werden / trachtende die selve Dienaren / niet omme aldaer onder de Ghemeente / beter ordre ende politye in te voeren / alsser van te vooren gheweest was: maer alleen om den goeden Ingesetenen met onbehoorlijcke middelen af te gaen/ daer inne sy in 't minste niet en zijn ghehouden. Want door dien die voornoemde Dienaren / 't zy by kennisse / oft sonder kennisse / van den voornoemden Bailliu / ofte door sijne connibentie den goeden luyden bekeuren / niet om precise / haer-luyder saecke voor de Vyerschaer te verantwoorden / maer ofte om 't selve te doen / ofte met hen-luyden die sake af te maken / ende hen-luyden ten dien fine te volgen in sulcke Herberghen / als by den Bekeurders daer toe worden ghepræfigeert / soo wordt den selven Dienaren occasie ghegeven / om by compositie den goeden luyden / 't zy de selve zijn causabel ofte niet/ soo veel af te gaen / als sy-luyden in eenigher manieren konnen ghekrijghen. Want al is 't soo / dat die gene / die bekeurt worden / dickwils niet en hebben ghecommitteert / daer over sy eenighsins souden moghen gheeauseert worden/ siende nochtans de voornoemde goede Ingesetenen / dat sy-luyden de sake met een kleyntjen / met den voornoemden Dienaren konnen af maken / ende bevreest zijnde voor de groote moeyten ende kosten/ midtsgaders versuymenissen die sy-luyden in 't vervolgen van de sake voor de voorsz Vyerschaer / daer van sommighe over water / ende sommighe meer als vier ofte vijf mijlen zijn gheseten / souden moeten doen ende lijden: soo hebben sy-luyden liever / den voornoemden Dienaren / yet by forme van compositie te gheven / als haer-luyder onschuldt met soo grooten moeyten / kosten ende versuymenissen voor de voornoemde Vyerschare te maintineren / sulcks soo sal bevonden werden by verscheyden certificatien aen desen ghehecht / datter by de voornoemde Dienaren buren bekeurt zijn / die op een Sondagh ofte Biddagh/ Warmoes uyt haer Tuyn/ Ael uyt haer korven ghehaelt hebben / om ten selven daghe te koken. Item / die ten selven dage heur Vlas / 't welck daeghs te vooren nat ghewoorden was / ende andersins gheschapen was te bederven / uytgespreyt hebben om te verluchten. Item/die hemden van 't Scheepsvolck / die haestelijcken ghewasschen ende ghedrooght moeten zijn/ op een Sondagh na den noen opte Bleycke gebrocht hadden. Item/ die op een Sondagh Kerssen ende andere eetbare Waren te koop hadden ghehouden. Item / die hadden sitten slapen / om dat sy-luyden gheen goede wercken en deden. Item / die den straet ofte wegh voor haer deuren / die ten selven daghe vuyl ghewoorden waren/ hebben

ven gherepnight. Item/ die haer Beeſten ten ſelven dage in de weyde gebracht hadden. Item / die haer-luyder Hecken ende Dammen teghens 't uytloopen van heur-luyder Beeſten hadden voorſien. Item / die ten ſelven daghe in 't Hoy hadden gearbeydt. Item / die in 't veldt uyt ſchieten ghevaren waren/ ende andere ghelijcke ende mindere oorſaken / als de voornoemde Certificatien 't ſelve breeder mede brenghen / hebben daer vooren de voornoemde Dienaren den voornoemden Bekeurders by compoſitie af-ghegaen/ vier guldens/ drie guldens / twee guldens / eene gulden/ een halve daelder/ een halve gulden / een ſchellingh / vijf ſtuyvers / een halve ſchellingh / ende ſoo veel min oft meer als ſy luyden hebben konnen bedinghen/ waer van midts dien 't ſelve vorders gheen kenniſſe van eenigen Rechten/ en was onderworpen/ alſoo die voornoemde Dienaren een gewoonte maeckten / ende op alle occaſten ſochten den goeden luyden t'achterhalen: ſoo is eyndelijck die klachte gekomen aen hen Supplianten / de welcke daer inne / ſoo veel die bekeuringhe op Sondaghen aenginge / by bevelen penael voor den Provincialen Hove van Hollandt / hebben ghedaen voorſien. Want midts dien die ghemeene Dorpen van Kennemer-landt zijn gheprivilegeert / dat heur-luyder Schout ende Gherechte reſpectivelijck / beklaghen ende berechten/ alle boeten ende breucken van twee-en-veertigh Kennemer ſchellinghen / ende daer onder / vecht-boeten daer onder begrepen / ende namentlijck mede / dat die reſpective Gherechten / waren gherechtight om Keuren te maken teghens alderhande ongheregeltheden / die op Sondaghen gheſchieden / ende dat om ten ſelven dage / eenigh werck in 't Hoy oft in den Oeſt te moghen doen/ die Schout van elck Dorp moſten aengheſproken werden om conſent: ſoo hebben ſy-luyden alle 't ſelve den Provincialen Hove te kennen ghegheven / ende tegens de voorſz onbehoorlijcke proceduren van de voornoemde Dienaers/ ſoo in haer-luyder regard / als oock van den Bailliu ſelfs gheobtineert preciſe bevelen penael / de welcke oock by den ſelven Hove by proviſie/ ten uyt-eynde toe van der ſake ten principalen zijnde gecontinueert gheweeſt / in voeghen dat die voornoemde onbehoorlijcke proceduren. Soo veel die Sondaghen belanght / tegenwoordelijck ophouden / dan alſoo veel die Bid-daghen belanght / die voornoemde Dienaren daer mede voort varen / ende 't ſelve daer op fonderen/ dat 't ſelve niet gheſchiedt uyt krachte van de Juriſdictie / van den voornoemden Bailliu/ die hem Ratione officii ſoude moghen competeren: maer uyt krachte van u Ed. Mog. Miſſive/ daer by de ſelve

Baillju gheauthoriseert wordt / jeghens die contraventien van den voornoemden Biddagh te statueren eenighe hooghe boeten / ende sulcks den Inghesetenen seer onbehoorlijcken bejeghenen ende bekeuren / als noch den laetsten Biddagh bekeurt hebbende / die een sport in een ladder / die los was / in sloegh. Item / die volghens den eysch van stijffel maken / ten selven dage den Eest stoockten. Item / den ghenen die in sijn Swaghers tuyn ghegaen was / om te sien oft sekere boomen / die sekere tijdt daer te vooren gheplant waren / oock waren wassende / ende die door sulcken occasie een schop / daer die kinderen haer souden moghen aen ghequetset hebben / uyt de weech geleydt hadde. Item / die uytte Kercke komende / sekere gereedtschap van sijn Schuyt hadde ghekort / ende om dierghelijcke andere oorsaken / gheen causatie in 't minste / ofte meeste meriterende: ende dat die voornoemde Dienaren meer ende meer souden ghestijft werden / soo daer teghens by u Ed. Mog. niet en worde voorsien / tot merckelijcke groote prejuditie / ende schade van haer-luyder respective arme Inghesetenen. Soo addresseren de Supplianten in aller reverentie hun aen u Ed. Mog. ootmoedelijck biddende / de selve ghelieve 't ghene voorschreven is / ordre te geven / ende sulcks te verstaen / dat die boeten die de voornoemde Baillju uyt krachte van de Missive / hier vooren verhaelt / in toe-komende tijden sal komen te maecken / alleen sullen strecken teghens den ghenen / die hun vervorderen op Biddaghen werck te doen / 't welck men niet ghewoon is te doen op Sondaghen / ende alsdan verboden is / als namentlijck / dat een Ambachts-man soude sijn Winckel op doen / ende ten aensien van alle de Werelt soude sitten wercken. Item / dat alsdan een Huysman sijn Paert achter die ploegh soude slaen / sijn Koorn dorschen / ofte wannen / ofte eenigh ander werck doen / 't welck notoirlijck wel eenigh vertreck soude moghen lijden: maer dat van de selve Keuren sullen exempt zijn / alle huys-werck 't welck sijnen continuelen voortganck vereyscht / ende met ghesloten deuren ende veynsteren gedaen wordt / ende namentlijck alle 't ghene dependeert van de Keucken / midtsgaders van de melck-neeringhe. Item / alle andere neeringe / die gheen interval van Sondaghen ofte Biddaghen en moghen lijden / als daer is in de voornoemde Dorpen de Stijffel-neeringhe / ende alsulcke andere alsser zijn ende ghelijcke voortganck behoeven. Item / alle 't ghene 't welck op Biddaghen begonnen / en niet uytghestelt en mach worden / als namentlijck het vlas / 't welck begost is ghedrooght te worden sonder onderscheydt van daghen. Item /

dat

dat van ghelijcken sullen moghen ghedrooght werden / netten daer mede daeghs te vooren ghevist is gheweest. Item / lywaet 't welck te vooren is ghewasschen. Item / dat alle Dijcken / Dammen ende Hecken / daer by door langher vertreck schade soude moghen ghele-den werden. Item / dat sonder onderscheydt van daghen / alle Molens sullen moghen malen / te weten die Water-molens / alsser noodt van water is / die Windt-molens / alsser ghebreck van meel is: ende generalijck sonder onderscheydt van daghen / sal moghen gheschie-den / 't welck notoirlijck gheen dilay / ofte vertreck sal moghen lij-den. Ende dat voorts / nopende 't arbeyden met hoy in den Oeghst / sal achter-volght werden heur-lieder Privilegien / te weten / dat die respective Schouten ofte Predicanten van elck Dorp / sullen gheau-thoriseert werden / om den voornoemden Inghesetenen daer toe ver-socht zijnde / oorlof ende consent te moghen gheven / dit doende / sul-len de voornoemde Inghesetenen hun teghens de onbehoorlijcke be-keuringhe van de voornoemde Dienaren moghen wachten / ende in der voeghen niet ghe-exactioneert wordende / sullen middel hebben omme die ghemeene lasten van den Oorloge te beter te supporteren. In Margine was gheappostilleert:

De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt verstaen ende ver-klaren / dat die goede Inghesetenen van Kennemer-landt ende Ken-nemer-volgh / boven alle Inghesetenen der landen in desen niet en sullen belast ofte beswaert worden: ende midts dat de Suppliantert hun uyt ghehoorsaemheydt / op alle Bid-daghen onthouden van al-le wercken / die op Sondaghen verboden zijn te doen / sullen over de andere wercken / die binnens huys als in desen ghedaen sullen moe-ten werden / oock in 't droghen ende malen niet bekeurt mogen wer-den: ende aengaende 't arbeyden in 't Hoy / ende in den Oeghst sul-len daer toe consent gheven / die van den Gherechte ter naester plaet-se / waer naer een yegelijck / die 't aengaen mach / hem sal reguleren. Ghedaen in den Haghe den achthienden Mey sesthien hondert ende een. Onder stondt / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was on-derteyckent / C. de Rechtere.

Copye
Accoort, ofte Articulen van gunste, den Kennemer-dorpen by den Bailliu van Kennemer-landt inghewillight.

Alsoo ontstaen zijn verscheyden questien ende geschillen / tusschen den Schepenen ende Regeerders van Aeckersloot, Limmen, Castricum, Heyloo, Oesdom, Wtgeest, Eemskerck, Wormer, Gisp ende Oost-zanen, alle Dorpen van Kennemer-lant ter eenre / ende David Colterman, Bailliu ende Hooft-Officier over de voorsz Dorpen ter andere zijden. Soo ist, dat de voorsz partyen / omme te doen cesseren de Processen / soo voor Leen-mannen van Kennemer-landt / als den Hove Provinciael / ende den Hooghen Rade van Hollandt onderlinghe hangende; ende voor soo veel / als doenlijck zy te verhoeden / dat niet leechelijck tusschen hen-luyden meer Processen rijsen sullen / van alle de voorsz questien ende gheschillen / metten ghevolge ende aenkleven van dien / ghetransigeert ende verdraghen zijn / in naer-volghende manieren:

I. Eerst soo sullen alle Privilegien ende Hantvesten / den luyden ofte Inwoonders van Kennemer-landt ende Kennemer-ghevolghe / midtsgaders den voornoemden Dorpen / 't zy in 't generael / oft elcks in 't particulier ghegunt / by den Graven van Hollandt / ofte andere des machts ghehadt hebbende / in der tijdt effect sorteren ende achter-volght worden / sonder eenighe infractie directelijck ofte indirectelijck.

II. Ende hoewel die van Eemskerck schijnen / niet begrepen te zijn / in 't Privilegie verleent by den laetsten overleden Coningh van Spangien / als Grave van Hollandt / opten vier-en-twintighsten Martij / anno vijfthien hondert een-ende-tsestigh / soo sullen sy-luyden nochtans het inhouden ende effect van dien / mede ghenieten ende behouden.

III. Sal voorts 't Placcaet / ghemaeckt by den Hove van Hollandt / opten ses-en-twintighsten Februarij vijfthien hondert negen-ende-tachtigh / ende zedert in Kennemer-landt ghepubliceert / cesseren ende onghevordert blijven / ten ware by de Heeren Staten van Hollandt t'inhouden van dien / by nieuw Placcaet / door heur-luyder speciale last / over gheheel Hollandt eenpaerlijck ghedaen publiceren worde.

IV. Des soo sullen daer-en-tusschen de Vecht-boeten blijven op twee-en-veertigh Kennemer schellinghen / ofte op andere alsulcke mindere somme / als volghende 't oude ghebruyck in Kennemer-lant werdt gheobserveert.

V. Ende die kennisse van dien sal ghelaten blijven / den Schepenen van de respective Dorpen.

VI. Ghelijck tot haer-luyder kennisse ende judicature oock sullen staen / die vecht-boeten die by nieuw Placcaet / te maken als vooren / soude moghen ghestatueert werden / by de voorsz Heeren Staten / uyt-ghesept die ghene / daer van oudts hoogher boeten toe-ghestaen hebben / ende die ter hoogher Vyerschare berecht zijn: ende oft dies aengaende / te weten / wat van oudts geuseert is geweest / eenighe questie ghevie l / sal staen ter decisie van de Advocaten / als in 't sesthiende articule hier nae ghesept wordt.

VII. Sal mede den Ingheseten en van de voorsz Dorpen / Eemskerck daer onder begrepen / vry staen te baggeren in de Meyren ende andere publijcque wateren / in Kennemer-landt ghelegen / tot toemakinghe / ofte verbeteringhe van heuren landen / alle uyt krachte van 't voorsz Privilegie / in date den vier-en-twintighsten Martij / vijfthien hondert een-en-tsestigh voorsz / ende oudt gebruyck / by henluyden dien aengaende notoirlijcken geobserveert / behoudelijck mede dat die landen / 't zy particuliere Persoonen / ofte de Graeflijckheyt toe-behoorende / ende responderende aen de voorsz Meyren / ofte publijcque wateren / midtsgaders die aenwassen van dien / niet en sullen moghen geroert / ontgront / ofte anders beschadight worden.

VIII. Sullen voortaen gheen citatien / nochte causatien mogen gedaen worden / by den voornoemden Heer Bailliu sijn Bode / Dienaers ofte andere van sijnent weghen / uyt sake van vechten / daer van die boeten hier vooren begroot zijn op twee-en-veertigh Kennemer schellinghen / ofte andere mesusen / wesende van minder importantie / als vechten. Ende in ghevalle questie valt / ofte 't gunt daer over den voorsz Heer Bailliu yemandt sal komen te causeren / voor sijn Vyerschaer / is van meerder importantie als vechten / oft niet / dat den voorsz Dorpen elcks in 't sijne vry sal staen 't contrarie van dien te sustineren / ende ten dien fine voor den gecauseerden / van heuren Dorpe te intervenieren / ende te excipieren tot renvoy voor de Schepenen van 't selve Dorp / 't welck ghedaen / ende by Leenmannen opte voorsz exceptie ghedisponeert zijnde / sal by den voorsz Heer Bailliu aen d'een zijde / ende den voorsz intervenienten aen d'ander

zijde / van soodanighen vonnis moghen gheprovoceert worden / aen den Hove van Hollandt / ten ware partyen / sonder te verwachten vonnisse / te vreden waren / 't voorsz different te doen decideren / by den Advocaten / sulcks als in 't sesthiende articule van desen.

IX. Ende die bekeuringen / causatien ende citatien / voor date van desen anders ghedaen / daer van noch Proces soude moghen zijn / ende wes daer uyt ghevolght es / sullen hier mede cesseren ende af wesen.

X. Sal voorts den Bailliu toe-staen / ende voor soo veele als noot zy / veroorloven / dat die Schouten van de voorsz Dorpen / ten overstaen van twee Schepenen in der tijdt / alle Drenckelingen / ende anderen onnooselijck in 't water / vyer / ende by andere ghevallen verongheluckt / sullen moghen beschouwen ende consenteren / ter aerde ghebracht te worden / sonder dat van noode sal wesen / aen den voorsz Heer Bailliu daeromme consent te vraghen. Des sullen die voorsz Schouten ghehouden zijn / den voorsz Bailliu binnen acht daghen / soo 't doenlijck es / te adverteren van de toe-komste van 't ongheluck / ende daer van over seynden die Acte van Beschouwinge / ofte andere blijcken: Maer wat belangt de neder-geslagen / die selve sullen noch beschouwt / noch ter aerde gebracht werden / sonder consent van den voorsz Bailliu / ofte in sijnder absentie van den Secretaris van Kennemer-landt / de welcke daer toe by desen ghelast wordt. Welck consent sal den voorsz Bailliu / ofte in sijn absentie die voorsz Secretaris ghehouden zijn terstondt te gheven / sonder daer vooren yet te genieten / ten ware de selfde Bailliu selfs begeerde die beschouwinghe te doen / van den voorsz neder-gheslaghen / in welcken ghevalle hy ghehouden werdt / die selve beschouwinghe te doen / binnen vier-en-twintigh uren / nae date van 't voorsz versoeck / sonder tot laste van den neder-gheslaghen / ofte sijnen Erfghenamen meerder te ghenieten / als een Kennemer pondt: ende sonder yet te mogen brenghen / ter cause van reys / teer-kosten / ofte vacatien / tot laste van den Dorpen daer hy de voorsz beschouwinghe sal willen doen / noch oock tot laste van de gemeene landen van Kennemer-landt / alle volghende 't voorsz Octroy ofte Privilegie.

XI. Ende alsoo onder die voorsz gheschillen es een Proces / hanghende voor den voorsz Hooghen Rade / opte questie / ofte in 't vermoghen es / van de Gerechten van de voorsz respective Dorpen / oft van eenighe der selver / te maken / ten overstaen van heure respective Schouten keuren / in saecken concernerende die middele ende laghe

Jurisdictie / welck Proces aldaer ghesustineert werdt / van wegen de Graeflijckheyt / by den Procureur Generael als Appellant / van sekere Sententie van den Hove Provinciael van Hollant / dien aengaende t'sijnen achterdeel gewesen. Soo es veraccordeert / dat / hangende 't voorsz Proces / executie hebben sullen die Keuren / die voorsz saken aengaende / by de voorsz respective Gherechten elcks in 't sijn gemaeckt / eñ noch te maken. Ende dat de voorsz Bailliu over sulcx / oock nae-laten sal / hangende 't selve Proces aen den voorsz Dorpen / ofte eenighen van dien / over te senden eenighe Keuren / van Leenmannen in Kennemer-landt / die voorsz sake aengaende / ende 't selve Proces gheternimeert zijnde / dat partyen hen als dan daer nae sullen hebben te reguleren / te weten / soo wel die Dorpen in 't selve Proces niet bekent / als die daer inne bekent zijn / behoudelijck nochtans / in gheballe dat by Sententie / van den voorsz hooghen Rade / verklaert wordt / dat de voorsz Gerechten / van de voorsz respective dorpen / in 't voorsz Proces bekent / gheen macht noch recht soude hebben / van soodanighe Keuren / als voorsz is / te maken. Dat nochtans op 't vechten / ende andere saecken / van mindere importantie / gheen hoogher boeten ghestelt sullen moghen werden / dan als voorschreven staet.

XII. Sal mede effect sorteren ende behouden / die Appostille van de Heeren Staten / in date den achthienden Mey anno sesthien hondert een / by den voornoemden Dorpen / ofte eenighe der selver verkreghen / van de Heeren Staten van Hollandt / op sekere heur-luyder Requeste / den selven Heeren Staten ghepresenteert / ende sullen voorts / die van den voorsz Gherechte / van elck Dorp / in den Hoytijdt ende Oeghst / den Inghesetenen van haren Dorpen / 't zy generalijck oft particulierlijck / moghen gheven consent / omme op Sonnendaghen ende Bede-daghen te arbeyden in 't Koorn ende Hoy / waer door oock sullen komen te cesseren / alle bekeuringhen uyt sake in desen ghecoert / ghedaen / midtsgaders die citatien ende causatien / daer uyt ghevolght.

XIII. Indien de voorsz Bailliu bevindt oorbaerlijckst te zijn / dat om die drie Jaren die Vroedtschappe van Wormer / ende Gisp werde verset ofte verandert / 't selve sal hy doen uytte persoonen / daer van hem die namen over-ghesonden sullen werden tot Haerlem / by de Regeerders van de voorsz Dorpen / volgende die Privilegien / in date den elfden December / vijfthien hondert vijf-en-tsestigh / midts dat / om noodeloose kosten te verhoeden / die ghene die ghe-eligeert wor-

worden / door last van den Bailliu ghe-eedt sullen worden / by den Schout van de voorsz Dorpen.

XIV. Sal mede de voorsz Bailliu toe-staen ende consenteren / dat Schepenen van de voorsz Dorpen in der tijdt / sullen moghen by kennisse / ende ghedoghen van heur-luyder Schouten / oft by weygeringhe der selver / by consent van de oudtste Schepenen uytten Dorpe vertrecken ende absenteren van 't Recht / mits dat die voorsz Schouten in plaetse van de uyttreckende / andere nutte ende bequame Persoonen / by ghemeenen advijse / van de andere blijvende Schepenen sullen nemen / be-eedigen / ende daer mede 't Recht bewaren totte weder-komste.

XV. Die ordonnantie by Leen-mannen van Kennemer-landt ghemaeckt / ende lest ghepubliceert opte vorderinghe van de Justitie / sal mede onderhouden worden aen de zijde van den voorsz Heer Bailliu / ende in sijne saken.

XVI. Indien hier naemaels ontstaet / tusschen den voorsz Heer Bailliu ende den voorsz Dorpen / of eenighe der selver / eenigh misverstandt / ofte verschil / op 't verstandt van dit teghenwoordigh accoort / of oock op eenigh der voorsz. Privilegien / 't selve sal staen ter discretie van vier Advocaten / by elcks van partyen / twee te verkiesen / ofte hen-luyden respective dienende; midtsgaders van noch een neutrael Advocaet / by de voornoemde vier daer toe te verkiesen / ende tot hen te nemen / die verklaringhe / van welcke vijf Advocaten / sal by provisie ghevolght worden / ende executie hebben / niet tegenstaende eenige reductie ofte andere provocatie / ofte oppositie ter contrarie / ende sonder prejuditie van dien.

XVII. Is voorts gheconditioneert / in ghevalle de voorsz Heer Bailliu / ofte andere van sijne successeurs ende Nakomelingen / in 't Baillius ampt van Kennemer-landt / in toe-komende tijden / quamen te poghen te infringeren / ofte te contravenieren dit tegenwoordigh accoort / oft eenigh poinct van dien / directelijcken ofte indirectelijcken. Dat dan den voorsz Dorpen / ende elck van dien; midtsgaders haer-luyden Buren ende Ingesetenen / sal vry staen te gebruycken soodanighe exceptien van provisioneel / ofte diffinitif ghewijsde / verkreghen inhibitien / ofte surceantien ende andere / als den selven Dorpen teghenwoordelijck competeert / ofte ghecompeteert heeft / voor date van den selven accoorde; niet teghenstaende dat van den selven Processen / by desen werdt ghetransigeert / blijvende niet-te-min / dit accoort in waerden / ende behoudende sijn effect.

Ende

XVIII. Ende sullen de kosten tot desen daghe toe gheballen / ten weder zijden blijven ghecompenseert.

XIX. Ende sal die voorsz Heer Bailliu ghedoghen ende consenteren / dat 't accoort by den Heeren Staten van Hollandt / ofte der selver Ghecommitteerde Raden / daer toe ghelast / sal werden gheapprobeert ende bewillight / ende soo verre de voorsz Heeren Staten / daer inne souden swarigheydt maken / of 't selve weygeren / soo sullen partyen blijven ten weder-zijden / in hun gheheel / ende in sulcken state / als sy waren voor date van 't selve accoort. Ten oorconde / soo zijn van desen ghemaeckt twee alleens luydende / ende by den voorsz Heer Bailliu / midtsgaders by Dignum Pietersz, Waerschap van Aeckersloot / voor hem selven / ende als procuratie hebbende van de Waerschappen ende Ghemeenten van Limmen / Heyloo ende Oesdom / Gerrebrant Mieusz, Waerschap van Wtgeest / voor hem selven / ende als procuratie hebbende van de Waerschappen ende Ghemeenten van Eemskerck ende Castricum; Gerrit Gerritsz, Waerschap van Wormer ende Gisp / ende Dirck Cornelisz, Waerschap van Oostzanen / onderteyckent opten achthienden Februarij sesthien hondert ende drie / onder stondt alsoo gheteyckent / D. Colterman, R. de Amstelredam, H. Dimmer, C. van Cuyck, N. Backer, by my Dignum Pietersz, by my Garrebrant Mieusz, by my Gerrit Gerritsz, by my Dirck Cornelisz.

Opten vierden Januarij sesthien hondert vijf / zijn binnen der Stadt Haerlem / by malkanderen ghecompareert den Heer Bailliu van Kennemer-lant ter eenre / Cornelis Iansz Vyselaer, ende Bastiaen Lambertsz, Waerschap ende Schepen van Aeckersloot / Garrebrant Mieusz, Waerschap van Wtgeest / Hendrick Laurisz van Veen, Waerschap van Eemskerck / Iacob Dircksz, ende Wouter Gerritsz, Waerschappen van Castricum / Adriaen Iansz, Waerschap van Limmen / Cornelis Willebordtsz, Waerschap van Heyloo / Ian Ysbrantsz ende Lenart Pietersz, Waerschappen van Wormer ende Gisp / ende Dirck Cornelisz, Waerschap van Oost-zanen ter andere zijden / ende gheresumeert hebbende 't accoort hier voorzen ghescheven / hebben het selve respectivelijck ghegheven ende ontfangen als gunste / belovende hun daer naer te reguleren / onder verbandt in den selven accoorde ghementioneert. Ten oorconde / soo is desen by den voorsz Heere Bailliu / ende die boven-genaemde Persoonen ondertekent / ten jare ende maende als boven / ende was onderteyckent als volght: Onder stont D. Colterman, by my Cornelis Iansz Vyselaer, by my Bastiaen

Lambertsz, by my Iacob Dircksz, by my Garrebrant Mieusz, H. Laurisz van Veen, Wouter Gerritsz ✝ merck/ 't merck van Arien ⱴ Iansz, by my Cornelis Willeboort, by my Ian Ysbrantsen, Leendert Pietersz als Schepen/ by my Dirck Cornelisz. Noch stonde onder aen/ mette handt van David Colterman gheschreven. Opten vijfthienden Januarij sesthien hondert vijf/ werden die voorgaende Articulen om goede insichten/ den Schepenen/ Regeerders ende Ingesetenen van de vrye Ambachten van Sloten/ Sloterdijck/ Oesdorp met haren ghevolghe. Desgelijcks Schepenen ende Ambachts-bewaerders/ ende Ingesetenen van den Dorpe ende Ambachte van Aelsmeer tot weder-segghen vergunt ende toe-ghestaen/ by ende van den Bailliu van Kennemer-landt: ende was ondertepckent D. Colterman. Wat lagher stondt/ ghecollationeert jeghens sijn principale/ gheschreven in papier/ ghedateert ende ondertekent als boven/ is desen daer mede bevonden t'accorderen/ in kennisse van mijn ondergeschreven Secretaris der Stede Beverwijck/ desen ses-en-twintighsten December anno sesthien hondert dertigh/ ende was ondertepckent/ I. B. de Montevaldono.

David Coltermans articulen van gunste die van Nieuwer-kerck, Schalckwijck ende Vijf-huysen verleent.

GEsien by David Colterman, Bailliu van Kennemer-landt/ sekere articulen van Vryheden/ by sijnen voorsaet Gerrit van Berckenrode, achtervolghende die gunsten van des selfs Voorsaten in officio, den Ambachten van Nieuwer-kerck, Schalckwijck ende Vijf huysen met sijn ghevolge/ verleent. Ende daer over by Schout ende Schepenen van weghen d'Ingesetenen van dien versocht zijnde/ omme hen-luyden van ghelijcken daer in te willen onthouden/ heeft ghegunt ende geaccordeert/ gunt ende accordeert midts desen/ den voornoemden Dorpen ende Ambachten.

I. Soo daer t'eenigher tijdt/ eenigh van den bedrijve als vooren/ door ongheluck sullen geraken te verdrencken/ oft by kennelijck ongheluck te sneuvelen/ sullen die doode Lichamen by Schout ende Schepenen beschouwet/ ende daer nae ter aerden ghebracht werden/ sonder dies aengaende den Bailliu te kennen/ dan in 't overleveren van de acte van beschouwinghe/ binnen acht daghen daer aen.

II. Werde yemandt sijn goedt ontstolen/ oft ontvoert/ sal 't selfde weder

weder moghen aenvaerden/ soo verre hy dat drijvende/ oft dragende vindt / ende moeten legghen onder Schout ende Schepenen / ter tijdt hy bewesen sal hebben hem toe te behooren / andersins den Bailliu daer van verwittighen.

III. Soo wie in eenighe breucke onnooselijck komt te vervallen/ sal sijn onnooselheydt ghenieten / in soo verre hy metten Bailliu begheert te dainghen.

IV. Indien yemandt by den Bailliu aengesproken werde van boeten / die Schout ende Schepenen wilden ontschuldighen/ by heuren eede / sal den selven onghemoept laten.

V. Als yemandt sijn sinnen haestigh verliest / sullen Schout ende Schepenen den selven terstondt moghen binden ende sluyten / ende voorts daer aen / den Bailliu te kennen gheven / ende 't verlof versoecken.

VI. In den Hoy-tijdt ende Oeghst/op Sonnen ende anders Heeren dagen / (exclusys den Beedagh) sal elck sijn rijp Hoy ende Koorn moghen inwinnen nae middaghe / ende oock voor de middaghe by quaet weder / midts den Schout oft den oudtsten Schepen om verlof vraghende.

VII. Die Buren sullen moghen houden Gansen ende Eenden/ sonder groote menighte/ende een Hont wachtende op haerder Dam/ onbelast van blocke / alsoo verre daer gheen klachte over komt.

VIII. Als yemant van buyten in komt te woonen/sullen Schout ende Schepenen / dies goederen moghen verponden / ende te schote stellen / soo hy niet bewijsen kan / de selve goederen/ elders verpondt te wesen / daer af hy aen den Schout betalen moet.

IX. Werde daer yemandt tusschen die verpondinghe van den Schrickel jaren merckelijcken verrijckt oft verarmt / 't zy by erffenisse / versterffenisse / houwelijcken / gift / brandt / gevanckenisse oft anders / dien sullen Schepenen hooghen ende laghen moghen in sijn Schot / nae ghelegentheydt van saken..

X. Soo wanneer eenigh Schepen van huys noodig te doen heeft/ in de marckt oft andersins / die sal den Schout om verlof vraghen/ ende sal den Schout als dan eenen anderen bequamen persoon / in sijn plaetse soo langhe versoecken / eedighen / ende 't Recht daer mede bewaren / tot des selfs wederkomste.

XI. Den Schout sal Certificatien mogen maken met twee Schepenen.

XII. Die Schout sal met drie Schepenen Vyerschare moghen houden/

houden / op kleyne saecken / ende dat op Jae ende Neen.

XIII. Schepenen hebbende dagelijcks recht / sullen partyen moghen wijsen aen goede Mannen / ende indien sy-luyden niet en accorderen / sullen als dan weder in Recht komen / omme vonnisse te hooren.

XIV. Schout ende Schepenen sullen moghen keuren legghen / op hooghe weghen aldaer men met Paerden ende Waghen langhs rijdt / op de boeten elcks / ende t'elcken reyse te verbeuren / van thien schellingen jegens den Schout: ende daer toe oock ordonneren eenighe Draey-boomen / daer sy-luyden verstaen sullen die noodigh te wesen.

XV. Soo wat Schout ende Schepenen / niet schouwen moghen op dijck / weghen / wateringhen / op den afschouw oft wil-keur-schou-daghen / dat sullen sy-luyden des daeghs daer aen moghen afschouwen.

Ende dit alles / ghedurende den tijdt van de bedieninghe van den voornoemden Bailliu / of tot des selfs kennelijck weder-segghen. Actum den neghenthienden Februarij sesthien hondert ende thien / by den Bailliu voornoemt / ende ter oorconde by hem gheteyckent

D. COLTERMAN.

't Recht vande doode-hant, is thien Kennemer ponden.

DEn 1 Februarij anno vijfthien hondert neghen-en-tnegentigh / Symon van Veen, een out Bailliu van der Nyenburg / gevraegt zijnde by eenige van de oudtste Leen-mannen van Kennemer-lant. Wat Recht dat het wesen mocht / dat men thien Kennemer ponden / was af-nemende voor de doode handt van den neder-gheslaghen / overmidts 't selve by sommighen begost questieus gemaeckt te worden / die wilden sustineren / dat den Bailliu / volghende de Kennemer-rechten / was ghehouden het doode lichaem / op een Kennemer-pondt te beschouwen. Gaf voor antwoordt / wel waer te zijn / dat de Bailliu die beschouwinghe van het doode lichaem gehouden was te doen / op sijn Kennemer pondt: maer soo veele aengaet het Recht van thien Kennemer ponden / 't welck die Bailliu stipuleert / van de naeste Vrienden van den Neder-gheslagen / voor ende al eer hy consenteert / dat het doode lichaem begraven mach werden / ende ghenaemt werdt het recht van de doode handt; verklaerde / dat ouder

Leen-mannen voor de troublen hem hadden onderrecht. Dat den Bailliu die thien Kennemer ponden stipuleert van des Neder-gheslaghens presente naeste Vrienden / niet voor sijn schouwen: maer voor sijn leges van de ghedaen klachte / ende Rechts versoeckinghe / jeghens den Beklaeghde ende Perpetrant / ende dat hy den Perpetrant sal verbolghen / te Rechte doen komen / ofte ballinghs landts legghen. Ende dat den Bailliu / daer over plach te nemen / de toe-segginge van 't doode lichaem / by af-houdinge van sijn doode hant / welcke toe-segginghe / als te seer barbaer wesende / schijnt allenckskens verandert te zijn / ende dat de toe-segginghe ghenomen werdt van dē naeste Vrienden / die den Delinquant noemen / ende Recht versoecken op de beschouwinge / ende dat sulcks altijt in Kennemerlandt ende Kennemer-ghevolgh gheuseert is / sulcks den voornoemden Symon van Veen verklaerde oock van sijn Vader / een seer oudt Officier van de Graeflijckheyt van Egmond / verstaen te hebben / etc.

Missive van die van de rekeninghe des Graeflijckheydts van Hollandt, aen David Colterman, Bailliu van Kennemer-landt.

Erentfeste / vrome / discrete / seer voorsienighe / gunstighe goede Vriendt: Alsoo wy midts eenighe voor-gheballen saken / alhier ter Kamere / gaerne onderrecht waren / wat ghebruyck in u E. Jurisdictie es / nopende de voldoeninge van 't Recht van de doode hant van den Neder-gheslaghen / namentlijck / oft aldaer by de vrienden van de Neder gheslaghen / voor 't Recht van de selve doode handt / betaelt werdt sekere somme van penninghen / ende hoe veel / voor ende al eer de lichamen van de Neder-gheslaghen / begraven moghen werden. Soo sal u E. niet nae-laten / op 't spoedighste ons van de gheleghentheydt van dien te adverteren / wy bevinden wel dat voor het voorsz Recht / van oudts in diversche quartieren van Hollant by de Graeffelijcke Officieren / is ghenoten thien pondt / sulcks oock 't selve jeghenwoordelijck noch ghenoten werdt / doch waer op 't selve es gefondeert / konnen wy niet bevroedt werden / derhalven u E. mede believen sal / ons te communiceren 't gunt dies aengaende u E. bewust es / daer op wy ons verlaten sullen.

Erentfeste / vrome / discrete / seer voorsienighe / gunstighe goede Vriendt / zijt Godt Almachtigh bevolen. Gheschreven ten Burele

van de kamer van Rekeninghe in den Haghe / den een-en-twintighsten September anno sesthien hondert neghen.

Uwe goede vrienden / ende was onderteyckent I. van Mierop.

Rescriptie opte boven-staende Missive.

Edele, Erentfeste, Wijse, vermogende Heeren.

Myn Heeren. Op uwer E. W. schrijven van den een-en-twintighsten deser / den ses-en-twintighsten volghende ontfangen/ omme te hebben kennisse ende onderrichtinghe van 't ghebruyck in Kennemer-landt / nopende de voldoeninge van 't Recht van de doode handt van den neder-gheslaghen / sal dienen / dat van oudts ende jeghenwoordigh / op de beschouwinghe van het doode lichaem / by de naeste Vrienden des selfs / van oft voor de doode handt werde betaelt thien Kennemer ponden / bedraghende tot derthien ponden van veertigh grooten Vlaems / ofte stipulatie daer vooren ghedaen/ sonder op het simpel Recht aen te laten komen / ten aensien dat 't selfde naest eenighe Jaren / zedert de Troubles / sommighe gesocht hebben questieus te maken / ende dit al vooren het lichaem hen-luyden mach volghen / daer toe dat het oock bekommert werdt. Dies soo belooft weder den Bailliu / den Perpetrant te Recht te eysschen / te vervolghen / ende ballinghs landts te legghen; ende hebbe my laten onderrechten / dat den Bailliu daer over plach te nemen de toe-segginghe van 't doode lichaem / by afhoudinghe van sijn doode handt. Welcke toe-segginghe als te seer barbaer wesende / schijnt allenckskens verandert te zijn / ende dat de toe-segginghe ghenomen werdt van de naeste Vrienden / die den Perpetrant noemen / ende Recht versoecken op de beschouwinghe/ welcke thien pondt op de Vrienden soen onder de doodt-schuldt ghestelt / by oft van weghen den Hantdadighen/ ghemeenlijck gherembourseert ende vergoedet worden. Ende midts dien soo ghebeurt wel (doch seer selden) dat ick om der onnooselheydt ende onvermoghentheydt van de supplicerende Vrienden/ 't voorsz Recht in wachte / ende verbordere van den Perpetrant/ als tot de doode ende klaghende handt staende / ende t' sijnder laste (onder beter ghevoelen) behoorende. Ende late my voorstaen voort-gekomen te wesen/ uyt dien/ dat op de schouwe van 't lichaem de bloetverwanten / Recht eysschen ende klagen: Daer toe ende tot alle andere klachten / nae zede van Kennemer-landt thien Kennemer ponden

den staen / by den Klagher ofte Beklaeghde te betalen / hoewel my ghedenckt in de stucken van den Processe van de Keuren by mijn Voorsaet Gerrit van Berckenrode, een tijdt wijl ghevoert / teghens eenighe opposerende Dorpen gelesen te hebben / dat de naeste Vrienden alsulck recht ende thien pondt betalen / op dat des neder-gheslaghens rechter handt niet af ghehouden en werde / daer van naerder bericht by den E. Heer Raedts-heer Mr. Symon van Veen, (onder welcke de stucken langhe berust hebben / ende dese in-geleyde ghetogen es) kan gedaen werden / besluytende met mijn verplichte dienstbiedinghe / sal den Almoghenden bidden.

Edele / erentfeste / wijse vermoghende Heeren / mijn Heeren uwer E. W. te behouden lange in state ende voorspoet. In Haerlem den seven-en-twintighsten September festhien hondert neghen. Uwer E. W. dienstwillige in alles / ende was ondertepckent David Colterman.

Wt dese nae-volghende oude munimenten / kan nader af-ghenomen werden / dat niet alleen de Vrienden van den Neder-gheslagen / opte beschouwinghe van 't doode lichaem / plachten te klagen: maer dat die naeste van de Swaert zijde / sijne klachte terstont voor Bailliu ende mannen institueerde ende vervolgde / ende balling-brief verworve. Van welcke klachte men den Bailliu altijt schuldigh is gheweest / thien Kennemer ponden te gelden by den Klagher ofte Beklaeghde / ende den Beklaeghde zijnde hier veldt-vluchtigh / soo is den Klagher schuldigh voor 't openen van de Vyerschare / den Bailliu te betalen sijn thien Kennemer ponden.

Oude maniere van een Dinghtalinge van een dootslagh.

Heer Bailliu / Salomon W. heeft ghehoort / dat ghy inghe-eyscht hebt / die oudtste ende die naeste / van den rechten Swaert zijde / van Allert Willemsz doodt / ende Salomon W. seydt / ende ick voor hem / dat ghy schuldigh zijt / een omme-braegh te doen / oft hem yemandt ouder / oft naerer vermeet van Allert Willemsz doodt / dan hy is.

Alsoo als hem op dit pas / niemandt ouder / oft naerer en vermeet / van Allert Willemsz doodt / waer 't datter yemandt hier nae quam / dattet hem niet hinderen / noch deeren en soude aen sijn recht / ende begheer des een vonnis.

Heer Bailliu / waert ghy Salomon Willemsz, dat Allert van mannen besien is / ende dat hy van mans handen gestorven. Die Bailliu seyt / jae ick.

Heer Bailliu / ghy waert hem / dat hy ter aerden gebracht is onder die handt oft boven die handt / als dat behoort by ju.

Heer Bailliu / ghy waert alle dat ghy met recht schuldigh zijt te waren: alsoo als ghy hem het een ende het andere waert / ende al dat ghy hem met recht schuldigh zijt te waren: soo seyt Salomon ende ick voor hem / dat hy metten dooden mach klagen / klaeght hy als recht es / ghelijck of dat doode lichaem hier teghenwoordigh waer / ende geer des een vonnis.

Heer Bailliu vraeght Salomon, oft hy lijdt aen mijn woorden.

Een vonnis begeert Salomon, hoe hy schuldigh is te klagen / mit Allert Willemsz doodt. Waer / mit wapen-rust / oft mit klaghelijcke woorden: soo wijst men / mit beyden.

Een vonnis begheert hy / wat voorgaen sal; soo wijst men dat wapen-rust.

Een vonnis / waer men 't wapen-rust alleen doen sal / oft hy hulp hebben sal: soo wijst men hem hulp.

Een vonnis / hoe veel datter wesen sal / soo wijst men twee tot hem selven.

Een vonnis / hoe nae sy hem gheboren sullen wesen / die 't wapenrust met hem doen sullen; soo wijst men achter suster kinderen / oft daer en binnen.

Een vonnis / hoe menighwerf men wapen-rust doen sal; soo wijst men drie werf.

Een vonnis / hoe luyde / soo wijst men dat men 't over die werf hooren mach.

Een vonnis geert hy / oft sy gewapent wesen sullen / of en sullen; soo wijst men ghewapent.

Heer Bailliu / wilt ghy hem oorlof gheven uyt te gaen / om henluyden te wapenen; soo seydt den Bailliu / jae ick.

Heer Bailliu / oft sy te recht gewapent zijn / een vonnis; soo wijst men / jae.

Een vonnis / oft ick hen voorspelden mach / ende sy my nae / alsoo ick heur ghehuurde Taelman ben; soo wijst men / jae.

Segt my nae / wapen over Maerten Willemsz, oft hoe hy genoemt is met recht / dat hy ghekomen is in de Graeflijckheydt van Hollandt /

landt / in 't Bailliuschap van K. ofte N. ende in den ban van N. ende heeft aldaer Allert Willemsz, onse Neef / van sijn levende lijf ter doodt ghebracht / ghedult / ghedoodt / ter monde ghebreemt / mit open wonden / mit bloedighe waden / selver namentlijck / metter handt hem ghedaen / den rechten sleydoodt / hy ende anders niemandt.

Een vonnis / of sy 't wapen-rust gedaen hebben / als recht es; soo wijst men / jae zy.

Een vonnis / hoe menigh werf men die klaghelijcke woorden sal doen; soo wijst men / eens werf.

Heer Bailliu / waert ghy my voort in Salomon Willemsz woorden / Jae ick. Soo staet hier Salomon Willemsz, ende ick voor hem / ende klaegh ju over Maerten Willemsz, oft hoe hy ghenoemt is met recht / dat hy ghekomen is in de Graeflijckheydt van Hollandt in den Bailliuschap van K. oft N. ende in den ban van N. ende heeft Allert Willemsz van den lijf ter doodt gebrocht / gedult / ghedoodt / ter monde ghebreemt / mit open wonden / mit bloedighe waden / selver namentlijck / metter handt selve ghedaen / den rechten sleydoodt. Woude Maerten Willemsz, oft hoe hy ghenaemt is / mit recht / daer yet weder-segghen / oft hy te Werf quaem / soo woude hem Salomon Willemsz aenbrenghen tot sijnen Aften daghen / ende tot sijn Recht / als hy hem met recht schuldigh is aen te brenghen. Ende seydt / dat sijn aenbrengh sal gaen voor eenighe onschuldt / die Maerten Willemsz daer voor doen mach / van dat hy hem voor-arren sel / is 't recht / ende wijsen 't Mannen / ende seydt dat ghy schuldigh zijt in te eysschen Maerten Willemsz, om Salomon Willemsz te antwoorden nae sijne klaghelijcke woorden / is 't Recht / ende wijsen 't Mannen; hy geert des een vonnis.

Heer Bailliu / oft die klaghelijck woorden te recht ghedaen zijn; een vonnis / soo wijst men / jae.

Heer Bailliu / Salomon Willemsz vraeght / oft hy hier al toe ghedaen heeft / dat hy huyden van Rechts weghen schuldigh is te doen / ende begheer des een vonnis.

Heer Bailliu / een vonnis geert Salomon, oft hy yet verder schuldigh is te legghen / ende seydt / dat hy hem schuldigh is te legghen / op Ses tot hem / soo wijst men / jae.

Heer Bailliu een vonnis: hoe nae die gheboren sullen wesen / soo wijst men Achter-suster kinderen / oft daer en binnen / of twee

eerste leden / voor eens achters kindt / soo noemt men die ses. Een vonnis. In hoe langhe tydt sy hem schuldigh zijn upt te reyden / ofte in de sevendeel te blijven / soo wijst men binnen die eerste ses weken.

Een vonnis geert Salomon, in hoe langhe tydt sy schuldigh zijn haer gelt ter bort te brenghen; soo wijst men binnen drie ses weken.

Tot wat stede. Binnen die Vyerschare op 't block.

Salomon seydt / en ick voor hem / waer yemandt die sijn gelt niet te borde en brochte / nae voor vonnissen / dat hy ballingh landts wesen sal / ghelijcken die Hantdadighen / is 't recht ende wijsent mannen. Ick geer des een vonnis / etc.

Wt het voor-verhaelde Recht van de doode handt / ter somme van thien pondt. Den Bailliuw hebbende ontfanghen / betaelt daer upt den Secretaris voor sijn salaris / de somme van drie Carolus guldens.

De forme van een Ballingh-brief.

ICk N. Bailliu van N. ende wy N. als 's Heeren mannen der Graeflijckheydt van Hollandt / oirconden / ende doen kondt ende kennelijck / allen den genen / die dese letteren oft Ballingh-brief sullen sien oft hooren lesen: Dat wy te recht ende ter Vyerschaer ghesetten hebben / metten voorsz Bailliu ter plaetse N / etc. Ende dat voor ons ghekomen is Salomon Willemsz, als hem vermetende te wesen ghebooren / die oudtste ende die naeste van den Rechter swaert-zijde / van Allert Willemsz doodt / ende heeft met Recht vervollight ende geklaeght / op eenen ghenoemt Maerten Willemsz, oft hoe sijn naem mit recht is / den eenen dagh / den anderen dagh / ende den derden dagh toe / mit wapen-rust / ende mit klaghelijcke woorden / mit alsulcke loopende vonnissen / als daer mit recht toe-behoorde. Den eersten dagh klaghende ende seggende wapen / over Maerten Willemsz, oft hoe sijn naem mit recht is / dat hy gekomen is binnen die Graeflijckheydt van Hollandt / binnen dat Bailliuschap N. ende in den ban van N. ende heeft Allert Willemsz, oft hoe sijn namen met recht is ghedult / ghedoodt / ter monde ghevreemt / van sijnen levenden lijf ter doot ghebracht / mit open wonden / mit bloedighe waden selver / namentlijck / metter handt hem ghedaen / den rechten sleydoot / hy ende anders niemandt: Woude Maerten Willemsz, oft hoe sijn naem mit recht is / daer yet wederseggen / oft hy toe werf quaem /

hy en hadde Allert Willemsz van sijn levende lijf niet ter doodt ghe-brocht/ soo woude Salomon Willemsz hem aenbrenghen/ als hy hem met recht schuldigh is aen te brenghen / tot sijnen Asten dagen / ende tot sijn Recht / ende seydt / brenght hy hem aen / dat sijn aenbrengh sal gaen / voor eenighe onschuldt die hy daer voor doen mach : ende heeft hem alle daghen / mit vonnissen / ende mit Recht in laten eys-schen. Ende ick N. van den Bailliu N. voorsz/hebbe den voornoem-den Maerten Willemsz, oft hoe sijn naem mit recht is / altijdt in-ghe-eyscht den eenen dagh/ den anderen dagh / ende den derden dagh toe/ om te antwoorden op Salomon Willemsz klaghelijcke woorden / ende Maerten voorsz is uyt-ghebleven / ende uyt-ghesceten / ende en is niet in gekomen / te antwoorden op Salomons klaghelijcke woorden : en-de Salomon voorsz heeft voort een vonnis gedinght/ ende gevraeght/ ende seyde / alsoo 't Maerten voorsz/ sijn derde dagh is / ende niet en komt / dat hy mit allen recht-velligh sal wesen / ende versteken van sijn keer ende weer ; dat hebben die voorsz Mannen alsoo ghewesen. Voort dinget Salomon voorsz/ende begeerde een vonnis/oft hy Maer-ten voorsz/ schuldigh was ballinghs landts te legghen / dan oft hy sijn vierde dagh soude hebben / die Mannen wesen hem sijn vierden dagh toe / nae die Rechten van den lande. Ende opten vierden dagh van de Vyerschare / nae voor-vonnissen van den voorsz Mannen/ soo is Salomon ghekomen / ende heeft ghedinght nae voor-vonnissen van Mannen / segghende / Heer Bailliu / Ick segh op huyden / al-soo 't Maerten voorsz sijn vierden Vyerschaer is / ende sijn vierden dagh / dat ghy hem schuldigh zijt / ballinghs landts te legghen / nae den Rechte van den lande / ende nae voor-vonnissen ; ende geer des een vonnis van Mannen. Dat hebben die Mannen alsoo ghewe-sen. Ende ick N. Bailliu voorsz/ nae voor-vonnissen / hebbe Maer-ten ballingh landts gheleydt / nae den Rechte van den lande / uyt de Graeflijckheydt van Hollandt / Zeelandt ende Vrieslandt / ende uyt de Graefschap ende Bailliuschap van N. ende uytten ban van N. Voort heeft Salomon Willemsz een vonnis ghedinght mit Recht/ en-de seyde / waer dat sake dat hy Maerten voorsz/ tot eeniger Stede van den Bisschops Hof ende Landt vonde / gaende / staende / wakende/ slapende / rijdende of zeylende/ te water ofte lande/ dat hy hem slaen mochte sonder banne oft boeten / daer aen te verbeuren / ende hem te gelden mitten wapen / daer 't mede gedaen worde / ende met drie sil-veren penninghen : dat hebben die voorsz Mannen alsoo ghewesen. Maer te betalen mit alsulcke penninghen / nae uytwijsinghe die be-

schreven

schreven Rechten van Kennemer-landt / als voorsz staet / dat is / te weten / vijf schellinghen / vier kruyste penninghen. Item / waer men 't wapen legghen sal / ende die vier kruyste penninghen / op sijn lijf. Noch heeft Salomon een vonnis ghedinght / hoe nae dat sy gheboren soude zijn / die dat met hem doen souden mogen / die mannen wesen / achter Suster kinderen / oft daer en binnen / van een rechte linie geboren: ende Salomon heeft tot allen Overscharen gedinght / in 't ende van sijn woorden / ofte hy daer al toe ghedaen hadde / dat hy van Rechts wegen altijt schuldigh was te doen: ende dat wordt hem altijdt alsoo gewesen: Ende Salomon heeft een Ballingh-brief ghedinght / op sijnre kosten mit Bailliuszegel ende 's Heeren mannen bezeglet / dat hebben die Mannen alsoo ghewesen: soo hebbe ick N. als Bailliu van N. tot kennisse ende ghetuygenisse der waerheyt van desen / mijn zeghel hier beneden aenghehanghen. Ende omme der meerder sekerheydts wille / soo hebben wy tot twee oft drie / als Leen-mannen van de Graeflijckheydt / onsen zegelen / metten voorsz Bailliu hier aen-gehangen. In 't Iaer / etc.

Resterende articulen des Memoriaels.

De mis-stellinghe van 't eerste artijckel hebbende sup. pag. 272. aenghewesen / van 't tweede pag. 268. & ultra, van 't achtste pag. 230. van 't achthiende pag. 231. van 't negenthiende / twintighste / drie-en-twintighste / seven-en-twintighste / negen-en-twintighste / een-en-dertighste ende drie-en-dertighste pag. 232. & ultra, sal hier in 't korte de resterende achter den anderen brengen / op dat een yder selver mach oordeelen wat uyt soodanighe generale positien getogen kan werden. Den inhoudt dan des derden artijckels is / dat den Bailliu van Kennemer-landt ghequalificeert is / te nomineren veerthien persoonen van de bequaemste / ghequalificeerste ende gepracticeerste Leen-mannen van de Graeflijckheydt van Hollandt / omme daer uyt seven Persoonen ghe-eligeert te werden / die gehouden zijn met den voorschreven Bailliu van Kennemer-landt Recht te sitten / ende tot sijn vermaninghe te vaceren / in saecken het Bailliuwschap aengaende. Dese woorden des Memoriaels accorderen met het oude gheciteerde Octroy / uytgesondert datter mancqueert / wien d'electie competeert als pag. 287. te sien is: maer nu voorts aen / moet die nominatie geschieden ten overstaen vande oude Leen-mannen/

nen / als mede d'electie / achtervolghende de vast-beraemde ordre der Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollant ende West-Vrieslant / in date den vier-en-twintighsten Novemb. sesthien hondert acht-en-veertigh / staende infra pag. 355. soo dat 't stellen deses Artijckels nu gantsch onnodigh was.

't Vierde Artijckel / hoe dat den Bailliu vermach een Stedehouder te stellen / ende waer naer sich de selve sal hebben te ghedraghen / werdt supra pag. 49. lin. 14. gheordonneert.

't Vijfde by der handt nemende / 't welck buyten Rhijn-landt questieus werdt ghemaeckt / dient gelet / dat die Bailliuwen van Rhijnlandt / van alle oude tijden gheauthoriseert zijn gheweest / te stellen twee ghezworen Persoonen / die men Asingen noemt: de welcke by eede ghehouden waren te komen / d'een aen de hooghe zijde van den Rhijn / ende d'ander aen de laghe zijde / op sonderlinghe Recht-daghen / in alle de Dorpen ende Vyerscharen van Rhijn-landt / omme te sien ende te hooren / wat manieren van mesusen / ofte delicten / daer aen de selve Vyerscharen souden moghen ghebeuren ofte geschieden: 't welck sy den Bailliu schuldigh waren by haren eede te relateren / ende waren daer over by de Dorpen elcks apart / nae de selve machtigh waren gheloont / boven dat de selve Asingen hadden van elcke klachte / ofte recht-plegingе van een buyten-man / een stuyver. De voornoemde Bailliuwen zijn mede altijdt gherechtight gheweest / totte twee deelen van alle kleyne boeten / die in eenighe Schout-ambachten van Rhijn-landt vielen / 't zy oft sy 't selve Schout-ambacht van de Graeflijckheydt van Hollandt / ofte van eenighe Ambachtsheeren pachteden. Des soo waren de Schouten wederomme gherechtight / in een derdendeel van de thien ponden / die den Bailliu van Rhijn-landt by sententie ende executie in wint / ofte by compositie. Welck recht by de K. M. nader zijnde bevestight / is daer uyt ghevolght / dat den Bailliu in der tijdt wesende / niet teghenstaende eenighe Schouten in Rhijn-landt pachten / eenige Schout-ambachten van de Keyserlijcke Majesteyt / oft van de Ambachts-heeren aldaer / soo en moghen de selve op alsulcken Ambachts-heeren Commissie / haer Schout-ambachten niet bedienen / noch mit Schepenen eenigh Recht doen / ofte Justitie administreren / ten zy dat sy boven des Ambachts-heeren commissie / eerst ende al vooren van den Bailliu in der tijdt wesende / verkrijghen noch een ander bezeghelde gheteyckende Brief / ghenaemt den Ban / ende dat sy haren behoorlijcken eedt ghedaen hebben aen den Bailliu: maer in gheValle de selve

onwilligh ware den voorsz Ban te openen / Officio Curiæ Provincialis nobili, per mandatum, tum ad hoc constringi potest: volghende ondertusschen den inhoudt van sijne eerste Commissie / Recht ende Justitie administrerende. Dit Rhijn-landts ghebruyck by de Baillluwen van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh met goet succes zijnde soo nu soo dan gepractiseert / ende op verscheyden plaetsen inghevoert / waren gheraeckt in telle quelle possessie / nae my de voorsz Colterman menighmael verhaelde / waeromme ten tijde den Schout van Wijck-op-zee hem weygherigh toonde van my als Bailliu van Bloys ofte Beverwijck / den Ban te halen ofte ontfanghen / dede den selven ende Schepenen interdiceren / van haer niet te verborderen metten selven Recht te sitten / ofte Justitie te administreren / voor ende al eer hy sijnen behoorlijcken Ban soude hebben ghehaelt / opte boete daer toe staende. Waer over hy aen de Ed. Mog. Heeren van Rekeninghe klachtigh ghevallen zijnde / wierde ick van de selve beschreven / omme redenen te geven van 't ghedaen interdict / tot justificatie van 't selve / leyde over verscheyden oude Bannen / ten dien fine my ghesubministreert / doch onder conditie / van 't selve veel eer te laten sachjens glyen / als in Proces te komen / alsoo men my geen vasten grondt ofte voet wiste aen te wijsen / waer op ick 't ghesustineerde soude konnen staende houden. De Bannen waren meest van gelijcken teneur als dese / mette handt van Mr. Gerrit van Berckenrode gheschreven ende ondertepckent.

Ick Gerrit van Berckenrode, Bailliu van Kennemer-landt / geve midts desen Gerrit Symonsz, den behoorlicken Ban / van 't Schoutambacht van Wtgeest met sijn Dependentien / gedurende den tijdt van sijn Commissie / nu opten twee-en-twintighsten Februarij lestleden gheobtineert / ende langher niet. Omme 't selve Schout-ambacht eerlijcken ende ghetrouwelijcken te bedienen / Recht ende Justitie eenen yegelijcken te administreren / Dijcken / Dammen / Wateringhen / Sluysen / Sluys-tochten / Wtweghen ende Inweghen te begaen ende te beschouwen / tot alsulcke eeren / baten / nutschappen ende profijten als daer toe behooren. Bevelende daeromme de Schepenen aldaer / in der tijdt wesende / ende vermaent zijnde / hem Schout voorsz daer toe alle hulp / assistentie ende bystandt te doen / t'elcken op de boete van thien Kennemer ponden; midts dat de selve Schout ghehouden werdt / alle saken ende delicten / die Hoogheydt aengaende / ende t'sijnder kennisse ghekomen zijnde / my als Bailliu

onder sijn ghedane eedt te kennen te gheven/ t'elcken op de boeten als vooren. Oorconde dese mijne Signature hier onder gestelt den acht-en-twintighsten Februarij anno vijfthien hondert neghen-en-tachtigh stilo novo, ende was onderteyckent / Gerrit van Berckenrode, Bailliu van Kennemer-landt.

Hoe dat het gheven van den Ban in Kennemer-landt gheleghen/ kan afgenomen werden uytte woorden in den selven staende geinsereert / zijnde Schout ende Schepenen selver gepriviligeert / met verbodt aen den Bailliu van hem daer mede niet te bemoeyen / daer toe hy nochtans den Schout mettet gheven van den Ban authoriseert/ als supra pag.47. lin.2. blijckt pag.40. lin.21. zijn gepriviligeert ingebroken Dijcken te verleggen by heuren eede / ende lin.28. Sluysen / Sluys-tochten / Wateringhen te moghen verlegghen/ tot allen tijden van den Jare. De Bannen mede van den ses-en-twintighsten December anno vijfthien hondert vijf-en-vijftigh/ repeteren meest alleenlijck den inhout der Schouten Commissien; dese bovenstaende is wat meer ghe-extendeert / die by den voornoemden Colterman, den een-en-twintighsten Mey vijfthien hondert ses-en-tneghentigh/ zijn uytghegheven aen eenighe Schouten van Kennemerlant/zijn wat anders ende wat vaster geclausuleert: ende houden onder anderen mede in dese woorden / van hem Bailliu met raet ende daet t'assisteren. In Rhijn-lant zijn die Bailliuwen gepriviligeert/ niet alleen tot het gheven der Bannen aen de Schouten / maer oock de selve een bysonderen eedt af te nemen / omme veele ende verscheyden aldaer militerende redenen / die alle in Kennemer-landt cesseren. Weshalven niet verstaen kan werden/ dat die Schouten onder Kennemer-lant resorterende / aen 't halen ofte ontfangen van den voorsz Banne / soo gehouden ofte verbonden te zijn/ als in Rhijn-landt gebruyckelijck.

In 't seste Artijckel werdt den Bailliu d'electie van Schepenen te rechte toe-geschreven/over de niet gepriviligeerde ofte verambachtsheerde Dorpen / maer datter by gevoeght werdt dat de Bailliuwen van Kennemer-landt sulcks ghedaen souden hebben in den Dorpe van Heemstede Ampts halven/ werdt wel expressélijcken ontkent/ doch dat sulcks eens soude geschiedt zijn by overlijden van den Heere / sijner absentie / ofte t'sijnen versoeck / soude my niet vreemt voorkomen: want ick soodanighen Heere van Heemstede hebbe gekent/ die tot sijn houwelijcks daghe toe den Bailliu in der tijdt / voor sijn grootste vriendt ende naesten raedt hielde.

Het sevenste zijnde ghegrondt op 't Octroy der Ed. Groot-mog. Heeren Staten van Hollandt / moet 't selve punctuelijcken achtervolght worden. Ende hier mede dalende op 't neghenste toucherende 't passeren van de actens der Kranckſinnighen; waer van de Officieren in Kennemer-landt ende Kennemer-volgh / nae gheliefte in ouden tijden wilden voldaen zijn / voor ende al eer de selve uyt te gheven / waer omme dese ordre by Koningh Philips als Grave van Hollant / inden Jare vijfthien hondert een-en-tseſtigh is beraemt geworden / als supra pag. 66. art. 11. in 't langhe ghesien kan werden / ende een ghedeelte des Text volght: Die Vrienden sullen gehouden zijn / den Bailliu van den Kranckſinnighen mensche te adverteren / met goede verklaringhe van den persoon / op dat hy hem mach informeren (ist noodt) ende onderstaen oft niet een gheyractiseert werck is. Hier tegens stellende dese woorden des Memoriaels / dat / soo wanneer de Vrienden / Magen / ofte wie dat het mach wesen / komt versoecken consent / sy-luyden van de kranckſinnigheydt ofte onmacht moeten bewijsen / etc. kan met een half ooghe 't onderschepdt gesien werden / wat den Bailliu ampts-halven ghehouden is te doen / op 't recht van sijn Kennemer pondt.

By 't thiende Artijckel werdt wel ghesepdt / dat den eenen Ingeseten in Kennemer-landt / den anderen Ingheseten niet en vermach t'arresteren / nochte sijne goederen bekommeren: doch dat den Bailliu sulcks te doen consent soude moghen geven / nae costumen / rechten ende zeden van Kennemer-landt / gaet veel te breedt / hoewel my niet onbewust / dat somtijdts eenighe miserable Persoonen / ofte die van seer kleyn vermoghen / ende aen haer arbeydts loon niet en weten te gheraken / soodanighe Actens by den Bailliuwen propria authoritate, ende uyt pure gunste werden verleent / omme de selve soo veel mogelijck / sonder Proces totten haren te helpen: maer dat totte violatie van soodanigh arrest thien pondt boeten soude staen / nae Kennemer zede is noch niet aenghenomen.

Op dat yder een soude konnen jugeren / hoe verre het elfde Memoriaels artijckel evageert / ende 't selve mette plaetsen der Privilegien confereren / als pag. 47. lin. 16. ende pag. 63. art. 1. doende niet ter materie 't gheallegeerde Privilegie van Grave Guy van Castilien / die van West-zanen ende Crommenye specialijcken anno derthien hondert ses-en-tneghentigh verleent / soo werdt 't selfde hier onder van woorde tot woorde ghestelt. Den Bailliu van Kennemer-landt beschouwt alle doode / veronghheluckte ende verdroncken

Per-

Persoonen / ofte doet de selve door sijn Stadthouder / ofte ander geauthoriseerde beschouwen / ten overstaen van twee Leen-mannen/ ofte twee Schepenen van der plaetse daer het doode lichaem rustet/ ende hier van es sijn recht een Kennemer pondt : sonder dat hem yemandt dies mach onderwinden/ ofte oock het doode lichaem vervoeren / ofte ter aerden doen brenghen / bevoorens de voorsz Schouwe/ ofte vervalt in boeten jeghens den voorsz Bailliu ; edoch alsoo veel tijdts verloopt al eer den Bailliu van soodanighen ongheluck kennisse kan werden gedaen / ende dat sijn komen ofte authorisatie daer op moet verwacht werden/ ende ondertusschen een droevig aenschou ende wesen es voor vrienden ende vreemden / 't verblijven van den veronghelucktenn/ ter plaetse daer hy ghevonden ofte aenghekomen es / soo es van ouden tijden wel ghebruyckelijcken geweest / dat den Bailliu toe-ghestaen ende ghegunt heeft / by Acte generalijcken den Schout ende Schepenen / daer by authoriserende alle verdroncken/ doode ende veronghelucktte Persoonen te moghen schouwen/ behoudens sijns recht /-ende d'Acte binnen korten tijdt over-sendende.

Het twaelfde Artijckel houdt / alsoodanigh ende op ghelijck recht van een Kennemer pondt den Bailliu beschouwt / ofte door sijnen Stadthouder ofte ander speciael ghemachtighde/ doet beschouwen de doode lichamen van alle ghequetste / ende van menschen handen ter neder-gheleyde Persoonen : ende gheniet daer-en-boven noch sijn Recht van de doode handt tot thien Kennemer ponden / welcke thien Kennemer ponden betaelt moeten werden/by de naeste vrienden van den neder-gheslagen / sulcks dat ter dier tijdt toe 't voorsz lichaem by den Bailliu in arreste ghenomen ende bekommert werdt / sonder dat 't selve mach werden vervoert / ofte ter aerden ghebracht/ ofte vervalt den ghenen die sulcks onderwindt in boeten jeghens den Bailliu : hier op werdt oock by de naeste vrienden den Perpetrant van den nederslagh ghenoemt / toeseggінghe ende klachte ghedaen / dies den Bailliu belooft ende aen-neemt den Perpetrant te vervolghen/ ende ballinghs landts te legghen : over welcke toeseegginge des dooden lichaems/den Bailliu plach te doen af-houwen/ende nemen des dooden handt / welcke affirmatijf teken te seer barbaer zijnde / es allenckxkens in onghebruyck gheraeckt / deshalven de voorsz betalinghe van thien Kennemer ponden/ is gheintroduceert : oock mede als 't recht over der vrienden klachte den Bailliu competerende / gelijck naer Rechten ende Zeden van Kennemer-landt tot allen klachten staen thien Kennemer ponden/ ende werdt dit Recht op de soeninghe

sy de vrienden oock weder ghebracht / tot laste van den Perpetrant/ waer in den Schrijver sich wederomme elageert / wijst aen 't gheallegeerde eerste Artijckel / pag. 63. van 't Recht van de doode handt/ ende 't ghevolghe van dien / leest pag. 336. & ultra: als noch wat tot alle klachten staet / pag. 290. ende 291. 't Gheallegeerde Privilegie van Graef Iohan van Henegouwen, in date des Donderdaeghs voor Pincxteren / anno derthien hondert ses-en-veertigh / alsoo 't die van West-zanen ende Crommenye ghegheven es / ende ghenen anderen/ kan hier mede den Bailliu van Kennemer-landt niet patrocineren.

De woorden des 13 Artijckels zijn dese: den Bailliu van Kennemer-landt gheeft Jaerlijcks upt den Yck van alle Maten / Kannen ende Ghewichten / ende es daer van costumierlijcken / dat die Schouten in Kennemer-landt alle Jaren / de Letter van den voorsz Yck/ van den Bailliu komen halen. Excipe voor eerst Aeckersloot/ ten anderen Wormer ende Gisp / die gepriviligeert zijn selver te moghen ycken/ als pag. 107. & ultra verklaert werdt: ten derden / alle verambachts-heerde Dorpen ende Gehuchten / die niet ghehouden zijn d'uptgesonden Letter / in den Schrickel-jaren t'ontfanghen/ ende niemandt t'eenigher tijdt te halen / uyt-wijsende d'authentijcque verklaringen van de Boden van Kennemer-landt / d'eerste van Pieter Govertsz. in date den 13 October/ 1594. ende andere van Symon van Wouw / ghewesene Bode in date den 14 October / Anno voorschreven: Mitsgaders seeckere Acte/ de anno 1628. geschreven ende onderteykent mette eygen hant van David Colterman, Bailliu van Kennemer-landt: Ende laetstelijck / zijn alle Schepenen in Kennemer-landt gerechtight Keuren te maken/ ende seeckere peynen te statueren / teghens allen ende eenen yeghelijcken die onghe-yckte Maten ofte Wichten ghebruycken / uptwijsende de Sententie van den Hove van Hollandt/ sup. pag. 310. ende die Confirmatie vanden Hoogen Rade/ anno 1606. daer op gevolght.

Wert mede in 't 14 Artijckel geseyt / dat den Bailliu alle Schrickel-jaren sijn Huys-hoen verschijnt: daer des Privilegij text inhout wanneer die ghemeene Buren haer vijfdinge volstaen / soo en sullen sy geen Hoenre ghelden/ sup. pag. 8/34/ ende 65. Edoch de maniere is dat de Dorpen ende Ghehuchten metten Bailliu handelen wanneerse het Pacht ofte Ponthoen schuldigh zijn / ofte dat hy 't selver laet door den Schouten/of yemant anders/collecteren/ 'twelck meest in de verambachts-heerde Dorpen plachte te geschieden/upt oorsake dat den Ambachts-Heere / de helfte van 't Huys-hoen competeert.

't Vijf-

't Vijfthiende Artijckel mede-brenghende dat den Bailliu van Kennemer-landt competeert ſijn recht van alle klachten/ by partijen voor ſijne hooghe Vyerſchare aen-geklaeght ende beroepen / is ſoo; jae al waren de ſelve klachten maer gedaen preſent twee Leen-mannen / is den Bailliu thien Kennemer-ponden verſchenen / van den Klager ofte Verweerder / blijckt ſup. pag. 184. lin. 16. 290 ende 291. ende of ſy ſchoon al accordeerden / vermoghen 't ſelve niet anders te doen / als ſalvo den Bailliu zy leges van thien Kennemer ponden. Ghelijcke thien ponden komt den Bailliu van alle gheretracteerde vonniſſen / boven ſijne miſen van juſtitie / ten ware den Appellant quame te ſuccumberen / den welcken vier miſen ofte termijnen daer op te bate komen/ ſonder meer/ ſup. pag. 3. lin. 2. pag. 29. lin. 25. pag. 184. lin. 6. pag. 278.

Men poſeert by 't ſeſthiende Artijckel / dat den Bailliu met ſijne Leen-mannen beraemt ordre ende reglement op de proceduren voor ſijne hooge Vyer-ſchare / ende dat ſy daer van Keuren ende Ordonnantie maken / daer nochtans den ſelven dies aengaende / ordre ende reglement wordt voor-gheſchreven / in de generale Privilegien/ pag. 25 lin. 16. ende pag. 64. art. 5. In de ordonnantie op 't ſtuck van de Juſtitie / pag: 215. & ultra, ende in de orderen by de Ed: Groot-Mog: Heeren Staten van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandt beraemt ende goedt-gevonden / in date den 24 November/ 1648. ende den 7 Mey 1649. hier na volgende. Doende niet ter contrarie de ge-allegeerde pretenſe oude Keuren Heeren Iooſt van Bronckhorſts, in date den 19 Januarij/ 1549. Nochte die van David Coltermans van den 15 September/ 1601. zijnde de ſelve ghe-annulleert by de meer ge-allegeerde Sententie van den Ed. Hove van Hollandt/pag. 310. ende de Confirmatie van den voorſz hoogen Rade.

Het 17 Artijckel dicterende /dat den Bailliu van Kennemer-lant met ſijne Mannen maken oock de Keuren ende Ordonnantien van allerhande ſaecken/raeckende de Politie/ werdt ten ghenoeghen wederleydt / mette Sententie in 't 16 Artijckel aen-ghewesen / ende de voorſchreven Confirmatie van dien / de welcke zijnde ghegaen in krachte van gewijſde/ hadde de voornoemde David Colterman, hem daer nae gereguleert.

Deſcenderende hier mede op 't 21 Artijckel/ waer inne mede gheſuſtineert werdt dat den Bailliu ende Mannen van Leen / de kenniſſe ende judicature op den Heeren weghen ſoude competereren / is ſoo/ voor ſoo veel d'ontgrondinge ende verſparringe van dien / ſoude

mogen aengaen/ waer toe ſtaen de boeten van thien Kennemer ponden/ pag. 183. lin. 22. Maer d'aengelanden moeten de voorſchreven Heeren weghen tot keure van Schout ende Schepenen onderhouden.

Het twee-en-twintighſte Artijckel willende dat den Bailliu van Kennemer-landt/ ende ſijne Mannen alleene maken ende ſtellen alle Keuren van policie/ daer van is tot meermalen het contrarie aengeweſen/ als mede dat die kenniſſe ende judicature die de Schouten ende Schepenen van ſaken hebben. Item/ haer-luyder macht om te keuren ende ordonneren ſoodanigh niet en es ghereſtringeert/ maer gherelaxeert is articule 18/19/ ende 20. ſupra pag. 231. & ultra aengetoghen: van hoe oude tijden/ altoos ſoude onderhouden ende coſtumierlijcken zijn gheweeſt/ Schepenen rolle ten overſtaen van twee/ drie/ ofte meer Leen-mannen te viſiteren/ hebbe noyt ondervonden/ maer goede kenniſſe dat die Bailliuwen van Kennemer-landt ende Kennemer-volgh eenighe Jaren hebben gheprattiſeert Schout ende Schepenen veerthien daghen te vooren aen te ſchrijven/ datſe van meninghe zijn ten dien fine over te komen/ ende dit niet ſonder voorgaende kenniſſe/ dat ſoodanige Schout ende Schepenen/ hare macht mochten hebben te buyten ghegaen/ ende die van de hooghe Overigheydt t'onrechte gheuſurpeert/ midtſgaders weygherende Extract ofte Extracten uytte voorſz rolle te leveren.

Omme 't Recht te vertoonen/ inverteer 't vier-en-twintighſte artijckel/ naedemael de Schouten van de Dorpen in Kennemer-landt niet gehouden zijn/ (buyten correſpondentie) alle boeten ende breucken ſoo civil als crimineel/ den Bailliu van Kennemer-landt te denuncieren ende bekent te maken/ ſulcks dat hy oock tot alle de ſelve egene uytgheſondert/ niet gherechtight is: Want ſoo daer eenigh recht ofte ghehoudenheydt ware/ daer van ſoude eenigh ghewach in der ſelver Schouten commiſſie ghemaeckt werden/ ofte in den eedt dieſe doen/ als in Rhijn-landt gheſchiedt/ daer de Schouten by eede moeten beloven/ den Bailliu ofte ſijnen gezworen Klercq te kennen te gheven/ alle civile ende criminele ſaecken ende delicten in haer Schout-ambachten vallende/ ende hem gheenſins in ſijn boeten te verkorten/ op peyne als meyneedigh gheſtraft te zijn.

Dat die Schouten van Kennemer-landt ghehouden zijn rekeninghe te doen/ meer als van geſchutte ende verkochte Beeſten/ ofte novels boeten/ hebbe noch niet bevonden/ waeromme in Kennemer-landt niet wel in-ghevoert kan werden/ 't gene in Rhijn-landt op voor-

voorgaende recht/continuele possessie/ende der Schouten eedt specialijcken gegrondet es/die mede brenght/ ick belove N. N. van Rhijnlant jaerlickx van de kleyne boeten/in mijn Schout-ambacht vallende/ goede getrouwe rekeninge ende reliqua te doen: waer door alle Schouten aldaer verbonden werden/ volghende den teneur ende inhouden van den voorsz ban ende eedt/ den Bailliu in der tijdt wesende/aen te brengen alle delicten ende boeten binnen den selven Schoutbachte vallende/ bedraghende boven de verbeurte van twee-en-veertigh stuyvers.

Den Bailliu van Kennemer-landt is ghehouden jaerlijcksche rekeninghe/ bewijs ende reliqua te doen aen de Ambachts-heeren van alle soo civile als criminele boeten/ de welcke by dadinghe amiable compositie/ af-koopinghen/ als door middelen van Rechten ende uytterlijcke Sententie af-loopen/ ende moet daer van verantwoorden de gherechte helfte vry/ sonder eenige koste den Ambachts-heer op te berekenen/ uytwijsende dese coppye verklaringhe.

Wy Heeren Gysbrecht van Vianen, Ridder/ Otto van Egmond, Ian Uyttenhaghe, Pieter van Zanen, Reynier Thay, Ian Wttencamp, Bartholmees Thymans soon, doen kondt allen luyden: Als mannen der Graeflijckheyts/als dat voor ons tot Haerlem in der Vyerschare ghewesen werdt/ by vonnisse/ dat Ian vander Coulster, als Ambachts-heer van Oesdom hebben ende gebruycken sal/alle nutschap/ boeten ende profijten half/ nae uytwijsinghe der Hantvesten/ vry/ sonder dat den Bailliu van Kennemer-landt/ den Ambachts-heer voorsz/ eenige onkosten op te berekenen. In kennisse der waerheyt/ soo hebben wy als Mannen der Graeflijckheydt onse zeghelen elck bysonder aen desen Brief ghehanghen/ in 't Jaer ons Heeren duysent vier hondert twee-ende-vijftigh.

't Bovenstaende werdt mede bevestight mette Wtgift-brieve van hooghl. m. Vrouwe Iacoba de anno veerthien hondert seventhien/ waer in de selve Heer Gerrit van Eemskerck verlijt/met d'Ambachtsheerlijckheyt van Wtgeest/ onder dese woorden mette helfte van de breucken/ ende anders in allen manieren/ als d'Ambachts-heeren ghemeenlijck in onsen lande van Kennemer-landt hebben/ breder supra pag. 81. ghe-expresseert.

Dat d'Ambachts-heeren mede competeert haer gedeelte in de immobile goederen/ staet in 't witte Rr. Folio drie-en-tsestigh/ berustende in de Kamere van de Rekeninghe des Graeflijckheydts van Hollandt. Allen desen niet teghenstaende/ bevinde uyt 't volghende Extract/

tract / datter omme ghevoeghlijckheyts halve / van de verantwoordinghe van alles voor desen is gheweken / ten insichte van de kosten / die de Bailliuwen op sommighe saken moeten doen ende uytschieten.

EXTRACT,

Accoort, nopende de criminele ende civile boeten, vallende in den Ambachte van Heyloo ende Oesdom.

DIe van de Rekeninghe des Graeflijckheydts van Hollandt, gesien hebbende de Requeste / ende andere by-ghevoeghde munimenten / hen-luyden gepresenteert by Joncker Iohan van Duvenvoorde, ende Woude, Heere tot Warmont, Eysselijcker-woude, &c. Als testamentaire Vooght van Jonckvrouwe Elisabeth van Doernijck, Dochter van Jonck-heer Iohan van Doernijck, daer Moeder af was Jonckvrouwe Henrina van Woerden van Vliet, universele Erfghename / van wijlen Jonck-vrouwe Maria van Woerden van Vliet, te kennen ghevende: dat de Predecesseurs van de Ambachts-heeren van Heyloo ende Oesdom, altijdt ghenoten hebben ende in possessie zijn / van te ghenieten de gherechte helft / vry van alle onkosten / van alle / soo criminele als civile boeten ende verbeurnissen / die binnen de Jurisdictie van de voor-gemeldte Ambachts-heerlickheden vallen: Ende den Bailliu van Kennemer-landt toe-ghewesen / oft by compositie gheloost werden / uyt-ghesepdt alleenlijck / Landt-winninghe. Welcke gherechtigheden ende profijten / alsoo den jegenwoordigen Bailliu van Kennemer-landt David Colterman, weygerigh es te laten volghen / sustinerende aldaer sulcks niet geuseert te wesen. Versochte daeromme de Heere Remonstrant / in de qualite als vooren / acte in behoorlijcke forma / by de welcke den voornoemden Bailliu ghelast soude werden / de voorsz gerechtigheden / hem in de selve qualite te laten volghen / etc. Soo ist, dat die van de Rekeninghe voornoemt / eerst ende al vooren hier op gehadt hebbende de rescriptie des voorghenoemden Bailliuș / ghesien / ghe-examineert ende overwoghen hebbende / alle de stucken ende munimenten ten weder-zijden ge-exhibeert / naer rijpe deliberatie ende iterative communicatie / op alles wel ghelet zijnde / daer in desen eenighsins op te letten stonde. Hebben den voornoemden Bailliu gheordineert / ende ghelast / ordineren ende lasten naer desen / hem te reguleren / ende den Heere Remon-

monstrant in de voornoemde qualite te laten volghen ende genieten; in alle criminele ende civile boeten/breucken ende confiscatien binnen sijnen tijde inde voorsz Jurisdictie van Heyloo eñ Oesdom gevallen/ de gerechte helft: welverstaende dat by den voornoenden Bailliu Colterman, daer van in-gehouden ende genoten sal werden/volgens den accoorde metten Heere van Assendelft ende Eemskerck op den derthienden May vijfthien hondert seven-en-tnegentigh gemaeckt/ van de boeten ende confiscatien / die hem by Sententie toe-ghewesen werden / den vijfden penningh / ten regarde van de informatien/ het vervolghen ende uytvoeren van de processen / moeyten ende kosten/ die hy ten dien fine ghehadt / ende heeft moeten dragen. Maer van de boeten / 't zy crimineel of civil / die by dadinghe ofte amicable compositie af-ghedaen / ende gheslicht sullen werden / die suyvere helft/ sonder eenighe defalcatie oft kort / ende dit alles in conformite van't oude ghebruyck. Ghedaen ten Burele van de Kamere van de Rekeninghe in den Haghe / desen tweeden Februarij sesthien hondert ende vijf/ ge-extraheert uyt het seste boeck van alrehande appoinctementen / ghedaen ter Kamere van de Rekeninghe in den Haghe / beginnende metten Jare sesthien hondert een/staende aldaer Fol.300. verso & ultra. Ende naer Collatie accorderende bevonden op den tweeden Martij / anno sesthien hondert vier-en-twintigh. By my/ ende was onderteyckent / I. van Mierop.

Wanneer den Bailliu van Kennemer-lant gehouden es / alle boeten/ breucken ende verbeurnissen aen te spreken / bedragende ter somme van thien Kennemer ponden ende daer beneden/als in desen achten-twintighsten Artijckel vermelt werdt / kan klaerlijcken af-genomen werden / uytte texten der Privilegien/ pag.49. lin.30. pag.16. lin.3. ende pag.15. lin.34. Het twee-en-dertighste Artijckel/ hoe ende wat Leen-mannen van Kennemer-landt ghehouden zijn te zweeren / voor ende al eerse voor soodanighe ghehouden werden / staet naerder ge-extendeert / pag.7. lin.12. ende pag.33. lin.24. ende datse ghehouden zijn te wijsen nae de Hantvesten/ pag.18. lin.25.

Verkiesinge ende Reglement concernerende 't Collegie van Leen-mannen van Kennemer-landt.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van den selven lande;

Doen te weten: allen den ghenen die het behoort ofte aengaen sal moghen. Dat wy op het vertoogh ende supplicatie aen ons ghedaen/ op den name ende van weghen de Ambachts-heeren ende Regeerders van de Dorpen in Kennemer-landt/ omme het Collegie van Leen-mannen van Kennemer-landt/ voor aen te stellen ende te reguleren op eenen goeden sekeren ende vasten voet/ naer rijpe deliberatie/ ende met goede kennisse van saken/ uyt onse rechte wetenschap/ souveraine macht ende authoriteyt/ gheordonneert ende gestatueert hebben/ ordonneren ende statueren midts desen/ de saken/ pointen ende articulen/ hier nae volghende:

I. Dat van Jaer tot Jaer/ ten behoorlijcken tijde by den Baillиu van Kennemer-landt/ ende d'oude Leen-mannen van den selven lande/ nominatie sal werden ghedaen/ van veerthien Leen-mannen van de beste/ gepractiseerste/ ende ervarenste/ doch sal voor dese ende de laetste mael de voorsz nominatie werden gedaen/ by den meerghemeldten Baillиu van Kennemer-landt.

II. Dat de te nomineren Leen-mannen/ sullen moeten wesen/ van de ware Ghereformeerde Religie/ ofte ten minsten de selve toeghedaen.

III. Dat de selve nominatie sal werden ghepresenteert aen Sijn Hooghheydt/ den Heere Prince van Orangien/ ofte in des selfs absentie buyten de Provintie/ aen den Hove Provintiael/ omme daer uyt een ghetal van Seven te werden ghe-eligeert.

IV. Dat van de Seven te verkiesen Leen-mannen/ 't een Jaer vier ende 't ander Jaer drie in dienste sullen werden gecontinueert.

V. Dat de ghe-eligeerde ofte verkosen Leen-mannen/ ten aenvangh van haren dienst/ aen den meer-ghemeldten Baillиu eedt sullen hebben te doen; ende formelijck te zweeren/ Recht ende Justitie te sullen doen ende administreren/ volgende de Hantvesten ende Privilegien van Kennemer-landt.

VI. Dat in criminele ende diffinitive vonnissen seven/ ende in interlocutoire/ vijf Leen-mannen present sullen moeten wesen.

Ende

Ende ten eynde de ordre in de voorsz Articulen ghestatueert naer hare forme ende innehouden mogen werden nae ghekomen. Lasten ende bevelen wy allen ende een yeghelijcken / die het aengaen mach / hen daer naer te reguleren. Ghegheven in den Haghe onder onsen grooten Zeghel hier aen ghehanghen / opten vier-en-twintighsten Novemb. des Jaers ons Heeren ende Salighmakers sesthien hondert acht-en-veertigh. Was gheparapheert I. Cats. Onder stondt / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was ghetekent Herb[t.] van Beaumont, hebbende onder uyt hangende een groot Zegel van rooden Wasse / aen een dobbele francijne staert. Lagher stondt / accordeert mette principale den een-en-twintigsten Januarij sesthien hondert neghen-en-veertigh / ende was ondertepckent Herb[t.] van Beaumont. Noch lagher stondt / dese is ter Vyerschare van Kennemerlandt over-ghebracht ende ghelevert / by Nicolaes d'Assonville Notaris / den acht-en-twintighsten Januarij sesthien hondert negen-en-veertigh. My present Secretaris / ende was beteyckent I. Schoudt.

COPIA, COPIE,

Extract uytte Resolutie van de Edele Groot-Mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, ghenomen op Vrydaghe den 7 May 1649.

IS wijders by den Heer Dedel, uytten naem ende van wegen den Hove van Hollandt / hare Ed. Groot-Mog. voor-ghedraghen / dat by hoogh-ghemeldte hare Ed. Groot-Mog. voor desen was goet-ghevonden / dat den Bailliu van Kennemer-landt in der tijdt wesende / alle Jaren soude nomineren veerthien Persoonen zijnde Leen-mannen / waer uyt sijne Hoogheydt / den Heere Prince van Orangien / als Stadthouder / ofte in des selfs absentie / het Hof van Hollandt souden eligeren seven / die dat Jaer in de hooge Vyerschaer van Kennemer-landt Recht ende Justitie souden administreren / ende dat den Bailliu voornoemt / in alle criminele saken niet en soude moghen sitten / als met seven Leen-mannen / dat derhalven dien van den Hove voornoemt / gaerne souden wesen ghe-elucideert van de naerder intentie van hare Ed. Groot-Mog. in wat voegen de voorschreven Criminele Justitie / in cas van absentie van een der voorsz seven ghe-eligeerde Leen-mannen souden werden gheadministreert. Ghevende de voorsz Hove hare Ed. Groot-Mog. in bedencken / oft

by sijne Hoogheyt / ende den meer-geseyden Hove uytte voorsz veerthien ghenomineerde Leen-mannen / in toe-komende sullen werden ghe-eligeert elf Persoonen / ofte dat volgens 't oude Privilegie van den vijfthienden Junij vijfthien hondert ses-en-vijftigh / den voorsz Bailliu in plaetse van de absente Leen-mannen sal moghen nemen ende surrogeren eenige andere uytte resterende andere / van de voorsz veerthien eerst ghenomineerde Persoonen: waer op zijnde gedelibereert / is verstaen ende goet ghevonden / dat de voorsz surrogatie in cas subject / sal werden ghedaen by den voorsz Bailliu / ende present Leen-mannen / ghesamentlijck uyt de resterende seven / genomineerde als vooren / by welcke alsoo ghesurrogeerde Leen-mannen / den selven eedt sal werden gepresteert / als de seven verkoren Leen-mannen hebben ghedaen. Onder stondt / Accordeert met de voorsz Resolutie / ende was ondertepckent Herbt. van Beaumont. Lager stont / Accordeert naer gedane Collatie metten originelen Extracte. 't Oirconden deses ghetepckent by my tot Utgeest residerende Notaris / op den vijfthienden May sesthien hondert neghen-en-veertigh / ende was betepckent I. A. Bonckenburgh.

Formulier, waer nae Leen-mannen van Kennemer-landt, Beverwijck ende Bredenrode, ghewoonlijcken zijn die kosten, voor haer-luyder Vyerschare vallende, te taxeren.

DEn Bailliu / wanneer hy persoonlijck reyst / om enquesten te doen / informatien ofte inspectien te nemen / wert voor tauxatie toe-gheboeght 's daeghs / —— —— —— —— viij guld.

Des nachts dubbelt gelt.

De Stedehouder / soo hy present is / —— —— —— iiij guld.

Leen-mannen elcks daeghs —— —— —— ij guld. viij stuyv.

Secretaris / —— —— —— —— —— —— iiij guld.

De Bode —— —— —— —— —— —— ij guld.

De Dienaers elcks —— —— —— —— xx ofte xxiiij stuyv.

Des nachts dubbelt.

De Bode voor elcke citatie / —— —— —— xiij stuyv.

Voor overdaginghe / —— —— —— —— xxvj stuyv.

Ende voor yder insinuatie aen partyen / ofte ghedaeghdens / vj st.

De Secretaris voor 't schrijven van yder notule / 't zy van verdaginghe ofte insinuatie —— —— —— —— ij stuyv.

Ende

Ende van Rolleren in civile ofte partyen ſaken/ ——— iij ſtuyv.
Van Rolleren in criminele ſaken/ —— —— —— —— vj ſtuyv.
Van een Procuratie aen te tekenen / —— —— —— vj ſtuyv.
Van een Procuratie van een Collegie/ ofte meerder perſoonen aen te tekenen/ —— —— —— —— —— xij ſtuyv.
Voor 't exhibitum opte ghe-exhibeerde ſtucken te tekenen / van yder —— —— —— —— —— —— —— —— iij ſtuyv.
De Procureur van den Bailliu / komt voor retenue van elcke ſake/ die een Collegie aengaet/ ofte crimineel is / ——— xxxvj ſtuyv.
Daer boven de thien Kennemer-ponden ge-eyſcht wordt/komt voor retenue/ —— —— —— —— —— —— xvj ſtuyv.
Alwaer eyſſche ghemaeckt / ende verdaginghe gedaen is / komt den Procureur ſijn retenue / al waer 't ſchoon dat die ſake noch niet ter rolle ghebracht was/
Komt den Procureur voor alle criminele/ofte een Collegie aengaende ſaken / voor yder termijn —— —— —— —— xij ſtuyv.
Ende in alle civile ſaken kleyn ofte groot / yder termijn vj ſtuyv.
De Bailliu komt voor mijſen in alle criminele / oft Collegie aengaende ſaken / t'elcken —— —— —— —— xxvj ſtuyv.
Ende in alle civile ende partye ſaken / —— —— xij ſtuyv.
Komt den Bailliu voor elck defaut/ —— —— —— —— xij ſtuyv.
Den Secretaris komt voor eyſſche / antwoordt / replijcq ende duplijcq / ende andere dingh-talen / ofte incidenten ende exceptien ter rolle te tekenen / al waer 't ſchoon dat die ſake op een Vyerſchare/ tot aen betoogh voldonghen werde/ van elcks ——— iij ſtuyv.
Den ſelven van een appointement interlocutoir ter rolle te tecekenen / —— —— —— —— —— —— —— iij ſtuyv.
Den ſelven van een Extract uytte rolle nae de grootte tot diſcretie/ dient voor memorie.
Item / voor yder bladt van copyen / om aen partyen te leveren/ ij ſt.
Wanneer eenighe ghetuyghen gheroepen zijn / om ghetuygeniſſe te doen voor Leen-mannen / komt den Bode van de eerſte ghetuyge te verdaghen / —— —— —— —— —— xij ſtuyv.
Ende van de vordere getuygen in den ſelven Dorpe twee ſtuyvers/ ende van overdaghen dubbelt ghelt / dient voor —— memorie.
Komt den ſelven van Leen-mannen t'inſinueren/ ——— ix ſtuyv.
Elcke Leen-man over d'informatie geſtaen hebbende / ende by haerluyder onderteyckent/ het zy datter een ofte meer ghetuyghen zijn/ —— —— —— —— —— —— —— —— xij ſtuyv.

De

De Secretaris voor 't schrijven —— — —— xxvj stuyv.
Den Secretaris komt voor yder ghetuyge / die hinc inde in den processe ghepreduceert werden/ — — — — iiij stuyv.
Den Procureur van ghelijcken van yder ghetuyghe/ iiij stuyv.
Den Procureur voor 't maken van yder bladt van alle Schrifturen/ — — — — — — — — — ix stuyv.
Ende van grosseren van yder bladt/ — — — — ij stuyv.
Leen-mannen staende over het recollement van attestatien / enquesten ofte informatien van yder ghetuyghe / elcks — iiij stuyv.
Ende op de contra-vraghen te hooren / mede van yder iiij stuyv.
Den Secretaris van ghelijcken / van recolleren ende contra interrogeren / t'elcken van yder ghetuyge — —— — iiij stuyv.
Den selven van lettres requisitoires te schrijven / ist nodigh/ xiij st.
Den selven van reprochen/salvatien ende acte van conclusie/ in rechten / midtsgaders van alle versoecken ter rolle te teyckenen / van elcke partye — — — — — — — — iij stuyv.
Den selven van een vonnisse diffinitijf ter rolle te teyckenen/ xiij st.
Van de stucken onder den Rapporteur te leveren/ — vj stuyv.
Den Rapporteur voor rapport-gelt nae de grootte van 't proces tot discretie / dient voor — — — — — —— memorie.
De Secretaris van de kosten te extraheren per bladt/ — ij stuyv.
Van het eerste extract van een vonnis diffinitijf/ — xiij stuyv.
Van de vordere extracten/ — —— — — — vj stuyv.
Bode van sommeren ende renoveren t'elcken van elcks xiij stuyv.
Van aenwijsinghe van goederen te versoecken met Schepenen/ — — — — — — — — — — — xxvj stuyv.
Elcke Leen-man over het taxeren van de kosten staende/ xiij stuyv.
De Secretaris van ghelijcken — — — — — xiij stuyv.
Van yder biljet omme gheaffigeert te werden / komt den Secretaris — — — — — — — — — — — iij stuyv.
Bode de selve al omme t'affigeren tot acht in ghetale/ ij guld. xij st.
Den Bailliu werdt ordinaris betaelt voor advijs aen de Hoogh-Mog. Heeren Staten / ende Kamer van de Rekeninge/ xij guld.
Den Secretaris omme de noodighe extracten ende anders daer toe/ te schrijven — — — — — — - — — iij guld.
De Bode —— —— —— —— — j guld. x stuyv.
Voor advijs ende instructie op interinementen / van pardoenen / remissien ende landt-winninghe / aen den Advocaet Fiscael werdt den Bailliu betaelt/ —— — — — — — vj guld.
Den

Den Secretaris die stucken daer toe te schrijven per bladt/ ij stuyv.
Wanneer yemandt van antwoorde / replijcque/ duplijcque/ productie/ inventaris / ofte ander gelijcke versteken is / ende onder leges, van requeste civile / versoeckt te werden gheadmitteert / is gehouden voor de selve leges te betalen xviij stuyv.
De Bailliu / wanneer yemandt ter neder-gheleydt / oft anders van menschen handen omghebracht is / oft sich selfs den doodt aengedaen heeft / komt voor 't rechte van de doode handt/ xij guld.
Des werdt de Bailliu ghehouden / het voorsz doode lichaem / met Leen-mannen / of Schepenen ende Secretaris te beschouwen / na Kennemer zede ende Recht / voor een Kennemer pont / tot xxvj st.
Wanneer een Doodtslagers ofte andere goederen geinventariseert/ ende in arreste genomen worden / ten behoeve van de hooge Overigheydt / komt den Bailliu / Leen-mannen / Schepenen/ Secretaris / Schepenen bode ofte anderen / die daer over gheweest hebben / hare dagh-gelden / tot taxatie van Leen-mannen / als hier vooren / dient alhier pro memoria.
Den Secretaris van een Appel te tekenen/ iij stuyv.
Van extract van 't selve/ iij stuyv.
Wanneer accoort versocht werdt / ten overstaen van Leen-mannen/ komt de selve elcks ij guld. viij stuyv.
Den Secretaris van gelijcken / inclusys het schrijven van 't accoort/ ij guld. viij stuyv.
Bode van Leen-mannen insinueren ende kamer bewaren/ xxvj st.
Soo het accoort niet en valt / maer re infecta scheyden / hebben elcks halfgelt/ xxiiij stuyv.
Den Bailliu als dan mede half gelt/ xxiiij stuyv.
Wanneer extraordinaris Vyerschare ghehouden werdt / heeft den Bailliu boven sijn mysen van xxvj stuyv. noch xxxvj stuyv.
Heeren Leen-mannen elcks xviij stuyv.
Den Secretaris/ xxxvj stuyv.
Bode van de Leen-mannen te insinueren ende Kamer bewaren/ xxvj stuyv.
Des Bailliuus Procureur voor termijn/ xij stuyv.
Ende soo het een nieuwe sake is / komt noch voor retenue/ xxxvj st.
De vordere besonjes 't zy extraordinaris / ofte anders van Bailliu/ Leen-mannen / Secretaris / Bode ende andere/ werden ghestelt naer merite van de sake / ende tot taxatie van Leen-mannen/ dient hier voor memorie.

Wanneer Requeste aen Bailliu ende Leen-mannen ghepresenteert werdt / 't zy omme een Keure te hebben / ofte eenighe andere versoecken / daer appostille op verleent werdt / komt den Bailliu — — — — — — — — xviij stuyv.
Leen-mannen elcks — — — — ix stuyv.
Secretaris / — — — — — xviij stuyv.
Bode van Leen-mannen insinueren / — — — ix stuyv.
Yemandt verdaghvaert zijnde / ter requisitie van den Hooft-officier / om te ghetuygen / oft anders yet tot dienste van de Justitie / ende tot voorstande van des Graeflijckheydts recht / ende ten gesetten daghe niet en compareert / verbeurt thien ponden / tot xij guld. Ende daer-en-boven is ghehouden tot sijnen eyghen kosten te komen ghetuyghen / nisi causa.

Aldus ghedaen binnen Haerlem den eersten Septembris sesthien hondert twee-en-twintigh. t'Oirconde onse Leen-mannen signaturen hier onder ghestelt / ende was ondertepckent G. Velserman, Paul. van Beresteyn, &c.

Oude observantie, dat alle rechtelijcke kosten, voor al werden ghepréfereert.

Opte hooghe Vyerschare van Kennemer-landt / ghehouden den 18 Martij 1614. binnen Haerlem / is gewesen ende verklaert by mannen van Leen / namentlijck / Herebert Stalpert vander Wielen, P. vander Hoogh, C. van Beeckesteyn, P. van Hoorne, P. Duyst van Voorhout, dat eerst ende al voozen van de somme van penninghen / ghekomen van de goederen van Adriaen Adriaensz Schots-man van Groede, ghetogen ende voldaen sullen werden / de rechtelijcke kosten metten aenkleven van dien; midtsgaders de leges van den sequester / waer naer ghepzefereert werdt / etc. 't welck nader by de navolgende verklaringhe werdt gheverifieert.

Ick onder-gheschreven Secretaris van den hooghen Vyerscharen van Kennemer-lant ende Brederode respective / attestere midts desen / by den eedt in 't stuck mijns ampts eertijdts gedaen / hoe dat by de Heeren Leen-mannen opte selve Vyerscharen / in alle / soo wel civile als criminele saken / daer de goederen by executie verkocht / ende op

de op de preferentie ghedisputeert werdt / alle de onkosten / voor de Heeren Staten verpondinghen / imposten / bezegheltheden ende anders werden gheprefereert. Oorconden desen by my ondertekent op den sesthienden Novembris sesthien hondert ende veerthien / ende was ondertepckent / I. van Beresteyn.

APPENDIX,

Sommighe stucken die behooren te werden ghevoeght by de voorgaende, achter pag. 81. Wtgeest, Eemskerck, pag. 99. ende 't laetste Wormer rakende, achter pag. 120.

Requeste ghepresenteert,

Aen de Ed. Mog. Heeren, mijne Heeren de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt.

GEven met behoorlijcke reverentie te kennen / Schepenen ende Regeerders van den dorpe van Wtgeest / hoe dat sy Supplianten ende heure Voorsaten in regeeringe van den voorsz Dorpe / hare binnens Dorps lasten ende onkosten / 't welck schot ende schout genaemt werdt / boven memorie van menschen altijdts / ende van Jaer tot Jaer hebben omme gheslaghen / over alle d'Inghesetenen van den selven Dorpe / sonder eenigh onderschepdt / nae proportie van yders rijckdom; ende zijn de selve ommeslaghen oock ghedurighlijck wel ende ten vollen betaelt / sonder dat pemandt hem daer jeghens in 't minste heeft gheopposeert. Dan schijnt dat eenighe heur-luyder Ingesetenen / onder pretext van welboren mannen te zijn, ofte alsulcks ghenaemt te werden / eenighe tijdt geleden hen gheopposeert hebben jeghens de ommeslaghen / ende voldoeninghe van 't voorsz Schot ofte Schout; sustinerende daer van ghe-eximeert te moeten werden / als neffens d'andere heure mede-buren niet taxabel zijnde / 't welck alsoo in alle manieren is onghefondeert / eerst overmidts hen Supplianten onbekent es / oft de voorseyde Opposanten zijn welboren mannen ofte niet: ten tweeden / soo sulcks al

bevonden mocht werden / dat de selve ende hare Ouders altijdt sonder eenighe wedersprake het voorsz Schot ende Schout tot noch toe hebben voldaen. Ten derden / om dat in alle naest-gheleghen Dorpen/ daer eenighe kennelijcke welboren mannen ghevonden werden/ 't voorseyde Schot over de selve werdt omme gheslaghen ende gecollecteert. Ende ten vierden / omme dat eenige van de welboren mannen / in hun Suppliantens bedrijf woonende / wetende dat haer Ouders ende sy selfs / altijdt in 't voorseyde Schot ghetauxeert zijn gheweest / sonder eenighe swarigheyt 't selve noch voldoen / sulcks alles blijckt by de geannexeerde bewijsen. Ende alsoo door de weygeringhe van de voornoemde Opposanten/ gheschapen es seer veele onlust in den voorsz Dorpe t'ontstaen / die in ghevalle men daer over met de voornoemde Opposanten (onder de welcke eenighe seer onrustighe/ twist-gierighe / ende d'andere ophitsende bevonden werden) in eenighe ordinaris treyn van proces soude moeten treden / lichtelijck tot meerder swarigheydt ende laste van 't selve Dorp souden komen uyt te vallen. Soo hebben sy tot voorkominge van alle 't selve / ende ten eynde 't voorsz Dorp / ghelijck voor desen in ruste ende stilligheydt/ souden werden gheregeert / nadigh bevonden hen te addresseren aen uwe Ed. Mog. ootmoedelijck biddende de selve ghelieve de voornoemde geseyde welboren mannen te ordonneren/ dat sy voorts aen/ ende gelijck van oudts / 't voorsz Schot ofte Schout sullen voldoen. Authoriserende den Suppliantem in cas van weygheringhe / 't selve te mogen executeren / met parate executie / alles onvermindert 't gene sy ter contrarie souden willen sustineren / waer van sy uwe Ed. Mog. berichtinghe sullen moghen doen / ten eynde de Suppliants daer jegens gehoort / by uwe Ed. Mog. ten principalen gestatueert sal mogen werden/ soo de selve bevinden sullen te behooren. 't Welck doende/ etc. In margine stondt gheappostilleert:

De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / hebben desen gestelt in handen van den Heere President / ende Raden van den Hove Provinciael van Hollant / omme het te kennen geven ende versoeck/ in desen wel ende rijpelijck te examineren/ende hare Ed. Groot-mog. te dienen van haer E. advijse / 't welck ghesien / sal hier inne ghedisponeert werden nae behooren. Ghedaen in den Haghe den sevenden September sesthien hondert twee-ende-twintigh. Lagher stondt/ Ter Ordonnantie van de Staten / ende was onderteyckent C. van der Wolf.

Noch

Noch lager stondt. 't Hof al voorzen in desen te advijseren / ordonneert dat dese Requeste ghestelt sal werden in handen van de Opposanten / daer inne ghementioneert / omme binnen den tijdt van acht daghen daer jeghens te seggen / 't gunt hen-luyden goet duncken sal. Actum in den Rade den twaelfden Septembris / anno sesthien hondert twee-en-twintigh / ende was onderteyckent / F. Kriep.

Noch lager stont. De Staten van Hollandt ende West-vrieslandt / gesien het advijs van den President ende Raden van den Hove Provinciael van Hollandt. In wiens handen dese Requeste mette bygaende stucken is ghestelt gheweest / ende op alles ghelet dat in consideratie komt. Verstaen dat de wel-geboren mannen Opposanten / in desen vermelt / vry ende exempt sullen blyven / voor een derdendeel van de contributien / die men de Graven van Hollandt in der tijdt plach te betalen; als Herfst-beden / Boddinghen / Vroon-schulden ende diergheliicke / ende dat sy-luyden midts dien sullen mogen volstaen / midts daer inne contribuerende naer advenant / van de twee andere derdendeelen. Maer wat aengaet den ommeslagh / die geschiedt ende ghedaen wordt / tot verballinghe van de kosten ende lasten van 't Dorp van Wtgeest / tot verballinghe van elcks onkosten van Straten / School-meesters / Vroet-vrouwen / Boden / ende andere diergelijcke Dorps lasten / werdende mede onder de namen van het Schot ghecollecteert / daer inne sullen de voorsz Opposanten / gelijck andere Buren ende Ingesetenen / aldaer hare quote ten vollen / ende sonder eenighe exemptie draghen. Ordonneren derhalven hare Groot-Mog. omme alle confusien ende misverstanden te verhoeden / dat de voorsz respective ommeslaghen ten behoeve van Graeflijckheydt ende het Dorps onkosten separatim ende apart sullen ghedaen werden. Lastende partyen ten weder-zijden hen hier nae te reguleren. Ghedaen in den Haghe den ses-en-twintighsten Septembris sesthien hondert vier-en-twintigh. Lagher stondt / Ter ordonnantie van de Staten / ende was onderteyckent / C. vander Wolf.

COPYE,

Octroy van de Wees-kamer van Wtgeest.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van den selven lande:

Doen te weten: Dat ons by Schepenen ende Regeerders van den Dorpe van Wtgeest / te kennen ghegheven es / dat de Wees-kinderen goederen tot noch toe / binnen haer-luyder Dorpe ende Ambachte / niet wel nochte bequamelijck gheregeert werden / tot merckelijcke schade ende prejuditie der selver / omme alle 't welcke / soo veel doenlijck was te prevenieren ende voor te komen / hadden sy Suppliianten gheraden ghevonden / eenighen uyt haren Collegie te committeren / om hen te vervoeghen aen de naeburighe Dorpen / ende daer uyt te verstaen d'ordre ende maniere / waer naer de Wees-kinderen goederen respectivelijcken gheregeert ende gheadministreert wierden / ende hadden dien volgende doen dresseren ende formeren sekere articulen / omme de Wees-kinderen goederen / binnen haer-luyder Dorpe voorts aen daer naer gheregeert te moghen werden / versochten over sulcks seer reverentelijcken / dat ons gheliefde de selve goet te vinden ende t'approberen / sulcks die van woorde tot woorde hier naer volghen.

In den eersten, sullen Schepenen der voorsz Dorpe Opper-vooghden van alle Weesen / van nu voortaen jaerlicks op den goeden Vrydagh kiesen ende ordonneren / drie bedaeghde goede mannen uyt den rijckdom van haer voorsz Dorpe / elcks ten minsten oudt twee-en-dertigh Jaer / die het Officie van het Wees-meesterschap aldaer / tot de nae-volghende goede Vrydagh bedienen / ende den behoorlijcken eedt aen handen van den Schout doen sullen / van hem selven daer inne te quyten naer vermogen der Keuren / des en sal niemandt met den voorsz diensten langher beswaert werden / dan den tijdt van drie Jaren achter volgende / noch en sal gedurende den tijdt sijns dienst / met gheen ander Officie ofte dienste belast worden.

II. Die Wees-meesters sullen te veerthien dagen vergaderen in't Recht-huys / om als dan op alle saken der Weesen aengaende / te disponeren / ende daer inne te voorsien / sulcks ten meesten nut ende oorbaer van den selven bevonden sal werden te behooren: des sullen Schepenen den selven Wees-meesters op hunne versoeck / in alle sake hunne Officie aengaende / te helpen raden / ende tot Dorps koste tegens alle overhoorighe voorstaen / mitsgaders oock eenige uyttten haren deputeren / dien de plaetse van de Siecke ofte absenten soo lange bewaren / tot dat het Collegie van Wees-meesters weder vol is.

III. Alle Kinderen Vaderloos ofte Moederloos / ende beneden haer vijf-en-twintigh Jaren zijnde / worden hier Weesen genoemt/ die soo langh oock onder de Wees-kamer ende hare Vooghden blijven sullen/ tot datse volle vijf-en-twintigh Jaren out / ofte gehouwt zijn / waer naer sy haer eyghen Vooght sullen wesen / ende haer goederen roerende ende onroerende/ selfs moghen administreren / soo in het koopen ende verkoopen als anders.

IV. Van ghelijcken sullen voor Weesen gherekent worden / dul ende uytsinnige Persoonen / midtsgaders oock die by den Hove van Hollandt / den Bailliu van Kennemer-landt / ende Leen-mannen wettelijcken met kennisse van saken / omme heur-luyder prodigaliteyt / ofte andere ghebreken in vooghdye ghestelt zijn / sullen mogen worden / ghedurende soo langhen / tot dat de voorsz ghebreken cesseren / ende sy-luyden gherehabiliteert sullen wesen.

V. Alle d'originele Brieven den Weesen toe-komende / sullen ter Wees-kamer beneffens de bewijsinghe ghelevert / geregistreert ende bewaert moeten werden: ende sullen Wees-meesters met oock heuren Klercq / der Weesen saken secreet houden / ende niemandt eenige Brieven / ofte Copyen van dien / noch oock eenighe Extracten van het Wees-boeck volghen laten; dan die Wees-meesters verstaen/ dat sulcks aengaet / ende niet en behoort gheweygert te worden/ midts dat die ghene die eenighe Brieven licht / oock sal gheven behoorlijcke recepisse.

VI. Die langhst-levende Vader ofte Moeder / Stief-vader ofte Stief-moeder / sal gehouden wesen die Kinderen van den Overleden/ ten overstaen van Vrienden ende Maghen / van den verstorven zijden / oft daer dies ontbrake / van een wettigh Vooght / by Wees-meesters daer toe te ordonneren/pertinente bewijsinghe ende verklaringhe van haren goeden ten Wees-boeck te doen / binnen ses weken ; ten ware daer eenighe excusen van heete sieckte oft anders waren / op peyne van twee-en-veertigh stuyvers 's weecks / als hy het over de ses weken laet staen/ midts dat dies onvermindert/ by merckelijcken ongehoorsaemheydt Wees-meesteren den wederspannigen/ den Schout over-leveren sullen mogen / omme daer toe promptelijck bedwongen te worden by gijselinge/ ende die vordere middelen by de nieuwe ordonnantie der Ed. Heeren Staten / op die executie van een feyt breeder aenghewesen.

Die

VII. Die selve langhst-levende hem binnen den voorsz gheprefigeerden tijdt/ten tweeden Houwelijck willende begeven/sal de Weesen in forma als boven moeten bewijsen/voor ende al eer hy in 't tweede Houwelijck sal mogen treden / op arbitrale correctie. Ende waer het saecke dat hy quame te sterven / sonder den Kinderen bewesen te hebben / soo sullen die twee naeste ende bequaemste Vrienden / als een van Vaders/ ende een van 's Moeders zijde/ die bewijsinge van Wees-kinderen goederen / ter Wees-kamer doen binnen ghelijcke tijdt / ende op ghelijcke boeten als vooren: maer indien de kinderen voor 't af-sterven van de langhst-levende van eene zijde bewesen waren / soo sullen twee die oudtste / naeste ende bequaemste vrienden van de selve langhst-levende / het bewijs als dan van de selve zijde doen in forma, ende op de boeten vooren verhaelt.

VIII. Indien de Weesen ten Wees-boeck staende / naderhandt noch eenighe goeden verstorven oft aenquamen / sullen die Vooghden ghehouden zijn / die selfde goeden ten Wees-kamer over te brenghen / ende op 't voorgaende bewijs te verhooghen in forma, op die constrinctien als vooren verhaelt.

IX. d'Overleden Vader oft Moeder ofte andere / van welcke de Weesen eenighe goeden op-komen by Testament / oft andere dispositien / yet nopende den opsicht / regeeringhe ofte administratien der Weesen / ofte haren goederen ghedisponeert hebben / 't zy met uytsluytinghe ofte anders / sal 't selfde mede binnen die ses weken by die langhst-levende Vader oft Moeders / oft anders die dien bewijsinghe soude begeeren te doen / den Wees-meesters aenghedient / ende coppe authentijcq van de selve dispositie ghelevert moeten werden/ op ghelijcke peyne als boven / ende sullen Wees-meesteren die selfde dispositien ghelevert moeten werden / op ghelijcke peyne als boven/ ende sullen Wees-meesteren die selfde dispositien haer effect (volgende des Overledens uytterste wille) laten sorteren / in de goeden van den Disponent / ten ware hen-luyden dochte dat die gheleghentheyt der sake eenighe qualiteyt der Persoonen / yet meer ofte ander vereyschte / 't welck staen sal tot discretie van Wees-meesteren.

X. Soo waer nopende die regeeringhe ende administratien der Weesen / oft haer goeden by den Overledens niet en es versien / daer sullen twee die oudtste ende naeste van des Overledens zijde / die rechte

rechte Bloet-vooghden zijn / ende by faute van Vrienden ende Magen / oft soo verre de selve eenighe wettighe excusen hebben / soo sullen Wees-meesteren twee ghequalificeerde Persoonen / uyt den gebuurte ofte van de goede kennisse / van der Weesen ouders / tot die vooghdye verkiesen ende committeren moghen; welverstaende niettemin / dat die vooghdye eerst komen sal op den Vader oft Moeder / Groot-vader oft Groot-moeder / ende dat die Moeder oft Grootmoeder komende te herhouwelijcken / die naeste Vrienden van den Overleden zijde / op hun plaetse in die vooghdye succederen sullen.

XI. Alle Vooghden / alsoo wel by testament ghestelt / als oock die bestorven / oft by Wees-meesteren gheordonneert zijn / sullen gehouden wesen / haer op-gheleyde vooghdye te aenvaerden / ten ware sy hun met rechte wisten te excuseren / het welcke sy ghehouden zijn te doen / voor Wees-meesteren binnen veerthien dagen / naer dat sy die kennisse daer van sullen hebben ghekreghen / omme daer op by de selve Wees-meesters / op 't spoedighste ghedisponeert te werden naer behooren / ende sullen Wees-meesteren / in cas van appellatien ofte provocatien; dies niet tegenstaende / by provisie andere Vooghden moghen stellen / tot laste ende pericule van den onwilligen / soo verre hun excusen ofte provocatien uytterlijck bevonden worden niet wettigh te zijn.

XII. Die hem sonder excusen / ofte boven eenige appointementen in krachte van 't gewijsde dinck gegaen / onwilligh maken ende in ghebreken blijven / die vooghdye aen te vaerden ende te bedienen / sullen verbeuren soo menighe weken / als haer onwilligheydt duurt / soo menighen twee-en-veertigh stuyvers / midts dat die onverminderd / by merckelijcke wederspannigheyt / die onwillighe by Wees-meesteren / den Schout over-ghelevert sullen moghen werden / ten fine als in 't sevende articule ghemelt.

XIII. Alle die ghene / die vooghdye van Weesen hebben / sullen ghehouden zijn in handen van de Wees-meesteren eedt te doen / omme den Persoonen ende goeden hen betrout / getrouwelijcken te bewaren ende regeren / midtsgaders eens 's Jaers / tot believen van de Wees-meesteren / ter Kamere in 't bywesen der naeste Vrienden / soo wel van Moeders als van Vaders zijde / die men naest ghekrijghen kan / rekenen / bewijs ende reliqua te doen / van haren hande-

linghe ende administratie / ende soo verre de selfde Vooghden / van Wees-meesteren weghen daer toe vermaent / ofte gheciteert zijnde/ ten ghepræfigeerden dage ende tijdt niet en compareren / sullen t'elcken reyse dat sy in ghebreke blijven ende niet en compareren/ verbeuren twee-en-veertigh stuyvers / ende dies onvermindert by merckelijcke overhooriigheydt / staen tot vorderen constraincte van 't voorsz sevende artijckel.

XIV. Die Wees-meesters en sullen geen leges genieten van eenighe bewijsen ofte uytsettinghe van penninghen/ noch oock van eenighe rekeninghen te sluyten / ofte eenige andere saecken / hun Officie aengaende/ maer sullen alles ter liefden/ maer nochtans sonder eenighe schaden bedienen / onvermindert den Klercq dien sy gebruycken/ sijn behoorlijcke salaris / tot discretie van Wees-meesteren.

XV. Waer 't soo dat die langst-levende Vader oft Moeder in die bewijsinghe sijnder oft haerder kinderen belooft hebben/ ofte de selve voor 't jaerlicks inkomen (onvermindert het capitael-goet) groot te maken / ende tot haren mondighe Jaren te onderhouden / daer naer quame t'overlijden/ al eer die voorsz beloften voldaen waren/ in sulcken ghevalle sal die nae-gelaten boedel/ van de voorsz langhst-levende / van de selve beloften ontslaghen zijn/ midts by de kinderen haer bewesen capitael ontfanghen / ten ware in de bewijsinge anders ter contrarie ware bevoorwaert.

XVI. Oock by soo verre de Wees-kinderen by den genen dien die aengenomen hebben groot te maken / oft daer sy voor een tijdt by bestelt zijn / niet wel onderhouden / ghestiert ende gheleert en werden/ als 't wel behoorlijck es; soo sal men den selven kinderen met raet ende advijse van Wees-meesteren elders moghen besteden/ tot koste ende laste van die gene / die in 't onderhoudt verbonden zijn/ de welcke daer voorzen datelijck sullen moghen werden ghe-executeert.

XVII. Eenigh Wees-kindt ofte andere Persoonen / staende onder de Wees-kamer / ende sesthien Jaren aen malkanderen uytlandigh gheweest zijnde / sonder sekerheydt te hebben oft hy noch in 't leven es / dan niet. Sullen Wees-meesteren dies selfs uytlandighe naeste Vrienden / die sijnen Erfgenamen souden wesen / consenteren te moghen die vruchten oft renten / die nae die voorsz sesthien Jaren/ van

van sijn goederen vallen sullen moghen / te ontfanghen ; docerende dat men ter plaetsen daer die selve uytlandighe laetst gewoont heeft/ niet en weet waer hy vervaren / ende oft hy levendigh oft doodt es/ ende voorts stellende een yeghelijck voor sijn portie / twee suffisante borghen naer Wees-kamers recht / voor de restitutie van 't ghene sy ontfanghen sullen mogen / indien ende soo wanneer die selve uytlandighe / oft yemandt anders te voorschijn quame / beter gherechtight zijnde als die Ontfanghers / blijvende die capitale goederen soo langhe ter Wees-kamer / tot dat die voorsz uytlandige vijf-en-twintigh Jaren absent geweest sal hebben / sonder als noch naerder bescheydt te konnen bekomen van sijn leven oft doot / naer welcke voorsz tijdt/ sijne voorsz Vrienden ende Erfgenamen / die capitale goederen / onder ghelijcke conditien als vooren / sullen moghen lichten.

XVIII. Soo wie eenighe penningen van Weesen / op renten onderhoudt ofte neemt ('t welck buyten adbijs ofte consent van Wees-meesteren niet en sal moghen gheschieden) die sal daer van renten geven jeghens den penningh sesthien / vry gelt sonder eenighe kortinge ter werelt : niet jegenstaende eenige Placcaten ofte Ordonnantien/ oock met eenige clausulen derogatie ter contrarie disponerende/mits dat daer op vooren oock by ende beneffens den principalen debiteur ghestelt sullen worden/ twee suffisante Borgen hebbende binnen den bedrijve daer die constitutie valt/leggende erve/ 'twelck sy daer vooren boven 't generael verbant haerder persoon ende goederen / mede specialijcken sullen verbinden/met renunciatie der beneficien ordinis divisionis & excussionis, disponerende respectivelijck / dat men den Borghen niet en mach aenspreken/ in Rechten te roepen nochte t'executeren / voor ende al eer den principale schuldenaers ende sijne goederen ten vollen ghe-executeert ende ghediscusseert zijn / midtsgaders dat men ghehouden es die schulden / onder den borgen te splissen/ als sy in alle ghelijcke solvent zijn / ten ware die penningen die men uytstellen sal / niet meerder bedraghende waren / als hondert guldens eens / oft daer beneden / in welcken gevalle die Wees-meesters ende Vooghden / hen voor de versekerheydt sullen moghen te vrede houden met suffisate hypolecque sonder borghen / tot discretie van de Wees-meesteren.

XIX. Die Wees-kinderen tot heuren mondige jaren/ofte houwelicken staet gekomen zijnde / sullen heur-luyder penningen / als dan

ten langhsten binnen 's Jaers den Debiteurs ende Borgen op-segghen moeten / omme binnen ses Maenden / na de opseggingе gelost te werden / ende sal gelijcke opsegginge ter instantien der Vooghden / oock ghedurende der Weesen onmondigheydt / mogen geschieden / met advijs ende consent van Wees-meesteren.

XX. De ses maenden omme wesende/sullen die voorsz Debiteurs ende haren borgen gehouden zijn / 't capitael met die onbetaelde verloop van dien / naer advenant den tijdt op te brenghen / op peyne dat teghens een yegheliјck van hen in 't gheheel by gherede executien geprocedeert / ende haer-luyder goederen soo wel roerende als onroerende daer vooren / sonder eenighe recht-vorderinghe ghe-executeert sullen moghen werden / midts d'een betalende / d'ander gevrijdt sal wesen / ende midts dat die Borghen / oft een van beyden / voor den principael betalende / 't recht der Weesen mede datelijck sullen over hebben teghens den principael ende mede borghen.

XXI. Des sullen die Debiteurs / eenighe penninghen van Weesen op renten hebbende / die lossinghe oock niet moghen doen / dan midts ter Wees-kamer ghelijcke ses maenden te vooren opseygghende / op dat die hooft-somme niet ledigh gehouden / maer in tijdts weder tot profijt ende meeste versekertheydt der Weesen beleydt soude moghen werden.

XXII. Wees-kinderen penninghen by Wees-meesteren uyt-geset / ende in 't Wees-boeck gheregistreert / sullen gheprefereert worden voor alle andere personele schulden / ten ware daer ouder brieven van verbandt waren / ende sulcks sal 't selve Wees-boeck van ghelijcke kracht wesen / als Schepenen bezeghelde Brieven ende gelijcke macht hebben / in de goederen die ten Wees-boecke staen / soo langhe als die niet ghequeten ende af-ghelost zijn.

XXIII. Gheen Vooghden ofte Administrateurs en sullen die Weesen goederen moghen verkoopen / ofte andersins vervreemden / dan omme wettighe redenen / in rechten ghefondeert / gelijck sy oock ghene processen / oft recht-vorderinghen aen-nemen ofte sustineren sullen moghen / dan met advijs ende consent van Wees-meesters / uytghesondert het ordinaris vervolgh van renten / pachten / huren / ende

ende bekende schulden / op peyne van nullitept / ende van selfs de kosten ende schaden te moeten dzaghen.

XXIV. Alle contracten ofte verbanden aenghegaen by Weesen/ ofte anderen onder die Wees-kamer bestaende / die tot haer-luyder nadeel strecken sonder authozitept van Wees-meesteren ende heuren Vooghden / sullen wesen ende ghehouden werden vooz nul ende van onwaerden/ noch en sal egene pzescriptien tegens hen-luyden plaets hebben / soo langhe sy-luyden van de Wees-kamer / ende uyt der vooghdye / dooz 't Houwelijck / mondighe Jaren / oft anders niet ontslaghen en zijn / volghende de dispositien van de beschzeven Rechten.

XXV. Wees-meesteren sullen macht ende authozitept hebben/ omme van de gheschillen vooz hen-luyden uytstaende/ eede te nemen/ tuyghen te hoozen / ende appoinctement te gheven / ende soo verre d'een oft d'ander van partyen/hen by het appoinctement van Wees-meesteren beswaert vondt / sal die selve vermoghen / die sake binnen twintigh daghen / te betrecken vooz Schout ende Schepenen / oft by faulte van dien sal 't selve appoinctement sijn vooztganck hebben/ ende by den Gherechte van Wtgeest respective datelijck ghe-executeert wozden / als oft het selve by den Gherechte ghewesen ware/ des indien het betrocken Appoinctement van Wees-meesters by vonnisse van Schepenen werden gheconfirmeert / oft dat die 't betrecken/ het Recht aldaer weder verlozen/sal die selve Betrecker verbeuren twee-en-veertigh stuyvers.

XXVI. Alle boeten uyt eenighe saken boven ghemelt / komende te vervallen / sullen gaen ende komen vooz d'eene helft / ten behoeve van den Schout der voozsz Dozpe / ende d'ander helft vooz den Armen aldaer / ontbieden ende bevelen daeromme / den Stadthouder/ Pzesident ende Raden van den hooghen ende Pzovincialen Raden van den voozschzeven lande / den Schout ende Gherechte van Wtgeest / ende allen onsen Officieren / Justicieren ende anderen / dien desen aengaen sal/ hen na den inhouden van desen te reguleren/doende cesseren alle verhinderinghe ter contrarie.

Soo ist, dat wy de vooz-geroerde Articulen behoozlijcken ghe-examineert hebbende / ende hier op ghehadt het advijs van den Pzesident ende Raden van den Hove Pzovinciael van den voozsz lande/

de selve articulen / als ghemaeckt zijnde om der selver Wees-kinderen goederen / daer naer ten meesten oorbaer ende proffijte gheregeert ende gheadministreert te moghen werden / goet ghevonden / gheapprobeert ende geratificeert hebben: vinden de selve goet approberen ende ratificeren die midts desen / lastende een yder / die desen souden moghen aengaen / hen daer naer te reguleren. Ghegheven in den Haghe / onder onsen grooten Zegele hier aen gehangen opten acht-en-twintighsten Julij / in 't Jaer ons Heeren duysent ses hondert vier-en-dertigh. I. D. Wassenaer vt. Lager stondt / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was ondertepckent / C. vander Wolf.

COPYE,

Octroy van 't Arme gelt tot Wtgeest.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt / representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten: Alsoo ons vertoont is / by Schepenen ende Regeerders des Dorps Wtgeest / hoe dat sy Supplianten tot subsidie haerluyder Armen / waren ghenietende van allen Landen / Huysen / Erven / Schepen ende Schuyten / den veertighsten penningh subject zijnde / die verkocht ende vermangelt werden / 't zy in publijcque veylinghen / ofte by monde / opte gulden een duyt / ende vermidts haer Supplianten Armen in ghetale soo vermeerderen / dat de inkomsten tot onderhoudt van de selve ghedestineert / nerghens nae en mochten strecken / ende sy Supplianten ampts halven / ende van Godts weghen schuldigh zijnde / eenighe bequame middelen te beramen / ten eynde hare arme Ingesetenen mochten werden gealimenteert / hadden sy Supplianten geoordeelt / dat den wijnkoop van de goederen / den veertighsten penningh subject zijnde / die in openbare opveylinghen binnen haer voorsz Dorp verkocht werden (bedraghende opte gulden een oortjen) by den Drinckers seer onnuttelijck werde verteert / beter ende Goddelijcker soude zijn / dat men d'een helft van de selve wijnkoop / bekeerde tot onderhoudt van den voornoemden Armen; te meer / alsoo sy Supplianten bericht waren / dat op eenighe plaetsen / de wijnkoopen in de veylinghen waren komen te cesseren / ende den Armen ofte arme Weesen waren toe-gevoeght: ende keerden derhalven sy Supplianten haer tot ons / ootmoedelijck versoeckende / dat het ons gheliefde hen Supplianten te authoriseren / omme

me d'een helft van de voorsz wijnkoop/ die van alle verkochte goederen / den veertighsten penningh subject zijnde / tot noch toe by den Drinckaert was ghenoten / van nu voortaen te moghen collecteren ende genieten / tot subsidie van haer-luyder Armen. Soo ist, dat wy de sake ende 't versoeck voorsz/ overghemerckt hebbende/ ende geneghen wesende ter bede van de Suppliannten / uyt onse rechte wetenschap / souveraine macht ende authoriteyt geconsenteert / gheaccordeert ende geoctroyeert hebben/consenteren/accorderen ende octroyeren midts desen / dat sy-luyden ten behoeve van haer-luyder Armen boven den eenen duyt / tot nochte by haer ten behoeve voorsz ghenoten / van de verkoopinghe van alle Landen / Huysen/ Erven / Schepen ende Schuyten / den veertighsten penningh subject zijnde / van nu voorts aen sullen moghen collecteren ende ghenieten / noch eenen duyt van het oortjen uyt den wijnkoop/tot noch toe by de Drinckers op soodanighen verkoopinghen gheconsumeert / ende dat van alle soodanighe goederen / de welcke den veertighsten penningh subject zijnde/ binnen den Dorpe van Wtgeest/ in 't openbaer sullen werden verkocht / midts dat de penninghen daer van te procederen / tot ghenen anderen eynde sullen werden gebruyckt / ende dat de Supplianten daer van ghehouden sullen zijn / t'elcken Jare te doen behoorlijcke rekeninghe / bewijs ende reliqua / aen onse Gecommitteerde Raden in West-Vrieslandt ende den Noorder-quartiere. Ende ten eynde de Supplianten / desen onsen consente / accoorde ende octroye moghen ghenieten / als naer behooren. Lasten wy allen ende eenen yegheliJcken desen aengaende / datse den Supplianten van den inhouden deser / doen / laten ende ghedoghen / rustelijck / vredelijck ende volkomentlijck ghebruycken ende genieten / cesserende alle belet ende wedersegghen ter contrarie. Ghegheven in den Haghe / onder onsen grooten Zeghele hier aen doen hanghen opten neghenthienden December / in 't Jaer ons Heeren ende Salighmakers duysent ses hondert seven-en-veertigh. I. Cats vt. was bezeghelt met het groot zeghel van Hollandt in rooden Wasse / hanghende aen eenen dobbelden francijnen staerte. Opte Plijcke stondt / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was onderteyckent / Herbt. van Beaumont.

COPYE,

Copye,

Octroy van de Vroedtschappen tot Wtgeest.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt/ representerende de Staten van den selven lande; Doen te weten: Alsoo ons vertoont is/ by de Schepenen ende Regeerders van den Dorpe van Wtgheest/ hoe dat sy Supplianten in de maent van Januarij des Jaers sesthien hondert seven-en-veertigh/ aen ons hadde ghepresenteert ghehadt/ Requeste/ waer inne sy Supplianten te kennen gaven/ hoe dat de politijcque regeeringe/ binnen haren Dorpe soo ordentlijck niet en gingh/als wel behoorde; alsoo de selve regeeringhe bestonde in convocatie van eenighe geburen/ende dat sy Supplianten daeromme nodigh geacht hadden/ tot voorkominghe van confusie/ te maken een corpus ofte Vroedtschappe/ daer van de policye/ in toe-komende soude werden gheadministreert/ ende tot dien eynde gheconcipieert hadden/ sekere Keuren/ met versoeck/ dat het ons geliefde de selve/ in alle poincten ende deelen te approberen/ bevestighen ende aggreeren/ met last aen een yder Ingheseten/ sich daer naer punctuelijck te reguleren; waer op gevolght was onse Appostille/ van date den vier-en-twintighsten der voorlede Maent Januarij/ daer by de selve Requeste ghestelt wierde in handen van de Heeren van de Rekeninge des Graeflijckheyts van Hollandt/ omme de selve te examineren/ ende ons te dienen van onderrichtinghe ende advijs; in ghevolghe van de selve Appostille/ hebben die van de rekeninghe des Graeflijckheydts van Hollandt/ haer opte regeeringhe in den selven Dorpe Wtgeest/ midtsgaders de naest-gheleghen Dorpen gheinformeert/ ende op den tweeden Augusti anno voorsz/ ghe formeert haer advijs. Waer by verhaelt werde/ dat het seer vreemt soude zijn/ dat by ons soodanighen Vroedtschap als versocht werde/ bestaende voor een derde/ uyt ledematen van de Roomsche ghesintheydt/ souden werden geauthoriseert/ ende dat midts dien de regeeringhe/ van den Dorpe van Wtgeest/ soo die aldaer tot noch toe was gheweest/ neffens andere Dorpen souden werden ghelaten/ gelijck de selve nu is/ ten ware het ons goet duncken mochte/ omme de redenen in der Supplianten Requeste genarreert/ eenighe veranderinghe in de regeeringhe van 't voorsz Dorp te doen. In welcken ghevalle naer haer oordeel aldaer ghe-erigeert

behoor-

behoorde te worden / een Vroedtschap van vijfthien Persoonen / wesende van de ghequalificeerste / eerbare ende vroedtste Buren ende Inghesetenen van den voorsz Dorpe / die professie doen van de ware Christelijcke Ghereformeerde Religie / ofte ten minsten liefhebbers ende toestanders van de selve; alles breeder in 't voorsz advijs verhaelt / ende dat 't voorsz advijs op den vijfthienden der voorsz maent Augusti by ons gheopent zijnde / was by de Heeren Ghedeputeerde der Stadt Alckmaer / versocht copye van de Requeste mette by-ghevoeghde stucken / ende 't advijs omme de consideratien der selver principalen daer op ghehoort / vorder by ons ghedisponeert te worden nae behooren / ende sy Supplianten vertrouwende dat de Heeren van Alckmaer / teghens 't versoeck van de Supplianten / omme te bekomen een Vroedtschappe in conformite / soo als 't voorsz advijs was legghende / ghene redenen soude hebben / ende sy Supplianten met soodanighen Vroedtschappe / soude nemen contentement. Soo keerden sy Supplianten haer ander mael tot ons / ootmoedelijck versoeckende / dat het ons gheliefde hen Supplianten te authoriseren / omme selfs een Vroedtschappe te moghen erigeren / ghelijck ende in der voeghen als in 't voorsz advijs was gheinsereert / ende hen daer van te doen depescheren acten in forma. Soo ist, dat wy de sake ende 't versoeck voorsz / over ghemerckt hebbende / ende gheneghen wesende ter bede van de Supplianten / al voorens ghesien de berichtinghe ende advijs van de meesters van de Rekeninge des Graeflijckheyts van onsen lande van Hollandt ende West-Vrieslandt / uyt onse rechte wetenschap / souveraine macht ende authoriteyt / de Supplianten gheconsenteert / gheoctroyeert ende gheauthoriseert hebben; consenteren / octroyeren ende authoriseren de selve midts desen / dat sy-luyden sullen moghen erigeren / stellen ende eligeren / eene Vroedtschap van vijfthien Persoonen / alle wesende van de gequalificeertste / eerbare ende vroedtste Buren ende Inghesetenen van den voorsz Dorpe / die professie doen van de ware Christelijcke Ghereformeerde Religie / ofte ten minsten liefhebbers ende toestanders van de selve / de welcke gehouden sullen wesen aen den Schout van den selven Dorpe / te doen den behoorlijcken eedt. Authoriserende voorts den selven Schout / Schepenen ende Vroedtschappen / alle Jaren te kiesen / uyt het voorsz ghetal van Vroedtschappen / oft andere Buren ghequalificeert als vooren / twee Waerschappen / de welcke neffens hen-luyden Schout / Schepenen ende Vroedtschappen / alle Dorps saecken sullen helpen regeeren ende administreren / ende daer op oock doen

den behoorlijcken eedt aen den Schout als vooren/ van welcken alle Jaren een af-gaen/ ende een ander in des selfs plaetse ghekoren sal worden. Gevende den selven Waerschappen volkomen macht ende authoriteyt/ omme den Schout/ Schepenen ende Vroedtschappen te convoceren; ende ordonnerende wijders/dat de op-gemelte Vroetschap/ niet sal wesen permanent/ ofte ad vitam: maer dat alle Jaren een derde part/ van de selve sal werden verandert/ ende wederom een ander derde part/ ghequalificeert als vooren/ in de afgaende plaetsen sal werden ghecommitteert/ midts dat die genen/ die twee Jaren vry sullen zijn gheweest/ tot het selve ampt wederom sullen moghen werden in-ghekoren/ blijvende voorts het nomineren ende eligeren van Schepenen/midtsgaders het stellen van Heylige Geestmeesteren/ Arme-vooghden ofte anderen/ soo het selve tot noch toe is gheprácticeert. Ende ten eynde de Suppliansten desen onsen consente/ octroye ende authorisatie moghen genieten/ als nae behooren/ sullen de Suppliansten desen ter kamere van onse Rekeninge presenteren/ om aldaer ghevisiteert ende gheinterineert zijnde/ behoorlijck te werden gheregistreert. 't Welck ghedaen/ lasten wy ende ordonneren den Schout van Wtgeest/ die als nu is/ ofte den ghenen/ die 't selve Schout-ampt hier naer bedienen sal/ ende allen anderen/ die desen aengaen sal mogen/ hen hier naer te reguleren/ ende den Suppliansten 't effect van desen onsen consente/ octroye ende authorisatie/ doen/ laten ende ghedoghen/ rustelijck ende vredelijck genieten ende ghebruycken/ cesserende alle hinder ende belet ter contrarie. Gegeven in den Haghe/ onder onsen grooten Zeghele hier aen gehangen op den derthienden Maert/ in 't Jaer ons Heeren ende Salighmakers duysent ses hondert acht-en-veertig. Ende was geparaphreert I. Cats v^t. Opte Plyeque stondt/ Ter Ordonnantie van de Staten/ ende was onderteyckent Herb^t van Beaumont. Opte rugghe stondt/ Nae dat dese opene brieven van Consent/ Octroy ende Authorisatie/ ten Burele van de Kamere van de Rekeninghe des Graeflijckheyts van Hollandt in den Haghe/ waren ghepresenteert/ gelesen ende geexamineert/ soo zijn de selve/ naer hare forme ende inhouden aldaer geinterineert ende geregistreert in 't vierde R^e mette roode Leeuwe/ beginnende metten jare sesthien hondert drie-en-veertigh/ staende aldaer Folio acht-en-tseventigh verso & ultra. Ghedaen ten Burele voorsz den negenden July anno 1648. Onder stont my jegenwoordigh/ ende was ghetepckent/ C. Camerlingh.

Reque-

Requeste ghepresenteert,

Aen de Edele Mog. Heeren, de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt.

VErtoonen met behoorlijcke reverentie / den Ed. Wel-gheboren Heere Nicolaes de Renesse, des Barons van Elderen ende Mansup / Vry-Heere van Assendelft / Baron van Haerlem / Heer van Vosmaer / van der Aa / Beverwijck / Eemskerck / Castricum / etc. midtsgaders den Schepenen ende Regeerders tot Eemskerck / hoe dat door de groote dierte ende kleyne winste / haer-luyder Armen binnen de Jurisdictie van Eemskerck / in soo grooten ghetale vermeerderen / dat de goederen daer toe behoorende / tot onderhoudt van dien nerghens nae en mogen strecken. Ende alsoo verscheyden plaetsen / namentlijck / Wtgeest / Crommenye / etc. voor haer-luyder Armen zijn ghenietende van de gulden een duyt / van alle de onroerende goederen / den veertighsten penningh subject zijnde / soo menighmael die verkocht ofte vermangelt werden; derhalven so keeren sy Supplianten haer tot uwer Ed. Mog. ootmoedelijck biddende ende versoeckende / dat u Ed. Mog. gelieve by Marginele appostille te consenteren / dat de voornoemde Suppliantẽ voor haer-luyder Armen sullen moghen ghenieten / op yder gulden een duyt / van alle de goederen den veertighsten penning subject zijnde (binnen de voorsz Jurisdictie gheleghen) soo dickwils ende menighmael die verkocht ofte vermanghelt sullen werden / 't zy in 't openbaer ofte by monde ; ofte anders / dat gheschapen es / dat haer-luyder Armen van armoede ende ellende moeten vergaen. Dit doende / etc. In Margine stont geappostilleert: De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt / dewijle dit versoeck is in faveur van den Armen / hebben de Supplianten gheaccordeert / gheconsenteert ende gheoctroyeert / accorderen / consenteren ende octroyeren / de selve by desen / dat sy van nu voortaen / ten behoeve van hen-luyden Armen / sullen moghen ghenieten op ydere gulden een duyt / van alle de goederen in hare Jurisdictie gheleghen / die den veertighsten penningh subject zijn / soo dickwils ende menighmael die verkocht ofte vermanghelt werden / 't zy in 't openbaer ofte by monde. Lastende eenen yder die desen soude mogen aengaen / hem hier naer te reguleren. Ghedaen in den Haghe den

 elfden

elfden Decembris anno sesthien hondert vier-en-dertigh. Lagher stondt / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was onderteyckent/ C. vander Wolf.

OCTROY,

Van 't Wormer WEES-HUYS.

DE Ridderschap, Edelen ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt/ representerende de Staten van den selven lande; Allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen; Saluyt; Doen te weten: Dat ons vertoont is by Burghermeesteren ende Regeerders van Wormer/ dat sy Suppliantén nu eenigen jaren herwaerts hadden bevonden / dat/ midts het overlijden van verscheyden onvermoghende Persoonen/ de Weesen binnen hun Suppliantén Dorpe dagelijcks vermenighvuldighden / ende naer behooren niet onderhouden / nochte ghestiert en konden werden / omme 't welcke naer vermoghen te voor-komen / dat sy Suppliantén wel gheneghen souden zijn / binnen hun-luyden Dorp te doen maken een Wees-huys/ daer inne de selve Kinderen / die geseydt worden seer veel te zijn / onderhouden/ende in de vreese des Heeren op-ghetoghen ende gestuurt souden moghen werden / dan alsoo sy Suppliantén van gheen huysinghe nochte plaets daer de selve huysinghe soude moghen werden ghebouwt / nochte van middelen daer uyt de voorschreven onkosten/ tot op-bouwen van de voorschreven huysinghe / als mede tot onderhoudt van de voorschreven Kinderen / ende 't ghene daer van dependeert/noodigh en ware voorsien / ende sulcks uyt de liberaliteyt van anderen ghevonden soude moeten werden. Soo was 't dat sy Suppliantén vertrouden / dat wy op 't hooghste souden zijn gheneghen/ soo goeden ende Godtvruchtigen voornemen te secunderen / ende tot het selve de goede handt te bieden/ waren haer keerende tot ons/ ootmoedelijck versoeckende / dat wy ghelief den hen Suppliantén / tot verballinghe van de onkosten / tot opbouwinghe van soodanighen Wees-huys/ ende het onderhoudt van so groote menighte van Weesen / noodigh te subsidieren met soodanige somme van penninghen/ als ons ghelieven soude te arbitreren / ende voorts aen hen Suppliantén te authoriseren tot tauxatie van Schepenen te mogen aennemen / soodanighe plaetse ende erve als sy souden diensstigh vinden/ tot op-bouwinge van 't voorschreven Wees-huys / ende voorts hun

Supplianten t'accorderen vrydom ende exemptie van alle middelen van consumptie / ende andere lasten ende ommeslaghen / alrede by ons op-ghestelt / ende die noch op-ghestelt souden moghen werden / ende die by andere Godts-huysen ende Wees-huysen mede werden genoten. Ende alsoo mede op 't hooghste noodigh was / dat alles in 't voorschreven Wees-huys naer sekere ordre werde ghereguleert / soo was 't dat sy Supplianten mede versochten / dat onse believte ware d'Ordonnantie ende Articulen / ons over-ghelevert / te ratificeren / ende approberen / ende te ordonneren / dat in conformite van de selve alles soude werden ghereguleert. Soo ist, dat wy de saecke ende versoecke voorschreven over-ghemerckt / gheneghen wesende ter bede ende tot vorderinge van soo goeden werck / als is de directie van een huys voor de schamele Weesen / de Supplianten uyt onser rechter wetenschap / volkomen macht ende souveraine authoriteyt / geaccordeert / geoctroyeert ende geconsenteert hebben / accorderen / octroyeren ende consenteren de selve midts desen / dat sy tot tauxatie ende arbitragie van onse Gecommitteerde Raden sullen mogen aennemen soodanighe plaetsen ende erven als sy Supplianten tot het bouwen van 't voorsz Wees-huys dienstig ende oirbaer sullen bevinden / gelijck de Supplianten voor de arme Weesen van 't voorschreven Wees-huys oock werdt geaccordeert vrydomme ende exemptie van des ghemeene landts middelen / ghelijck andere Godts ende Wees-huysen binnen den voorsz lande ghenietende zijn. Ende ten eynde het voorsz Wees-huys soude moghen werden gheregeert ende gheadministreert / by goet beleydt ende directie / hebben wy de Supplianten vorder by advijs van den President ende Raden van den Hove Provinciael van den voorsz lande / gheaccordeert dat sy sullen moghen gebruycken / onderhouden ende observeren / de Ordonnantien / Keuren ende Articulen hier naer volghende / daer naer wy lasten dat eenen yder die de selve souden moghen aengaen / hen sal hebben te reguleren.

I. Dat ghene Kinderen in 't Wees-huys sullen mogen ghebracht werden / 't zy de selve sullen hebben den ouderdom van drie Jaren / ende daer in komende / gheteyckent sullen werden aen haer opperste kleedt.

II. Dat de Regenten niet vermoghen sullen eenige Kinderen aen te nemen / die boven de twaelf Jaren oudt zijn / nochte van soodani-

ghe Ouders / die gheen ses Jaren binnen Wormer buren zijn ghe-weest / ten ware omme merckelijcke redenen / die sy gehouden sullen zijn met Burgermeesteren te communiceren.

III. Dat terstondt nae het overlijden van de laetst overleden van soodanighe kinderen Ouders / die naeste Vrienden van de selve ghehouden sullen zijn der selver namen ende ouderdom aen de voornoemde Regenten over te leveren.

IV. Dat de voornoemde Regenten / wanneer de voorsz overgifte aen haer sal wesen ghedaen / vermoghen sullen een te committeren omme staet ende inventaris te maken / van den boedel / by de voorsz kinderen ouders achter-ghelaten / ende de schulden van den voornoemden boedel daer uyt betalen / midtsgaders het overschot beneven de voorschreven Kinderen aen de voornoemde Regenten / tot profijt van 't voornoemde Wees-huys over te leveren / sonder dat de Regenten echter verstaen sullen worden haer daer mede Erfgenaem van de voornoemde Overleden te hebben ghesondeert / maer in allen ghevalle moghen volstaen / met de voornoemde schulden betalende / soo verre de voornoemde goederen sullen komen uyt te reycken.

V. Dat de voornoemde Kinderen / terwijlen sy in het Wees-huys zijn / yet komende te erven / het selve wederom na haer sullen nemen / als sy daer uyt sullen gaen / blijvende de vruchten ende renten van de voorsz goederen / middeler tijdt ghevallen ende verschenen / ten behoeve van het voorsz Wees-huys.

VI. Ende soo de voorsz Kinderen uyt het Wees-huys gescheyden zijnde / daer naer sonder wettelijcke blijckende gebоорte achter te laten / oft sonder van hare goederen gedisponeert te hebben / komen te overlijden / dat de selve hare goederen in 't gheheel / sullen komen aen ende ten profijte van 't voorsz Wees-huys / dan in cas van dispositie van de selve hare goederen / dat niet tegenstaende de selve dispositie / sooder gheen wettelijcke blijckende geboorten en zijn / als vooren / de helft van dien / ten profijte van 't Wees-huys sal komen.

VII. Dat de voorsz Regenten niet en sullen gehouden zijn eenige Kinderen langer in 't voorsz Wees-huys te houden / als ter tijdt toe dat sy achthien Jaren oudt sullen zijn / ten ware omme merckelijcke redenen / anders by Burgermeesteren werde gheordonneert.

Dat

VIII. Dat de voornoemde Kinderen het ghene sy ghedurende de voornoemde tijdt komen te winnen / gehouden sullen zijn 't selve in't voornoemde Wees-huys te brenghen.

IX. Dat alle Maenden de Regenten met een open schael langhs het Dorp van Wormer sullen gaen garen / ten profijte ende onderhoudt van 't voorsz Wees-huys.

X. Dat Burghermeesteren ende Schepenen van Wormer sullen vermogen te committeren vier mans-persoonen tot Regenten van't voorsz Huys / ende drie Vrou-persoonen / die met advijs van de selve Regenten alles ten besten van 't selve Huys sullen moeten dirigeren / ende de helft van de selve jaerlijcks sullen moghen veranderen.

XI. Dat de voornoemde Regenten jaerlijcks ghehouden sullen zijn te doen rekeninge / bewijs ende reliqua / aen de Burghermeesteren ende Schepenen / ofte hare Gecommitteerde van de administratie / die sy / gedurende 't voorsz Jaer / sullen hebben ghehadt.

XII. Dat voorts Burghermeesteren sullen vermogen / door haer selven ofte de voorsz Regenten / soodanighe vordere ordre opte regeeringhe van 't voorsz Wees-huys / ende der selver Kinderen te stellen / als sy ten meesten oorbaer ende beste van 't selve huys sullen bevinden te behooren.

Ende ten eynde de Supplianten desen onsen Octroye / Accoorde ende Consente moghen ghenieten / als naer behooren. Lasten ende bevelen wy eenen yder die desen soude moghen aengaen / hen punctuelijck naer den inhouden van desen onsen Octroye / ende de voorsz Ordonnantie te reguleren. Gedaen in den Hage onder onsen grooten Zeghel hier aen ghehangen opten 11 Junij / in 't Jaer ons Heeren 1633. I. D. Wassenaer vt. Lager stondt / Ter Ordonnantie van de Staten / ende was ondertepckent / C. vander Wolf.

FINIS.

Van de Privilegien, Hantvesten, Octroyen, gheapprobeerde Keuren, Costumen ende Usantien van den lande van Kennemer-landt.

A.

Acccoort tot bevorderinghe van de oude landen. 141
David Coltermans met de Kennemer-dorpen. 328
Achteloosheyt der Ouderen gestraft. 183
Aeckersloots particuliere Hantvesten. 68
Tol vry. 69
Beschrijvinge. 328. 310-323 229
Aelsmeers particuliere Hantvesten. 164
Ordonnantie van de Weest-kamer. 164
Octroy van de Wip-brugge. 173
Beschrijvinghe. 250
Aensprake van quetsinghe. 200
Ambachts-heeren recht. 81 ende 353
Alle rechtelijke kostē zijn gepreferеert. 362
Asingen werden in Schepenen verandert. 2 ende 29

B.

Baillieuw mach niet accorderen dat die Graeflijckheyt raeckt. 13
Hofdinghe. 13/20/22/ ende 208.
Besit stille waerheydt van moordt ende moordt-brandt. 13
Moet alle aen-spraecke doen binnen 's Jaers / uytghesеydt moordt ende moordt-brandt. 16
Is ghehouden borgh-tochte aen te nemen. 21/24 ende 42
Mach gheen visiteringhe noch welkom begeren. 43 ende 48
Mach niemant geen kerve geven. 48
Mach Stedehouder setten. 49
Moet alle Breucken van thien ponden binnen 's jaers aenspreken. 49
Mach niemandt molesteren om datmer een dooden vindt. 64
Moet aenspraecke van 42 Schellingen voor Schepenen doen. 64
't Wijderen van den Processe moet laten insinueren. 64
Mach niet verbieden Honden / Gansen ende Eenden te houden. 65
Mach niemant van de Overschaer weeren. 26
Keuren hoe ende wanneer vernieuwen. 293
Nomineert jaerlijckx veerthien Leenmannen. 287
Vacatien van de selve. 287
Hoe nu voorts aen Leen-mannen te nomineren. 356
Ballingh-brief. 342
Bandinghe wanneer te houden. 208
Ban van Gerrit van Berckenrode. 346
Beemster-dijck hoort Wormer toe. 104
Berckenrode. 258
Beroep der Schepenen. 3 ende 29
Boddinghe wanneer te gelden. 5 ende 31
Boeldinges recht. 4 ende 31

C.

Castricum ende Eemskerck mogen in't Duyn weyden. 97
Alle hare Inwoonderen ende Landen zijn schotbaer. 100
Particuliere Hantvesten. 100
Beschrijvinghe. 245
Clager ende beklaeghde hoe te verdaghen/ 290 ende 291
Consultatie-gelt hoe in te legghen. 66
Costen hoe te betalen. 359
Costume / dat de succumbanten verbeuren thien pondt boeten. 273
Ende usantie van bekommert recht. 200

D.

Die een onmondige verboert/verbeurt lijf ende goedt. 15
Die leen-goet besit/ mach vonnisse wijsen/ 6 ende 33
Die van buyten in komt woonen moet certificatie vertoonen. 66
Die sijn vyandt slaet in een Taverne/ verbeurt vierdubbel boete. 3 ende 30

Die

Die vechten in een vry huys / verbeuren vierbout boeten. 3 ende 30
Diffinitive vonnissen moeten seven mannen wijsen. 356
Dinghtale van royingh ofte pael-scheydinghe. 200

E.

Eemskercker Schepenen mogen over vrye luyden wijsen. 96
Particuliere Hantvesten. 96
Beschrijvinghe. 243
Armen ende Schout ontfanghen elcks een duyt van de gulden van de verkochte goederen. 370
Een Dief wanneer hy hanghen sal. 185
Een onmondighe kan niet meer verbeuren dan thien pondt. 15
Schout mach niemandt onder hem setten. 8 ende 35
Yder mach wonen waer hy wil. 5 en 32

F.

Formulier / waer nae Leen-mannen van Kennemer-landt / Beverwijck ende Bredenrode taureren. 358 eñ 359

G.

Gadinge dingen alle Jaren. 4 ende 30
Geannulleerde Keuren. 295
Ghetuygen dagh-loon. 64
Gisper-kercke werdt van de Wormersche gheschepden. 115
Particuliere Hantvesten van Wormer. 103
Beschrijvinghe. 248
Goederen ofte yemandt arresteren. 187
Graefdinghe hoe te bannen. 1 ende 28
Hoe ende wanneer te houden. 2 ende 28
Groedes particuliere Hantvesten. 101
Beschrijvinghe. 246

H.

Heemstedes Capelle tot een Parochie ghe-erigeert. 177 ende 178
Beschrijvinge ende vryheyt. 254 en 257
Heyloo ende Oesdoms particuliere Privilegien. 87
Alle landt schotbaer. 88
Dwangh-molen. 89
Moghen een man houden te Rechte te brenghen. 88
Beschrijvinghe. 236
Hoe een Schout als dijck-graef sal schouwen. 203
Hoe men den dingh bandt. 208
Dan heerlijcke schuldt sal wijsen. 202
Hoe yegelick sijn lant mach verbeteren. 65
Hoe veel welboren Mannen in 't schot betalen. 365
Hooghe-Woerts beschrijvinge. 266
Huys-braeck doende / verbeurt thien pont. 3 ende 183
Huys-hoen wanneer te gelden. 34 eñ 65

I.

Injurie hoe te beteren. 185
In plaets van den absenten Leen-man een ander surrogeren. 358
Iooft van Bronckhorsts verklaringe. 280
Interlocutoire vonnissen met vijf mannen wijsen. 356

K.

Kennemer-lants generale Hantvesten. 1 tot 67
Verbeuren haer lijf ende halve goedt. 13 ende 36
Mach men niet te gijsel dagen / binden / noch schade aen lijf / noch aen goedt doen / die recht ende vonnisse begeert. 15/21 ende 24
Moghen 't den Heer klaghen / soo men haer vryheden krenckt. 26
Zijn tol vry. 41
Wanneer vry van Waegh-gelt. 41
Mogen haer gestolen goet aenvaerden. 42
Gebruycken alle vryheden van Aeckersloot ende Wtgeest. 43
Zijn vry van schutgelt tot Sparendam / Monicke-dam / ende ter Nier-sluyse. 43
Moghen Verongeluckte uyt den water trec-

trecken / eñ in absentie van den Bailliu ende sijn Stedehouder die Schepenen vertoonen. 47
Mogen Gansen / Eenden ende Honden houden. 49
Gheven gheen Pacht-hoenderen als in den Schrickel-jare. 50
Moghen van de Graeflijckheyt niet gescheyden werden. 50
Mogen Harnas ende Wapen gebruycken. 51
Kennemer-rechten. 179 tot 190
Keurwondens lenghte. 181
Kiesinghe der hondert ponden. 2 ende 29
Koopmanschappen tot Wormer eñ Gisp in droncken lagen gemaeckt / zijn van onwaerden. 109
Kranckfinnighen wanneer te sluyten. 66

L.

LAndt-winninghe verkrijghende / is schuldigh thien pondt. 14
Leen-goederen verbeuren. 186
Leen-goet wanneer schotvry. 33
Leenmannen moeten Kennemer-recht bezweeren / gheschreven ofte ongeschreven. 7 ende 33
Van de Graeflijckheydt mach vonnisse wijsen ende anders geen. 6 ende 33
Ouden eedt. 288
Nieuwen eedt. 356
Moeten wesen van de Ghereformeerde Religie. Art. 2. 356
Zijn Hoogheyt ofte den Ed. Hove heeft d'electie. 356
't Een Jaer werdter vier / 't ander Jaer drie ghecontinueert. 356
Limmens particuliere Hantvesten. 82
Ontfangen een duyt vanden gulden van de verkochte goederen voor den Armen. 86
Beschrijvinghe. 235

M.

MAniere van pandt-recht. 198
Van crimmelick te procederẽ. 292
Met consent in den Oeghst ende op heylige dagen mogen arbeyden. 65 ende 324
Memoriaels eerste artijckel. 272
Tweede artijckel. 268
Derde artijckel. 344
Vierde ende vijfde artijckel. 345
Seste art. 347
Sevenste art. 348
Achtste. 230
Negenste ende thienste art. 348
Elfste ende twaelfste art. 349
Derthienste ende veerthienste. 350
Vijfthienste ende sesthienste art. 351
Seventhienste art. 351
Achthienste. 231
Neghenthienste. 232
Twintigh ende een-en-twintigste. 351
Twee-en-twintighste. 352
Drie-en-twintighste. 232
Vier-en-twintighste. 352
Vijf-en-twintighste. 352
Ses-en-twintighste. 353
Seven-en-twintighste. 233
Acht-en-twintighste. 355
Negen-en-twintighste. 233
Dertighste. 241
Een-en-dertighste. 233
Twee-en-dertighste. 355
Drie-en-dertighste. 234
Missive van de Graeflijckheydt aen den Bailliu Colterman. 337

N.

NAem-register der overleden Bailliuwen. 268
Niemandt te borge schrijven dan in sijnder teghenwoordigheydt. 24
Nieuwer-kercks / Schalckwijcks eñ Vijfhuysen beschrijvinge. 260
Meyr-schouwe. 262
Oude accoort met D. Colterman. 334
Nobels boeten. 189

O.

OCtroy van Coningh Philips den Kennemaren ghegheven. 62
Van 't visschen in Oost-zaner ban. 143
Van 't Wees-kinderen recht tot Wormer ende Gisp. 118
Van 't Wormer Wees-huys. 380

Van 't Saerdammer Wees-huys. 151
Van de verkiesinghe der Wethouderen in Oost-zaner ban. 148
Nopende de verkiesinge van Leen-mannen. 285

O.

Oost-zaners particuliere Privilegien. 120
Beschrijvinghe. 240
Ordonnantie van de Wees-kamer. 132
Mach byschoolen oprechten. 160
Ordinantie op 't stuck vande Justitie. 214
Ampliatie van de selve. 226
Oude maniere van dinghtalen over een doodtslagh. 339

P.

Pandinge op hooge ban. 40 ende 203
Pandt-recht van Mairel. 199
Placcaet van de Waghen in Kennemerlandt. 58
Toucherende d'Ambachts-heerlickheden. 242
Provisionele publicatie der Keuren. 310

Q.

Quetsure besien by Schout ende Schepenen. 3 ende 30

R.

Recht van de doode handt. 336
Recht van de Ambachts-Heeren. 353 ende 354
Van een Seventuygh. 212
Van naestinghe. 214
Reformeren. 189
Reglement teghens het prophaneren des Sabbaths. 146 ende 323
Rescriptie van den Bailliu Colterman aen de Heeren van de Rekeninge. 338
Rietwijck ende Rietwijcker oort. 264

S.

Saerdam siet Oost-zanen.
Scheydinghe van Recht tusschen Edelen ende On-edelen. 10
Schepenen moghen inghebroken Dijcken verlegghen. 40
Van ghelijcken Sluysen/ Sluys-tochten ende Wateringhen. 28
Mogen met haren Schout keuren ende schouwen. 47
Moghen in absentie van den Schout vrede maken. 47
Kiesen jaerlicks Kerck-meesters. 47
Schoter-bosch. 266
Schoter Vlie-landt. 265
Schout-ambacht hoe te bedienen in Kennemer-landt. 190
Moet vry ende welboren zijn. 7
Mach niet tappen. 21 ende 25
Mach vrede maecken van doodtslagh. 21 ende 47
Moet Recht beginnē voor middage. 25
Gheen Oversch[aer] houden als opten Dinghstal. 48 ende 49
Ende Schepenen beschouwen veronge-luckte als den Bailliu daer niet present es. 63
Mach Schepenen niet molesteren meer als tweemael te weeck Recht te sitten. 67
Hoe als Dijck-graef schouwen sal. 203
Secretaris sijn schrijf-loon ende vacatien. 359
Sententie tusschen de Visschers ende Regenten van Oost-zanen. 140
Van den Hove van Hollant aengaende 't Recht van Keuren te maken. 310
Separatie van Wormer ende Gisp. 113
Sinte Geerten Schouw. 204
Pieters Schouw. 203
Sloten en Oost-dorps particuliere Hantvesten. 175
Beschrijvinghe. 259
Sluysen niet te bevisschen noch op te sette. 179
Sparendams beschrijvinghe. 252
Stedehouders vacatie. 358
Stille waerheydt besitten. 13

V.

Van Doodtslagers. 14 ende 49
Heerlijcke schuldt. 201

Wilkeur ende mairel. 206
Rekeninghe te doen van verkochte beesten. 206

W.

WAer schouwinge aen een ghewonden Schout. 198
Wat men van een Seventuygh hanteren sal. 53
Ter Waghe brenghen moet. 60
Welborenschap hoe te betuygen. 7 en 33
Wie dat schuldigh is schot te gelden. 9
Vooghden moghen setten. 14
Wormer ende Gisps particuliere Privilegien. 103
Moghen keuren maken. 111
Beschrijvinghe. 246
Octroy van 't Wees-huys. 380
Wtgeests particuliere Privilegien. 79
Beschrijvinghe. 234
Welboren mannen zijn bry voor een derden-deel van de contributien die men den Grave plach te gheven. 365
Octroy van de Wees-kamer. 365
Van 't Arme gelt. 374
Van de Vroedtschap. 376

Z.

ZEgel-recht. 66

Eynde des Registers.

t'Haerlem, Ghedruckt by *Thomas Fonteyn*, Anno 1652.

